I 3851.

Revista de PEDAGOGIE

ORGAN AL
INSTITUTULUI DE ȘTIINȚE PEDAGOGICE

1953
IAN. 2 MART.

EDITURA DE STAT
DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ

1950

- IUL. 2005

1 IUL. 2014

I 3851

Revista

de

PEDAGOGIE

ORGAN AL
INSTITUTULUI DE ŞTIINŢE PEDAGOGICE

Biblioteca Centrală Regională
SIBIU

2

IANUARIE – MARTIE
1953

EDITURA DE STAT DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ

1596.

1964

„REVISTA DE PEDAGOGIE"
APARE TRIMESTRIAL

COLEGIUL DE REDACȚIE

Stela Andreescu-profesoară emerită; Prof. *Margareta Banyai*, Prof. *Isidor Cremer*; Conf. univ. *Traian Moraru* (redactor responsabil); Prof. univ. *Nicolae Pascu*; Prof. univ. *Mihail Roșianu*; *Maria Tomoșoiu Boboc*-învățătoare emerită.

București, Str. Spiru Haret Nr. 14 — Telefon 5.34.21 și 3.45.95

„Fiți siguri, tovarăși, că sunt gata să consacru cauzei clasei muncitoare, cauzei revoluției proletare și comunismului mondial toate puterile mele, toate aptitudinile mele, și, dacă va fi nevoie, să-mi dau tot sângele meu, picătură cu picătură".

I. V. STALIN

TOVARĂŞUL IOSIF VISSARIONOVICI STALIN A INCETAT DIN VIAŢĂ

DIN PARTEA COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST AL UNIUNII SOVIETICE, A CONSILIULUI DE MINIŞTRI AL U.R.S.S. ŞI A PREZIDIULUI SOVIETULUI SUPREM AL U.R.S.S.

CĂTRE TOŢI MEMBRII PARTIDULUI, CĂTRE TOŢI OAMENII MUNCII DIN UNIUNEA SOVIETICĂ

Dragi tovarăşi şi prieteni!

Comitetul Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, Consiliul de Miniştri al U.R.S.S. şi Prezidiul Sovietului Suprem al U.R.S.S. anunţă cu adâncă durere partidul şi pe toţi oamenii muncii din Uniunea Sovietică că la 5 Martie, ora 9,50 seara, a încetat din viaţă după o boală grea Iosif Vissarionovici Stalin, Preşedintele Consiliului de Miniştri al U.R.S.S. şi Secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice.

A încetat să bată inima lui Iosif Vissarionovici Stalin, tovarăşul de luptă şi genialul continuator al cauzei lui Lenin, înţeleptul conducător şi învăţător al Partidului Comunist şi al poporului sovietic.

Numele lui Stalin este nespus de drag partidului nostru, poporului sovietic, oamenilor muncii din lumea întreagă. Impreună cu Lenin, tovarăşul Stalin a făurit puternicul partid al comuniştilor, l-a educat şi l-a oţelit; împreună cu Lenin, tovarăşul Stalin a fost inspiratorul şi conducătorul Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie, întemeietorul primului Stat socialist din lume. Continuând opera nemuritoare a lui Lenin, tovarăşul Stalin a condus poporul sovietic la victoria de importanţă istorică mondială a socialismului în ţara noastră. Tovarăşul Stalin a condus ţara noastră la victoria asupra fascismului în cel de al doilea război mondial, fapt care a schimbat în mod radical întreaga situaţie internaţională. Tovarăşul Stalin a înarmat partidul şi întregul popor cu programul măreţ şi clar al construirii comunismului în U.R.S.S.

Moartea tovarăşului Stalin, care şi-a închinat întreaga sa viaţă slujirii fără preget a măreţei cauze a comunismului, este cea mai grea pierdere pentru partid, pentru oamenii muncii din Ţara Sovietică şi din toată lumea.

Vestea încetării din viaţă a tovarăşului Stalin va umple de adâncă durere inimile muncitorilor, colhoznicilor, intelectualilor şi ale tuturor oamenilor muncii din Patria noastră, inimile ostaşilor vitezei noastre armate şi ai flotei maritime militare, inimile milioanelor de oameni ai muncii din toate ţările lumii. In aceste zile de adâncă durere, toate popoarele ţării noastre îşi strâng şi mai mult rândurile în marea şi frăţeasca lor familie, sub conducerea încercată a Partidului Comunist, făurit şi educat de Lenin şi Stalin.

Poporul sovietic are o încredere nemărginită şi este pătruns de dragoste fierbinte faţă de scumpul său Partid Comunist, deoarece el ştie că legea supremă a întregii activităţi a partidului este slujirea intereselor poporului.

Muncitorii, colhoznicii, intelectualii sovietici, toţi oamenii muncii din ţara noastră urmează ferm politica elaborată de partidul nostru, care corespunde intereselor vitale ale oamenilor muncii şi care are drept scop întărirea continuă a puterii Patriei noastre socialiste. Justeţea acestei politici a Partidului Comunist este verificată în decenii de luptă, ea a dus pe oamenii muncii din Ţara Sovietică la victoriile istorice ale socialismului. Insufleţite de această politică, popoarele Uniunii Sovietice, sub conducerea partidului, păşesc ferm înainte, spre noi succese ale construcţiei comuniste în ţara noastră.

Oamenii muncii din ţara noastră ştiu că îmbunătăţirea continuă a bunei stări materiale a tuturor păturilor populaţiei — muncitori, colhoznici, intelectuali — satisfacerea maximală a nevoilor materiale şi culturale mereu crescânde ale întregii societăţi, au fost întotdeauna şi sunt obiectul grijii deosebite a Partidului Comunist şi a Guvernului Sovietic.

Poporul Sovietic ştie că capacitatea de apărare şi forţa Statului Sovietic cresc şi se întăresc, că partidul întăreşte prin toate mijloacele armata sovietică, flota maritimă militară şi organele de informaţie pentru a ridica în permanenţă pregătirea noastră pentru o ripostă zdrobitoare oricărui agresor.

Politica externă a Partidului Comunist şi a Guvernului Uniunii Sovietice a fost şi este politica de neclintit a menţinerii şi consolidării păcii, a luptei împotriva pregătirii şi deslănţuirii unui nou război, politica colaborării internaţionale şi a dezvoltării legăturilor comerciale cu toate ţările.

Popoarele Uniunii Sovietice, credincioase steagului internaţionalismului proletar, întăresc şi dezvoltă prietenia frăţească cu marele popor chinez, cu oamenii muncii din toate ţările de democraţie populară, legăturile de prietenie cu oamenii muncii din ţările capitaliste şi coloniale, care luptă pentru cauza păcii, democraţiei şi socialismului.

Dragi tovarăşi şi prieteni!

Marea forţă călăuzitoare şi conducătoare a poporului sovietic în lupta pentru construirea comunismului este Partidul nostru Comunist. Unitatea de oţel şi coeziunea de monolit a rândurilor partidului constitue principala condiţie a puterii şi forţei sale. Sarcina noastră este de a păstra ca lumina ochilor unitatea partidului, de a-i educa pe comunişti ca luptători politici activi pentru înfăptuirea politicii şi a hotărîrilor partidului, de a întări şi mai mult legăturile partidului cu toţi oamenii muncii, cu munci

torii, colhoznicii, intelectualii, deoarece în această legătură indestructibilă cu poporul rezidă forța și invincibilitatea partidului nostru.

Partidul consideră ca una din sarcinile sale cele mai importante educarea comuniștilor și a tuturor oamenilor muncii în spiritul unei înalte vigilențe politice, în spiritul intransigenței și fermității în lupta împotriva dușmanilor interni și externi.

Comitetul Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, Consiliul de Miniștri al U.R.S.S. și Prezidiul Sovietului Suprem al U.R.S.S., adresându-se în aceste zile de adâncă durere partidului și poporului, își exprimă convingerea fermă că partidul și toți oamenii muncii din Patria noastră vor strânge și mai mult rândurile în jurul Comitetului Central și al Guvernului Sovietic, își vor mobiliza toate forțele și energia creatoare pentru măreața cauză a construirii comunismului în țara noastră.

Numele nemuritor al lui Stalin va trăi veșnic în inima poporului sovietic și a întregii omeniri progresiste.

Trăiască măreața, atotbiruitoarea învățătură a lui Marx-Engels-Lenin-Stalin!

Trăiască puternica noastră Patrie Socialistă!

Trăiască eroicul nostru popor sovietic!

Trăiască marele Partid Comunist al Uniunii Sovietice!

COMITETUL CENTRAL
AL PARTIDULUI COMUNIST
AL UNIUNII SOVIETICE

CONSILIUL DE MINIȘTRI
AL U.R.S.S.

PREZIDIUL SOVIETULUI SUPREM
AL U.R.S.S.

5 Martie 1953.

COMITETUL CENTRAL AL PARTIDULUI MUNCITORESC ROMÂN, CONSILIUL DE MINIŞTRI AL R. P. R. ŞI PREZIDIUL MARII ADUNĂRI NAŢIONALE A R.P.R.

CĂTRE TOŢI MEMBRII PARTIDULUI MUNCITORESC ROMÂN, CĂTRE TOŢI OAMENII MUNCII DIN R.P.R.

Dragi tovarăşi,

Vestea morţii lui Iosif Vissarionovici Stalin — genialul conducător şi învăţător al oamenilor muncii din lumea întreagă, cel mai bun prieten al poporului român — a zguduit întregul nostru popor şi ne-a îndoliat inimile.

Milioanele de muncitori, ţărani muncitori, intelectuali, bărbaţi şi femei din patria noastră sunt alături cu trup şi suflet, în aceste momente grele, de poporul sovietic şi împărtăşesc nemărginita lui durere la moartea lui Iosif Vissarionovici Stalin.

Alături de Lenin, tovarăşul Stalin a făurit gloriosul Partid Comunist, a condus Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie, a întemeiat primul stat socialist — cel mai puternic stat din lume.

Tovarăşul Stalin a condus opera de construire victorioasă a socialismului în U.R.S.S. şi a înarmat partidul comunist şi poporul sovietic cu măreţul program de construire a celei mai înalte societăţi, comunismul.

Numele tovarăşului Stalin va rămâne pe veci legat de victoria istorică a Uniunii Sovietice în cel de al doilea război mondial, victorie care a salvat omenirea de barbaria fascistă.

Măreţele idei staliniste despre pace şi prietenie între popoare au inspirat şi au dat forţă uriaşei mişcări a popoarelor pentru apărarea păcii. Geniul marelui Stalin luminează calea spre victorie a partidelor comuniste şi muncitoreşti, a întregii omeniri muncitoare.

Figura măreaţă a tovarăşului Stalin va rămâne veşnic vie în conştiinţa tuturor oamenilor cinstiţi din lumea întreagă.

Dragi tovarăşi şi prieteni,

Pentru partidul şi poporul nostru moartea tovarăşului Stalin constitue cea mai grea pierdere.

Poporul român nu va uita niciodată că în momente din cele mai grele ale existenţei sale a simţit ajutorul părintesc, salvator, al marelui Stalin. Glorioasele Forţe Armate ale Uniunii Sovietice, sub conducerea tovarăşului Stalin, au eliberat patria noastră de sub jugul fascismului cotropitor şi

al imperialismului înrobitor de popoare. Poporul român a dobândit astfel posibilitatea de a se bucura pentru prima dată în istoria sa de o adevărată independenţă naţională, de a-şi lua soarta în propriile mâini şi de a construi o viaţă nouă, liberă şi fericită.

Ideile geniale ale tovarăşului Stalin, grija şi sfaturile sale părinteşti, ajutorul frăţesc al Uniunii Sovietice, au stat şi stau la baza tuturor succeselor poporului român şi ale minorităţilor naţionale în cucerirea regimului democrat-popular, a marilor drepturi şi libertăţi democratice, în construirea noii economii şi culturi socialiste, în consolidarea puterii populare, a independenţei şi suveranităţii de stat a R.P.R.

Fiecare cetăţean cinstit al patriei noastre ştie că el este astăzi un om liber într'o ţară liberă, că poporul nostru — stăpân pe bogăţiile ţării şi pe destinele lui — îşi construieşte o viaţă nouă, datorită lui Iosif Vissarionovici Stalin.

Deaceea, pe cât de mare este durerea noastră la moartea iubitului prieten şi părinte al poporului nostru, pe atât de fierbinte este recunoştinţa noastră faţă de tovarăşul Stalin şi hotărîrea de a merge cu fermitate pe drumul ce ni l-a luminat cu geniul său nemuritor.

Tovarăşi muncitori, ţărani, intelectuali, ostaşi, bărbaţi şi femei, tineri — cetăţeni ai R.P.R.,

C.C. al P.M.R., Consiliul de Miniştri şi Prezidiul Marii Adunări Naţionale a R.P.R. îşi exprimă convingerea că oamenii muncii dela oraşe şi sate vor munci neobosit pentru întărirea puterii populare şi a alianţei dintre clasa muncitoare şi ţărănimea muncitoare — baza regimului democrat popular; îşi vor întări unitatea şi coeziunea şi vor strânge rândurile în jurul Partidului Muncitoresc Român şi al Guvernului R.P.R. în lupta pentru izbânda cauzei socialismului; vor întări capacitatea de apărare a ţării şi Forţele Armate ale Republicii Populare Române; îşi vor ascuţi vigilenţa împotriva duşmanilor interni şi externi ai poporului român, pentru a zdrobi orice încercare de agresiune îndreptată împotriva independenţei şi suveranităţii de stat a R.P.R.

Poporul nostru este pe deplin conştient că prietenia şi alianţa dintre R.P.R. şi U.R.S.S. constitue garanţia sigură a libertăţii, independenţei şi viitorului fericit al patriei. Deaceea, întărirea necontenită a prieteniei veşnice, a alianţei şi colaborării frăţeşti dintre poporul român şi marele popor sovietic constitue o datorie sfântă a fiecărui comunist, a fiecărui om al muncii, a fiecărui cetăţean ce-şi iubeşte patria.

In lupta pentru realizarea sarcinilor istorice care stau în faţa noastră, întărirea necontenită a Partidului Muncitoresc Român — forţa conducătoare în Republica Populară Română — este o condiţie de bază a victoriei. Sarcina de cinste a tuturor membrilor de partid este să apere ca lumina ochilor unitatea rândurilor partidului, să întărească legăturile partidului cu massele, să se strângă şi mai puternic în jurul Comitetului Central, să-şi însuşească fără încetare ideile atotbiruitoare ale lui Marx-Engels-Lenin-Stalin şi experienţa revoluţionară a gloriosului Partid Comunist al Uniunii Sovietice, să nu se abată nicio clipă dela învăţătura tovarăşului Stalin.

C.C. al P.M.R., Consiliul de Miniştri şi Prezidiul Marii Adunări Naţionale a R.P.R. au convingerea că poporul nostru va merge cu ho-

tărire nestrămutată înainte spre victoria definitivă a socialismului în patria noastră, contribuind la întărirea lagărului păcii şi cucerirea păcii trainice în întreaga lume, pe calea puternic luminată de geniul marelui Stalin.

Vom păstra în veci neştearsă amintirea marelui conducător şi învăţător al oamenilor muncii din întreaga lume, Iosif Vissarionovici Stalin.

Trăiască atotbiruitoarea învăţătură a lui Marx-Engels-Lenin-Stalin!

Trăiască Partidul Comunist al Uniunii Sovietice — farul călăuzitor al tuturor partidelor comuniste şi muncitoreşti!

Trăiasca invincibila Uniune Sovietică — constructoarea comunismului, bastionul păcii şi libertăţii popoarelor!

Trăiască Partidul Muncitoresc Român!

Trăiască scumpa noastră patrie, Republica Populară Română!

Trăiască prietenia veşnică, alianţa şi colaborarea frăţească între poporul român şi eroicul popor sovietic!

COMITETUL CENTRAL AL PARTIDULUI MUNCITORESC ROMAN

CONSILIUL DE MINIŞTRI AL R.P.R.

PREZIDIUL MARII ADUNARI NAŢIONALE A R.P.R.

6.III.1953.

Lucrarea lui I. V. Stalin „Marxismul şi problemele lingvisticii" genial îndreptar pentru dezvoltarea lingvisticii noastre şi pentru predarea cu succes a limbilor în şcolile din R.P.R.

Prof. DIMITRIE MACREA
Dir. adj. al Institutului de lingvistică din Bucureşti

La 20 Iunie se împlinesc trei ani dela apariţia genialei lucrări a lui I. V. Stalin „Marxismul şi problemele lingvisticii" care a marcat o cotitură hotărîtoare în istoria tuturor ştiinţelor sociale.

Deşi dela apariţia acestei lucrări clasice s'a scris în toate ţările şi în cele mai variate domenii în legătură cu problemele ridicate de ea, totuşi bogăţia de idei cuprinsă în tezele lui I. V. Stalin despre limbă este departe de a fi valorificată în întregime.

Formulând răspunsuri clare la cele mai actuale probleme politice, teoretice şi practice care frământă omenirea astăzi, „Marxismul şi problemele lingvisticii" ca şi „Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S.", au înarmat milioane de oameni ai muncii cu o teorie luminoasă şi sigură în drumul lor spre pace trainică, spre socialism şi comunism.

Arătând, în „Marxismul şi problemele lingvisticii", că „marxismul este duşmanul oricărui dogmatism" [1] şi că nicio ştiinţă nu poate progresa fără libertatea criticii, I. V. Stalin dă cea mai preţioasă îndrumare tuturor oamenilor de ştiinţă de a folosi în întreaga lor activitate lupta de opinii, arma criticii şi autocriticii, de a dezvălui cu curaj lipsurile activităţii ştiinţifice în vederea lichidării lor.

I. V. Stalin a oferit în geniala sa lucrare un exemplu viu şi plin de consecinţe practice pentru lupta care trebue dusă împotriva vulgarizatorilor şi falsificatorilor marxismului, a bucherilor şi talmudiştilor, luptă strâns legată de dezvoltarea creatoare a marxismului. Deasemeni, el a arătat cât de importantă este lupta împotriva idealismului care, îmbrăcând diferite forme în ştiinţă, însemnează o rătăcire primejdioasă nu numai pentru progresul ştiinţei, ci mai ales pentru progresul societăţii şi al instituţiilor ei. I. V. Stalin a dezvăluit, în această lucrare, îndeosebi primejdia idealismului în lingvistică reprezentat de teoria lui N. I. Marr; îndrumările tovarăşului Stalin sunt deosebit de preţioase pentru ascuţirea vigilenţei ideologice în toate domeniile ştiinţei. Apreciind marea importanţă ştiinţifică a lucrării lui I. V. Stalin, tovarăşul G. M. Malencov a spus: *„In această lucrare tova-*

[1] *I. V. Stalin:* „Marxismul şi problemele lingvisticii", ed. P.M.R., pag. 56.

răşul Stalin, îmbogăţind cu teze noi ştiinţa marxist-leninistă, a deschis noi perspective pentru progresul tuturor ramurilor cunoaşterii" [1].

Desigur, cele mai mari foloase din lucrarea clasică a lui I. V. Stalin le-a avut însă lingvistica. El a aşezat această ştiinţă pe fundamentul de granit al teoriei marxist-leniniste, asigurându-i astfel dezvoltarea vi toare în cele mai sigure condiţii. Stagnarea provocată prin „noua teorie a limbii" a lui N. I. Marr şi a şcolii sale a fost definitiv lichidată, iar lingvistica sovietică şi-a creat premizele „de a ocupa primul loc în lingvistica mondială", aşa cum i-a trasat ca sarcină I. V. Stalin.

Nicio ramură a lingvisticii nu se mai poate dezvolta astăzi decât pe temeiul teoriei staliniste despre limbă. Gramatica, lexicografia, dialectologia, istoria limbilor, au fost aşezate definitiv pe baze cu adevărat ştiinţifice prin tezele staliniste asupra naturii limbii, a raporturilor ei cu gândirea, a legilor interne ale desvoltării ei şi a legăturii dintre dezvoltarea limbii şi legile dezvoltării societăţii.

Pe lângă imensul ei interes teoretic, „Marxismul şi problemele lingvisticii" rezolvă o serie întreagă de probleme practice în legătură cu şcoala, cu studiul ştiinţific al limbii în institutele de învăţământ superior şi cu predarea limbilor în şcolile medii şi elementare. Tezele staliniste ilustrează în mod strălucit felul în care se unesc teoria şi practica, în sensul că descoperirile teoretice de natură ştiinţifică duc la concluzii practice juste şi fecunde. Dacă limbile s'au studiat greşit până acum, aceasta se datoreşte lipsei unei teorii ştiinţifice şi despărţirii teoriei limbii de practica învăţării ei. In concepţia stalinistă, teoria lingvistică şi practica pedagogică sunt strâns legate între ele. Nu pot exista metodicieni care să nu se intereseze de problemele teoriei lingvistice, după cum nu pot exista teoreticieni lingvişti care să nu se intereseze de practica şcolară. Despărţirea care se făcea în trecut între „lingvişti puri" şi „metodicieni", între ştiinţă şi practică, desvălue încăodată poziţia idealistă a ştiinţei şi şcolii burgheze şi sterilitatea ei practică.

Aplicarea ştiinţei staliniste despre limbă la nevoile practice ale învăţământului a făcut obiectul unor largi dezbateri publice în Uniunea Sovietică. Problema predării limbii ruse în şcolile naţionale de toate gradele, predarea limbii ruse în şcolile neruse, predarea limbilor străine în şcoli, problema învăţământului lingvistic superior, structura învăţământului filologic au fost larg discutate în publicaţiile de specialitate din Uniunea Sovietică şi în numeroase consfătuiri ştiinţifice de îndată ce a apărut geniala lucrare a lui I. V. Stalin „Marxismul şi problemele lingvisticii". Printre cele mai importante manifestări de acest fel menţionăm sesiunea Secţiunei de limbă şi literatură a Academiei de Ştiinţe a Uniunii Sovietice în colaborare cu Academia de Ştiinţe Pedagogice a R.S.F.S.R. care a avut loc între 27—29 Noembrie 1950. Sesiunea a fost prezidată de I. A. Cairov, preşedintele Academiei de Ştiinţe Pedagogice a R.S.F.S.R., şi la ea au participat peste 1.500 de persoane, reprezentanţi ai institutelor de învăţământ filologic, ai institutelor pedagogice, metodicieni, profesori de literatură şi limbă dela şcolile medii şi elementare, scriitori, ziarişti. Această sesiune comună a avut o mare însemnătate prin faptul că ea a scos în

[1] *G. M. Malencov:* Raportul de activitate al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. la Congresul al XIX-lea al partidului. Edit. pt. lit. pol., pag. 120.

evidenţă lipsurile principale din munca profesorilor de limbi şi a trasat căile restructurării radicale a acestei munci.

O altă consfătuire ştiinţifică importantă, a fost Congresul profesorilor de limba rusă din întreaga Uniune, ţinut între 29 Ianuarie—2 Februarie 1951, care a analizat munca primului an de aplicare a învăţăturii staliniste despre limbă, arătându-se problemele ce rămăseseră deschise în acest domeniu.

Revistele sovietice „Russk'i iazîk v şkole", „Inostranniie iazîki v şkole" şi „Izvestiia Akademii Nauc SSSR" (Secţiunea de limbă şi literatură) au consacrat nenumărate articole problemelor lingvistice teoretice şi practice care au fost puse într'o lumină atât de clară şi de justă de către I. V. Stalin.

Prin grija Partidului Muncitoresc Român, concepţia lui I. V. Stalin despre limbă, ca şi rezultatele discuţiilor desfăşurate în Uniunea Sovietică asupra problemei predării limbilor, n'a întârziat să-şi dea roadele binefăcătoare şi în şcoala noastră. Pe baza tezelor staliniste despre limbă, s'a efectuat restructurarea programelor şi metodelor de învăţământ, cadrele didactice primind prin aceasta un sprijin de nepreţuit în munca de educare a tinerei generaţii.

„Marxismul şi problemele lingvisticii" a aşezat pe baze noi atât conţinutul, cât şi metoda de predare a limbilor în şcoală.

Sarcinile şcolii în legătură cu învăţământul limbilor decurg în mod organic din învăţătura stalinistă asupra naturii şi funcţiunii limbii şi a esenţei specificului ei. In funcţie de aceasta se stabileşte caracterul cerinţelor de program, volumul cunoştinţelor şi însăşi metoda de predare.

I. V. Stalin ne învaţă că *„limba este un mijloc, un instrument cu ajutorul căruia oamenii comunică între ei, fac schimb de idei şi se înţeleg reciproc. Fiind nemijlocit legată de gândire, limba înregistrează şi fixează în cuvinte şi în combinaţii de cuvinte, în propoziţii, rezultatele activităţii gândirii, succesele omului în munca lui de cunoaştere şi face posibil, în acest fel, schimbul de idei în societatea omenească"* [1].

Faţă de marea importanţă a limbii ca mijloc de comunicare, „ca realitate nemijlocită a gândirii" (Marx), ca instrument pentru schimbul de idei în vederea organizării producţiei sociale, şcoala are sarcina să întărească în mod permanent latura practică a predării limbii, pentru ca aceasta să-şi poată îndeplini funcţiunea ei de bază. Forţa şi autoritatea cuvântului scris şi vorbit este cu atât mai mare, cu cât el este mai corect exprimat, mai sugestiv, mai exact. In epoca construirii socialismului, care antrenează participarea maselor largi la conducerea statului, la organizarea industriei şi agriculturii, când tipăriturile cunosc o largă răspândire, cerinţele în legătură cu ridicarea nivelului cultural şi cu însuşirea tuturor posibilităţilor expresive ale limbii sunt mai ridicate decât oricând. Limba fiind un important instrument în lupta pentru dezvoltarea societăţii, însuşirea ei temeinică este strâns legată de acţiunea pentru progresul social şi cultural, pentru victoria socialismului.

Atingerea acestui scop se face prin aplicarea în şcoală a tezelor staliniste despre limbă. Ele ne ajută să lichidăm gravele neajunsuri care au existat în şcoala noastră sub regimul burghezo-moşieresc, în privinţa predării limbilor, din cauza lipsei unei concepţii ştiinţifice în acest domeniu.

Desigur, bogăţia problemelor care rezultă pentru predarea limbilor din tezele staliniste nu poate fi cuprinsă în limitele unui articol. De aceea, în

[1] *I. V. Stalin:* „Marxismul şi problemele lingvisticii", ed. P.M.R., pag. 23.

articolul de față ne vom mărgini numai la câteva indicații generale de natură metodologică, chestiunile speciale urmând să formeze obiectul unor articole consacrate metodicii predării limbilor.

Elementele cele mai caracteristice și mai stabile ale limbii, „esența specificului ei", fiind — după învățătura stalinistă — structura gramaticală și fondul principal de cuvinte, învățarea limbii este strâns legată de însușirea lor științifică.

In lumina lucrării lui I. V. Stalin se soluționează, în primul rând, în modul cel mai just problema vocabularului în sistemul de predare al limbii.

Vocabularul limbii cuprinde o parte stabilă, fondul principal de cuvinte, care conține noțiunile fundamentale ale vorbirii strâns legate de viața și activitatea omului ca: *pământ, casă, apă, vreme,* etc. și o parte mai mobilă, vocabularul propriu zis, care se îmbogățește mereu cu expresii și cuvinte noi în legătură cu nevoile vieții sociale, cu progresul științei și tehnicii. *„Vocabularul,* — ne învață I. V. Stalin —, *reflectă starea limbii. Cu cât vocabularul este mai bogat și mai variat, cu atât limba este mai bogată și mai variată"* [1].

Această analiză a vocabularului făcută de I. V. Stalin cuprinde o indicație de mare valoare pentru procesul de însușire a limbii, pentru ca elevii să posede un număr cât mai bogat și mai variat de termeni. Pe lângă fondul principal de cuvinte, care are o mare importanță în asimilarea oricărei limbi, cunoștințele elevilor trebue neapărat îmbogățite cu expresii literare caracteristice, cu termenii noi apăruți în legătură cu dezvoltarea tehnicii și producției și care exprimă cerințele vremii de azi. De aceea trebue să se dea o mare atenție însușirii de către elevi a unui vocabular din domenii cât mai variate: literatură, tehnică, politică, economie, pentru ca ei să posede, pe lângă fondul principal de cuvinte, o cât mai mare bogăție lexicală. Un limbaj sărac în termeni și expresii este puțin convingător și denotă rămânerea în urmă față de cerințele vieții. O limbă care corespunde nevoilor societății socialiste trebue să oglindească, în termenii pe care îi folosește, cuceririle științei și politicii actuale, succesele omului în lupta cu natura, progresele gândirii lui. Dar însușirea lor cantitativă nu înseamnează o îmbogățire reală a vocabularului. Profesorii trebue să insiste ca elevii să-și clarifice sensurile cuvintelor și expresiilor întâlnite în lectură, să știe să le scrie și să le rostească corect. Pentru ca munca de îmbogățire a vocabularului să-și atingă scopul, trebue ca niciun termen să nu rămână neexplicat. Ajutorul dicționarelor și enciclopediilor științifice este de neprețuit în această privință. Indreptarea elevilor spre aceste izvoare de cultură este o datorie permanentă a profesorilor.

In munca de îmbogățire a vocabularului se poate folosi metoda găsirii de noi cuvinte pe baza rădăcinilor cuvintelor. *„Esențialul în vocabular,* scrie I. V. Stalin, *este fondul principal de cuvinte în care intră ca nucleu toate rădăcinile"* [2]. Găsirea de noi cuvinte în legătură cu un cuvânt dat, stabilirea „familiei de cuvinte" este, în anumite limite, o metodă utilă de lărgire a bogăției vocabularului. Dar esențialul urmărit prin această metodă nu trebue să fie stabilirea unei cantități cât mai mari de cuvinte, ci să-i învețe pe elevi să se orienteze în privința structurii morfologice a cuvântului, pe baza datelor actuale și vii ale limbii, și să găsească cuvintele înrudite cu cel dat. Prin asimilarea treptată a unui vocabular cât mai bogat, elevii își dau seama

[1] Op. cit. pag. 24.
[2] Op. cit. pag. 24.

mai uşor de raportul care există între dezvoltarea limbii şi dezvoltarea societăţii, între noţiune şi cuvânt.

Asimilarea conştientă şi practică a unui mare număr de cuvinte reclamă o muncă lexicografică intensă, dusă pe temeiuri ştiinţifice.

Pentru învăţarea limbilor, îndeosebi a celor străine, metodicienii sovietici au întocmit tabele de cuvinte care trebue învăţate în etape, pentru a se ajunge la sfârşit, în mod sigur la stăpânirea fondului principal de cuvinte. Aceste tabele se întocmesc în raport cu posibilităţile de însuşire ale elevilor, în raport cu vârsta şi, deci, clasa respectivă. Învăţarea de către elevi în mod planificat, din clasă în clasă, a unui număr cât mai mare de cuvinte din diferite domenii de activitate, constitue o problemă pe care Institutul de Ştiinţe Pedagogice este chemat să o soluţioneze în colaborare cu Institutul de Lingvistică al Academiei R.P.R.

Munca de lărgire a vocabularului elevilor reclamă neîncetat intervenţia profesorilor dela toate materiile de învăţământ. Metodele cele mai indicate în această privinţă consistă în legarea lecţiilor de viaţă, adică în contactul cu problemele de interes actual, în stimularea gustului pentru lectură şi în efectuarea de compuneri asupra celor mai variate teme literare şi ştiinţifice.

Şcoala trecutului a manifestat un desinteres complet faţă de această problemă. Controlul efectuat pe teren a dovedit însă că mai sunt şi azi mulţi elevi cu un limbaj sărac din cauza lipsei de atenţie faţă de această problemă a unor cadre didactice, care nu s'au lepădat cu totul de influenţele şcolii trecutului. Deaceea, lărgirea şi îmbogăţirea vocabularului elevilor trebue să fie o preocupare permanentă a învăţătorilor şi profesorilor noştri. Greaua moştenire lăsată de către regimul burghezo-moşieresc prin milioanele de analfabeţi, ca şi prin lipsa de răspândire a cărţii, trebue s'o combatem astăzi printr'o muncă intensă şi organizată.

Un prim pas în această privinţă îl face Institutul de Lingvistică, care va întocmi în cursul acestui an un dicţionar, model Ojegov, pentru uzul elevilor şi studenţilor.

Dacă bogăţia limbii o formează vocabularul, ceea ce-i dă „armonie şi înţeles" este însă gramatica. I. V. Stalin subliniază în mod deosebit importanţa capitală a gramaticii în cunoaşterea şi învăţarea ştiinţifică a limbii. Numai prin gramatică *„limba capătă posibilitatea de a îmbrăca gândurile umane în învelişul material al limbii"* [1]. Vocabularul este numai un material de construcţie pus la dispoziţia gramaticii, care construeşte combinaţii de cuvinte, adică propoziţii. Specific pentru gramatică este caracterul ei generalizator. Ea operează, ca şi geometria, cu categorii abstracte, în sensul că formele unei declinări sau conjugări se aplică oricăror substantive sau verbe de un anumit fel, aşa cum formula geometrică a cercului sau trapezului se aplică tuturor cercurilor şi trapezelor. Gramatica *„ia acel element comun care stă la baza modificărilor cuvintelor şi a îmbinărilor lor în propoziţii şi construeşte din acel element comun reguli gramaticale, legi gramaticale"* [2].

Învăţarea gramaticii în şcoală are ca scop înţelegerea şi stăpânirea regulilor şi legilor gramaticale. Prin importanţa ei în studiul limbii, gramatica are un rol covârşitor în lecţiile de limba română; subaprecierea din

[1] Op. cit. pag. 24.
[2] Op. cit pag. 25.

trecut a rolului gramaticii a avut ca urmare nivelul scăzut al exprimării orale şi scrise a elevilor.

Invăţătura lui I. V. Stalin despre importanţa gramaticii a dus la restabilirea acestei ştiinţe în preocupările lingviştilor, iar ca o consecinţă de ordin practic, gramatica a primit şi la noi astăzi, în programele de învăţământ, locul corespunzător rolului ei în învăţarea limbii.

Sub regimul burghezo-moşieresc, gramatica a fost studiată neştiinţific şi era una din disciplinile cele mai neglijate. Consacrarea oficială a acestei situaţii a fost făcută prin reforma învăţământului din 1908, care prevedea învăţarea gramaticii în mod cu totul sumar şi numai până în clasa IV-a a fostului liceu. Invăţarea gramaticii nu era făcută pe baze ştiinţifice. In şcoală se înţelegea prin gramatică o serie de reguli tehnice care se memorau şi se aplicau mecanic, pe când studiul ştiinţific al gramaticii înseamnează aplicarea şi înţelegerea de către elevi a motivelor pentru care trebue să se rostească şi să se scrie într'un anumit fel, a corectitudinii şi necorectitudinii unei forme, ceea ce îi ajută să-şi însuşească în mod conştient principalele reguli ale scrierii, vorbirii şi citirii.

Câţiva savanţi patrioţi ca Al. Lambrior şi H. Tiktin şi-au dat seama de importanţa gramaticii ca temelie a însuşirii limbii în şcoală, întocmind manuale de gramatică pe baze cu adevărat ştiinţifice. Gramaticile lor, scrise la sfârşitul secolului trecut, au servit multă vreme nevoilor învăţământului. In ultimele decenii însă, gramatica a fost neglijată datorită nepăsării şi disprețului regimului burghezo-moşieresc pentru învăţarea limbii române.

Un mijloc de bază în învăţarea gramaticii în şcoală este analiza gramaticală, procedeu metodic din cele mai importante, care ajută pe elevi să-şi însuşească structura gramaticală. Analiza trebue să cuprindă toate laturile limbii: vocabularul, fonetica, morfologia şi sintaxa, părţi ale studiului limbii, strâns legate între ele.

Analiza morfologică priveşte caracterizarea părţilor de vorbire şi expunerea particularităţilor lor gramaticale.

Analiza sintactică priveşte caracterizarea propoziţiei, tipul ei din punct de vedere al modului de exprimare a gândirii şi din punct de vedere al rolului îndeplinit în frază, analiza subiectului, predicatului, complementului, etc.

Prin analiza gramaticală, prin compuneri şi exerciţii de vorbire, elevii îşi pot însuşi temeinic regulile gramaticii. Sistemul folosit în trecut al memorizării mecanice a regulilor era lipsit de orice valoare practică. Memorizarea definiţiilor şi regulilor nu trebue să fie rezultatul unei „toceli" mecanice, ci rezultatul înţelegerii conştiente a noţiunilor şi regulilor gramaticale. Stăpânirea practică a acestor reguli se poate constata în exerciţiile pe care elevii le vor face în şcoală şi acasă, în compuneri libere şi în vorbire. Numai prin evidenţierea continuă a regulilor gramaticale cu prilejul analizei textelor şi prin aplicarea lor în compuneri, se stabileşte o legătură justă între teoria şi practica limbii-vorbite şi scrise.

Insuşirea conştientă a regulilor gramaticale este de o mare importanţă pentru exprimarea justă a gândirii logice. I. V. Stalin a arătat că între gândire şi limbă există o legătură indisolubilă, că nu există gândire fără limbă. „Limba este realitatea nemijlocită a gândirii" (Marx). Deci pentru a exprima gândurile corect şi argumentat din punct de vedere logic este neapărat necesară stăpânirea limbii şi a regulilor ei gramaticale. Limba

ajută gândirea să se formeze şi să se exprime. Nu există gândire fără limbă. Numai idealiştii pot vorbi de o gândire desprinsă de „materia ei naturală", care este limba. O limbă nedezvoltată din punct de vedere lexical, neşlefuită din punct de vedere gramatical nu poate exprima decât gânduri confuze şi prin aceasta îngreuiază comunicarea între oameni.

De aici rezultă marea importanţă a cultivării posibilităţilor de exprimare pentru formarea gândirii elevilor. Pentru dezvoltarea exprimării elevilor este necesar să se facă exerciţii permanente de construire a propoziţiilor, de exprimare a aceleeaşi gândiri în diferite feluri, ţinându-se seama de deosebirile de nuanţe şi sens, prin înlocuirea unor construcţii cu altele.

Felul cum trebue învăţată gramatica în şcoală formează obiectul unui manual de metodică, care este neapărat necesar învăţământului, deoarece aplicarea practică a învăţăturilor lui I. V. Stalin în şcoală nu se poate mărgini numai la indicaţii teoretice, ci are nevoie de o sistematizare ştiinţifică, de o expunere a materialului potrivită puterii de înţelegere a elevilor, numărului de ore disponibile, volumului materiei de învăţat după clase etc. Învăţarea gramaticii, care a primit astăzi importanţa cuvenită, trebue organizată în mod corespunzător dela prima până la ultima clasă a şcolii.

Aplicarea învăţăturii staliniste despre limbă în şcoală ridică problema organizării muncii pentru îmbunătăţirea generală a exprimării orale şi scrise a elevilor. Această problemă se referă îndeosebi la neglijarea sau neînţelegerea în şcoala trecutului a importanţei formei de exprimare a tot ceeace elevii expuneau în scris sau vorbit. Inainte, corectitudinea scrisului şi vorbitului privea numai pe profesorii de limba română, iar ceilalţi profesori o neglijau. Dar această atitudine este nu numai total eronată din punct de vedere didactic, ci şi de nesusţinut din punct de vedere al nevoilor actuale ale vieţii. Elevul de astăzi nu învaţă să scrie numai pentru temele şcolare şi să se exprime corect numai la răspunsurile date în cadrul şcolii. El trebue să înveţe să scrie şi să vorbească bine pentru a putea, după terminarea şcolii să rostească cuvântări, să ţină conferinţe, să redacteze rapoarte, să scrie studii şi cărţi. Numai un limbaj bogat şi bine susţinut de o argumentare logică poate face din elevii şcolilor noastre viitori militanţi în lupta împotriva tezelor greşite şi a opiniilor duşmănoase poporului muncitor. Experienţa şcolii arată că elevii mai folosesc şi astăzi cu greutate limba în scris şi oral. Ei au un bagaj limitat de cuvinte, mai ales cei dela ţară, întrebuinţează greşit unele cuvinte al căror sens real nu-l cunosc, nu ştiu să dezvolte logic o expunere, nu construesc propoziţii corecte din punct de vedere sintactic şi nu folosesc în mod just cuvintele noi care oglindesc transformările revoluţionare din ţara noastră.

Aceste lipsuri, moştenite în cea mai mare parte dela şcoala veche, trebue urgent lichidate.

Cultivarea exprimării elevilor se face în şcoală, nu numai la cursul de limba română, ci la toate materiile de învăţământ. Toţi profesorii trebue să colaboreze pentru ca elevii să se exprime corect, exact şi lămurit, pentru ca limba lor să fie înţeleasă de toţi pentru ca gândirea lor să fie logic argumentată şi expresiv prezentată din punct de vedere stilistic. Exprimarea elevilor trebue observată şi îndrumată cu fiecare prilej la toate materiile. Marele rol al limbii în societatea socialistă, forţa ei mobilizatoare în lupta maselor pun şcolii probleme complexe în legătură cu învăţarea limbii. Nu trebue uitat că şcoala are menirea să pregătească oameni culţi, în stare să stăpânească şi să folosească pe deplin întreaga bogăţie a limbii. „Omul

epocii socialiste este omul unei înalte culturi", a spus Marx, dar cultura nu se poate nici însuși, nici transmite, fără stăpânirea deplină a limbii materne. Când tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a spus la Congresul Învățătorilor din Aprilie 1952: „Trebue să se acorde o deosebită atenție studierii în școli a limbii române făurită de popor prin eforturile a zeci de generații", el a sintetizat toată importanța socială, culturală și educativă a dezvoltării dragostei pentru studiul limbii române în sufletul noilor generații de elevi.

In ceeace privește materialul lingvistic care trebue folosit în școală, tezele staliniste ne oferă o îndrumare de mare preț pentru alegerea lui.

I. V. Stalin a demonstrat cu vigoare falsitatea teoriei lui N. I. Marr despre caracterul de clasă al limbii, arătând că limba nu are caracter de clasă, că ea este indiferentă față de clase. Dar I. V. Stalin a arătat că grupările sociale sau clasele nu sunt indiferente față de limbă, că ele *„influențează limba, introduc în limbă cuvintele și expresiile lor specifice și uneori înțeleg în mod diferit unele și aceleași cuvinte și expresii"* [1]. Existența jargoanelor este o dovadă că clasele dominante caută să împestrițeze limba cu expresii de ale lor, neînțelese de popor, sau să dea cuvintelor un sens specific. Clasele exploatatoare din trecut dela noi au căutat să introducă în limbă o sumedenie de cuvinte străine, în special franțuzisme, prin care își manifestau cosmopolitismul și disprețul lor față da limba națională a poporului.

Alegerea materialului lingvistic în școală trebue deci să țină seamă de limba comună a întregului popor, fără caracter regional sau de jargon, ca și de cerințele educației ideologice și politice. Cele mai indicate sunt textele din literatura noastră populară, din marii noștri scriitori și textele de actualitate, care reflectă bogăția și unitatea limbii noastre de astăzi, texte în care se evidențiază patriotismul, avântul creator în industrie, în știință și pe teren social, ardoarea muncii și a năzuințelor creatoare ale oamenilor muncii care arată scopurile economiei și culturii socialiste.

Invățătura stalinistă despre limbă a provocat schimbări și în concepția și organizarea învățământului lingvistic superior.

Spre deosebire de trecut, când munca lingviștilor se identifica cu un empirism îngust, cu adunări de fapte nelegate între ele printr'o teorie călăuzitoare, apariția lucrării lui I. V. Stalin a scos în evidență importanța excepțională a muncii teoretice în lingvistică. Pentru a cunoaște științific faptele de limbă este necesar să fii călăuzit de singura teorie justă, care este teoria marxist-leninistă. I. V. Stalin a întreprins pentru întâia oară în mod aprofundat opera de introducere a marxismului în lingvistică, iar urmarea firească a acestui fapt este că nicio lucrare de lingvistică nu se mai poate alcătui fără să aibă la bază temeiul de nezdruncinat al tezelor staliniste despre limbă.

De aceea în învățământul lingvistic din Uniunea Sovietică și dela noi, pregătirea teoretică a studenților în cadrul cursurilor de introducere în lingvistică și lingvistică generală, a apărut ca o necesitate urgentă. Spre a deosebi cunoașterea practică a limbilor de studiul lor științific, facultățile de filologie acordă azi laturii teoretice a lingvisticii o importanță cu totul nouă. Lingvistica generală se ocupă cu problemele de bază ale studiului limbii: natura limbii, legătura ei cu gândirea și societatea, cum s'a născut și se dezvoltă limba, metodele lingvisticii, locul ei în sistemul științelor și alte teme care cuprind generalizări și rezultate ale studiului limbilor. Având

[1] Op. cit. pag. 42.

la bază călăuza luminoasă a învățăturii staliniste, creșterea cadrelor noi de lingviști pe baza acestei învățături este una din cele mai actuale și mai importante sarcini ale facultăților de filologie.

O altă cerință de ordin științific pe care a împlinit-o învățătura stalinistă a fost introducerea în facultăți a studiului limbii contemporane. In trecut, în facultățile noastre de „litere", studiul limbii se reducea aproape exclusiv la limba veche. Nici un curs universitar nu depășea istoria limbii din secolul al XVII-lea, sau începutul celui de al XVIII-lea. Limba literară contemporană, limba marilor noștri scriitori, limba vorbită și scrisă de tot poporul nu era studiată decât foarte rar și pe temeiuri „estetice" arbitrare. A studia limba contemporană însemnează a-ți însuși forma superioară de expresie a culturii naționale și în acelaș timp a avea o bază temeinică pentru înțelegerea gramaticii istorice, a dialectelor, a istoriei limbii. O altă anomalie a vechiului nostru învățământ filologic era studiul limbii separat de cel al literaturii, deși ele sunt atât de strâns legate între ele.

Facultățile de filologie au primit, după modelul celor sovietice, o nouă structură organizatorică tocmai pentru scopul de a se asigura învățământului limbilor o bază științifică temeinică.

★

Folosirea deplină a bogatelor învățături staliniste în practica școlară a făcut și la noi obiectul unei largi desbateri în cadrul Sesiunii științifice lărgite din 2, 3 și 4 Iulie 1951 a Secției a VI-a a Academiei R.P.R. în colaborare cu Uniunea Scriitorilor și cu Ministerul Invățământului Public. In Hotărîrea Sesiunii se subliniază importanța legării teoriei cu practica, adică a sprijinului pe care lingviștii sunt datori să-l dea Ministerului Invățământului pentru rezolvarea justă a problemei predării limbii române, a limbii ruse și a limbilor minorităților naționale în școli. Fiindcă niciodată fosta Academie Română nu s'a ocupat cu asemenea probleme „mărunte", este vrednic de subliniat interesul pe care Academia R.P.R. l-a arătat învățământului limbii române, interes născut din conștiința importanței limbii în dezvoltarea societății și din analiza situației cu totul nesatisfăcătoare care a existat în predarea limbii române în școală. Hotărîrea Sesiunii este o aplicare concretă a învățăturii staliniste despre limbă, în care se pune hotărît problema remedierii gravelor lipsuri ale învățământului nostru din trecut. Ea cere lingviștilor „să rupă definitiv cu concepțiile idealiste și neștiințifice, să-și însușească bazele marxism-leninismului și concepția stalinistă despre limbă. Lingviștii noștri trebue să pășească cu hotărîre pe calea largă arătată de lingvistica sovietică, pe calea legării cercetărilor lingvistice cu școala, cu practica, cu problemele mari ale construirii socialismului în Republica Populară Română". Hotărîrea stabilește apoi următoarele măsuri importante referitoare la învățământul limbii române în școli:

„1. Sesiunea consideră că la baza predării limbii române în școlile de toate gradele trebue să stea gramatica, întrucât „tocmai datorită gramaticii, limba capătă posibilitatea de a îmbrăca gândurile umane în învelișul material al limbii" (I. V. Stalin). Predarea gramaticii trebue să contribue la dezvoltarea gândirii logice a elevilor.

„2. Morfologia și sintaxa fiind părți componente și de egală însemnătate ale gramaticii, trebue să se lichideze subaprecierea morfologiei și să se rezolve în mod concret în predarea gramaticii pentru fiecare treaptă de învățământ, relațiile juste dintre morfologie și sintaxă.

„3. Sesiunea consideră că este necesar ca noțiunile de fonetică să fie introduse în program începând din clasa a II-a elementară, pentru a pregăti însușirea morfologiei și înțelegerea relațiilor dintre pronunțarea și scrierea corectă. In același timp, studierea eficace a ortografiei și punctuației se poate obține prin legarea lor organică de predarea cunoștințelor de morfologie, sintaxă și fonetică.

„4. Sesiunea analizează necesitatea studierii în școală a vocabularului limbii române și a însușirii treptate de către elevi, în fiecare clasă, a unui vocabular minimal. In acest scop, Sesiunea socoate necesar să se dea o atenție deosebită introducerii în manualele claselor I—VII a celor mai alese pagini din literatura română clasică și populară.

„5. Sesiunea subliniază necesitatea ca în orele de gramatică analiza sensului cuvintelor și expresiilor să fie subordonată sarcinii studierii bazelor gramaticii și dezvoltării gândirii elevilor, ca tratarea formelor limbii să se facă în lumina perspectivei istorice, dezvoltarea limbii noastre fiind legată de istoria poporului nostru.

„6. In ce privește predarea limbii române în școlile naționalităților conlocuitoare, sesiunea consideră necesară întocmirea unor programe și manuale speciale pentru fiecare naționalitate în parte.

Studierea limbii române în aceste școli trebue să se sprijine pe cunoașterea limbii materne de către elevi și pe studiul comparativ al fenomenelor gramaticale ale ambelor limbi.

„7. Studierea lucrărilor lui I. V. Stalin despre limbă trebue să formeze obiectul unui capitol special în programa clasei a X-a.

Studiul limbii române trebue să devină un instrument de educare a tineretului nostru studios în spiritul luptei pentru pace, a dragostei nemărginite față de Patria noastră, în spiritul internaționalismului proletar; studiul limbii române trebue să devină un instrument al educației comuniste a tinerei generații de constructori ai socialismului în țara noastră".

Acest program cuprinzător de muncă, rezultat din cerințele științifice și metodice ale predării limbii române în școli, a început să fie tradus în fapt și aplicat în programele și manualele școlare întocmite de Ministerele Invățământului pentru anul școlar 1952—1953. El este menit să lichideze greaua moștenire lăsată de școala regimului burghezo-moșieresc în domeniul predării limbii române în școală.

Combaterea concepțiilor antiștiințifice, retrograde din lingvistică ca și din predarea limbii în școlile de toate gradele, este sarcina principală atât a Institutului de Lingvistică al Academiei R.P.R., cât și a Ministerelor Invățământului. Acestea trebue să pună la îndemâna cadrelor didactice în primul rând un material riguros științific și în al doilea rând, să-i ajute prin instrucțiuni metodice, prin cursuri de specializare, prin articole de popularizare a experienței școlii sovietice și a cadrelor noastre fruntașe în acest domeniu.

Experiența anului școlar în curs este încă prea apropiată pentru a putea trage din ea toate concluziile asupra aplicării metodelor de predare a limbilor pe baza învățăturii staliniste. Totuși, numeroase rezultate pozitive pot fi constatate cu ușurință chiar de pe acum.

Profesorii și învățătorii au întâmpinat totuși greutăți în aplicarea în școală a învățăturii staliniste.

Tezele staliniste despre limbă nu au fost studiate de toți profesorii și învățătorii în mod aprofundat, iar lipsa unei cunoașteri teoretice a

problemelor de limbă nu a putut duce decât la insuficienta lor aplicare în predarea limbii în şcoală. Pentru cunoaşterea învăţăturii staliniste despre limbă şi pentru răspândirea ei în cercuri cât mai largi este de un mare folos volumul pe care Academia R.P.R. l-a publicat recent, cuprinzând o culegere de articole, intitulată „Problemele lingvisticii în lumina lucrărilor lui I. V. Stalin". El cuprinde contribuţia celor mai de seamă lingvişti sovietici şi a fost întocmit sub conducerea marelui lingvist V. V. Vinogradov.

Dar în afară de lipsurile personale în ceeace priveşte insuficienta pregătire teoretică în domeniul lingvisticii marxiste, profesorii şi învăţătorii au întâlnit în munca lor greutăţi serioase de ordin obiectiv. Predarea limbii române în şcoală s'a lovit de lipsa unei gramatici ştiinţifice a limbii române, de lipsa dicţionarelor de uz curent, de situaţia plină de fluctuaţii şi inconsecvenţe a ortografiei şi de lipsa unor manuale de metodică. Regimul burghezo-moşieresc şi-a manifestat în acest domeniu toată nepăsarea şi desconsiderarea de care era capabil. Fosta Academie Română n'a fost în stare să alcătuiască nici gramatica, nici dicţionarul limbii române, deşi acesta a fost scopul înfiinţării ei în 1867. In ceeace priveşte ortografia, ea a fost stabilită, în general, pe baze etimologiste şi şovine. Metodici de predare a limbii române nu s'au publicat niciodată în mod oficial, deşi nevoia lor a fost adânc simţită în trecut ca şi astăzi.

Pentru remedierea acestor grave lipsuri, Institutul de Lingvistică din Bucureşti al Academiei R.P.R. a fost însărcinat cu elaborarea gramaticii, a ortografiei şi a dicţionarului limbii române. Aceste lucrări sunt în curs de executare. Ortografia, împreună cu un mic dicţionar ortografic, vor fi publicate în curând. Deasemenea va fi publicată în lunile viitoare partea întâia a gramaticii limbii române, cuprinzând vocabularul, fonetica şi morfologia. Sintaxa va apărea în cursul anului viitor. Dicţionarul limbii române în patru volume va fi terminat până la sfârşitul cincinalului. In cursul acestui an va fi dat la tipar primul volum din acest dicţionar, cuprinzând literele A, B şi C. Deasemeni va fi dat la tipar dicţionarul de uz curent, model Ojegov, pentru studenţi, elevi şi marele public. Revista „Limba Română", publicată de Institutul de Lingvistică şi destinată marilor masse de cititori, consacră rubrici permanente problemelor în legătură cu şcoala, cu predarea limbilor în şcoală, în primul rând, firește, în legătură cu predarea limbii române.

Alcătuirea acestor lucrări, ca şi apariţia revistei „Limba Română", se datoreşte în întregime iniţiativei şi sprijinului moral şi material acordat de către Partidul Muncitoresc Român, care, prin măsurile luate în cadrul revoluţiei culturale ce se desfăşoară astăzi în ţara noastră, înlătură gravele neajunsuri provocate de nepăsarea şi dispreţul arătat de regimul burghezo-moşieresc pentru limba română prin predarea ei neştiinţifică şi, îndeosebi prin neglijarea şi minimalizarea gramaticii, redusă la un studiu formal şi abstract. Astăzi desconsiderarea gramaticii în şcoală, lipsa unei gramatici ştiinţifice a limbii române, lipsa unui dicţionar utilizabil de către marile masse sunt pe cale de a fi remediate prin grija permanentă a partidului şi guvernului pentru înflorirea lingvisticii în Patria noastră, pe baza învăţăturii staliniste.

Legându-şi activitatea ştiinţifică de satisfacerea nevoilor practice ale învăţământului, Institutul de Lingvistică al Academei R.P.R. păşeşte cu hotărîre la lichidarea lipsurilor — pe cât de vechi dar tot atât de grave —

existente în domeniul predării limbii române. El şi-a propus valorificarea moştenirii fecunde a lingviştilor patrioţi ca Al. Lambrior şi H. Tiktin care au alcătuit gramatici ştiinţifice, răspunzând nevoilor practice ale învăţământului din vremea lor. Deasemeni, se studiază preocupările pentru justa predare a limbii române a scriitorilor şi oamenilor de ştiinţă patrioţi din trecutul nostru. Marele nostru prozator Ion Creangă a fost şi autor de excelente manuale iar marele Eminescu, în rapoartele lui de revizor şcolar, a scos la iveală deficienţa metodelor de predare a citirii şi scrierii la clasele mici, precum şi importanţa unei juste şi ştiinţifice predări a limbii române în şcoală.

In ceeace priveşte metodica predării limbii române, lipsa manualelor necesare pentru diferitele etape de învăţământ este alt grav neajuns pe care l-au resimţit profesorii şi învăţătorii. Problema metodei de predare a fost lăsată la discreţia priceperii personale a profesorilor. Această lipsă este în curs de lichidare prin măsurile luate de Ministerul Invăţământului Public pentru întocmirea metodicilor de predare a limbii române. Deocamdată s'a elaborat şi va apărea metodica pentru clasele I—IV, dar este necesar să se întocmească asemenea lucrări şi pentru predarea limbii la clasele V—XI. Importanţa metodicii de predare a limbii române nu este însă deplin recunoscută de către unele foruri ştiinţifice. Astfel în învăţământul superior se acordă o însemnătate atât de redusă acestei discipline, încât la Universitatea C. I. Parhon din Bucureşti, deşi predarea ei este prevăzută în plan, există facultăţi în care încă nu se fac cursuri de metodică. Odată cu asigurarea materialului de bază pentru predarea limbii — gramatică, dicţionare, îndreptar ortografic, metodici — se impune o grijă deosebită pentru continua pregătire ideologică şi profesională a cadrelor didactice. Cunoaşterea temeinică a învăţăturii staliniste despre limbă este condiţia de bază a succeselor urmărite în acest domeniu. Pentru adâncirea acestei învăţături trebue urmărită literatura ştiinţifică de specialitate, îndeosebi a revistelor sovietice, ca şi experienţa şcolii sovietice. Deasemeni trebue popularizată experienţa învăţătorilor şi profesorilor fruntaşi, care au obţinut cele mai bune rezultate în domeniul predării limbii. Fiecare profesor şi învăţător are datoria să-şi pregătească cu grijă orice lecţie, dând importanţa cuvenită fiecărui amănunt. Ei trebue să-şi perfecţioneze neîncetat măiestria pedagogică pe baza experienţei sovietice înaintate şi a datelor ştiinţei.

Fiecare profesor şi învăţător trebue să se străduiască să aplice cu perseverenţă hotărîrile Sesiunii lărgite a Academiei R.P.R. şi deciziile Ministerului Invăţământului Public cu privire la predarea limbii române, realizând astfel o operă de deosebită importanţă instructiv-educativă.

Numai astfel, scrie ziarul „Scânteia" din 25 Iulie 1951 („Pentru înflorirea lingvisticii în ţara noastră"): *„studiul limbii române, al limbii ruse şi al limbilor naţionalităţilor conlocuitoare va putea deveni un instrument puternic de ridicare culturală a poporului muncitor, de întărire a sentimentelor lui patriotice, de educare a tinerei generaţii şi a tuturor oamenilor muncii în spiritul dragostei de patrie şi a devotamentului faţă de cauza nobilă a construirii socialismului în ţara noastră"*.

Să întărim vigilenţa revoluţionară împotriva deformărilor antiştiinţifice în pedagogie

Oamenii muncii din ţara noastră, conduşi de partidul clasei muncitoare, construesc cu succes o viaţă nouă. Datorită ajutorului frăţesc dat de Marea Uniune Sovietică şi datorită avântului creator al masselor din patria noastră, industria noastră socialistă se dezvoltă într'un ritm rapid; se lărgeşte neîncetat sectorul socialist din agricultură. Odată cu întreaga dezvoltare socială a statului democrat popular, poporul nostru obţine succese măreţe şi în desfăşurarea revoluţiei culturale, în dezvoltarea învăţământului, a ştiinţei şi culturii. Sub regimul democrat popular, în condiţiile construcţiei paşnice, înfloreşte cultura pusă în slujba poporului.

Victoriile noastre de până astăzi au fost cucerite în luptă dârză cu împotrivirea rămăşiţelor claselor exploatatoare şi cu uneltirile imperialiştilor americano-englezi. In domeniul ideologic — ca şi în celelalte sectoare de muncă — lupta de clasă este mereu mai ascuţită şi cere din partea oamenilor muncii o vigilenţă mereu sporită. Numai prin luptă necruţătoare împotriva oricăror manifestări ale ideologiei reacţionare, asigurăm ridicarea continuă a nivelului învăţământului şi ştiinţei în ţara noastră.

Marele nostru învăţător, părinte şi eliberator I. V. Stalin, ne-a arătat importanţa pe care o are în această privinţă munca de educare şi reeducare a masselor muncitoare şi necesitatea luptei împotriva tuturor influenţelor dăunătoare ale ideologiei reacţionare burgheze. La Congresul al XIII-lea al P.C.U.S., marele Stalin a spus: *„Una din sarcinile esenţiale ale partidului în epoca dictaturii proletariatului este aceea de a desfăşura munca de reeducare a vechilor generaţii şi de educare a noilor generaţii în spiritul dictaturii proletariatului şi al socialismului. Vechile deprinderi şi obiceiuri, tradiţii şi prejudecăţi, pe care ni le-a lăsat moştenire vechea societate, sunt un foarte primejdios duşman al socialismului. ...De aceea lupta împotriva acestor tradiţii şi deprinderi, neapărata lor înlăturare din toate sferele activităţii noastre şi, în sfârşit, educarea noilor generaţii în spiritul socialismului proletar sunt sarcinile imediate ale partidului nostru, fără a căror înfăptuire victoria socialismului nu este posibilă"* [1].

Importanţa crescândă pe care o capătă în condiţiile dictaturii proletariatului, opera de educare comunistă a tinerii generaţii, face ca duşmanul intern şi extern să încerce prin cele mai perfide mijloace să împiedice mersul nostru înainte şi în acest domeniu.

[1] *I. V. Stalin:* Opere, vol. 6, Edit. P.M.R. 1950, pag. 272.

Eminentul pedagog sovietic A. S. Macarenco, luptătorul neobosit împotriva putredelor teorii pedagogice burgheze, într'un articol scris în lumina tezelor Congresului al XVIII-lea al P.C.U.S. a ridicat cu hotărîre problema întăririi vigilenței împotriva infiltrării ideologiei dușmane în câmpul educației comuniste. *«Iar acum, când educația comunistă devine o „condiție hotărîtoare" a viitoarelor noastre biruințe* — scria A. S. Macarenco — *fără îndoială că în acest sector ne vom mai întâlni cu dușmani. Urmările infiltrării dușmane în domeniul educației poporului pot fi foarte mari pentrucă pe acest tărîm ea este mai greu de descoperit. Sabotajul în domeniul educației poate rămânea mult timp ascuns, deoarece rezultatele educației se manifestă foarte încet și întotdeauna sub forme mai mult sau mai puțin discutabile...»* [1].

Aceste cuvinte constitue și pentru cadrele noastre didactice un adevărat apel la vigilență revoluționară împotriva acțiunii dușmanului de clasă în domeniul învățământului.

In țara noastră în anii din urmă, numeroși învățători și profesori, străduindu-se să-și însușească învățătura marxism-leninismului și bogata experiență a școlii sovietice, au izbutit să lichideze vechile vederi burgheze și au devenit luptători avântați pentru luminarea poporului și împotriva oricăror influențe ale culturii burgheze în descompunere. Mai există însă în rândurile cadrelor didactice, elemente retrograde, purtătoare ale ideologiei naționaliste și cosmopolite.

In cuvântarea rostită la Congresul Invățătorilor, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, trasând sarcinile cadrelor didactice, a arătat în același timp marea importanță pe care o are lupta împotriva influențelor dăunătoare, ale concepțiilor reacționare idealiste, în pedagogie.

„In multe școli — a spus iubitul nostru conducător — *au apărut în ultimii ani învățători noi, crescuți de regimul de democrație populară. Acesta este un lucru îmbucurător, dar noii învățători reprezintă o minoritate față de marea massă a învățătorimii, care s'a format la școala burgheză, în perioada când burghezia și moșierimea erau clase dominante și care a fost hrănită cu ideile reacționare ale culturii burgheze.*

Pentru a-și putea îndeplini misiunea, pentru a-și putea duce la bun sfârșit sarcinile, massa învățătorilor nu are decât un singur drum: acela al lichidării vechilor vederi burgheze asupra școlii, asupra metodologiei, al lichidării concepției burgheze asupra lumii și a vieții" [2].

Toți slujitorii școlii găsesc în aceste cuvinte un sprijin nemăsurat, o indicație prețioasă asupra felului în care trebue dusă lupta împotriva influențelor curentelor reacționare care încearcă să frâneze dezvoltarea școlii și culturii noastre.

Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej ne-a îndemnat totodată să luptăm fără cruțare împotriva elementelor dușmănoase care au rămas ascunse printre cadrele didactice: *„Dacă mai sunt printre învățători unii care se cramponează de ideologia burgheză retrogradă, elemente prinse în păienjenișul obscurantismului și al misticismului, al naționalismului și cosmopolitismului, apoi aceștia nu formează decât o minoritate infimă de oameni avuți, interesați în restaurarea vechilor stări de lucruri, nepăsători față de*

[1] *A. S. Macarenco:* „Opere pedagogice alese", ed. I, 1950, Edit. de Stat, pag. 52.

[2] *Gheorghe Gheorghiu-Dej:* „Articole și cuvântări", ed. III-a, 1952, Edit. pt. lit. pol., pag. 618.

interesele culturii, față de școală și față de luminarea poporului. Fiind în număr restrâns față de marea massă a intelectualității învățătorești, ei nu pot constitui o piedică serioasă pentru aceste masse, și nu va fi necesar un efort prea mare pentru combaterea și îndepărtarea lor odată ce marea massă a învățătorilor a luat în serios misiunea sa de factor activ al vieții publice" [1].

Pe drumul trasat de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, imensa majoritate a învățătorilor și profesorilor noștri, muncind cu abnegație pentru făurirea cadrelor necesare construcției socialiste, luptă fără cruțare împotriva oricăror manifestări ale ideologiei dușmane și împotriva ticăloșilor ei purtători.

★

Sub regimul burghezo-moșieresc, școala oficială urmărea să-i dreseze pe copii în așa fel încât să-i transforme în slujitori supuși ai claselor exploatatoare. Școala era folosită nu pentru luminarea ci pentru deformarea intelectuală și morală a tinerei generații. Școala regimului burghezo-moșieresc nu-i ajuta ci-i împiedeca pe elevi să capete cunoștințe cu adevărat științifice, să cunoască legile obiective ale dezvoltării naturii și societății, osândind massele la întuneric și ignoranță. Școala burghezo-moșierească inocula tinerei generații otrava moralei burgheze a individualismului, a șovinismului, a supunerii față de orânduirea cea nedreaptă, pentru a frâna lupta celor exploatați împotriva exploatatorilor.

Infeudând țara noastră capitalului străin, vânzând independența poporului nostru, exploatatorii au importat din țările occidentale nu numai mitraliere și tunuri, dar și „arme" ideologice pe care să le îndrepte împotriva luptei masselor populare pentru un trai mai bun. Printre acestea din urmă, au fost importate și teoriile celor mai reacționari pedagogi apuseni, care propovăduesc o educație menită să rupă tineretul de lupta masselor populare, să împiedice tineretul de a cunoaște adevărul și de a-și sluji poporul.

Una dintre cele mai întunecate concepții reacționare, căreia clasele dominante i-au asigurat o largă răspândire în școala oficială a regimului burghezo-moșieresc, a fost cea a lui Herbart — un dușman fățiș al materialismului și al științei.

Concepția retrogradă a lui Herbart a fost elaborată în prima jumătate a secolului trecut și a oglindit reacțiunea aristocrației prusace împotriva ideilor pedagogice democrate ale materialiștilor francezi, ale lui Rousseau și Pestalozzi. Ea a fost de atunci mereu folosită de toți reprezentanții reacțiunii, interesați în menținerea ignoranței, în înăbușirea avântului revoluționar al poporului.

Herbart susținea că nu putem cunoaște lumea exterioară, că percepțiile noastre nu reflectă obiectiv realitatea înconjurătoare și deci nu putem avea cunoștințe obiective.

Pentru a împiedica pe elev să-și însușească cunoștințe realiste în procesul de învățământ, pentru a împiedeca folosirea moștenirii didactice progresiste a lui Komenschi și Pestalozzi, Herbart a cerut ca instruirea să se conducă după o schemă abstractă și rigidă alcătuită din 4 trepte, 4 etape obligatorii, izolate una de alta. Noțiunile pe care le poate căpăta

[1] *Gheorghe Gheorghiu-Dej:* „Articole și cuvântări", ed. III-a, 1952, Edit. pt. lit. pol., pag. 619-620.

elevul, trecând prin cele patru „trepte formale" herbartiene, au un caracter mecanic, rupt de viață, rupt de practică. Această organizare dogmatică a procesului de instruire urmărea ruperea învățământului de realitate, de viață și permitea pedagogilor reacționari să îndoape mintea elevului cu false cunoștințe despre lume și societate.

Pentru a justifica „treptele formale", Herbart a născocit niște pretinse stadii ale gândirii copilului, bazându-se pe datele antiștiințifice ale psihologiei asociaționiste.

Pedagogia reacționară a lui Herbart urmărea să-l formeze pe copil în așa fel încât să nu manifeste niciodată în viață „o voință potrivnică societății" — desigur, societății exploatatoare. De aceea, într'un adevărat spirit cazon prusac, el recomandă înăbușirea oricărei tendințe a copilului spre libertate, sugrumarea voinței copilului, atitudine nemiloasă față de copil. Suprema „virtute" pe care vrea s'o inoculeze copilului este „supunerea" — pentru a asigura astfel formarea unor robi supuși ai statului burghezo-feudal. In acest scop el bazează educația pe amenințări și interdicții și pe cele mai sălbatice mijloace de constrângere, printre care pedepsele corporale și carcera. Trebue să adăugăm că Herbart, ca partizan înfocat al educației religioase, născocește și un „interes religios", care, chipurile, ar fi înnăscut copilului.

După cum se vede, concepția lui Herbart poartă adânc imprimată pe toate fațetele sale pecetea de moarte a idealismului; tocmai de aceea ea s'a bucurat de o largă răspândire în școala burghezo-moșierească iar în fața ei s'au ploconit cei mai obscurantiști „pedagogi". Nu este de mirare că astăzi, exponenții reacțiunii din țările capitaliste, încearcă să re.nvie concepția putredă a lui Herbart, ca fiind pe deplin corespunzătoare scopurilor educației imperialiste.

In țara noastră, influența herbartiană a fost adânc înrădăcinată. Până la Reforma Invățământului, ea a fost propagată oficial în Universitate și în școlile „normale", ceea ce împingea cadrele didactice spre o predare schematică, mecanică, a materiei. Cunoștințele, încorsetate și deformate de schema herbartiană a „treptelor formale", nu erau nici înțelese, nici reținute de elev. Influența acestor „trepte formale" se mai resimte și astăzi la unii învățători și profesori din învățământul nostru. Așa se explică faptul că mai întâlnim uneori în școli, profesori și învățători cu planuri de lecție formale. In unele cazuri — foarte rare, ce-i drept — unele cadre didactice, care nu au înțeles importanța folosirii diferitelor tipuri de lecții, după scopul fiecărei lecții, confundă verigile lecției cu vechile „trepte formale" și se simt obligați să treacă fiecare lecție prin toate verigile, să facă numai lecții „cu toate verigile". Numai luptând împotriva unor asemenea rămășițe ale formalismului herbartian, putem obține ridicarea reală a nivelului elevilor la învățătură.

Dăunătoarea influență a concepției lui Herbart a făcut în trecut pe mulți profesori și învățători să considere că singura metodă eficace de educație este bățul. Atitudinea de dispreț, față de om, proprie modului de viață burghez, se oglindea în școală în atitudinea bestială a multor „călăi mascați sub numele de luminători ai tinerimii" — cum îi numea Contemporanul anului 1881 pe acești profesori retrograzi. *„Se bat copiii cu vergi, cu palme, cu pumni, cu capetele de pereți ori de tabele, la școlile primare dela sate, dela târguri, în gimnazii și licee"* — scria Contemporanul.

In acest spirit de înăbuşire a posibilităţii copilului, de dresare a lui cu ajutorul metodelor barbare, s'a făcut educaţia în şcoala regimului burghezo-moşieresc.

Şi după Reforma Învăţământului, unele elemente reacţionare din rândurile corpului didactic au continuat să folosească bătaia şi carcera. E datoria oricărui învăţător şi profesor să demaşte fără cruţare pe cei care înjosesc copiii şi împiedecă astfel realizarea măreţelor sarcini ale şcolii noastre.

Exponenţii şcolii oficiale, burghezo-moşiereşti, s'au ploconit cu acelaşi zel şi în faţa curentului u.trareacţionar, al pedologiei.

Pedologia, pseudo-ştiinţă burgheză care pretinde că se ocupă cu studiul copilului, este cea mai tipică expresie a ideologiei imperialismului, în pedagogie. După pedologi, nu trebue să existe un scop obiectiv al educaţiei şi nici mijloace de educaţie sistematică. Scopul şi mijloacele trebue să rezulte din „studierea" fiecărui copil. Această „studiere" se face cu ajutorul „testelor", metodă antiştiinţifică pe care pedologii o folosesc pentru „a dovedi" chipurile, o pretinsă inferioritate a copiilor oamenilor muncii şi o pretinsă superioritate a copiilor exploatatorilor. Pe baza unei asemenea „studieri", pedologii trag concluzia că numai fiii exploatatorilor pot urma studii superioare şi deci pot juca un rol conducător în viaţa socială.

Pedologii pretind că dezvoltarea copilului ar fi condiţionată, în mod fatalist, de factori ereditari consideraţi ca fiind neschimbători, sau de un anumit mediu, privit deasemeni ca un factor fatal, neschimbător.

Faptul că unii copii rămân în urmă la învăţătură sau faptul că unii copii prezintă manifestări de indisciplină, este „explicat" de pedologi pe baza acelorași factori ereditari invariabili. Pedologia etichetează un mare număr de copii ca fiind anormali, deficienţi, greu educabili, dezarmând prin aceasta cadrele didactice şi absolvindu-le de orice răspundere în munca lor instructiv-educativă.

Pedologia are la bază teoria biologică idealistă, reacţionară, a lui Weissman-Mendel-Morgan, care susţine, împotriva ştiinţei, că ereditatea este invariabilă şi care neagă posibilitatea transmiterii însuşirilor dobândite. Această teorie a fost folosită de către hitlerişti — iar astăzi este folosită de către neo-hitlerişti americani şi englezi — în sprijinul afirmaţiei absurde că ei ar constitui o rasă superioară, teorie menită să justifice politica criminală care urmăreşte dominaţia mondială a imperialismului american.

Cu multă claritate a arătat A. S. Macarenco legătura dintre pedologie şi rasism. Intr'o conferinţă ţinută în 1937, marele pedagog sovietic spunea: *„Pedologii au descoperit foarte numeroase grupuri de copii înapoiaţi şi neglijaţi din punct de vedere social, sau dificili, delicvenţi etc. De aici, nu mai e decât un pas până la teoria fascistă, care afirmă că între rase există deosebiri intelectuale, că fiecare rasă îşi are un destin propriu, dinainte determinat... Teoria aceasta se alătură celei lombrosiene care afirmă că oamenii se nasc cu predispoziţii criminale".*

N. C. Crupscaia, într'un articol intitulat „Despre problema copiilor deficienţi din punct de vedere moral" a demascat cu vigoare etichetarea copiilor ca „deficienţi morali". *«Termenul de „deficient moral" este cu totul inacceptabil pentru un marxist* — scria N. C. Crupscaia. *Există copii persecutaţi, înrăiţi, chinuiţi, bolnavi, dar nu există copii „deficienţi morali". Termenul ruşinos de „deficient moral", care desleagă mâinile pe-*

dagogilor nerușinați și lipsiți de conștiință, trebue să fie isgonit din vocabularul nostru».

Intr'adevăr, știința sovietică a înlăturat pentru totdeauna concepția antimarxistă despre „deficienți morali" sau „deficienți intelectuali". Bazându-se pe descoperirile biologilor sovietici, în frunte cu Miciurin și Lâsenco, care au dovedit, teoretic și practic, transmisibilitatea însușirilor dobândite, și pe învățătura lui I. P. Pavlov despre plasticitatea sistemului nervos, ca cea mai importantă însușire prin care el poate fi influențat de mediul înconjurător — pedagogia sovietică a înlăturat influențele pedologiei și a făurit o concepție optimistă despre dezvoltarea copilului, o concepție plină de încredere în puterea uriașă a educației comuniste.

O lovitură zdrobitoare a fost dată concepțiilor pedologice prin Hotărîrea din 4 Iulie 1936 a C.C. al P.C.U.S.: „Despre denaturările pedologice în sistemul comisariatelor poporului pentru învățământ". Hotărîrea a analizat influența dăunătoare pe care a avut-o infiltrarea pedologiei în școala sovietică. Cu privire la anchetele de tip pedologic, Hotărîrea arăta: *«Aceste anchete, pretins științifice, ce se făceau în mijlocul unui mare număr de elevi și părinți și care erau îndreptate în special contra elevilor rămași în urmă la învățătură, sau contra elevilor ce se supuneau greu regimului școlii, aveau ca scop să dovedească, din punctul de vedere așa zis științific sau „biosocial" al pedologiei moderne, că ele sunt determinate de ereditate sau de condiții sociale. Să găsească influențe negative sau pervertiri pedologice, la elev, în familia lui, la strămoșii lui, în mediul social și, în felul acesta, să ajungă la concluzia că, elevul să fie eliminat din colectivul normal al școlii!».*

Hotărîrea caracterizează sistemul de cercetări pedologice ca pe „o adevărată bătae de joc față de elevi, în contradicție cu sarcinile școlii sovietice și cu bunul simț". Pe baza acestor așa zise cercetări, un mare număr de copii normali erau considerați drept anormali și trecuți în școli speciale, unde dezvoltarea lor era împiedecată. Condamnând teoria și practica pedologiei, C.C. al P.C.U.S. a arătat că ea se bazează pe premize antiștiințifice, în contrazicere cu marxismul și cu practica construirii socialismului.

Demascarea pedologiei de către P.C.U.S., a ajutat școala sovietică să cucerească rezultate ne mai întâlnite în lupta pentru combaterea rămânerii în urmă la învățătură, pentru însușirea temeinică a cunoștințelor științifice de către toți elevii. Zeci de mii de școli din Uniunea Sovietică au lichidat în întregime repetenția. Incă de acum doi ani, numai în școlile din Moscova și Leningrad, predau peste 5.000 profesori fără repetenți. Aceste strălucite realizări se explică pe de o parte prin aplicarea cu succes a principiilor și metodelor educației comuniste, iar pe de altă parte prin lupta consecventă a învățătorilor și profesorilor sovietici pentru desrădăcinarea definitivă a influențelor antiștiințifice din teoria și practica pedagogiei sovietice. Minunata experiență a școlii sovietice demonstrează prin fapte că teoria pedologică cu privire la predestinarea fatală a dezvoltării elevului de către factorii ereditari „invariabili", n'are niciun temei științific, că ea urmărește să distragă cadrele didactice dela sarcina predării sistematice a cunoștințelor științifice.

Sub regimul burghezo-moșieresc, teoriile pedologice rasiste au pătruns adânc în învățământul din țara noastră, căpătând cel mai larg

sprijin oficial. La Bucureşti şi la Cluj au fost organizate aşa numitele institute de „psihologie experimentală", care se ploconeau cu capul până la pământ în faţa pedagogiei şi psihologiei descompuse americane, fabricând „teste" şi aplicându-le în şcoli, pentru a „dovedi" că fiii oamenilor muncii n'au dreptul să se ridice spre studii mai înalte S'au înfiinţat de asemenea „oficii de orientare profesională" care, pe baza aceleiaşi metode ultrareacţionare a „testelor", „orientau" elementele burgheze spre posturi de conducere şi încercau să ţintuiască elementele muncitoreşti de starea grea în care trăiau.

Pe aceeaşi linie au apărut şi revistele de „specialitate" printre care „Revista de psihologie teoretică şi aplicată" din Cluj, care şi-a încetat apariţia abia în 1949. In paginile acestei reviste întâlnim până la 1947 numele spionului Mărgineanu. In aceeaşi revistă, până la ultimul ei număr, au fost publicate articole caracterizate prin spiritul de ploconire faţă de cei mai reacţionari psihologi şi pedagogi americani, englezi, olandezi etc.

Strâns legat de această acţiune cosmopolită este numele profesorului Alexandru Roşca, care predă şi astăzi la Universitatea din Cluj. Dintre lucrările sale, pătrunse de otrava rasismului, o semnalăm pe cea închinată „debilităţii mintale".

In această carte se insistă asupra strânsei legături dintre „ereditatea mendeliană" şi „debilitatea mintală". Intr'un capitol intitulat: „Consecinţele debilităţii mintale", se arată, cu lux de amănunte, pretinsa relaţie între debilitate mintală şi lipsa de moralitate. Reese de aici, că, hoţia, vagabondajul, prostituţia, alcoolismul, sunt în majoritate explicabile prin... „debilitate mintală"! Comodă explicaţie pentru regimul burghezo-moşieresc care se vede astfel absolvit de orice răspundere. Aşa dar, după Al. Roşca, nu societatea bazată pe exploatarea omului de către om, nu morala lupului, propagată din ce în ce mai făţiş de imperialism, nu mizeria crescândă este vinovată de toate acestea, ci ...ereditatea mendeliană şi debilitatea mintală.

Astfel, dincolo de bâiguielile idealiste şi de prezentările de „teste" se ascunde tendinţa autorului de a da un certificat de absolvire modului de viaţă burgheză. Nu este de mirare că, pe acest drum, Al. Roşca a ajuns la concluzia făţiş rasistă a „împiedecării reproducerii indivizilor slab dotaţi".

O largă acţiune de otrăvire a tineretului a fost dusă şi de obscurantistul C. Narly căruia regimul burghez îi încredinţase — tocmai în acest scop — seminarul pedagogic unde se pregăteau viitorii profesori. C. Narly este autorul aşa zisei „teorii vocaţionaliste" prin care încerca să demonstreze existenţa „chemării vocaţionale" a elevului, ca un factor ereditar, de neschimbat.

Toată această „teorie" îi era necesară pentru a „justifica" regimul de exploatare burghezo-moşieresc.

Nu orânduirea capitalistă este vinovată de exploatarea nemiloasă a muncitorilor, susţinea Narly, ci faptul că muncitorii depind, în mod fatal, de tipul vocaţional al „exploatatului". O asemenea afirmaţie că: „exploataţii se găsesc întotdeauna, cu precădere, în rândurile celor legaţi de obiect, de roci, de glie, de ciocan, iar exploatatorii în rândurile acelora ce isbutesc să găsească domenii sau forme noi spre care îi predispune originalitatea lor integrativă" (!?), ne arată clar ce slugă credincioasă a burgheziei era „pedagogul" C. Narly, care printr'un limbaj alambicat şi confuz,

se străduia să dea „explicații" pedagogice și psihologice pentru justificarea veșniciei exploatării omului de către om.

Clasa muncitoare condusă de partid, a demonstrat însă în mod practic că, oricâtă „originalitate integrativă" ar avea domnii capitaliști și trepădușii lor ideologici de tipul lui C. Narly, ei nu vor mai putea să-și exercite „vocația" de exploatator pe spinarea oamenilor muncii din țara noastră.

Sub diferite forme, teoriile pedologice pătrunseseră și în școlile normale, unde inoculau ideologia burgheză retrogradă, viitorilor învățători. Tipic este în această privință manualul „Pedagogia și didactica pentru școlile normale, școlile profesionale și învățători" de St. Bârsănescu, colecție de „teorii" pe cât de absurde pe atât de reacționare. St. Bârsănescu vorbește despre factorii „interni" care contribue la dezvoltarea copilului și anume „neamul și rasa". In legătură cu problema eredității, el citează aprobativ ideile criminale ale unui rasist, după care „în clasa țăranilor săraci și a lucrătorilor se moștenesc unele infirmități fizice sau psihice". In acest fel St. Bârsănescu căuta să justifice exploatarea oamenilor muncii, „demonstrând" că ei sunt destinați, prin ereditate, doar pentru muncă grea în folosul capitaliștilor.

Folosind din plin vocabularul „ideologilor" fasciști, St. Bârsănescu vorbește despre „dispoziții etnice" sau despre rase superioare și inferioare. Copiii unora din rasele inferioare, afirmă el cu nerușinare, sunt lipsiți de o seamă de „aptitudini" importante și conchide: „efectul cel mai bun s'a obținut acolo unde rasa a fost supusă unui sistem de disciplină și selecție". Cu alte cuvinte, teroare, asuprire și folosirea întregului arsenal al metodelor fasciste de exterminare în masă, sterilizare, etc., iată metodele susținute de Bârsănescu.

Pornind dela aceste idei fasciste St. Bârsănescu susține, în continuare că educația „nu influențează deopotrivă pe toți oamenii", lăsând să se tragă concluzia că aceste limite ale educației — născocite de pedagogii reacționari — îi privesc tocmai pe copiii de muncitori și țărani săraci, pe care el îi consideră infirmi din naștere. De aceea Bârsănescu, calomniindu-i fără rușine pe fiii oamenilor muncii, afirmă că „copilul proletar e cel mai slab școlar fizicește și sufletește". O asemenea afirmație, făcută împotriva evidenței, nu poate avea alt scop decât să justifice menținerea clasei muncitoare în exploatare și întunerec.

Același scop îl urmăreau „cercetările" făcute de Stanciu Stoian în 1939, folosind „testele" și ajungând la următoarele „concluzii": „între copiii săraci și foarte săraci nu se găsesc care să învețe eminent. In schimb, între copiii bogați nu se găsesc care să fie foarte slabi. Sau în orice caz, procentul lor este infim".

Pe aceeași cale a propagării metodelor retrograde a mers și I. Berca, conferențiar la Facultatea de Pedagogie din București. Prin anul 1941, în broșurile „Cheia examenelor pentru pregătirea învățătorilor" sau „Pregătirea examenelor de definitivat și gradul II", pe care alături de alți propagatori ai ideologiilor retrograde le semna și „I. Berca, învățător — licențiat în filosofie și litere", el propaga otrava ideilor putrede ale pedagogiei burgheze și ridica osanale concepției ultraretrograde a pedologiei. „Nu e deajuns educatorului să se familiarizeze cu pedologia și cu toate ramurile ei — se spune în broșurile menționate — el trebue să aplice legile acestei științe la fiecare copil în parte, ce-i încredințat grijii lui". In felul acesta, învăță-

torii erau îndemnați să „aplice" și mai intens „legea" fatalistă a selecționării copiilor „dotați", proveniți din clasele exploatatoare. In aceleași lucrări, pentru a se justifica criminalul război antisovietic, se arată că războaiele sunt ceva de neînlăturat: „națiile, spun autorii, se războiesc necontenit între ele. Și cele puternice, bine organizate, pregătite, cuceresc pe celelalte. Așa s'a întâmplat de când e lumea și nu se vor petrece lucrurile altfel nici în viitor". Oamenii muncii din lumea întreagă, înarmați cu geniala învățătură marxist-leninistă, știu însă bine care e cauza războaielor și sunt pe deplin încredințați, că în viitor lucrurile se vor petrece cu totul altfel decât profetizau autorii broșurilor citate.

Toate acestea ne arată cât de adânc pătrunsese pedologia în școala din țara noastră. In planul de învățământ al școlii normale, fusese introdusă chiar „pedologia" ca obiect de învățământ, pentru care se alcătuiseră programe și manuale speciale. Un asemenea manual este „Pedologia" de D. Teodosiu, care reproduce cele mai dușmănoase născociri antiștiințifice. Astfel se arată că „degenerații morali" trebue izolați, fiindcă „au pornirea pronunțată de a face bande de hoție și schingiuire". Ca adept al rasismului, Teodosiu afirmă că „pentru asigurarea generației viitoare contra unei ereditați nenorocite, societatea trebue să sterilizeze pe indivizii din această categorie". Asemenea teorii au folosit și hitleriștii pentru a justifica bestialele crime dela Dachau sau Oswieczin.

Consecvenți pe această linie , propovăduitorii pedologiei în țara noastră, în ajunul criminalei agresiuni împotriva Uniunii Sovietice, au tipărit în „Revista Generală a Invățământului" și în alte publicații ultrareacționare, articole ca „Adolf Hitler și educația rasistă", „Etica fascistă" și chiar despre... pedagogia lagărelor S.S. Pedologii l-au slăvit pe Hitler „ca pedagog" cu același zel cu care, după înfrângerea hitlerismului, au continuat să se ploconească în fața imperialiștilor americani și englezi.

Un aspect caracteristic psihologiei reacționare burgheze este acela de a preamări puterea nelimitată a instinctelor, de a minimaliza rolul conștiinței omenești.

Tendința de a tăia gândirii umane calea spre cunoașterea lumii obiective, de a înfunda conștiința în întunerecul iraționalului, se vădește atât în psihologia americană a comportării, în behaviorism, cât și în așa numita psihologie „abisală" a lui Freud, Adler și a întregii clici de psihanaliști.

Capitalismul contemporan în goana lui pentru asigurarea unui profit maximal, are nevoe de tot felul de „teorii" cu ajutorul cărora să narcotizeze conștiința masselor, care duc mai dârze lupta pentru eliberare. Propagarea „teoriilor" putrede de preamărire a instinctelor bestiale și de surghiunire a conștiinței omenești face parte — în acest scop — din arsenalul ideologic al burgheziei contemporane.

Printre varietățile psihologiei de glorificare a instinctelor, psihanaliza lui Freud, este unul din cele mai iosnice produse ale putregaiului culturii burgheze.

Freud a pus la baza vieții psihice, ca forță motrice esențială, instinctul sexual, încercând să explice toate manifestările omenești, toate manifestările culturii, prin teoria pansexualistă. Freud a încercat astfel să prezinte desgustătoarea imoralitate burgheză, ca pe o lege universal valabilă.

Dar freudismul nu s'a oprit aci. Sub influența obscurantistă a biologului Weissman, Freud ajunge la ideea absurdă că cea mai importantă forță

motrice psihică ar fi tendința spre moarte. Această „tendință spre dispariție" este pusă de Freud la baza explicației războaielor și revoluțiilor.

Reese clar tendința criminală a lui Freud, de narcotizare a conștiinței crescânde a masselor, intenția sa scelerată de a masca scopul războaielor imperialiste cât și intenția mârșavă de a denatura adevăratul sens al luptei juste dusă de clasa muncitoare sau al războaielor drepte de eliberare.

Celelalte curente ale psihologiei abisale „psihologia individuală" a lui Adler sau „psihologia analitică" a lui Young nu sunt decât variante ale aceleiași putrede psihologii și servesc în egală măsură, mârșavelor interese ale imperialismului.

Nu este de mirare că aceste curente dușmănoase și decadente și-au găsit adepți fervenți în cadrul cursurilor ținute la Universitate sub regimul burghezo-moșieresc.

Astfel în manualul de Pedagogie Generală a lui G. G. Antonescu, apărut în 1941, la capitolul „Valoarea pedagogiei ca știință și metodele ei de cercetare" este prezentată cu lux de amănunte metoda psihanalitică. De altfel în același capitol, G. G. Antonescu citează și recomandă și lucrarea sa „Psihanaliză și educație" pentru ca viitorul profesor să fie bine „documentat" în aplicarea acestor metode obscurantiste și reacționare.

In alt capitol G. G. Antonescu începând prin a se lăuda că „încă înainte de instaurarea regimurilor naționaliste totalitare" a fost „unul din adepții concepției pedagogice naționaliste", consideră rasa ca „element important" care-și menține identitatea și continuitatea prin ereditate și se manifestă prin instinctul național.

Mergând pe aceeași linie, el face în nenumărate rânduri apologia fascismului, calomniază Uniunea Sovietică.

Astfel a încercat G. G. Antonescu să otrăvească tânăra generație de viitori profesori.

Unul dintre cei mai activi răspânditori ai freudismului în țara noastră a fost E. Weigl. El a dedicat multe din lucrările sale teoriilor profund dușmănoase clasei muncitoare, ale lui Freud și Adler. Incă în 1948 el glorifica ideile putrede ale lui Freud, prezentându-l pe acesta ca pe un „deschizător de drumuri" și aprecia cu deosebire preocupările lui Freud pentru manifestările sadice și destructive.

In anii următori, în diferitele cursuri, articole, lecții, profitând de poziția sa de profesor universitar, E. Weigl a strecurat idei profund reacționare. In cursurile sale, sub diferite titluri ca „Despre înfrânarea conștientă" ș. a., el a introdus ideile putrede ale freudismului despre educația sexuală. Tot astfel, în lucrarea „Despre concepția și activitatea pedagogică a lui A. S. Macarenco", în care Weigl a deformat întru totul concepția marelui pedagog sovietic, se acordă un spațiu foarte mare problemelor educației sexuale, introducând din nou mârșavele teorii freudiene. Faptul că Weigl și-a putut expune liniștit dela o catedră universitară, până în acest an, ideile sale retrograde, ajutat de atitudinea de „gură cască" a tovarășilor din jurul său, ne arată cât de important este să trezim spiritul critic vigilent al tuturor cadrelor didactice împotriva oricăror tendințe de infiltrare a ideologiei burgheze.

Dintre teoriile reacționare promovate în învățământul burghezo-moșieresc, o influență deosebit de dăunătoare a avut așa numita „metodă Decroly" — a cărei influență se mai resimte și azi la unele cadre didactice. Ea a fost creată de pedagogii imperialiști cu scopul de a împiedeca tânăra generație să-și însușească cunoștințe științifice.

Această „metodă" — strâns legată, de altfel, de pedologie şi freudism — porneşte dela ideea că întreaga educaţie trebue să se reducă la manifestarea „intereselor înnăscute" sau „instinctelor" copilului.

In locul unui învăţământ sistematic, pe clase şi ore, în locul predării materiilor pe baza unei programe, a manualelor care să dea elevilor posibilitatea să-şi însuşească cunoştinţe ştiinţifice, această „metodă' preconizează o predare haotică, neştiinţifică, artificial înglobată în aşa zisele „centre de interes". Prin aceasta, rupe elevul de viaţă, îl împiedică să-şi însuşească sistematic ştiinţa, îl împinge către un învăţământ formal, desgolit de conţinut. Metoda Decroly dă copilului o imagine metafizică despre fenomene, fără posibilitatea de a înţelege dezvoltarea dialectică a naturii şi societăţii. Ea duce la un empirism vulgar.

Pedagogia sovietică a dovedit că adevărata cunoaştere a naturii, societăţii şi gândirii umane în dezvoltarea lor dialectică, se poate obţine numai prin însuşirea temeinică a bazelor ştiinţelor, într'un sistem închegat şi ştiinţific de învăţământ. E lesne de înţeles dece adepţii metodei Decroly îl ţin pe copil departe de ştiinţă.

Sub diverse fraze bombastice care afirmă importanţa „formării personalităţii" copilului, metoda Decroly urmăreşte — în fapt — promovarea unui individualism îngust, a unui egoism feroce, care convine desigur exploatatorilor în intenţia lor de a-şi crea o massă docilă şi oarbă — carne de tun într'un nou război.

Această metodă neagă rolul conducător al învăţătorului, căruia îi rezervă numai sarcina de a-i supraveghia pe elevi, care îşi „clarifică" singuri, prin propria experienţă sau lectură, cunoştinţele necesare.

Propovăduirea acestui codism cu privire la rolul învăţătorului duce desigur la haos, la lipsa de sistematizare, la o superficialitate în însuşirea cunoştinţelor, lipseşte pe elevi de sprijinul continuu al învăţătorului.

Tendinţa aceasta de a menţine obscurantismul, de a împiedeca înarmarea copiilor cu cunoştinţe ştiinţifice, de a le închide calea spre ştiinţă şi cultură, se vădeşte şi în metodele preconizate — în cadrul metodei Decroly — cu privire la predarea cititului şi a scrisului.

Prin desenarea, copierea de fraze şi cuvinte întregi, copilul este împiedecat să lege forma cuvintelor de conţinutul, de sensul lor şi se ajunge la o predare formală, mecanică. Copiii nu sunt îndrumaţi spre analiza şi sinteza structurii fonetice şi grafice a cuvintelor scrise. Ei citesc „pe ghicite", considerând fiecare cuvânt ca pe un desen separat, incapabili să sintetizeze sunetele din care sunt formate cuvintele. O asemenea „predare" face ca mulţi copii să întâmpine greutăţi serioase în însuşirea cititului şi a scrisului. Acest fapt nu este explicat, desigur, de „decrolyşti" prin defecţiunea metodei ci prin „insuficienţa mintală" a copiilor.

Politica făţişă de fascizare a ţării, în anii de pregătire a criminalului război antisovietic, a determinat pătrunderea tot mai accentuată a curentelor reacţionare în învăţământul din ţara noastră. Astfel s'a trecut dela experimente izolate şi discuţii teoretice despre „metoda Decroly" la introducerea ei oficială în şcoala burgheză.

In „Programa analitică pentru şcolile de copii mici, învăţământul primar şi şcolile de adulţi" din anul 1938, se propovăduieşte din plin această metodă. Se indică prezentarea „complexului de lucruri ale şcolii în corelaţie organică unele cu altele" prin prezentarea lor în „unităţi sau centre de interes". Această programă a dus la deformări antiştiinţifice în munca

multor cadre didactice. Programei i s'au adăugat instrucțiuni amănunțite, menite să abată cadrele didactice dela respectarea tradițiilor progresiste ale învățământului nostru.

In susținerea programei din 1938 și a politicii școlare obscurantiste a regimului burghezo-moșieresc, un activ propagandist al „metodei Decroly" a fost Stanciu Stoian. In cartea „Curente noi în pedagogia contemporană" de Stanciu și Iorgu Stoian, „metoda Decroly" găsește asemenea justificări, expresie a celui mai negru idealism: „Realitatea, cel puțin pentru noi, este așa cum o vedem noi, iar pentru copil așa cum o vede copilul. Important este că, între el și realitatea cum o vede el, să fie o legătură vie". Pe această „bază", autorii cereau să se renunțe la împărțirea cunoștințelor științifice pe materii și să se treacă la „o împărțire a realității concrete... după marile funcțiuni psihologice și după interesele spontane ale copilului". Asemenea propuneri nu puteau duce decât la isgonirea științei din școală și constituiau o piedecă în calea învățătorilor și profesorilor care doreau să predea elevilor în mod planificat, cunoștințe științifice sistematice.

Dar chiar și după eliberarea țării noastre de către glorioasa Armată Sovietică, de sub jugul fascist, influențele metodei Decroly au mai persistat în învățământul nostru, deși, sub presiunea masselor populare, conduse de partid, se începuse munca de defascizare a învățământului. Social democrații de dreapta care s'au menținut încă o bună bucată de vreme în posturi de conducere în Ministerul Educației Naționale, recomandau cu căldură, aceeași metodă.

„Socialism în vorbe, imperialism în fapte" așa a caracterizat Lenin poziția social democraților de dreapta. Această caracterizare se potrivește de minune și social democraților de dreapta din țara noastră. Urmărind să întărească pozițiile șubrede ale capitalismului, ei au căutat să mențină, sub o mască „socialistă", influența otrăvită a ideologiei burgheze, în diferite domenii de activitate. Și în pedagogie, reluând răsuflatele teorii reacționare, ei au încercat să le boiască și să le sulemenească în așa fel încât să pară, chipurile „socialiste". Marea massă a cadrelor didactice n'a putut fi însă înșelată de acești apărători ai fascismului și dușmani ai educației comuniste. Pe drept cuvânt, încă din 1933, Partidul Comunist din România caracteriza astfel rolul social democrației de dreapta, unealtă a capitaliștilor: «In slujba dezvoltării capitaliste, mai bine zis *în slujba salvării capitalismului*, social-democrația pune „în mod conștient și sistematic, toată politica de stat" și pe sine însăși». [1]

Această caracterizare a căpătat o grăitoare ilustrare în tentativele social-democraților de dreapta, după 23 August, de a stăvili lupta masselor populare împotriva exploatatorilor. In domeniul învățământului, folosindu-se de funcția de secretar general al Ministerului Educației Naționale, social-democratul de dreapta Petre Mironescu-Mera, de pildă, a propagat aceleași metode reacționare pe care le propagase și în trecut — de data aceasta sub o mască socialistă. Astfel în articolul „Învățătorii țării", publicat în „Noua școală românească" Nr. 9—12 din Septembrie—Decembrie 1945, Mironescu-Mera scria: «De aceea în locul programei pe obiecte de învățământ noi vom prezenta copilului programa „unităților de viață"». Mai departe el indică sentențios: „Metoda învățământului fragmentar, abstract și analitic, se va înlocui cu metoda globală".

[1] „Documente din Istoria Partidului Comunist din România", ed. II-a 1953, Ed. pt. lit. pol., pag. 215.

P. Mironescu-Mera se situează pe aceeaşi poziţie pe care a stat şi în trecut, înainte de 23 August 1944. La începutul anului 1944, el a publicat articolul „Experimentări în spiritul „şcolii integrale" în revista „Şcoala şi viaţa", articol care abundă în exaltări naţionaliste şovine, în idei cu un evident caracter reacţionar şi antisovietic. Autorul motivează organizarea programei pe centre de interes prin „structura sufletească integrală" a copilului.

In acest articol se dă libertatea întocmirii programei după specificul fiecărei şcoli, idee reluată în 1945, când autorul îndeamnă învăţătorii să-şi organizeze singuri programa... „potrivit vârstelor la care predau şi localităţile regionale în care se găsesc. Aceasta nu mai este o activitate ce intră în atribuţiunile oficialităţii centrale, ci, cel mult, în a consiliului pedagogic judeţean. Ordinea lecţiilor din carte nu mai poate spune nimic învăţătorilor. Obiectele de învăţământ de asemenea".

Este limpede că social-democratul de dreapta Mironescu-Mera urmărea să desorganizeze munca în şcoală, să împiedice tineretul să-şi însuşească cunoştinţe ştiinţifice sistematice.

Social-democraţii de dreapta, duşmanii poporului muncitor, au încercat şi în domeniul învăţământului, ca şi în alte domenii ale vieţii noastre culturale, să implânte steagul negru al cosmopolitismului, care este expresia ideologiei reacţionare a imperialismului. Ei au încercat să menţină caracterul reacţionar pe care l-a avut şcoala sub regimul burghezo-moşieresc. Ei au încercat — la ordinele stăpânilor lor din Wall-Street — să frâneze roata istoriei, dar roata istoriei a trecut peste ei.

★

Impotriva şcolii oficiale, care urmărea să menţină massele largi în întuneric şi neştiinţă, s'a ridicat, în grelele condiţii ale regimului burghezo-moşieresc, glasul învăţătorilor luminaţi, legaţi de popor, glasul scriitorilor progresişti, a oamenilor de ştiinţă şi cultură, legaţi direct sau influenţaţi de mişcarea muncitorească din ţara noastră. Cuvântul şi fapta lor, armă preţioasă în dezvoltarea şcolii noastre noi, a făurit tradiţia progresistă a şcolii, a culturii noastre.

Astfel, încă dela primul său număr, revista „Contemporanul" apărută, în 1881, porneşte lupta împotriva culturii decadente a clasei exploatatoare, împotriva învăţământului burghezo-moşieresc, îşi propune să răspândească cunoştinţele ştiinţifice materialiste, să lupte pentru democratizarea învăţământului.

Fronturile de atac ale „Contemporanului" împotriva abuzurilor din şcoala burgheză sunt multiple: apar articole în care se critică o serie de manuale, se semnalează lipsurile constatate în şcoli, se enunţă unele principii pedagogice progresiste.

In „Contemporanul" citim asemenea îndemnuri: „Aş ruga pe d-l Ionescu să se întoarcă pe calea largă şi sigură a ştiinţei. Gândească la răul ce face împingând pe tinerii din şcoala normală pe calea rătăcită pe care a apucat-o d-sa. Pentru a lumina poporul trebue minţi limpezi şi judecăţi sănătoase, iar nu descântece, spiritism şi metafizică ca în gramatica d-sale".

„Contemporanul" demască de asemenea caracterul de clasă al metodelor barbare de constrângere, folosite în şcoli. „Vinovaţi sunt, se spune într'un

articol, acei care cârmuesc la noi toate, că nu s'au interesat de cărţile ce se impun copiilor, de lucrurile ce li se vâră în cap prin teroare, prin post şi bătăi".

In articole şi opere literare, scriitorii noştri clasici au luat atitudine hotărîtă împotriva şcolii şi educaţiei burgheze, au dat dovadă de o strânsă legătură cu massele populare, de o fierbinte dragoste pentru popor şi o vie dorinţă de a da copiilor oamenilor muncii prilejul să cunoască şi să-şi însuşească comorile culturii, ale ştiinţei.

In nemuritoarele sale schiţe, Domnul Goe, Vizita, Bacalaureatul, Lanţul slăbiciunilor, Pedagog de şcoală nouă, marele nostru scriitor I. L. Caragiale biciueşte fără cruţare şcoala şi educaţia burgheză.

Concepţia retrogradă asupra capacităţilor reduse ale copiilor săraci este atacată vehement de Caragiale. Ideea lui Marius Chicoş Rostogan că elevii săraci nu pot învăţa deoarece sunt „prostovani" este caracteristică pedagogului burghez care caută să-şi justifice astfel lipsurile din munca sa, dar şi să împiedece drumul fiilor oamenilor muncii spre cultură. Cât de bine prinde Caragiale atitudinea lui Marius Chicoş Rostogan în timpul desfăşurării examenului:

„*Profesorul* (energic) — Meri la loc, boule! (către mama lui Popescu care este foarte mâhnită). Că-z prost l-ai făcut, cucoană! Apoi ăstuia doară numai paie să-i dai să mânce. (Mama lui Popescu plânge). Că-z geaba te mai boceşti acuma! nu-l mai dregi. Are să mai stee încă şăpke ani repekinke...".

In activitatea sa de revizor şcolar, Mihail Eminescu a fost preocupat de situaţia grea din învăţământ, a demascat starea de mizerie şi întunerec în care era ţinut poporul. Intr'un raport de inspecţie, Eminescu scrie: „Prin urmare, cauza relei frecvenţe nu este aversiunea poporului contra şcoalei, ci sărăcia".

In dragostea lui pentru popor şi în ura lui împotriva cosmopolitismului, Mihail Eminescu arată că o şcoală trebue să fie „adânc înrădăcinată în realităţile ţării sale, în problemele care frământă poporul său". El precizează că numai atunci are valoare şcoala, când pregăteşte tineretul făcându-l „să-şi cunoască ţara şi poporul".

Din procesele sale verbale de inspecţii, din articole, rapoarte, etc. putem culege o seamă de indicaţii preţioase, de adâncă preocupare pentru un învăţământ în care să se predea cunoştinţe temeinice, lipsite de formalism.

Intr'un raport către Minister, Eminescu scrie: „Invăţătura pe de rost de cuvinte goale din deosebite discipline caracterizează această şcoală, dar nu cu mult mai mult decât pe toate celelalte şcoli din ţară". Iar într'un proces verbal făcut la o şcoală, el cere ca învăţătorul: „să-şi dea silinţa şi mai cu seamă să caute ca copiii să nu înveţe nimic mort, mecanic". El arată învăţătorilor importanţa predării cititului şi scrisului. Le cere să facă multe lecturi, dictări, compuneri, insistând ca toate acestea să le facă viu, „cu înţeles".

Intr'o recenzie făcută la apariţia manualului de predare a citirii şi scrierii, elaborat de marele nostru povestitor I. Creangă, Eminescu apreciază tocmai dorinţa lui Creangă de a înlocui „învăţătura rutinară şi mecanică a scrisului şi cititului cu un învăţământ viu".

Din manualele sale, din îndrumările sale metodice, reese că I. Creangă a fost animat de dorinţa sinceră de a veni în ajutorul învăţătorilor, de a-i

îndruma în realizarea unui învățământ viu, aproape de viața și înțelegerea copiilor. Minunatele sale povești au fost aproape toate povestite sau citite întâi numai elevilor săi, ceeace dovedește dragostea și apropierea lui de copii.

Împotriva condițiilor grele în care se desfășura învățământul din țara noastră în acea vreme, împotriva decăderii culturii, împotriva politicii de restrângere a numărului școlilor, de menținere a obscurantismului și mizeriei s'au ridicat cei mai luminați dintre învățători.

„Se găsesc în arhive sute și mii de memorii de ale învățătorilor cu privire la ravagiile analfabetismului, cu privire la grelele condiții materiale care împiedicau pe fiii de țărani să urmeze școala, cu privire la nevoile școlilor sătești, date uitării de guvernele burghezo-moșierești". [1] Partidul Comunist din România s'a aflat în fruntea acestei lupte „antrenând masele învățătorilor și ale tineretului studios".

Mărturie stă chemarea Partidului din August 1933, „Către învățătorii și institutorii șomeri, către toți membrii săraci ai corpului didactic".

In această chemare, alături de îndemnul la luptă împotriva teroarei fasciste, alături de revendicările economice ale învățătorilor sunt înscrise și revendicări care privesc lupta pentru democratizarea învățământului nostru pentru deschiderea de școli noi la orașe și sate, proteste împotriva închiderii școlilor existente, pentru scutirea de taxe, obținerea de haine, rechizite școlare, manuale pentru copii săraci.

Iar în rezoluțiile și hotărîrile plenarei a V-a lărgite a Comitetului Central al Partidului Comunist din România din August 1936, se spune: *„Școlile și universitățile se închid. Analfabetismul se întinde, nivelul cultural al poporului scade. Strigăte de disperare se ridică pretutindeni"* [2].

Partidul Comunist din România a condus și a îndrumat astfel lupta tuturor elementelor progresiste, cinstite din învățământul nostru, împotriva politicii guvernului burghezo-moșieresc de menținerea poporului în întunerec și mizerie, pentru o școală și cultură înaintată.

★

Eliberarea țării noastre de către Armata Sovietică, răsturnarea regimului burghezo-moșieresc de către oamenii muncii conduși de partid și instaurarea regimului de democrație populară, au deschis marilor masse populare posibilitatea de a-și construi un viitor fericit. Noile condiții istorice, au făcut posibilă și necesară o nouă orientare a învățământului nostru. Această nouă orientare a fost realizată prin Reforma Învățământului. Reforma Învățământului a deschis maselor muncitoare dela orașe și sate, ținute de veacuri în întunerec, dreptul la învățătură și cultură.

Reforma Învățământului marchează hotarul dintre școala veche, burgheză și școala nouă, a regimului de democrație populară. In toate sectoarele învățământului nostru, Reforma a însemnat o cotitură importantă. Ea a pus la baza învățământului nostru înaltele principii ale învățământului sovietic, cel mai înaintat din lume.

---

[1] *Gheorghe Gheorghiu-Dej:* „Articole și cuvântări", ed. III-a, 1952, Edit. pt. lit. pol., pag. 612.

[2] „Documente din Istoria Partidului Comunist din România", ed. II-a, 1953, Ed. pt. lit. pol., pag. 286.

Vechea şcoală, burgheză, se caracteriza printr'un conţinut antiştiinţific, idealist, rupt de practică. Pe baza experienţei sovietice, conţinutul învăţământului nostru, concretizat în noile planuri de învăţământ, programe şi manuale, a căpătat un caracter ştiinţific, fiind bazat pe cele mai înalte cuceriri ale ştiinţei şi legat de practica construirii socialismului în ţara noastră.

Vechea şcoală, burgheză, educa tânăra generaţie în spiritul şovinismului, în spiritul individualismului, în spiritul disprețului faţă de popor. Pe baza experienţei sovietice, noi creştem oameni devotaţi cu trup şi suflet poporului muncitor şi patriei noastre, devotaţi cauzei păcii, educaţi în spiritul frăţiei între popoare.

Vechea şcoală, burgheză, umilea copilul, îl teroriza, cu ajutorul celor mai retrograde metode. Pe baza experienţei sovietice, noi folosim metode care apelează la conştiinţa şi convingerea copilului, metode care îmbină exigenţa cu un profund respect faţă de copil.

Vechea şcoală, burgheză, cerceta copiii pe baza testelor, metodă antiştiinţifică prin care fiii oamenilor muncii erau decretaţi incapabili să se ridice spre studii medii şi superioare. Pedagogia sovietică a demascat caracterul de clasă al acestei ultrareacţionare metode şi a extirpat-o din rădăcină.

Călăuzită de învăţătura marxist-leninistă despre educaţia comunistă, pedagogia sovietică şi practica şcolii sovietice sunt pătrunse de ideea optimismului pedagogic, de încrederea în posibilităţile de dezvoltare nelimitată a copilului, în condiţiile societăţii socialiste. La o mare înălţime a fost ridicat rolul şi responsabilitatea educatorului sovietic ca făuritor al generaţiei tinere de constructori ai socialismului şi comunismului.

Noul drum pe care a pornit şcoala noastră în urma Reformei Învăţământului, drumul făuririi cadrelor de ziditori ai socialismului, nu poate fi deci străbătut cu succes decât orientându-ne pas cu pas după experienţa strălucită a cadrelor didactice sovietice, a pedagogiei sovietice.

Partidul şi Guvernul au creat cele mai bune condiţii pentru răspândirea experienţei şcolii şi pedagogiei sovietice în ţara noastră.

In primul rând, un ajutor imens pentru cadrele noastre didactice l-a constituit editarea în limba română a operelor clasicilor marxism-leninismului. Deasemeni în anii ce au urmat Reformei Învăţământului au fost editate operele pedagogilor sovietici A. S. Macarenco şi N. C. Crupscaia.

Au fost editate manuale de pedagogie ca cel de sub redacţia lui I. A. Cairov şi recent manualul lui Ogorodnicov şi Simbirev. Au apărut în româneşte şi câteva din operele clasicilor pedagogiei ruse, Herzen, Belinschi, Cernâşevschi şi Dobroliubov. Analele Româno-Sovietice, seria Pedagogie-Psihologie, Gazeta Învăţământului şi alte publicaţii, au contribuit şi contribue la răspândirea în massa cadrelor noastre didactice, a ştiinţei pedagogice sovietice şi a minunatei experienţe a şcolii sovietice.

Pentru a putea păşi pe drumul nou deschis şcolii noastre, a devenit arzătoare sarcina ridicării nivelului ideologic şi politic al învăţătorilor şi profesorilor noştri, pe baza însuşirii măreţelor învăţături marxist-leniniste.

Cursurile I.P.C.D. prin care a trecut o mare parte a cadrelor didactice, cărora li s'a dat prilejul să studieze probleme ideologice şi politice legate de construirea socialismului în ţara noastră, probleme de pedagogie generală şi de metodică, au însemnat pentru mulţi profesori şi învăţători o cotitură în dezvoltarea lor. Cuprinderea unui mare număr din cadrele noastre didactice în diferite forme de învăţământ de partid, a însemnat un ne-

prețuit ajutor dat acestora în lupta pentru ridicarea nivelului muncii instructiv-educative potrivit sarcinilor pe care regimul nostru de democrație populară le-a pus în fața școlii noi.

Dar aprecierea pe care partidul nostru o dă rolului învățătorilor și profesorilor în țara noastră s'a oglindit, în deosebi, în Hotărîrea din 16 August 1951, hotărîre care a contribuit din plin la îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă a cadrelor didactice. Ca urmare a aplicării acestei Hotărîri au luat naștere Institutul de Științe Pedagogice de pe lângă M.I.P. și Institutul de Perfecționare a Cadrelor Didactice, institute create tocmai pentru continua sprijinire și ridicare a școlii noastre.

Congresul Învățătorilor din R.P.R., ținut la 10 Aprilie 1952, care a culminat prin cuvântarea rostită de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, a dat un luminos program de muncă și luptă cadrelor noastre didactice pentru ridicarea învățământului la nivelul sarcinilor puse de etapa construirii socialismului.

Sprijinul partidului a dat roade vii pe care le putem constata în conținutul nou al școlii noastre, în realizările frumoase obținute de o bună parte din învățători și profesori. Marea majoritate a cadrelor noastre didactice merge astăzi alături de popor și nimic nu o poate abate de pe acest drum.

Dar influența falselor teorii burgheze mai există încă, se mai face simțită la unii dintre cei care lucrează în învățământ.

Articolul redacțional din Scânteia „Pentru lichidarea deformărilor antiștiințifice în pedagogie" apărut în 18 Ianuarie a. c., ne oferă un nou sprijin în lupta noastră împotriva acestor influențe, pentru întărirea vigilenței noastre revoluționare și trebue socotit de noi toți ca un semnal de alarmă, prilej să ne revizuim atitudinea, felul de a munci și să înlăturăm cu hotărîre din conștiința noastră orice rămășițe ale ideologiei burgheze.

Articolul demască activitatea reacționară, antiștiințifică desfășurată în cadrul Centrului de Higienă Mintală (condus de dr. Florica Bagdazar) și la Centrul de Cercetări Psiho-Medico-Pedagogice (condus de dr. stomatolog Ulian). Aceste două centre au pus la baza activității lor, teorii și practici ultra reacționare din domeniul pedagogiei, psihologiei și medicinii, încercând să le propage în rândul cadrelor didactice, dezarmându-le astfel în lupta lor împotriva rămânerii în urmă la învățătură. Ploconindu-se în fața concepțiilor antiștiințifice ale ideologiei burgheze, aceste centre au nesocotit experiența sovietică bazată pe învățătura lui I. P. Pavlov, experiență care ne arată că se poate lupta cu succes pentru o bună dezvoltare intelectuală a tuturor copiilor.

Deasemeni articolul relevă și faptul că în învățământul superior unele cursuri de pedagogie au fost ținute de profesori care, prin activitatea lor din trecut, prin lucrările lor, au propagat concepțiile antiștiințifice și reacționare, ca de exemplu foștii profesori E. Weigl și Stanciu Stoian. Se indică necesitatea combaterii și stârpirii influențelor dăunătoare ale metodei ultraretrograde „Decroly".

Articolul a făcut Ministerului Invățământului Public și organelor sale, o critică serioasă, arătând totodată și căile de înlăturare a lipsurilor existente. Ministerul a dovedit o gravă lipsă de vigilență față de influențele ideologiei reacționare în domeniul pedagogiei.

Institutul de Științe Pedagogice, Institutul de Perfecționare a Cadrelor Didactice, Gazeta Învățământului, nu au acordat până acum cadrelor didac-

tice ajutorul necesar în lupta împotriva teoriilor burgheze promovate în domeniul pedagogiei sub regimul burghezo-moşieresc, în lupta împotriva manifestărilor cosmopolite, antiştiinţifice. O lipsă gravă o constitue faptul că nu au fost demascate teoriile reacţionare privitoare la cauzele rămânerii în urmă la învăţătură.

Trebue spus că Institutul de Ştiinţe Pedagogice şi presa noastră pedagogică nu au fost preocupate să valorifice tradiţiile progresiste ale şcolii noastre, care ne-ar putea oferi un ajutor preţios în lupta pentru ridicarea nivelului instructiv-educativ al şcolii.

Revista de Pedagogie nu s'a preocupat de combaterea teoriilor reacţionare propagate în şcoala burghezo-moşierească de către apologeţii imperialismului american, englez şi francez. Ea nu s'a preocupat nici de felul în care influenţa nefastă a teoriilor retrograde se manifestă încă în activitatea practică a unor cadre didactice din ţara noastră.

Prin analiza situaţiei din învăţământul nostru şi prin sarcinile trasate, articolul redacţional din Scânteia a constituit pentru toţi cei ce muncesc în domeniul pedagogiei o adevărată chemare la luptă pentru înlăturarea definitivă din şcoala noastră a influenţelor pedagogiei burgheze şi ridicarea învăţământului nostru pe o treaptă superioară.

Prelucrarea articolului redacţional de către cadrele noastre didactice a contribuit la obţinerea unor rezultate pozitive în munca multor şcoli.

Această prelucrare nu s'a făcut totuşi suficient de temeinic în unele şcoli; nu s'au analizat toate aspectele problemelor ridicate de articol şi nu s'au subliniat consecinţele pe care le poate avea însuşirea fragmentară a învăţămintelor din articol.

Nu a reeşit clar pentru unele cadre didactice pericolul pe care îl constitue influenţa teoriilor şi metodelor neştiinţifice, reacţionare, în domeniul pedagogiei, nu a reeşit faptul că este necesar ca fiecare să-şi facă o temeinică analiză a activităţii, pentru a-şi vedea lipsurile şi a le înlătura.

De exemplu, tovarăşa C. Comicescu, profesoară la Şcoala pedagogică Nr. 1 Bucureşti, înainte de 23 August, a activat la Şcoala experimentală de pe lângă Şcoala de aplicaţie a Şcolilor normale de fete din Bucureşti. La consfătuirile regionale din Februarie 1953 ea a luat cuvântul, a analizat pe larg conţinutul articolului redacţional, dar nu a găsit de cuviinţă să arate felul în care, personal, înţelege să lupte împotriva deformărilor antiştiinţifice şi nici nu a pomenit nimic despre activitatea sa din trecut pe linia pseudo-pedagogiei burgheze.

Inarmarea cadrelor didactice cu experienţa şcolii sovietice, sprijinul neîncetat în munca de însuşire a pedagogiei sovietice, cea mai înaintată pedagogie din lume, trebue să meargă mână în mână, cu o muncă perseverentă de demascare a influenţelor ideologiei burgheze pentru ca în felul acesta noul edificiu al şcolii noastre progresiste să se ridice pe baze solide, trainice.

Continua dezvoltare a învăţământului nostru, importantele succese obţinute de numeroase cadre didactice, dovedesc că majoritatea învăţătorilor şi profesorilor noştri merită din plin aprecierea pe care o face articolul Pentru lichidarea deformărilor antiştiinţifice în domeniul pedagogiei" din ziarul Scânteia : *„Sub îndrumarea şi cu sprijinul neprecupeţit al partidului şi guvernului, urmând marele exemplu al celei mai înaintate ştiinţe din lume — ştiinţa sovietică — şi punând în valoare tradiţiile progresiste ale ştiinţei şi şcolii noastre, imensa majoritate a învăţătorilor, profesorilor, a*

medicilor, a oamenilor de știință desfășoară o muncă plină de abnegație pentru dezvoltarea științei și culturii, o muncă inspirată de nobila idee stalinistă care apreciază omul ca cel mai prețios capital, o muncă însuflețită de un înalt patriotism".

Cu prilejul consfătuirilor raionale din Septembrie și din Ianuarie și a consfătuirilor regionale ale cadrelor didactice dela școlile pedagogice, a reeșit clar munca plină de avânt a majorității cadrelor didactice.

Mulți învățători și profesori realizează lecții bune, vii, interesante, se ocupă individual de elevi, păstrează o bună legătură cu familia, colaborează cu organizațiile U.T.M. și de Pionieri din școală.

Astfel s'au citat numeroase exemple de profesori și învățători care izbutesc să obțină un nivel ridicat în însușirea cunoștințelor prin munca lor temeinică de pregătire a lecțiilor. Așa de exemplu directoarea Școlii pedagogice de fete din Huși, la predarea științelor naturale la anul III, a obținut ca la sfârșitul semestrului I să nu aibă nicio elevă rămasă în urmă la învățătură. Aceasta printr'o bună pregătire a lecțiilor, o justă folosire a materialului didactic, prin folosirea lecturilor particulare legate de problemele lecțiilor predate (lecturi din Ilin, Fersman, etc.) și printr'o justă legare a problemelor de realitățile și succesele obținute de țara noastră în drum spre socialism.

O bună planificare a materiei a făcut ca lecțiile predate de profesorii de limba română dela școala medie de 10 ani fete și băieți din Sibiu, să aibă bune rezultate. Ei fac planuri de lecție, conspecte care, discutate și în cadrul secției de consfătuiri, au dovedit că sunt just întocmite și de un real folos în buna desfășurare a lecțiilor.

Mulți profesori au realizat o bună legare a teoriei de practică. Astfel la Școala de 7 ani din Bicaz, la limba română — cu prilejul predării folclorului — elevii au fost îndemnați să culeagă folclor local care exprimă bucuria și mândria oamenilor muncii din țara noastră pentru mărețele construcții ale socialismului. Lecțiile de limba română predate la această școală, sunt în general reușite. Profesorul se pregătește amănunțit pentru lecții, studiază materialul bibliografic, metodica, alege cu grijă textele literare pe care le analizează cu elevii. Indrumarea lecturii particulare a elevilor constitue deasemeni o preocupare permanentă a profesorului. Rezultatele acestei activități se vădesc prin răspunsurile închegate, logice ale elevilor care dovedesc o însușire temeinică a cunoștințelor atât la gramatică, cât și la literatură.

In clasa a V-a a Școlii elementare Nr. 2 din Buhuși, profesoara de matematici pregătește cu grijă atât planul de lucru cât și materialul didactic necesar, izbutind să activizeze astfel întreaga clasă. De exemplu la lecția despre cerc și lungimea cercului a pregătit materialul didactic pentru ca elevele să poată lucra fiecare în bancă cele discutate la lecție.

Rezultatul a fost că lecția a fost bine însușită de toate elevele din clasă.

In școala noastră crește zi de zi numărul învățătorilor și profesorilor care, însușindu-și principiile și metodele pedagogiei sovietice, muncesc în spirit nou, obținând rezultate din ce în ce mai bune.

Se mai găsesc totuși și astăzi unele cadre didactice la care se mai manifestă influența vechilor concepții pedagogice, lipsa de încredere în posibilitățile de dezvoltare ale copiilor, în rolul conducător al educației, iar uneori chiar în rămășițe ale rigorismului și dogmatismului herbartian.

De exemplu la consfătuirile raionale din Ianuarie, în raionul Iaşi, tovarăşul învăţător Ciocan a arătat că, din 28 elevi câţi are în clasă, 16 sunt „întârziaţi mintal". Tovarăşul se plânge că a cerut un local pentru a face o clasă specială cu aceşti copii şi cerinţa nu i-a fost împlinită, deşi un tovarăş inspector i-a promis acest lucru.

La discuţiile ţinute în cadrul secţiei învăţătorilor din clasa I-a, tovarăşii care au participat nu au luat atitudine, nu au combătut aceste manifestări dăunătoare. Făcând observaţii asupra felului cum au decurs discuţiile, nici tovarăşa Goldssein, asistentă la Facultatea de Pedagogie din Iaşi, nu s'a sezisat de aceste serioase abateri. Ba mai mult decât atât, tovarăşul Străicanu, profesor, a îndemnat cadrele didactice să se adreseze centrului de cercetări psiho-medico-pedagogice.

O slabă calitate a învăţământului s'a constatat şi la Şcoala din Satul Nou-Munteni, la care cunoştinţele elevilor sunt la un nivel scăzut; frecvenţa şi disciplina lasă de dorit. De toate acestea sunt vinovaţi elevii? Noi credem că la lecţii cadrele didactice se prezintă nepregătite, fără un plan de lecţie, nu studiază problemele de specialitate, şi aceasta constitue explicaţia tuturor acestor deficienţe.

La Şcoala de 7 ani din Simeria, tovarăşul director Lădaru a format o clasă a V-a după criterii care vădesc influenţa nefastă a pedologiei la unele din cadrele noastre didactice. El a repartizat în această clasă toţi elevii mai slab pregătiţi din clasa a IV-a. Consecinţele nu pot fi decât cele constatate: clasa dă rezultate foarte slabe. Lipsa de încredere în posibilităţile de desvoltare ale elevilor, tendinţa periculoasă de a motiva insuccesele prin incapacitatea sau deficienţa mintală a elevilor, s'a putut constata şi la alţi tovarăşi. De exemplu tovarăşul G. Mihăileanu, dela Şcoala pedagogică de fete din Craiova, explică rămânerea în urmă a unor eleve ca fiind datorată „incapacităţii lor intelectuale". Tovarăşa Pârnescu Alexandrina şi Bărdescu Olimpia dela Şcoala pedagogică de educatoare din Turnu Severin, afirmă, în referatul prezentat la consfătuirea regională a şcolilor pedagogice, că la anul IV, cauza rămânerii în urmă a fost capacitatea redusă de înţelegere a elevelor.

Alături de eforturile entuziaste şi realizările minunate ale majorităţii cadrelor didactice pentru stârpirea analfabetismului în ţara noastră, mai sunt şi unii tovarăşi care, nedepunând destul efort în această muncă, caută tot soiul de explicaţii antiştiinţifice pentru a motiva de ce nu izbutesc să lichideze neştiinţa de carte. Astfel tovarăşul Radu Vasile din Mancul, raionul Cehul Silvaniei, afirmă că „neştiutorii de carte sunt întârziaţi mintal şi nu pot fi alfabetizaţi".

O asemenea atitudine arată cât de adânc a pătruns otrava ideologiei duşmănoase în mentalitatea şi activitatea practică a unora dintre cadrele noastre didactice. Astăzi, când sub conducerea partidului nostru desfăşurăm cu succes bătălia împotriva neştiinţei de carte, noi trebue să demascăm cu hotărîre pe asemenea practicatori ai ideologiei duşmănoase luptei de ridicare a nivelului cultural al poporului nostru, cum este învăţătorul Radu Vasile.

O abatere gravă o constitue atitudinea unor cadre didactice, care au folosit pedepse corporale. Tovarăşul Armeanu Ştefan dela Casa de copii din comuna Govâjdia, raionul Lugoj, profesoara Ştefănescu Maria şi învăţătoarea Gurbănescu Iulia dela Şcoala Colentina, sau învăţătoarea Mihăilescu Olimpia dela Şcoala mixtă de 7 ani Nr. 10 din Bucureşti, nu au

găsit alte metode de educaţie decât bătaia. Asemenea metode, păstrate din arsenalul herbartian, nu trebue tolerate în şcoala noastră.

Sub alte forme au fost umiliţi şi terorizaţi elevii din Focşani. Şeful Secţiunii raionale de Invăţământ, încearcă să transforme şcoala într'o cazarmă burgheză: elevilor li se interzice să frecventeze cinematograful şi teatrul şi să iasă pe stradă după ora 7 seara. Nu e greu să recunoaştem în aceste „dispoziţii" influenţa metodelor burgheze de tip herbartian.

Dacă o temeinică pregătire a lecţiilor, o justă şi conştiincioasă planificare, constitue pentru majoritatea cadrelor didactice un sprijin important în îmbunătăţirea continuă a calităţii învăţământului, mai întâlnim şi cazuri de totală subapreciere a pregătirii pentru lecţie, a planificării. Este de ajuns să ne aruncăm o privire cât de fugară pe caietul cu planul de lecţii a tovarăşului R. Stoicuţa, profesor de matematici la Şcoala mixtă de 10 ani din Petroşani, pentru a ne convinge de aceasta. Caietul conţine 45 de aşa zise planuri. Pentru a-şi „simplifica" munca, tovarăşul are pentru toate cele 45 de planuri, trei puncte comune. Scopul, metodele şi momentul organizatoric sunt „fixate" pentru tot anul şi anume:

Scopul: însuşirea materialului şi formarea judecăţii matematice.

Metoda: expozitivă şi interogativă.

Momentul organizatoric: contactul de clasă, disciplina clasei şi absenţele.

Inventivitatea tovarăşului Stoicuţa l-a făcut să găsească asemenea „simplificări" şi pentru restul planului. La verificare şi tema dată, pe lângă faptul că se mulţumeşte să indice numai tema lecţiilor, aceasta se face „cu grămada", pentru toate clasele la care predă, dintr'odată. Citâm numai un exemplu din aceste aşa zise planuri de lecţii:

4.III.1953

Planul lecţiilor

I. *Scopul:* însuşirea materialului şi formarea judecăţii matematice.
II. *Metoda:* expozitivă şi interogativă.
III. *Momentul organizatoric:* contactul cu clasa, disciplina clasei şi absenţele.
IV. *Verificarea:* clasa a XI-a B Trunchiul de piramidă (probleme).
clasa a X-a A Rezolvarea triunghiurilor oarecare.
clasa a IX-a A Vaporizarea.
V. *Tema predată:* clasa a IX-a Ecuaţia calorimetrică la aflarea căldurii latente.
clasa a X-a Repetiţie pentru teză (ecuaţii trigonometrice).
clasa a XI-a Trunchiul de con.

O astfel de alcătuire a planurilor de lecţii, arată că tovarăşul, purtând încă adânc amprenta influenţelor „ideilor" herbartiene despre planurile şablon, manifestă o totală lipsă de răspundere, o desconsiderare a sarcinilor sale de profesor, o ignorare a folosirii experienţei pedagogice sovietice.

In ultima vreme, Gazeta Invăţământului a publicat unele articole, care demască născocirile delirante ale pedagogilor reacţionari, apologeţi ai imperialismului. Aceste articole sunt o armă puternică în mâinile cadrelor didactice. Totuşi, rezumându-se la asemenea articole, Gazeta Invăţământului

dovedește că nu își înțelege în întregime sarcina. Pentru a stârpi buruiana cosmopolitismului, e necesar să se demaște manifestările concrete ale pedagogiei antiștiințifice, reacționare, care se mai întâlnesc astăzi la unele cadre didactice înapoiate. Formele sub care apare ideologia dușmănoasă pot fi foarte subtile, ascunse cu perfidie. Numai prin desvăluirea cazurilor concrete de manifestare a lor, învățătorii și profesorii vor fi într'adevăr înarmați să le recunoască.

Lipsuri care se mai întâlnesc în unele școli, case de copii, grădinițe sau școli speciale, precum și în publicațiile noastre, dovedesc că influența ideologiei burgheze nu a fost încă stârpită în întregime, și că ea este gata să pătrundă și să se întindă acolo unde găsește un teren slab.

Lupta împotriva concepțiilor cosmopolite și antiștiințifice în pedagogie, ridică în fața noastră sarcini de mare răspundere.

Ministerul Învățământului Public, prin toate organele sale, trebue să combată activ orice manifestări ale ideologiei dușmane și să înarmeze bine cadrele didactice pentru această luptă.

Institutul de Științe Pedagogice are sarcina de a organiza — alături de catedrele de pedagogie și psihologie din învățământul superior — largi dezbateri în legătură cu aplicarea creatoare a cuceririlor pedagogiei sovietice în școala noastră, în legătură cu problemele practice ale muncii școlare. Experiența înaintată a învățătorilor și profesorilor noștri fruntași — care folosesc cu succes experiența cadrelor didactice sovietice — trebue studiată și generalizată, trebue larg folosită pentru îmbunătățirea muncii în învățământul nostru. Institutul de Științe Pedagogice trebue să treacă dela cercetări izolate, la cercetări largi, stimulând dezvoltarea luptei de opinii în viața științifică. Folosind arma criticii și autocriticii, manifestând intransigență față de orice rămășițe ale teoriilor reacționare, avem astăzi posibilitatea să ridicăm serios nivelul cercetărilor științifice în țara noastră și să dăm cadrelor didactice ajutorul necesar în lupta împotriva ideologiei retrograde. In aceste cercetări pedagogice creatoare, puse în slujba poporului, este necesar un sprijin nemijlocit din partea catedrelor de științe sociale din învățământul superior.

Trebue deasemeni ca în programele școlare să se ridice nivelul combativității împotriva ideologiei antiștiințifice, reacționare.

In lupta împotriva cosmopolitismului în pedagogie, un rol de seamă îl are valorificarea tradițiilor progresiste, revoluționare, ale învățământului nostru. Și acestei sarcini Institutul de Științe Pedagogice trebue să-i acorde o mai mare atenție.

Gazeta Învățământului și Revista de Pedagogie trebue să manifeste o puternică vigilență revoluționară împotriva influenței teoriilor antiștiințifice, sub orice formă s'ar manifesta în învățământul nostru. Ele trebue să ajute încontinuu cadrele didactice, analizând experiența pozitivă și demascând necruțător orice influență negativă în munca învățătorilor și profesorilor noștri. Institutul de Perfecționare a Cadrelor Didactice și cabinetele pedagogice regionale trebue să dea o mai serioasă atenție pregătirii ideologice a cadrelor didactice înarmându-le mai temeinic cu bogata experiență a școlii și pedagogiei sovietice, dându-le o pregătire mai adâncă pentru a recunoaște concepțiile reacționare și a lupta astfel cu succes împotriva lor.

O deosebită importanță a căpătat problema pregătirii unor cadre calificate pentru casele de copii și pentru școlile speciale. Cadrele de îndrumare și control ale Ministerului Învățământului Public au sarcina de a-și

spori vigilența, de a controla în profunzime activitatea instructiv-educativă în școli, de a combate imediat devierile întâlnite, de a îndruma efectiv munca învățătorilor și profesorilor, pe baza experienței sovietice și de a face din experiența cadrelor didactice înaintate, un bun al tuturor cadrelor didactice.

Pentru toți slujitorii școlii din patria noastră trebue să fie limpede că nu putem învinge în lupta împotriva ideologiei burgheze dacă nu folosim cea mai prețioasă armă ideologică: marxism-leninismul. Numai în măsura în care ne însușim tezaurul nesecat de învățături, cuprins în operele lui Marx, Engels, Lenin și Stalin, vom putea înțelege clar cauzele și conținutul luptei care se duce între materialism și idealism și felul în care fiecare dintre noi trebue să ducă o luptă încununată de succese pe frontul pedagogiei, pentru triumful materialismului. Pe această linie, o sarcină imediată și de mare importanță este studierea adâncă a genialei lucrări a lui I. V. Stalin: „Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S.", care ne ajută să înțelegem — sub toate aspectele — cele mai adânci probleme ale construirii socialismului și comunismului.

Să mobilizăm toate forțele noastre în lupta împotriva manifestărilor ideologice dușmănoase intereselor poporului muncitor. Să demascăm cu hotărîre pe cei care fățiș sau sub diferite măști, încearcă să împiedice dezvoltarea învățământului nostru. Să ajutăm prin lupta noastră înflorirea științei și culturii în Republica Populară Română, contribuind astfel la lupta pentru pace și socialism.

Insuflețiți de un avânt patriotic, să pășim hotărîți pe calea pe care ne-a indicat-o tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej.

„Drumul pe care sunt chemați să meargă învățătorii și, în general, intelectualii devotați poporului — este drumul participării active la făurirea acestei vieți fericite pe care ne-o aduce construirea socialismului în patria noastră". [1]

---

[1] *Gh. Gheorghiu-Dej:* „Articole și cuvântări", ed. III-a, 1952, Editura pentru literatură politică, pag. 622.

Procesul însușirii cunoștințelor de către elevi în lumina învățăturii fiziologice a lui I. P. Pavlov

Articolul de față constitue o încercare de a pune și rezolva — be baza învățăturii fiziologice a lui I. P. Pavlov — una dintre cele mai importante probleme ale învățământului nostru elementar și mediu: problema transmiterii cunoștințelor de către profesor și a însușirii lor de către elev. Făcând parte integrantă din psihologia învățării, problema este în acelaș timp strâns legată de un aspect esențial al educației comuniste a elevilor, acela al înarmării lor cu cunoștințe științifice trainice, a formării concepției lor materialist-dialectice despre lume și viață.

In opoziție cu psihologia și pedagogia idealistă reacționară burgheză care reduce procesul învățării la simpla acumulare de cunoștințe, proces care nu ar influența deloc mersul dezvoltării psihice generale a elevului (dezvoltare determinată, chipurile, exclusiv de procesul maturizării); psihologia și pedagogia sovietică pleacă dela pozițiile învățăturii fiziologice pavloviene în această problemă, arătând just că influențele mediului extern, iar la om — în deosebi ale mediului social, — nu se reduc numai la elaborarea de legături nervoase temporare, ci ele sunt mult mai adânci, mergând până la modificarea însuși a tipului de activitate nervoasă superioară. Psihologia sovietică, singura psihologie materialistă, cu adevărat științifică, consideră că procesul învățării are un rol f o r m a t i v. Aceasta înseamnă că între *învățare* și *dezvoltare* există o legătură organică, legătură care merge până la legile formării proceselor psihice ca percepții, reprezentări, gândire, imaginație, voință, etc., adâncind reflectarea lumii obiective în conștiința noastră.

Față de cele arătate mai sus, în mod firesc se ridică întrebarea: cum trebue organizat procesul de învățământ, iar într'un sens mai restrâns, procesul de transmitere și însușire a cunoștințelor la lecție, pentru ca acest proces să ducă la însăși dezvoltarea activității psihice a elevilor? Problema prezintă nu numai o importanță teoretică, dar și una practică educativă.

Consfătuirile raionale ale cadrelor didactice care au avut loc de curând la noi în țară, pe lângă o serie de realizări incontestabile în munca instructiv-educativă, au scos la iveală și o serie de lipsuri în ceeace privește înarmarea elevilor cu cunoștințe trainice, cu deprinderea muncii intelectuale independente, etc. S'a constatat de pildă, că la unele școli la anumite materii, elevii dau dovadă de superficialitate în asimilarea cunoștințelor, de o lipsă a trăiniciei lor, de o însușire uneori mecanică a materialului predat, fără înțelegerea profundă a noțiunilor fundamentale ale disciplinei respective, a regulelor, a definițiilor, etc. Desigur, cauza acestor lipsuri

trebue căutată în primul rând în munca depusă de profesor, în felul în care este organizat procesul predării, în îndrumările ce se dau elevilor în ce privește munca lor independentă de acasă.

Se întâmplă să mai existe profesori care cred că este suficient ca elevii să învețe după manualele unice editate de M.I.P., fără să verifice sistematic în ce măsură elevii *au înțeles* cele învățate, spre a se vedea dacă la mijloc nu este numai memorarea și reproducerea mecanică a materialului. Alții, deși sunt conștienți de necesitatea înțelegerii juste a materialului nou predat, socot greșit că aceasta este suficient pentru *fixarea* în memorie a materialului respectiv și de aceea neglijează aplicarea principiului repetiției în acest scop. In fine, alții, nu-și pun problema dacă cunoștințele odată însușite și înțelese de către elev, pot fi aplicate de el în mod independent în practică, pentru ca pe baza lor să fie explicate fenomenele din natură, societate și gândire. Acestea sunt câteva cauze care stau, mai frecvent, la baza golurilor ce se constată în pregătirea elevilor, cauze legate în bună parte de felul în care este organizat procesul de transmitere a cunoștințelor.

Procesul predării diferitelor materii de învățământ pe de o parte, precum și acela al însușirii cunoștințelor de către elev pe de altă parte, constitue un proces unitar, cuprinzând laolaltă aceste două aspecte foarte complexe. Insușirea cunoștințelor de către elev nu se reduce la simpla acumulare cantitativă de date și fapte. In condiția unei juste organizări a predării, ea merge cu mult mai departe până la formarea și dezvoltarea personalității școlarului. Organizarea justă, științifică, a acestui proces se poate face numai în lumina învățăturii fiziologice a lui I. P. Pavlov. Iată de ce studiul aprofundat al operei marelui fiziolog rus, cunoașterea numeroaselor studii apărute în diferite periodice sovietice și în periodicele noastre în traducere, constitue sarcina de căpetenie a fiecărui cadru didactic. Este absolut necesar ca întreg procesul instructiv-educativ să fie construit pe baza învățăturii fiziologice pavloviene despre activitatea nervoasă superioară, pe baza cunoașterii legilor obiective ale acestei activități.

Din punct de vedere didactic, în procesul complex al asimilării cunoștințelor de către elev, se desprind câteva etape distincte.

Un rol deosebit de important îl deține prima etapă, etapa percepției — contactului prim, viu, organizat, al elevilor cu materialul prezentat în timpul lecției. *„Cunoștințele primite prin percepție, iar atunci când aceasta este dirijată și planificată, prin observație, se păstrează în memoria elevului sub forme de reprezentări".* [1] De gradul percepției active în acest prim contact al elevului cu materialul predat, depinde într'o foarte mare măsură succesul învățării. Pedagogii știu că fiecare lecție trebue construită în așa fel, încât ea să stimuleze interesul elevilor, să mobilizeze atenția lor, într'un cuvânt, lecția să fie atractivă pentru ei.

Cum se poate ajunge la aceasta?

Rezolvarea justă a organizării percepției materialului predat, trebue să se facă ținând seama de legile activității nervoase superioare, de particularitățile de vârstă și de cele individuale ale acestei activități. Aceste legi au o existență obiectivă, independentă de voința și conștiința elevilor. I. V. Stalin ne învață ce trebue să înțelegem prin legile obiective ale științei: *„Marxismul concepe legile științei — indiferent dacă este vorba*

[1] *M. N. Sardacov:* „Studii de psihologia învățării". Ucipedghiz, 1951, pag. 30 (în l. rusă).

de legile științelor naturii sau de legile economiei politice — ca o oglindire a proceselor obiective care au loc independent de voința oamenilor". [1] Mai departe, I. V. Stalin arată că aceste legi pot fi *cunoscute* și *folosite* de oameni. Aplicând această genială învățătură stalinistă în pedagogie, învățătorii și profesorii trebue să construiască întreg procesul de transmitere a cunoștințelor, tocmai pe baza cunoașterii legilor obiective ale activității nervoase superioare a elevului. Cu alte cuvinte, ei trebue să cunoască ce se petrece în capul elevului atunci când acesta „percepe" materialul predat la lecție; ce trebue să facă pentru ca elevul „să înțeleagă" mai bine cele expuse de profesor, cum să acționeze asupra creierului elevului ca acesta să „memoreze" mai trainic și să rețină mai bine materialul predat. De aici rezultă necesitatea cunoașterii fiziologiei activității nervoase superioare, iar din punctul de vedere al problemei restrânse pe care o punem aici, necesitatea cunoașterii mecanismelor fiziologice ale perceperii active. Care sunt legile activității nervoase superioare implicate în procesul de însușire a cunoștințelor și cum pot fi ele folosite la lecție?

Din punct de vedere fiziologic perceperea materialului, nu însemnează altceva, decât formarea de noi legături nervoase temporare în scoarța emisferelor cerebrale, la nivelul celor două sisteme de semnalizare, folosindu-se, după cum vom vedea, în procesul predării și sistemul de legături nervoase deja existente, anterior elaborate. Acest lucru este perfect valabil, fie că este vorba de transmiterea cunoștințelor din domeniul științelor naturii (fizică, chimie, geologie, zoologie, etc.), fie că este vorba de științele sociale. Mecanismul fiziologic al percepției a fost pe deplin lămurit de I. P. Pavlov și elevii săi. Pe noi ne interesează unele particularități ale perceperii materialului complex predat la lecție, stabilirea căilor celor mai potrivite pentru ușurarea înțelegerii și a fixării în memorie a materialului perceput.

Practica școlară ne arată că elevii nu-și însușesc dintr'odată cunoștințele predate de profesor la lecție; ei nu prind totdeauna în întregime esența fenomenelor studiate. Chiar dacă profesorul explică pe larg și face demonstrații la lecție, elevii nu prind și nu rețin în întregime materialul predat. De altfel aceasta constitue o lege fiziologică a activității nervoase superioare, lege după care legăturile nervoase condiționate, atunci când nu sunt întărite suficient de realitate, se sting. Rezultă că pentru formarea de legături nervoase durabile, suficient consolidate, este nevoie de prezentarea *repetată* a stimulenților, în cazul de față, a stimulenților verbali noi — *întăriți* de alți stimulenți verbali vechi, de materialul intuitiv, demonstrații, etc. Deși legăturile nervoase temporare la nivelul celui de al doilea sistem de semnalizare se pot forma dintr'odată, totuși ele nu au totdeauna nivelul de consolidare și stabilitate cerut. De aici concluzia practică de a reveni mereu asupra materialului perceput inițial de către elev, pe de o parte în scopul consolidării acestor legături, iar de altă parte, pentru a lichida golurile din percepția inițială.

Care sunt condițiile optime în măsură să favorizeze o mai bună percepere a materialului predat, pe baza cunoașterii legilor activității nervoase superioare? Să ne oprim la câteva din ele: a) includerea diferiților analizatori în percepție; b) crearea unor focare de excitabilitate optimă în creierul elevului; c) elaborarea inhibiției de diferențiere în perceperea elementelor asemănătoare; d) integrarea elementelor componente ale sti-

[1] *I. V. Stalin:* „Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S." Edit. pt. lit. pol., pag. 4.

mulenților complecși în sisteme integratoare; e) folosirea interacțiunii dintre cele două sisteme de semnalizare.

a) **Includerea diferiților analizatori în percepție.** In expunerea lecției unii profesori se limitează să facă apel numai la analizatorul auditiv al elevului, mai rar, și la cel vizual (folosirea tablei, a materialului didactic, etc.). Două sunt motivele care justifică includerea unui cât mai mare număr de analizatori în procesul percepției inițiale.

In primul rând, prin includerea în perceperea materialului a unui cât mai mare număr de analizatori, elevii văd, aud, pipăie, mânuesc obiectul despre care li se vorbește, percep mai clar și mai diferențiat părțile lui componente și le fixează mai trainic în memorie. Dacă elevii percep numai auditiv, sau numai vizual un material dat, îl vor reține mai slab, cu mai multe goluri, decât dacă același material l-ar percepe atât auditiv, cât și vizual, tactil, etc. Este vorba de fenomenul sumațiunii excitațiilor provenite dela însușirile izolate ale obiectului sau fenomenului respectiv. In această privință I. P. Pavlov spune: *„Acțiunea complexă a tuturor acestor însușiri proprii obiectului dă totdeauna un efect mai sigur și mai important; cu alte cuvinte, suma excitațiilor acționează mai puternic decât excitanții izolați"*. [1]

La timpul său C. D. Ușinschi atrăgea atenția asupra aceluiaș lucru: *„Dacă doriți ca copilul să asimileze ceva trainic, să procedați în așa fel încât în această asimilare să participe un cât mai mare număr de nervi posibili..."*. [2] El avea în vedere includerea văzului, a aparatului vocal, a auzului, a simțului tactil, olfactiv și gustativ, atunci când fenomenele studiate permiteau acest lucru. Părintele fiziologiei ruse I. M. Secenov sublinia importanța deosebită a aparatului senzorial motor în dezvoltarea impresiilor provenite din lumea externă: *„...mișcările fragmentează senzația* (percepția — nota autorului) *continuă într'o serie de acte separate având un început și sfârșit determinat; în fine, ele servesc tangențial drept verigă de legătură între senzații calitativ diferite (de pildă, luminoase și auditive, luminoase și tactile,* etc.)". [3]

Dintre acești analizatori un rol hotărîtor îl deține analizatorul verbal-motor. I. P. Pavlov a dovedit că rolul analizatorului verbal-motor este hotărîtor în procesul gândirii. De aceea, apelul la analizatorul verbal-motor, în sensul că elevul să fie pus în situația de a verbaliza cele percepute vizual sau auditiv la lecție, este o condiție esențială a înțelegerii și fixării materialului predat de profesor. Formularea verbală se face de regulă la sfârșitul lecției, iar în cursul expunerii profesorului, elevul formulează în scris cele percepute auditiv.

Atât în cazul limbajului vorbit, cât și în cazul celui scris, după datele lui N. I. Crasnogorschi și ale colaboratorilor săi, avem de aface cu aceleași legi ale activității nervoase superioare. Din punct de vedere fiziologic, fiecare sunet al limbajului este un stimulent condiționat; fiecare cuvânt — un complex reflex condiționat și fiecare frază — un sistem de complexe condiționate acustice. Acelaș este cazul limbajului scris, cu dosebire că aici avem stimulenți (litere) complecși (cuvinte scrise) și sisteme complexe condiționate optice (propoziții, fraze scrise). Cu-

[1] *I. P. Pavlov:* Opere alese, vol. II. Edit. Acad. R.P.R., 1951, pag. 14.

[2] *C. D. Ușinschi:* Omul ca obiect al educației, Culegere de opere, Edit. Acad. de Științe M-L. vol. VIII, 1950, pag. 522 (în l. rusă).

[3] *I. M. Secenov:* Elementele gândirii, (din Opere alese: I. M. Secenov, I. P. Pavlov., N. E. Vedenschi, Fiziologia sistemului nervos. Medghiz, 1952, p. 311 (în l. rusă).

vintele pronunţate sau scrise (tipărite) semnalizează obiecte, fenomene, situaţii, acţiuni, etc. In acest fel, întreg procesul de transmitere a cunoştinţelor prin grai viu sau în scris din punct de vedere fiziologic este un proces de condiţionare complexă în care sistemul verbal ocupă locul predominant.

In al doilea rând, tot din punct de vedere fiziologic, includerea succesivă şi alternativă a diferiţilor analizatori în percepţie, elimină oboseala, epuizarea nervoasă, asigurând o percepere mai activă a materialului predat. Dimpotrivă, apelul numai la un singur analizator în expunerea lecţiei, de regulă numai la cel auditiv, aduce după sine oboseala şi chiar somnolenţa. I. P. Pavlov a arătat că *„orice excitaţie mai mult sau mai puţin durabilă care vine dintr'un punct determinat al scoarţei emisferelor cerebrale, chiar dacă este importantă din punct de vedere biologic, cu atât mai mult dacă nu prezintă importanţă biologică, oricât de puternică ar fi ea, dacă nu este însoţită de excitaţia simultană a altor puncte sau nu este înlocuită de alte excitaţii, ea duce cu necesitate, mai devreme sau mai târziu, la somnolenţă şi somn"*.[1] Stimularea continuă numai a unui singur analizator în expunerea lecţiei (în care nu se foloseşte şi material intuitiv), provoacă procesele de oboseală, de inhibiţie a scoarţei emisferelor cerebrale. căci *„orice excitaţie uniformă şi de durată duce la somnolenţă şi somn"*.[2]

In consecinţă, prinicipiul călăuzitor în predare este acela al stimulării activităţii de analiză şi sinteză superioară prin cât mai mulţi analizatori, prin dozarea variată în ceeace priveşte raportul de intensitate în activitatea nucleilor corticali ai analizatorilor, pentru ca inhibiţia corticală de un anumit grad şi la anumite niveluri să poată efectua treptat, concomitent sau prin alternare, refacerea tuturor celulelor epuizate asigurând astfel funcţionarea normală a diferitelor zone de sintezo-analizatori precum şi a dinamicii scoarţei în întregime, ferind-o astfel de o inhibiţie aproape generalizată care traduce o epuizare accentuată şi extinsă pe scoarţă — oboseala. Cu cât elevul este de o vârstă mai mică, cu atât acest lucru trebue avut în vedere mai mult. Se ştie că celulele nervoase corticale ale copilului nu au aceeaşi capacitate de muncă ca aceea pe care o găsim la adult. Intrucât celulele nervoase corticale obosesc uşor, în procesul predării trebue să alternăm, cu pricepere, munca cu repaosul acestor celule. Pe această cale se poate obţine aproape o totală lipsă de oboseală care nu mai împiedică însuşirea de cunoştinţe. In mod practic profesorul va trece în procesul predării dela percepţia auditivă a elevului, la înregistrarea în scris a celor expuse; dela percepţia vizuală — dela ceeace a fost scris pe tablă sau prezentat ca material didactic intuitiv — la activitatea motorie, la percepţia auditivă, etc. Acesta este procedeul folosit de profesorii experimentaţi care în timpul expunerii lecţiei reuşesc să nu obosească pe elevi şi să nu obosească nici ei înşişi.

b) **Creiarea unor focare de excitabilitate optimă în creierul elevilor.** Pentru ca în procesul predării elevul să perceapă cât mai viu şi mai complet materialul prezentat de profesor, elevul trebue să fie atent. A-l face să fie atent, însemnează din punct de vedere fiziologic — potrivit legilor inducţiei proceselor nervoase — ca în scoarţa emisferelor lui cerebrale să se creieze cele mai favorabile condiţii de excitabilitate, să se creieze regiuni

---

[1] *I. P. Pavlov:* Opere complecte, Edit. Acad. de Ştiinţe U.R.S.S., vol. III; pag. 376 (l. rusă).

[2] *I. P. Pavlov:* Op. cit. pag. 376.

cu „excitabilitate optimă". Fenomenul inducției proceselor nervoase corticale constă în aceea că odată cu apariția excitației în vreo regiune oarecare a scoarței, apare inhibiția regiunilor învecinate și invers, la apariția inhibiției, în regiunile învecinate se constată o excitabilitate ridicată. Problema constă în faptul de a regla atât procesele de excitație necesare perceperii active a materialului prezentat, cât și procesele de inhibiție cu scopul de a înlătura efectul stimulenților accesorii care împiedică desfășurarea percepției active. *„In regiunea emisferelor cerebrale cu excitabilitate optimă* — spune Pavlov — *se formează cu ușurință reflexe condiționate noi și se elaborează cu ușurință diferențierile. Aceasta constitue în acest fel, în momentul dat, ca să spunem așa, regiunea creatoare a emisferelor cerebrale".*[1] Regiunea cu excitabilitate optimă, după cum arată mai departe Pavlov, nu este ceva încremenit, ci ceva dinamic, în continuă deplasare pe suprafața emisferelor cerebrale, în funcție de legăturile nervoase deja existente și sub influența stimulenților externi. Tocmai această deplasare a regiunii cu excitabilitate optimă din scoarța cerebrală, constitue din punct de vedere fiziologic, explicația faptului că în procesul predării atenția elevului își schimbă orientarea. Legea inducției reciproce ne arată pentru ce din totalitatea stimulenților prezenți (auditivi, vizuali, etc.), care acționează în procesul expunerii lecției, unii dintre ei trec pe primul plan, exercitând o influență intensă, pe când alții trec pe al doilea plan, fiind inhibați. Se întâmplă uneori că elevii captivați de expunerea atractivă a profesorului nu mai aud sunetul clopoțelului care anunță recreația, sau concentrați în observarea unui material intuitiv, nu mai sunt atenți la explicațiile profesorului în legătură cu materialul respectiv.

Ținând seama de necesitatea creării unei regiuni cu excitabilitate optimă în scoarța emisferelor cerebrale, precum și de legea inducției reciproce a celor două procese fundamentale ale activității nervoase superioare (excitația și inhibiția), profesorul poate să asigure o cât mai clară și mai completă percepție a materialului intuitiv și verbal. Totodată, trebue să se țină seamă și de cele două forme ale inducției — pozitivă și negativă. In practica școlară este îndeobște cunoscut fenomenul distragerii atenției elevilor. Nefiind atent, elevul nu va percepe decât fragmentar sau deloc, expunerea profesorului. Distragerea atenției nu este un fenomen întâmplător. El se datorește unor procese fiziologice bine determinate. Dacă în procesul predării survin stimulenți accesorii, fără legătură cu conținutul expunerii, aceasta poate să ducă la distragerea atenției elevilor. Faptul se explică prin *inhibiția externă* — ca aspect particular al inducției negative. Orice stimulent brusc, neprevăzut, care apare în timpul acțiunii stimulenților verbali în procesul predării, are ca efect crearea unui focar intens de excitație care duce la diminuarea sau chiar anularea efectului stimulenților verbali, respectiv a focarelor de excitație și a legăturilor funcționale dintre ele. Sgomotul de afară, pașii pe coridor, indisciplina din clasă, etc. pot creia tot atâtea noi focare de excitație în scoarța emisferelor cerebrale a elevilor, focare ce induc negativ focarele de excitație existente și împiedică formarea de noi legături nervoase în cursul expunerii lecției. Desigur că acești stimulenți accesorii și turbulenți care distrag și abat atenția elevilor trebue înlăturați.

Se întâmplă uneori, că profesorii fără să știe și fără să vrea contribue ei înșiși la abaterea atenției elevilor dela conținutul esențial al materialului

[1] *I. P. Pavlov*, Op. cit. pag. 247—248.

predat. Aceasta mai cu seamă atunci când fac pauze prea lungi, repetiții la întâmplare; când își manifestă nemulțumirea sau indignarea fie la momentul nepotrivit, fie sub o formă prea vehementă. M. N. Volochitina citează câteva cazuri deosebit de instructive de asemenea procedee greșite, care duc la distragerea atenției elevilor. Intrând în clasă, profesorul înainte de a începe lecția, caută să obțină o liniște „ideală" printr'o serie de admonestări adresate elevilor. Atenția elevilor orientată la început spre perceperea materialului nou, treptat-treptat este îndreptată spre realizarea „liniștii" cerută de profesor. Pe bună dreptate observă M. N. Volochitina că în cele din urmă profesorul ajunge la o „liniște desăvârșită" în clasă, dar atenția elevilor este dispersată și împrăștiată. Deaceea nu este de mirare că în asemenea cazuri, la verificarea cunoștințelor, profesorul constată serioase lipsuri și goluri în cunoștințele elevilor.

In crearea unor focare de excitabilitate optimă în scoarța emisferelor cerebrale, un rol deosebit îl joacă reflexul de orientare prin introducerea elementului de noutate în conținutul și în forma predării. Este lucru știut că elevii percep, înțeleg și reține mai bine materialul predat la lecție, dacă acest material conține elemente de noutate în măsură să trezească interesul, uimirea, curiozitatea și spiritul de cercetare sau investigație a elevului. Este greșit să se creadă că simpla prezentare a unui material nou e suficientă pentru a stimula interesul elevului. „Noul" trebue să fie sezisat de elevi nu numai sub aspectul unor date, fenomene, noțiuni, formule încă necunoscute, dar și sub aspectul conținutului lor intern, pentru a stimula în elevi dorința de a pătrunde și înțelege faptele respective. Această dorință se sprijină pe ceeace a denumit I. P. Pavlov „reflexul de orientare", sau reflexul „ce se întâmplă?" Vorbind despre reflexul scopului, I. P. Pavlov spune că *„...în fiecare minut orice stimulent nou care acționează asupra noastră provoacă din partea noastră o mișcare corespunzătoare pentru a ne informa mai bine, mai deplin, asupra stimulentului dat. Noi privim cu atenție imaginea care apare, ascultăm sunetele ce apar, inspirăm cu putere mirosul ce ne atinge și dacă obiectul nou este apropiat de noi, ne străduim să-l pipăim și, în general, căutăm să intrăm în contact direct cu orice fenomen sau obiect nou prin suprafețele de recepție respective, prin organele de simț corespunzătoare".* [1] Vorbind despre specificul reflexului de orientare la om spre deosebire de animale, I. P. Pavlov spune în altă parte: *„In ce ne privește, acest reflex merge foarte departe, manifestându-se în dorința de a cunoaște, care generează știința, care ne oferă și ne permite o înaltă și nelimitată orientare în lumea înconjurătoare".* [2] Precum se vede, această tendință de a cunoaște tot ceeace este nou, consitue o însușire înnăscută a omului și pe baza ei se pot elabora o serie de condiționări de diferite trepte de complexitate.

Folosirea elementului de noutate trebue să ducă la activizarea gândirii elevului, trebue să-i trezească curiozitatea și spiritul de investigație. Practic aceasta se poate realiza fără mare greutate atunci când profesorul nu-și improvizează lecția, ci studiază amănunțit toate momentele lecției, meditând adânc asupra momentelor psihologice ale procesului de însușire a materialului nou. Elementul de noutate trebue să se extindă și asupra

[1] *I. P. Pavlov:* Opere complecte, Edit. Acad. de Științe a U.R.S.S., vol. III, i, 1951, pag. 308—309.

[2] *I. P. Pavlov:* Prelegeri dspre activitatea emisferelor cerebrale. Edit. Acad. R.P.R., 1951, pag. 21.

formei predării, fără a se mărgini numai la conținutul ei. Lucrul se poate realiza cu condiția ca profesorul să nu folosească — sub aceeași formă — planurile și conspectele lecțiilor din anii trecuți, pentru a le răsfoi în fugă înainte de a intra în clasă, ci de fiecare dată să-și construiască lecția din nou în așa fel, încât ea să prezinte chiar pentru profesor elemente de noutate. In acest scop el folosește noile realizări în domeniul disciplinei sale, precum și experiența predării cadrelor fruntașe din învățământ.

Fără îndoială că folosirea cu pricepere a elementului de noutate în conținutul și forma predării, constitue o manifestare superioară a talentului pedagogic care nu este înnăscut, așa cum pretinde psihologia reacționară burgheză, ci se dezvoltă chiar în procesul activității didactice. Este important ca transmiterea de cunoștințe noi să fie pentru profesor un prilej continuu de educare a „simțului noului" la elev, una dintre trăsăturile de caracter esențiale ale omului sovietic, trăsătura omului de tip nou, la educarea căreia păşeşte cu succes și școala noastră.

In perceperea materialului nou, trebue avut în vedere că reflexul de orientare poate să devină și un factor inhibitiv. Rolul inhibitiv al reflexului de orientare în anumite condiții determinate a fost subliniat și explicat de I. P. Pavlov în diferite părți ale operei sale monumentale. Cu deosebire rolul inhibitiv al reflexului de orientare se manifestă în cazul reflexelor condiționate formate recent, puțin consolidate. In perceperea materialului, când de predilecție se elaborează condiționări verbale, orice stimulent accesoriu, străin de expunerea profesorului, poate să ducă la inhibarea legăturilor nervoase temporare existente, la care face apel profesorul. Se întâmplă uneori ca atenția elevilor să fie atrasă spre un obiect lateral în tot cursul orei, tocmai datorită noutății obiectului respectiv care încordează la maximum curiozitatea elevilor. M. N. Volochitina citează tocmai un asemenea caz. Ea arată că în clasa I-a elementară o învățătoare nu reușea să trezească atenția elevilor și nu putea înțelege pentru ce elevii n'o urmăresc la lecție. Se întâmplase că, în ora precedentă o altă învățătoare aducând o cutie cu material didactic pentru aritmetică în clasă, nu l-a arătat elevilor și la plecare l-a uitat pe catedră. Deoarece elevii nu mai văzuseră înainte acest material, atenția lor era orientată mereu spre cutie iar nu spre expunerea lecției noi.

c) **Elaborarea inhibiției de diferențiere pentru facilitatea perceperii elementelor asemănătoare.** Formarea inhibiției de diferențiere la nivelul interacțiunii celor două sisteme de semnalizare, asigură o percepție justă a materialului și previne erorile de asimilare. Din experiențele clasice de laborator ale lui I. P. Pavlov, se știe că prezentarea unor stimulenți apropiați ca sunet, formă, mărime, culoare, etc., dă o diferențiere mai slabă. Dimpotrivă, prezentarea unor stimulenți mai îndepărtați ca sunet, formă, mărime, culoare, etc. — mai cu seamă când stimulenții respectivi acționează pentru prima dată asupra unui sau altui capăt periferic al analizatorului, — duce la o diferențiere mai rapidă și mai precisă.

Potrivit învățăturii fiziologice a lui I. P. Pavlov, scoarța cerebrală este constituită dintr'un complex de analizatori, care îndeplinesc funcția de analiză (diferențiere) a stimulenților externi și interni. Alături de analiză avem și funcția de sinteză a scoarței, ceeace a îndreptățit pe Ivanov-Smolenschi să vorbească de sintezo-analizatori. In timp ce analiza și sinteza inferioară e realizată de regiunile periferice ale analizorilor, *„analiza și sinteza superioară se realizează mai ales datorită activității extremităților*

centrale ale analizatorilor".[1] Mecanismul fiziologic al analizei superioare îl constituie inhibiția de diferențiere. La început stimulentul provoacă o excitație difuză și acesta corespunde diferențierii neprecise. Datorită apariției procesului de inhibiție diferențierea se precizează, zona de excitație se concentrează. Pentru aceasta însă nu este suficientă simpla prezentare repetată a aceluiaș stimulent, ci opunerea stimulentului dat cu alți stimulenți. Cu cât *contrastul* și opoziția dintre doi stimulenți sau grupe de stimulenți este mai mare, cu atât diferențirea se elaborează mai ușor.

Aceste fapte prezintă o deosebită importanță pedagogică în problema perceperii materialului la lecție, unde predomină al doilea sistem de semnalizare. Dacă stimulenții verbali noi conțin elemente asemănătoare cu stimulenții verbali vechi, în ce privește structura lor fonetică sau grafică, aceasta poate să ducă la contopirea stimulenților respectivi, iar diferențierea se elaborează cu greu. De aceea, în faza inițială a elaborării diferențierilor cât privește cuvintele, noțiunile, regulele, definițiile, etc., este recomandabil să se pornească dela elementele contrastante spre cele apropiate și asemănătoare. Când se lucrează pentru prima dată cu elemente asemănătoare, este important să se atragă în mod special atenția elevilor asupra elementelor diferențiale cu toate asemănările existente. Dar aceasta nu se referă numai la cuvinte, ci și la fenomenele semnalizate de ele.

In practica școlară se întâlnesc frecvent erori tipice în perceperea și înțelegerea materialului predat, erori care se datoresc uneori tocmai diferențierii insuficiente (acustice, optice, chinestezice, etc.), precum și generalizării (identificării) unor date, fapte, cifre, formule, noțiuni noi cu cele vechi.

In perioada însușirii scris-cititului pot avea loc erori tipice în perceperea semnelor grafice noi, asemănătoare ca formă, mărime, poziție, etc., cu alte semne grafice (litere) vechi, deja însușite. Dacă elevilor nu li se atrage atenția să caute și să găsească nu numai asemănările dar și deosebirile existente între litere, de pildă între *î* și *i*, *â* și *a*, *ț* și *t*, *ș* și *s*, *u* și *n*, etc. în capul lor pot avea loc diferite confuzii. Elevii rămân nedumeriți că litere identice ca formă (pentru că ei nu percep diferențele), „sună" totuși diferit. Elevii nu observă că unor imagini acustice diferite le corespund de fapt imagini optice diferite. La fel și în cazul cuvintelor. Din cauză că nu sezisează diferențele existente, elevilor li se poate părea că același cuvânt scris la fel pe hârtie poate fi citit în chip diferit și să însemneze lucruri diferite: mal-mâl, sat-stat, carne-carte, soare-sare, mare-moare, etc. Ținând seama de faptul că unele cuvinte au aceeași structură grafică și se deosebesc prin conținut semantic numai după accentul care cade pe silabe diferite, rezultă cât de mare este importanța diferențierilor verbale optico-acustice în acest caz.

Erori tipice se constată nu numai la elevii din clasa I-a elementară, ci și la elevii mai mari. De pildă, în învățarea limbii ruse erori frecvente se găsesc la elevii care nu fac o diferențiere precisă între cuvintele asemănătoare prin compoziția lor fonetică sau structura lor grafică: stal-stal', ugol-ugol', razvit-razvit', etc. Instructive sunt în această privință datele pe care le aduce V. I. Voitulevici în ce privește erorile tipice în însușirea de către elevi a cuvintelor din limba germană. Elevii confundă fonetic și ortografic cuvinteel: stehlen-stellen (a fura — a pune), fühlen-füllen (a simți — a umple), lesen-lösen (a citi — a rezolva), etc. După cum arată

[1] *I. P. Pavlov:* Prelegeri despre activitatea emisferelor cerebrale. Edit. Acad. R.P.R., 1951, pag. 123.

autorul citat, aceste erori se datoresc lipsei de percepere clară şi distinctă a cuvintelor respective, lucru la care se poate ajunge prin compararea şi confruntarea cuvintelor asemănătoare spre a scoate în evidenţă deosebirile existente.

In însuşirea cifrelor şi a operaţiunilor aritmetice sunt deasemenea frecvente erori tipice la elevi. Unii elevi confundă cifra „6" cu „9", cifre care nu se deosebesc între ele deloc prin formă, ci doar prin poziţia lor. Făcând exerciţii de adunări, înmulţiri, etc., elevii ajung uneori la rezultate greşite pentrucă confundă „6" cu „9" şi invers. Extrem de instructive sunt în această privinţă datele pe care le aduce M. N. Volochitina. Trei elevi au avut de rezolvat exerciţii de aritmetică. La verificarea operaţiunilor de calcul s'au descoperit următoarele erori: $2 \times 3 + 6 = 15$; $3 \times 3 + 9 = 15$; $3 \times 6 + 3 = 30$. La început învăţătorul era înclinat să creadă că elevii nu stăpânesc tabla înmulţirii, dar la verificare s'a constatat că ei sunt stăpâni pe operaţiile de înmulţire. Greşelile de calcul se explică prin aceea că elevii au confundat cifra „6" cu „9".

In practica predării matematicii în şcoală se întâlnesc greşeli tipice şi la elevii din clasele superioare. Asemenea erori tipice se întâlnesc nu numai în cazul limbii materne, a limbilor străine şi aritmeticii, ci şi în cazul multor alte discipline predate în şcoală — fizica, chimia, istoria, geografia, psihologia, etc. La psihologie, de pildă, unii elevi confundă noţiunile distinct diferite, totuşi strâns legate: stimulare-excitaţie-senzaţie; reflexele necondiţionate cu cele condiţionate; la chimie confundă disociaţia electrolitică cu electroliza; la botanică — confundă tulpina subterană cu rădăcina, ş. a. m. d. In parte, aceasta se datoreşte faptului că elevii nu au perceput destul de distinct obiectele şi fenomenele respective pentru a le diferenţia cu precizie de cele asemănătoare. Dacă elevilor li se atrage în mod special atenţia asupra particularităţilor specifice şi a elementelor diferenţiale existente între diferite obiecte, fenomene, cuvinte, noţiuni, formule studiate, se pot preveni în bună parte, erorile din percepţia iniţială. In aceasta constă rolul îndrumător al celui de al doilea sistem de semnalizare.

d) **Integrarea elementelor componente ale stimulenţilor complecşi în sisteme integratoare.** Prin stimulenţi complecşi înţelegem asemenea stimulenţi care se compun din mai multe elemente constitutive, ca forma, mărimea, culoarea, greutatea unui obiect. Formarea de legături nervoase temporare care să reflecte raporturile obiective dintre însuşirile sau elementele componente, constitue percepţia sau imaginea globală a obiectului dat. Aceasta se referă nu numai la obiecte dar şi la raporturile dintre ele, precum şi la orice fenomen al realităţii externe. Gradul de complexitate al stimulenţilor poate fi diferit. De asemeni stimulenţi complecşi pot fi nu numai semnalele primului, dar şi al celui de al doilea sistem de semnalizare.

Procesul predării se bazează pe prezentarea unui întreg sistem de stimulenţi verbali complecşi, care prin raporturile în care se află, semnalizează (denumesc) adesea aspecte din realitatea obiectivă cu totul necunoscute elevului. Ca să prindă aceste raporturi noi, elevul trebue să diferenţieze stimulenţii complecşi în elementele lor componente, ca apoi să le integreze într'un sistem unitar. Aceasta se realizează pe baza activităţii de analiză şi sinteză a scoarţei emisferelor cerebrale. Mecanismul fiziologic al diferenţierii sau fragmentării stimulenţilor complecşi — fapt care se petrece la nivelul interacţiunii dintre primul şi cel de al doilea

sistem de semnalizare în procesul predării — este împletit cu sinteza activităţii celulelor excitate. In procesul de excitaţie celulele se leagă, formând o unitate complexă. Diferenţierea, ca aspect de analiză al scoarţei, este strâns legată de elaborarea legăturilor funcţionale a elementelor nervoase, de generalizarea acestor legături, ca aspect al activităţii de sinteză a scoarţei.

Din punct de vedere didactic problema care se pune constă în a găsi cele mai potrivite metode de predare care să ajute la formarea percepţiei generalizate a materialului predat, care să uşureze elaborarea de legături nervoase între focarele de excitaţie provocate de elementele componente ale stimulenţilor complecşi. Cercetările experimentale arată că analiza şi sinteza corticală se realizează mai uşor atunci când stimulentul complex este fragmentat în elementele sale componente pentru ca după aceea să fie conexate în sisteme integratoare. E. V. Gurianov a dovedit experimental nivelurile diferite ale activităţii de analiză şi sinteză corticală a analizatorului chinestezic în elaborarea deprinderilor motorii. Insuşirea deprinderii relativ complexe de încărcarea armei, se desfăşoară în mai multe etape. La început are loc diferenţierea acţiunii globale în acţiunile parţiale (elementele componente), însuşirea separată a fiecărei acţiuni parţiale şi în sfârşit, unificarea tuturor acţiunilor parţiale într'o singură acţiune globală. Desigur, că aici intervine şi rolul limbajului, în sensul îndrumărilor primite pentru execuţia corectă a acţiunii respective, a integrării elementelor motorii într'un sistem motric integrator.

Cercetările recente ale lui E. V. Gurianov şi M. C. Şcerbac vin să confirme importanţa pedagogică considerabilă a fragmentării stimulenţilor complecşi în stimulenţi mai simpli în procesul însuşirii scris-cititului. Autorii arată că, printre diferitele cauze care stau la baza erorilor întâlnite la elevii din ciclul elementar, (mai cu seamă clasele I-a şi a II-a) în ce priveşte însuşirea regulelor grafice, este şi *complexitatea* acestor reguli. Chiar şi în scrierea unui element separat, a unei litere, elevul trebue să respecte o serie de reguli privitoare la forma, poziţia, dimensiunea, înclinaţia unui element dat al literei faţă de celelalte elemente componente ale ei. Până ce deprinderea scrierii literei respective nu este elaborată pe deplin, se întâmplă frecvent, că respectând o regulă, elevul se abate dela celelalte. Probleme complexe se ridică în faţa elevului mai cu seamă atunci când ei are de reprodus nu o singură literă, ci cuvinte întregi, sisteme de cuvinte înlănţuite în propoziţii şi fraze, fiind obligat să respecte nu numai regulile grafice şi ortografice, dar şi regulile care decurg din structura gramaticală a limbii. Ţinând seamă de complexitatea elaborării deprinderilor grafice, autorii citaţi recomandă că *„pentru a înlătura această dificultate este necesar ca în exerciţiile de scris să fie asigurată o trecere treptată dela problemele grafice mai simple spre cele mai complexe. Numai după ce elevul a învăţat să rezolve corect pe cele mai simple dintre ele, el va putea să rezolve cu succes probleme cu mult mai complexe"*.[1]

Aceste indicaţii au o deosebită importanţă nu numai în ceeace priveşte însuşirea scris-cititului în perioada abecedarului, ci şi în general, în însuşirea diferitelor obiecte de învăţământ şi metodica predării lor.

e) **Folosirea interacţiunii dintre cele două sisteme de semnalizare.** Problema înţelegerii juste de către elev a materialului perceput la lecţie,

[1] *E. V. Gurianov* şi *M. C. Scerbac:* Psihologia şi metodica învăţării scrisului în perioada abecedarului. Ucipedghiz, 1952.

nu poate fi concepută înafara problemei centrale a fiziologiei activității nervoase superioare, aceea a interacțiunii dintre primul și al doilea sistem de semnalizare.

Transmiterea cunoștințelor la lecție ce s'ar părea că se adresează în mod direct numai activității celui de al doilea sistem de semnalizare, presupune în fond stimularea activității comune a celor două sisteme de semnalizare ale scoarței emisferelor cerebrale a elevului. Și deaceea ar fi cu desăvârșire greșit ca procesul predării materialului să fie construit exclusiv pe cel de al doilea sistem de semnalizare, neținând seama de legile interacțiunii dintre cele două sisteme. Activitatea celor două sisteme de semnalizare are la bază aceleași legi și același țesut nervos.

Una dintre problemele esențiale ale perceperii materialului de către elev constă în aflarea și descoperirea interacțiunii juste dintre *cuvânt* și *percepția nemijlocită* sau imaginea lui intuitivă când acesta lipsește. Se înțelege că în procesul de transmitere a cunoștințelor nu pot să existe cazuri de folosire a cuvintelor fără ca ele să se sprijine pe primul sistem de semnalizare.

A. G. Ivanov-Smolenschi, prin cercetările sale cu privire la legile interacțiunii dintre primul și al doilea sistem de semnalizare, a arătat că legăturile condiționat-condiționate sunt mai aproape de activitatea verbală decât legăturile condiționat-necondiționate. Trecerea spre aceste sisteme de legături specifice celui de al doilea sistem de semnalizare, este posibilă numai pe baza legăturilor dintre stimulul direct și cel verbal, numai pe calea condiționat-necondiționată. Conform legilor interacțiunii tot ce se petrece în primul sistem de semnalizare se reflectă tot mai exact și mai complet în cel de al doilea sistem de semnalizare; experiența directă, cum a arătat I. P. Pavlov, devine accesibilă „pentru abstracții și generalizări". Și invers, prin influența stimulilor verbali (cuvintele profesorului), legăturile condiționate din cel de al doilea sistem de semnalizare, reacțiile, raporturile dintre excitanții verbali, se transmit primului sistem de semnalizare. Problema prezintă o importanță deosebită în procesul predării mai cu seamă când este vorba de elevii din clasele elementare care au o gândire concretă și la care predomină încă primul sistem de semnalizare.

In perceperea materialului la lecție pe bază de cuvinte, elevul, cu ajutorul îndrumării verbale a profesorului, distinge ceeace este esențial în obiectul sau fenomenul perceput și observat, fixând aceasta în sisteme verbale. Cuvântul este întotdeauna elementul de nedespărțit al percepției elevului. Indicațiile verbale ale profesorului subliniază și desvăluie în percepția elevului însușirile ascunse, înainte necunoscute de el. Este știut cum reprezentările elevilor despre plante, animale, fenomenele din natură sau societate se restructurează sub influența explicației profesorului. Rolul cuvântului în procesul perceperii materialului la lecție, devine deosebit de lămurit în lumina învățăturii staliniste despre vorbire ca bază materială a gândirii: *„Orice gânduri ar lua naștere în capul omului, ele pot să se nască și să existe numai pe baza materialului limbii, pe baza termenilor și frazelor limbii"* [1]. Învățătura lui I. P. Pavlov despre al doilea sistem de semnalizare, constitue baza științifică a tezelor staliniste despre unitatea indisolubilă dintre gândire și vorbire.

In procesul predării lecției de către profesor, elevul își însușește nu numai un bagaj de date și fapte, dar pe baza vorbirii ajunge și la o înțe-

[1] *I. V. Stalin:* Marxismul și problemele lingvisticii. Edit. P.M.R., 1950, pag. 41.

legere generalizată a materialului respectiv. Expunerea profesorului îl ajută pe elev să *observe* ceeace este *comun* şi ceeace este *diferit* în obiecte şi fenomene. Il ajută să treacă dela etapa „cuvântului-denumire", în care e semnalizat un singur obiect, fiinţă, acţiune particulară, la etapa „cuvântului-noţiune" în care numărul de obiecte, fenomene, acţiuni semnalizate, creşte progresiv. Dacă la început cuvântul „mână", de pildă este legat de o mână concretă — a elevului, a vecinului de bancă, a profesorului, şi elevul nu înţelege, aşa cum constată I. P. Antonov, cum poate să existe o mână care să fie a „nimănui", mai târziu el se ridică la înţelegerea cuvântului „mână" ca o noţiune generală, desprinsă de percepţia sensorială şi imaginea intuitivă, concretă. Funcţia de generalizare şi abstractizare a cuvântului creşte progresiv în procesul predării diferitelor materii de învăţământ. Ca structură fonetică şi grafică cuvintele rămân aceleaşi („pasăre", „floare", „animal domestic" etc.), dar conţinutul lor noţional creşte considerabil pe măsura însuşirii bazelor ştiinţifice ale diferitelor discipline.

Trebue avut în vedere şi un alt aspect al rolului celui de al doilea sistem de semnalizare în perceperea materialului predat la lecţie, lucru pe care l-am pomenit în treacăt mai sus. Studiind interacţiunea dintre cele două sisteme de semnalizare la copiii de vârstă şcolară, A. G. Ivanov-Smolenschi a constatat posibilitatea *transmiterii* legăturilor nervoase temporare elaborate la nivelul primului sistem de semnalizare în al doilea sistem de semnalizare şi invers. El a denumit acest fenomen *iradiaţie* (generalizare) *electivă*. Mecanismul fiziologic al iradiaţiei elective constă în aceea că *„dacă vom forma la un copil de 8—10 ani o reacţie motorie condiţionată — să zicem la aprinderea unei lumini verzi — putem obţine aceeaşi reacţie condiţionată imediat, fără o elaborare prealabilă, şi la cuvintele „lumină verde", pronunţate de experimentator"*[1]. Reacţia motorie a fost legată nu numai de stimulentul condiţionat (lumina verde), dar şi de cuvintele „lumina verde". Din punct de vedere psihologic, aşa cum arată mai departe Ivanov-Smolenschi, reacţia motorie are caracterul unei legături elective, a unei legături „de sens".

Fenomenul iradiaţiei elective se explică prin faptul că în dezvoltarea ontogenetică a activităţii nervoase superioare a copilului, au existat legături nervoase în scoarţa cerebrală între stimulentul „lumina verde" şi semnalele verbale ale acestui stimulent. Dacă această veche asociaţie nervoasă (experienţa din trecut) nu ar fi existat, atunci formarea legăturii dintre reacţia motorie şi cuvânt („lumina verde") nu ar fi fost posibilă în mod brusc, fără o elaborare prealabilă. Experienţa din trecut, oglindită în creierul copilului sub forma unei asociaţii vechi *„se pare că s'ar interpune între excitanţi şi reacţie, dar în fond ea leagă excitantul respectiv de o reacţie de care nu era niciodată legat în trecut"*.[2]

Folosirea legilor iradiaţiei elective în procesul asimilării cunoştinţelor de către elev la lecţie, prezintă o deosebită importanţă pedagogică. Procesul de transmitere a cunoştinţelor se bazează tocmai pe folosirea experienţei din trecut a elevului (sistemul de legături nervoase temporare vechi) care face posibilă transmiterea de cunoştinţe noi. Profesorul de zoologie vorbeşte elevilor despre diferite animale pe care ei nu le-au perceput niciodată, cel

[1] *A. G. Ivanov-Smolenschi:* Despre studierea activităţii comune a primului şi al celui de al doilea sistem de semnalizare a scoarţei cerebrale, Analele Româno-Sovietice, seria Pedagogie-Psihologie, Nr. 3, 1951, pag. 92.

[2] *A. G. Ivanov-Smolenschi:* Op. cit. pag. 93.

de botanică despre flora marină, cel de istorie — despre diferite perioade şi evenimente istorice, etc. Elevii înţeleg materialul dacă este predat în mod just, dacă se face apel la experienţa lor din trecut.

Din punct de vedere fiziologic, în lumina învăţăturii pavloviene despre interacţiune dintre cele două sisteme de semnalizare şi pe baza cercetărilor lui A. G. Ivanov-Smolenschi şi a colaboratorilor săi cu privire la iradiaţia electivă, transmiterea de cunoştinţe noi, este în fond transmiterea reversibilă a proceselor nervoase dintre cele două sisteme de semnalizare; transmiterea în întregime sau parţială prin „iradiere electivă" în cadrul unor structuri dinamice a sistemelor de legături condiţionate, sisteme de reacţii la excitanţi simpli sau complecşi din cel de al doilea sistem de semnalizare în primul sistem şi invers. In acest proces complex al perceperii noului material, excitanţii direcţi, obiectele şi fenomenele concrete, trebue în aşa fel prezentate încât să se asigure generalizarea acestor stimuli, integrarea lor nemijlocită în cel de al doilea sistem de semnalizare — verbalizarea acestor excitanţi. La rândul lor, stimulii verbali să fie în aşa fel selecţionaţi şi prezentaţi încât noile legături ce se formează să reactiveze vechile legături din primul sistem de semnalizare, readucând în conştiinţa elevilor pe baza aceleeaşi legi a „iradierii elective", imaginea concretă a obiectului pe care-l semnalează. Pentru aceasta este însă nevoie de existenţa unor legături nervoase trainice dintre semnalele celor două sisteme de semnalizare. Aici apare importanţa *întăririi* stimulenţilor verbali cu stimulenţii concreţi. Stimulenţii verbali trebue să trezească în creierul elevului imagini cu atât mai intuitive cu cât vârsta şcolarului este mai mică; ei pot avea un conţinut abstract şi generalizat, cu cât vârsta şcolarului este mai mare. Fără o elaborare prealabilă, potrivit principiului iradiaţiei elective a unor legături temporare, nu este posibilă transmiterea de cunoştinţe noi, formarea de noi legături nervoase temporare. Mai cu seamă în clasele I—IV cuvintele profesorului nu vor avea nici un efect, vor fi goale de conţinut sau vor fi greu de înţeles pentru elev, dacă ele nu vor trezi nici un fel de imagini sau reprezentări în capul lui. Dimpotrivă, atunci când întărirea stimulenţilor verbali cu stimulenţii concreţi s'a făcut în mod sistematic, ori de câte ori a fost prezentat un obiect sau fenomen nou, în acest caz elevul va *înţelege* explicatia profesorului, chiar dacă nivelul acestei înţelegeri poate fi diferit. Elevul nu vine în şcoală cu noţiunile gata formate. Ele se dezvoltă în procesul însuşirii cunoştinţelor. De aceea la început noţiunile elevului sunt concrete, unilaterale, superficiale. Dar pe măsură ce el îşi asimilează cunoştinţe mereu noi, în aceeaşi măsură se ridică treptat la înţelegerea tot mai generalizată şi abstractizată a lumii înconjurătoare. Pe această cale a însuşirii cunoştinţelor ştiinţifice, elevul ajunge la o concepţie materialist-dialectică despre lume şi viaţă.

★

Din cele discutate până aici se poate vedea necesitatea construirii întregului proces de transmitere-asimilare a cunoştinţelor pe baza cunoaşterii şi a folosirii legilor obiective ale activităţii nervoase superioare. I. V. Stalin ne învaţă că dat fiind caracterul obiectiv al legilor *„Oamenii pot să descopere aceste legi, să le cunoască şi, sprijinindu-se pe ele, să le*

folosească în interesul societății..."[1]. Cunoașterea legilor obiective ale activității nervoase superioare descoperite de I. P. Pavlov, îi permite pedagogului să aibă un rol conducător și îndrumător în procesul instructiv-educativ, îi permite să acționeze asupra elevului în vederea obținerii unor anumite rezultate, să prevadă și să organizeze științific obținerea rezultatelor dorite.

După cum am arătat, perceperea materialului constitue un moment important în asimilarea cunoștințelor. Experiența învățătorilor și a profesorilor sovietici ne arată că lupta împotriva rămânerii în urmă, trebue începută cu acest prim moment al procesului de transmitere a cunoștințelor de către profesor la lecție. Înțelegerea și fixarea în memorie a materialului predat nu poate fi lăsată „pe mai târziu", când elevul — făcând lectura manualului acasă — „va înțelege dela sine" lecția predată.

In procesul predării unui material nou, profesorul trebue să mobilizeze toate legăturile nervoase existente în scoarță, ceeace face posibilă o percepere *activă* a materialului respectiv. Momentul de început al lecției, pe care de regulă profesorii îl rezervă pentru asigurarea legăturii materialului pe care îl predă, cu cunoștințele deja însușite, după cum se vede, corespunde unei necesități fiziologice obiective. La fel și momentul dela sfârșitul lecției, în care profesorul pune elevilor întrebări pe marginea lecției predate, are ca scop să verifice justețea legăturilor nervoase temporare elaborate. Pe calea verificării cunoștințelor dela sfârșitul lecției, se pot înlătura golurile existente și erorile eventuale din perceperea inițială a materialului, prevenindu-se fixarea lor eronată în memorie.

Atunci când acest procedeu de verificare a cunoștințelor este folosit sistematic, ținându-se seamă și de particularitățile individuale ale elevilor, el dă rezultate instructiv-educative cât se poate de bune: mobilizează atenția elevului la lecție, dezvoltă în el o atitudine activă de a percepe și înțelege materialul predat de profesor, dezvoltă în el simțul răspunderii pentru însușirea cunoștințelor. Acest aspect educativ prezintă o deosebită importanță în lupta împotriva rămânerii în urmă la învățătură, contribue într'o însemnată măsură la prevenirea ei, dezvoltând totodată la elev trăsături morale de tip nou, asemenea acelora pe care le găsim la școlarul sovietic.

A. CHIRCU

---

[1] *I. V. Stalin:* „Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S." Edit. pt. lit. pol., pag. 6.

GHEORGHE LAZĂR
înaintaș de seamă al școlii noastre

Anul acesta se împlinesc 130 de ani dela moartea lui Gheorghe Lazăr, dârzul dascăl ardelean care a pus o piatră de temelie învățământului românesc.

De-a-lungul anilor care s'au scurs, figura lui Gheorghe Lazăr a devenit un simbol al luptei curajoase pentru luminarea poporului, luptă pe care cadrele didactice progresiste din țara noastră au dus-o, în ciuda celor mai grele condiții, uneori chiar cu riscul vieții.

Gheorghe Lazăr a fost întruchiparea vie a tipului de învățător luptător strâns legat de poporul său, conștient de misiunea sa, muncitor neobosit pentru răspândirea culturii. Gheorghe Lazăr, înfruntând orice greutăți, a făurit pentru prima oară o școală sistematic organizată, în care cunoștințele științifice au fost predate în limba românească. Luptând cu reavoința unora și neîncrederea altora, sprijinit de elementele progresiste ale vremii, Gheorghe Lazăr a dovedit că și poporul nostru își poate însuși știința „în limba maicii sale". Elevii săi s'au alăturat mișcării condusă de Tudor Vladimirescu și au contribuit apoi, prin activitatea lor, la pregătirea revoluției dela 1848. Mulți dintre ei au devenit la rândul lor dascăli, aducând o însemnată contribuție la dezvoltarea culturii românești.

Grea și plină de suferințe a fost viața lui Gheorghe Lazăr. Asupritorii poporului l-au urmărit — cu ura lor înverșunată — până în ultimele lui zile. L-a prigonit sugrumătorul imperiu habsburgic și l-a apăsat călcâiul strivitor al imperiului otoman. Deoparte și de alta a Carpaților, reprezentanții clasei exploatatoare l-au persecutat cu aceeași strășnicie. A primit lovitură după lovitură, dar a mers dârz mai departe pe drumul făuririi unei culturi românești. In aceasta stă măreția exemplului lui Gheorghe Lazăr.

Învățătorii și profesorii legați de popor și-au amintit întotdeauna cu dragoste de Gheorghe Lazăr.

In timpul revoluției dela 1848, guvernul revoluționar a dat un decret privind ridicarea unei statui „spre a recomanda posterității memoria fericitului Gheorghe Lazăr". S'a vorbit atunci cu căldură despre *„dreptul ce merită în recunoșcință Românilor fericitul Gheorghe Lazăr, care cu sfântul foc ce ardea în pieptul său de dorul culturii limbii naționale, și cu al său nepreget însoțit de o adâncă erudiție, întemeie școala română de litere și scințe, și de atunci își întinseră musele pasul și în țara noastră".* [1]

[1] Anul 1848 în Principatele Române, vol. III, pag. 450.

Înăbuşirea revoluţiei n'a permis realizarea decretului. Când, în 1886, un sculptor român a ridicat, în sfârşit, o statuie lui Gheorghe Lazăr, poporul a sărbătorit cu bucurie evenimentul.

Astăzi, în regimul nostru de democraţie populară, avem posibilitatea să studiem şi să apreciem la justa ei valoare viaţa şi opera lui Gheorghe Lazăr.

Indrumând dezvoltarea culturii noastre noi, partidul ne îndeamnă să studiem cu dragoste tradiţiile progresiste ale culturii poporului nostru.

„Cosmopoliţii fără de patrie... au o atitudine de dispreţ faţă de tradiţiile moştenite dela înaintaşii culturii noastre; cu un servilism care provoacă desgust, ei preferă să împrumute „teoriile" şi practicile lor din sacul cârpit al ideologiei şi pseudo ştiinţei imperialiste". [1]

Cadrele didactice din patria noastră liberă, luptând împotriva cosmopolitismului, găsesc un exemplu luminos în activitatea lui Gheorghe Lazăr, înaintaş de seamă al culturii noastre, reprezentant al celor mai preţioase tradiţii ale şcolii româneşti, el însuşi luptător aprig împotriva cosmopolitismului.

★

Gheorghe (Eustaţiu) Lazăr s'a născut la 5 Iunie 1779, în Avrigul Transilvaniei, unul din satele cele mai mari ale Făgăraşului, sat locuit de români, unguri şi saşi. „Moşia baronului Bruckenthal" — iată cum caracterizează ţinutul Avrigului Dinicu Golescu în Insemnările sale de călătorie. Printre iobagii lui von Bruckenthal, se numărau şi părinţii lui Gheorghe Lazăr.

Transilvania, apăsată de dublul jug al imperiului habsburgic şi al nobilimii autohtone, era pe atunci în plină fierbere. Primii ani ai vieţii lui Gheorghe Lazăr au fost anii răscoalei eroice a iobagilor români şi maghiari din Munţii Apuseni, conduşi de Horia, Cloşca şi Crişan. Răscoala ţărănească nu a reuşit să se întindă până în satul unde copilărea Lazăr; a suferit însă şi Avrigul de pe urma represiunii dezlănţuite pe tot întinsul Ardealului. S'au păstrat până azi documente ale lui von Bruckenthal care arată că fuseseră luate „cu ajutorul proprietarilor" măsuri aprige pentru a se împiedeca orice mişcare a ţăranilor iobagi din Avrig.

In această atmosferă şi-a petrecut copilăria Gheorghe Lazăr. Ca şi ceilalţi feciori de ţărani, el a muncit de timpuriu alături de părinţii şi fraţii săi.

Primul său dascăl a fost Ioan Popovici-Barac, care se stabilise la Avrig ca „dascăl normal neunit". Barac a rămas în istoria culturii noastre ca harnic traducător al unui şir de opere care au devenit foarte populare (Arghir şi Elena, 1001 de nopţi, Til Buhoglindă, ş. a.). Dela Barac, Lazăr a învăţat nu numai ceaslovul, dar a căpătat şi cunoştinţe de aritmetică şi mai ales a învăţat să iubească limba poporului.

Dovedindu-se a fi un elev foarte sârguincios, părinţii hotărăsc să facă orice sacrificii pentru a-l putea trimite la studii la Cluj. In neagră mizerie, trecând prin mari greutăţi, şi-a petrecut Gheorghe Lazăr anii săi de învăţătură. Abia la 17 ani a putut intra la Gimnaziul din Cluj. In cataloagele care s'au păstrat, găsim în dreptul numelui lui „Georgius Lazăr", menţiunile „valah" şi „plebejus" şi desigur „fără stipendiu". N'a fost deloc feri-

[1] Scânteia Nr. 2560 din 18 Ianuarie 1953.

cită viața acestui fecior de iobag valah printre colegii săi nobili și bogați. La Cluj, ca și la Sibiu, el fu silit să-și însușească tot felul de cunoștințe inutile, rupte de realitate. Inainte de a sfârși aceste studii, el primi o bursă la Facultatea de teologie a Universității din Viena, dintr'un fond care se strângea dela țărănimea neunită din Ardeal.

Plecând la Viena, Gheorghe Lazăr nu se gândea câtuși de puțin să-i slujească pe exploatatori, ci dimpotrivă, el se considera încă de pe atunci un apărător al drepturilor poporului asuprit. Acest lucru ne este dovedit de cuvintele pe care le adresează din Viena părinților săi în prima scrisoare: „Să nu vă fie jale de mine, pentrucă eu am venit aici, tocmai pentru ca să lucru spre ușurarea sorții noastre triste".

Acolo, în Viena absolutistă, centru al negrei reacțiuni, Lazăr începu să-și însușească ideile liberale ale revoluției franceze. Ecourile răsturnărilor din Franța înflăcărară în lumea întreagă inimile celor ce luptau împotriva orânduirii feudale și a asupririi naționale. Lazăr nu se mai putea mulțumi cu sterpele studii teologice la care fusese trimis. El începu să studieze cu asiduitate filosofia și pedagogia timpului, istoria și economia politică. Totodată, el pătrunse tot mai adânc în domeniul științelor naturii, ocupându-se de botanică și mineralogie, de chimie generală și medicinală, însușindu-și astfel o temeinică pregătire științifică. Ceeace trebue subliniat cu deosebire este că el s'a ocupat cu seriozitate de științele fizico-matematice cu aplicare la ingineria civilă, pe care mai târziu le va preda la București. Pe această linie el a avut ocazia să capete și deprinderi practice, în scurta perioadă cât a fost folosit în armată ca topograf.

Despre atitudinea lui Lazăr în timpul ședерii sale la Viena, ne vorbește următoarea întâmplare, povestită chiar de el într'o scrisoare:

„Un om bătrân, care auzise de răscoala lui Horia, când i-am spus că sunt român a căscat gura cu mirare... și văzându-mă pe mine Avrigean voinic și ocheșel mi-a răspuns: „bine, domnișorule, eu gândeam că pe la dumniavoastră sunt tot mâncători de oameni, tâlhari și hoți, cu ochii cufundați și cu gura până la urechi, pentrucă așa spuneau cești de pe aici, care au fost în Ardeal să aducă știri despre oamenii lui Horia". „Eu i-am răspuns că Românii sunt cei mai blânzi oameni din toată țara împăratului, dar când îi pui unghia la gât îi se cam lărgește și lui gura și îi se încruntă ochii, — asta-i totul. Lucru firesc, Românii noștri, când au văzut comisarii sgâindu-se la ei cu sfială de o împușcătură, vor fi început a scoate limba către ei și aceștia s'au speriat, au fugit și au spus aci vedenii înfricoșate".

Intr'o formă ironică, Lazăr se arată în aceste cuvinte însuflețit de mândrie pentru faptele eroicilor luptători ai lui Horia.

La Viena, Gheorghe Lazăr traduce în românește o serie de lucrări cu caracter pedagogic, printre care o „geografie-matematică", o carte de „învățături morale" și chiar o „pedagogie". Traduce și „Educatorul marelui principe al Rusiei" de episcopul rus Platon. Toate aceste lucrări erau menite să-l ajute în opera de răspândire a culturii, pe care intenționa să o întreprindă în Ardeal.

In 1809, feciorul iobagilor din Avrig se întoarce în țară. Cu toate studiile sale înalte, drumul spre cariera preoțească îi fu închis din cauza ideilor sale progresiste, idei de care autoritățile începuseră să-l bănuiască. Dela început i s'a arătat că pentru asemenea carieră are prea multă învățătură și prea puțină „cuminție firească". Dornic să contribue la luminarea poporului, el ceru un post în învățământul românesc.

După multă așteptare Gheorghe Lazăr este numit în sfârșit învățător la Sibiu; prin cursuri de 6 luni, el trebuia să dea candidaților la preoție veniți de prin sate, cunoștințe elementare de scris, citit și aritmetică.

In timpul șederii la Sibiu, viața lui Gheorghe Lazăr a fost întunecată de persecuția nemiloasă a episcopului Vasile Moga.

Istoricii burghezi au încercat să prezinte conflictul lui Gheorghe Lazăr cu Vasile Moga ca fiind datorit unor „deosebiri de temperament". In realitate e vorba de conflictul dintre un învățător iubitor de popor și un individ supus cu trup și suflet „înălțatului gubernium" și poliției lui Metternich. Dela început Moga a ghicit în Lazăr un dușman al absolutismului habsburgic. Convingerea lui s'a întărit atunci când avrigeanul, într'una din zile, a afirmat: *„Dacă ar întreba cineva ce au dobândit Românii dela împăratul spre răsplată pentru credința de care i-au dat destule probe, chiar cu vărsarea sângelui lor la diferite împrejurări grele — este dureros a afla că Românii au rămas ca și mai înainte, numai cu datorie de supunere, iar drepturile de cetățeni le sunt încă negate"*. In plin public, Moga îi făcu îndrăznețului vorbitor o aspră „reprimandă". Apoi episcopul interzise publicarea manualelor pe care Lazăr dorea să le tipărească, printre care o geografie a Transilvaniei și o gramatică de mare importanță pentru învățământul din acel timp. El urzi împotriva tânărului dascăl o întreagă rețea de intrigi meschine, îi luă dreptul de a examina și aprecia cunoștințele elevilor, îi reținu și salariul. Incercând să fugă la Brașov, Lazăr fu adus înapoi, din ordinul guvernatorului, sub paza unui comisar.

Această perioadă din viața lui Gheorghe Lazăr se încheie printr'un proces disciplinar pe care i l-a înscenat Vasile Moga. Invinuit de atitudine favorabilă ideilor revoluției franceze și insultătoare pentru împărat, Lazăr fu calificat drept „om arogant, violent, turbulent, nedisciplinat... dat fiind felul său de a gândi, dat la iveală, e și primejdios" Ca urmare a acestei acțiuni, Gheorghe Lazăr a fost destituit din învățământ. Rămas fără nici o situație, Lazăr încercă să ocupe alt post de profesor, încercările i-au fost însă zadarnice, deoarece autoritățile trimiseră despre el următoarele informații: *„Destituit din funcțiunea sa pentru insubordonanță față de episcopul său și pentru alte abateri, dat în supravegherea autorității polițienești"*.

Purtând o asemenea pecete, Lazăr nu mai putea continua lupta pentru luminarea poporului în granițele imperiului habsburgic. Pentru a scăpa de urmărirea poliției imperiale, el se hotărî să treacă în Țara Românească. Și astfel, în 1816, crunt lovit, dar neînfrânt, Gheorghe Lazăr trecu munții.

★

Situația oamenilor muncii din Țara Românească nu era mai fericită decât a celor de pe meleagurile Transilvaniei. Și aci boierimea se înțelesese cu asupritorul străin — nesățiosul imperiu otoman — pentru a putea asupri mai bine poporul. Procesul acumulării capitaliste adâncea mizeria țărănimii libere, a iobagilor și a robilor. Boierii aveau nevoie de mai multe produse agricole, pentru piața internă sau internațională, ceeace ducea la mai crunta exploatare a iobagilor și la deposedarea de pământ, pe scară largă, a țăranilor liberi. In condițiile destrămării feudalismului, domnii, boierii și marii negustori încep să întemeieze ateliere manufacturiere, în care se folosea adesea munca iobagilor, dar și munca salariată.

Numeroșii scriitori din vremea aceea, vorbesc despre îngrozitoarea stare în care era ținut poporul, despre chinurile la care erau supuși cei ce nu pu-

teau plăti birurile. Impotriva nemiloasei împilări aveau loc numeroase frământări țărănești și orășenești care au culminat cu răscoala condusă de Tudor Vladimirescu în 1821.

Avântul luptei, pentru libertate națională și socială din țara noastră, se încadra într'o largă mișcare revoluționară, care cuprinsese tot Sud-Estul Europei și care era puternic sprijinită de Rusia.

Sub impulsul frământărilor sociale și al mișcării naționale de eliberare s'a desfășurat acțiunea întreprinsă de Gheorghe Lazăr pentru deșteptarea culturii naționale. In perioada pe care a petrecut-o Lazăr la București (1816-1823) începuseră să se răspândească tot mai mult ideile de libertate națională și socială. Se simțea nevoia unei culturi noi, legată de mișcarea populară, care să răspundă noilor condiții istorice, care să ajute poporul în luptă, contribuind la pregătirea viitoarei răscoale. Firul vechilor tradiții ale culturii românești, care cunoscuse o vie strălucire pe vremea cronicarilor, putea și trebuia să fie acum depănat mai departe. Activitatea lui Gheorghe Lazăr a fost, pe plan cultural, ecoul mișcării populare care clocotea gata să isbucnească. In lupta care se ducea nu numai pe plan economic și politic, dar și pe plan cultural, Gheorghe Lazăr s'a situat pe poziția luptei masselor populare. Tocmai deaceea acțiunea sa a avut un răsunet atât de puternic.

Care era situația culturală, în momentul sosirii lui Gheorghe Lazăr la București? Poporul zăcea într'o neagră incultură. Boierimea cultiva disprețul față de limba și cultura românească. Fiii boierilor învățau în casă cu „preteptori" străini, în turcește, grecește sau franțuzește; alteori erau trimiși în pensioane costisitoare din străinătate. Ploconindu-se cu capul până la pământ în fața cotropitorilor, boierii acceptaseră ca din banii strânși de pe spinarea poporului nostru, să se înființeze la București o școală grecească.

Dar graiul românesc, gonit din școala oficială și din saloanele boierești, răsuna nu numai în doinele iobagilor și în cântecele haiducești. Câțiva copii de meseriași buchiseau în limba poporului, scriind pe genunchi sau pe brânci, pe prispa bisericii Udricani, în clopotnița dela Colțea sau în odăița vreunui dascăl dela Sf. Gheorghe-Vechi. I. Ghica în evocarea sa „Școala de acum 50 de ani" ne-a păstrat amintirea acelor *„bieți dăscălași, care au fost depozitarii limbii și naționalității noastre"*, care *„plătiți ca vai de ei cu un codru de pâine, trăiau și mureau necunoscuți, fără să bănuiască măcar că erau patrioți..."*

Acum însă, când în întreg Sud-Estul Europei se aprindeau focurile răscoalei, lupta pentru dezvoltarea învățământului românesc trebuia să ia un nou avânt. Invățământul românesc nu se putea dezvolta decât în lupta împotriva boierilor cosmopoliți care disprețuiau limba poporului și susțineau învățământul în limba grecească. Steagul acestei lupte l-a luat în mâini Gheorghe Lazăr. In jurul lui se strânse curând o mare parte din tinerimea bucureșteană progresistă.

De curând sosit în capitala Țării Românești, Gheorghe Lazăr și-a câștigat la început pâinea ca dascăl particular și ca „geometru"-inginer, măsurător de pământuri — devenind cunoscut în București sub numele de „Lazăr inginerul". Dar nu un trai liniștit și îmbelșugat era țelul vieții lui Gheorghe Lazăr; el era frământat continuu de dorința de a-și pune forțele în slujba luminării poporului. De mult îl frământa gândul întemeierii unei școli superioare în limba românească, în care să se pregătească dascăli, luminători ai masselor, cu un înalt nivel științific și cultural. Un proect atât de îndrăzneț, prezentat fățiș, n'ar fi avut însă nici o șansă de înfăptuire. Deaceea Lazăr,

pentru a cuceri cât mai mulți partizani și a căpăta aprobările necesare din partea autorităților, propuse să se înființeze o școală de inginerie, care să pregătească ingineri hotarnici pentru măsurarea moșiilor.

La Iași exista încă din 1813 o clasă specială de inginerie condusă de Gheorghe Asachi. Asachi avusese deasemeni de luptat împotriva celor care găseau că limba românească nu-i capabilă să exprime cunoștințele științifice; profesorul grec Gobdelas nu încetase să ceară furios *„să se cureţe şcoala de aşa zisele ştiinţi Moldoveneşti, iar Moldoveanul să fie strămutat la şcoala lui moldovenească"*. Totuși Gh. Asachi isbutise să ducă până la capătul studiilor, prima promoție de ingineri. Gheorghe Lazăr aflase fără îndoială despre școala lui Asachi.

Prima baricadă pe care Lazăr trebuia s'o cucerească era Eforia Școalelor, care până acum fusese de fapt o „eforie" a școlilor grecești.

Nu i-a fost ușor lui Lazăr să-l convingă pe bătrânul efor C. Bălăceanu, că și limba românească e capabilă să tălmăcească adevărurile științei, să exprime produsele gândirii umane. S'a păstrat legenda despre proba la care acesta l-a supus pe Lazăr, dându-i să facă planul unei moșii și comparând apoi rezultatele măsurătorii cu planul făcut de un inginer străin. Spre marea mirare a boierului, inginerul român, improvizându-și instrumentele, a ajuns totuși la rezultate exacte.

La 10 Decembrie 1817, Eforia Școalelor propune domnitorului înființarea unei școli românești care să pregătească „împiegați pentru cancelarii și judecătorii" și ai cărei elevi „să fie deprinși cu măsurarea moșiilor și locurilor". Acest proect nu a fost acceptat.

La 6 Martie 1818, Eforia reia propunerea înființării unei școli românești recomandându-l ca profesor *„pre un Lazăr ingineru ce au venit acum de curând din părțile Transilvaniei aice într'acest pământ, pe care mai întâi l-am cercat ca să videm la care învățături poate fi destoinic a le învăța"* și pe un *„pope Pavel, ce'l cere numitul, ajutor pe lângă dânsul la ale gramaticei"*.

Până la înființare, școala mai avea de înfruntat încă multe greutăți. Nici domnitorul și nici ceilalți mari dregători nu se puteau împăca cu gândul unei școli în care cunoștințele să se predea în limba română, pe care o disprețuiau. Intreaga protipendadă era revoltată de ideia că s'ar putea face știință în limba norodului. Problema, dacă școala românească trebue sau nu să fie înființată, a fost ridicată într'o ședință specială a divanului domnesc. In această ședință, Gheorghe Lazăr a avut de luptat cu „autoritatea științifică" a lui Veniamin din Lesbos, primul dascăl al școlii grecești dela Măgureanu, odioasă slugă a boierimii reacționare. Iată cum a descris Eliade Rădulescu această luptă: *„In zadar bietul român se silia să arate că termenii științelor și meșteșugurilor sunt necunoscuți fiecărui om și fiecărei nații până ce nu cultivă științele și meșteșugurile... în zadar căci la toate, din când în când răposatul Veniamin, ca un oracol repeta refrenul „den ginetai"* (nu se poate).

Teama de revoluție în acel moment istoric cerea însă clasei stăpânitoare să facă concesii. La 24 Martie 1818, domnitorul puse pecetea de aprobare pe anaforaua Eforiei. Astfel elementele progresiste, strânse în jurul lui Lazăr, repurtară o adevărată victorie.

O problemă care trebuia imediat rezolvată era cea a localului școlii. Eforia alese în acest scop vechea clădire dela Sf. Sava [1]. Intre aceste ziduri se des

[1] Pe locul actualei statui a lui Mihai Viteazul.

chise fără ceremonie, şcoala cu care avea să înceapă o nouă perioadă în istoria învăţământului românesc.

Duşmanii şcolii româneşti nu s'au dat însă bătuţi. Foarte plastic avea să descrie dascălul Macarie, uneltirile lor: *„în toate zilele cu cetele se vedeau adunându-se şi, într'armaţi cu limbi pline de otravă, în toate părţile alergau pentru ca să facă priciri şi turburări, umblând în tot chipul ca şi pe dascăli cu multe supărări să-i împiedice şi pre ucenici să-i slăbească din osârdie"*. Aceşti duşmani ai culturii româneşti, lipeau *„pre pereţi noaptea stihuri cu lătrări turbate, în care-şi arătau pisma şi toată urăciunea ce hrăniau în visteria inimilor lor"*.

Deschiderea şcolii a stârnit însă un val de entuziasm în rândul tuturor oamenilor de cultură ai timpului, care nutreau idei progresiste. Tânărul Barbu Paris Mumuleanu scrise o „Odă râbnitoare spre învăţături" în care, în versuri stângace dar sincere, anunţă că *„un veac nou ni s'au ivit"* şi cere tineretului să se strângă în jurul şcolii nou înfiinţate şi să-şi însuşească ştiinţa în limba românească, pentru a putea fi de cât mai mare folos patriei.

La înfiinţarea şcolii, Lazăr a redactat o înştiinţare către „de toată ştiinţa vrednică tinerime", în care a arătat rostul şcolii româneşti şi planul său de organizare. După el, şcoala, „luceafărul mângăiari" are sarcina de a contribui la o *„de mult poftită îndreptare a binelui de obşte, care să fie... patriei spre folos şi odihnă"*. Lovind în cei ce defăimau limba românească, Gheorghe Lazăr spune: *„cu ruşine vine unui popor şi neam ce este aşa vechi, aşa vestit, proslăvit şi înzestrat cu toate rodurile pământului... să nu aibe şi el o şcoală mai de treabă, o Academie cu ştiinţa chiar în limba maicii sale"*. Înştiinţarea continuă cu un călduros apel către tinerime, de a se strânge în jurul şcolii româneşti: *„Deci dară, iubită şi de toată cinstea vrednică tinerime! iată o epohie nouo, o întâmplare strălucitoare, cu glas dulce părintesc... după care de mult oftară inimile dumneavoastră, vă chiamă, vă strigă părinteşte, vă îmbrăţişează: veniţi toţi de toate părţile şi de toată starea, veniţi la isvorul tămăduirii! la Muzeul înfloririi! ca să ne împărtăşim şi noi, acum măcar şi mai puţin, iară în curgerea vremii, cu împrumutate puteri ajutoraţi fiind, cu mai multe ştiinţi folositoare..."*

*

Activitatea în şcoala dela Sf. Sava urma să se desfăşoare conform proectului de organizare prezentat de Lazăr în înştiinţarea de care s'a vorbit mai sus: 1) In prima etapă a învăţământului, „cei mai slăbănogi sau de tot nedeprinşi" urmau să înveţe scrierea şi citirea, socotitul şi bineînţeles religia, pe care boerii o impuseseră în şcoală; 2) In a doua etapă, elevii urmau să capete cunoştinţe de cultură generală printre care „istoria neamului cu a patriei dimpreună"; 3) Abia în a treia etapă a învăţământului elevii urmau să înveţe aritmetica, geometria, trigonometria, algebra, precum şi „gheodezia sau înţeneria câmpului, cu iconomia şi arhitectura"; 4) In sfârşit, în ultima etapă a învăţământului, urma să se treacă la „mai înalte tagme filosoficeşti" şi la "tagmele iuridiceşti". Pentru timpul şi condiţiile în care a fost propus şi, în parte, realizat, planul lui Lazăr prezintă o mare valoare teoretică şi practică.

La apelul lui înflăcărat nu răspunseră însă fiii boierilor, care rămăseseră la şcoala grecească sau la dascălii lor particulari. Lazăr chemase însă elevi „de toată starea". Primii elevi pe care el i-a trecut „la condica şcolii" au fost fii ai meseriaşilor şi „prăvăliaşilor", dintre care unii învăţaseră bucoavna cu

bătrânul dascăl Chiosea, cu caligraful Stan sau dascălul Chiriță, în vechile școli bisericești ale mahalalelor. La cursuri veneau și mulți tineri și chiar adulți iubitori de cultură românească, dornici să se instruiască: dieci și copiști de prin cancelarii, dascăli mărunți, meseriași, ba chiar „comersanți". Aceștia din urmă erau antrenați de negustorul Alexandru Tell, care, înțelegând foloasele pe care le-ar putea trage burghezia românească în desvoltare, de pe urma unei școli românești cu caracter științific, își dăduse fiul la școala lui Lazăr și trecuse în rândul partizanilor acestuia. Mulți dintre curioșii veniți la început să se minuneze cum isbutește noul dascăl să expună știința „înaltă" în limba românească, au rămas credincioși minunatelor lecții ale lui Lazăr. Printre auditorii săi îl găsim de pildă pe tânărul Anton Pann, feciorul de căldărar, al cărui sprinten condei avea să satirizeze usturător, mai târziu, corupția ce domnea în sânul claselor exploatatoare, sau pe Barbu Paris Momuleanu, care avea să meargă spre aceeași cale prin volumul său de „caracteruri". Astfel, deși nu erau înscriși la început decât 20 de elevi, la prelegerile publice ale lui Lazăr, sala gemea de lume.

Amintindu-și de elevii lui Gheorghe Lazăr, Ion Ghica într'o scrisoare a sa către Vasile Alecsandri scrie: *„Când a venit în București dascălul Lazăr, băieții dela Udricani, dela Sf. Gheorghe, dela Colțea și dela toate bisericile au golit acele școli și au alergat la Sf. Sava..."* Abia mai târziu, un grup de elevi români dela școala grecească, trecu la Sf. Sava să învețe ingineria. Unul dintre ei, Simion Marcovici, avea să amintească mai târziu de mirarea care îi cuprinse, văzând *„că înțelegeau mai bine în limba lor orice învățătură"*.

In ceeace privește conținutul învățământului în școala condusă de Lazăr, trebue subliniat, în primul rând, caracterul științific al acestui învățământ. *„Lazăr se puse mai întâi a-și instrui elevii în științe exacte... el iarna făcea lecțiuni de matematice și vara ieșea cu elevii la practică; el vrea să dea națiunii ingineri, arhitecți, etc."* povestește Eliade. Lazăr era continuu preocupat să lege cunoștințele științifice de practică, ridicând cu elevii săi planuri topografice și diferite construcții mecanice. Iată cum descrie Eliade, în articolul său cu caracter biografic despre Lazăr, aplicațiile practice ale elevilor acestuia: *„Pe moșiile Țării Românești începură a flutura steagurile noilor ingineri; începură a se trage de mâna Românilor triunghiuri înțelese, era o bucurie să vază cineva copiii, unii îndreptând linia cu momâi, scoțând pălăria și făcând semn strigând: la dreapta, la stânga; alții îndreptând și scuturând lanțul ce șerpuia prin iarbă; alții așezând și nivelând masa. Se trăgeau linii, se făceau triunghiuri, din triunghiu în triunghiu se încheia planul, compasul începea a păși pe hartă și spunea stânjenii dela o momâie până la alta... N'a trecut mult și la moșiile de măsurătoare nu mai era trebuință de ființă de față a profesorului"*. La Archivele Statului din București (pachetul 59) s'a păstrat o asemenea lucrare practică a elevilor lui Lazăr: „Planul Fântânelor, ridicat și lucrat în școala din Sf. Sava — 1820" purtând iscălitura lui Lazăr, ca profesor supraveghetor. Un învățământ științific, strâns legat de practică — iată o valoroasă tradiție a școlii noastre, inaugurată de Gheorghe Lazăr, pe drumul căruia abia în regimul de democrație populară, a început să meargă în mod hotărît întregul nostru învățământ.

Boierii din Eforia Școalelor ar fi vrut să reducă conținutul învățământului din școala lui Lazăr numai la cunoștințele de „inginerie". Elevii școlii își aminteau mai târziu de felul în care boierii îl hărțuiau pe Lazăr: *„ingine-*

rie vrem noi, dascăle, să ne măsoare băieții moșiile, și de inginerie apucă-te să-i înveți că socoteli învață ei în toate băcăniile". In luptă continuă cu aceștia Lazăr a introdus în planul de învățământ și celelalte obiecte, pe care le anunțase încă din „Inștiințarea sa". El a predat cunoștințe de istorie, geografie, filosofie. Au rămas multe mărturii despre minunatele conferințe ale lui Lazăr, prin care ei urmărea să deștepte gustul pentru știința predată în limba românească și să insufle sentimente patriotice auditorilor săi. El prezenta în aceste cuvântări „ luptele și virtuțile patriotice" ale unor luptători pentru apărarea patriei ca Mircea cel Bătrân, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, etc. — sau figuri de seamă din istoria culturii noastre, fiind pe deplin conștient de efectul educativ pe care îl pot avea asemenea exemple. In acest fel, Gheorghe Lazăr punea temelia unei tradiții valoroase în predarea istoriei ca mijloc important de educare în spiritul patriotismului, tradiție căreia N. Bălcescu avea să-i dea mai târziu o nouă strălucire.

Cuvântările lui Lazăr erau un prilej de critică hotărîtă a societății feudale. *„După istorie* — povestește fostul său elev P. Poenaru — *judiciosul narator trecea în critica moravurilor unde găsea un câmp întins de a moraliza: acolo nu cruța nicio faptă neomenoasă din barbariile privilegiaților de pe atunci, o ataca în frunte și o încărca de epigrame, cu îndrăzneala ce-i inspira geniul".*

Din documentele existente putem cunoaște și unele din aceste critici. De pildă, Lazăr se referea la acei părinți care reduc educația copiilor la învățarea limbii grecești și franțuzești, lipsindu-i însă complet de cunoștințe științifice; el îi ironiza pe „domnișorii" care aduc din școlile străine numai „moda de îmbrăcăminte, îmblătura strâmbă, vorbitura multă și fără socoteală" și care pun „slăbiciunile străinilor" mai presus de tot ce-i românesc

Lecțiile lui Lazăr izbuteau să-și atingă scopul dorit, datorită în bună măsură felului entuziast în care el știa să-și expună ideile. Expunerile lui au rămas de neuitat pentru mulți ascultători. Intr'o scrisoare a lui Al. Papiu-Ilarian către Bariț citim: *„Mergea lumea la lecțiunile lui și-l asculta ca pe un profet. Propunea foarte popular. Uneori era glumeț, vesel și în lecțiunile sale știa spune felurite anecdote și oamenii mergeau încântați dela școală".* Și alți elevi ai lui Lazăr au scris despre cuvântul înflăcărat al învățătorului lor, care însufleța, care răscolea conștiințele. *„Făcea să pătrundă vorbirea sa în rărunchii ascultătorilor",* spunea P. Poenaru. Iar Eliade arată: *„Când se afla în clasă vorbea insuflat... vedea cineva cum i se bate pieptul".*

Școala dela Sf. Sava a prilejuit și primele manifestări teatrale în limba românească. La București funcționa un teatru grecesc, un teatru polonez, o operă italiană; limba română însă, se auzi pentru prima oară pe scenă prin „junii elevi dela Sf. Sava". S'a jucat „Zgârcitul" de Molière, „Hecuba" de Euripide — piese traduse de Ladislau Erdely, apropiat tovarăș de muncă al lui Gheorghe Lazăr.

Succesul obținut de Lazăr în munca sa pedagogică se explică și prin faptul că, el a știut să-și făurească un colectiv de colaboratori tot atât de entuziaști ca și el.

Rezultatele activității dela Sf. Sava au fost astfel apreciate de Lazăr: *„Măcar și într'această scurtă scurgere de vreme și cu atâtea viscole câte au pătimit, nu puțin rod s'au făcut până acum, precum se vede în faptă".* Primele roade ale muncii sale se văzură în timpul răscoalei din 1821, când se dovedi că în școala dela Sf. Sava, au fost crescuți și educați tineri revoluționari.

★

Incă în 1819, Gheorghe Lazăr într'una din cuvântările sale al cărei text ni s'a păstrat vorbia despre „lacrimile patriei" şi „jugul robiei" care apăsa poporul. El arătă cu mult curaj că poporul zace „în vizuinele şi bordeele cele proaste şi încenuşate", că acei care muncesc sunt „rupţi, goi, amăriţi şi asemănaţi dobitoacelor, de tot căzuţi în prăpastia orbirii". De aceea, plin de revoltă, Lazăr striga: *„Ajungă lacrimile patriei, ajungă jugul robiei, vremea este decând cu oftare aşteaptă căzuta semenţie, cuviincioasa isbăvire".*

Şi iată că, furia celor apăsaţi dădu în clocot şi în 1821 isbucni răscoala poporului condusă de Tudor din Vladimiri.

„Atunci elevii lui Lazăr, care învăţaseră dela el a cunoaşte vocea patriei, alergară la chemarea ei. Şcoala lui deveni focarul din care scânteia entuziasmul patriotic. Inima lui Lazăr sălta de satisfacţiune, că vedea realizate dorinţele sale de redeşteptare a Românilor..." Această observaţie a făcut-o Petre Poenaru care cunoştea mai bine ca oricare altul lucrurile, deoarece el a fost nu numai elevul lui Gheorghe Lazăr, ci şi secretarul lui Tudor Vladimirescu, în timpul răscoalei.

Gheorghe Lazăr s'a găsit alături de elevii săi şi în această împrejurare. Numeroase mărturii vorbesc despre legătura lui Gheorghe Lazăr cu Tudor Vladimirescu, de care era apropiat atât prin ideile sale cât şi prin starea sa socială. *„El cu Tudor se cunoştea foarte bine şi foarte adesea era chemat în castrele dela Cotroceni. El, Lazăr, învăţa pe oamenii lui Tudor cum să facă eafeturile, (patul tunurilor) şi cum să dea cu tunul. Lazăr, însuşi îndreptă odată, din ordinea lui Tudor, un tun asupra unei biserici, unde se închiseseră boierii şi lovi în turnul bisericei. Pandurii până a nu da cu tunurile ziceau: staţi să vină neamţul, să îndrepte tunul. Neamţul era Lazăr"* [1].

Eliade, în corespondenţa cu Gh. Bariţiu, afirmă că „Lazăr era în toate zilele bine venit la Cotroceni unde Tudor se afla asediat cu trupele sale; era consultat adesea la întăririle ce se făceau lagărului şi mai întotdeauna îl însoţiam dimineaţa şi mă întorceam cu dânsul seara; în câteva nopţi am şi dormit acolo împreună".

Un document care aruncă lumină asupra evenimentelor dela 1821 este manuscrisul unei scrisori din timpul răscoalei, atribuită lui Gheorghe Lazăr (Arhiva Academiei Române, ms 1063 f. 357-8.) Aci Lazăr întreabă, cu durere şi revoltă: *„După această revoluţie şi prăpădenie, oare judeca-vor boierii ţării dreptăţile săracilor mai bine decum mai înainte?"*

Incă din timpul răscoalei, Gheorghe Lazăr a avut de suferit de pe urma faptului că s'a alăturat ţărănimii însetate de slobozenie. Elevii săi au povestit că s'a tras cu puşca asupra lui, pe când se afla în curtea şcolii, la Sf. Sava.

După ce cotropitorii turci şi boierii români înăbuşiră răscoala în sânge, Lazăr deveni ţinta persecuţiilor făţişe ale boierilor. „De atunci, dela fortificarea Cotrocenilor datează şi persecuţia asupra lui" — spune Eliade.

Un timp Lazăr mai conduse cursurile în chiliile mizere dela Sf. Sava, în ciuda greutăţilor tot mai mari care-i erau puse în cale.

Lipsită de orice sprijin, şcoala agoniza. Eliade dă o imagine a şcolii dintre dărămăturile dela Sf. Sava, din acele zile grele: *„Venea iarna, lemne de nicăieri; fiecare şcolar aducea câte un lemn după unde găsea, care abia era*

[1] Din scrisoarea lui Al. Papiu Ilarian către Gh. Bariţiu, după informaţiunile lui Tell.

în stare să încălzească preajma unei sobe sparte, ce umplea casa de fum, şi să topească fulgii de zăpadă ce vijelia îi repezea pe ferestrele cele sparte. Tremurând cu mâna înghețată pe compas şi pe cretă, ne făceam lecția".

Pentru a putea publica un curs de matematică, Lazăr face un „Apel" către „iubitorii de muze compatrioți", arătându-şi încă odată părerile asupra importanței învățământului. Avem în față parcă imaginea lui, când citim rândurile din Apel, despre „bărbați vrednici şi înțelepți care... se sileau în fel şi chip să puie stavilă orbirei şi să spargă bezna întunericului dar în zadar, că multuraticele viscole ale vremurilor, cu o nemiloasă amenințare turbată, deapururea le înzădărniciră tot cugetul". Lazăr nu se lăsa totuşi înfrânt. In încheierea apelului, el expunea din nou un program de activitate: *„Deaceea noi facem preacinstitului public de ştire că voim a da la lumină în limba patriei adecă: filosofia, matematica şi geografia, apoi după aceasta va urma şi istoria universală".* Din lipsă de mijloace materiale, el n'a putut tipări niciuna din aceste lucrări.

Ultimul document, rămas dela Lazăr, este discursul ocazional pe care a fost obligat să-l scrie la sosirea în țară a lui Grigore Ghica. Printre formulele oficiale se strecoară din când în când expresii în care îl recunoaştem pe adevăratul Lazăr. El scrie despre *„această sărmană patrie ce vrednică de jale şi de plângere este"* şi se referă la „năravurile diabolicești" ale celor care îşi câştigă scoposul prin mită şi vicleşug". *„Câte prăpădenii şi câte viscolii n'au pătimit sărmana patrie"*, exclamă Lazăr, amintindu-şi cu durere de *„țipătul pruncilor sugători, plângerea văduvelor, pieirea săracilor şi a nevinovaților"*. Nici aici nu uită Lazăr să arunce săgeata criticii sale asupra educației reacționare a timpului descriind astfel pe odraslele exploatatorilor: *„cei în bumbac crescuți... din care unii nu ştiu nici doară răsăritul soarelui în care parte cade, ba poate că pânea o socotesc că creşte ca şi prunele pă copaci în livede... Aceştia zic cad apoi la desmierdări, la moliciune, la desfrânare şi la desunire...".*

Curând după aceasta Lazăr se îmbolnăvi greu, răpus de mizeria în care trăia. Zăcu bolnav într'o colibă acoperită cu paie, la marginea Bucureştiului, până când un frate al său din Avrig veni să-l ia în satul natal. Câțiva elevi, împreună cu părinții lor, îl petrecură până la Băneasa şi rămaseră plângând, privind căruța care se depărta cu dascălul lor iubit. Cu figura energică de luptător, cu ochii ca jăratecul, neclintit ca stânca izbită de valuri — aşa a rămas Gheorghe Lazăr pentru totdeauna în amintirea elevilor săi.

S'a păstrat certificatul întocmit de autoritățile austriace când Lazăr a trecut frontiera pe la Turnu-Roşu. Din acest certificat de vamă vedem cât de sărăcăcios era bagajul cu care se întorcea Lazăr după o viață de muncă: cărțile sale, instrumentele de inginerie, câteva rufe.

Sărac, bolnav, cu puterile sleite, Lazăr a murit, la 17 Septembrie 1823, în vârstă de numai 44 ani, în Avrigul unde copilărise. Aceasta era soarta pe care clasele exploatatoare o hărăzeau cărturarilor care-şi legau viața de cauza poporului.

★

Opera scrisă lăsată de Gheorghe Lazăr este săracă, în comparație cu bogata lui activitate practică. El a făcut parte dintre acei luptători, cărora împrejurările nu le dau răgazul să petreacă ore lungi la masa de scris. Cele câteva cuvântări şi apeluri rămase, ilustrează dragostea dască-

lului dela Sf. Sava pentru popor şi fac o critică aspră sistemului de educaţie din familiile boiereşti.

In „Inştiinţarea" sa, el exprimă, într'un mod foarte înaintat pentru acel timp, ideia legăturii învăţământului cu problemele politice ale patriei. *„Patrii nu-i poate fi tot una — scrie Lazăr — măcar ce feliu de creştere vor primi mădulările următoare... pentrucă odihna ei cea din lăuntru, precum şi cea din afară, aşa şi binele cel de obşte precum şi cel privat, stau cu creşterea tinerimei următoare într'o analoghie prea strâns legate... Această trebuinţă prea bine o cunoscură şi mai înainte moşii şi strămoşii noştri, de unde în poftorite rânduri, cu osăbite osteneli, destul s'au trudit să pue mai sus zisele mijloace în lucrare, şi cu adevărat să şi punea, de nu le înzădărnicea vrăşmăşia vremilor şi neprietenoasele stări împrejur, în care mai în toate veacurile au înotat Patria, precum dovedeşte istoria ei însuşi".*

Se pare că Lazăr a fost şi autorul unei bucoavne „Povăţuitorul tinerimii către adevărata şi dreapta citire", apărută în 1826 după moartea sa la Buda şi semnată „de Lazăr, fostul profesor al înaltelor şcoale româneşti din Bucureşti" — având şi o prefaţă semnată de el. Unii pretind însă că opera n'ar aparţine lui Gheorghe Lazăr şi că numele acestuia ar fi fost pus în fruntea lucrării, pentruca astfel să fie atraşi cititorii, care-l iubeau şi-l preţuiau pe Lazăr. Lucrarea este scrisă totuşi în spiritul ideilor lui Lazăr, căci ea condamnă pe acei care *„să ruşinează a vorbi Româneşte, ba ce e mai mult, că defaimă limba Românească, ascunzând bunătatea patrioticească şi mărirea neamului nostru... Au nu putem ave şi noi filosofi, ca să ne înveţe filosofia în limba Română? Toate putem a le dobândi, că şi noi sântem născuţi ca şi alte neamuri... numai vrere să avem!".*

Prin lucrările sale ştiinţifice, Gheorghe Lazăr trebue să fie socotit drept unul dintre făuritorii terminologiei ştiinţifice în limba noastră. El a fost primul inginer român din ţara noastră şi primul profesor care a predat în româneşte matematicile superioare. Ne-au rămas două din manuscrisele sale pe care le pregătise pentru tipar: Aritmetica matematicească şi Trigonometria cea dreaptă. Aceste lucrări, sunt mult superioare manualelor similare din ţara noastră, în acea vreme. Trebue subliniată în deosebi preocuparea autorului de a explica amănunţit tehnica calculului şi felul în care trebue aplicate diferitele reguli. In acest scop el dă diferite tabele de calcul şi scheme rezumative. (De exemplu tăbliţa strângerii — adică a adunării — a scăderii, înmulţirii şi împărţirii, la aritmetică; explicarea folosirii tablelor logaritmice, a liniilor trigonometrice naturale la trigonometrie). Regulile mai importante pentru practică (ca de exemplu „regula de aur" — adică regula de trei şi „regula tovărăşiei" — adică a asociaţiei) sunt larg tratate şi exemplificate cu probleme isvorîte din viaţa economică a ţării noastre din acel timp. In „punerile de geometrie" se enunţă deasemeni probleme cu caracter practic ca: măsurarea distanţei între două puncte pe teren şi pe hartă, măsurarea unghiului pe teren şi pe hartă şi altele. Foarte important din punct de vedere ştiinţific şi didactic este faptul că Lazăr tratează fracţiile zecimale (spre deosebire de vechile manuale) ca pe un caz particular al fracţiilor ordinare, respectând astfel ordinea istorică a apariţiei şi formării noţiunii de fracţie. Marele merit al lui Gheorghe Lazăr în alcătuirea acestor lucrări, este introducerea terminologiei matematice, aproape inexistentă în româneşte până la dânsul. Unele

din formularile sale s'au încetăţenit în matematică; altele rămân numai ca simple curiozităţi: de exemplu „triunghiu asemenea piciorat" în loc de „triunghiu isoscel"; „pătrat lungăreţ" în loc de „dreptunghiu"; „atengătoare" în loc de tangentă, etc. Dar chiar aceste curiozităţi ne arată cât de grea era munca de pionierat în domeniul terminologiei matematice.

Mai importantă încă decât opera scrisă, este opera vie pe care a lăsat-o Lazăr. Despre rezultatele şcolii sale dela Sf. Sava, dascălul Macarie scria: *„In care şcoale adunându-se mulţime de ucenici şi de pre afară şi din şcoalele greceşti care nici un spor nu făcea, cu minunata îndemânare a limbii părinteşti, în puţină vreme atâta spor a făcut în ştiinţele filosofiei, încât mulţime de ucenici români au ieşit desăvârşiţi engineri şi filosofi care din scoalele cele greceşti, care cu multă cheltuială a ţării se ţin, nu s'au văzut să iasă".*

Şcoala lui Lazăr a demonstrat practic că numai în limba poporului pot fi transmise adevăratele comori ale ştiinţei.

Dintre elevii lui Gheorghe Lazăr, care au ocupat un loc de seamă în istoria învăţământului românesc, trebue amintit în primul rând Petre Poenaru. Iată cum descrie scriitorul Al. Odobescu trecerea lui Petre Poenaru de partea pandurilor lui Tudor Vladimirescu, la 1821: *„Petre Poenaru, mintosul şi pacinicul tânăr, îşi strânse binişor cărţile în ladă, desbracă giubeaua şi descalţă papucii dăscăleşti şi, cu minteanul oltenesc pe umeri, cu poturii şi cu imineii de Pandur în picioare, cu călpăcelul de hârşie neagră pe urechi, calcă pragul odăii din mânăstirea Cotroceni, de unde Tudor domina Bucureştii cu privirea şi cu armele sale."* Iar Tudor Vladimirescu, *„cu voie bună, îl primi să-i fie grămătic"*. Mai târziu Poenaru şi-a desăvârşit studiile tehnice. A fost profesor de fizică şi geometrie la Sf. Sava, iar generalul Kisselef l-a numit director al Eforiei Şcoalelor. In timpul revoluţiei dela 1848, el a jucat un rol important, activând în comisia pentru şcoli şi comisia pentru eliberarea ţiganilor. Organizator neobosit al învăţământului şi preţuit om de ştiinţă, el nu a scăpat până la sfârşitul vieţii de „acuzarea" că a difuzat idei revoluţionare în massele poporului român.

Un alt elev dela Sf. Sava, credincios spiritului şcolii din acei ani, a fost Grigore Pleşoianu, „enginer şi hotarnic". Numit dascăl la Craiova, el este dat afară din cauza luptei sale pentru dreptul la pensie al învăţătorilor. Trimis apoi dascăl la Cerneţ, el este persecutat şi în cele din urmă alungat cu totul din învăţământ, din ordinul domnitorului, fiindcă nu respecta *„temeiurile pe care este alcătuită soţietatea"*. Documentele vremii ni-l arată iubit şi respectat de părinţii elevilor. Părăsind învăţământul, el îşi exprimă regretul că „n'o să mai pociu avea mângâierea d'a sluji prea scumpei mele patrii în felul acesta". A slujit-o însă şi în altfel: a scris manuale didactice din al căror conţinut rezultă limpede patriotismul înflăcărat care îl însufleţea.

Ar trebui să amintim, în acest sens, pe mulţi din elevii lui Gheorghe Lazăr: Eufrosin Poteca, Daniel Tomescu, Mihail Drăghiceanu, etc. — care au învăţat dela dascălul lor iubit dragostea pentru patrie şi pentru cultura poporului nostru.

Ideile de libertate naţională şi socială, propovăduite de Lazăr, au dat roade bogate. Generaţia crescută de el a devenit o generaţie de dascăli. Lazăr a predat făclia culturii româneşti, mai departe, luptătorilor dela 1848, care i-au dat o strălucire şi mai puternică. Iată dece

ultrareacționarul mitropolit Grigorie, dușman de moarte al culturii românești, speriat de activitatea elevilor lui Lazăr, constata cu regret despre elevii lui Lazăr: *„S'au dus acele vremi, pe când niște oameni de alde voi erau arși de vii"*. Și neputând să-i ardă de vii el amenința cu turbare: *„Surghiun am să vă fac pe toți câți ați ieșit din acel cuib al Dracului unde dascălul vostru Lazăr a clocit ouăle satanei"*.

★

Prin viața sa de luptă plină de abnegație, Gheorghe Lazăr — ca și atâți alți luptători însuflețiți de o nemărginită dragoste de patrie — a ajutat poporului nostru să-și croiască drumul spre succesele de astăzi. Abia azi, în urma eliberării patriei noastre de către glorioasa Armată Sovietică, noi am realizat sub conducerea partidului visul dascălilor luminați care au luptat pentru ca toți fiii oamenilor muncii să se bucure de un învățământ pe baze științifice, în limba lor maternă.

Muncind pentru înflorirea școlii noastre, luptând împotriva dușmanilor poporului care urmăresc să propage în învățământul nostru ideologia otrăvită a cosmopolitismului, avem datoria de a pune în valoare tradițiile progresiste, inaugurate de Gheorghe Lazăr și de a învăța din activitatea rodnică a acestuia.

Viața lui Gheorghe Lazăr trebue să fie bine cunoscută de elevii și studenții instituțiilor de învățământ care pregătesc cadre didactice, deoarece viața și activitatea lui Gheorghe Lazăr conține o puternică forță educativă, o mare putere mobilizatoare. Deasemeni ea trebue cunoscută de toți învățătorii și profesorii care cresc un tineret nou în școlile noastre. Cunoscând nemărginitul devotament al lui Gheorghe Lazăr pentru cauza luminării poporului, oamenii școlii se vor simți în mod firesc, îndemnați să-și pună și ei toate forțele în slujba iubitei noastre patrii, Republica Populară Română, în care poporul eliberat de asuprire își construește cu avânt, sub conducerea partidului, o viață nouă și fericită.

Colectivul catedrei de Istoria Pedagogiei
a Facultății de Pedagogie
dela Universitatea C. I. Parhon

Din experienţa adunărilor cu temă organizate în unităţile noastre de pionieri

A. BEJAN
Şef adj. al secţiei pionieri al C.C. al U.T.M.

Au trecut aproape patru ani dela crearea primelor detaşamente de pionieri din ţara noastră. In acest interval de timp, sub conducerea plină de grijă a Partidului Muncitoresc Român şi sub îndrumarea de zi cu zi a Uniunii Tineretului Muncitor, organizaţia de pionieri a crescut simţitor, cuprinzând în rândurile sale masse mari de şcolari. Ea a devenit ajutorul cel mai de seamă al şcolii în procesul educaţiei comuniste a copiilor, în munca de ridicare permanentă a calităţii învăţăturii şi întărirea disciplinei conştiente în rândurile pionierilor şi şcolarilor.

Călăuzindu-se după învăţămintele şi experienţa preţioasă a gloriosului Comsomol Leninist-Stalinist în domeniul muncii cu pionierii, Uniunea Tineretului Muncitor a pus ca preocupare de seamă în faţa organizaţiei de pionieri, învăţătura. Dacă astăzi, în marea majoritate a şcolilor noastre pionierii sunt fruntaşi la învăţătură şi un exemplu de atitudine conştientă şi disciplinată, dacă în fiecare an scade numărul corigenţilor şi repetenţilor, fără îndoială că la aceste rezultate îmbucurătoare contribue cu succes şi organizaţiile de pionieri.

Sub îndrumarea Uniunii Tineretului Muncitor şi folosind sprijinul cadrelor didactice, instructorii de pionieri au găsit şi găsesc mereu noi forme şi metode de muncă pentru a veni în ajutorul şcolii, pentru a consolida şi îmbogăţi cunoştinţele pionierilor şi şcolarilor căpătate la orele de curs, pentru a contribui la formarea constructorilor de mâine ai socialismului şi comunismului. In acest scop sunt organizate adunările cu temă, care dau cele mai bune rezultate.

— Ce sunt adunările cu temă ?

Sub această denumire noi înţelegem acele adunări comune ale pionierilor şi şcolarilor care sunt dedicate unei singure probleme. Problemele ce se iau drept temă pentru asemenea adunări, sunt numeroase şi variate. In general, după subiectul ce-l au, adunările cu temă se împart în trei categorii mari: adunări cu teme ştiinţifice sau literare, cu teme politice şi cu teme morale.

Prima categorie de adunări cu temă, se organizează în legătură cu anumite obiecte din programa şcolară, cum ar fi limba română, matematica, fizica, geografia, istoria, ştiinţele naturii ş.a. Ele se organizează fie pentru trezirea interesului şi a dragostei copiilor pentru o anumită dis-

ciplină, fie pentru consolidarea și îmbogățirea cunoștințelor lor, la o anumită temă din programa obiectului respectiv.

Iată cum a fost pregătită și cum s'a desfășurat o adunare cu temă de matematici în detașamentul clasei a VII-a B dela Școala de 7 ani Nr. 33, fete, din București.

In primul pătrar, în clasa VII-a B erau 16 eleve corigente la matematică. Profesoara de specialitate și instructoarea de detașament au hotărît să organizeze o adunare cu o temă care să trezească interesul elevelor pentru matematică și să ducă astfel la îmbunătățirea situației la învățătură. După ce au discutat modul de pregătire și desfășurare a adunării, s'a convocat colectivul de conducere al detașamentului, precum și conducătorii de grupă. In această ședință, s'a stabilit planul concret de organizare a adunării și s'au împărțit sarcini precise pentru fiecare grupă în parte.

Pionierele clasei a VII-a B au pornit cu elan la pregătirea adunării. Colectivul de conducere s'a îngrijit ca această adunare să fie popularizată, atât prin gazeta de perete, cât și prin afișe speciale. Fiecare pioneră a primit câte o sarcină. Unele au scris și au desenat invitațiile la adunare pentru profesoare, instructoare, pioniere din alte detașamente. Cu ajutorul profesoarei de matematică și a instructoarei de detașament, o pioneră a pregătit referatul despre „Istoricul numerelor". Alte trei pioniere au pregătit probleme distractive de matematică, pentru a fi propuse spre rezolvare în adunare. Multe pioniere au lucrat cu sârguință la confecționarea materialului didactic pentru matematică. O grupă s'a ocupat de pregătirea și pavoazarea sălii unde urma să se țină adunarea, precum și de organizarea expoziției de materiale didactice confecționate de pionierele clasei a VII-a B.

In ziua adunării, totul era gata. Cu toate acestea pionierele au venit mai devreme la școală. Unele făceau ultimele pregătiri în sală, altele primeau cu bucurie oaspeții invitați. La ora fixată a început adunarea. Conducătoarea detașamentului s'a adresat celor prezenți: „scopul adunării noastre este să vedem că matematica nu este o știință aridă, nefolositoare și plictisitoare cum greșit își mai închipuie unii, că, dimpotrivă, ea are aplicare practică în toate domeniile de activitate". După aceasta s'a arătat elevelor importanța și rolul matematicii, atât în diferitele domenii ale științei și tehnicei, cât și în viața de toate zilele. In continuare, pioniera a prezentat referatul „Istoricul numerelor", a arătat originea numerelor și evoluția acestora la diferite popoare. Apoi s'au dat spre rezolvare câteva probleme distractive de matematică, care au înviorat mult programul adunării stârnind râsetele elevelor.

A urmat după aceasta „olimpiada de matematică" a clasei a VII-a B, așteptată cu mult interes de toate pionierele și elevele clasei. Olimpiada consta din 3 probleme de matematică, care trebuiau rezolvate în 15 minute.

„Oare cine va reuși să le rezolve pe toate fără nicio greșală?"... S'au enunțat problemele... explicațiile necesare. Creioanele alergau cu repeziciune pe foile albe de hârtie. Minutele se scurgeau unul după altul. După 15 minute lucrările au fost strânse pentru control. Cât timp a durat selecționarea câștigătoarelor olimpiadei, adunarea s'a continuat cu un scurt program artistic. La sfârșit, a apărut în fața elevelor chiar... „MATE-

MATICA"! Era un moşneag îmbrăcat într'un vestmânt alb şi lung, pe care erau prinse diferite cifre şi semne aritmetice, algebrice şi geometrice. Pe cap purta un coif împodobit cu aceleaşi semne matematice. Bătrânul avea barba mare şi mustăţile lungi, aşa încât nimeni nu a recunoscut sub această mască pe pionierа Pascu Matilda, secretara unităţii. Moş „Matematica" a arătat pe scurt cele mai importante greşeli, făcute de eleve cu ocazia rezolvării problemelor olimpiadei. Apoi, într'o tăcere profundă, a citit numele celor 4 eleve care au ieşit învingătoare şi le-a înmânat premiile, în aplauzele celor de faţă.

Pentru a sublinia rezultatele pozitive ale acestei adunări, este suficient să arătăm că, pe pătrarul II numai două eleve din clasa VII-a B n'au căpătat note satisfăcătoare la matematică.

Căruia dintre şcolarii noştri nu-i place să asculte, sau să citească minunatele basme şi povestiri ale lui Ion Creangă? Copiii învaţă în şcoală multe lucruri despre marele povestitor al poporului nostru. Deasemeni acasă în cadrul lecturii extraşcolare, ei citesc unele lucrări valoroase ale lui Ion Creangă. Dar pentru ca ei să cunoască mai temeinic opera marelui nostru povestitor clasic, să-şi dea seama de valoarea ei, să cunoască mai îndeaproape viaţa, concepţia şi năzuinţele autorului precum şi epoca în care a creat, lectura de acasă cât şi orele de curs se dovedesc de cele mai multe ori insuficiente.

Deaceea aproape de sfârşitul anului trecut profesoara de limba română şi instructoarea de pionieri din comuna Brăneşti, regiunea Bucureşti, s'au hotărît să organizeze în detaşamentul Nr. 2 al clasei a V-a, o adunare dedicată cunoaşterii vieţii şi operei lui Ion Creangă. Tema adunării era „Ion Creangă — povestitorul nostru drag".

După ce profesoara de limba română şi instructoarea de pionieri, împreună cu colectivul de conducere al detaşamentului, au întocmit planul de organizare şi desfăşurare al adunării, s'au repartizat sarcini concrete grupelor de pionieri şi elevi care au pornit la treabă. Pregătirea adunării s'a început cu o lună înainte.

Rezultatele n'au întârziat să se arate. Încă din primele zile, copiii — care până atunci se mulţumiseră cu lectura fragmentelor din Creangă aflate în manual — cereau cu stăruinţă dela bibliotecă operele scriitorului, iar unii le împrumutau chiar şi dela căminul cultural. In adunările de grupă şi în mod individual, pionierii citeau cărţi în legătură cu tema adunării fixate. Fiecare grupă se străduia să se prezinte cât mai bine la adunarea detaşamentului şi au venit cu noi şi noi iniţiative. Astfel de pildă, pionierii grupei a doua au învăţat un cântec vesel despre păţania cu pupăza din tei.

Adunarea a fost interesantă şi însufleţită. S'au arătat câteva aspecte din viaţa şi opera marelui nostru povestitor Creangă, viaţa satului de altă dată, cum se învăţa în şcoală pe atunci ş.a.m.d. Un pionier a povestit viaţa marelui scriitor. Alţii au venit cu completări. Mulţi au vorbit cu căldură despre basmele preferate de ei. Adunarea s'a încheiat cu un cântec vesel.

Cu prilejul pregătirii adunării, pionierii au aflat multe lucruri noi şi interesante din viaţa şi opera lui Ion Creangă, îmbogăţindu-şi în acest fel cunoştinţele primite în orele de clasă la limba română. Odată cu stu-

dierea mai amănunțită a vieții și operei lui Ion Creangă, pionierii au ajuns să cunoască și felul în care trăiau, cum și ce învățau copiii din vremea lui Creangă. Acest lucru le-a permis să facă o comparație între învățământul searbăd de altădată și învățământul științific, legat de viață, învățământ creat de partidul nostru drag, copiilor din vremea noastră.

Dar adunări cu teme reușite se pot ține și legate de anumite probleme de geografie.

Anul trecut, instructorul de pionieri al detașamentului clasei a VII-a dela Școala de 7 ani Nr. 1 din orașul Satu Mare observase că însușirea cunoștințelor despre munții patriei noastre, de către elevii clasei a VII-a, nu se făcuse în totul satisfăcător. Cu sprijinul profesorului de geografie, instructorul de pionieri împreună cu colectivul de conducere al detașamentului au hotărît să organizeze o adunare cu temă. Profesorul de geografie a propus tema: „O călătorie în munții Apuseni". S'a convocat o scurtă adunare a colectivului de conducere și s'a întocmit un plan amănunțit, s'au repartizat sarcini concrete și s'a discutat tot ceeace se putea face pentru buna reușită a adunării. Apoi fiecare grupă a ținut câte o scurtă ședință, repartizându-se sarcini precise fiecărui pionier din grupă.

Pionierii detașamentului au pornit cu mult avânt la treabă, antrenând în pregătirea și organizarea adunării și pe ceilalți școlari.

In ziua adunării s'au văzut roadele muncii pionierilor. Sala era frumos pavoazată și pregătită pentru a se ține tema propusă. Grupa a 2-a s'a achitat cu cinste de sarcina primită. In mijlocul sălii — ca să fie văzută de toți — era macheta munților Apuseni, lucrată cu multă dibăcie și grijă de pionierii grupei I-a. Dar nici grupa a 3-a nu s'a lăsat mai prejos. Pionierii acestei grupe au reușit să adune un vast material demonstrativ și documentar: hărți, planșe, fotografii etc.

Adunarea, condusă de profesorul de geografie, a arătat elevilor, sub formă de povestire, înfățișarea munților Apuseni, bogățiile și importanța lor, viața oamenilor muncii din aceste locuri. Numeroși pionieri au luat parte la discuții, au povestit ceeace știau ei despre acești munți și ce au înțeles din cele expuse de profesor.

Exemplele de mai sus ilustrează rolul și importanța mare pe care o au adunările cu temă în trezirea interesului și dragostei pionierilor și școlarilor pentru diferite discipline școlare și în îmbogățirea cunoștințelor lor, căpătate la orele de curs. S'ar putea da multe asemenea exemple de adunări cu temă reușită. Astfel, în anul școlar precedent, la Școala pedagogică cu limba de predare română din Sighet, s'a ținut o adunare cu tema „Minuni în eprubetă". Cu ocazia sărbătoririi centenarului lui Ion Luca Caragiale, unitatea de pionieri Nr. 3 din Timișoara, unitatea Nr. 6 Reșița și altele, au ținut adunări cu teme în care s'au prezentat pe scenă fragmente din cele mai bune opere ale marelui Caragiale.

Mulți copii primesc note rele și rămân în urmă la învățătură, din cauză că nu știu să-și organizeze în chip rațional timpul liber și nu știu cum să învețe. Acest lucru a fost remarcat de dirigintele clasei a VII-a și instructorul de detașament dela Școala de 7 ani „16 Februarie 1933" din București. Frământând această problemă împreună cu instructoarea superioară și colectivul de conducere al detașamentului, au hotărît să țină o adunare cu tema: „Invață-te să înveți".

Tema adunării a fost anunțată din timp și pionierii s'au pregătit conștiincios.

La începutul adunării a vorbit instructoarea superioară a unității. Ea a povestit pionierilor despre felul cum învăța Lenin și tovarășul Stalin, scoțând în evidență perseverența, dorința de a cunoaște cât mai mult, felul în care își organizau și prețuiau timpul, nelăsând să se irosească nicio clipă în zadar. După aceasta, pionierii fruntași la învățătură au arătat metodele lor de învățătură. Unul a vorbit despre felul în care se pregătește el pentru ora de limba română, altul cum se pregătește el pentru matematică, altul a arătat cum învață la geografie. Un pionier a arătat tovarășilor săi cum își organizează el timpul liber și cum își respectă programul zilnic. La discuții, mulți pionieri au luat cuvântul, au completat cele spuse de ceilalți și au arătat cum întocmindu-și un program zilnic au reușit să-și îmbunătățească notele.

Rezultatul acestei adunări n'a întârziat să se arate. Elevii au început cu toții să-și întocmească un program zilnic, să se străduiască să-l respecte. Ca urmare, la sfârșitul patrarului II, numărul celor cu note slabe scăzuse simțitor.

★

Din cea de a doua categorie de adunări cu temă, fac parte acele adunări în care se dezbat teme politice. In aceste adunări se urmărește lărgirea orizontului politic al pionierilor și școlarilor, dezvoltarea dragostei lor față de patrie și partid, față de măreața Țară a socialismului și față de conducătorii proletariatului mondial, V. I. Lenin și I. V. Stalin. Dat fiind conținutul bogat și variat al adunărilor cu temă, ele oferă educatorului posibilitatea de a trata și dezbate în adunările de acest fel, unele probleme și teme legate de educația politică a pionierilor și școlarilor.

Experiența anilor trecuți arată că copiii noștri vor să afle cât mai multe lucruri despre viața și activitatea revoluționară a lui Lenin și a tovarășului Stalin, despre viața și activitatea celui mai bun fiu al poporului nostru muncitor — tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Aproape că nu există școală în care să nu se fi organizat vreo adunare cu această temă. Viața de neînfricat luptător revoluționar a tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej i-a făcut să îndrăgească și mai mult pe conducătorul iubit al poporului nostru și să dorească să muncească mai temeinic, pentru a deveni la rândul lor luptători înflăcărați pentru socialism și pentru pace.

Anul trecut, cu prilejul comemorării morții lui Lenin, pionierii unității Nr. 14 din Timișoara au organizat o adunare cu tema din viața și activitatea genialului strateg al proletariatului, învățătorul și conducătorul celor ce muncesc din întreaga lume — Vladimir Ilici Lenin. Pionierii s'au pregătit cu mult înainte pentru această adunare. Ei au citit cărți despre copilăria și adolescența lui Volodia Ulianov, au citit din gazete și reviste întâmplări și epizoade din viața lui. Au pregătit apoi scurte referate, care vorbeau despre perioadele importante ale vieții lui Vladimir Ilici, au confecționat hărți, pe care erau însemnate localitățile unde fusese deportat și unde a activat Lenin, fotomontaje și albume cu aspecte din viața lui, etc Această adunare va rămâne o amintire de neșters în inimile elevilor!

Adunările cu temă nu se organizează numai în perioada anului școlar. In timpul verii, în tabere, se pot organiza multe adunări frumoase. O astfel de adunare cu temă a fost organizată în tabăra turistică a pionierilor dela Mamaia. Tema adunării propusă chiar de pionieri era: „Anii de

tinereţe ai tovarăşului Stalin". In pregătirea adunării ei au fost ajutaţi de instructorul de pionieri şi de profesorul de istorie. Pentru adunare, pionierii au învăţat poezii şi cântece despre tovarăşul Stalin, au studiat din cărţi, reviste şi gazete viaţa şi activitatea revoluţionară a învăţătorului iubit al proletariatului mondial. Sub îndrumarea instructorului şi a profesorului, pionierii au adunat fotografii, schiţe şi ilustraţii legate de anii de tinereţe ai tovarăşului Stalin, întocmind un album pentru detaşament. Deasemeni s'au mai lucrat hărţi, planşe şi alte lucrări.

Adunarea s'a început cu un cântec despre tovarăşul Stalin, cântat de tot detaşamentul. Apoi pionierii — care s'au pregătit din timp — au ţinut scurte referate povestind despre anii de şcoală ai tovarăşului Stalin, despre felul cum a învăţat el, despre atitudinea sa faţă de muncă şi faţă de oameni. Ceilalţi pionieri, participanţi la adunare, pe baza celor citite anterior din cărţi, reviste şi ziare, au completat referatele tovarăşilor lor. In încheiere a luat cuvântul profesorul de istorie, care a vorbit pionierilor despre lupta eroică a muncitorilor ruşi conduşi de bolşevici, în frunte cu Lenin şi tovarăşul Stalin, pentru făurirea primului stat socialist din lume. El a subliniat clar calităţile minunate ale tovarăşului Stalin, modestia şi simplitatea sa, perseverenţa pentru atingerea scopului, dârzenia şi priceperea de a învinge greutăţile; voinţa lui puternică de a-şi însuşi mereu noi cunoştinţe, devotamentul nemărginit pentru poporul muncitor, punerea tuturor cunoştinţelor şi a puterilor sale în slujba cauzei victoriei comunismului.

Adunarea a fost urmată de un bogat program artistic. Pionierii au recitat poezii, au prezentat câteva dansuri sovietice şi apoi au cântat cântece despre tovarăşul Stalin, cel mai drag părinte al copiilor din lumea întreagă, stegarul păcii între popoare.

Deasemeni, viaţa şi lupta tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej constitue tema multor adunări pionereşti. Dornici de a cunoaşte mai îndeaproape viaţa tovarăşului Gheorghe Gheorghiu-Dej, lupta sa plină de abnegaţie pentru binele celor ce muncesc şi pentru eliberarea ţării noastre de sub jugul fascist, pionierii şi şcolarii clasei a VII-a din comuna Cazacii (raionul Târgovişte) au organizat o adunare cu tema „Viaţa şi lupta tovarăşului Gheorghe Gheorghiu-Dej". Multe au învăţat pionierii la această adunare.

In întreaga ţară, subiectul care prezintă cel mai mare interes pentru pionieri şi şcolari în ceeace priveşte adunările cu teme politice, este viaţa şi activitatea lui Lenin şi a tovarăşului Stalin — şi în mod deosebit anii de copilărie şi tinereţe — precum şi a tovarăşului Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Pionierii mai mari — îndeosebi cei din clasa a VI-a şi a VII-a — care se pregătesc să păşească în rândurile Uniunii Tineretului Muncitor, sunt preocupaţi de cunoaşterea celor mai importante probleme în legătură cu Comsomolul şi U.T.M.-ul. Ei sunt dornici să cunoască pe eroicii comsomolişti, ale căror nume vor rămâne pe veci înscrise în glorioasele pagini din istoria tineretului Uniunii Sovietice şi a întregii omeniri; să cunoască deasemeni bravii utecişti, care prin jertfa lor au ridicat în faţa tineretului nostru de astăzi pilde nepieritoare de dragoste şi devotament nemărginit, pentru patrie, pentru partid, pentru cauza clasei muncitoare.

Copiii sunt dornici să cunoască cât mai multe lucruri din viaţa şi munca pionierilor sovietici şi a pionierilor din ţările de democraţie

populară, cu care unii dintre ei s'au întâlnit în taberele internaționale. Ei sunt deasemeni impresionați de traiul greu al copiilor din țările capitaliste. Interesul lor în această direcție poate fi în mare măsură satisfăcut, prin organizarea adunărilor cu temă. Rezultatele vor fi cu atât mai satisfăcătoare cu cât chiar pionierii și școlarii vor pregăti și organiza o astfel de adunare, dacă ei înșiși vor cerceta și studia anumite materiale, vor întocmi scurte referate și vor pregăti albume, fotomontaje, planșe, schițe și desene. In cadrul ciclului tematic „Copiii sovietici — cei mai fericiți copii din lume" se pot pregăti nenumărate adunări cu teme ca: „Ei trăiesc în Moscova", „Cum muncesc și învață pionierii din școala Zoiei", „Ei trăiesc în orașul Comsomolsc pe Amur", „Mișcarea timuriștilor", Artekul însorit", etc. In ceeace privește tematica „Viața grea a copiilor oamenilor muncii din țările capitaliste și coloniale", pionierii, cu ajutorul profesorilor și al instructorilor, pot pregăti teme de felul acesta: „In școala întunericului lui Tito"; „Copiii din Indii mor de foame"; „Copiii francezi caută de ale gurii în coșurile de gunoi" etc

Tema luptei pentru pace și libertate, împotriva imperialiștilor care urzesc un nou măcel mondial, ocupă un loc de frunte în cadrul adunărilor cu temă ale pionierilor și școlarilor patriei noastre.

Copiii noștri urmăresc cu interes viu uriașele realizări, pe care le obțin popoarele Uniunii Sovietice sub conducerea Partidului Comunist pe drumul construirii comunismului și noile realizări și descoperiri ale științei și tehnicei sovietice. Nenumărate adunări au fost dedicate temelor: „Marile construcții ale comunismului în U.R.S.S."; „Canalul Volga-Don"; „Moscova — port la cinci mări"; „Viața și activitatea lui I. V. Miciurin", etc.

Multe adunări cu temă tratează problemele construirii socialismului în țara noastră. „Canalul Dunăre-Marea Neagră"; „Hidrocentrala Vladimir Ilici Lenin dela Bicaz"; „Delta Dunării"; „O călătorie pe valea Prahovei" — sunt teme care stârnesc un viu interes printre tinerele noastre vlăstare.

Dar gândurile pionierilor de multe ori sboară înainte, scrutând viitorul apropiat, încearcă să-și închipue cum va arăta peste câțiva ani țara noastră, orașul, satul natal sau școala în care învață astăzi, cum vor arăta acestea la sfârșitul celui de al doilea Plan Cincinal. Iată pe scurt felul în care a fost organizată o astfel de adunare la o Școală de 7 ani de fete din Bucureștii Noi.

Pionierele acestei școli au aflat dela profesori, dela instructorii de pionieri și de la părinți, despre Hotărîrea Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român și a Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române, cu privire la construcția și reconstrucția socialistă a orașelor Patriei noastre și construirea Metroului în Capitală. Intr'una din zile, diriginta clasei a VII-a împreună cu colectivul de conducere al detașamentului, au propus să se organizeze pe școală o adunare cu tema „Bucureștiul de mâine". Pe baza planului stabilit, pionierele au început pregătirile.

S'au făcut fotomontaje, albume; s'a discutat în adunările de grupă, despre felul cum va arăta Bucureștiul peste câțiva ani. O grupă a instalat o serie de becuri reprezentând un vapor care pornește din București spre Dunăre. Alături era macheta unui metrou, lucrată de mâinile istețe

ale pionierelor din clasa a VI-a. Trei pioniere au pregătit referate ce cuprindeau felul în care văd ele în viitor şcoala lor, Dâmboviţa canalizată, circulaţia metroului.

In ziua adunării totul era pregătit şi sala pavoazată. Adunarea începuse. Referatele celor trei pioniere au plimbat cu gândul pe cei prezenţi pe bulevardele largi şi umbroase ale viitorului oraş, pe minunatul canal şi prin staţiile frumoase ale metroului.

La adunare a fost invitat şi un arhitect.

Tovarăşul arhitect a adus numeroase planşe, schiţe şi ilustraţii, pe care le-a arătat pionierelor. După ce le-a vorbit despre Bucureştiul de astăzi, cu străzi întortochiate, cu deosebiri izbitoare între centrul oraşului şi periferiile sale — ca urmare a politicii reacţionare a guvernelor burghezo-moşiereşti — le-a prezentat apoi câteva minunate aspecte ale Bucureştiului în viitorul apropiat, cu case mari, luminoase şi utilate cu cele mai moderne instalaţii, cu străzi asfaltate şi largi, cu nenumărate locuri înverzite, cu adevărate palate ale culturii şi ştiinţei, cu staţii de metrouri — adevărate monumente de artă — cu parcuri de cultură şi odihnă, cu stadioane şi multe alte lucrări, care vor face ca viaţa oamenilor muncii să fie cât mai plăcută şi mai frumoasă.

Pionierele au ascultat cu atenţie cerând, pline de interes, tot felul de lămuriri

După adunare, multe pioniere şi-au exprimat dorinţa de a participa cu puterile lor, la reconstruirea socialistă a oraşului Bucureşti.

— „Eu voi lucra la construirea metroului!"...

— „Eu mă voi face arhitect!..."

— „Eu voi ajuta la construirea Canalului!..."

— „Eu vreau să devin... marinar!"

Asemenea gânduri şi dorinţi trebue stimulate şi încurajate cât mai mult la elevii noştri.

O deosebită atenţie trebue acordată organizării adunărilor cu temă în detaşamentele claselor a III-a şi a IV-a. In aceste clase, sunt şcolari care abea de curând au primit cravata roşie şi şcolari care se pregătesc pentru a intra în rândurile organizaţiei de pionieri. Aceştia au încă puţine cunoştinţe despre organizaţia de pionieri, despre simbolurile şi tradiţiile mişcării pionereşti. Deasemeni, ei au auzit şi au cunoscut mai puţine lucruri din viaţa şi activitatea pionierilor sovietici. Tocmai pentru aceasta este necesar ca în aceste clase să se organizeze adunări cu temă legate de activitatea pionierească: „Cravata roşie"; „Ce înseamnă cuvântul pionier"; „Cuvântul de onoare al pionierului"; „Drapelul pionieresc — părticică din marele steag proletar"; „Pionieri-eroi sovietici", precum şi alte teme asemănătoare, care vor face pe copii să înţeleagă mai temeinic şi mai adânc semnificaţia devizei lor şi cuvintele angajamentului solemn.

★

Cea de a treia categorie de adunări cu temă — adunările cu teme morale — au deasemenea un rol educativ însemnat. Ele aduc un aport real la educarea şi formarea cetăţenilor de mâine ai patriei noastre, viitori constructori ai socialismului şi comunismului.

Temele acestor adunări pot fi din cele mai variate. Ele izvorăsc din necesităţile vieţii şcolare. Intr'o clasă de pildă, observăm că problema

prieteniei nu este just soluționată de către pionieri și școlari. Este indicat ca această problemă să fie dezbătută și lămurită copiilor în cadrul unei adunări având ca temă: „Prietenia dintre Lenin și tovarășul Stalin" sau „Prietenia adevărată". In altă clasă se poate ivi necesitatea de a se ține o adunare cu tema: „Ce înseamnă să ai voință tare"; cinstea, curajul, modestia, perseverența și celelalte calități sufletești ale omului nou pot constitui subiecte interesante pentru adunările cu teme morale.

Deși s'a vorbit de trei categorii de adunări cu teme, în realitate ele nu pot fi rigid compartimentate, deoarece între o categorie și alta, sunt multe legături strânse. Insă indiferent de tema lor, adunările cu temă trebue să contribue deopotrivă la ridicarea calității învățăturii, la îmbogățirea bagajului de cunoștințe al elevilor, la educarea lor în spiritul moralei comuniste. Aceste trei elemente de bază trebue să se îmbine armonios în conținutul tuturor adunărilor cu temă.

In ceeace privește organizarea și desfășurarea adunărilor cu temă în țara noastră, mai sunt însă unele deficiențe serioase, care se cer neapărat înlăturate.

Sunt unii instructori de pionieri și unele cadre didactice care subapreciază, în mod nepermis, importanța adunărilor cu temă și manifestă o totală nepăsare față de ele. Datorită acestei atitudini de nepăsare, în anul școlar trecut, în unele raioane din regiunile Baia Mare, Timișoara etc. nu s'au organizat deloc asemenea adunări.

Uneori instructorii de pionieri și cadrele didactice dau o interpretare mecanică și ca atare profund greșită organizării adunărilor cu temă. In unele școli, adunările cu temă au ajuns să se țină lunar, exact în aceeași zi și oră, după un plan întocmit pe tot anul școlar. Nu este necesar să insistăm prea mult asupra acestei organizări formale a adunărilor cu temă. Adunările cu temă nu se organizează de dragul adunării și n'au caracterul de „cerc de studii" care se ține în fiecare lună. Organizarea și desfășurarea acestor adunări trebue să izvorască din necesitățile locale, din însăși cerințele vieții școlare și dorințele copiilor. Deaceea, este imposibil să stabilești chiar dela începutul anului școlar, numărul exact al adunările și temele fiecăreia din ele pentru tot anul, deoarece nu pot ști dinainte ce probleme se vor ridica în detașament sau în clasă în timpul anului. Planificarea temelor se face pe patrare, temele fiecărui patrar fiind axate pe rezultatele muncii din patrarul precedent.

Ca urmare a interpretării mecanice și formale a scopului adunărilor cu temă, în multe părți s'au ținut numai adunări cu teme politice. Pe lângă aceasta, multe din temele discutate au avut un caracter foarte general. De exemplu s'au ținut adunări cu temele: „Copiii sovietici, cei mai fericiți copii din lume"; „Viața grea a copiilor oamenilor muncii din țările capitaliste și coloniale"; „Patria noastră dragă Republica Populară Română", etc. Fără îndoială că o temă atât de vastă nu poate fi tratată într'o singură adunare. Tocmai din cauza aceasta, ele nu și-au atins scopul propus, au avut un caracter general, un conținut vag și în prea puțină măsură au contribuit la îmbogățirea cunoștințelor, la educarea politică și morală a pionierilor și școlarilor.

O altă lipsă mare care există în pregătirea și desfășurarea adunărilor cu temă, este aceea că de multe ori cadrele didactice și instructorii de pionieri muncesc unilateral și sectar, neatrenând în muncă tot detașamentul și întreaga clasă. Ei singuri fixează tema, ei singuri pregătesc re-

feratul şi tot ei singuri sunt aceia care vorbesc în adunare. Copiii sunt simpli spectatori, care de multe ori ascultă cu plictiseală „discursul" sau „conferinţa" tovarăşului instructor sau profesor. Asemenea adunări sunt dăunătoare în munca de educaţie şi calcă în picioare cele mai elementare cerinţe pedagogice.

Faptul că sunt şcoli, în care adunările cu temă sunt pregătite în câteva zile, dovedeşte că nu peste tot s'a înţeles, că în organizarea acestor adunări accentul cade pe pregătire, pe activitatea creatoare şi iniţiativa largă a masselor de pionieri şi şcolari. Adunările cu temă trebue pregătite minuţios şi din timp, uneori chiar cu două luni înainte de ziua hotărîtă pentru adunare. In pregătirea adunării nu trebue să existe nicio grabă, niciun pionier şi şcolar care să nu aibă sarcini precise. Cadrele didactice şi instructorii de pionieri trebue să urmărească îndeaproape acest lucru, stimulând şi încurajând iniţiativele şi activitatea creatoare a pionierilor şi şcolarilor, îndrumându-i şi ajutându-i în rezolvarea sarcinilor. Adunarea cu temă trebue să fie neapărat sinteza muncii şi realizării pionierilor şi şcolarilor. Aici ei arată şi discută tot ceeace au făcut şi au învăţat în perioada de pregătire a adunării; este punctul culminant al unei activităţi îndelungate, multilaterale şi atotcuprinzătoare.

Pentru ca adunările cu temă să aibă un caracter mai deosebit, mai cald şi mai emotiv, ele trebue să fie interesante şi atractive. Tema adunării trebue să captiveze chiar dela început atenţia şi imaginaţia tuturor copiilor. Popularizarea adunării prin gazeta de perete, prin afişe colorate, prin desene, contribue la menţinerea trează a interesului pentru adunare. Un rol deosebit îl are amenajarea şi pavoazarea sălii unde se va ţine adunarea. Imaginaţia creatoare a profesorilor, a instructorilor de pionieri şi a pionierilor găseşte aici un câmp bogat de activitate.

Ar fi greşit însă, să se dea mai multă importanţă acestor chestiuni, neglijându-se conţinutul adunării. Nu trebue să uităm că aceste pregătiri au menirea de a ajuta la aprofundarea conţinutului. Acelaş rol îl are şi programul artistic al adunării, care trebue să ilustreze conţinutul acesteia. De aceea este cu totul nejust le a prezenta în adunările cu temă, programe artistice nelegate de tema adunării.

In unele cazuri nu se respectă particularităţile de vârstă ale pionierilor şi şcolarilor. Se organizează adunări cu temă pe unitate, cu participarea pionierilor şi şcolarilor începând cu clasa a III-a şi până la clasa a VII-a. Nu se ţine seamă de nivelul de cunoştinţe, capacitatea de gândire şi interesele copiilor, diferite după vârsta ce-o au. Deobicei asemenea adunări se organizează mai mult pe teme politice. Insă şi în acest caz trebue să ţinem seamă de particularităţile de vârstă ale copiilor. Una şi aceeaşi temă trebue dezvoltată în mod deosebit de copiii din clasa a IV-a şi cei din clasa a VII-a. Dacă de exemplu, vrem să facem cunoscută copiilor viaţa tovarăşului Stalin, pionierilor şi şcolarilor mai mici le vom vorbi mai mult despre copilăria tovarăşului Stalin, iar celor mai mari, le vom povesti despre felul cum alături de Lenin, tovarăşul Stalin a condus lupta comuniştilor şi a proletariatului rus, pentru înfăptuirea revoluţiei proletare, despre felul cum a condus popoarele sovietice, pe drumul construirii comunismului şi al apărării păcii.

Multe din deficienţele care mai există în organizarea adunărilor cu temă, sunt cauzate într'o mare măsură de lipsa de colaborare temeinică şi permanentă între cadrele didactice şi cadrele de instructori de pionieri.

Instructorii de pionieri şi cadrele didactice nu s'au străduit să studieze şi să aplice în practică bogata experienţă a instructorilor de pionieri şi a cadrelor didactice sovietice, pe acest tărâm.

Fără îndoială, că la toate aceste lipsuri a contribuit şi slaba preocupare a unor comitete regionale şi raionale (orăşeneşti) ale Uniunii Tineretului Muncitor şi a secţiilor de învăţământ regionale, raionale şi orăşeneşti, în ceeace priveşte îndrumarea şi controlul pe teren.

Însuşindu-ne experienţa şcolii sovietice şi a Comsomolului în domeniul formelor şi conţinutului educaţiei comuniste a tinerii generaţii, trebue să lichidăm grabnic lipsurile semnalate mai sus şi să facem din adunările cu temă o armă puternică pentru ridicarea calităţii învăţăturii, pentru educarea politică şi morală a copiilor patriei noastre, o formă principală a activităţii extraşcolare.

Cum își îndeplinește rolul de organ consultativ Consiliul pedagogic din școala medie de 10 ani Nr. 4-13 băieți București

O. ȘAFRAN
Dir. șc. med. de 10 ani No. 4—13 băieți București

Sarcina fundamentală care stă în fața cadrelor didactice este aceea de a forma noul cetățean al țării noastre, de a educa oamenii dârji, dezvoltați multilateral, oameni care, așa cum spunea tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, să fie în stare să aplice știința și tehnica nouă în măreața operă de construire a socialismului.

Învățătorii și profesorii din țara noastră, conștienți de înalta misiune ce le revine, se străduesc să-și ridice neîncetat nivelul ideologic și profesional.

Consiliul pedagogic este unul din factorii care contribue în cea mai mare măsură la ridicarea nivelului politic-ideologic, la ridicarea calificării profesionale, unul din factorii care ajută cadrele didactice în munca de prevenire și lichidare a rămânerii în urmă la învățătură a elevilor noștri.

Știința pedagogică stabilește ca sarcină importantă și de mare răspundere pentru Consiliul pedagogic, aceea de a constitui principalul mijloc de închegare a colectivului pedagogic, sarcina de a contribui la formarea unui stil unitar în activitatea cadrelor didactice dintr'o școală. In Consiliul pedagogic se dezbat cele mai importante probleme ale muncii instructiv-educative, contribuind astfel la cunoașterea și extinderea experienței pozitive dobândite de colectivul pedagogic respectiv; el este locul unde fiecare cadru didactic răspunde în fața întregului colectiv de felul în care muncește pentru îndeplinirea sarcinii de educare în spirit comunist a tinerei generații.

Pentru închegarea colectivului pedagogic, pentru formarea unei opinii a acestui colectiv, pentru realizarea unității de vedere și acțiune în ce privește întreaga activitate din școală, Consiliului pedagogic îi revine în primul rând sarcina de a contribui la lichidarea rămășițelor mentalității vechi care mai persistă încă la unele cadre didactice crescute în școala burgheză, la lichidarea mentalității acelui profesor care se considera „suveran" la obiectul său, pentru care orice intervenții în treburile sale este o știrbire a autorității.

Prin ședințele Consiliului pedagogic, prin faptul că profesorul de limba română se interesează de felul în care lucrează profesorul de istorie, prin faptul că profesorul de matematici trebue să răspundă în față între-

gului colectiv pentru îndeplinirea planului calendaristic, se formează o mentalitate nouă caracteristică şcolii noastre noi.

In şcoala în care lucrez, Consiliul pedagogic s'a străduit să-şi îndeplinească această menire pe care pedagogia ştiinţifică o consideră de mare importanţă. La începutul activităţii mele în această şcoală, în colectivul pedagogic exista o tovarăşă profesoară care, oridecâte ori era criticată în şedinţele Consiliului pedagogic, se considera ofensată. Fără îndoială că această tovarăşă era încă sub robia acelei mentalităţi vechi de care vorbeam înainte, şi anume că a te interesa de felul în care lucrează altul, a cunoaşte nu numai succesele ci şi lipsurile şi greutăţile unui cadru didactic, este un act „lipsit de eleganţă".

Datorită posibilităţilor care stau la îndemâna cadrelor didactice pentru ridicarea nivelului lor politic şi ideologic şi datorită perseverenţei cu care colectivul nostru pedagogic a cerut, în şedinţele Consiliului, socoteală de activitatea fiecăruia, tovarăşa nu numai că a reuşit să înlăture această veche rămăşiţă care frâna dezvoltarea ei şi închegarea colectivului pe baze sănătoase, principiale, dar ea a devenit unul din factorii constructivi din şcoală. Ea răspunde oricând în faţa întregului colectiv de munca sa, împărtăşeşte celorlalţi experienţa dobândită şi ştie totodată să tragă la răspundere alţi membri ai colectivului, în scopul îmbunătăţirii metodelor de instruire şi educare a elevilor şcolii noastre.

Deasemeni, profesori cu o practică îndelungată în învăţământul burghezo-moşieresc din ţara noastră, care aveau adânc înrădăcinată o anumită concepţie privitoare la munca profesorilor, au ajuns ca în cadrul Consiliului pedagogic să exprime puncte de vedere corespunzătoare menirii educatorilor de tip nou.

Existau în colectivul nostru profesori care considerau că sarcina profesorului se mărgineşte numai la transmiterea cunoştinţelor şi din când în când, la controlul acestor cunoştinţe. Perseverenţa cu care Consiliul pedagogic a luptat împotriva unor astfel de concepţii, a făcut ca aceşti tovarăşi profesori să ridice, de pildă, în Consiliul pedagogic, problema soluţionării cât mai juste a îndrumării de către cadrele didactice a studiului individual al elevilor.

Fără îndoială, Consiliul pedagogic din şcoala noastră a contribuit în foarte mare măsură la sudarea colectivului nostru, la transformarea lui într'un organism cu un punct de vedere unitar, preocupat în fiecare clipă de ridicarea calităţii procesului instructiv-educativ din şcoală.

Se ştie că directorul şcolii răspunde de întreaga organizare a muncii din şcoală, el mobilizează cadrele didactice pentru îndeplinirea planului şi este primul element de control în şcoala respectivă. Experienţa şcolii sovietice ne învaţă că Consiliul pedagogic este un organ consultativ pe lângă directorul şcolii. Aceasta înseamnă că Consiliul Pedagogic trebue să-şi desfăşoare activitatea în toate aceste trei domenii, să-l ajute pe director în îndeplinirea acestor sarcini.

Voi arăta numai câteva aspecte în legătură cu fiecare din aceste trei laturi fundamentale ale activităţii Consiliului pedagogic din şcoala a cărui director sunt.

In ceeace priveşte organizarea muncii în şcoală, noi am considerat Consiliul pedagogic organ consultativ în acest domeniu, în primul rând prin aceea că în şedinţele Consiliului am discutat amănunţit planul general anual al şcolii, plan care constitue rezultatul muncii colective a

cadrelor didactice din şcoala noastră, care trebue să călăuzească zi de zi, ceas cu ceas, munca fiecăruia dintre noi.

Proectul planului de muncă general anual al şcolii, a fost discutat în acest an în Consiliul pedagogic, în trei şedinţe consecutive, fiecare cu o durată de aproximativ două-trei ore.

Fiecare aspect al muncii, măsurile pe care ni le propuneam în legătură cu rezolvarea sarcinilor noastre, fiecare metodă, au fost discutate în Consiliul pedagogic, care şi-a exercitat astfel rolul său de organ consultativ. De multe ori Consiliul pedagogic n'a fost de acord cu unele prevederi ale planului, alte ori a propus modificări. In felul acesta Consiliul pedagogic a contribuit la alcătuirea unui plan de muncă ce corespunde unui punct de vedere colectiv, precum şi condiţiilor pe care trebue să le îndeplinească un plan de muncă corespunzător.

Iată un exemplu de prevedere a proiectului de plan, cu care tovarăşii din Consiliul pedagogic n'au fost de acord:

Conform Hotărîrii Comitetului Central al U.T.M. şi Deciziei M.I.P. din anul şcolar 1950—1951 cu privire le evitarea supraîncărcării elevilor, în ultimii doi ani Consiliul pedagogic a instituit o comisie care se cerceteze dacă elevii sunt supraîncărcaţi cu sarcini şcolare şi extraşcolare. Constatările făcute de comisie precum şi propunerile au fost cuprinse într'un referat susţinut apoi în şedinţa Consiliului pedagogic.

Comisia a făcut propuneri concrete în ce priveşte numărul de teme care trebue date la fiecare obiect, ca de exemplu: elevilor să nu li se dea mai mult decât o hartă pe lună; la l. română la clasele V—VII să se dea, săptămânal, cel mult 3—4 teme scurte; la clasele VIII—XI să se dea un exerciţiu de gramatică pe săptămână şi odată la două săptămâni o lucrare de concepţie, etc.

Acum doi ani şi anul trecut, aceste propuneri au fost acceptate de Consiliul pedagogic. Acest lucru a făcut ca la elaborarea planului general al şcolii pe anul 1952—1953 propunerile să fie prevăzute în plan, pentru a deveni o directivă privind evitarea supraîncărcării elevilor din şcoala noastră.

Recunosc că în calitate de director al şcolii, am pierdut din vedere un lucru foarte important şi anume, creşterea colectivului pedagogic în ansamblul său, creştere care se manifestă şi în exigenţa din ce în ce mai mare atât faţă de sine însuşi cât şi faţă de elevi. Intr'adevăr colectivul nostru pedagogic nu putea avea în anul şcolar 1952—1953, acelaş punct de vedere pe care l-a avut în 1951—1952 şi deci mai puţin în 1950—1951.

De aceea Consiliul a declarat că planul cuprinde o determinare mecanică a temelor care urmează să fie date săptămânal la fiecare obiect. Consiliul a cerut să se studieze din nou problema ţinând seama de experienţa acumulată, de cunoaşterea în mai mare măsură a experienţii şcolii sovietice. Pentru rezolvarea justă a acestei probleme să fie folosite toate formele de muncă existente astăzi în şcoală şi care acum doi ani nu existau, ca: colţul pedagogic al şcolii, comisiile metodice, etc. şi numai pe baza cercetărilor amănunţite, folosind aceşti factori noi, să se ia o hotărîre.

Colţul pedagogic a studiat această chestiune, a cerut comisiilor metodice propuneri pentru fiecare obiect. Colţul pedagogic a coordonat toate propunerile alcătuind un referat, care a fost prezentat în şedinţa Consiliului pedagogic. Bineînţeles că punctul de vedere al Consiliului în ce priveşte evitarea supraîncărcării elevilor, a fost altul decât cel din trecut.

Cu această ocazie s'au luat şi unele măsuri concrete. S'a stabilit ca

dirigintele clasei, împreună cu elevii respectivi să studieze care sunt zilele din săptămână care cer elevilor eforturi mai mari. In urma cercetărilor, să se întocmească şi să se afişeze în fiecare clasă un tablou, în care să se indice zilele în care elevii au mai mult de lucru. Colectivul pedagogic a fost rugat să consulte acest tablou pentru a cădea de acord asupra unor lucrări care se impun cu necesitate, dar în acelaş timp să se evite supraîncărcarea elevilor în anumite zile.

In ce priveşte îndrumarea şi mobilizarea tovarăşilor care lucrează în şcoală, ridicarea calificării lor profesionale, ne-am călăuzit deasemeni după bogata experienţă a şcolii sovietice. Este adevărat că noi n'am ajuns încă la un asemenea stadiu al organizării acestei munci, încât să ne propunem o problemă centrală de care să se preocupe Consiliul pedagogic un an întreg, aşa cum se procedează azi în şcoala sovietică. De aceea am considerat că este bine ca în cadrul şedinţelor Consiliului pedagogic, să fie dezbătute unele probleme cu caracter limitat pentru lămurirea noastră teoretică şi pentru realizarea unui schimb de experienţă. De aceea consider că este bine să arăt conţinutul şedinţelor Consiliului pedagogic din şcoala noastră.

In general la şedinţele Consiliului am introdus „Momentul Gazetei Invăţământului" care se desfăşoară în felul următor: un tovarăş din colectivul pedagogic are sarcina să adâncească câteva probleme cuprinse în coloanele „Gazetei Invăţământului" în răstimpul dintre două şedinţe şi să le aducă în discuţia Consiliului pedagogic. De obiceiu sunt alese acele probleme care au legătură directă cu unele aspecte ale muncii noastre în care mai persistă încă anumite deficienţe.

Discuţiile care au loc pe marginea acestor probleme, se concretizează apoi în hotărîrile Consiliului, menite să asigure înlăturarea lipsurilor şi îmbunătăţirea muncii.

Aşa de exemplu, la şedinţa din 10 Decembrie 1952 s'au discutat probleme ridicate de articolul cu privire la consfătuirile din Ianuarie. Discuţiile au avut ca rezultat luarea unor măsuri concrete în vederea întocmirii — în cadrul comisiilor metodice — a evidenţei problemelor ce urmează să fie ridicate la Consfătuirile din Ianuarie.

La Consfătuirile din Ianuarie, cadrele didactice din şcoala noastră au putut astfel da o contribuţie efectivă în lămurirea unor probleme în cadrul lucrărilor pe secţii, tocmai datorită pregătirilor temeinice, pe baza sugestiilor articolului din „Gazeta Invăţământului".

In cadrul altei şedinţe, la „Momentul Gazetei Invăţământului" s'a stabilit constituirea în şcoala noastră a echipelor de disciplină pe clase, echipe care se schimbau mereu pentru a antrena întreg colectivul clasei. Organizarea acestor echipe ne-a fost sugerată de articolul „Organizarea muncii sociale a elevilor din Uniunea Sovietică" din pagina „U.R.S.S. ne învaţă".

Partea cea mai importantă a şedinţelor Consiliului o constitue însă prezentarea referatului în legătură cu un aspect al muncii din şcoală şi discuţiile care au loc pe marginea acestuia. Prima parte a referatului tratează problema din punct de vedere teoretic. A doua parte a referatului prezintă metodele folosite de referent şi rezultatele dobândite în munca sa.

Intr'una din şedinţele Consiliului pedagogic s'a discutat de pildă referatul cu tema: „Metodele pe care le folosesc pentru educarea disciplinei conştiente a elevilor mei". Referatul a fost pregătit şi prezentat de dirigintele clasei a VI-a, adică de unul din diriginţii care au obţinut cele mai

bune rezultate în această muncă. El a arătat că printre metodele folosite în activitatea sa, sunt și serbările pe care le-a organizat cu clasa în calitate de diriginte. Acestea au contribuit în mare măsură la închegarea colectivului clasei. Referentul a subliniat că el a pornit dela punctul de vedere că pentru închegarea unui colectiv, trebue să cultivăm la elevi dorința de a face din clasa lor o clasă fruntașă.

O altă metodă folosită de acest diriginte este și supravegherea continuă a elevilor în timpul recreației. Acest diriginte vine la școală și când nu are ore, numai ca să fie în mijlocul elevilor săi în recreație.

Deasemeni el informează zilnic părinții elevilor care iau note slabe sau au abateri mai grave dela disciplină.

Au urmat apoi discuții asupra referatului. Un tovarăș a arătat că referatul n'a făcut o ierarhizare a metodelor folosite de el în scopul educării disciplinei la elevi. Alt tovarăș a subliniat că referatul n'a arătat dacă există o opinie a elevilor din clasa respectivă și cum acționează aceasta în diferite împrejurări. Discuțiile au scos la iveală o serie de alte metode pozitive folosite de alți diriginți, ședința Consiliului constituind astfel un bun prilej de schimb de experiență.

In concluzii directorul școlii a subliniat experiența pozitivă dobândită de diriginți în activitatea lor, precum și necesitatea extinderii acesteia.

Dar pentruca ședințele Consiliului pedagogic să-și atingă scopul, ele trebue să fie temeinic pregătite. Aceasta constitue una din preocupările permanente ale întregului colectiv pedagogic din școala noastră.

Activitatea Consiliului pedagogic este legată și de etapa muncii școlare respective. Așa de exemplu în perioada recapitulării materiei, Consiliul pedagogic, colțul pedagogic și comisiile metodice își concentrează activitatea numai în acest domeniu. Astfel, în ședința consiliului pedagogic dela sfârșitul lunii Aprilie, ne-am propus să discutăm — pe baza unui referat — felul în care se face recapitularea materiei la istorie. In vederea pregătirii acestei ședințe, toate comisiile metodice țin în prealabil ședințe de lucru pentru a analiza metodele folosite la recapitularea materiei la obiectul respectiv. In felul acesta, ședința Consiliului pedagogic, va putea într'adevăr generaliza experiența, metodele cele mai bune pentru a asigura recapitularea în cât mai bune condiții la toate obiectele.

In a doua jumătate a lunii Mai ne-am propus să organizăm o lecție deschisă de recapitulare, iar ședința Consiliului pedagogic imediat următoare lecției deschise, să aibă la ordinea de zi numai analiza acesteia.

Prin urmare, dacă întreg colectivul pedagogic este preocupat de pregătirea temeinică a ședințelor Consiliului pedagogic, dacă directorul știe să desprindă în concluziile sale ceeace este nou și merită să fie generalizat și dacă găsește și posibilitatea de a da indicații precise în legătură cu lichidarea unor deficiențe, Consiliul pedagogic își îndeplinește pe deplin rolul său de îndrumător al cadrelor didactice.

In ce privește controlul neîndeplinirii sarcinilor, analiza muncii în cadrul Consiliului pedagogic, constitue controlul colectiv asupra muncii fiecărui membru al colectivului pedagogic. Acest control se realizează deci în fiecare ședință a Consiliului.

Am dat numai câteva aspecte pozitive ale activității Consiliului pedagogic din școala noastră pentru a ilustra rezultatele obținute prin strânsa colaborare dintre direcția școlii și Consiliul pedagogic si a arăta felul în care Consiliul răspunde sarcinii măreție ce-i revine în ridicarea pe o treaptă mai înaltă a muncii instructiv-educative.

Profesorul emerit Fabiu Sânjoan

Prof. STELA ENACHESCU
Orașul Stalin

Cunoașterea activității didactice și social-culturale a celor mai bune cadre din învățământul nostru preșcolar, elementar și mediu, care au avut cinstea de a primi înalta distincție acordată de partid și guvern, prin titlul de „emerit" și „fruntaș" este de mare importanță pentru toate cadrele noastre didactice, în special pentru cele tinere, care pot găsi în experiența acestora exemple demne de urmat.

Printre cadrele didactice din învățământul nostru care au avut marea cinste de a primi înaltul titlu de „profesor emerit" este și profesorul de științe naturale Fabiu Sânjoan, dela Școala de 10 ani băieți din Orașul Stalin.

Tovarășul F. Sânjoan lucrează în învățământ de aproape 40 ani. Intreaga sa viață și-a închinat-o școlii. Dragostea nemărginită pentru specialitatea sa, dorința veșnic vie de a transmite elevilor săi temeinice cunoștințe științifice, dragostea pentru copiii pe care îi educă ca luptători pentru patrie și popor, străbate ca un fir roșu îndelungata sa activitate în domeniul învățământului.

Incă din copilărie s'a simțit atras de fenomenele naturii înconjurătoare pe care încerca să și le explice cât mai just, adânc încredințat că adevărata explicație a lumii o poate da numai știința. Mai târziu, în coloanele revistelor studențești din acel timp, apar articole de popularizare a darwinismului, semnate de tânărul student Fabiu Sânjoan.

Ca profesor de științe naturale la Liceul de băieți din Brașov (azi Orașul Stalin), el a continuat să desfășoare aceeași activitate de răspândire a cunoștințelor științifice, făcând să apară o serie de articole de popularizare a științei: „Geologia Țării Bârsei", „Plantele medicinale din jurul Brașovului", etc.

In fostul oraș Brașov, tovarășul F. Sânjoan l-a cunoscut pe profesorul comunist Ilie Cristea, de care l-a legat o strânsă prietenie; prin acesta, tovarășul F. Sânjoan începe să cunoască învățătura marxistă, care îi deschide un orizont larg în domeniul în care lucra. In 1929, publică o lucrare în legătură cu originea omului, intitulată „Pro Homine" — lucrare de mare importanță prin ideile progresiste pe care le conține. Autorul se situează pe o poziție înaintată în ceeace privește concepțiile sale asupra originii și evoluției omului. El s'a străduit să argumenteze

clar şi ştiinţific pe baza darwinismului, că *„organismele nu sunt create, ele au evoluat dintr'o formă simplă"*.[1] Deasemeni, el a arătat că: *„Omul spre deosebire de animal, nu s'a mulţumit numai cu ceeace i-a dat natura în organizarea corpului său ca ajutor pentru lupta vieţii, ci cu ceeace avea mai bun delà ea, cu mintea, şi-a perfecţionat însuşi toate domeniile, tinzând treptat să iasă de sub dictatura aceleia şi să o stăpânească el. Astfel apar instrumentele, dela cea dintâi piatră ridicată de jos până la cea mai perfecţionată maşină, care în totalitatea lor completează organismul omenesc, dându-i proporţii uriaşe, ridicându-l până la rangul de a doua natură"* [2].

Ideile sale înaintate au întâmpinat, de multe ori, disprețul şi, uneori chiar, ostilitatea regimului burghezo-moşieresc.

După eliberarea ţării noastre de către glorioasa Armată Sovietică, tovarăşul F. Sânjoan, alături de întregul popor muncitor, a început şi el să simtă din plin bucuria de a munci şi creia, pentru binele celor ce muncesc, pentru fericirea şi înflorirea scumpei noastre patrii.

Grija pentru o temeinică educaţie comunistă a elevilor, pentru înarmarea tineretului cu cunoştinţele ştiinţifice necesare viitorilor constructori ai socialismului şi comunismului în patria noastră, stă neîncetati în centrul preocupărilor tovarăşului profesor F. Sânjoan. Cum poate să realizeze mai bine această măreaţă sarcină? Iată ideia care-l însufleţeşte zi de zi.

Incredinţat că însuşirea adâncă a ideologiei marxist-leninistă este, în primul rând, chezăşia succesului în orice domeniu de activitate, tov. F. Sânjoan este preocupat, în mod deosebit, de ridicarea nivelului său ideologic. Studiază sistematic operele lui Marx-Engels-Lenin-Stalin; îşi face conspecte amănunţite, notându-şi cu grijă, acolo unde e cazul, cum va putea utiliza la lecţie sau la conferinţele care le va ţine, cutare citat sau cutare idei de bază; participă regulat la forma de învăţământ politic, în care este încadrat, luând parte activă la discuţii.

Dar tovarăşul F. Sânjoan ştie bine că nu poate fi bun profesor de ştiinţele naturale, dacă nu-şi desăvârşeşte mereu pregătirea ştiinţifică. De aceea, el citeşte cu lăcomie lucrările savanţilor ruşi şi sovietici.

A studiat serios **„Operele alese"** de I. V. Miciurin, **„Agrobiologia"** de T. D. Lâsenco, **„Operele alese"** de I. P. Pavlov, **„Geneza celulelor de substanţă vie şi rolul substanţei vii în organism"** de O. B. Lepeşinscaia, **„Manualul de Fiziologie"** de Andreev-Bâcov, **„Bazele geneticii miciuriniste"** de A. I. Vorobiev, **„Insemnătatea filosofică a moştenirii teoretice a lui I. V. Miciurin"** de A. A. Rubaşevschi, **„Agrotehnica"** de V. P. Mosolov, etc.

Profesorul F. Sânjoan nu neglijează niciun fel de material legat de munca sa. Articolele de specialitate din **Analele Româno-Sovietice, Seria Biologie,** din revista **Natura,** diferite broşuri de popularizare ştiinţifică (de pildă, **Povestiri despre Miciurin** de V. Lebedev, **Să cunoaştem planta, Marele savant şi patriot V. Babeş,** etc.), sunt o lectură obişnuită pentru tovarăşul F. Sânjoan. In jurnalul său de lector, notează totdeauna cu grijă tot ceeace crede că-i poate fi folositor în munca lui instructiv-educativă în şcoală. Astfel, după lectura broşurii **„Teoria lui I. P. Pavlov despre activitatea scoarţei cerebrale"** de Academicianul C. M. Bâcov — editată de Societatea pentru Răspândirea Ştiinţei şi a Culturii — tov. F Sânjoan şi-a notat :

[1] *F. Sânjoan:* Pro Homine, pag. 5.
[2] Idem, pag. 43.

„O interesantă şi clară expunere populară a învăţăturii pavloviste despre activitatea scoarţei cerebrale. La lecţiile de Anatomie, despre **Sistemul nervos**, voi citi în clasă câteva fragmente din broşura respectivă, apoi o voi recomanda, ca lectură extraşcolară, elevilor".

Tovarăşul profesor F. Sânjoan duce, deasemeni, o muncă sistematică pentru studierea pedagogiei sovietice. **„Opere pedagogice alese"** de N. C. Crupscaia, **„Opere pedagogice alese"** de A. Macarenco, **„Pedagogia"** de I. A. Cairov, diferite articole de metodică publicate în **Analele Româno-Sovietice — Seria Biolcgie**, în revista **„Natura"**, etc. au fost studiate cu multă râvnă şi interes de către tovarăşul F. Sânjoan. Deşi predă în specialitate de aproape 40 de ani, tovarăşul F. Sânjoan caută, astfel, să-şi însuşească cele mai înaintate metode de predare, deoarece este adânc convins că un bun educator trebue să-şi îmbunătăţească continuu metodele de muncă, ferindu-se de primejdia rutinei.

Tovarăşul F. Sânjoan îşi întocmeşte cu multă meticulozitate planurile calendaristice. Studiază cu grijă programele, manualele şi materialul ajutător, consultă însemnările sale din anii precedenţi asupra elevilor respectivi şi asupra problemelor legate de predarea materiei în fiecare clasă, etc. Numai după o astfel de muncă tovarăşul F. Sânjoan porneşte la elaborarea planului calendaristic, care va oglindi în felul acesta, **în mod concret**, destăşurarea în timp a predării volumului de cunoştinţe şi deprinderi prevăzut în programă.

Cu toată îndelungata lui activitate instructiv-educativă în şcoală, tovarăşul F. Sânjoan nu socoteşte nicio clipă că planul de lecţie e o simplă formalitate, care trebue făcut numai **fiindcă i se cere de direcţie!...** El e încredinţat că fiecare lecţie trebue să fie o mică creaţie pedagogică. De aceea, trebue să te pregăteşti temeinic, în prealabil, pentru a avea acest rezultat. Intreaga sa pregătire, el o concretizează, mai întâi, pe hârtie, sub forma unui plan amănunţit al lecţiei, fiind astfel sigur că nu va scăpa nimic din ceeace e important în timpul desfăşurării lecţiei.

„Fiecare lecţie, ne-a spus tovarăşul F. Sânjoan, o pregătesc în mod temeinic din toate punctele de vedere, consultând programa şi manualul, căutând cele mai potrivite mijloace pentru a lega cunoştinţele de viaţă, de practică, prezentându-le cât mai interesant, fără ca totuşi să-şi piardă autenticitatea ştiinţifică. Mă gândesc cu grijă la concluziile cele mai juste şi la cele mai adecvate metode de predare. Astfel, de pildă, în legătură cu ultimele lecţii din tema „Sistemul nervos", m'am gândit mult cum trebue să procedez ca elevii mei să cunoască, cât mai exact specificul calitativ al activităţii nervoase superioare la om. Nu eram mulţumit de felul cum am predat, în anii precedenţi această problemă, deoarece puneam accentul mai mult pe studierea deosebirilor anatomice ale creerului omenesc şi insistam, în deosebi, asupra aspectului filosofic a problemei condiţionării sociale a gândirii şi a conştiinţei. Era nevoie să prezint problema în lumina ei adevărat ştiinţifică, adică să le expun elevilor învăţătura pavlovistă despre bazele fiziologice ale activităţii nervoase superioare la om. Ţinând seama de experienţa şcolii sovietice, am socotit absolut necesar că trebue să fac ca elevii să cunoască următoarele principii de bază:

1. Funcţiile de semnalizare ale sistemului nervos.
2. Aplicarea teoriei reflexelor la explicarea activităţii nervoase superioare la om.
3. Noţiunea despre primul şi al doilea sistem de semnalizare.

4. Particularităţile calitative ale primului sistem de semnalizare la om.

5. Al doilea sistem de semnalizare la om ca bază fiziologică a vorbirii şi gândirii.

6. Acţiunea reciprocă dintre primul şi al doilea sistem de semnalizare ca bază a activităţii nervoase superioare la om.

7. Condiţionarea socială a gândirii şi a conştiinţei.

Ţinând seama de complexitatea şi importanţa acestor probleme, am socotit că cele 2 ore indicate în programă sunt insuficiente, de aceea, pentru studierea acestor cunoştinţe de către elevi, am prevăzut 3 ore, pe care mi le-am planificat în felul următor:

Lecţia 1: Noţiunea despre cele două sisteme de semnalizare.

Lecţia 2: Particularităţile calitative ale activităţii nervoase superioare la om.

Lecţia 3: Condiţionarea socială a gândirii şi conştiinţei omului.

După aceea mi-am concentrat atenţia asupra problemei pregătirii primei lecţii (ideile de bază, materialul didactic, metodele de predare). Rezultatul acestei frământări l-am sintetizat apoi în planul de lecţie".

Odată cu elaborarea planului de lecţie, tovarăşul profesor F. Sânjoan nu socoate totuşi terminată pregătirea sa pentru lecţie. Deoarece la majoritatea lecţiilor sale foloseşte un bogat material didactic, el acordă o grijă deosebită controlării din vreme a acestui material pentru ca să-l poată prezenta în condiţii cât mai bune la lecţie. Dacă e defect, îl repară. Dacă are nevoie de microscop îl încearcă în prealabil. La fel şi preparatul microscopic. Îl potriveşte apoi pe măsuţa microscopului şi caută câmpul cel mai bun pentru cercetare, spre a nu pierde timpul în clasă cu aceste pregătiri. Uneori face chiar în prealabil, experienţa pe care o va efectua în clasă, asigurându-şi astfel reuşita ei.

In predarea noilor cunoştinţe, tovarăşul F. Sânjoan este preocupat continuu de realizarea unui temeinic învăţământ ştiinţific, urmărind formarea la elevi a bazelor concepţiei materialiste dialectice despre lume.

Fără a căuta să dea elevilor noţiunile dialectice ca un studiu filosofic sistematic, tovarăşul F. Sânjoan se străduieşte ca elevii să ia cunoştinţă în mod ştiinţific de anumite fenomene concrete din sânul naturii, pentru ca, în felul acesta, să înrădăcineze treptat ideile dialectice în mintea lor.

„Învăţătura marxist-leninistă mi-a arătat, ne-a spus tovarăşul F. Sânjoan, că un mijloc puternic de formare a gândirii dialectice a elevilor constă în studierea dezvoltării dialectice a naturii, deoarece dialectica lucrurilor dă naştere la dialectica ideilor. In orice împrejurare, caut să conduc astfel discuţiile elevilor, în clasă sau în afara clasei, încât din studierea fenomenelor naturii să ajungă la concluzii materialiste, care să devină convingeri ferme pentru ei".

Grija deosebită pe care o are tovarăşul F. Sânjoan pentru însuşirea temeinică a cunoştinţelor de către elevi, se desprinde din fiecare moment al lecţiei. De exemplu, în verificarea cunoştinţelor, el foloseşte diverse procedee pentru a se convinge că reproducerea celor studiate de către elevi nu se face mecanic, ci conştient, pe baza înţelegerii exacte a relaţiilor dintre fenomene. Elevul este pus să redea precis definiţiile, să fundamenteze teoretic problema; i se cere să descrie sau să refacă experienţele care s'au făcut în clasă şi să tragă concluziile juste; să găsească noi exemple care să ilustreze concluziile respective, etc. Tovarăşul Sânjoan nu permite elevilor săi să dea răspunsuri incomplete, greşit formulate sau simpliste. Deasemenea el nu pune elevilor întrebări care necesită răspunsuri scurte. Pentru

clasele mai mari, tovarășul F. Sânjoan stabilește, dela începutul orei câteva teme, pe care elevii trebue să le dezvolte. Elevul interogat trebue să formuleze răspunsul complet, să-l expună curgător, fără greșeli de conținut sau de exprimare. Eventualele greșeli sunt îndreptate imediat de ceilalți elevi, care urmăresc cu multă atenție expunerea colegului lor.

Pentru ca noile cunoștințe să fie cât mai temeinic însușite, tovarășul F. Sânjoan folosește din plin materialul didactic (planșe, plante vii sau presate, păsări împăiate, etc.), face diferite experiențe în laborator, desenează la tablă schițe sau grafice, sistematizează, sub formă de scheme, ideile principale. Astfel în vederea predării lecției despre „Transformarea grâului de primăvară în grâu de toamnă", tovarășul F. Sânjoan a adus și a arătat din timp elevilor diferite semințe de grâu de toamnă și de primăvară, atrăgându-le atenția asupra varietăților lor și asupra condițiilor lor de iarovizare. Apoi, elevii sub îndrumarea profesorului, au ținut semințele de grâu de primăvară la umezeală și la temperatură potrivită, timp de 10 zile. După aceea, elevii au așezat semințele, care începuseră să încolțească, în cutii de chibrituri și le-au pus la păstrare, câteva săptămâni. După această etapă, elevii au semănat semințele iarovizate și altele neiarovizate într'o lădiță cu pământ împărțită în două jumătăți și au urmărit de aproape deosebirile în procesul de dezvoltare a plantelor, însemnându-și în carnete observațiile. Fără îndoială că lecția despre „Transformarea grâului de primăvară în grâu de toamnă", pregătită în felul acesta a fost vie și interesantă, elevii participând activ la lămurirea problemelor pe baza propriilor lor observații făcute anterior. In cadrul lecției respective, ca și cu ocazia predării întregului său curs în școală, tovarășul profesor F. Sânjoan urmărește permanent ca elevii să-și însușească adânc bazele biologiei miciuriniste, deprinzându-i să lege totdeauna teoria de viață, de practica construirii socialismului.

Partinitatea în predarea biologiei e ideea care îl conduce pe tovarășul profesor F. Sânjoan în munca sa de educare ideologico-politică a tinerețului. Spiritul de partid în predarea biologiei îl face să dea expunerilor sale despre biologia miciurinistă un caracter militant: el contrapune, în orice împrejurare ideile de bază ale biologiei miciuriniste, „teoriilor" putrede ale weismannist-morganiștilor „ideologii" imperialismului, dezvăluind elevilor rădăcinile lor de clasă.

O preocupare permanentă a profesorului F. Sânjoan, în timpul lecției, este activizarea gândirii elevilor, pe care acesta o realizează atât prin felul de a pune întrebările și prin prezentarea problemelor, cât și prin lucrările de laborator și experiențele ce le cere elevilor.

Urmărind ca elevii săi să nu plece din clasă cu probleme nelămurite, de multe ori, la sfârșitul lecției, tovarășul F. Sânjoan rezervă 2—3 minute, în care cere elevilor să-i pună întrebări în legătură cu problemele nelămurite în timpul predării. De multe ori, cu ocazia acestor întrebări, se ivesc între elevi discuții aprinse, care se prelungesc chiar și după terminarea orei. Astfel, de curând, în urma predării lecției de Anatomie, despre „Aparatul excretor", elevii clasei a X-a, au pus întrebări în legătură cu posibiltatea înlocuirii unui rinichi bolnav cu un altul sănătos. Un elev a arătat că a citit, într'o revistă medicală, descrierea unei operații reușite de acest fel. Elevii au fost atât de interesați de problema aceasta, încât au continuat, cu însuflețire, discuțiile, chiar și în recreație.

A reaminti mereu elevilor cele învățate, atât în cursul fiecărei lecții, cât și în lecții speciale de recapitulare, la sfârșitul unui capitol, al pătrarului sau

în perioada de pregătire a examenelor de sfârșit de an, constitue o metodă pe care tovarășul F. Sânjoan o practică sistematic, cu rezultate rodnice în munca elevilor. El știe să găsească teme interesante de sistematizare, care antrenează clasa la discuții vii. Tovarășul F. Sânjoan a propus, de pildă, elevilor ca temă de sintetizare a cunoștințelor următoarea problemă: „Dacă n'ar fi aer", ceeace i-a dus pe elevi la stabilirea interdependenței dintre fenomenele naturii.

Pentru familiarizarea elevilor cu problemele practice, tovarășul F. Sânjoan folosește atât cele două acvarii ale școlii și colțul viu al naturii, cristalizoarele de sticlă, în care se găsesc, în mod permanent, semințe în diferite faze de desvoltare, etc., cât și munca în laborator, în muzeul de științe naturale al școlii sau diferite excursii în natură.

Elevii profesorului F. Sânjoan desfășoară în laborator, sub îndrumarea profesorului lor, o muncă rodnică și variată. Prin lentila microscopului, elevii au prilejul să vadă nenumărate aspecte ale minunăților naturii. Elevii sunt puși să recunoască grăuntele de amidon după formă și după coloratia cu iod, străduindu-se să stabilească planta căreia îi aparține grăuntele respectiv. Ei privesc diferite țesuturi ale plantei, stabilind cu preciziune dacă au fost tăiate din rădăcină, din tulpină sau din frunză. Ei examinează comparativ sângele de om, de mamifer, de pasăre și de broască; privesc prin lentila microscopului circulația sângelui în limba broaștei, etc.

Tovarășul F. Sânjoan disecă cu elevii broaște, pentru a le studia mai bine anatomia și fiziologia sau face cu ei diferite experiențe de fiziologie vegetală: absorbirea și circulația apei colorate într'o plantă; transpirația și măsurarea intensității ei; observarea fenomenului de asimilație clorofiliană, în borcane și sub foițe de staniol, etc.

O preocupare deosebită o arată tovarășul F. Sânjoan problemei studierii de către elevi a diferitelor piese de științe naturale, expuse în muzeul școlii. Școala medie de băieți din Orașul Stalin are un muzeu care a împlinit, de curând, vârsta de 103 ani. La complectarea muzeului cu piese noi, ca și la refacerea pieselor care s'au deteriorat, profesorul F. Sânjoan contribue, în fiecare zi. El a refăcut cu mâna sa multe din aceste piese și a antrenat pe elevi și părinți, la continua înzestrare a muzeului, care este cercetat îndeaproape de elevii tuturor școlilor din oraș. Personal tovarășul F. Sânjoan se ocupă de muzeu, una până la două ore pe zi. Multe din lecțiile sale le face chiar în muzeu.

Sub îndrumarea profesorului F. Sânjoan, elevii fac herbarii, insectare sau colecții de minerale și roci, pe care le donează apoi muzeului școlii. Tovarășul F. Sânjoan a dat indicații elevilor săi cum să colecționeze acest material. El le-a cerut ca în carnetul lor de observații, să treacă, de pildă, la plante: locul unde a fost găsită, timpul, mediul mare (pădure de brad, de stejar, etc.), mediul biologic imediat, descrierea plantei, insecte polenizatoare, etc.

O metodă mult folosită de tovarășul profesor Sânjoan încă din primii ani ai activității sale didactice, este excursia. Observațiile în natură sunt un ajutor neprețuit pentru elevi, în înțelegerea fenomenelor naturii, a interdependenței lor, a mișcării continui care există în natură și deci un mijloc excelent care contribue la formarea bazelor concepției materialist-dialectice la elevi. Urcându-se cu elevii pe Bucegi, tovarășul profesor le-a dat posibilitatea să facă cunoștință cu văile săpate de apele curgătoare, ca și cu cele roase de ghețari. Elevii au contemplat, dela înălțime, Țara

Bârsei şi şi-au dat seama că acolo a existat cândva un lac; deasemeni ei au tras concluzii cu privire la structura geologică a munţilor înconjurători. Ca o completare şi întărire a concluziei la care au ajuns, elevii au cercetat coralii din Caraiman şi brachiopodele dela Vama Strunga, care le-au mărturisit prezenţa vremelnică a mării pe aceste meleaguri. Deasemeni, pe tot parcursul, elevii au cercetat cu atenţie plantele sau insectele ce le-au întâlnit în drum. Tâmpa, Valea Răcădăului, Warte, Stejerişul şi Poiana Stalin au fost cercetate mereu, cu alte generaţii de elevi, de către neobositul profesor, dornic de a da elevilor săi cunoştinţe cât mai exacte şi mai temeinice şi de a sădi în sufletele lor dragostea pentru frumuseţile şi bogăţiile naturii patriei, de a le dezvolta spiritul de observaţie şi gândirea logică.

Elevii care manifestă un interes deosebit pentru ştiinţele naturale sunt cuprinşi în cercul tinerilor naturalişti. Tovarăşul F. Sânjoan conduce cercul tinerilor naturalişti din clasele VIII—XI.

In şedinţele respective, elevii poartă discuţii interesante şi cu un înalt nivel ştiinţific, pe marginea referatelor prezentate sau în legătură cu lucrările de laborator care se efectuează. Cercul se întruneşte bilunar.

Iată câteva din temele prezentate şi discutate în şedinţele acestui cerc, în ultimii ani:

— Origina vieţii pe pământ.
— Vitaminele.
— Despre viaţa şi opera lui Miciurin.
— Principiile teoretice ale biologiei miciuriniste.
— Obţinerea de noi specii de plante prin polenizare artificială.
— Insectele stricătoare.
— Veninul şerpilor în medicină.
— Plante medicinale.
— Cum funcţionează creierul omenesc.
— Cum s'au transformat animalele în decursul vremurilor.

Toate referatele, coreferatele şi procesele-verbale ale cercului, dela înfiinţarea lui, sunt păstrate în dosare speciale. Activitatea cercului este oglindită în gazeta de perete a „Tinerilor naturalişti".

Activitatea profesorului emerit Fabiu Sânjoan nu se limitează numai la munca în cadrul şcolii. Tovarăşul F. Sânjoan ştie că munca sa trebue legată de sarcina construcţiei socialiste a patriei noastre; el e convins că *„învăţătorul are un mare rol în răspândirea cunoştinţelor ştiinţifice în popor, în lupta împotriva misticismului şi prejudecăţilor, împotriva stării de înapoiere culturală, lăsată moştenire de regimul burghezo-moşieresc"*.[1]

De aceea tovarăşul F. Sânjoan desfăşoară şi o largă activitate culturală în mijlocul populaţiei din Oraşul Stalin. Conferinţele sale de popularizare a ştiinţei sunt primite cu un deosebit interes de către oamenii muncii din localitate.

Activitatea rodnică şi multilaterală a profesorului emerit Fabiu Sânjoan constitue, pentru cadrele noastre didactice, un exemplu demn de urmat, în lupta pentru ridicarea calităţii învăţământului nostru.

---

[1] *Gh. Gheorghiu-Dej:* „Articole şi cuvântări", ed. III-a, Editura pentru Literatură politică, pag. 648.

Despre jocurile de creaţie în Instituţiile noastre preşcolare

Printre problemele care preocupă cadrele didactice din învăţământul preşcolar, este şi aceea a muncii educative în legătură cu jocurile de creaţie.

Jocul de creaţie, spre deosebire de alte forme de joc (joc de mişcare, joc didactic), nu are reguli fixate dinainte, nu este predat şi condus direct de educatoare. Aşa cum îl arată şi numele, el porneşte din iniţiativa copiilor, este creat de ei şi face parte din activităţile şi jocurile la libera alegere a copiilor, deosebindu-se astfel de activităţile obligatorii.

In ceeace priveşte jocurile de creaţie, trebue să deosebim două probleme: pe deoparte importanţa, rolul jocului de creaţie în cadrul activităţii educative desfăşurată în instituţia preşcolară respectivă; pe de altă parte trebue stabilită care este munca educatoarei pentru o îndrumare justă a jocului de creaţie.

Realizarea în întregime a rolului educativ al jocului depinde, în cea mai mare măsură, aşa cum arată pedagogia sovietică, de activitatea educatoarei.

Pedagogia şi psihologia burgheză a tras o serie de concluzii reacţionare asupra rolului jocului de creaţie în viaţa copilului şi a atitudinii pedagogului faţă de jocul creat de copii.

Aceste „teorii" pun la baza jocului de creaţie, instinctele sau „imaginaţia" deosebit de bogată a copilului în perioada „jocului".

„Teoreticienii" burghezi Claparède, Karl Gross, S. Hall, ignorează în mod vcit psihologia copilului, bazându-se pe faptul că copiii, redând aspecte din viaţa zilnică cunoscută de ei, combină uneori în jocurile lor şi elemente luate din diferite întâmplări sau basme.

Aceste concepţii reacţionare, nu s'au oprit aici. Legată de această „imaginaţie" specială, atribuită copiilor la o anumită vârstă, a fost elaborată „teoria" unei lumi aparte, proprie copilului. Pe baza acestei faimoase „teorii", pedagogii burghezi au tras apoi concluzia „neamestecului" educatorului în jocurile copiilor. Bineînţeles, aceasta numai aparent, deoarece întreaga educaţie din instituţiile preşcolare burgheze este condusă şi dirijată în scopul servirii intereselor burgheziei.

Pedagogia americană contemporană — pusă în slujba monopolurilor din S.U.A. — care pregătesc cu febrilitate tineretul în vederea unui nou măcel mondial, preconizează jocuri de creaţie ale copiilor ca: bombardament atomic, linşaj, etc. In acest scop, se dau copiilor tipuri variate de jucării: revolvere şi mitraliere, avioane de bombardament, spânzurători, etc.

Şi psihologia şi pedagogia noastră în trecut, au răspândit aceste concepţii reacţionare asupra jocului. Astfel, Ilie Popescu Teiuşan, autor a numeroase manuale pedagogice, susţine că „jocul" este o activitate dezinteresată „un amuzament", Eug. Speranţia trage următoarea concluzie din „studiul" său asupra jocului copilului:

„Copilul se joacă imitând, în virtutea rezistenţei sale împotriva realităţii care-i contrariază tendinţele" (instinctele, N. R.). „Esenţial şi primordial în joc nu e imitaţia, ci imaginaţia ca mijloc de a elibera tendinţele de sub opresiunea realităţii".

Un oarecare doctor în filozofie din timpul regimului trecut, în lucrarea sa cu titlul pretenţios „Homo ludens" sau funcţiunea ideală a jocului şi rolul lui în naşterea culturii, consideră jocul ca o introducere într'o lume a spiritului, „un mod gratuit de manifestare, lipsit de orice finalitate obiectivă". De aci şi concluzia: „caracteristica fundamentală a jocului este inutilitatea".

Invăţământul nostru preşcolar din trecut a stat sub directa influenţă a acestor teorii şi a altora asemănătoare — copiii fiind lăsaţi să se joace la voia întâmplării.

Pedagogia sovietică este diametral opusă concepţiilor reacţionare burgheze, ţinând seama de scopurile educaţiei comuniste în instituţiile preşcolare.

Jocul de creaţie este considerat ca o activitate normală a copilului, cu care acesta îşi începe activitatea în societate. In joc se reflectă activitatea din jur şi numai în măsura în care copilul o cunoaşte, jocurile lui pot fi variate şi bogate. Cu cât copiii înaintează în vârstă şi acumulează noi cunoştinţe, cu atât mai mult se pune în faţa educatoarelor problema păstrării unui just echilibru între activităţile obligatorii şi activităţile şi jocurile la libera alegere a copiilor, printre care se încadrează şi jocurile de creaţie.

„Educatorul — a spus marele pedagog sovietic A. S. Macarenco — *trebue în primul rând să vegheze ca jocul să nu devină singura aspiraţie a copilului şi să nu-l distragă cu totul dela scopurile sociale. In al doilea rând, să educe prin joc acele deprinderi psihice şi fizice care sunt necesare pentru muncă... Primul scop se obţine, după cum s'a spus, prin atragerea treptată a copilului în domeniul muncii, care vine încet dar ferm să înlocuiască jocul. Al doilea scop, se obţine, prin însăşi conducerea justă a jocului, prin alegerea lui şi prin ajutorul dat copilului în joc... Dar educarea viitorului activist constă nu în înlăturarea jocului, ci printr'o astfel de organizare a lui, încât jocul să rămână joc, dar în el să se educe calităţile viitorului lucrător şi cetăţean".* [1]

Jocul de creaţie este un factor important în dezvoltarea copilului. Pedagogia sovietică, bazată pe învăţătura lui I. P. Pavlov, fundamentează jocul ca unul din mijloacele cele mai importante pentru dezvoltarea celui de al doilea sistem de semnalizare— şi întărirea legăturilor lui cu primul sistem de semnalizare.

Legătura dintre primul şi al doilea sistem de semnalizare se realizează în joc pe baza acţiunilor cerute de rol.

„...Cuvântul copilului, arată L. V. Manuilenco, *se dezvoltă într'o legă-*

---

[1] *A. S. Macarenco:* Opere Pedagogice alese, Editura de Stat pentru Pedagogie şi Psihologie, 1949, pag. 219—220.

tură deosebit de strânsă cu primele semnale, adică cu excitanții situației concrete din timpul jocului". [1]

Bazându-se pe impresiile și reprezentările nemijlocite, pe gândurile și sentimentele nemijlocite, copilul reproduce și fixează în limbaj experiența sa, care este legată de îndeplinirea rolului cerut de joc. Jocul de creație, reflectând cunoștințele dobândite de copii, le adâncește, iar pe de altă parte contribue la formarea trăsăturilor de caracter ale personalității omului nou.

In felul acesta, pedagogia sovietică afirmă clar integrarea jocului în sarcinile generale ale educației comuniste din instituția preșcolară. De aci apare și necesitatea conducerii și îndrumării jocului de către educatoare.

„Aprecierea muncii grădiniții de copii — arată E. I. Volcova — *depinde în mare măsură de felul în care sunt organizate jocurile în grădinița de copii, de caracterul și conținutul lor, de măsura în care toate acestea se împletesc cu sarcinile și scopurile pedagogice".* [2]

Indrumarea jocului nu înseamnă înăbușirea spiritului creator al copilului. Nu trebue să răpim copiilor bucuria jocului creat de ei, în care se pot manifesta liber, pot combina elemente variate, își pot manifesta sentimentele. *„Jocul îi produce copilului bucurie. Această bucurie poate să fie ori bucuria creației, ori bucuria victoriei, ori o bucurie estetică — bucuria calității".* [3]

In vederea realizării cu succes a jocurilor de creație, educatoarea trebue:

— să observe și să îndrume jocurile copiilor pentru ca acestea să contribue la realizarea educației comuniste;

— să pregătească materialul și locul de desfășurare a acestor jocuri, să-și planifice munca individuală cu unii copii în cadrul jocurilor;

— în sfârșit, pe baza celor observate în timpul jocului, să tragă concluzii și să facă propuneri concrete pentru îmbunătățirea muncii educative.

Desfășurarea jocurilor de creație, conținutul tematic al jocurilor și atitudinea copiilor în timpul jocului, constitue pentru educatoare un mijloc important de cunoaștere a copiilor, de influențare asupra dezvoltării lor.

Pentru a ușura analiza conținutului diverselor jocuri de creație, le putem împărți în două mari categorii:

1) Jocuri cu teme din viața socială și din natura înconjurătoare;

2) Jocuri cu teme din operele literare.

In lumina concepției înaintate a pedagogiei sovietice asupra jocului, vom analiza câteva aspecte din munca educatoarelor noastre.

In instituțiile noastre preșcolare, copiii desfășoară ambele categorii de jocuri de creație.

In legătură cu prima categorie de jocuri, observăm adesea un fapt caracteristic. De exemplu, în raionul Gh. Gheorghiu-Dej din București, copiii din instituțiile preșcolare din Comuna Militari se joacă „de-a grădinarul", de-a „tractoriștii", cei dela grădinița Nr. 16 de lângă gară, se joacă în special „de-a trenul", iar cei din căminele întreprinderilor de țesătorie, redau în joc mai ales munca părinților lor, care lucrează în aceste întreprinderi.

Aceste jocuri de creație, arată în ce direcție au copiii cunoștințe mai complete, impresii mai profunde.

---

[1] *L. V. Manuilenco:* „Invățătura lui I. P. Pavlov despre cele două sisteme de semnalizare și importanța ei pentru educația copiilor de vârstă preșcolară".

[2] *E. I. Volcova:* „Despre activitatea grădinițelor de copii și sarcinile îmbunătățirii ei continue". (Doșcolnoe Vospitanie, Nr. 3—1952).

[3] *A. S. Macarenco:* „Opere Pedagogice alese", Editura de Stat pentru Pedagogie și Psihologie, 1949, pag. 220.

Teoriile burgheze au interpretat în mod fals interesul firesc al copiilor pentru activitatea oamenilor mari din imediata lor apropiere, făcând din acesta un instinct care va duce „nemijlocit" pe copil spre profesia părinţilor, cu scopul de a permanentiza exploatarea.

Luptând împotriva influenţelor acestor teorii reacţionare, educatoarele noastre trebue să urmărească complicarea şi varietatea temelor de joc. Ele trebue să facă cunoscut copiilor şi alte aspecte ale muncii. Prin prezentarea legăturii strânse care există între diverse profesiuni, educatoarea trebue totodată să atragă atenţia copiilor asupra celor mai importante lucruri, să scoată în evidenţă noile trăsături caracteristice ale oamenilor muncii din R.P.R., pentru a educa o atitudine justă faţă de ceeace văd şi aud.

Problema aceasta a completării cunoştinţelor copilului nu se pune numai în legătură cu temele specifice. Ea este deosebit de importantă pentru jocurile sărace în conţinut, simple şi repetate mecanic. De exemplu, repetarea câtorva mişcări şi sunete care imită trenul, copilul fiind şi locomotivă şi mecanic, sau jocul „de-a mama" care leagănă şi plimbă „copilul".

Lărgirea planificată, sistematică, a cercului de reprezentări ale copilului, prin întreaga activitate din instituţia preşcolară, va duce la îmbogăţirea cunoştinţelor, la complicarea treptată a jocului şi la varietatea temelor de joc.

Tovarăşa educatoare dela căminul „Fabricii de Confecţii Gh. Gheorghiu Dej" din Bucureşti, observând că la grupa mică jocul este sărac în conţinut, pentru a îmbogăţi conţinutul jocului „de-a şoferii", în care copiii tot timpul încărcau şi descărcau cuburi, a făcut chiar a doua zi o plimbare şi le-a atras atenţia asupra muncii şoferului, a grijii lui pentru maşină. După ce copiii au văzut cum şoferul pregătea maşina pentru un drum mai lung, cum controla cauciucurile, turna benzina, spăla maşina, conţinutul jocului „de-a şoferii" s'a îmbogăţit mult, ideile copiilor au căpătat o nouă orientare, au devenit mai precise.

Jocul de creaţie însă nu trebue să devină un scop în sine. Educatoarea, dorind ca pe viitor copiii să se joace în legătură cu anumite teme, nu trebue să dirijeze întreaga activitate educativă spre „procurarea de idei" pentru jocuri. Jocul trebue să rămână unul din miloacele de educaţie comunistă.

Urmărind în permanenţă jocurile copiilor, educatoarea trebue să intervină în multe cazuri direct sau indirect, influenţând asupra conţinutului jocului de creaţie, dând ajutor copiilor ca să-şi realizeze planul propus, sau rezolvând conflictele ivite. O îndrumare justă se poate realiza numai pe baza cunoaşterii grupei de copii, educatoarea variind procedeele dela o grupă la alta şi dela o etapă la alta.

Măsura în care trebue să intervină educatoarea în jocuri, este dată de nivelul de dezvoltare a grupei respective şi de cunoaşterea temeinică a fiecărui copil în parte. Astfel, de pildă, la grupa mică, educatoarea trebue să intervină în joc în măsură mai mare decât la grupa mare.

Uneori copiii, deşi au o serie de cunoştinţe, jocurile lor de creaţie sunt sărace în conţinut. In acest caz, educatoarea poate interveni, sugerând complicarea jocului.

De multe ori, jocul poate fi sărac şi repetat aidoma din cauza lipsei de iniţiativă a copiilor; în asemenea ocazii propunerea educatoarei de a se juca „de-a ceva nou şi interesant" este bine venită. In grupa celor mici,

Biblioteca Centrală Regională
SIBIU

la început, jocurile sunt în general individuale. Jocul „de-a mama şi copilul", în care copilul se joacă cu păpuşa şi imită scene observate de el în familie, este un joc de creaţie care poate fi îmbogăţit sub îndrumarea educatoarei. De exemplu: educătoarea devine şi ea „mamă"; împreună cu fetiţa „mamă" îşi duc copiii la cămin şi apoi cele două „mame" pleacă împreună la fabrică, etc.

Un exemplu de intervenţie justă în timpul jocului, e acela al educatoarei dela grădina de copii din str. Negru Vodă, raionul T. Vladimirescu din Bucureşti. Intr'o zi educatoarea a scos în curte pentru jocurile copiilor păpuşi, cărucioare, beţe, sfoară, etc. Fetiţele au creat jocul „de-a familia". Băieţii nu erau integraţi în joc. O fetiţă, Vera, vine la educatoare şi cere să-i îngrijească păpuşa bolnavă. Educatoarea, ca doctor, îi recomandă plimbări în parc. La răspunsul fetiţei că nu există parc, educatoarea întreabă pe Gheorghiţă:

„D-ta eşti deputat în Sfatul Popular? Copiii noştri n'au unde să se joace! Ce-am putea face pentru ei?". Imediat Gheorghiţă a chemat pe ceilalţi băieţi şi le-a propus să amenajeze un parc.

Educatoarea a urmărit aci integrarea copiilor într'un joc colectiv, alegând momentul potrivit, fără grabă şi fără să forţeze copiii.

Tot astfel, la căminul Industria Bumbacului, raionul 23 August din Bucureşti, unul dintre copiii din grupa mică, Ionel, îşi făcuse o maşină din scaune şi se juca singur. Educatoarea observând nemulţumirea „şoferului" care invita fără succes pe ceilalţi copii, s'a urcat în maşină. Copiii au imitat-o şi astfel „şoferul" a „transportat" copiii la cămin. Când majoritatea copiilor au fost antrenaţi în joc, educatoarea s'a retras neobservată.

Asemenea integrare *pe nesimţite* în jocul copiilor, constitue exemple demne de urmat de către educatoarele noastre.

Intervenţia directă a educatoarei este totuşi *necesară*, atunci când jocul capătă o întorsătură negativă, sau când un copil tulbură sistematic pe ceilalţi, dezorganizându-le jocul. Felul cum procedăm, în asemenea cazuri, trebue să fie bine chibzuit.

Nu aşa a procedat educatoarea grupei mari a grădinii de copii Nr. 1 din Băneasa, raionul Stalin din Bucureşti. Copiii au vrut să facă o grădină cu alei. Ei au început să rupă crengile copacilor şi să sgârie pereţii pentru a putea reda aleile. Educatoarea neştiind cum să intervină, a lăsat copiii să se joace mai departe. Ea ar fi trebuit să arate copiilor că în felul acesta se strică pomii şi că pentru joc ar fi mai potrivite unele plante neîngrijitoare (buruieni), care se găsesc pe lângă gardul grădinii. Pentru alei, ar fi trebuit să îndrepte atenţia copiilor spre pietricelele sau nisipul din curte, mult mai potrivite pentru intenţiile lor.

In general în asemenea cazuri, nu trebue interzis jocul, ci indicate anumite materiale care pot fi utilizate pentru jocul respectiv.

Unele educatoare mai folosesc în asemenea cazuri metodele de înfricoşare, intimidare, caracteristice pedagogiei burgheze. Astfel la grădiniţa Nr. 5 din oraşul Sibiu, educatoarea, luându-şi rolul de miliţian, aduce la cunoştinţă copilului respectiv că distrugerea unei construcţii ridicate de copii, se pedepseşte cu arestarea.

Aceste metode străine educaţiei comuniste, trebue aspru combătute.

Experienţa noastră ne arată că sunt destule mijloace de a schimba atitudinea unui copil, prin exemplele pozitive ale educatoarei şi ale altor copii, prin convorbiri individuale, prin antrenarea lui activă în jocuri interesante.

Mai sunt şi situaţii în care educatoarea trebue să rezolve problema distribuirii juste a rolurilor, intervenind pe nesimţite şi antrenând în joc şi pe copiii timizi, care deobicei nu participă la jocurile în colectiv.

Deasemeni este pusă adeseori în situaţia de a rezolva cu mult tact pedagogic unele conflicte şi de a găsi metode juste de educare a copiilor îngâmfaţi.

O intervenţie justă de dezolvare a conflictului ivit cu prilejul împărţirii rolurilor, l-a avut o tovarăşă educatoare dela căminul C.S.P., raionul Stalin, din Bucureşti.

Copiii organizau un joc „de-a spitalul". Mihai vroia să fie neapărat doctor, cu toate că acest rol era dat altui copil. Văzând că jocul era ameninţat să se destrame, educatoarea a intervenit spunând:

„Cine oare va fi bucătarul spitalului? El trebue să fie foarte priceput, pentruca bolnavii să se însănătoşească mai repede".

Imediat, Mihai a cerut să fie el bucătar şi jocul s'a putut astfel desfăşura.

Indrumând şi conducând jocurile de creaţie, educatoarele noastre înţeleg că nu trebue pierdut din vedere scopul general al educaţiei comuniste şi că pentru aceasta este necesar să se folosească diferite procedee, orientându-se cu îndemânare dela caz la caz.

★

In legătură cu a doua grupă de jocuri de creaţie, cele inspirate din opere literare, educatoarea sovietică T. A. Marcova, în urma cercetărilor făcute de un grup de educatoare, arată că asemenea jocuri sunt de un real folos, în măsura în care povestea respectivă a stimulat interesul copiilor prin dinamismul acţiunii şi prin faptele personagiilor. In astfel de ocazii, copiii trăiesc cu intensitate rolul respectiv, iar povestirea, prin înlănţuirea logică a faptelor, obişnueşte pe copii cu consecvenţa în acţiune. Uneori educatoarele sovietice propun un asemenea joc, mai ales când copiii nu sunt obişnuiţi să-l iniţieze ei înşişi. Propunând jocul ca ceva deosebit, nou şi interesant, educatoarea deprinde copiii să-şi aleagă singuri rolul, să-şi creeze materialul necesar, etc.

Folosind bogata experienţă a educatoarelor sovietice, educatoarele noastre au îndrumat de multe ori copiii la iniţierea unor astfel de jocuri, inspirate din operele literare. De exemplu, la căminul de zi din Deva, regiunea Hunedoara, în urma povestirii educatoarei, după ce fiecare personagiu a fost bine conturat prin întrebările ce au fost puse, copiii au iniţiat un joc de creaţie cu temă literară, combinând poveştile „Scufiţa Roşie" şi „Capra cu trei iezi". Copiii au împărţit rolurile. De obiceiu, la asemenea jocuri sunt mai mulţi copii decât roluri. Această greutate a fost rezolvată chiar de copii. Ei au socotit că în pădure sunt mai mulţi lupi şi chiar o ceată de vânători care împuşcă lupii după „fuga" Scufiţei Roşii şi a iezilor. Se vede clar din acest exemplu, pedeoparte efectul pozitiv al educaţiei în spiritul prieteniei, din instituţia respectivă, iar pe de altă parte, felul cum copiii completează şi combină diferite poveşti cu ceeace cunosc ei din realitate, pentru a schimba astfel sfârşitul negativ al povestirii. In felul acesta, ei îşi exteriorizează sentimentele şi dorinţele, îşi manifestă optimismul lor creator, îşi exprimă dragostea pentru cei buni şi asupriţi şi ura împotriva celor răi.

Unele educatoare mai fac încă confuzie între dramatizare, ca activitate obligatorie, şi jocul creat de copii „de-a povestea".

O asemenea confuzie a făcut educatoarea dela o grădiniță din raionul Lenin din București, care în cadrul unui „joc de creație" a organizat dramatizarea unei scenete, distribuind rolurile și învățând textul cu fiecare copil în parte. Procedând în acest fel, educatoarea nu ține seamă de faptul că inițiativa și spiritul creator al copiilor sunt complet înăbușite.

Majoritatea educatoarelor noastre procedează însă just în asemenea ocazii. Pe măsură ce copiii cunosc un anumit basm sau o povestire, ele caută să pregătească material potrivit (măști de animale, costume pentru copii sau pentru păpuși) pentru ca în acest mod să stimuleze interesul copiilor pentru un astfel de joc. Așa a procedat de pildă educatoarea dela grădinița de aplicație, raionul Stalin, din București. Cunoscând interesul copiilor pentru povestea „Motanul, Cocoșul și Vulpea" le-a sugerat ideea acestui joc, pregătind o parte din material pentru a doua zi (mustățile motanului, masca vulpii și o creastă de cocoș). Dimineața, copiii s'au bucurat mult și în câteva minute, aspectul sălii de joc s'a schimbat. A apărut casa motanului clădită din măsuțe, iar din scăunele și câteva crengi au făcut o pădure cu vizuina vulpii. Copiii însă erau nemulțumiți de soarta cocoșului, care în cele din urmă era mâncat de vulpe. Ei au venit la educatoare să-i ceară un sfat. La întrebarea: ce cred că se poate face? — copiii au propus ca vulpea să nu-l mănânce imediat pe cocoș, ci să-l lase la îngrășat, iar la plecare vulpea să fie pândită. Atunci, o pasăre va anunța pe iepuraș, și acesta va fugi în pădure să-l cheme pe motan în ajutor.

Imbogățind astfel conținutul jocului, s'a atins țelul dorit de copii: salvarea celui slab prin efortul tuturor.

Au apărut deasemenea personagii noi și deci numărul copiilor care au luat parte la joc a crescut, ajutând la închegarea colectivului.

In acest joc, copiii s'au obișnuit să gândească independent, să se sfătuiască pentru a găsi o soluție potrivită cu cerințele lor, au învățat să ducă un joc până la capăt.

Activitatea educatoarei, în legătură cu jocurile de creație ale copiilor, începe înainte de desfășurarea jocului propriu zis.

Jocul de creație trebue privit în cadrul întregului proces educativ din instituția preșcolară. O muncă educativă organizată pe baze științifice contribue și la îmbogățirea conținutului jocurilor de creație. Pregătirea pentru jocurile de creație se încadrează deci, în întreaga muncă educativă pe care educatoarea o desfășoară în instituția preșcolară.

Tovarășa E. I. Volcova, în lucrarea amintită mai înainte, arată că: „Alcătuind planul pentru un anumit timp, sau pregătindu-se pentru munca din ziua următoare, educatoarea trebue să reflecteze asupra faptului — dacă fiecare copil se joacă în grădinița de copii, dacă toți își găsesc locul și rolul în jocul cu tovarășii lor de joc. Trebue să reflecteze asupra posibilităților și condițiilor pentru joc, să-și noteze latura educativă sau copilul asupra căruia trebue să-și îndrepte atenția în timp ce conduce jocul".

Din experiența educatoarelor sovietice în legătură cu pregătirea jocului de creație, reese clar că educatoarea *nu poate* să prevadă în plan conținutul jocurilor de creație, nu poate să știe „de-a ce" și „cum" se vor juca copiii.

In plan nu vor apărea decât noile jucării sau materiale ajutătoare *introduse* din timp în timp, sau *readucerea* în grupele de copii a materialelor sau jucăriilor care fuseseră retrase un timp, spre a mări interesul copiilor pentru ele. Dacă materialul rămâne neschimbat, nu trebue să trecem mecanic, câteva zile la rând, același lucru în plan.

De exemplu, primăvara dăm copiilor unelte de grădină, camioane, cărucioare, roabe; câteva zile la rând ele rămân la dispoziția copiilor, fără a le mai prevedea zilnic în plan.

Problema planificării materialului pentru jocuri de creație și nu a jocurilor propriu zise, este cunoscută în bună măsură de educatoarele noastre. Totuși, din lipsa unei îndrumări temeinice și precise din partea M.I.P., la unele instituții preșcolare (de exemplu, căminul Țesătura și căminul C.F.R. din orașul Iași) apare formal, în plan, din când în când, titlul: „jocuri de creație", care în realitate, nu spune absolut nimic.

Deși din punct de vedere teoretic se cunoaște specificul jocului de creație, care poate fi inițiat de copii ori de câte ori nu au activități obligatorii și deci au posibilitatea de a-și alege activitatea, totuși, unele educatoare mai pun în discuție problema dacă jocul trebue să se desfășoare în etapa I-a sau în etapa III-a din programul zilei. Este clar că nu poate fi o regulă care să arate la ce oră a zilei trebue să se desfășoare jocul de creație.

Din cauza unei aplicări mecanice a instrucțiunilor date de M.I.P. mai apare însă, în unele locuri, „planificarea" jocurilor de creație de 2—3 ori pe săptămână, de pildă, la tovarășa educatoare Mihalache Caliopi din Raionul Griviția Roșie, București. Tot din cauza lipsei de îndrumare și control sistematic, în raionul Sibiu, chiar la consfătuirile din Ianuarie 1953, tov. Frâncu dela Porumbacu de Sus a prezentat un plan model de joc de creație. In acest plan se prevede ca *„obiect"* (denumirea activității): joc de creație, iar ca *„subiect"* (temă) : „repararea rochițelor păpușii". Este semnificativ faptul că un asemenea „model" nu a fost combătut în discuțiile din secția educatoarelor din *raionul Sibiu,* trecându-se cu vederea această greșală, care duce la confundarea jocului de creație cu o activitate obligatorie. Referatul ținut la consfătuirile din Ianuarie, în cadrul secției educatoarelor din *orașul Sibiu,* a arătat însă că problema jocurilor de creație a fost înțeleasă just. De aici concluzia că între educatoarele din orașul și raionul Sibiu există o totală lipsă de legătură. Un schimb de experiență ar contribui rodnic la înlăturarea unor lipsuri care mai persistă în activitatea instituțiilor preșcolare din raionul respectiv. Cu toate că în ultimul timp, M.I.P. a dat îndrumări juste în special prin scrisoarea metodică „jocuri de creație", totuși, chiar în programul pentru cercurile pedagogice, indică o „lecție" deschisă cu tema „joc de creație". Aceasta este o serioasă lipsă a I.P.C.D. care a dat pe teren o astfel de programă. Din această cauză, unele educatoare, ca tov. Maria Davidoiu dela grădinița de copii Nr. 9 din Constanța, organizează la cercul pedagogic: „jocul de creație" „Călătoria Jenichii dela satul natal la un oraș". Acest „joc de creație", s'a încadrat chiar „în timpul prevăzut de educatoare 30 — 35 minute"! E o lipsă din partea educatoarelor că nu au luat atitudine față de aceaste indicații greșite ale I.P.C.D.-ului.

Dacă așa cum s'a arătat, educatoarea nu-și poate planifica jocul de creație, să vedem în ce constă pregătirea în vederea organizării și desfășurării lui în instituția preșcolară.

Pentru desfășurarea în condiții cât mai bune a activităților și jocurilor la libera alegere și în special a jocurilor de creație, în fața educatoarei se pune problema pregătirii locului de joc și a materialului necesar.

Pregătindu-se în vederea jocurilor de creație, educatoarea trebue să folosească în largă măsură, jucăriile care au o influență deosebită asupra desfășurării jocului. Jucăriile ajută copilului să înțeleagă mai bine obser-

vaţiile sale asupra mediului înconjurător. Educatoarele noastre fruntaşe folosesc jucăria pentru a dezvolta la copii vorbirea şi deprinderile necesare.

Jucării care reprezintă lucruri sau fiinţe din lumea înconjurătoare, jucării care prin forma lor îndeplinesc condiţiile educative estetice şi sanitare, care pot fi mânuite şi transformate uşor (demontarea, desbrăcarea şi îmbrăcarea păpuşilor etc.), un material ajutător bogat, iată ce trebue să asigure din timp educatoarele pentru reuşita jocurilor de creaţie ale copiilor. Materialul trebue să fie legat de conţinutul tematic al jocului şi să corespundă nivelul de dezvoltare al copiilor care creiază jocul.

Experienţa educatoarelor noastre arată că, adesea, un obiect asemănător cu cele văzute sau povestite în ajun, poate stimula iniţierea unui joc de creaţie. Educatoarele au observat în practica lor că un halat sau o bonetă, un chipiu sau o maşină de gătit de jucărie, poate constitui, de foarte multe ori, stimulentul jocurilor „de-a doctorul", „de-a miliţianul", „de-a bucătarii" etc.

Tovarăşa educatoare dela căminul „Fabrica de Confecţii Gh. Gheorghiu-Dej", din Bucureşti, şi-a creat în colţul cel mai luminos al sălii de grupă un loc special, punând la îndemâna tuturor copiilor jucării şi material variat. Aşezarea fiecărei jucării la locul ei, dă în acelaş timp prilejul de a forma la copii bunele deprinderi. In despărţiturile şi sertarele individuale, copiii pot găsi şi jucăriile lucrate de ei la activităţi obligatorii: sănii, roabe, iepuraşi, maşini etc. In acest colţ, se mai găseşte un covor pe care se pot desfăşura unele jocuri. In etapele I, II, şi IV din programul zilei, mesele şi scăunelele sunt aşezate în colţul opus al camerei, astfel încât rămâne destul loc pentru joc. O atenţie deosebită a dat educatoarea amenajării terenului pe care se joacă copiii. Deasemeni ea are întotdeauna material potrivit anotimpului, spre a fi dat copiilor (sănii, roabe, lopeţi, găleţi, stropitori, etc.)

Educatoarele noastre ştiu că variind şi alternând din timp în timp tipurile de jucării şi materialul, împrospătând mereu aspectul lor, vor putea influenţa cu uşurinţă asupra jocului copiilor.

In Bucureşti (în raioanele 1 Mai, Gh. Gheorghiu-Dej, Griviţa Roşie, etc.) şi în alte oraşe din ţară, s'au deschis centre unde cu ajutorul părinţilor se confecţionează jucării şi material didactic. Deşeurile, ce nu mai pot fi întrebuinţate în întreprinderi, sunt folosite în mod just de educatoarele dela „Fabrica de Confecţii Gh. Gheorghiu-Dej" din Bucureşti, în confecţionarea materialului necesar instituţiilor preşcolare, înlocuind astfel cu succes multe jucării gata fabricate (păpuşi mici din cârpe, îmbrăcăminte, covoraşe, etc.).

In raionul Griviţa Roşie din Bucureşti există două camere pentru confecţionarea materialului didactic, unde educatoarele din raion, în timpul liber, lucrează prin rotaţie.

Tovarăşa educatoare din comuna Câmpenii de Sus, raionul Beiuş, educatoare tânără, lucrând la o unitate nou înfiinţată, a reuşit să antreneze părinţii la confecţionarea jucăriilor.

Nu toate educatoarele însă se preocupă îndeajuns şi nu dau dovadă de iniţiativă în procurarea şi confecţionarea cu mijloace locale a materialului necesar. Astfel, educatoarea dela căminul fabricei de mobile din com. Pâncota, raionul Arad, nu are jucării pentru copii. Dar ea nu s'a gândit să antreneze câţiva părinţi, lucrători ai fabricei şi cu ajutorul acestora, din resturile neutilizate existente în întreprindere, să confecţioneze jucăriile şi materialele necesare.

Un rol deosebit de preţios îl are materialul strâns din natură, ghindă, castane, conuri de brad, etc., material pe care copiii îl adună cu o deosebită plăcere. El lărgeşte posibilitatea de a varia temele de joc. In această privinţă, trebue extinsă iniţiativa unor secţiuni de învăţământ de a organiza schimb de material din natură între regiuni cu specific diferit. (De ex. Secţiunea de Invăţământ a regiunii Constanţa a făcut schimb de material cu Secţiunea de Invăţământ a regiunilor Cluj şi Stalin).

Deosebit de plăcute sunt pentru copii şi jucăriile confecţionate de ei în cadrul activităţilor obligatorii.

După desfăşurarea jocurilor de creaţie, educatoarea va putea totdeauna să scoată o serie întreagă de învăţăminte în legătură cu desfăşurarea jocului, cu efectul ce l-a avut jocul asupra copiilor, cu manifestările anumitor copii, cu sentimentele trezite la copii de subiectul sau personagiile povestirii, etc.

Nu toate educatoarele s'au deprins, însă, să-şi îmbunătăţească munca, ţinând seama de concluziile concrete, pe care trebue să le tragă din desfăşurarea jocurilor de creaţie. De exemplu, la grădiniţa Nr. 1 din oraşul Iaşi, concluzia în urma unui joc de creaţie este: „jocul a fost amuzant şi plăcut". Asemenea concluzii formale nu ajută educatoarele în îndeplinirea sarcinilor ce le revin.

O concluzie folositoare ar fi trebuit să arate de exemplu, în câteva cuvinte, tema jocului, manifestările a trei-patru copii, asupra cărora educatoarea şi-a propus să-şi îndrepte atenţia, ce material a fost folosit într'o formă nouă în acest joc, etc. La propuneri ar fi trebuit să se arate asupra cărui copil sau asupra cărei laturi a jocului de creaţie e necesar să-şi îndrepte atenţia pe viitor, etc.

Aprecierea jocurilor creatoare ale copiilor trebue să scoată în evidenţă şi importanţa educativă a jocului, precum şi felul în care educatoarea a îndrumat jocul. Fără a analiza jocul şi comportarea copiilor în timpul jocului, fără a arăta metodele folosite de către educatoare pentru conducerea şi îndrumarea jocului, concluziile nu-şi vor atinge scopul.

Astfel, tov. educatoare dela grădiniţa Nr. 39, raionul Lenin, din Bucureşti, în urma desfăşurării unui joc de creaţie, scrie următoarele:

«Un grup de copii a construit un „tunel" din cuburi. Sanda, Costel şi Marin au construit trenul, iar Dorina şi Mariana au făcut la „gară" un colţ al „mamei şi copilului". Copiii s'au jucat în colectiv. Mariana, văzând pe Titi şi Nelu care se jucau singuri, i-a antrenat în joc, dându-le sarcini. Nu a fost necesar să intervin în joc. Copiii n'au ştiut care sunt sarcinile şefului de gară. E necesar ca într'una din zilele viitoare, să mai mergem odată la gară».

Educatoarele sovietice folosesc note zilnice sau caiete speciale de observaţii asupra jocurilor copiilor. Şi educatoarele noastre ar trebui să aplice aceste procedee în instituţiile preşcolare dela noi.

Trebue să se introducă caietul de însemnări cu descrierea amănunţită a jocurilor, care oglindesc specificul local, felul de viaţă, muncile oamenilor specifice regiunii, obiceiurile şi elementele de folclor, etc.

Aceste caiete pot cuprinde deasemeni unele procedee folosite de educatoare în diferite împrejurări. Vor fi trecute totodată observaţiile educatoarei făcute dela începutul anului asupra desfăşurării jocurilor de creaţie, a atitudinii diferiţilor copii în jocuri, a schimbării survenite în purtarea

lor în joc. Este bine ca aceste observații asupra copiilor să fie completate de informațiile culese din discuțiile cu membrii familiei respective.

★

Din cele arătate până aici, reese în primul rând, că jocul de creație trebuie să fie un mijloc de educație comunistă a copiilor preșcolari. Pentru a realiza acest obiectiv, condiția esențială constă în aceea ca jocul să fie în *permanență* îndrumat cu pricepere de educătoare. Reese deci, în al doilea rând, importanța conducerii jocurilor de creație de către educatoare.

Folosind jocul ca pe o posibilitate deosebit de prețioasă de a cunoaște copiii, educatoarea poate interveni pozitiv în desfășurarea jocului, contribuind la creșterea influenței colectivului asupra fiecărui copil, antrenând copiii pasivi, menținând o atmosferă de voie bună.

Educatoarele noastre trebue să lupte cu hotărîre pentru înlăturarea rămășițelor concepțiilor pedagogice reacționare ale lui Fröbel, Montessori, Decroly, care considerau jocul de creație ca un joc dezordonat și fără scop, supus capriciilor copilului. Aceste rămășițe se manifestă prin atitudinea de nepăsare și neglijare a rolului jocului de creație ca mijloc important în educația comunistă (de exemplu, educatoarea căminului Comitetului pentru Artă din București, tricotează în timp ce copiii se joacă).

Este necesar un larg schimb de experiență asupra conducerii jocurilor și asupra concluziilor ce trebue trase, folosindu-se în acest scop activitatea cercurilor pedagogice.

O problemă pe care o ridică activitatea educatoarelor tinere absolvente ale școlilor pedagogice, este slaba lor pregătire practică în ceeace privește jocurile de creație. De aci decurge sarcina importantă a școlilor pedagogice de educatoare de a acorda o mai mare atenție participării efective a elevelor în timpul cât fac practica și, în special, în timpul practicei continui, la etapele din zi în care se desfășoară activitățile și jocurile la libera alegere a copiilor.

O sarcină, pe care unele din inspectoarele pentru învățământul preșcolar nu au privit-o îndeajuns de serios până în prezent, este îndrumarea și controlul muncii educatoarelor în ce privește conducerea jocurilor de creație, a concluziilor educatoarelor în urma desfășurării jocurilor și urmărirea aplicării lor în practică.

Consfătuirile raionale din Ianuarie 1953, au ajutat educatoarele noastre să-și îmbunătățească munca, prin efectuarea unui schimb de experiență și prin lămurirea anumitor probleme.

Ar fi bine ca grupe de educatoare să inițieze studierea diferitelor teme cum ar fi de exemplu — dezvoltarea vorbirii prin jocul de creație, formarea spiritului de colectiv, influența jocului de creație asupra dragostei copiilor pentru muncă și oamenii muncii, etc.

Există condiții pentru a putea trece la o muncă de adâncime în problema jocurilor de creație, la o activitate sistematică, cu rezultate din ce în ce mai bune.

Pentru aceasta, e necesar să folosim din plin bogata experiență a educatoarelor sovietice, experiență care trebue să devină tot mai cunoscută și mai larg aplicată în instituțiile noastre preșcolare.

J. BERCEA

Să folosim experienţa şcolii şi a pedagogiei sovietice pentru a lupta cu succes împotriva rămânerii în urmă la învăţătură

In cei peste 35 de ani de existenţă, şcoala sovietică a străbătut un drum uriaş, plin de roade, dovedind — prin rezultatele sale minunate — superioritatea incontestabilă a sistemului de educaţie comunistă.

Congresul al XIX-lea al P.C.U.S., care a arătat lumii întregi măreţele succese obţinute de statul sovietic în toate domeniile, a arătat în acelaş timp şi perspectivele minunate de dezvoltare ale culturii sovietice, în cadrul celui de al cincilea plan cincinal. Congresul al XIX-lea al P.C.U.S. a trasat ca o sarcină de mare importanţă în domeniul desvoltării învăţământului sovietic trecerea, până la sfârşitul cincinalului, dela învăţământul obligatoriu de 7 ani, la învăţământul mediu general obligatoriu de 10 ani în toate oraşele capitale de republici, în oraşele de subordonare republicană, în centrele regionale, de ţinut şi în marile centre industriale. Deasemeni, potrivit indicaţiilor geniale ale lui I. V. Stalin, arătate în lucrarea sa de importanţă mondială „Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S.", Congresul al XIX-lea al P.C.U.S. a hotărît să se treacă la realizarea învăţământului politehnic în şcoala medie şi să se ia măsuri pentru crearea condiţiilor necesare realizării învăţământului general politehnic.

Acestea sunt prevederi cu adevărat epocale care vestesc zorii luminoşi ai comunismului.

Şcoala sovietică îşi propune scopuri măreţe în ceea ce priveşte educarea constructorilor activi ai comunismului, devotaţi până la sacrificiu Patriei Socialiste, Partidului Comunist şi Guvernului Sovietic.

Învăţătorii şi profesorii sovietici sunt preocupaţi, clipă de clipă, de ridicarea calităţii învăţământului, pentru ca astfel toţi elevii, fără excepţie, să-şi însuşească temeinic bazele ştiinţelor, să fie educaţi în spiritul moralei comuniste şi să-şi formeze priceperile şi deprinderile necesare pentru a putea aplica cunoştinţele lor în practica construirii societăţii comuniste.

Principiul de bază, după care se călăuzesc cadrele didactice sovietice, în lupta lor pentru asigurarea succesului la învăţătură a tuturor copiilor, este acela care călăuzeşte pe toţi oamenii muncii din Uniunea Sovietică: dacă muncitorii din întreprinderile industriale din U.R.S.S. şi colhoznicii sovietici nu admit niciun fel de rebut în munca lor şi socotesc că a lucra

fără rebuturi este o chestiune de onoare, nici învățătorii și profesorii sovietici nu se împacă cu cazurile de repetență. Astfel, mii și mii de învățători sovietici au arătat și arată — în practica lor — că în școala sovietică se poate învăța în așa fel, încât toți elevii să-și însușească temeinic cunoștințele științifice și să dea dovadă — prin întreaga lor activitate — că au cunoștințe trainice și știu să le aplice în practică.

De aceea învățătorii și profesorii sovietici sunt pătrunși de adevărul că lupta pentru ridicarea nivelului general la învățătură, lupta împotriva rămânerii în urmă la învățătură a elevilor este o acțiune deosebit de importantă, care se încadrează în munca uriașă pe care o duc oamenii sovietici pentru construirea comunismului.

Bogata experiență a pedagogiei și a școlii sovietice ne arată că numai analiza justă a cauzelor care determină repetența poate duce la înlăturarea ei.

E bine să precizăm dela început că totdeauna cauza esențială a rămânerii în urmă la învățătură trebue căutată în felul în care se desfășoară activitatea instructiv-educativă a școlii.

Desigur că uneori insuccesele la învățătură ale elevilor sunt pricinuite și de anumiți factori obiectivi (boala copilului, supraîncărcarea programelor școlare, nestabilitatea cadrelor didactice, înzestrarea insuficientă a școlii cu utilajul necesar), dar și în acest caz tot învățătorilor și profesorilor le rămâne rolul important în lichidarea rămânerii în urmă, prin ajutorul sistematic și organizat pe care trebue să-l dea, la timp, acestor elevi. Deci cauza de bază nu trebue văzută în acești factori, ci în felul cum învățătorii și profesorii își organizează munca lor în cadrul școlii.

Iată câteva din cele mai importante cauze care pot explica, în mod științific, rămânerea în urmă:

a) lipsa unei planificări sistematice — a activității instructiv-educative din clasă — legată de condițiile concrete ale clasei respective; *b)* pregătirea superficială pentru lecție a învățătorilor și profesorilor; *c)* metodele învechite folosite de către învățători și profesori în predarea cunoștințelor; *d)* lipsa unui control sistematic al cunoștințelor elevilor și aprecierea nejustă a cunoștințelor acestora; *e)* frecvența neregulată a elevilor, ca urmare a lipsei de colaborare dintre școală și familie; *f)* nesesizarea la timp, de către profesor, a rămânerii în urmă la învățătură a elevilor, ca urmare firească a necunoașterii de către profesor a elevilor respectivi; *g)* lipsurile din cunoștințele, priceperile și deprinderile elevilor din anii precedenți; *h)* lipsa unei munci sistematice în ceea ce privește munca de acasă a elevilor și a activității lor extrașcolare; *i)* nesprijinirea cadrelor didactice, în activitatea lor instructiv-educativă, pe organizațiile de copii și tineret din școală, precum și pe ajutorul familiei elevilor.

Cauza de bază a rămânerii în urmă la învățătură a elevilor o constitue însă nivelul scăzut ideologic, politic și profesional al cadrelor didactice.

Dacă acestea sunt principalele cauze ale rămânerii în urmă la învățătură a elevilor, este absolut firesc că numai justa organizare a activității instructiv-educative din clasă, la care toți elevii să participe în mod activ este metoda cea mai bună pentru înlăturarea repetenției.

Experiența celor mai buni învățători și profesori sovietici ne arată că înlăturarea repetenției este posibilă numai acolo unde cadrele didactice au grijă de ridicarea sistematică a calității cunoștințelor elevilor și de prevenirea, din timp, a rămânerii în urmă la învățătură a elevilor.

Pentru ca procesul instructiv-educativ să se desfăşoare în bune condiţiuni, învăţătorul sau profesorul trebue să dea o atenţie deosebită planificării activităţii sale.

O justă planificare face posibilă organizarea precisă a muncii învăţătorului sau profesorului cu elevii; ea permite urmărirea — pas cu pas — a felului cum se desfăşoară munca, controlul şi îmbunătăţirea ei.

Fiecare învăţător sau profesor este dator să-şi alcătuiască, încă dela începutul anului şcolar, planul calendaristic al activităţii pe care o va desfăşura în întregul an şcolar.

Trecând la munca de elaborare a acestui plan, profesorul trebue să aibă — în primul rând — clar, în faţă următoarele:

a) felul cum elevii clasei sale au asimilat cunoştinţele anului şcolar precedent;

b) ce părţi din programă au fost bine însuşite şi ce părţi ale programei trebue repetate şi fixate.

Numai în funcţie de această situaţie învăţătorul sau profesorul poate trece la stabilirea sarcinilor ce-i revin în noul an şcolar, poate prevedea măsurile necesare asigurării unei însuşiri temeinice a cunoştinţelor de către elevi pentru a preîntâmpina rămânerea în urmă la învăţătură.

O astfel de planificare reprezintă un element viu, creator, care constitue într'adevăr o călăuză în activitatea profesorului.

Conducerea şcolii cere fiecărui profesor planul de muncă pe pătrarul sau semestrul respectiv.

Profesorii şi învăţătorii fruntaşi sovietici nu se mulţumesc numai cu planificarea activităţii lor didactice pe un singur pătrar sau semestru. Ei îşi întocmesc un plan pe întregul an şcolar, punând accentul, în primul rând, pe studiul temelor mai grele.

Din experienţa unei activităţi de mai mulţi ani, unii profesori sovietici şi-au dat seama care sunt temele care se însuşesc cu mai multă uşurinţă de către elevi şi care se asimilează mai greu. De aceea, în planificarea muncii, ei acordă o atenţie deosebită studierii capitolelor mai grele, precum şi recapitulării materiei legate de temele date.

Vorbind despre preocuparea învăţătorilor şi profesorilor sovietici pentru o justă planificare a activităţii lor, trebue să menţionăm marea importanţă pe care o are aprecierea — în prealabil — a cunoştinţelor elevilor Ne referim aici, în special, la cunoaşterea minuţioasă — de către profesor — a nivelului de cunoştinţe şi deprinderi pe care le au elevii la începutul anului şcolar. Dar ne referim deasemeni şi la cunoaşterea — de către învăţător — a sferei de noţiuni şi deprinderi a copiilor la intrarea în clasa I-a, la cunoaşterea de către profesorii claselor V—VII, a elevilor din clasa a IV-a.

Profesorii şi învăţătorii sovietici nici nu-şi pot închipui cum ar putea să-şi desfăşoare munca instructiv-educativă în noul an şcolar, dacă în prealabil n'au stabilit volumul cunoştinţelor elevilor. Cunoscând lipsurile din cunoştinţele elevilor şi consemnându-le într'un caiet special, profesorii şi învăţătorii sovietici dau fiecărui elev teme individuale, în vederea lichidării lipsurilor constatate. Unii profesori sovietici folosesc la clasa a V-a şi o altă metodă. Ei îşi încep activitatea cu repetarea — pe scurt — a capitolelor mai importante din materia respectivă parcursă în anul precedent. După aceea, dau lucrări de control la nivelul cunoştinţelor şcolii elementare. Prin verificarea ulterioară a acestor lucrări, profesorii sovietici scot în evi-

denţă părţile slabe din cunoştinţele elevilor şi apoi, în funcţie de aceasta, trec la planificarea exactă a muncii lor pe noul an şcolar.

In foarte multe din şcolile sovietice, se obişnueşte deasemeni ca profesorii claselor a V-a să asiste la lecţiile din clasa a IV-a, să pregătească — împreună cu învăţătorii respectivi — lucrările scrise ale elevilor, să asiste la lucrările de control şi să ia parte la analiza acestor lucrări. In acelaş timp, învăţătorii claselor a IV-a asistă şi ei la lecţiile claselor a V-a, consultă profesorii acestor clase în ceea ce priveşte studierea în mod sistematic a materialului prevăzut în programă.

Experienţa profesorilor şi învăţătorilor sovietici, care folosesc această metodă, ne arată că ea dă roade foarte bune. Aşa de exemplu, dacă până acum în clasa a IV-a, la verificarea lucrărilor de control, învăţătorii respectivi nu acordau suficientă atenţie greşelilor ortografice şi dacă profesorii claselor a V-a trebuiau să piardă mult timp pentru înlăturarea acestor lipsuri, prin folosirea acestei metode au fost preîntâmpinate cu succes greutăţile.

Invăţătorii şi profesorii sovietici privesc munca de pregătire pentru lecţie ca un proces continuu, creator. Ei sunt astfel preocupaţi în permanenţă să strângă materialul bibliografic necesar, citate şi extrase din diferite lucrări, să facă decupări din ziare, să-şi alcătuiască scheme grafice, diagrame, schiţe, indexul pentru materialul didactic, etc.

Invăţătorii şi profesorii sovietici păstrează cu grijă planurile din anii precedenţi, folosind atunci când pregătesc lecţiile noi, observaţiile pe care le-au făcut cu privire la lecţiile ţinute.

In felul acesta, ne-am apropiat de problema hotărîtoare pentru combaterea insucceselor elevilor la învăţătură, de problema privitoare la realizarea creatoare de către profesor, în cadrul lecţiilor, a tuturor principiilor didacticei sovietice.

Intrebuinţând — în predare — diferite metode şi procedee, utilizând la maximum cuvântul viu, plin de conţinut, care, constitue un mijloc foarte important pentru educaţie, profesorii sovietici trezesc dragostea şi interesul profund al elevilor faţă de ştiinţă, contribuind prin aceasta la creşterea nivelului calitativ al învăţăturii.

Deasemeni o atenţie deosebită dau învăţătorii şi profesorii sovietici realizării principiului intuiţiei.

Astfel, în predarea diferitelor lecţii (de geografie, istorie, etc.), ei împletesc activitatea din clasă cu excursii, în cadrul cărora elevii iau contactul în mod direct cu problemele lecţiei respective.

Preocupaţi de a realiza o percepere activă la elevii lor, profesorii sovietici utilizează — la lecţii — material intuitiv, bogat şi variat, folosesc diferite fragmente din operele literare care descriu plastic fenomenele studiate.

Paralel cu realizarea unei perceperi active, profesorii sovietici acordă cea mai mare atenţie dezvoltării judecăţii proprii a elevilor. Aceasta este una din cele mai importante premize pentru prevenirea formalismului în cunoştinţele lor.

De exemplu, pentru dezvoltarea la copii a judecăţii matematice, se dă o mare importanţă rezolvării uneia şi aceleeaşi probleme prin mai multe procedee, explicării — de către elevi — a planului de rezolvare a problemelor efectuate acasă, etc.

In organizarea şi desfăşurarea lecţiilor, învăţătorii şi profesorii sovietici dau o mare atenţie respectării principiului accesibilităţii.

Vorbind despre accesibilitatea învățământului, trebue să ne amintim de C. D. Uşinschi, care a arătat că în instruire trebue evitat tot ce este prea greu şi tot ce este prea uşor. Neglijarea de către profesor a principiului accesibilității duce la formalism şi constitue una din cauzele insuccesele la învățătură ale elevilor.

In predarea gramaticii, profesorii sovietici se străduesc să concretizeze noțiunile gramaticale abstracte, formulându-le pe înțelesul elevilor.

In articolul lui A. V. Ososcov „Contribuții la problema înlăturării rămânerii în urmă la învățătură şi a repetenției", publicat în Sovietscaia Pedagoghica Nr. 1/1951, autorul, pentru a ilustra felul în care profesorii de limbă țin seama de acest principiu în predarea gramaticii, dă ca exemplu pe profesoara N. I. Hlebnicova.

Pentru a familiariza copiii cu propoziții eliptice de subiect, N. I. Hlebnicova foloseşte texte din folclor şi, în deosebi, proverbe. In acest caz, elevii îşi dau seama nu numai de caracterul şi structura propozițiilor eliptice de subiect, ci înțeleg deasemeni şi sensul acestui fel de propoziții, ceea ce contribue fără îndoială la dezvoltarea gândirii şi vorbirii lor.

O astfel de muncă a profesorului cu elevii, permite acestora să înțeleagă că *„...datorită gramaticii, limba capătă posibilitatea de a îmbrăca gândurile umane în învelişul material al limbii".*[1]

Realizarea principiului însuşirii temeinice a cunoştințelor are deasemeni o importanță deosebit de mare în lupta pentru asigurarea succesului elevilor la învățătură. In legătură cu aceasta, este necesar să subliniem rolul exercițiilor şi al repetiției, care contribue la formarea deprinderilor temeinice.

Amintim, în acest sens, experiența tovarăşei E. N. Loseva, profesoară de limbă şi literatură rusă la clasele V—VI la Şcoala Nr. 5 din oraşul Egorievsc, care foloseşte diferite feluri de compuneri: compuneri pe baza unui tablou, compuneri cu caracter creatoar („Iarna în pădure", „Mama mea" etc.), compuneri cu subiect literar („Dece este Ilia Muromeț un erou popular", „Dece îmi place Alexei Meresiev" etc.).

Astfel de lucrări contribue în mare măsură la înarmarea elevilor cu cunoştințe temeinice, la formarea priceperilor şi deprinderilor de muncă independentă. De aceea majoritatea profesorilor sovietici dau o foarte mare importanță dării temelor pentru acasă, care nu se rezumă la studierea lecției din manual, ci cuprinde în special o serie de lucrări individuale.

Un factor de o importanță deosebită — în lupta pentru asigurarea succesului la învățătură a elevilor — este munca cu fiecare elev în parte.

Munca cu fiecare elev în parte cere profesorului tact pedagogic şi cunoaşterea elevului din punct de vedere al stării lui fizice, cunoaşterea particularităților lui psihice, a aptitudinilor sale, etc.

Experiența profesorilor sovietici confirmă că esențialul în munca cu fiecare elev în parte este ca profesorul să dea la timp ajutorul necesar elevului, fără ca acest ajutor să-i fie cerut.

Profesorii sovietici fruntaşi nu au elevi repetenți şi rămaşi în urmă la învățătură, pentrucă şi-au concentrat toată dragostea şi atenția în vederea acordării unui ajutor concret fiecărui elev, lucrând în mod individual cu fiecare dintre ei. Tocmai această calitate a profesorilor îi atrage pe elevi, trezind în ei dragostea profundă atât față de pedagog, cât şi față de ştiință.

---

[1] *I. V. Stalin:* Marxismul şi problemele lingvisticii. Ed. P.M.R., pag. 24.

Desfăşurând munca cu fiecare elev în parte, profesorii sovietici organizează — în primul rând — evidenţa curentă a cunoştinţelor elevilor, notând şi scoţând în relief cauzele rămânerii în urmă, de îndată ce le constată la un elev.

Urmărind cu atenţie fiecare elev în parte, profesorul poate observa la timp lacunele din cunoştinţele unora dintre ei şi deci poate din timp să ia măsurile necesare pentru a lichida această rămânere în urmă. Munca principală în această privinţă o depune profesorul chiar în cadrul lecţiei. In centrul atenţiei şi preocupărilor sale, sunt elevii rămaşi în urmă, elevi cărora le dă explicaţii şi indicaţii suplimentare, îi ascultă mai des, căutând să-i antreneze în activitatea clasei, le controlează mai atent temele efectuate acasă, dându-le să execute — în mod individual — teme în legătură cu materia slab însuşită.

Cele arătate mai sus nu trebue înţelese în sensul că, la lecţie, profesorul trebue să ţină seama numai de elevii slabi. Un profesor priceput nu neglijează nici pe cei buni, nici pe cei slabi; activitatea profesorului cu elevii ameninţaţi să rămână în urmă la învăţătură nu trebue să dăuneze muncii cu întreaga clasă. Când profesorul este convins că marea majoritate a elevilor şi-a însuşit temeinic materia expusă, nu e nevoe să ţină pe loc lucrările întregii clase, din cauza rămânerii în urmă a 1—2 elevi, cu care se pot efectua lecţii suplimentare în orele din afară de clasă.

Vorbind despre lecţiile suplimentare cu elevii rămaşi în urmă, trebue să menţionăm că experienţa celor mai buni profesori sovietici confirmă, în primul rând, necesitatea ca aceste lecţii să se desfăşoare pe baza unor planuri individuale, în alcătuirea cărora se ţine seama de toate dificultăţile întâmpinate de elevul respectiv şi de motivele rămânerii lui în urmă.

Pe baza acestor planuri, profesorii fac lecţii individuale cu elevii rămaşi în urmă, le dau teme şi controlează executarea lor. Munca individuală este dusă cu elevii respectivi până când ei ajung din urmă pe ceilalţi colegi ai lor, şi pot intra în ritmul normal al întregii clase.

Lecţiile suplimentare, efectuate în grupe, sunt justificate numai în cazul când se constată că rămânerea în urmă la învăţătură a elevilor — la o anumită temă grea — are un caracter de massă.

Lecţiile suplimentare individuale constitue un mijloc foarte important pentru combaterea rămânerii în urmă a elevilor.

Profesorii sovietici nu precupeţesc nimic atunci când se pune problema ajutorului suplimentar ce trebue dat elevului care nu şi-a însuşit la lecţie un anumit material. Ei îşi dau perfect seama că trebue să meargă pe urmele proaspete ale lecţiei şi se străduiesc, prin toate mijloacele posibile, să facă în aşa fel ca elevul să ducă la bun sfârşit executarea acasă a primei teme dată în legătură cu materia slab însuşită. In caz contrar, după două-trei lecţii, în cunoştinţele elevilor se va forma o mare lacună, a cărei lichidare va fi mult mai grea decât lămurirea la timp a materiei.

Activitatea pedagogică este un proces foarte complex. Ea cere în mod obligatoriu simţul măsurii, calitate minunată pe care profesorii sovietici o manifestă în întreg procesul instructiv-educativ şi în special în procesul muncii cu fiecare elev în parte.

Munca cu fiecare elev în parte constitue cel mai important mijloc de combatere a insuccesele şi a repetenţiei în şcoală. Folosirea nejustă a acestui mijloc de influenţă pedagogică poate aduce însă prejudicii muncii de educaţie şi instrucţie comunistă. Ne referim la influenţa dăunătoare a

unei activităţi individuale cu fiecare elev, desfăşurată izolat de activitatea cu întreaga clasă, cu colectivul elevilor.

Iată ce spunea A. S. Macarenco în legătură cu aceasta: *„Munca cu fiecare elev nu înseamnă grija pentru o singură persoană, izolată şi capricioasă. Sub steagul muncii cu fiecare elev nu trebue să înţelegem o educaţie individualistă mic burgheză. Nu procedează just acel pedagog care tratează lipsurile elevilor cu prea multă indulgenţă, le satisface orbeşte capriciile, se poartă cu multă bunăvoinţă, în loc să-i educe şi să le transforme caracterul. Trebue să avem exigenţe lipsite de compromis faţă de personalitatea copilului, care are sarcini precise faţă de societate şi care răspunde pentru faptele lui. Munca cu fiecare elev în parte constă în faptul că, potrivit specificului lui individual, trebue să facem ca acesta să devină un demn şi devotat membru al colectivului său şi cetăţean al Uniunii Sovietice".* [1]

Şi, într'adevăr, hipertrofia muncii cu fiecare elev în parte nu este altceva decât o exprimare a pedocentrismului reacţionar şi a teoriei antiştiinţifice a aşa numitei educaţii libere.

Profesorul trebue să formeze personalitatea elevilor tocmai cu ajutorul colectivului, să trateze personalitatea lor în spiritul ideilor lui Macarenco, în spiritul optimismului.

Acest optimism pedagogic presupune o profundă încredere în forţele elevilor, exigenţe severe faţă de fiecare elev, educarea la elevi a simţului critic i şi autocriticii. Profesorii sovietici realizează aceste principii ale lui Macarenco prin întreaga lor activitate instructiv-educativă.

Una din cauzele rămânerii în urmă la învăţătură a elevilor este lipsa unui control sistematic a cunoştinţelor şi deprinderilor lor. Verificarea şi aprecierea justă a cunoştinţelor şi deprinderilor elevilor reprezintă un mijloc important pentru asigurarea succesului lor la învăţătură. Verificarea cunoştinţelor elevilor trebue făcută însă în aşa fel, încât toţi elevii să se considere obligaţi a da răspunsuri cât mai bune la fiecare lecţie. Învăţătorii şi profesorii sovietici folosesc în acest scop o varietate de forme de control: lucrări scrise de control, interogare individuală a elevilor (scoaterea lor la tablă), interogarea elevilor din bănci, etc.

Unii învăţători şi profesori sovietici nu se mărginesc numai la înregistrarea în catalog a controlului cunoştinţelor elevilor, ci notează observaţiile lor într'un caiet special. In acest caiet nu se fac numai însemnări cu privire la lipsurile din cunoştinţele şi deprinderile elevilor, dar în acelaş timp, pe baza acestor lipsuri, se schiţează şi planul pentru lichidarea lor. In felul acesta, însemnările din caiet, dau posibilitate profesorului să urmărească în mod minuţios felul cum îşi însuşesc elevii materia din diferitele părţi ale cursului.

In multe şcoli din Uniunea Sovietică, s'a introdus o formă nouă de control: controlul colectiv asupra cunoştinţelor elevilor. Profesorii de diferite specialităţi se ajută unii pe alţii pentru verificarea felului cum şi-au însuşit elevii materialul predat. De pildă, toţi profesorii urmăresc dezvoltarea la elevi a deprinderilor de scriere corectă.

In articolul său „Lupta pentru lichidarea repetenţiei", M. F. Panfilenco, directoarea Şcolii medii de fete Nr. 329 din Moscova, scrie următoarele în legătură cu controlul colectiv:

---

[1] *A. S. Macarenco:* Opere pedagogice alese, 1946, pag. 45—46.

„In timpul recreațiilor, în cancelarie, se pot auzi multe discuții în legătură cu controlul colectiv.

Profesoara de matematică spune profesoarei de limba rusă:

— Am pus deoparte, pentru dumneata, trei caiete, în care sunt greșeli de scriere.

Profesoara de limba rusă examinează numaidecât aceste caiete și notează în jurnalul său numele elevelor și greșelile făcute. După terminarea lecțiilor, aceste eleve sunt oprite, li se arată caietele și sunt ajutate să înțeleagă care sunt greșelile pe care le-au făcut.

Sau un alt exemplu:

Profesoara de chimie se adresează profesoarei de matematică:

— Te rog să repeți cu fetele dumitale capitolul „Intocmirea și rezolvarea ecuațiilor cu o necunoscută". La rezolvarea problemelor de chimie am constatat că unele dintre eleve și-au însușit slab acest material.

Profesoara de matematică ascultă sugestia colegei sale și repetă cu elevele rezolvarea ecuațiilor".

Această formă de control oglindește frământarea comună a întregului colectiv pedagogic pentru ridicarea nivelului general la învățătură al elevilor.

In lupta împotriva rămânerii în urmă, profesorii sovietici se sprijină pe organizațiile de pionieri și comsomol. Ei îndrumează în mod sistematic activitatea comsomolului și a organizației de pionieri, pentru a dezvolta la elevi interesul față de știință, pentru a-i învăța să-și organizeze cu folos timpul lor liber. La ședințele de grupă și de clasă, se discută despre regimul zilnic și respectarea lui de către elevi, despre succesele la învățătură, despre pregătirea lecțiilor acasă, despre disciplină, despre ajutorarea profesorului, despre munca instructorului în detașament, despre ajutorarea elevilor rămași în urmă, despre lupta împotriva absențelor nemotivate, despre respectarea „Regulamentului pentru elevi", etc.

In practica școlilor fruntașe din U.R.S.S., organizațiile de tineret folosesc diferite forme de ridicare a nivelului lor cultural: „Olimpiadele științifice comsomoliste", „Excursiile la locurile istorice din regiune", „Societatea științifică a tinerilor fizicieni", „Cercurile de tineri naturaliști", reviste școlare pentru un obiect sau altul, diferite lucrări în legătură cu anumite teme studiate (construirea unor aparate, efectuarea unor experiențe, etc.), studierea unor teme de istorie, literatură, etc. Toate aceste forme dezvoltă interesul tineretului sovietic pentru însușirea științei.

Asemenea preocupări reglementează în mod just activitatea în afară de clasă și extrașcolară a elevilor.

Cu cât legătura între școală și familie este mai strânsă, cu atât rămânerea în urmă a elevilor este mai ușor înlăturată. De aceea învățătorii și profesorii sovietici se străduesc ca această legătură să aibă un caracter concret, ca părinții să afle succesele și lipsurile în munca zilnică și în purtarea copiilor lor. Invățătorii și profesorii sovietici acordă o mare importanță organizării unui regim just al școlarului în familie, ca mijloc important pentru prevenirea rămânerii în urmă. Astfel, ei acordă o mare atenție faptului ca părintii să creeze copiilor posibilitatea de a-și pregăti lecțiile în bune condiții. In acest scop, profesorii sovietici pregătesc cu mare grijă adunările cu părinții, în care se discută probleme strâns legate de munca comună a școlii și familiei pentru educația comunistă a tineretului.

La adunările pe clasă ale părinților, diriginții prezintă referate cu subiecte ca: „Sarcinile școlii în anul școlar sau în pătrarul respectiv". „Te-

mele date acasă şi ajutorul dat de către părinţi", „Despre lecturile copiilor", „Recompense şi pedepse", „Despre regimul zilnic al elevului", „Educarea caracterului", „Formarea deprinderilor şi obişnuinţelor civilizate", etc.

Toată această rodnică activitate creatoare a învăţătorilor şi profesorilor sovietici este rezultatul muncii lor sistematice, perseverente, pentru ridicarea nivelului lor ideologic şi politic.

Iată ce spune M. F. Panfilenco, directoarea Şcolii medii de fete Nr. 329 din Moscova, în articolul „Lupta pentru lichidarea repetenţiei":

„In şedinţele consiliului pedagogic, s'a stabilit că lupta împotriva repetenţiei este un sector al frontului măreţei lupte istorice pentru cauza lui Lenin şi Stalin.

La baza muncii de ridicare a nivelului nostru, am pus studierea teoriei marxist-leniniste, fără de care niciun profesor sovietic nu poate să facă educaţia comunistă a elevilor. S'a luat hotărîrea să se studieze mai profund operele lui V. I. Lenin şi I. V. Stalin, să se chibzuiască în ce fel se aplică — în practica noastră pedagogică — ideile şi tezele formulate de genialii dascăli ai poporului sovietic.

Colectivul nostru a început această muncă în 1945 şi o continuă până astăzi".

★

Partidul Muncitoresc Român, folosind din plin experienţa Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, acordă şcolii şi cadrelor didactice un rol important în opera de construire a socialismului în ţara noastră.

Şcolii noastre îi revine măreaţa sarcină de a făuri armata de tehnicieni, ingineri, agronomi, oameni de ştiinţă şi cultură, de care ţara noastră are nevoe pentru construirea socialismului.

Problema pregătirii temeinice a tinerelor generaţii stă în centrul preocupărilor partidului şi guvernului nostru.

Consfătuirile raionale ale cadrelor didactice, care au fost organizate în ţara noastră după experienţa înaintată a şcolii sovietice, au constituit un prilej de trecere în revistă a succeselor şi lipsurilor existente până acum în munca învăţătorilor şi profesorilor noştri, un prilej de a vedea modul în care s'a aplicat experienţa şcolii sovietice la condiţiile concrete din şcoala noastră. S'a putut constata, în special cu ocazia consfătuirilor raionale, că, în diferite colţuri ale ţării, învăţătorii şi profesorii noştri fruntaşi, folosind bogata experienţă a şcolii sovietice cu privire la munca fără repetenţi în şcoală, obţin rezultate frumoase.

Astfel la Şcoala elementară din comuna Sămbolehi, raionul Sărmaş, regiunea Cluj, la sfârşitul anului 1951—1952 au promovat toţi cei 35 de elevi ai clasei a IV-a.

In predarea gramaticii, de exemplu, învăţătorul respectiv a dat o mare importanţă analizei gramaticale. In acest scop el a studiat temeinic programa şi materialul necesar lecţiei, a consultat materialul sovietic în legătură cu predarea gramaticii în şcoală. El şi-a pregătit deasemeni numeroase texte din clasicii noştri, accesibile vârstei elevilor, făcând astfel lecţiile atractive şi interesante. Elevii sunt puşi să găsească în diferite texte părţile de cuvânt învăţate, să întocmească ei înşişi propoziţii ilustrând anumite reguli gramaticale, etc.

In această clasă, s'a dat o atenţie deosebită formării la elevi a priceperii de a expune în scris, în mod independent, cele citite, de a face nume-

roase compuneri, cu teme date de învățător sau alese de elevi. Pentru dezvoltarea exprimării orale se practică citirea povestirilor literare, a fabulelor, a poeziilor etc., știind că toate acestea stimulează dragostea elevilor pentru literatura și limba maternă.

La aritmetică , s'a analizat cu elevii fiecare problemă, s'a elaborat împreună cu ei planul rezolvării explicându-se fiecare operație. Elevilor li se dau apoi probleme cu condiții schimbate și li se propune să le rezolve prin diferite metode, să dea câteva variante ale aceleiași probleme, să verifice rezultatele, etc. Elevii sunt obișnuiți să alcătuiască în mod independent probleme, mai întâi simple și apoi mai complicate. Folosind asemenea metode, învățătorul sau profesorul a reușit să desfășoare activitatea instructiv-educativă fără niciun repetent.

Cu ocazia consfătuirilor raionale din Septembrie 1952, în ședința pe secții pentru învățământul elementar, din orașul Cluj, învățătoarea clasei a II-a a Școlii de 10 ani Nr. 2 fete a expus metoda folosită de ea în lupta împotriva repetenției.

„Anul acesta am condus clasa a II-a la Școala de 10 ani Nr. 2 fete din Cluj. Deși am avut aceste eleve din clasa I-a, la începutul anului școlar m'am văzut la aritmetică în fața unor lacune, rămase din anul trecut, în cunoștințele elevilor, lacune pe care nu le puteam trece cu vederea. Trei dintre elevele mele erau slabe la învățătură: acestora li s'a mai adăugat o elevă venită dela altă școală. Mi-am propus să-mi schimb metoda de lucru, în special cu acești copii. Chiar dela începutul anului, după orele de clasă, mă ocupam zilnic de fiecare din aceste eleve în parte, căutând să le lămuresc asupra părților de materie neînsușite temeinic. Le dădeam totodată și teme speciale — pentru acasă — pe care le controlam în mod deosebit. La sfârșitul pătrarului I, situația a fost ceva mai bună, două dintre ele căpătând nota de trecere. In pătrarul al II-lea am continuat cu această metodă și am reușit ca și celelalte două eleve să obțină note bune. Niciun moment n'am pierdut din vedere sarcina de a ridica tot mai mult nivelul general al clasei. Astfel în pătrarul al IV-lea toți copiii clasei a II-a rezolvau — cu ușurință și chiar cu plăcere — diferite exerciții și probleme, așa că am reușit la sfârșitul anului să nu am niciun repetent".

In cadrul aceleeași ședințe a arătat deasemeni cum luptă contra rămânerii în urmă, învățătoarea clasei a II-a a Școlii de 10 ani Nr. 1 fete din Cluj:

„Cele 29 eleve ale mele răspundeau frumos și se purtau bine. Cel puțin așa mi se părea mie. Dar cu prilejul lucrărilor de control dela sfârșitul pătrarului I, am constatat serioase lacune în cunoștințele a două eleve. Faptul m'a mâhnit peste măsură, atât din pricina notelor rele pe care a trebuit să le pun, cât și din cauză că n'am sezisat mai din vreme rămânerea în urmă a elevelor mele. Am căutat imediat cauzele rămânerii în urmă. Una dintre eleve avea numai mamă; aceasta, fiind în câmpul muncii, lipsea mult de acasă, în timp ce fiica ei nesupravegheată pleca la joacă prin vecini. Mama celeilalte eleve stătea acasă, dar, fiind bolnavă, nu o putea supraveghea. Pe ajutorul părinților deci nu puteam conta prea mult. Pentru a îndrepta lucrurile, am dat — la început — teme suplimentare — pentru acasă — fără a mă ocupa în mod deosebit de ele. Dar, rezultatele continuau să fie slabe. Am dat lucrări de control și, pe baza lor, mi-am notat cu precizie, pentru fiecare elevă, lipsurile la învățătură. Urmând exemplul școlii sovietice, mi-am făcut apoi un plan serios de muncă pe 3 săptămâni,

pentru lecţiile suplimentare cu cele două eleve rămase în urmă. In fiecare zi, câte o oră, le explicam acele părţi din materialul parcurs unde constatasem — în prealabil — lipsuri, folosind acelaş material didactic ca la predarea pentru întreaga clasă. Astfel elevele rămase în urmă s'au ridicat la nivelul clasei. Experienţa pătrarului I mi-a pus următoarele probleme:

1. să mă pregătesc temeinic şi continuu pentru lecţii şi să folosesc într'o măsură mai mare materialul didactic;

2. să organizez sistematic şi din timp controlul cunoştinţelor elevelor;

3. să cunosc mai bine pe fiecare elevă în parte.

Astfel am reuşit ca toate cele 29 eleve ale mele să promoveze la finele anului".

In cadrul consfătuirilor raionale din Septembrie, s'a arătat că în oraşul Iaşi din cele 39 clase a III-a, care au funcţionat în anul şcolar 1951 — 1952, un număr de 8 clase n'au avut niciun repetent: Şcoala de 7 ani Nr. 4 fete, Şcoala de 7 ani Nr. 8 fete, Şcoala de 7 ani Nr. 6 băieţi, precum şi Şcolile Nr. 6, 7, 12, 14 şi 15 mixte.

Pentru a obţine aceste rezultate, învăţătorii respectivi s'au preocupat — în primul rând — de calitatea lecţiilor, înţelegând că acesta este factorul de bază în lupta pentru asigurarea succesului la învăţătură al elevilor.

De pildă, la Şcoala de 7 ani Nr. 6 mixtă în clasa a II-a, învăţătoarea a procedat în felul următor:

Primul lucru de care a căutat să se asigure a fost frecvenţa regulată a elevilor. Pentru aceasta, învăţătoarea a păstrat o strânsă legătură cu părinţii. Acest fapt a făcut ca ea să cunoască bine situaţia de acasă a copiilor şi a părinţilor lor şi să poată studia bine pe fiecare elev în parte. Cunoscând fiecare elev, ea a putut să-i dea ajutorul necesar atunci când a fost nevoe.

Deasemeni învăţătoarea a dat o mare atenţie temelor pentru acasă ale elevilor. Controlând minuţios şi sistematic aceste teme, ea a reuşit ca toate elevele să-şi facă conştiincios temele.

In afară de aceasta, învăţătoarea menţionează lucrările cele mai bune, prezentându-le clasei. Acest lucru a trezit dorinţa elevilor de a urma pilda celor mai buni. Totodată a arătat elevilor rămaşi în urmă lacunele pe care le au şi cum trebue să lupte pentru a le înlătura.

Sunt — desigur — în ţara noastră încă mulţi asemenea profesori preocupaţi de îmbunătăţirea calitativă a activităţii lor didactice. Recentele consfătuiri raionale din Ianuarie ale cadrelor didactice au arătat că este tot mai mare numărul învăţătorilor şi profesorilor care, însuşindu-şi experienţa cadrelor didactice din U.R.S.S., reuşesc să realizeze lecţii de bună calitate, să înarmeze pe elevii lor cu cunoştinţe şi deprinderi temeinice şi — ca atare — să lupte cu succes împotriva rămânerii în urmă la învăţătură.

Astfel învăţătorii dela şcolile elementare din comunele Tomeşti, Perieni şi Vlădeni, din regiunea Iaşi, acordă o atenţie deosebită pregătirii pentru lecţie, studiază cu atenţie programele, manualele şi materialul bibliografic, îşi alcătuiesc cu multă grijă planurile de lecţie, îşi pregătesc din timp materialul didactic necesar.

Preocupându-se de ridicarea nivelului de cunoştinţe al elevilor lor, unii profesori dau o atenţie deosebită folosirii în timpul lecţiei a materialului didactic.

Iată de exemplu profesorul de matematică dela Şcoala Nr. 39 băieţi din raionul Lenin, Bucureşti, a folosit planşe în predarea temei „Fracţii ordinare", a alcătuit planşe pentru recapitularea unor probleme mari ca cercul, triunghiul, simetrie, perpendiculare şi oblice. Aceste planşe au fost apoi expuse la colţul matematic al clasei.

In unele şcoli, cadrele didactice acordă o deosebită atenţie temelor date pentru acasă. La Şcoala elementară din comuna Apa, raionul Satu-Mare, această problemă a constituit şi obiectul unor discuţii în cadrul consiliului pedagogic, hotărîndu-se luarea anumitor măsuri pentru asigurarea unui control zilnic al temelor elevilor. Deasemeni, cadrele didactice dela această şcoală au hotărît ca greşelile constatate în temele date pentru acasă, să nu fie numai subliniate, dar să se scrie pe caiet şi cuvântul corect pentru ca astfel elevul să-şi dea seama de greşeala făcută. Introducerea şi folosirea acestei metode a dus la obţinerea unor rezultate pozitive în munca cu elevii.

Mai sunt însă învăţători şi profesori, care, neînţelegând sarcinile măreţe ce revin cadrelor noastre didactice în pregătirea tinerii generaţii, nu sunt preocupaţi de ridicarea nivelului general la învăţătură, de înlăturarea rămânerii în urmă. Aceşti învăţători, şi profesori nu dau atenţia cuvenită pregătirii lor pentru lecţie, nu studiază programele şi metodicile respective, lucru care se reflectă în nivelul scăzut al lecţiilor.

Consfătuirile raionale din Ianuarie ale cadrelor didactice au desvăluit şi au atacat unele din aceste lipsuri: de exemplu, tovarăşa Predescu Cornelia, profesoară de Fizică, din raionul Craiova, vine la lecţie complet nepregătită şi face o serie de greşeli în expunerea lecţiei noi. Tovarăşa profesoară nu consultă programa şi nici metodica respectivă; lucrul acesta a făcut ca ea să predea, în aceeaşi lecţie, determinarea presiunii atmosferice, presa hidraulică şi manometre, fără ca elevele să fi învăţat înainte despre barometre.

Necunoaşterea programelor şcolare respective face ca unii profesori să predea materia la întâmplare, nerespectând în felul acesta logica internă a obiectului.

La Şcoala de 7 ani Nr. 2 din Lupeni, nu s'a predat deloc geometria la clasa a VI-a, în cursul celor 2 pătrare, deşi programa prevedea acest lucru.

La Şcoala de 10 ani Nr. 1 băieţi din Bucureşti, prof. de fizico-chimice predă mult mai mult decât prevede programa şi decât se găseşte în manual, ceea ce duce la supraîncărcarea elevilor.

Aceşti tovarăşi nu au înţeles încă faptul că realizarea conţinutului ştiinţific al învăţământului se asigură, în primul rând, prin aplicarea cantitativă şi calitativă a programelor şcolare.

Deasemeni mai sunt încă învăţători şi profesori care nu-şi alcătuesc planuri de lecţie. Astfel la Şcoala din Vintere, raionul Beiuş, majoritatea lecţiilor se predau fără plan. Dela începutul anului şi până în Ianuarie 1953, nu s'au întocmit decât câteva planuri la citire şi aritmetică.

Tovarăşa Agrigorovici Ecaterina, profesoară de istorie la Şcoala de 7 ani, din comuna Poieni, raionul Iaşi, nu şi-a făcut planificarea calendaristică pe pătrarul II nici măcar până la sfârşitul pătrarului respectiv şi nici nu-şi întocmeşte planuri de lecţie. Aceasta explică numărul mare (50%) de elevi rămaşi în urmă la acest obiect.

Lipsa de preocupare a unor profesori pentru calitatea lecţiilor se vă-

deşte şi în faptul că ei nu dau atenţie folosirii materialului didactic. Iată de exemplu tovarăşul Chişim Gheorghe, profesor de matematică în raionul Negreşti, regiunea Bucureşti, uită să aducă instrumentele în clasă la ora de geometrie.

La unele cadre didactice, se observă deasemeni şi lipsa unui control sistematic şi just organizat a cunoştinţelor şi deprinderilor elevilor.

Prof. Ilina, dela Şcoala din Buştenari, nu ascultă elevii decât la sfârşitul pătrarului şi atunci, cum e de aşteptat, face o verificare superficială a cunoştinţelor lor.

Unii învăţători şi profesori nu controlează, cu lunile, temele date pentru acasă. Tovarăşa Burduja Adelina, dela Şcoala elementară din Codăieşti, regiunea Iaşi, nu a corectat nicio temă în primele 2 pătrare. Deasemeni tovarăşa Costea Lucia, învăţătoare la clasa I-a la Şcoala din Vălişoara, raionul Hunedoara, nu controlează caietele elevilor, ceea ce explică în bună parte lipsurile din cunoştinţele lor.

In unele şcoli, s'a înrădăcinat o atitudine complet greşită faţă de elevii repetenţi. Adeseori, unii profesori dela aceste şcoli presupun că deoarece aceştia repetă anul, ei nu mai au nevoe de un control deosebit. Profesorii îi chestionează pe elevii repetenţi fără niciun sistem sau îi ascultă la urmă. Datorită faptului că nu li se acordă nicio atenţie, aceşti elevi nu capătă cunoştinţe temeinice. Ori, profesorul poartă răspunderea pentru volumul şi calitatea cunoştinţelor fiecărui elev. Cu atât mai mult nu-i este permis să neglijeze obligaţiile sale în ceea ce priveşte elevii repetenţi. Profesorii şi directorii de şcoli sunt obligaţi să cunoască cauzele care au făcut ca elevul să rămână repetent, să studieze aceste cauze şi să le înlăture.

Comparând situaţia la învăţătură a elevilor pe întreaga ţară pe pătrarul al II-lea faţă de pătrarul I, reiese în mod evident creşterea nivelului la învăţătură al elevilor, scăderea procentului de elevi rămaşi în urmă.

Astfel la clasele V—VII, procentul de elevi care — la sfârşitul pătrarului al II-lea — au obţinut note de trecere la toate obiectele, a crescut cu 10,8% faţă de pătrarul I.

Totuşi procentul de elevi rămaşi în urmă — la diferite obiecte de învăţământ — este încă destul de ridicat. Aceasta arată că problema luptei împotriva rămânerii în urmă la învăţătură trebue să stea în centrul preocupărilor cadrelor noastre didactice.

Unii învăţători şi profesori însă, în loc să-şi analizeze propria activitate, pentru a găsi în mod just cauzele rămânerii în urmă la învăţătură a elevilor, încearcă să justifice insuccesele elevilor prin diferite „explicaţii" cu totul neştiinţifice.

Sunt încă unii profesori de matematică care motivează în felul următor procentul mare de elevi rămaşi în urmă la clasele lor. „Matematica este un obiect abstract şi ca atare nu poate fi înţeles de toţi". Sau, „decând e lumea, la matematică au rămas cei mai mulţi elevi". Alţi profesori — de data aceasta nu este vorba numai de profesorii de matematică — justifică astfel rămânerea în urmă: „Unii copii sunt bolnăvicioşi, sunt leneşi, nu au priceperea de a învăţa, au memoria slabă, au diferite insuficienţe glandulare, manifestări patologice etc.".

Este uşor de înţeles că asemenea justificări nu au nimic comun cu conţinutul nou al învăţământului nostru. Ele dovedesc că unii învăţători şi profesori mai stau încă sub influenţa diferitelor teorii burgheze cu privire la problema insuccesului la învăţătură.

Pedagogii reacționari burghezi, servind cu totul interesele capitaliștilor monopoliști, încearcă să arate că rămânerea în urmă la învățătură s'ar datora eredității și mediului social, considerate ca factori invariabili.

In Statele Unite, centrul imperialismului agresiv, ca și în celelalte țări capitaliste, pedagogii reprezentanți ai burgheziei reacționare încearcă să justifice prin tot felul de teorii antiștiințifice scăderea nivelului învățământului, care — de fapt — e un rezultat al politicii antipopulare dusă de guvernele imperialiste, în domeniul învățământului public.

„Teoreticianul" A. Davis afirmă: „Copiii născuți din părinți mai săraci sunt mai înapoiați din punct de vedere al capacității lor intelectuale, decât copiii celor bine situați, copiii din statele sudice (unde trăește o populație neagră numeroasă) sunt inferiori, din punct de vedere intelectual, copiilor din statele nordice; copiii de origină străină sunt mai puțin înzestrați decât cei născuți în S.U.A.; copiii dela țară sunt mai puțin capabili decât cei dela orașe".

Aceste explicații antiștiințifice reacționare ascund de fapt dorința burgheziei imperialiste de a menține în întuneric masele largi populare, pentru ca — în felul acesta — să le poată exploata mai crunt, realizând profituri maximale.

Articolul publicat de ziarul Scânteia, cu privire la deformările antiștiințifice în domeniul pedagogiei, arată că o datorie de onoare a adevăratului pedagog este tocmai de a lupta — cu toată hotărîrea — împotriva influenței putredei ideologii burgheze, pentru combaterea concepțiilor idealiste antiștiințifice, reacționare în domeniul educației.

In lupta pentru ridicarea nivelului la învățătură al elevilor trebue să pornim dela experiența bogată a școlii și pedagogiei sovietice, cea mai înaintată din lume și a profesorilor și învățătorilor noștri fruntași, care au folosit în mod creator această experiență reușind să-și desfășoare activitatea pedagogică fără repetenți. Aceasta presupune însă înțelegerea de către toți învățătorii și profesorii noștri a faptului că adevăratele cauze ale rămânerii în urmă a elevilor la învățătură constau, în primul rând, în atitudinea lor față de activitatea instructiv-educativă pe care o desfășoară. De aici, necesitatea ca acești profesori și învățători să-și analizeze adânc munca pe care o desfășoară, să-și recunoască cinstit lipsurile pe care le au, să analizeze profund cauzele care au determinat aceste lipsuri.

Iată câteva din întrebările pe care ar trebui să și le pună cadrele didactice, care au elevi rămași în urmă la învățătură, dacă vor, într'adevăr, să-și analizeze cinstit munca depusă:

Mi-am pus eu oare întrebarea, înainte de a mă pregăti pentru fiecare lecție, ce urmăresc să realizez în ea? Mi-a fost mie oare clar acel scop instructiv-educativ al lecției? Mi-am pregătit, din timp, materialul didactic respectiv? Am asigurat, la lecțiile mele, o participare activă și conștientă a elevilor? Am ținut seama în predarea cunoștințelor, de particularitățile individuale ale elevilor? Am verificat în mod sistematic cunoștințele, priceperile și deprinderile elevilor? Am acordat o atenție deosebită fiecărui elev în parte, pentru a putea lua măsurile necesare în caz de rămânere în urmă?

Am organizat, imediat ce am constatat rămânerea în urmă la învățătură a unor elevi, activități speciale cu ei? (lecții suplimentare individuale cu elevii, teme speciale pentru acasă, consultații).

Am căutat să educ, la elevii rămaşi în urmă, încrederea în forţele lor proprii?

M'am sprijinit în activitatea depusă pe ajutorul organizaţiei de pionieri şi U.T.M.? Cunosc eu oare conţinutul şi formele de muncă ale acestor organizaţii?

Am folosit activitatea extraşcolară în scopul întăririi şi consolidării cunoştinţelor căpătate în clasă?

Am ţinut legătura cu părinţii acestor elevi pentru ca, împreună cu ei, să stabilesc un regim just pentru munca de acasă a elevului? Am dat explicaţii părinţilor acestor elevi cu privire la ajutorul pe care ei îl pot da copiilor lor?

Am desfăşurat o muncă sistematică de ridicare a nivelului meu ideologic, politic şi profesional, convins fiind că aceasta este calea principală de înlăturare a repetenţiei?

O asemenea analiză profundă a muncii ne va duce neapărat la înţelegerea clară a faptului că esenţiala condiţie, aceea care asigură succesul elevilor la învăţătură este pregătirea temeinică şi minuţioasă a învăţătorului pentru lecţie, precum şi calitatea superioară a fiecărei lecţii, deoarece aceasta constitue forma de bază în organizarea procesului de învăţământ.

Fiecare învăţător şi profesor trebue să se considere mobilizat permanent în lupta împotriva rămânerii în urmă. Pentru a obţine însă rezultate pozitive în această muncă cadrele noastre didactice trebue să-şi însuşească minunata experienţă a şcolii sovietice, care obţine zi de zi noi succese. Învăţătorii şi profesorii noştri trebue să se călăuzească neîncetat după indicaţiile date de tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej la Congresul Învăţătorilor din R.P.R.:

„Studiaţi cu perseverenţă experienţa admirabilă a şcolii sovietice, adevărat focar al ştiinţei şi culturii, făuritoarea minunatelor generaţii de constructori ai socialismului şi comunismului".

C. BENDER şi A. COMAN

Lecţiile de recapitulare, generalizare şi fixare[1]

Acest tip de lecţii ocupă un loc însemnat în procesul de învăţământ din şcoala noastră. Potrivit planurilor de învăţământ şi instrucţiunilor în vigoare, la sfârşitul fiecărui pătrar şi la sfârşitul anului şcolar, se rezervă o perioadă specială pentru recapitularea materialului parcurs.

Recapitularea celor învăţate nu se face însă numai la sfârşitul pătrarului sau anului şcolar. Ea se face în decursul întregii perioade de învăţământ şi deobicei intră ca parte componentă în lecţiile curente, în procesul de însuşire a materialului nou, sau în exerciţiile de formare a deprinderilor şi priceperilor. In acest caz, recapitularea constitue elementul care uneori leagă lecţia precedentă cu cea care urmează, alteori desăvârşeşte şi fixează ceea ce a fost stabilit într'o lecţie anterioară. In asemenea cazuri recapitularea constitue, în parte, elementul suplimentar al unuia sau altuia dintre tipurile de lecţie.

Dar, după cum am arătat mai sus, sunt cazuri când recapitularea constitue conţinutul principal al lecţiei, scopul ei principal şi conducător. Acest tip de lecţii se organizează nu numai înainte de examene, ci şi în timpul anului şcolar, după ce se studiază o temă oarecare mai mare (lecţiile tematice de recapitulare). Totuşi, ele capătă o însemnătate deosebită la sfârşitul pătrarului şi mai ales la sfârşitul anului şcolar, când sunt consacrate recapitulării capitolelor mari sau chiar cursului în întregime (lecţiile speciale de recapitulare).

Scopul principal al acestor lecţii constă în consolidarea cunoştinţelor şi deprinderilor căpătate de elevi în clasă, în aprofundarea, sistematizarea şi generalizarea lor. Din punct de vedere al structurii, aceste lecţii, ca şi toate tipurile de lecţii precedente, sunt destul de variate. Totuşi, tipul de lecţie care se întâlneşte mai des în practica şcolară este următorul:

a) Privire generală asupra celor studiate anterior.

b) Scurtă reproducere de către elevi a cunoştinţelor de bază din materia învăţată.

c) Generalizarea celor învăţate printr'o conversaţie însufleţită a profesorului cu elevii.

Metodele folosite în aceste lecţii sunt: conversaţia profesorului cu clasa cu privire la materialul parcurs, răspunsurile individuale dezvoltate ale elevilor la întrebările profesorului, lucrările practice independente ale elevilor în legătură cu materialul parcurs, excursiiile şi filmele şcolare. In asemenea

[1] Traducere din „Tipî i structura urocov" de S. V. Ivanov, Ucipedghiz 1952.

cazuri se foloseşte materialul demonstrativ variat care ajută la reproducerea celor învăţate şi care ridică uneori şi probleme noi cu privire la obiectul studiat.

Lecţiile de recapitulare au mai multă eficacitate când elevii au o atitudine conştientă faţă de materialul care se reproduce, pe baza celor învăţate şi se orientează singuri în cazurile şi fenomenele studiate, le clasifică şi le sistematizează cu dibăcie.

In acest fel, prin recapitulare, se realizează nu numai însuşirea mai temeinică a materialului ci şi înţelegerea lui mai adâncă.

Momentul generalizării ocupă un loc special în lecţiile de recapitulare. In cazurile deosebite (mai ales la sfârşitul studierii unei teme, a unui capitol sau a unui curs întreg) această latură capătă o importanţă excepţională şi dă lecţiei un caracter deosebit.

Elevului i se oferă posibilitatea nu numai să reproducă cele învăţate, ci să scoată în evidenţă elementele esenţiale, să stabilească legături principale între ele şi să şi le reprezinte într'un sistem anumit. In asemenea cazuri este bine ca materia parcursă să se reprezinte printr'o schemă generală sau tabel. Profesorii fruntaşi din ţara noastră dau numeroase exemple de o justă alegere a materialului de recapitulat şi arată totodată rezultatele pozitive care se pot obţine prin organizarea justă a recapitulării.

Capătă oare lecţiile de recapitulare trăsături deosebite, specifice etapei muncii şcolare în care au loc, la începutul, mijlocul, sfârşitul pătrarului sau la începutul şi sfârşitul anului şcolar?

Unii autori scot în evidenţă în mod special lecţiile de recapitulare din ultimul pătrar.

Trăsătura principală a lecţiilor de recapitulare din ultimul pătrar o constitue lărgirea sferei de cunoştinţe a elevilor în legătură cu parcurgerea întregului curs. Elevilor li se deschid perspective mai largi decât mai înainte, ei pot stabili acum legături mai largi nu numai între capitolele separate ale aceluiaş curs, ci şi între diferite obiecte. Elevii pot să facă generalizări mai largi, o sistematizare mai conştientă a materialului parcurs.

Făcând abstracţie de perioada în care se face, recapitularea trebue să se întemeieze pe folosirea celor mai variate procedee şi metode de muncă.

Să examinăm câteva lecţii de recapitulare, diferite procedee şi metode folosite în efectuarea lor.

Iată, de pildă, lecţia de limba rusă la clasa a IV-a, cu tema „Substantivul". După controlul temei pentru acasă, urmează conversaţia de recapitulare, conform planului:

Care cuvinte se numesc substantive? Exemple. De câte feluri pot fi substantivele (proprii, comune, însufleţite, neînsufleţite)? Cum se schimbă substantivele (după număr şi caz)? Exemple. Se schimbă substantivele după gen? Ce parte de cuvânt se schimbă după gen, număr şi caz? Câte genuri au substantivele? Exemple. Cum se stabileşte genul substantivului? Ce rol îndeplineşte substantivul în propoziţie? In continuare se repetă scrierea ortografică a substantivelor. Elevii numesc terminaţiile cazurilor substantivelor (genul masculin, genul femenin, genul neutru). La ce substantive se scrie semnul moale (') după consoanele şuierătoare? Exemple. La ce substantive nu se scrie semnul moale? Se analizează substantivele din câteva propoziţii (analiza morfologică). Temă pentru acasă: să se analizeze substantivele după tabelul dat.

La lecţia de geografie la clasa a VII-a, cu ajutorul conversaţiei în colectiv, se repetă tema despre Cazahstan. In timpul acestei lecţii se examinează în mod succesiv condiţiile naturale ale Cazahstanului, particularităţile geografice ale solului din Cazahstan, bogăţiile minerale, etc.

In unele cazuri răspunsurile la întrebări erau date prin participarea voluntară a elevilor, iar în altele prin numirea elevilor de către profesor. Uneori, la aceeaşi întrebare manifestau dorinţa de a răspunde mai mulţi elevi şi acest fapt, bineînţeles, aducea o notă de vioiciune în desfăşurarea lecţiei.

Aceeaşi metodă de conversaţie în colectiv a fost folosită şi la lecţia de geometrie la clasa a VI-a în timpul recapitulării orale a criteriilor de egalitate a triunghiurilor dreptunghice (oraşul Voronej). Profesorul pune clasei următoarele întrebări:

Ce criterii de egalitate au triunghiurile dreptunghice? Câte criterii de egalitate există la triunghiurile dreptunghice? Cum se deosebesc criteriile de egalitate ale triunghiurilor dreptunghice? etc. La sfârşitul conversaţiei în colectiv, profesorul pune pe elevi să construiască triunghiuri dreptunghice dându-se două catete (a=4, b=5) şi dându-se cateta şi ipotenuza (a=3, c=7). Un elev a construit triunghiurile pe tablă, iar ceilalţi, pe caiete.

Recapitularea materialului parcurs prin metoda conversaţiei, dă posibilitate profesorului să analizeze sub diferite aspecte, cunoştinţele acumulate de elevi, să găsească în ele legături noi, să le aprofundeze mai mult şi să le însuşească mai temeinic.

Profesoara E. Bâcova dela şcoala Nr. 69 din Moscova, vorbind despre experienţa sa în recapitularea limbii ruse în clasa a X-a, observă că la fiecare lecţie de recapitulare ea caută nu numai să reproducă cunoştinţele însuşite mai înainte, dar să aducă şi ceva nou. Profesoara realizează acest lucru prin aprofundarea conţinutului materialului care se repetă, prin reproducerea materialului vechi sub un aspect nou. Astfel în repetarea scrierii corecte a prefixelor *pre* şi *pri*, profesoara nu se limitează numai la scrierea acestor prefixe la începutul cuvântului, dar atrage atenţia asupra cuvintelor deosebit de grele şi asupra acelora în care prefixul nu stă la începutul cuvântului.

Tot aşa şi la lecţia de repetare a temei „Consoanele duble în cuvintele ruseşti şi străine" se analizează cu elevii cazurile mai grele, se explică principiul morfologic general al ortografiei ruse şi cazuri particulare de scriere a cuvintelor străine, examinându-se cele mai caracteristice cazuri de scriere corectă a consoanelor duble în cuvinte străine etc.

Lecţiile de recapitulare au întrucâtva un alt caracter când se fac sub formă de răspunsuri individuale dezvoltate ale câtorva elevi care au fost indicaţi în planul profesorului. Prin aceasta, în răspunsurile elevilor, se respectă o anumită ordine în materialul reprodus. La început unul din elevi expune o chestiune epuizând-o; apoi este chemat altul care trebue să expună în mod complect problema respectivă. Deosebirea acestui tip de lecţie de recapitulare de cea precedentă, constă în faptul că aci se ia o parte anumită a temei, se epuizează de către un elev şi apoi se pune o nouă întrebare altui elev.

La lecţiile bazate pe metoda conversaţiei în colectiv, răspunsurile sunt date de diferiţi elevi după dorinţa lor şi întrebările nu au, de obicei, prea mare importanţă.

Iată câteva lecţii de recapitulare care cer răspunsuri complete elevilor la fiecare dintre întrebările temei.

Lecţia de geografie la clasa a IV-a. Se repetă tema „Zona pădurilor amestecate". Recapitularea se face după următorul plan:

Răspunsul primului elev la întrebările: „Unde se află zona pădurilor amestecate? Cum este suprafaţa şi clima acestor zone?"

Răspunsul celui de al doilea elev la întrebarea :„Oare întotdeauna zona pădurilor amestecate avea acelaş aspect?

Răspunsul celui de al treilea elev:

„Vegetaţia şi lumea animală".

Răspunsul celui de al patrulea elev :

„Industria zonei pădurilor amestecate".

Răspunsul celui de al cincilea elev:

„Populaţia zonei pădurilor amestecate".

Răspunsul celui de al şaselea elev:

„Viaţa muncitorilor din Bielorusia de Apus până la eliberarea ei de către Armata Sovietică".

Răspunsul celui de al şaptelea elev:

„Căile de comunicaţie".

Lucrarea clasei întregi după hărţile din manual: „Cum se comunică pe apă dela Moscova la Leningrad?"

Răspunsul celui de al optălea elev la aceeaşi întrebare, folosind harta din perete.

Răspunsul celui de al nouălea elev folosind harta la întrebarea „Căile aeriene".

Temă pentru acasă: „Să se examineze pe hartă cum este unită Moscova prin căile de comunicaţie pe apă cu mările: Baltică, Albă şi Caspică"

Tot astfel se desfăşoară lecţia de recapitulare la fizică în clasa a VIII-a, la capitolul „Optica". O elevă a expus „Legile reflexiei luminii", alta a expus „Reflexia razelor pe oglinda concavă" (desene cu explicaţiile corespunzătoare).

Uneori răspunsurile individuale ale elevilor la întrebările puse de profesor se asociază cu conversaţia la care ia parte toată clasa.

Astfel la o lecţie de geometrie în clasa a VII-a a şcolii Nr. 59 din Voronej, profesoara a organizat lecţia de recapitulare în felul următor: a scos doi elevi la tablă şi le-a dat să demonstreze teorema relativă la măsura unghiului înscris în cerc. In timp ce aceşti elevi lucrau la tablă, profesoara a început conversaţia cu clasa punând următoarele întrebări. Ce este un unghi înscris? Ce este un paralelogram? etc. Observându-se că elevii care au fost chemaţi la tablă n'au putut să rezolve tema, au fost chemaţi alţi elevi şi cu forţe unite au fost demonstrate teoremele despre măsura unghiului.

La obiecte ca matematica, fizica, chimia, lecţiile de recapitulare iau adeseori forma de lecţii de rezolvare a exerciţiilor şi problemelor.

Astfel, de pildă, la lecţia de repetarea operaţiilor asupra cifrelor de orice mărime la clasa IV-a, profesoara, după controlul temei pentru acasă, a dat dela început elevilor să rezolve un exerciţiu mai complicat, cuprinzând toate cele patru operaţiuni cu numere întregi, apoi a procedat la rezolvarea cu elevii a problemelor din culegerile de probleme pentru clasa a IV-a.

Toți elevii au luat parte la lucrări și au scris rezolvarea problemelor în caietele lor.

Profesorul I. V. Popov (orașul Bobrov) la predarea temei „legile lui Newton" (cl. VIII), a făcut patru lecții de recapitulare. La prima lecție din cele patru, elevii au rezolvat probleme aplicând a doua lege a lui Newton; a doua lecție a fost destinată rezolvării problemelor combinate, în a căror ipoteză intrau mărimile în diferite sisteme; la a treia lecție s'au rezolvat probleme în legătură cu aplicarea celei de a treia legi a lui Newton; a patra lecție a fost consacrată din nou rezolvării problemelor combinate.

A. V. Piorâșchin, în broșura sa „Repetarea cursului de fizică" (1946) recomandă pentru clasa a X-a ca, în afară de rezolvarea problemelor care se face sub formă de teme date pentru acasă, la lecțiile de recapitulare să se folosească metoda prezentării de către profesor a materialului învățat mai înainte.

Aceeași trecere în revistă a materialului se face adeseori în clasele superioare la lecțiile de recapitulare la istorie, constituție, literatură, geografie etc.

Iată de pildă, o astfel de lecție cu tema „Importanța universală a literaturii ruse" (cl. IX-a). Enunțând tema lecției și punând pe elevi să noteze planul ei, profesorul se oprește la prima întrebare pe care o pune clasei: prin ce este remarcabilă literatura noastră și dece ea constitue, după spusele lui Gorchi, gloria și mândria noastră?

Profesorul citează și comentează pe scurt părerile lui V. I. Lenin și A. M. Gorchi despre literatura rusă. Atrage apoi atenția elevilor asupra faptului că în operele literaturii ruse se zugrăvește larg viața poporului rus din trecutul îndepărtat și mai ales din secolul al XIX-lea. Inaintea elevilor se perindă, prin cuvântul viu al profesorului, imaginile eroicilor apărători ai patriei, tablouri variate din viața poporului rus din „secolul crud" al țarismului, tablouri înfățișând lupta pentru eliberarea celor ce muncesc de sub jugul capitalismului, creșterea conștiinței revoluționare a poporului rus. Se subliniază ideea că literatura rusă progresistă era apărătoarea intereselor poporului și că ea a jucat un mare rol în mișcarea de eliberare a poporului rus. Despre aceasta vorbesc: Lenin, Stalin, Calinin și Jdanov.

Caracterul verosimil, realist și sincer al operelor scriitorilor ruși progresiști, propovăduirea luptei pentru libertate și independență, pentru dreptate, definește înaltul merit artistic al operelor literare din trecut.

Năzuința de a reda exact viața, de a oglindi mai adânc sentimentele și ideile oamenilor ruși, determină pe scriitori să-și caute singuri procedeele lor de creație. Așa se explică specificul și originalitatea scriitorilor noștri, fiecare având stilul său, limba sa, eroii săi. Toate acestea dovedesc excepționala bogăție a conținutului literaturii noastre. Dar cu toate acestea, toți scriitorii ruși au o trăsătură comună și anume atitudinea critică față de întâmplările ce le înfățișează.

Literatura rusă are o mare importanță internațională. Ea este cea mai înaintată din lume prin puterea realismului ei. Influența mondială a literaturii ruse reiese din faptul că citirea și studierea ei în celelalte țări, contribue la răspândirea ideilor progresiste.

In încheerea lecției, profesorul subliniază că numai după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, literatura clasică rusă a devenit un bun al maselor de muncitori și numai în lumina măreților idei ale lui Lenin și Stalin putem înțelege întreaga importanță a literaturii clasice.

In cazuri izolate, lecţiile de recapitulare se fac sub formă de excursii. Astfel, în legătură cu tema „Presiunea atmosferică" (cl. VI), înainte de ultima lecţie de control, se face o excursie cu caracter de recapitulare la uzina de apă din localitate. Pentru aceasta se pun elevilor următoarele întrebări, asupra cărora trebue să se gândească în timpul excursiei.

1. Principiul de funcţionare a conductei de apă.
2. Ce alimentează conducta de apă?
3. Părţile principale ale conductei şi la ce distanţă se află una de alta?
4. De unde se ia apa?
5. Unde şi cum se filtrează apa?
6. Ce pompe se întrebuinţează şi cu ce se pun în mişcare?
7. Câte feluri de pompe sunt şi cum funcţionează?
8. Cum trece apa din staţia de pompare în turnul de apă? La ce adâncime sunt aşezate ţevile?
9. Construcţia turnului de apă: înălţimea lui.
10. Cum se află dacă este apă în rezervor? Există zi de serviciu la turnul de apă?
11. Dacă se face curăţirea rezervorului şi de câte ori pe an?
12. Poate oare apa să îngheţe în rezervor?
13. Unde şi la ce înălţime se aduce apa pentru consumatori?
14. Cum funcţionează şi la ce servesc manometrul şi indicatorul de nivel (de sticlă) al apei?

Recapitularea în acest fel a temei despre presiunea atmosferică, dă posibilitate nu numai să se fixeze cunoştinţele teoretice, ci dă elevilor preţioase cunoştinţe practice din viaţă.

O asemenea formă de lecţie de recapitulare este aplicabilă şi la obiectele de învăţământ din ciclul care priveşte ştiinţa despre societate. Astfel în clasa a IX-a la tema „Imperiul nobiliar rus din sec. al XVIII-lea", după lecţiile de comunicare a noului material, lecţia de recapitulare cu tema „Cultura şi viaţa din Rusia la sfârşitul secolului al XVII-lea şi începutul sec. al XVIII-lea" se face sub formă de excursie la muzeul orăşenesc local (oraşul Usman).

Excursia se face după sistemul pe grupe. Fiecare grupă are o anumită sarcină. Lucrările fiecărei grupe sunt discutate în clasă şi acest fapt dă posibilitatea ca pe o bază concretă, — materialul din muzeul istorico-geografic local — să se facă nu numai recapitularea celor învăţate cu privire la reformele lui Petru I, dar să se capete şi o serie de cunoştinţe suplimentare din istoria Rusiei din sec. XVII-lea şi al XVIII-lea.

La lecţiile de recapitulare se folosesc cu succes diferite materiale demonstrative, care dau lecţiei un caracter deosebit.

In clasa a IV-a la şcoala Nr. 29 din Omsc, la repetarea cunoştinţelor de aritmetică despre cub, s'a folosit procedeul de secţionare a cubului. Acest procedeu se caracterizează printr'o activitate intensă şi, fără îndoială, contribue la însuşirea mai temeinică a noţiunii de cub. Lecţia despre cub s'a desfăşurat, după următorul plan:

1. Legătura cu lecţia precedentă (recapitularea prin întrebări a cunoştinţelor despre patrat, dreptunghiu, cub, elementele cubului).
2. Enunţarea temei noi (cubul)şi scrierea ei pe tablă şi în caiete.
3. Demonstrarea de către profesor a cubului secţionat (secţionarea se face sub ochii elevilor).
4. Examinarea desenului secţionării cubului în trei feluri.

5. Exersarea elevilor în desfacerea şi refacerea cubului (cu modelele care există).

6. Desenarea cubului secţionat în caiete.

7. Elevii se gândesc singuri la a patra secţionare.

8. Temă pentru acasă: să se facă secţionarea cubului după ultimul model.

La lecţiile speciale de recapitulare se foloseşte un întreg complex de material demonstrativ, care uşurează procesul de reproducere a materialului învăţat mai înainte. Astfel, la lecţia de recapitulare a temei „Rotaţia pământului în jurul soarelui" la clasa a III-a a şcolii din Nijnadeniţe din regiunea Voronej, s'a folosit globul şi în diferitele poziţii ale rotaţiei lui în jurul lumânării, s'a întrebat ce anotimp este în emisfera de Sud şi de Nord. Apoi au fost examinate figurile din manualul de Geografie şi au fost lămurite întrebările corespunzătoare. In încheierea lecţiei, s'a desenat poziţia globului pământesc în diferite anotimpuri. Toate acestea au dat un aspect deosebit lecţiei de recapitulare, iar elementele demonstrative şi-au găsit o largă aplicare sub diferite aspecte.

Intr'una din şcolile din Leningrad, în clasa a III-a, la lecţia de recapitulare de la istorie cu tema „Statul Kiev", lecţia s'a desfăşurat în felul următor:

Au fost aduse în clasă tablourile: „Creştini şi păgâni", „Comerţul Slavilor", „Aşezământul Slavilor", „Strângerea birului". S'a adus şi harta. Un elev a fost pus să aranjeze tablourile în ordinea evenimentelor Apoi elevii au povestit diferitele evenimente după tablouri. In acelaş timp unul dintre elevi a fixat pe hartă tăbliţe cu denumirile: slavi, fini, greci, varegi, Kiev, Novgorod, Bizanţ.

După cum se vede din mersul lecţiei, materialul demonstrativ a fost folosit din plin. Elevii nu numai că priveau, dar participând activ şi mânuind materialul demonstrativ, repetau cele învăţate.

Toate acestea au contribuit nu numai la fixarea justă a materialului istoric, dar au animat desfăşurarea lecţiei în clasă.

La lecţiile de recapitulare se observă adeseori îmbinarea diferitelor procedee de recapitulare. Această îmbinare poate lua forme destul de variate, iar ingeniozitatea profesorului este nelimitată.

La lecţia de limba rusă în clasa a IV-a la şcoala Nr. 22 din Krasnoiarsc, recapitularea modului infinitiv al verbului, s'a făcut în felul următor. La început elevii au reprodus oral — la întrebările profesorului — cunoştinţele despre verb. In acest timp s'a făcut analiza propoziţiilor scrise la tablă. Apoi au fost făcute în mod succesiv exerciţii de construire a propoziţiilor cu verbul la infinitiv, schimbarea formei verbului, compunerea povestirii cu tema „Plimbare cu skiurile", scrierea compunerii în caiete.

Aceeaşi varietate de procedee şi metode de recapitulare, se observă la una din şcolile din Omsc la lecţia de Geografie în clasa a IV-a, cu tema „Zona caldă".

La începutul lecţiei s'a făcut o conversaţie de recapitulare folosindu-se harta emisferelor şi a globului.

In timpul conversaţiei au fost lămurite chestiuni ca poziţia zonei calde, clima, lumea vegetală şi animală, populaţia. Apoi s'a organizat munca individuală după o hartă conturată (completarea cu steguleţe a vegetaţiei din zona caldă) şi povestirea de către elevi după desenele lor

a momentelor separate ale temei (deşertul, pădurea tropicală, savana). Pentru acasă s'a dat să se aleagă din bibliotecă cărţile în legătură cu zona caldă.

Nu este nici o îndoială că variaţia procedeelor şi metodelor de recapitulare, care se folosesc la tipurile corespunzătoare de lecţii, fac ca aceste lecţii să fie mai eficace şi contribue atât la însuşirea mai temeinică a materialului, cât şi la înţelegerea lui mai adâncă de către elevi.

Am remarcat mai sus că lecţiile de recapitulare sunt totodată şi lecţii de sintetizare şi generalizare a materialului parcurs. Acest lucru este scos în evidenţă mai ales la recapitularea temelor mari, a capitolelor sau chiar a întregului curs. In acest caz, se subliniază ceeace ce este mai important şi mai esenţial, se scoate, în mod deosebit, în evidenţă ideea principală, sau principiul îndrumător după care s'a desfăşurat întreaga muncă anterioară a clasei, uneori într'o perioadă lungă de timp. La aceste lecţii metoda predominantă constă de obicei din conversaţia cu caracter de concluzie şi dintr'un sistem anumit de raţionamente logice care sunt folosite pentru a obţine concluzia generală sau încheierea.

Structura acestor lecţii, se reduce în fond la trei puncte:

1. Privire generală asupra materialului care face parte din tema sau capitolul din curs;

2. Expunerea pe scurt de către elevi a cunoştinţelor principale;

3. Generalizarea tuturor cunoştinţelor cu privire la temă.

Acestui din urmă punct i se dă o deosebită importanţă la lecţiile de recapitulare generală. Bineînţeles că fondul chestiunii constă în a pune cu iscusinţă întrebările de generalizare.

Iată exemple de astfel de lecţii.

In clasa a IV-a la istorie, lecţia de recapitulare generală cu tema „Revoluţia din 1905—1907" se desfăşoară astfel: la început elevii reproduc cu ajutorul tablourilor corespunzătoare şi povestirii orale vii, în mod succesiv, evenimentele principale din anul 1905; apoi, sub îndrumarea profesorului, se duce o conversaţie de generalizare a materialului cu ajutorul următoarelor întrebări:

Care dintre evenimente arată „începuturile" revoluţiei?

Care eveniment a fost cel mai important? Cine a luat parte la manifestările revoluţionare? Cine conducea revoluţia? Cum s'a terminat revoluţia? etc.

In clasa a VII-a studierea temei de gramatică „Atributele separate prin virgule exprimate prin participii şi adjective" se termină cu lecţia de recapitulare generală, la care elevii trebue să răspundă la următoarele întrebări:

Ce importanţă are separarea atributelor prin virgule în vorbirea noastră? Prin ce se deosebeşte atributul separat prin virgulă de cel care nu este separat? Ce influenţă are asupra separării prin virgule caracterul dezvoltat şi nedezvoltat al atributului? Ce parte de vorbire lămureşte atributul? Ce cazuri cunoaşteţi în separarea obligatorie a atributului? Ce propoziţii subordonate pot fi înlocuite prin atribute separate prin virgule şi dece este posibilă această înlocuire? Se poate întotdeauna înlocui propoziţia subordonată atributivă prin atributul separat prin virgulă?

Din întrebările enumărate se observă uşor că, o parte din ele, cereau elevilor numai să-şi aducă aminte de ceea ce cunoşteau din lecţiile pre-

cedente, iar o mare parte din ele se adresau raţiunii elevilor şi înţelegerii lor creatoare, cerându-le să tragă singuri concluzii.

In clasa a VII-a a unei şcoli din oraşul Kamâşin lecţia de recapitulare generală având tema „Electromagnetism" (fizică) s'a făcut punându-se clasei următoarele întrebări:

Cum se poate constata existenţa câmpului magnetic al curentului? Care este regula şurubului? Cum se poate cu ajutorul regulei mâinii să se determine direcţia liniilor de forţă magnetică într'un câmp magnetic cunoscând direcţia de mişcare a unui conductor prin care trece un curent şi sensul curentului? Ce factori stau la baza teoriei despre natura electrică a magnetismului? Cum sunt construiţi electromagneţii, ce avantajii au faţă de magneţii permanenţi? (Să se enumere aplicaţiile electromagneţilor). Ce parte comună există în construcţia soneriei electrice, telegrafului Morse şi a telefonului? Ce fenomene se produc în timpul convorbirilor telefonice? Ce aplicaţii are electromotorul în fabrici, în gospodăria agricolă, în tehnica militară şi în transport?

Elevii puteau să răspundă la toate aceste întrebări, numai după ce şi-au însuşit materialul de bază cu privire la tema despre electromagnetism. Răspunzând la întrebările puse, elevii repetă cele învăţate şi trag totodată şi concluzii cu privire la punctele separate ale problemei.

Din lecţiile de recapitulare generală fac parte şi aşa zisele lecţii în care se trece în revistă materialul învăţat. Totuşi lecţiile de acest fel sunt mai cuprinzătoare prin conţinutul lor, decât cele de generalizare. Iată, de pildă, o astfel de recapitulare, a materialului studiat în clasa a X-a cu tema „Legea conservării şi transformării energiei". Această lecţie este tipică prin unificarea tematică a diferitelor capitole din fizică, studiate în clasele a VIII-a, a IX-a şi a X-a. Lecţia se face sub formă de prelegere la care se dau nu numai concluzii de bază, generalizate din materialul parcurs, ci se repetă cele învăţate mai înainte, se sistematizează şi se desăvârşesc cunoştinţele căpătate mai înainte şi se dau date noi cu privire la aplicarea practică a legilor care au fost cunoscute anterior.

Lecţia se face după următorul plan:

a) Energia şi formele ei;

b) Descoperirea făcută de Lomonosov cu privire la legea conservării şi transformării energiei;

c) Dezvoltarea legii conservării energiei;

d) Demonstrarea trecerii diferitelor forme ale energiei în alte forme.

Cu lecţiile de recapitulare se aseamănă şi lecţiile de fixare a cunoştinţelor şi a deprinderilor căpătate pentru prima oară. Aceste lecţii au deasemeni nevoe de recapitulare, dar aci recapitularea are rostul ei deosebit şi este îndreptată mai ales asupra memorizării, însuşirii şi fixării unui material oarecare.

Iată, de pildă, lecţia consacrată memorizării poeziei „Păsărica" (cl. I). Lecţia începe cu conversaţia despre păsările migratoare, despre faptul că ele sosesc primăvara din ţări calde, îşi fac cuiburi, scot pui, cântă, iar toamna pleacă spre locurile de unde au venit primăvara. Copiii sunt puşi să numească câteva din păsările migratoare pe care le cunosc. In timpul acestei conversaţii introductive despre păsările migratoare, se folosesc ilustraţii care înfăţişează câteva păsări migratoare. Apoi învăţătorul citeşte poezia în întregime, pe urmă citeşte câte o parte din ea, iar copiii pronunţă încet dar clar, cuvintele citite de el.

Astfel, când poezia va fi însușită mai mult sau mai puțin, de către elevi, copiii vor reproduce singuri cele însușite și le vor fixa prin repetarea cu glas tare a poeziei.

Lecțiile de recapitulare, ca și celelalte tipuri de lecții, nu trebue să se desfășoare după un anumit șablon. Caracterizându-se prin unicul scop, acela al fixării, aprofundării și generalizării celor învățate, lecțiile de recapitulare iau diferite forme în raport cu metodele și procedeele folosite

In cazuri izolate ele au un caracter oral, mai ales când este vorba de materialul abstract teoretic și când se cere să se memorizeze bine materialul. In alte cazuri lecțiile de recapitulare iau o orientare practică și reproduc diferite deprinderi de conduită, rezolvă diferite probleme practice în care își găsesc aplicare cunoștințele și deprinderile însușite dinainte. Adeseori lecțiile de recapitulare constitue pentru elevi prilejul de generalizare a unor cunoștințe dobândite.

In privința materialului folosit la lecțiile de recapitulare o deosebită importanță are materialul demonstrativ cu caracter de sintetizare și generalizare. Tot ce contribue la trecerea pe larg în revistă a celor învățate, tot ceea ce ajută să se tragă concluziile necesare și să se facă generalizări este deosebit de prețios pentru lecțiile de acest tip. Din acest punct de vedere materialul demonstrativ, ca tabele sincronice și cronologice, scheme generalizatoare și diagrame, trebue să fie folosite pe o scară largă.

Controlul efectuat cu ajutorul lecțiilor de recapitulare se caracterizează prin faptul că este îndreptat asupra stabilirii gradului de temeinicie a cunoștințelor deprinderilor și priceperilor primite de elevi în școală.

Lecţiile de control [1]

Controlul este necesar în toate ramurile de activitate. In învăţământ el este necesar în primul rând pentru a urmări în ce fel şi-au însuşit elevii cunoştinţele. Buna organizare a controlului în procesul de învăţământ dă posibilitate elevului să vadă roadele muncii sale, să aprecieze rezultatele eforturilor depuse, să rezolve cu mai mult curaj problemele noi şi să pornească cu mai multă încredere spre alte ţeluri.

Folosind lecţiile de control, profesorul stabileşte just nivelul de învăţătură al elevilor şi are posibilitatea nu numai să aprecieze succesele elevilor săi, dar să vadă şi succesele sau insuccesele sale în folosirea diferitelor metode şi procedee de predare. In acest caz, controlul constitue pentru profesor un mijloc foarte bun de organizare a muncii sale pedagogice.

Controlul îşi găseşte aplicarea în forme variate aproape la fiecare lecţie. Controlul este parte componentă a lecţiei şi se efectuează ţinându-se seama de tipul lecţiei. In unele cazuri controlul precedă desfăşurarea lecţiei; în altele este elementul de bază în desfăşurarea şi însuşirea problemelor principale ale lecţiilor şi în al treilea rând, constitue concluzia lecţiilor.

In majoritatea cazurilor, controlul are un caracter independent. Prin control se apreciază munca fiecărui elev, dar nu se exclude posibilitatea de apreciere a succeselor întregii clase.

Controlul cunoştinţelor elevilor se realizează sub diferite aspecte. El se face mai des sub formă de interogare a elevilor; uneori se efectuează sub forma expunerii dezvoltate de către elevi a lecţiei însuşite sub forma rezolvării problemelor, sau sub forma diferitelor lucrări scrise. Fiecare formă de control are o tehnică anumită, care variază în raport cu pregătirea şi măiestria profesorului.

Pe lângă folosirea ca parte integrantă a lecţiilor, controlul poate să constitue şi un tip special de lecţie. Lecţiile speciale de control au loc, de obicei, la sfârşitul studierii unei teme mai mari, la sfârşitul pătrarului sau anului şcolar.

Cu cât se dă o mai mare importanţă educativă şi instructivă controlului muncii elevilor în procesul de învăţământ, cu atât elevii manifestă mai mult interes şi conştiinciozitate în timpul desfăşurării lecţiei. Lecţia trebue să fie construită în aşa fel, încât elevul să înţeleagă scopul şi pro

[1] Traducere din „Tipî i structura Urocov" de S. V. Ivanov, Ucipedghiz 1952.

blemele lucrărilor viitoare, să posede temeinic mijloacele şi procedeele de lucru ce vor fi folosite la această lecţie în vederea controlului însuşirii materialului, să-i fie clare criteriile care stau la baza aprecierii cunoştinţelor lui.

Din punct de vedere al conştiinciozităţii şi al participării active a elevilor la lecţii, este necesar ca în aplicarea unui sau altui procedeu de control să se respecte un anumit sistem, să se adreseze nu numai memoriei elevului, ci mai mult judecăţii şi activităţii lui, ca în procesul de control să predomine efortul individual al elevului în aşa fel încât acesta să redea prin cuvinte proprii cunoştinţele căpătate. Acest lucru trebue remarcat în mod special la folosirea interogării orale ca metodă de verificare a cunoştinţelor elevilor.

Intrebările de control, care se pun elevilor, pot releva diferite laturi ale cunoştinţelor şi pot fi îndreptate asupra unui material variat; ele însă trebue să aibă întotdeauna un scop bine definit, să fie întemeiate din punct de vedere logic şi să aibă o înlănţuire firească. Bineînţeles că acest lucru nu înseamnă că paralel cu întrebările principale nu pot fi puse şi întrebări suplimentare, care ajută la stabilirea nivelului de cunoştinţe al elevilor. Dar, aceste întrebări suplimentare trebue să fie legate în mod logic de sistemul cunoştinţelor şi nu trebue să se îndepărteze de scopul principal al lecţiei.

Acelaşi lucru trebue să-l remarcăm şi cu privire la lucrările scrise. Cu cât se va respecta mai mult caracterul logic şi de succesiune, cu cât va fi mai larg câmpul pentru activizarea gândirii şi înţelegerii, cu atât va fi mai preţioasă, din punct de vedere pedagogic, această formă a controlului.

In cazuri izolate, la lecţiile de control va trebui să se verifice nu numai gradul de însuşire a cunoştinţelor, ci şi formarea deprinderilor. Aci, centrul de greutate trece în mod special asupra stabilirii gradului de trăinicie a deprinderii, a automatizării şi perfecţiunii ei tehnice. Dar şi în aceste cazuri atitudinea conştientă a elevului faţă de deprinderile căpătate, aplicarea lor cu pricepere în practică, trebue să fie un principiu călăuzitor al controlului!

Din punct de vedere al conştiinciozităţii şi participării active a elevilor în procesul de efectuare a controlului, lecţiile de control consacrate analizei şi corectării greşelilor făcute, ocupă un loc deosebit. Această formă a lecţiilor de control constitue — de regulă — un fel de completare a lucrării scrise de control făcute la una din lecţiile anterioare. Unii autori privesc această formă a lecţiei de control ca un tip de lecţie de sine stătător. Dar această părere nu este întru totul justă, căci analiza şi corectarea greşelilor sunt părţi integrante ale controlului. Adeseori, acest moment în cadrul aceleaşi lecţii, urmează imediat după controlul cunoştinţelor şi constitue un tot. Această unitate este respectată şi atunci când corectarea greşelilor se face în lecţia următoare.

Lecţii de control de acest fel se întâlnesc des. Şi trebue să remarcăm că ele nu numai că ridică controlul pe o treaptă mai înaltă, acordând o deosebită atenţie analizei greşelilor relevate în timpul controlului, dar contribue totodată la ridicarea nivelului de cunoştinţe al elevilor, la fixarea deprinderilor şi la desvoltarea priceperilor.

Deci, lecţiile de control au diferite aspecte, în raport cu forma sub care ele se realizează. In general, lecţia de control este compusă din următoarele elemente:

a) lămurirea scopurilor, problemelor şi importanţei controlului;
b) controlul rezultatelor elevilor;
c) sintetizarea rezultatelor controlului şi aprecierea succeselor elevilor;
d) tema pentru acasă.

Această schemă este cea mai obişnuită. Unele lecţii pot căpăta însă forme structurale destul de diferite şi pot cuprinde elemente suplimentare, determinate atât de particularităţile materialului instructiv, cât şi de gradul de însuşire a lui de către elevi.

Iată un exemplu de lecţie de control la ştiinţele naturii în clasa a VII-a a unei şcoli de fete. Se controlează cunoştinţele la tema *„Amfibiile"*. Controlul se face sub forma interogării şi expunerii temei de către mai multe eleve prin numirea lor de către profesor. Fiecare elevă expune o anumită parte din lecţia învăţată. Astfel, prima elevă povesteşte despre structura exterioară a corpului broaştei. Profesoara şi elevele fac corectări expunerii. In timpul expunerii se arată o broască vie. A doua elevă povesteşte despre scheletul broaştei. Şi această expunere este deasemeni însoţită de prezentarea scheletului broaştei. A treia elevă povesteşte despre structura interioară a broaştei, folosindu-se pentru aceasta de o broască artificială. Mai departe, elevele indicate de profesor povestesc succesiv despre organele de digestie, de înmulţire şi de circulaţie a sângelui la broaşte, despre înmulţirea şi metamorfoza broaştei, despre grupa amfibiilor. Paralel se face comparaţie cu organele corespunzătoare ale peştilor. In timpul expunerii se folosesc preparate şi tăbliţe. Expunerea fiecărei eleve întrebată se complectează cu răspunsul altor eleve şi cu explicaţiile profesorului. In concluzie, profesorul arată părţile slabe ale cunoştinţelor elevelor şi le cere ca în viitor la recapitulare să dea o deosebită atenţie acestor părţi.

In cazuri izolate, controlul sub formă de expunere alternează cu alte procedee de control. Astfel, de pildă, la lecţia de control cu tema „Formele suprafeţei pământului" (clasa a IV-a), se obişnueşte următorul plan de control:

I. *Şes*

1. Poezia „Câmpiile" de A. Maiacov, declamare
2. Anunţarea „Pe şesul de cernoziom".
   a) dela Moscova până la Cursc,
   b) strângerea recoltei pe câmpuri,
   c) povestirea „In satul ucrainian".

Pentru povestiri copiii pregătesc ilustraţii: „Şesul", „Satul ucrainian".

II. *Munţii*

Elevii povestesc „In vârful muntelui" după planul dat de profesor. Această povestire se poate face în legătură cu filmul „Caucaz".

Declamare: „Terec" de M. Lermontov.

Citire expresivă: „După căprioară".

Povestire: „Cutremur la Ialta".

O formă destul de răspândită de verificare a cunoştinţelor elevilor sunt lucrările scrise. Această formă de control se foloseşte aproape la toate obiectele de învăţământ, fiecare obiect având particularităţile sale în tehnica de aplicare a acestei metode.

Astfel, la controlul cunoştinţelor elevilor din clasa a VII-a, la tema „Sistemul de ecuaţii cu două necunoscute" profesoara a construit lecţia în modul următor: a scris pe tablă exerciţii de rezolvare pentru elevii din rândul din dreapta şi din stânga şi a spus acestora să le copieze în caietele lor. Apoi a cerut elevilor să se gândească la exerciţii şi să le rezolve în scris. In acest timp profesoara a trecut printre rândurile elevilor observând lucrările fiecăruia. După terminarea lucrării, caietele au fost luate pentru control şi notare.

Lecţia de control la geografie, cu tema „Munţii' a fost efectuată sub formă de răspunsuri scrise la întrebările puse clasei de către profesor, şi sub formă de explicaţii scrise asupra diferitelor ilustraţii împărţite elevilor.

Lecţia de control la fizică, predată de profesorul Popov (oraşul Bobrov) se face de obiceiu, sub formă de răspunsuri scrise la întrebările notate pe nişte bilete speciale de control. Biletele se împart elevilor la începutul lecţiei.

Pe fiecare bilet sunt scrise câteva întrebări.

Iată, de pildă, conţinutul biletului Nr. 1 al lecţiei de control cu tema „Legile lui Newton":

1. Ce forţă trebue aplicată unei căruţe în greutate de 500 kg ca să aibă o acceleraţie de 2m/sec^2 ?

2. Să se determine viteza reculului unui revolver, dacă viteza glonţului la pornire este de 100 m/sec, masa glonţului fiind de 20 gr şi masa revolverului 500 gr ? Cum se foloseşte energia reculului la armele automate ?

3. Cu ce este egală masa corpului, dacă o forţă de 5 kg i-a transmis o acceleraţie de 40 cm/sec^2 ?

4.O rachetă poate zbura în vid ?

Răspunsurile la aceste întrebări se notează în caiete speciale. După control profesorul face pe caiet o scurtă recenzie asupra lucrării efectuate, prin care atrage atenţia asupra greşelilor făcute şi arată cum trebue să procedeze elevul, să le corecteze şi să nu le mai repete în viitor.

La controlul cunoştinţelor elevilor de clasa a VI-a, la limba germană, la tema „Ordinea directă şi inversă a cuvintelor" se propun următoarele tipuri de lucrări scrise:

1. Ordinea directă a cuvintelor din propoziţiile construite se schimbă de către elevi în ordinea inversă a cuvintelor, şi invers.

2. Se cere elevilor ca pe baza lexicului din paragraful 27 din manual să facă traducerea din limba rusă.

O formă interesantă de control a cunoştinţelor elevilor din clasa a IX-a, a fost folosită la geografie, la tema „Spania şi Portugalia". Intreaga lecţie a fost construită pe baza folosirii hărţii conturate. Un elev a fost scos la tablă, iar ceilalţi elevi au lucrat pe hărţile lor conturate. Lucrarea s'a făcut cu cretă şi creioane colorate.

Ordinea lucrării a fost următorea:

Primul elev defineşte pe harta conturată poziţia geografică a Spaniei şi Portugaliei, graniţele şi statele învecinate. In acest timp se scriu denumirile corespunzătoare pe hartă şi se fac aprecieri asupra poziţiei geografice a graniţelor Spaniei şi Portugaliei.

Al doilea elev desenează pe harta conturată relieful peninsulei Iberice, cu creta colorată şi îl caracterizează oral.

Al treilea elev înseamnă râurile, explică direcţia lor, notează văile, vorbeşte despre importanţa râurilor.

Al patrulea elev vorbeşte despre climă, despre ramurile principale ale agriculturii şi arată pe hartă regiunile agricole mai dezvoltate.

Al cincilea elev înseamnă locurile de extragere a minereurilor de fier, cupru şi zinc, regiunile cu industrie metalurgică şi textilă şi oraşele principale din Spania şi Portugalia.

Al şaselea elev înseamnă pe hartă căile ferate principale, vorbeşte despre situaţia exportului şi importului, marchează porturile maritime principale. Locurile de luptă revoluţionară în Spania se înseamnă cu steluţe roşii.

Controlul cunoştinţelor sub această formă a stârnit — după mărturiile profesorului respectiv — interesul elevilor. La sfârşitul lecţiei, elevii au obţinut harta peninsulei Iberice conturată complect şi colorată frumos atât pe tablă, cât şi în caiete.

După lecţie, lucrările au fost strânse, corectate de profesor şi notate cu note corespunzătoare. Această lecţie de control ajută la fixarea cunoştinţelor şi deprinderilor însuşite anterior la lecţiile de geografie.

Un caracter deosebit îl au lecţiile de control la limba şi literatura rusă în legătură cu lectura extraşcolară a elevilor. In acest caz, trebue să se controleze lucrările făcute individual acasă după indicaţiile profesorului. Elevii expun conţinutul cărţilor citite. Uneori, în timpul povestirii, ei se folosesc de ilustraţii, citesc fragmente din cărţi, fac analogii cu ceea ce cunosc din viaţă, povestesc despre biografiile autorilor operelor citite. Aceste lecţii au o mare importanţă.

Pentru însuşirea scrierii şi citirii corecte o mare importanţă o au lecţiile de control consacrate analizei şi corectării greşelilor făcute. Aceste lecţii de control, constitue de regulă o complectare a controlului făcut la una din lecţiile anterioare. Să presupunem că lucrarea de control este scrisă. Controlul nu se termină însă aci. Intr'una din ultimele lecţii se analizează greşelile făcute de elevi în lucrările lor.

Iată structura şi desfăşurarea unei astfel de lecţii la clasa a III-a consacrată corectării expunerii „Tania Logai".

După ce se comunică scopul lecţiei, profesorul citeşte una din cele mai bune lucrări.

După lectura lucrării întreabă clasa dece socoteşte el această lucrare mai bună.

Unul dintre elevi arată că expunerea este completă iar propoziţiile sunt bine construite.

Apoi profesorul ia caietele altor elevi, citeşte propoziţiile construite greşit şi le analizează în colectiv. Paralel cu corectarea stilului expunerii, se scot în evidenţă şi se corectează greşelile gramaticale făcute de unii elevi.

Tipul lecţiei de control arătat este destul de răspândit în practica şcolii noastre. Aceste lecţii nu numai că ridică controlul la o treaptă mai înaltă — prin atenţia deosebită dată analizei greşelilor — dar ridică nivelul de cunoştinţe al elevilor, fixează deprinderile căpătate şi dezvoltă priceperile.

Lecţiile de control având problemele lor specifice, servesc şi altor scopuri pedagogice tot atât de importante. Controlul se leagă neapărat

de repetarea cunoştinţelor, de aprofundarea şi fixarea lor. De aceea în sistemul general de planificare al lecţiilor la o temă sau alta din cursul şcolar, lecţiile de acest tip trebue să ocupe un anumit loc. Ele trebue să rămână ca o parte necesară a lecţiilor la sfârşitul fiecărui pătrar şi la sfârşitul anului şcolar. In general, nu există o deosebire esenţială între lecţiile de control efectuate în diferitele perioade ale muncii şcolare, dar în anumite detalii ele capătă unele trăsături specifice şi ajută lărgirii şi aprofundării cunoştinţelor acumulate de elevi în procesul învăţării unui anumit obiect.

Pentru buna desfăşurare a lecţiilor de control nu trebue să se piardă din vedere necesitatea organizării lor temeinice.

In timpul controlului cunoştinţelor cu privire la lucruri, fapte şi fenomene concrete în practica şcolară, se folosesc pe o scară largă tablouri, hărţi, scheme, tăbliţe, obiecte şi fel de fel de material care se împarte elevilor. Pe baza explicării de către elevi a materialului, se relevă mai exact gradul de conştiinciozitate al elevilor şi trăinicia cunoştinţelor însuşite.

La lecţia de control la geografie — la clasa a VI-a — cu tema „Formele suprafeţei pământului" se folosesc tablouri care înfăţişează diferite forme ale reliefului. Prin indicarea pe tablou a diferitelor obiecte se controlează dacă elevii înţeleg ce este un munte, un deal, o vale transversală şi longitudinală etc.

Pentru controlul cunoştinţelor asupra diferitelor feluri de maşini, este bine să se folosească schemele.

In ce priveşte întocmirea şi importanţa pe care o prezintă o diagramă indicatoare, controlul cel mai eficace se realizează prin însăşi analiza diagramei.

Temele de control nu numai la fizică, ci şi la chimie, astronomie, ştiinţele naturii pot avea caracter pur practic şi în acest caz ele vor necesita o organizare corespunzătoare Este greu de arătat aci un model de asemenea organizare. Ea va fi tot atât de variată ca şi temele de control cu caracter practic. Un interes deosebit prezintă preocuparea de a crea pentru fiecare obiect de învăţământ material didactic care să poată fi folosit pentru controlul cunoştinţelor şi deprinderilor elevilor. Acest material didactic trebue să aibă, până la un anumit grad, un caracter de generalizare şi să răspundă dintr'odată nu numai unei probleme, ci mai multor probleme ale lecţiei de control. Din acest punct de vedere, materialul didactic folosit la lecţiile de control, trebue să se apropie de materialul didactic obişnuit, folosit la lecţiile pentru transmiterea cunoştinţelor.

Invățământul în țările de democrație populară

Invățământul public în Republica Populară Bulgaria

Profesor VASILI BOZAROV
Universitatea din Sofia R. P. Bulgaria

Inainte de 9 Septembrie 1944, învățământul în Bulgaria era în întregime subordonat intereselor burgheziei și servea vârfurilor conducătoare monarho-fasciste pentru a cultiva în sânul tineretului: șovinismul, fascismul, misticismul și ura față de marea noastră eliberatoare — Uniunea Sovietică.

Odată cu eliberarea poporului bulgar de sub jugul fascist, de sub asuprirea burgheziei, învățământul nostru, smuls de sub influența ideologiei reacționare fasciste, a pornit curajos pe drumul deplinei democratizări, punându-se în slujba intereselor celor ce muncesc, transformându-se într'un factor activ al construirii socialismului în Patria noastră.

După 9 Septembrie 1944, prima sarcină a guvernului popular în domeniul învățământului public, a fost înlăturarea din învățământ a acelor învățători și profesori — puțini la număr — care se manifestaseră ca niște agenți activi ai ideologiei și politicii fasciste șovine.

Profesorimea bulgară are minunate tradiții de luptă. Din rândurile sale s'au ridicat în trecut luptători revoluționari însemnați; ea a dat jertfe scumpe în lupta de partizani împotriva dictaturii fasciste, ceeace dovedește că partea covârșitoare a profesorilor a fost orientată just în mersul evenimentelor istorice — din lume și dela noi — că a avut o atitudine justă în lupta poporului bulgar pentru libertate și independență națională. Odată cu cucerirea victoriei dela 9 Septembrie 1944, profesorii și învățătorii și-au unit forța și entuziasmul lor, cu acele ale întregului popor, pentru consolidarea puterii clasei muncitoare și pentru construirea unei vieți fericite în țara noastră.

Invățând neîncetat din nesecatul isvor al marxism-leninismului, înarmându-se cu cuceririle celei mai înaintate științe din lume, știința sovietică, studiind pedagogia sovietică, experiența și mărețele realizări ale școlii sovietice, profesorii bulgari și-au refăcut întreaga lor pregătire ideologico-politică, științifică și pedagogică, pe bazele marxism-leninismului, pe bazele științei și pedagogiei sovietice. Roadele acestei munci sunt ilustrate de succesele considerabile dobândite de învățătorii și profesorii noștri în munca lor instructiv-educativă. Crește din zi în zi numărul învățătorilor care luptă cu succes pentru lichidarea rămânerii în urmă la învățătură a elevilor.

După 9 Septembrie 1944, numărul învățătorilor și profesorilor a crescut

considerabil, ca o consecinţă a creşterii numărului de şcoli. Aşa de exemplu, în timp ce în anul şcolar 1943— 1944 la noi existau 5.975 şcoli de cultură generală cu 900.724 elevi şi 27.836 învăţători şi profesori, în anul şcolar 1952—1953 avem 6.525 şcoli de cultură generală — primare, elementare şi medii. Dacă la acestea se mai adaugă şi grădiniţele de copii, şcolile speciale pentru copii cu defecte fizice — orbi, surdo-muţi, etc. — şcolile pedagogice şi institutele de profesori, numărul lor atinge cifra de 8.215 instituţii de învăţământ cuprinzând 1.048.599 elevi şi 41.063 învăţători şi profesori. In cifrele de mai sus nu sunt cuprinse şcolile minorităţilor naţionale în care învăţământul se face în limba maternă a elevilor şi care se bucură azi de aceleaşi drepturi ca şi şcolile cu limba de predare bulgară. In anul şcolar 1951—1952 numărul acestora s'a ridicat la 1.038 şcoli cu 86.857 elevi şi 3.223 învăţători.

Trebue subliniată în special creşterea rapidă a numărului grădiniţelor de copii. In timp ce, în anul şcolar 1943—1944 existau în Bulgaria abia 242 grădiniţe cu 10.143 copii şi 274 educatoare, în momentul de faţă funcţionează în patria noastră 1.673 grădiniţe de copii cu 2.814 educatoare. In aceste grădiniţe de copii capătă educaţie comunistă peste 70.000 copii ai celor ce muncesc.

Un succes deosebit al învăţământului nostru îl constitue creşterea rapidă a căminelor sezoniere, care nu existau înainte de 9 Septembrie 1944. In vara anului 1952 au fost deschise 3.750 asemenea cămine sezoniere la sate, cuprinzând 174.884 copii. Prin aceasta s'a dat un mare ajutor ţăranilor muncitori în toiul muncilor agricole, asigurându-li-se copiilor condiţii de îngrijire optime şi o educaţie sănătoasă.

După 9 Septembrie 1944, s'au deschis, pentru prima dată la noi în ţară, şcoli serale pentru oamenii muncii ocupaţi în producţie. In anul şcolar 1951—1952 au funcţionat 76 gimnazii şi licee serale cu 10.932 elevi. In afară de aceasta pentru muncitorii din producţie, fruntaşi, inovatori, etc., statul nostru a organizat 3 licee muncitoreşti cu un curs redus — de doi ani — în care ei sunt pregătiţi, în vederea înscrierii în institute de învăţământ superior. Astfel va fi pregătită o intelectualitate muncitorească, devotată cauzei clasei muncitoare.

Inainte de 9 Septembrie 1944, învăţământul obligatoriu pentru copiii între 7 şi 14 ani exista numai pe hârtie. Guvernul fascist nu lua niciun fel de măsuri pentru traducerea în viaţă a învăţământului obligatoriu. Dar nu numai atât: copiii care locuiau la o distanţă mai mare de 3 km de şcoală, erau scutiţi prin lege de a mai frecventa şcoala. Deaceea în anul şcolar 1943—1944 au rămas neşcolarizaţi 72.361 copii de vârstă şcolară, ceeace reprezintă 7,96% din toţi copiii care cad sub prevederile legii învăţământului obligatoriu.

Guvernul popular a stabilit învăţământul obligatoriu de 7 ani dela 7 la 15 ani, a deschis şcoli noi, a creiat internate pentru copiii din regiunile muntoase. Justeţea politicii sale în domeniul învăţământului, este confirmată de faptul că în anul şcolar curent, au rămas în afară şcolii numai 0,43% din numărul total al copiilor de vârstă şcolară.

Invăţământul de cultură generală s'a redus dela 12 ani la 11 ani, prin reducerea învăţământului mediu dela 5 la 4 ani.

Pentru asigurarea caracterului ştiinţific al conţinutului învăţământului, pentru înlăturarea concepţiilor antiştiinţifice, idealiste şi reacţionare: şovinism, rasism, fascism, au fost scoase din planul de învăţământ al şcolilor un şir de obiecte ca: religia, etica, instrucţia civică şi economia politică bur-

gheză. Alte obiecte, ca l. latină, l. greacă, au fost deasemeni înlocuite, în vederea făuririi unui învățământ strâns legat de practică, de viață. In conținutul celorlalte obiecte au fost făcute schimbări considerabile, fiind eliminate toate concepțiile și teoriile antiștiințifice, reacționare. Programele școlare au fost refăcute pe baze științifice după exemplul programelor sovietice, având ca scop legarea învățământului de practică, de viață. Așa de exemplu, la literatură s'a introdus studierea literaturii clasice ruse și a celei sovietice, precum și a literaturii noastre clasice și proletare-revoluționare. La istorie, tot materialul de studiat a fost reconsiderat pe bazele materialismului istoric și s'a introdus studiul istoriei U.R.S.S. începând cu Marea Revoluție Socialistă din Octombrie. La biologie tot materialul de învățământ a fost restructurat pe bazele învățăturii miciuriniste și pavloviste și s'a introdus un obiect nou de studiu „bazele darwinismului", în care se studiază mai ales învățătura miciurinistă. S'a introdus deasemenea studiul limbii ruse din clasa V-a până în clasa XI-a.

In 1950 s'a introdus în R.P. Bulgaria sistemul sovietic al învățământului general, creindu-se școli complete de cultură generală (de 11 ani), cu planuri de învățământ și cu programe unice. Bineînțeles, au rămas să funcționeze — în raport cu condițiile locale — școli primare (de 4 ani), școli elementare (de 7 ani), dar și în aceste școli se aplică planul general de învățământ și programele unice ale școlii complete de 11 ani (pentru clasele respective).

In acest an școlar în școlile de cultură generală, anul școlar a fost împărțit în patru pătrare în loc de trei trimestre, deasemenea au fost stabilite examene anuale la principalele materii de învățământ; s'a introdus obligativitatea examenului de diplomă, precum și premierea, cu medalii de aur și de argint, a absolvenților școlilor medii care au obținut note foarte bune și au avut o purtare exemplară. Aceste măsuri constitue un nou pas hotărîtor spre înarmarea reală a elevilor cu cunoștințe științifice și trainice.

Inainte de 9 Septembrie 1944, învățătorii și profesorii îngroșau rândurile șomerilor din țara noastră, fapt explicat de ideologii fasciști prin teoria „supraproducției" de intelectuali și mai ales de învățători. Aceasta bineînțeles în timp ce zeci de mii de copii rămâneau în afara școlii, sporind rândurile neștiutorilor de carte. După eliberarea țării noastre de către Armata Sovietică, numărul existent de învățători s'a dovedit insuficient față de necesitățile învățământului nostru în continuă creștere. In vederea pregătirii cadrelor didactice necesare tuturor gradelor de învățământ, statul nostru a organizat diferite instituții speciale:

— școli pedagogice de patru ani pentru educatoare, în care sunt primite absolventele școlii elementare de 7 ani. Din cauza lipsei de educatoare pentru grădinițele de copii, pe lângă școlile pedagogice de 4 ani pentru educatoare, funcționează și cursuri de un an. Aceste cursuri sunt frecventate de absolventele școlilor medii (clasa XI-a);

— școli pedagogice de patru ani care pregătesc învățători pentru clasele I—IV In aceste școli sunt primiți absolvenții școlii elementare (cl. VII-a);

— institute de doi ani pentru pregătirea viitorilor profesori la clasele V—VII ale școlilor de cultură generală, unde sunt primiți absolvenții școlilor medii (cl. XI-a).

— Profesorii pentru școlile medii (clasele VIII—XI) sunt pregătiți în facultățile Universității din Sofia.

In afară de aceste şcoli şi institute de învăţământ care asigură o înaltă calificare cadrelor noastre didactice, pe lângă Universitate există secţii fără frecvenţă, care dau posibilitate de calificare şi învăţătorilor aflaţi în câmpul muncii fără a părăsi locul de muncă.

In vederea pregătirii de învăţători pentru şcolile cu limba de predare turcă au fost organizate trei şcoli pedagogice, o secţie la un institut de 2 ani pentru profesori la clasele V—VII, şi o secţie cu trei specialităţi, la Universitatea din Sofia. Afară de aceasta, au fost înfiinţate şi trei şcoli medii complete turceşti, în care creşte şi se formează o nouă intelectualitate turcă.

In timpul regimului monarho-fascist, în Bulgaria au existat multe şcoli în care învăţau copiii burgheziei bulgare. Profesorii care predau la aceste şcoli erau străini — italieni, nemţi, englezi, francezi. Aceste şcoli pregăteau agenţi ai statului a cărui şcoală o terminau. Guvernul popular a lichidat aceste focare ale propagandei duşmănoase şi ale spionajului străin, deschizând un liceu complet cu limba de predare franceză, germană, engleză. S'a înfiinţat o şcoală medie completă cu limba de predare rusă.

La noi există şi şcoli tehnice de 4 şi 5 ani, în care se pregătesc cadre medii de conducere în industrie, comerţ, transport şi agricultură. In aceste şcoli sunt primiţi absolvenţii şcolilor elementare (cl. VII-a). Şcolile respective depind de ministerele de resort, iar îndrumarea şi conducerea lor instructiv-metodologică se efectuează de către M.I.P.

In anul 1952 s'a creiat Direcţia generală a rezervelor de muncă, care a preluat conducerea şcolilor industriale şi de uzină. In aceste şcoli sunt pregătiţi muncitori calificaţi pentru diferitele ramuri ale economiei naţionale. Cursurile au durata de 1 la 2 ani şi sunt urmate de absolvenţii şcolilor elementare. Intreţinerea lor în şcoală este asigurată de stat.

O formă nouă de educare comunistă a elevilor în şcoală, creată pe baza experienţii şcolii sovietice, o constitue activitatea în afară de clasă şi în afară de şcoală a elevilor. Prin ea, pe calea unei activităţi independente, planificate şi organizate, sub conducerea profesorilor şi educatorilor, elevii îşi lărgesc şi îşi adâncesc cunoştinţele căpătate la lecţii, îşi desvoltă iniţiativa. Se formează astfel viitori creatori şi specialişti în diferite ramuri ale ştiinţei şi tehnicii. In şcoli se organizează cercuri pe materii, colective de activitate artistică şi de cultură fizică, în care sute de mii de elevi iau parte activă. In cercurile pe materii, elevii pregătesc şi susţin referate, organizează exerciţii practice, confecţionează material didactic şi aparate pentru cabinetele şcolare, desenează, cântă şi se pregătesc să devină cetăţeni sănătoşi şi puternici, demni de sarcina măreaţă ce le revine ca viitori constructori ai socialismului în Patria noastră.

Organizaţiile de tineret din şcoală — Organizaţia Dimitrovistă de pionieri „Septemvrice" şi Uniunea Dimitrovistă a tineretului popular — constitue alături de învăţători şi profesori, factorii cei mai importanţi în realizarea educaţiei comuniste a elevilor. In trecut, organizaţiile fasciste ale tineretului îi otrăveau pe tineri cu şovinismul lor sălbatic şi cu ura faţă de oameni, îi pregăteau să devină carne de tun pentru interesele clicii monarho-fasciste şi ale capitaliştilor străini şi deaceea aceste organizaţii erau detestate şi urîte de massele largi. Astăzi organizaţiile de tineret din şcoli sunt organizaţii dragi ale elevilor, pentrucă ele contribue din plin la făurirea unui tineret, devotat poporului şi patriei. Aceste organizaţii pregătesc tineretul pentru a-şi pune întreaga forţă creatoare în slujba operei de construire a socialismului şi comunismului în ţara noastră, în scopul

înfăptuirii măreţei porunci date de învăţătorul nostru Gheorghi Dimitrov.

Pentru ridicarea nivelului cultural general al poporului nostru, de o mare importanţă este şi lichidarea analfabetismului, trista moştenire lăsată de regimul monarho-fascist.

Printr'o hotărîre specială, guvernul popular a prevăzut măsuri pentru lichidarea analfabetismului şi semianalfabetismului în ţara noastră, până la sfârşitul anului 1953. In urma muncii perseverente a organizaţiilor Partidului nostru comunist, a organizaţiilor sindicale şi a celorlalte organizaţii de masă şi mai ales a învăţătorilor noştri, până la sfârşitul anului 1952 au fost alfabetizaţi, în cursuri speciale, 435.611 analfabeţi şi semianalfabeţi. Până la sfârşitul anului 1953 sarcina lichidării analfabetismului şi semianalfabetismului în ţara noastră va fi îndeplinită. Nu e zi să nu apară în ziarele noastre ştiri despre lichidarea analfabetismului în diverse sate şi oraşe şi chiar în plăşi întregi.

Sub conducerea Partidului Comunist Bulgar al lui Blagoev şi Dimitrov, călit în lupte eroice, în frunte cu Comitetul Central al Partidului condus de tovarăşul Vâlco Cervencov, continuatorul credincios al operei lui Gheorghi Dimitrov, poporul nostru merge hotărît pe drumul înfloririi sale economice şi culturale, spre construirea socialismului în frumoasa noastră patrie. In această luptă măreaţă, un rol deosebit de important îi revine învăţământului nostru în opera de pregătire a generaţiilor viitoare — armata mare de constructori şi luptători hotărîţi pentru cauza socialismului şi comunismului.

Critică şi bibliografie

REVISTA „LIMBA ROMÂNĂ". Nr. 1 şi 2.

Apariţia revistei *„Limba română"* umple un gol adânc şi de mult resimţit nu numai de specialişti, ci şi de cadrele didactice — învăţători şi profesori — de studenţi şi chiar de elevii din clasele mai mari, cât şi de masele mari de cititori pentru care problemele limbii prezintă un interes deosebit.

Participarea largă în coloanele ziarelor şi revistelor noastre la discuţiile asupra proiectului de ortografie, asupra dicţionarului limbii române, au dovedit din plin că din ce în ce mai mult preocupările cu caracter ştiinţific nu sunt privilegiul unei pături „subţiri", ci au devenit un bun al tuturor oamenilor muncii, cărora în regimul nostru de democraţie populară li s'a deschis calea către cultură.

Geniala lucrare a lui I. V. Stalin „Marxismul şi problemele lingvisticii" a fost călăuza de preţ care a scos lingvistica din impasul în care se găsea. In ţara noastră, studiile lingvistice lâncezeau, ba mai mult, datorită unei orientări nejuste, porniseră pe drumul greşit al lui N. I. Marr. Incă din anul 1951, când Secţiunea VI-a a Academiei R.P.R., în lumina învăţăturii staliniste asupra limbii, a ţinut cele două sesiuni ştiinţifice din Martie şi Iulie, s'a arătat ca o necesitate apariţia unei reviste care să pună la îndemână cititorilor cele mai de seamă probleme ale lingvisticii româneşti, să lămurească unele chestiuni dificile sau mai puţin cunoscute, să informeze marele public asupra rezultatelor cercetărilor din domeniul studiului limbii române.

Revista „Cum Vorbim", datorită marilor sale lipsuri şi greşeli, nu a putut să îndeplinească această sarcină, dar între încetarea ei şi apariţia revistei „Limba Română", de-alungul unei perioade destul de mari, toţi cei interesaţi au fost lipsiţi aproape total de informare în acest domeniu.

Primele numere ale revistei „Limba Română", apărute odată cu începerea anului 1953, au fost primite cu atât mai mult interes, cu cât problemele pe care le atacă sunt deosebit de importante.

Reproducerea articolului Preşedintelui Academiei R.P.R. Traian Săvulescu, apărut în Scânteia din 20 Iunie 1952, întăreşte hotărîrea revistei „Limba Română" de a-şi însuşi linia pe care partidul nostru a trasat-o lingvisticii româneşti. Articolul tovarăşului D. Macrea — directorul adjunct al Institutului de Lingvistică din Bucureşti: „Invăţătura lui I. V. Stalin, îndreptar în desvoltarea şi înflorirea activităţii lingvisticii din ţara noastră", expune situaţia şi sarcinile lingvisticii din R.P.R., îndrumată de luminoasa învăţătură stalinistă. Articolul prezintă programul de muncă al lingviştilor noştri care se va reflecta în coloanele revistei „Limba Română" şi anume: dezbaterea problemelor limbii noastre în lumina învăţăturii staliniste, rezultatele cercetărilor ştiinţifice, dezbaterea metodicii predării în şcoală a limbii materne şi a celorlalte limbi, studii cu privire la limba operelor literare, informări asupra cercetărilor lingvisticii din Uniunea Sovietică şi a ţărilor de democraţie populară, precum şi combaterea rămăşiţelor idealiste şi cosmopolite din lingvistica noastră şi a influenţelor concepţiilor retrograde ale lingvisticii din ţările imperialiste.

Acest vast program de lucru a început să capete viaţă în primele două numere ale revistei, care au început să cuprindă în rubricile lor unele aspecte ale problemelor propuse.

Articolele academicianului E. Petrovici inaugurează o serie de studii şi cercetări în domeniul lingvisticii. In primul număr atacă o problemă puţin cunoscută, aceea a influenţelor slave asupra limbii române. Academicianul E. Petrovici, bazat pe învăţătura leninist-stalinistă în chestiunea naţională şi a încrucişării limbilor, cercetează elemente de fonetică şi toponimie slavă în limba română, aducând în acest fel material preţios pentru rezolvarea unei probleme încă nelămurite, aceea a formării limbii române. Existenţa bilingvismului în timpurile vechi, pe teritoriul locuit de cele două populaţii: română şi slavă, se vădeşte în bogata toponimie de origină slavă, în particularităţile lingvistice ale toponimicilor române de origină slavă ca polnoglasia, denazalizarea unor vocale, etc.

Comunicarea despre „Fondul principal de cuvinte al limbii române" a tovarăşului academician E. Petrovici din numărul al doilea al revistei „Limba română", este de un real folos mai ales pentru profesorii de limba ro-

mână, pentru studenţii facultăţilor de filologie şi chiar pentru elevii şcolilor medii.

Bazat pe studiile lingviştilor sovietici: V. V. Vahmistrov, P. I. Cernâh şi M. Gurîceva, tovarăşul E. Petrovici arată care sunt trăsăturile caracteristice ale fondului principal de cuvinte al oricărei limbi, apoi trece la stabilirea pe categorii morfologice a unora dintre cele mai sigure cuvinte din fondul principal lexical al limbii române.

Articolul mai cuprinde şi consideraţii de lingvistică comparată, care ne ajută să tragem concluzii asupra originii cuvintelor din fondul principal şi a proporţiei de împrumuturi lexicale în limba noastră.

Se mai precizează şi importanţa folosirii frecvente a unor cuvinte recent intrate în limbă, dar care şi-au câştigat astfel dreptul de a aparţine fondului principal.

Revista „Limba Română", Nr. 1 aduce în coloanele sale, ecoul discuţiilor asupra proiectului noii ortografii elaborat de Secţiunea VI-a a Academiei R.P.R. şi se opreşte asupra celor mai interesante şi judicioase propuneri, care vor sta la baza definitivării îndreptarului ortografic. Totuşi articolul tovarăşului profesor Macrea nu ia întotdeauna atitudine faţă de propunerile venite din partea diferitelor colective sau a diferiţilor tovarăşi care şi-au spus cuvântul în paginile revistei „Contemporanul". Rostul acestui articol în revista „Limba română" era ca, bazat pe o argumentare ştiinţifică, să expună hotărît punctul de vedere al Institutului de lingvistică în problema noii ortografii.

Directorul Institutului de Lingvistică, Prof. V. Cheresteşiu, face o dare de seamă privind dezbaterile publice din 18 Iulie 1952 asupra Dicţionarului limbii române. Autorul scoate în evidenţă concluziile la care a ajuns *Prezidiul Academiei R.P.R. asupra lipsurilor vechii* conduceri a Institutului de Lingvistică în elaborarea Dicţionarului, arătând totodată sarcinile noii conduceri a Institutului. Aceasta va trebui să ţină seamă de criticile juste aduse colectivului care a lucrat la Dicţionar şi să pornească de pe poziţii principiale la munca de alcătuire a Dicţionarului limbii române.

In cadrul rubricii *Limbă şi literatură*, în primul număr al revistei, apare articolul tovarăşului M. Novicov despre unele probleme ale stilului, cercetate în lumina învăţăturilor lui I. V. Stalin despre Lingvistică. Răspunzând unor necesităţi de lămurire a confuziilor care se nasc în mintea studenţilor dela facultatea de filologie şi deschizând calea cercetărilor creatoare în domeniul stilisticii, articolul tovarăşului M. Novicov, întemeiat pe o adâncă cunoaştere a dezbaterilor care au loc în ştiinţa literară sovietică, precizează cele două accepţiuni ale cuvântului stil; pe de o parte stilul limbii sau stilul funcţional al limbii cercetat de lingvistică, pe de altă parte, stilul literar artistic — problemă care aparţine teoriei literaturii.

In deplină concordanţă cu învăţătura staliniştă asupra legăturii nemijlocite dintre gândire şi vorbire, tovarăşul M. Novicov arată importanţa limbii în procesul de creaţie literară, unde scriitorul o foloseşte sub forma stilului său personal, în scopul zugrăvirii imaginilor care-i ilustrează ideile.

Tovarăşul M. Novicov combate deasemeni greşelile săvârşite în cercetarea limbii din operele scriitorilor noştri.

Importanţa stilului personal al scriitorului, legat indisolubil de conţinutul ideologic al creaţiei literare, începe să constitue o preocupare a cercetătorilor noştri de limbă literară. Numărul 2 al revistei „Limba română" dă cititorilor posibilitatea să urmărească această problemă în articolele tovarăşului T. Vianu şi I. Vitner.

Articolul tovarăşului T. Vianu „Nicolae Bălcescu, artist al cuvântului" este deosebit de interesant nu numai prin problemele pe care le pune, ci şi prin caracterul profund ştiinţific al cercetării procedeelor artistice folosite de marele nostru scriitor Bălcescu în opera sa, prin scoaterea în evidenţă a legăturii indestructibile între procedeul artistic şi conţinutul ideologic.

Articolul lămureşte în mare măsură o latură puţin cunoscută şi studiată a talentului lui Bălcescu, aceea de maestru mânuitor al limbii.

Pornind dela învăţătura stalinistă, că limba, nemijlocit legată de gândire, înregistrează în cuvinte şi propoziţii rezultatele activităţii gândirii, autorul articolului subliniază legătura lui Bălcescu cu poporul şi în acea preluare a cuvintelor şi expresiilor arhaice, cronicăreşti, care se mai păstrează şi astăzi în vorbirea poporului, pe care le întâlnim în operele marilor noştri creatori de limbă literară: Neculce, Eminescu, etc.

Deasemenea, ni-l prezintă pe Bălcescu ca un încetăţenitor al cuvintelor străine, un profund cunoscător al limbii poporului şi legilor ei, care a reuşit să dea cuvintelor străine forma cea mai apropiată spiritului limbii noastre.

O analiză amănunţită, făcută de un cunoscător atât al operei lui Bălcescu, cât şi al problemelor de stil, scoate la iveală rostul procedeelor de expunere: naraţiuni, portrete, tablouri, episoade, folosite de N. Bălcescu mai ales în opera sa de căpetenie „Istoria Românilor sub Mihai Vodă Viteazul". Deosebit de interesante sunt consideraţiile cu privire la concordanţa dintre procedeele portretistice ale lui Bălcescu şi arta plastică în genere şi cele în legătură cu picturile lui Th. Aman şi G. D. Mirea inspirate din opera lui Bălcescu.

O strânsă şi concentrată analiză a procedeelor stilistice, sintactice şi morfologice descoperă raporturile dintre gândirea revoluţionară a scriitorului şi manifestarea ei artistică.

Articolul tovarăşului T. Vianu constitue un preţios ajutor pentru cunoaşterea şi înţelegerea mai adâncă a valorii artistice a operei lui N. Bălcescu în şcolile noastre medii,

unde studiul literaturii trebue să se împletcască cu acel al limbii literare.

In al doilea articol din cadrul aceleiași rubrici a numărului 2 al revistei, tovarășul I. Vitner atacă deasemeni probleme ale limbii literare și anume în legătură cu opera lui I. L. Caragiale.

Pornind dela considerații generale, prof. I. Vitner arată în mod just valoarea și permanenta actualitate a operei lui Caragiale, datorită și măiestriei sale artistice.

Subliniind interesul și variatele cunoștințe și preocupări ale scriitorului în domeniul limbii, autorul articolului încearcă să scoată în evidență corespondența dintre fondul satiric al operei lui Caragiale și limba și stilul, folosite ca mijloace artistice de ilustrare a fondului ideologic.

Insă citarea numai a două exemple de folosire a limbii ca mijloc de exprimare a atitudinii scriitorului față de clasele sociale, fără o analiză adâncită, nu duce la o fundamentare științifică a afirmației foarte cunoscute că I. L. Caragiale a fost un mare maiestru al mânuirii cuvântului.

Mai limpede analizat și mai concludent apare în partea ultimă a articolului ilustrarea procedeului de caracterizare a personajelor în opera literară, prin modul lor de exprimare, tot așa de diferit dela un personaj la altul ca și trăsăturile lor fizice și psihice. Prin câteva exemple juste și grăitoare tovarășul Vitner reușește să scoată în evidență minunatul talent de zugrăvire a eroilor operei lui Caragiale.

Relevăm ca un aspect pozitiv faptul că predarea limbilor în școală a constituit o serioasă preocupare pentru revista „Limba română", care în primul număr în cadrul rubricii: „Metodica predării limbilor" a atacat cele mai importante laturi ale problemei: predarea limbii române, a limbii ruse și a limbilor minorităților naționale.

Caracterul general, mai mult de bilanț al acestor prime articole, așa cum arată nota bibliografică din ziarul „Scânteia" Nr. 2594, lipsește cadrele didactice de sprijinul pe care-l așteptau dela o revistă de specialitate.

Reproducerea în numărul al doilea al revistei, a articolului editorial din Ruschii iazîc v școle Nr. 6/952: „Congresul al XIX-lea al P.C.U.S. și sarcinile noastre", vine să indice tuturor forurilor interesate în problemele predării limbii în școală, drumul nou impus atât de geniala lucrare a lui I. V. Stalin „Marxismul și problemele lingvisticii", cât și de sarcinile creșterii nivelului cultural al masselor, ale politehnizării învățământului, pe care le pune mersul cu pași repezi spre construirea socialismului în patria noastră.

Ajutorul Uniunii Sovietice ne este asigurat și în această privință, așa cum o dovedește primirea caldă și tovărășească făcută delegației învățământului superior, despre care ne vorbește tovarășul prof. D. Macrea, cât și acelei a Ministerului învățământului public.

Destul de redus este ajutorul pe care îl aduce prezentarea în nr. 1 al revistei a programelor școlare de limbă română pentru clasele I—XI, atât cadrelor didactice care predau limba română cât și M. I. P. Articolul nu privește în mod critic programele școlare care mai au încă lipsuri, atât din punct de vedere al fundamentării lor științifice, cât și din punct de vedere al împlinirii necesităților terenului. Dacă sarcina Institutului de Lingvistică și implicit aceea a revistei „Limba română" este de a ajuta cât mai mult la îmbunătățirea predării limbii române în școală, în paginile revistei trebue să fie analizate în mod critic programele, metodicile și manualele de limbă, arătându-se întrucât din punct de vedere științific și metodic respectă principiile fundamentale ale învățăturii staliniste despre limbă.

Materialul publicat în rubrica „Metodica predării limbii" în numărul 2 al revistei este însă deosebit de valoros și util învățătorilor și profesorilor noștri.

Primul articol este un adevărat capitol de metodică a dezvoltării vorbirii cu prilejul efectuării compunerilor creatoare cu elevii clasei a V-a.

Cunoscând bine specificul predării limbii materne la clasele I—IV, învățătorul sovietic M. Gotov, ne arată cum se face trecerea în clasa a V-a dela activitatea care implică o mai mică contribuție personală a elevului la lucrări cu un caracter creator mai pronunțat.

Deosebit de importantă pentru îndrumarea cadrelor noastre didactice este cunoașterea etapelor pregătirii compunerii: conversația după tablou, adâncirea materialului stilistic și gramatical și mai ales stabilirea vocabularului necesar pentru colorarea tabloului de natură, care constitue tema compunerii.

Fișa de clasificare a greșelilor stilistice și de compoziție ca și desfășurarea unei lecții de analiză a lucrărilor elevilor, constitue un model pentru învățătorii și profesorii noștri.

Și celelalte două articole au ca problemă de bază metoda comparativă în predarea limbii ruse în școlile noastre ca și în predarea limbii române în școlile cu limba de predare a minorităților naționale.

Dacă primul număr, poate și din cauza întârzierilor cu care a apărut și deci a așteptărilor din ce în ce mai mari ale cititorilor, n'a reușit decât într'o mică măsură să traducă în fapt programul pe care și l-a propus, cel de al doilea număr înseamnă un simțitor pas făcut înainte pe linia prezentării unui material interesant cu un caracter științific mai pronunțat și de o deosebită valoare pentru informarea cititorilor și mai ales pentru pregătirea celor interesați în problemele de specialitate.

Trebue să subliniem însă că și în numărul al doilea mai stărue o serie de lipsuri de ordin tehnic, ajungându-se ca lipsa unor semne de punctuație să dea un conținut direct duș-

mânos unor fraze (de ex. în articolul tov. I. Vitner: *El trăeşte într'o epocă în care limba poporului era ameninţată în existenţa ei, ca şi viaţa însăşi a masselor de duşmani înverşunaţi*). Deasemeni, credem că era mai just ca citatele din opera lui Bălcescu să fie date din noile ediţii apărute, pentru a putea fi consultate cu uşurinţă de cititori.

Cititorii revistei „Limba română", şi mai ales învăţătorii, profesorii, studenţii, aşteaptă cu încredere un material din ce în ce mai adâncit, o serie de studii ştiinţifice de specialitate, atât de necesare într'un domeniu, în care s'a scris foarte puţin. Lipsa gramaticii normative ştiinţifice, a îndreptarului ortografic, a dicţionarului limbii române, sunt adânc simţite în şcoli şi facultăţi. „Limba română" trebue să-şi pună ca obiectiv prezentarea unui punct de vedere ştiinţific şi deci hotărît în problemele de ortografie, gramatică, şi lexicologie.

In atenţia redacţiei revistei trebue să stea şi prezentarea critică a moştenirii lingvistice din ţara noastră, reconsiderarea activităţii ştiinţifice a unor filologi ca B. P. Haşdeu, Lambrior, Tiktin, etc.

Şcoala este profund interesată să cunoască cum s'au manifestat şi în domeniul lingvisticii concepţiile înaintate în trecutul culturii noastre. Ea trebue deasemeni să cunoască concepţiile reacţionare pentru a şti să le combată.

Revista „Limba română" trebue să-şi propună cu toată hotărîrea ca, pe baza cunoaşterii profunde a problemelor predării limbilor în şcoală, să devină un sprijin permanent pentru cadrele didactice, să le ajute să-şi îmbunătăţească munca prin aplicarea consecventă a genialei învăţături staliniste asupra limbii. In felul acesta, revista „Limba română" va contribui în mod efectiv la ridicarea nivelului ştiinţific şi metodic al învăţământului nostru, îşi va îndeplini una din importantele sarcini ce-i revin în mersul înainte al revoluţiei culturale din ţara noastră.

CL. C.

PROBLEME IN LEGĂTURĂ CU EFECTUAREA INSPECŢIEI IN ŞCOLI

Culegere de articole sub redacţia Prof. A. N. VOLCOVSCHI *membru corespondent al Academiei de Ştiinţe a R.S.F.S.R.*

Editura de Stat Didactică şi Pedagogică

Prin publicarea în limba română a culegerii de articole „Probleme în legătură cu efectuarea inspecţiei în şcoli", apărută sub redacţia lui A. N. Volcovschi, Editura de Stat Didactică şi Pedagogică, pune la îndemâna organelor de îndrumare şi control precum şi a tuturor cadrelor didactice din învăţământ un preţios material îndrumător, cuprinzând diferite aspecte ale experienţei şcolii sovietice în ceeace priveşte organizarea şi desfăşurarea muncii de îndrumare şi control.

Subliniind importanţa controlului executării sarcinilor, I. V. Stalin ne învaţă că „...Se poate spune, cu siguranţă, că nouă zecimi din lipsurile şi neajunsurile noastre sunt o urmare a lipsei unui control bine organizat al executării"[1].

De multe ori munca de îndrumare şi control în şcoala noastră s'a făcut nesistematic şi superficial. Consfătuirile raionale au scos la iveală multe din aceste lipsuri ale organelor de îndrumare şi control. Studierea experienţei şcolii sovietice în legătură cu munca de îndrumare şi control, va duce neîndoielnic la înlăturarea multor lipsuri din acest sector al muncii învăţământului nostru.

Culegerea de articole „Probleme în legătură cu efectuarea inspecţiei în şcoli", prin materialul bogat pe care-l cuprinde, constitue o călăuză preţioasă nu numai pentru organele de îndrumare şi control ale şcolii, ci pentru toate cadrele noastre didactice.

Articolul „Despre sarcinile controlului de Stat" de A. N. Volcovschi, de exemplu, arată că prin controlul de Stat, în care se integrează şi controlul şcolar, se urmăreşte în primul rând cunoaşterea instituţiilor pe baza studierii lor amănunţite şi apoi, trecerea la îmbunătăţirea activităţii lor.

„Inspecţia noastră — ne învaţă I.V.Stalin — nu trebue să privească instituţiile pe care le controlează ca pe nişte instituţii străine de ea, ci ca pe ale ei proprii, care-i sunt scumpe, care trebue îndrumate, care trebue perfecţionate"[1].

Această învăţătură a călăuzit autorii celor 18 articole cuprinse în culegerea de faţă.

Unele articole se referă la pregătirea inspectorului înainte de a porni pe teren. Intreaga lui activitate trebue să se desfăşoare pe baza unui plan. El trebue să aibă clare problemele pe care le ridică terenul, trebue să ştie ce să ceară şi cum să ceară organelor de conducere ale şcolii etc.

Alte articole, ca „Verificarea de către inspector a sistemului de lucru al profesorului şi a calităţii cunoştinţelor elevilor", se referă la felul în care inspectorul şcolar trebue să verifice sistemul de lucru al şcolii în general şi al profesorului şi învăţătorului în special.

In acest articol A. N. Volcovschi şi M. T. Malâşev dau indicaţii de felul în care trebue controlată planificarea muncii în şcoală, care sunt cerinţele principale ale lecţiei, când şi ce fel de notiţe trebue să ia inspectorul, care

[1] *I. V. Stalin*: „Problemele leninismului", ed. II Ed. P.M.R. pag. 767.

[1] *I.V. Stalin*: „Opere", vol. 4. Ed. P.M.R. 1949, pag. 388—389.

sunt chestiunile ce trebue discutate cu cel inspectat înainte şi după inspecţie, cum să decurgă chestionarea elevilor, cum să organizeze lucrări de control, etc.

De pildă, în verificarea metodei de lucru a profesorului, autorii articolului stabilesc următoarele obiective: dacă metodele folosite de profesor corespund cu conţinutul (tipul) lecţiei; dacă profesorul ţine lecţia pe baza unei succesiuni a materialului de studiat la clasa respectivă; dacă materialul este expus într'o formă accesibilă elevilor; dacă este folosit materialul didactic intuitiv; dacă lecţia contribue la educarea comunistă a elevilor etc.

Fără îndoială că o astfel de pregătire temeinică în vederea efectuării controlului într'o şcoală, duce în mod necesar la înlăturarea lipsurilor, la ridicarea calităţii muncii în unitatea şcolară respectivă.

Lipsa unui material documentar bogat, precum şi lipsa unei temeinice îndrumări din partea M.I.P. în ce priveşte munca de îndrumare şi control, a avut drept consecinţă faptul că în şcoala noastră inspectorii n'au urmărit până acum, în suficientă măsură, cum se realizează, de către cadrele didactice, ridicarea calităţii procesului instructiv educativ. De multe ori, problema inspectării a fost rezolvată, în mod formal. De exemplu, tovarăşa inspectoare Cristu Viorica dela raionul V. I. Lenin din Bucureşti, într'o singură lună a făcut 16 inspecţii! Nu încape îndoială că un număr atât de mare de inspecţii, nu i-a permis să desfăşoare o muncă de calitate, nu i-a permis să descopere lipsurile şcolilor inspectate şi în acelaş timp, să găsească cauzele reale ale deficienţelor constatate, să indice şi măsurile cele mai bune pentru înlăturarea lor. Tovarăşa inspectoare a încheiat doar trei procese verbale în cursul acestor inspecţii. Ori experienţa sovietică ne învaţă că procesele verbale, în care se consemnează toate observaţiile organelor de control, ajută conducerii şcolii să-şi îndrepte atenţia, spre acele probleme de rezolvarea cărora depinde îmbunătăţirea muncii.

De acelaş formalism a dat dovadă şi tovarăşa Termentu Victoria, dela acelaş raion, care, în luna Februarie, a făcut 8 inspecţii, dar n'a încheiat decât un singur proces verbal. Cert e că, necesitatea întocmirii procesului verbal de inspecţie nu este încă suficient de clară organelor noastre de control!

Articolele din culegerea sovietică recent apărută ca „Procesul verbal de inspecţie" de A. N. Volcovschi şi „Din experienţa întocmirii procesului verbal de inspecţie" de N. C. Ciumacov, analizează problemele ce se pun în faţa inspectorilor la încheierea proceselor verbale, etapă importantă a muncii de îndrumare şi control. Organele noastre de îndrumare şi control pot găsi în acest material învăţăminte preţioase pentru îmbunătăţirea muncii lor şi lichidarea lipsurilor care mai dăinue în acest domeniu.

Articolul „Probleme în legătură cu verificarea activităţii educative în şcoli" arată metode folosite de inspectori pentru verificarea şi îndrumarea acestei activităţi. Atât cadrele noastre didactice cât şi organele de control care se descurcă anevoie în acest domeniu, găsesc în articol un sprijin erios.

Organele noastre de îndrumare şi control subapreciază încă şi astăzi în mare măsură importanţa activităţii sportive şi educaţiei fizice. Articolul lui V. N. Coronovschi „Inspectarea şcolilor în domeniul educaţiei fizice" dă un plan model de inspectare a desfăşurării educaţiei fizice în şcoală, care constitue un ajutor în muncă atât pentru profesorii de educaţie fizică, cât şi pentru organele noastre de îndrumare şi control.

Articolul „Principalele sarcini legate de inspectarea pregătirii şi desfăşurării examenelor", semnat de A. N. Chirsaniv şi I. A. Cudinov, dă organelor de control orientarea în multiplele probleme ce se pun în faţa inspectorilor în perioada de pregătire şi desfăşurare a examenelor. Articolul insistă mai ales asupra pregătirii prealabile a inspectorului pentru examene şi asupra exigenţii cu care trebue să fie urmărită aplicarea instrucţiunilor date cu privire la examene.

Unele articole ca „Despre controlul intern din şcoală" de I. C. Novicov se referă la controlul directorului asupra activităţii colectivului pedagogic al şcolii. Autorul consideră acest control, una din verigile importante ale îmbunătăţirii muncii, ale ridicării nivelului procesului instructiv-educativ. Deasemeni articolul subliniază răspunderea pe care o are directorul ca organizator şi îndrumător al întregii activităţi din şcoală. Directorii şcolilor noastre vor găsi în acest articol, sintetizată clar şi precis, munca pe care trebue să o ducă pentru a putea ridica învăţământul nostru la culmile luminoase ale învăţământului sovietic.

Articolul „Unele probleme în legătură cu inspectarea activităţii comsomoliste şi pionereşti din şcoală" de O. P. Rostovţeva, arată felul în care trebue îndrumată şi controlată munca organizaţiei de tineret şi pionieri din şcoală, problemă căreia organele noastre de control nu-i acordă încă importanţa cuvenită.

Studierea de către organele de control şi de către toate cadrele noastre didactice a materialului cuprins în această culegere şi aplicarea în practică a învăţămintelor trase din experienţa şcolii sovietice, va constitui un factor important al îmbunătăţirii procesului instructiv-educativ în şcoala noastră.

D. N.

MANUALUL DE GEOGRAFIA REPUBLICII POPULARE ROMÂNE PENTRU CLASA A VII-a

Editura de Stat Didactică şi Pedagogică—1952

Apariţia noului manual de Geografie a Patriei vine să umple un gol simţit mult timp de învăţământul nostru, deoarece, de câţiva ani cadrele didactice şi elevii au fost lipsiţi, în şcoală, de ajutorul unui manual de Geografie a R.P.R.

Această lipsă s'a resimţit atât în modul de predare a acestei discipline de către profesori, cât şi în însuşirea cunoştinţelor de geografia patriei de către elevii şcolilor noastre. Situaţia aceasta s'a oglindit clar, în ultimii ani, la examenele de admitere dela Facultăţile de Geologie-Geografie, unde candidaţii s'au prezentat cu o pregătire diferită, tocmai datorită faptului că nu au existat manuale de Geografia Patriei.

De aceea socotim că apariţia noului manual de Geografia R.P.R. a însemnat o necesitate pentru buna dezvoltare a învăţământului nostru, cu atât mai mult cu cât, faţă de manualele anterioare de Geografia Patriei apărute după 23 August 1944, manualul actual înseamnă un mare pas înainte.

In elaborarea noului manual de Geografia R.P.R., s'a avut în vedere experienţa şcolii sovietice. Datorită acestui fapt, structura manualului se deosebeşte profund de structura vechilor manuale de geografie, utilizate în şcoala burgheză.

Prima parte cuprinde o privire generală asupra condiţiilor fizico-geografice ale Republicii Populare Române: aşezarea geografică, graniţele de stat şi vecinii, originea reliefului şi înfăţişarea R.P.R., principalele unităţi de relief, clima, apele, solurile, flora, fauna şi populaţia.

Modul cum a fost elaborată prima parte a manualului, prezintă o deosebită importanţă ştiinţifico-metodologică. Ea dă posibilitatea unei cunoaşteri şi înţelegeri a diferitelor aspecte fizico-geografice ale patriei noastre.

Partea a doua a manualului cuprinde studierea reliefului ţării, pe marile unităţi naturale. Astfel, la tratarea Carpaţilor Răsăriteni, după ce se dă o caracterizare generală geologico-geografică, se arată că aceşti munţi sunt împărţiţi în trei mari grupe: grupa nordică, mijlocie şi de curbură. Fiecare grupă, la rândul ei, este studiată amănunţit scoţându-se în evidenţă particularităţile ei fizico-geografice şi economico-geografice. Un merit al noului manual este că delimitarea Carpaţilor Răsăriteni, Sudici (în special) şi Apuseni, s'a făcut pe o bază ştiinţifică, pe baza structurii lor geologice.

Noul manual de Geografia R.P.R. pentru clasa a VII-a, constituie un pas înainte pentru învăţământul nostru geografic şi prin încercarea de at rata ştiinţific problemele expuse. De pildă, în manual, nu se face doar o simplă descriere a diferitelor forme de relief, ci, legate de originea lor, sunt arătate principalele resurse naturale; apoi flora, fauna, hidrografia şi populaţia respectivă. Se urmăreşte ca atare, tratarea complexă şi ştiinţifică a fenomenelor geografice.

Un bun manual de geografie trebue să fie însoţit de un cât mai bogat şi variat material cartografic, precum şi de ilustraţii numeroase.

Ţinând seama de această cerinţă pedagogică, noul manual de Geografia R.P.R. cuprinde un număr de 31 schiţe, care reprezintă diferite unităţi fizico-geografice, iar la sfârşitul manualului, sunt 12 hărţi de ansamblu ale diferitelor regiuni naturale ale ţării. Pe lângă aceasta, în manual, sunt şi numeroase fotografii, reprezentând diferite peisagii ale ţării, sau aspecte al marilor construcţii ale socialismului din patria noastră. Acest material constitue, atât pentru profesori cât şi pentru elevi, un preţios ajutor în munca lor din şcoală.

Noul manual de Geografia R.P.R. are însă şi serioase lipsuri.

Autorii manualului au „uitat" — probabil — că e vorba de o lucrare destinată elevilor clasei a VII-a şi nu de un curs pentru învăţământul superior! Poate... deaceea găsim — în manual — o avalanşă de clasificări, diviziuni şi subdiviziuni!

Această deficienţă face, ca de cele mai multe ori, să se neglijeze problemele esenţiale, problemele de ansamblu pe care trebue totuşi să le cunoască un elev de clasa a VII-a.

De pildă, dece era nevoie să se insiste atât de amănunţit asupra fenomenelor carstice din munţii Bucegi? Fără îndoială că aceste date sunt interesante. Constitue însă ele cunoştinţele absolut necesare pentru ca elevii din clasa respectivă să poată înţelege Geografia Patriei noastre? Ne îndoim!

In schimb, manualul nu cuprinde unele cunoştinţe absolut necesare. De exemplu, nu se explică deloc cauzele pentru care Carpaţii Răsăriteni au fost împărţiţi în cele trei grupe (nordică, mijlocie şi de curbură) sau dece grupa nordică a aceloraşi munţi a fost delimitată spre sud până la isvoarele Bistriţei ardelene, până la trecătoarea Mestecăniş şi de aci până la Valea Moldovei. Neexplicarea acestor fapte duce desigur, la însuşirea lor mecanică de către elevi şi nici decum la înţelegerea ştiinţifică a faptelor.

Credem, însă, că principala lipsă a manualului de Geografia R.P.R. constă în tratarea seacă, lipsită de viaţă a problemelor. Un manual de Geografia Patriei trebue să fie scris viu, cu căldură, în aşa fel, încât fiecare pagină să dezvolte în elevi dragostea şi mai puternică pentru scumpa noastră patrie, Republica Populară Română. Felul cum sunt descrise însă diferitele regiuni în actualul manual, nu cultivă îndeajuns la elevi sentimentul dragostei faţă de patria noastră, înzestrată cu atâtea frumuseţi naturale, cu numeroase şi variate avuţii ale solului şi subsolului. Din această cauză, manualul de Geo-

grafia R.P.R. nu constitue decât în slabă măsură un mijloc puternic de educaţie comunistă a elevilor noştri, cu atât mai mult cu cât, în multe locuri, nu se scoate în evidenţă efortul oamenilor muncii din patria noastră, care conduşi de partid valorifică cu succes bogăţiile ţării, sau transformă natura patriei, în vederea construirii unei vieţi fericite şi pline de belşug pentru poporul nostru.

Manualul prezintă şi unele mari deficienţe tehnice. Astfel, de pildă, foarte multe fotografii reproduse în manual sunt şterse, neexpresive şi deci, nu-şi ating scopul de a cultiva la elevi dragostea pentru patria noastră. Institutului de Geografie îi revine — în mare măsură — sarcina să ajute Ministerul Învăţământului Public la îmbunătăţirea manualului actual. Viitoarea ediţie va trebui să ţină seama de înlăturarea acestor lipsuri, pentru ca în felul acesta, să se poată îndeplini cât mai temeinic în şcoală, sarcina trasată profesorilor de geografie de către tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej : *„Tineretul nostru trebue învăţat să cunoască şi să iubească minunatele frumuseţi şi bogăţii ale ţării noastre. Pământul Patriei noastre ne oferă tot ceeace trebue, pentru a face viaţa omului bogată şi fericită. Avem câmpii mănoase, al căror rod poate fi înzecit. In măruntaiele pământului nostru se găsesc : petrol, fier, cărbune şi alte comori încă necercetate. Avem căderi de apă, a căror putere, încă neîmblânzită, poate pune în mişcare sute de uzine pe întreg întinsul ţării. Să înarmăm pe tinerii fii ai Patriei noastre cu puterea ştiinţei, să aprindem în sufletul fiecărui tânăr mândria de stăpân al acestor bogăţii nesecate şi râvna de a le pune în slujba poporului, pentru binele omului, pentru înflorirea Patriei noastre"* [1].

C. H.

[1] *Gh Gheorghiu-Dej :* „Articole şi cuvântări" ed. III-a, Ed. p. lit. pol. pag. 616.

PROGRAMA DE LIMBA ROMÂNĂ ŞI LECTURĂ LITERARĂ PENTRU CLASELE V-VII PE ANUL ŞCOLAR 1952—1953

Invăţătura stalinistă asupra limbii a însemnat pentru şcoală un mijloc important de aşezare pe bazc ştiinţifice atât a conţinutului studiului limbilor, cât şi a metodicii lor de predare.

In învăţământul nostru, pe baza experienţei şcolii sovietice, în ultimii doi ani au fost restructurate atât planurile de învăţământ cât şi programele şcolare, acordându-se o deosebită atenţie studiului limbii române.

Programa şcolară de limbă şi lectură literară pentru clasele V — VII pe anul şcolar 1952—1953, alcătuită pe baza principiilor călăuzitoare ale programelor sovietice, a constituit un pas înainte în ridicarea nivelului predării limbii române, fiind de un real folos pentru cadrele noastre didactice.

Programa cuprinde două părţi, corespunzând celor două laturi ale predării limbii române la clasele V — VII : studiul gramaticii şi al lecturii literare. Programa propriu zisă este precedată de o notă explicativă care precizează volumul şi repartiţia materiei de limbă şi lectură literară pe clase, în funcţie de aplicarea noului plan de învăţământ al şcolii de zece ani. Stabilirea unui număr mai mare de ore pentru studiul limbii române la clasa a V-a, cât şi repartizarea unui număr mai mare de ore studiului gramaticii în clasele a V-a şi a VI-a este rezultatul aplicării în şcoală a învăţăturii staliniste asupra limbii. De o deosebită importanţă pentru aşezarea pe baze ştiinţifice a studiului limbii române în clasele V—VII, a fost trecerea în acest an şcolar, la sistemul liniar de predare a gramaticii, sistem folosit cu roade minunate de şcoala sovietică. Pe baza acestui sistem de organizare a studiului gramaticii, se realizează o temeinică însuşire a cunoştinţelor, o legătură organică între toate elementele de bază ale studiului limbii : vocabular, fonetică, gramatică, se dă o egală importanţă morfologiei şi sintaxei.

Incheierea studiului limbii la clasele V—VII cu un număr de lecţii în care se dau cunoştinţe generale despre limbă în lumina învăţăturii staliniste ca : noţiuni elementare despre limbă ca fenomen social, despre structura limbii şi despre formarea limbii literare, înseamnă o simţitoare ridicare a nivelului cultural al elevilor în acest domeniu. Capitolul va contribui mai mult la legarea învăţământului de viaţă, la înlăturarea formalismului în însuşirea cunoştinţelor, la dezvoltarea dragostei şi interesului elevilor pentru studiul limbii.

Totuşi, în legătură cu noul sistem de organizare a predării limbii române, trebue să semnalăm faptul că programa n'a lămurit suficient cadrele didactice asupra importanţei aplicării sistemului liniar de predare, nici asupra metodelor care trebue folosite pentru a dobândi rezultatele cele mai bune. Din această cauză s'au făcut multe greşeli. Fie că unii profesori din comoditate au mers pe drumul cunoscut al predării concentrice, fie că, deşi au predat conform programei, n'au înţeles importanţa adâncirii şi fixării cunoştinţelor. Şi într'un caz şi în celălalt, aceasta s'ar putea să aibă grave repercusiuni asupra nivelului de cunoştinţe al elevilor lor.

Credem că, în cazul introducerii unor schimbări de aşa mare importanţă în sistemul de organizare al predării unei discipline, era absolut necesar ca programa să fie însoţită de ample îndrumări care să asigure aplicarea lui în toate şcolile şi în cele mai bune condiţii.

Experienţa la catedră a mai arătat că repartizarea numărului de ore pentru capito-

tele morfologiei la clasa a V-a, nu a fost cea mai justă.

Astfel numărul de ore acordate studierii pronumelui şi verbului, părţi de vorbire care ridică cele mai multe probleme de ortografie, este insuficient faţă de volumul de cunoştinţe indicat.

La clasa a VI-a, programa de tranziţie din anul acesta prezintă greutăţi simţitoare pentru profesori şi elevi. Din cauza vechiului sistem concentric de predare din anii precedenţi, profesorul trebue să revină asupra unor lacune în cunoştinţele elevilor din domeniul foneticii şi al părţilor de vorbire flexibile, urmând ca în aceiaşi clasă să se dea toate cunoştinţele asupra părţilor de vorbire nefle° xibile şi asupra sintaxei propoziţiei. Această aglomerare de materie obligă pe profesor la un sistem grăbit de predare, îi lasă puţin timp pentru fixarea şi recapitularea cunoştinţelor, pentru exerciţii de însuşire a ortografiei şi punctuaţiei.

De bună seamă că multe dintre greutăţile cadrelor didactice ar fi fost uşurate dacă, în lipsa unei metodici a predării gramaticii la clasele V — VII, introducerea programei ar fi dat indicaţii mai ample cu privire la problemele practice ale predării limbii. Indrumările metodice din introducerea programei de limbă sunt juste şi extrem de importante pentru înţelegerea principiilor staliniste care stau la baza predării limbii materne în şcoală, însă în condiţiile de faţă ele sunt insuficiente. Lipsa manualelor de limba română alcătuite pe baza unei gramatici normative ştiinţifice şi corespunzătoare prevederilor programei, lipsa oricărui material de metodica predării limbii române, înseamnă, mai ales pentru cadrele didactice care nu sunt de specialitate, greutăţi deosebit de mari. Toate aceste lipsuri prejudiciază însuşirii şi adâncirii cunoştinţelor, caracterului ştiinţific care stă la baza instrucţiei şi educaţiei în spirit comunist a tinerelor noastre generaţii.

Programa de lectură literară pentru clasele V — VII este mult îmbunătăţită faţă de programele precedente, atât în ceeace priveşte conţinutul şi structura ei, eât şi în ce priveşte ajutorul pe care-l dă cadrelor didactice în predarea materialului literar.

Alegerea materialului literar în programa clasei a V-a este în mare măsură bine făcută, atât sub raport ideologic, cât şi sub raport artistic.

In felul acesta, lectura literară îşi atinge scopul şi sarcinile sale esenţiale: educarea elevilor în spiritul concepţiei comuniste despre lume şi despre artă.

Larga folosire a textelor din cele mai valoroase opere ale literaturii noastre populare, clasice şi contemporane arată că la baza alcătuirii programei a stat învăţătura lui I. V. Stalin despre strânsa legătură ce trebue să existe între studiul limbii şi literaturii unui popor şi cunoaşterea întregii sale dezvoltări istorice.

Trebue să arătăm însă şi unele deficienţe ale programei şi implicit ale manualului de clasa a V-a. Sunt unele texte fie nepotrivite pentru puterea de înţelegere a elevilor de clasa a V-a, mai ales în ce priveşte posibilitatea de pătrundere a sensului ideologic al operei literare, ca fragmentele: din *Scrisoarea III-a* de M. Eminescu (mai potrivită pentru elevii clasei a VI-a), din romanul *Mitrea Cocor* de M. Sadoveanu, din *Sfârşitul Jalbelor* de Al. Jar, fie needucative ca: basmul *Vizor, craiul şerpilor*, care nu ilustrează bogăţia ideologică şi artistică a folclorului nostru şi pune probleme de interpretare greu de rezolvat, nu numai elevilor dar şi profesorului.

O altă greşală de ordin pedagogic este şi numărul prea mare de poezii, care se înşirue uneori chiar câte cinci una după alta (de pildă la capitolele despre V. Alecsandri, G. Coşbuc). Este ştiut faptul că pentru elevii de vârstă mai mică analiza operelor în versuri este mai dificilă din cauza multiplelor particularităţi artistice, ale poeziei care n'a fost încă studiată la această clasă.

Mai trebue subliniat şi faptul că puţine dintre operele literare care alcătuesc programa clasei a V-a prezintă eroi-copii şi fapte de ale lor. Acest lucru face ca manualul să nu fie îndeajuns de atractiv pentru copii şi, mai ales, ca studiul lecturii literare să nu aibă o mai puternică influenţă educativă asupra lor.

Trecând la cercetarea critică a felului cum este alcătuită programa în vederea sprijinirii profesorului, trebue să spunem dela început, că în acest an şcolar, programa de lectură literară a fost de un real folos, a ajutat cadrele didactice să dea o justă orientare ideologică lecţiilor de literatură.

Programa cuprinde scurte prezentări ale textelor care urmează să fie predate, specificând problemele esenţiale ridicate de studiul lecturii literare la clasele V — VII ca: ideile de bază ale operei, mijloace de caracterizare a personagiilor, analiza procedeelor artistice folosite de scriitor pentru redarea sensului ideologic, etc.

Uneori însă aceste indicaţii se mărginesc la redarea conţinutului textului şi a noţiunilor de teoria literaturii care urmează să fie predate, fără să lege aceste noţiuni între ele, în scopul prezentării lor sub forma unor îndrumări metodice pentru profesor. Astfel la balada *Toma Alimoş*, programa arată că se va preda noţiunea de hiperbolă, diminutivele, însă nu se precizează importanţa hiperbolei în prezentarea măreţiei morale şi a vitejiei eroilor populari, nici că diminutivele sunt un mijloc de expunere a dragostei poporului pentru eroul baladei, pentru natura patriei, etc.

O lipsă serioasă a programei este aceea că nu îndrumează şi nu ajută suficient activitatea profesorului în direcţia dezvoltării exprimării orale şi scrise a elevilor.

Experienţa şcolii sovietice ne învaţă că pro-

grama de lectură literară trebue să specifice numărul orelor consacrate efectuării compunerilor în clasă, cât şi discutării lor amănunţite. Numai prin analiza lucrărilor elevilor, a greşelilor de conţinut, de redactare, de aplicare a regulilor de ortografie şi punctuaţie se vor putea remedia cele mai grave deficienţe din pregătirea elevilor noştri.

In legătură cu textele literare studiate, profesorul are prilejul şi trebue să dea lucrări scrise de reproducere a conţinutului operei, de caracterizare a personagiilor, de extragere a elementelor descriptive dintr'o operă, etc. Pentru îndrumarea muncii independente a elevilor, cât şi pentru discutarea temelor, este necesar ca programa să acorde cel puţin câte o oră la două săptămâni. Acest lucru ar fi posibil dacă s'ar renunţa la analiza în clasă a unor texte literare, care ar urma să fie recomandate ca lectură suplimentară obligatorie. In felul acesta numărul mai mic de texte pe care programa le-ar prevedea pentru analiză în clasă, ar crea posibilitatea unei mai temeinice studieri şi însuşiri a cunoştinţelor de către elevi.

Lista de lecturi suplimentare pentru fiecare clasă, cuprinzând opere importante pentru cunoaşterea unor tematici sau a unor scriitori, constitue o latură pozitivă a programei.

Totuşi atât lista de lecturi suplimentare cât şi cea pentru lectura în afara clasei pot fi revizuite şi îmbunătăţite pe baza cunoaşterii experienţei anului în curs. Astfel credem că lista de lecturi pentru clasa V-a ar trebui să recomande mai multe basme şi opere care vorbesc despre viaţa copiilor; în schimb, la clasa VII, cartea „Păunaşul Codrilor" de Victor Eftimiu, nu este potrivită cu preocupările elevilor de 13 — 14 ani.

Datorită exemplului şcolii sovietice, un element deosebit de valoros îl constitue în programa de lectură literară, lista de opere sau fragmente care trebue să fie învăţate pe derost de elevii claselor V — VII. Memorarea unor texte, alese din cele mai valoroase opere literare, ajută în mod simţitor la dezvoltarea exprimării elevilor, la formarea simţului estetic, la dezvoltarea dragostei lor pentru limba şi literatura noastră.

Ţinând seama de părţile pozitive, de sprijinul însemnat pe care îl dă cadrelor didactice, programa de limbă şi lectură literară pentru clasele V—VII pe anul 1952—1953, reprezintă un important pas înainte pe linia îmbunătăţirii procesului instructiv-educativ al predării limbii române. Interpretată şi aplicată în mod just ea înarmează cadrele noastre didactice din punct de vedere ideologic şi ştiinţific, le ajută să lupte împotriva deformărilor antiştiinţifice şi să ridice nivelul învăţământului în şcoala noastră nouă.

E. Z.

LIMBA ROMÂNĂ — CARTE DE CITIRE PENTRU CLASA I-a ELEMENTARĂ

Editura de Stat Didactică şi Pedagogică, 1953

Scriitorul Em. Gârleanu, amintind cu admiraţie despre I. Creangă şi manualele lui didactice, spunea următoarele: „Dacă vrei să afli cât de temeinică e înaintarea unui popor, ia-i de-i cercetează abecedarele. Acolo vei găsi sămânţa recoltelor trecute, şi-ţi vei da seama astfel, în ce pământ vor germina cele viitoare". Acest lucru se poate spune, însă, nu numai despre abecedare, ci şi despre toate celelalte manuale destinate primelor clase elementare, în deosebi despre manualele de citire. Un alt scriitor al nostru, marele dramaturg I. L. Caragiale, sublinia în această privinţă: „o carte de citire bună, în vârstă fragedă, este poate una dintre împrejurările cele mai hotărîtoare ale vieţii unui om".

Cu aceste gânduri am început să cercetez manualul de limba română — Carte de citire pentru clasa I-a, pe care l-a editat anul acesta, Editura de Stat Didactică şi Pedagogică.

In acest sens, o constatare se impune chiar dela început. Faţă de vechile manuale din anii precedenţi, pline de greşeli ideologice, lipsite de material din scriitorii noştri clasici şi contemporani şi cuprinzând numeroase traduceri necorespunzătoare, noul manual de limba română pentru clasa I-a înseamnă un mare pas înainte.

Materialul bogat şi variat e pentru învăţător un ajutor preţios în munca rodnică de educare comunistă a elevilor din prima clasă a şcolii elementare. Ideea educării elevilor în spiritul patriotismului socialist şi a internaţionalismului proletar străbate toate paginile manualului.

In lumina învăţăturii staliniste despre limbă, noul manual de citire oferă copiilor noştri opere literare de înaltă valoare educativă şi artistică, din literatura noastră clasică şi contemporană sau creaţii de folclor (poezii populare, ghicitori, proverbe). In felul acesta, chiar din prima clasă a şcolii elementare, numele şi unele din operele lui V. Alecsandri, I. Creangă, G. Coşbuc, M. Sadoveanu, A. Toma, etc. încep să fie cunoscute şi preţuite de elevii noştri. Totodată, ei încep să cunoască, în traduceri bune, câteva din operele literaturii pentru copii, scrise de scriitori clasici ruşi şi sovietici: L. Tolstoi, C. Uşinschi, V. Maiacovschi, etc.

Ţinându-se seama că, în clasa I-a elementară, multe din bucăţile de lectură trebue să îndrume copiii spre cunoaşterea naturii, să le trezească dragostea faţă de ea şi priceperea de a o observa, în manualul de limba română, bucăţile cu conţinut ştiinţific-practic predomină în mare măsură. Iar reprezentă-

rile concrete despre natură ajută mult la învățarea limbii materne de către copii.

Intrebările sau temele care însoțesc unele bucăți, propunerile de compuneri orale după una sau mai multe ilustrații contribue în mod evident, la dezvoltarea vorbirii elevilor.

Cu toate aceste calități, manualul de limba română pentru clasa I-a are încă o serie de serioase lipsuri.

In primul rând ,trebue să subliniem faptul că nu s'a respectat cerința pedagogică elementară ca primele bucăți, dintr'un astfel de manual, să fie neapărat scurte și ușoare, pentru a se putea astfel face o trecere normală dela Abecedar la o carte cu un nivel mai înalt. Bucăți ca „Drumul de acasă spre școală și înapoi" și, mai ales, „Băncile" sunt, în acest sens, cu totul nepotrivite. Deasemeni, nu toate bucățile din manual sunt conforme cu nivelul de înțelegere al copiilor. De pildă, poezia „Țara mea" de M. Banuș prezintă mari dificultăți pentru elevii din prima clasă, deoarece conține idei exprimate succint și imagini plastice mai greu de sesizat de către elevii mici. Acelaș lucru se poate spune și despre poezia „Viscolul" de V. Alecsandri, în care se compară *troienele de zăpadă* cu *nisipurile din pustiul african*, adică se compară ceva cunoscut, cu ceva cu totul necunoscut de copii !... In bucata „Murgu", se calcă deasemeni, unele cerințe pedagogice elementare : într'o povestire se introduce brusc alta, iar după ce se termină aceasta, se povestește în continuare sfârșitul primei povestiri. Această intercalare a unei povestiri în alta constitue o piedică serioasă în înțelegerea clară a conținutului bucății de către copiii mici.

Alte bucăți conțin afirmații cu totul nejuste. Astfel, în poezia „De dimineață", care urmărește să dea copiilor sfaturi higienice, se arată că elevul, dimineața, trebue să-și șteargă haina de pete, abia după ce s'a spălat pe față și pe mâini !... Ori, în felul acesta, copilul va ajunge, cu siguranță, cu mâinile murdare, la școală !

Sunt, deasemeni, neglijențe de nepermis, în ceeace privește punctuația bucăților din manual. In numeroase bucăți, virgula și punctul, absolut necesare, sunt complet omise. In altele, semnele de punctuație sunt puse greșit. (De pildă, în poezia „Viscolul", „Ce-i bine și ce-i rău", etc.).

Nu trebue să uităm că elevii acestei clase copiază acasă multe din bucățile din manual și, datorită acestor lipsuri, pot căpăta deprinderi de punctuație cu totul greșite.

Cele mai serioase deficiențe le prezintă, însă, manualul din punct de vedere tehnic. Litera prea mică, chiar dela începutul manualului, ilustrațiile șterse și neclare, lipsa oricărei imagini colorate, toate acestea fac ca manualul să fie cu totul necorespunzător în ceeace privește forma lui de prezentare. Cu drept cuvânt, o învățătoare dela o școală elementară din București, remarca : „Manualul de limba română — Carte de citire pentru clasa I-a — ținând seama de vârsta copiilor pentru care este făcut, este cu totul necorespunzător din punct de vedere tehnic. Copiii din această clasă, care abia au terminat Abecedarul plin de ilustrații colorate și de bucăți scrise cu literă destul de mare, trec brusc la o carte cu ilustrații șterse, cu litere mărunte și rânduri dese. Aceasta constitue o serioasă lipsă a manualului".

Fără îndoială că toate aceste lipsuri pot fi și trebue neapărat înlăturate la viitoarele ediții. E nevoe, în acest scop, nu numai de o grijă cât mai mare din partea Editurii de Stat Didactice și Pedagogice pentru îmbunătățirea manualului, ci și de contribuția pozitivă a miilor de învățători din întreaga țară care trebue să fie mereu preocupați de îmbunătățirea manualului. „O carte relativ mai bună, spunea M. Eminescu, punându-se în școale, învățătorii bagă de seamă, care părți ale materiei sunt mai greu formulate pentru priceperea copiilor, își fac observările, iar autorul în urmă preface ceeace recunoaște el însuși că e prea greu stilizat".

Inlăturând lipsurile, manualul actual de limba română pentru clasa I-a, va deveni un manual durabil, de înaltă calitate.

I. C.

CONSULTAŢIE

ORGANIZAREA LECŢIEI ŞI ALCĂTUIREA PLANULUI LECŢIEI

Mai mulţi învăţători şi profesori au cerut Institutului de Ştiinţe Pedagogice lămuriri cu privire la problema organizării lecţiei şi a alcătuirii planului lecţiei.

Pentru a veni în ajutorul cadrelor didactice, în acest număr al Revistei de Pedagogie, Institutul de Ştiinţe Pedagogice dă unele îndrumări în legătură cu această problemă.

Calitatea lecţiilor depinde în primul rând de pregătirea profesorului pentru lecţie. Experienţa celor mai buni învăţători şi profesori sovietici ne arată că pregătirea pentru lecţie nu trebue privită ca un act izolat, ca o activitate care se desfăşoară numai atunci când se apropie ţinerea lecţiei. Pentru ca o lecţie să-şi atingă scopul, ea trebue să fie rezultatul unei frământări adânci, al unei activităţi creatoare, al unei munci intelectuale îndelungate şi perseverente.

La baza organizării şi alcătuirii lecţiilor, ca şi a întregii activităţi desfăşurate de învăţători şi profesori, trebue să stea înţelegerea clară a scopului educaţiei comuniste, a principiilor didactice şi ale educaţiei elevilor în spiritul moralei comuniste. Înţelegând clar scopul educaţiei comuniste, învăţătorul sau profesorul va putea să-şi dea seama de contribuţia obiectului respectiv la realizarea sarcinilor educaţiei comuniste, adică de scopul instructiv-educativ al obiectului pe care-l predă. In felul acesta el va reuşi să organizeze astfel lecţiile, încât ele să corespundă cerinţelor educaţiei comuniste, adică să fie străbătute de ideologia comunistă, să fie legate de practica construirii socialismului în ţara noastră şi de lupta pentru pace.

Realizarea principiilor didactice şi ale educaţiei în spiritul moralei comuniste în cadrul lecţiei, înţelegerea unităţii organice care există între ele, constitue condiţia de bază a asigurării succesului lecţiei, a folosirii juste şi creatoare a metodelor şi procedeelor didactice, a metodelor şi procedeelor de educare în spiritul moralei comuniste. Numai în felul acesta metodele şi procedeele folosite în cadrul lecţiei nu vor fi alese la întâmplare, ci vor fi însăşi expresia acestor principii, concretizarea lor.

O lecţie bună trebue să fie un tot formulat cu grijă, în care conţinutul, părţile ei componente, metodele ce se folosesc, trebue să se găsească într'o strânsă interdependenţă, urmărind realizarea sarcinilor educaţiei comuniste.

Munca de alcătuire a unei lecţii trebue să pornească dela programa şcolară, mai precis dela o anumită temă din programă, căreia îi sunt repartizate un număr de ore. Este firesc să se procedeze în felul acesta, deoarece fiecare lecţie constitue — în primul rând — o parte componentă a unei teme din cadrul întregului curs. Numai studiind adânc conţinutul temei respective, precizând scopul ei, profesorul va reuşi să stabilească şi lecţiile care urmează să fie predate în cadrul temei respective, locul fiecărei lecţii în sistemul de lecţii al temei date, tipurile de lecţii şi, ceeace este mai esenţial, scopul fiecărei lecţii.

Pentru a ilustra cele arătate mai sus, vom lua un exemplu din Geografia de clasa a V-a şi anume capitolul „Structura globului pământesc", pentru care în program actuală sunt repartizate 13 ore. Acest capitol se împarte în 5 teme: prima temă — Vulcanii; a 2-a temă — Cutremurele; a 3-a temă — Formarea munţilor; a 4-a temă — Noţiuni despre structura globului pământesc şi a 5-a temă — Minerale şi roci.

Pregătindu-se pentru lecţiile din prima temă *Vulcanii*, profesorul trebue să studieze în prealabil conţinutul întregii teme. In felul acesta el va reuşi să-şi clarifice scopul temei: *de a-i face pe elevi să înţeleagă cauzele care provoacă fenomenele vulcanice, legătura între fenomenele vulcanice şi apariţia minereurilor, foloasele practice ale zăcămintelor de natură vulcanică, a izvoarelor hidrotermale şi geiserelor şi caracterul antiştiinţific al explicaţiilor religioase cu privire la vulcani şi fenomenele vulcanice.*

Odată stabilit acest scop, profesorului îi va veni mai uşor să stabilească succesiunea lecţiilor pe care le va preda în cadrul temei respective.

Trecând la stabilirea locului lecţiilor în sistemul de lecţii, profesorul îşi dă seama că problema de bază a acestei teme o constitue noţiunile despre vulcani şi erupţiile vulcanice,

pe baza căreia elevii vor putea înţelege problemele legate de această temă.

Pentru a stabili locul fiecărei lecţii în sistemul de lecţii, profesorul trebue să cunoască volumul de cunoştinţe al elevilor pe care se poate baza în predarea lecţiei noi şi felul cum se va desfăşura procesul de însuşire de către elevi a cunoştinţelor lecţiei respective.

Înţelegem astfel că nu în mod întâmplător tema lecţiei I-a trebue să fie „Noţiuni despre vulcani şi erupţiile vulcanice" ale cărei probleme sunt strâns legate de cunoştinţele pe care elevii le au cu privire la formele de relief. Profesorul va fixa ca temă a lecţiei a 2-a „Cauzele erupţiilor vulcanice, vulcanii şi bogăţiile minerale, isvoarele hidrotermale şi geiserele", a cărei înţelegere de către elevi se bazează tocmai pe noţiunile însuşite de ei în prima lecţie. Stabilind deci locul fiecărei lecţii în sistemul de lecţii, profesorul va înţelege clar că, deşi fiecare lecţie constitue prin ea însăşi o unitate, ea reprezintă însă o verigă dintr'un lanţ de lecţii.

Pentru a înarma pe elevi cu cunoştinţe şi deprinderi temeinice, profesorul trebue să chibzuiască adânc şi asupra tipurilor de lecţie, pe care le va folosi în cadrul temei date. Astfel, stabilind sistemul de lecţii în legătură cu o anumită temă din programă, profesorul poate planifica nu numai lecţii combinate (cu toate verigile), ci şi o lecţie de recapitulare, o lecţie destinată muncii independente, etc.

Reiese deci că profesorul trebue să se pregătească pentru întreaga temă şi nu dela o lecţie la alta, deoarece numai în felul acesta el are posibilitatea să rezolve în condiţiuni optime sarcinile instructiv-educative ale întregii teme şi să realizeze în acelaşi timp scopul fiecărei lecţii în parte. Deasemeni faptul că el are tot timpul în vedere realizarea scopului temei întregi prin fiecare lecţie în parte, face ca el să depună o muncă creatoare, să trezească prin aceasta interesul elevilor, să asigure deci participarea activă şi conştientă a elevilor la fiecare lecţie în parte, să educe pe copii în spiritul moralei comuniste.

Pregătindu-se în felul acesta, învăţătorul sau profesorul va putea urmări modul în care se dezvoltă elevii săi, măsura în care ei îşi îmbogăţesc cunoştinţele şi reuşesc să stabilească legăturile între diferite probleme, sau fenomene. Profesorul poate astfel să observe la timp lipsurile în cunoştinţele elevilor, rămânerea în urmă a unora dintre ei şi deci să ia imediat măsurile necesare.

CUM SE ALCĂTUEŞTE PLANUL UNEI LECŢII?

Planul de lecţie reprezintă însăşi rezultatul întregii frământări a profesorului, a activităţii pe care a desfăşurat-o pentru pregătirea lecţiei.

Planul de lecţie se alcătueşte în primul rând în funcţie de timpul respectiv de lecţie. Aceasta înseamnă că nu există un plan de lecţie şablon, bun pentru orice fel de lecţie. Altfel se prezintă de exemplu un plan pentru o lecţie combinată (cu toate verigile) şi altfel pentru o lecţie de recapitulare.

Unele cadre didactice îşi alcătuesc planuri de lecţie fără să ţină seama de legătura strânsă care există între planul de lecţie, structura lui şi tipul respectiv de lecţie.

De curând Institutul de Ştiinţe Pedagogice a efectuat un control asupra nivelului de cunoştinţe al elevilor în câteva şcoli din oraşul şi regiunea Bucureşti. Cu acest prilej s'au cercetat şi caietele de planuri de lecţie ale cadrelor didactice dela şcolile respective. S'a constatat că mulţi învăţători şi profesori îşi alcătuesc planuri de lecţie şablon, indiferent de tipul de lecţie. Astfel la Şcoala de 7 ani, din comuna Periş, regiunea Bucureşti, s'au găsit planuri de lecţie de recapitulare la limba română (clasa a IV-a) alcătuite la fel ca şi planul unei lecţii combinate (cu toate verigile).

Iată un alt exemplu de plan de lecţie de recapitulare, alcătuit în cadrul cursurilor regionale organizate de I. P. C. D., cu tema „Plante cu sămânţă descoperită".

I.

Scop: instructiv . . . . . .
educativ . . . . . .
practic . . . . . .
Problema actualizării . . . .
Recapitularea conţinutului lecţiei
Metoda . . . . . .
Material . . . . . .

II.

Organizarea lecţiei
— Faza organizatorică
— Răscolirea materialului aperceptiv
— Anunţarea
— Recapitularea lecţiei
— Fixarea cunoştinţelor
— Aplicarea.

Credem că nu mai e nevoie să insistăm asupra terminologiei folosită în acest plan, care ilustrează de fapt „orientarea pedagogică" a tovarăşului profesor. Acest exemplu ne arată, în mod evident, superficialitatea cu care se alcătuesc unele planuri de lecţie şi în acelaş timp lipsa de răspundere personală, de preocupare pentru sarcina de a educa tineretul nostru.

O problemă esenţială care trebue să stea în centrul atenţiei profesorului este determinarea scopului fiecărei lecţii. Din vizitele făcute pe teren, din discuţiile purtate în Secţii în cadrul Consfătuirilor raionale ale cadrelor didactice, reese că mulţi învăţători şi profesori nu dau importanţa cuvenită precizării scopului lecţiei.

De aici, o serie întreagă de confuzii. Ba mai mult încă, faptul că unii învăţători şi profesori

nu se preocupă să determine în mod just scopul lecţiei, face ca planul pe care şi-l alcătuesc să aibă un caracter formal, deoarece de clarificarea în prealabil a scopului lecţiei depinde în mare măsură alegerea metodelor şi procedeelor, a materialului didactic necesar, pe care urmează să le folosească pentru a realiza acest scop.

Ce trebue să înţelegem prin scopul lecţiei? Cum se determină scopul lecţiei?

In multe din planurile de lecţie alcătuite de cadrele noastre didactice se observă o mare confuzie cu privire la fixarea scopului lecţiei.

De exemplu, în unele planuri, găsim asemenea formulare:

a) scop instructiv . . . . . .
b) scop educativ . . . . . .
c) scop practic . . . . . .
sau:
a) scop instructiv . . . . . .
b) scop educativ . . . . . .
c) scop ideologic . . . . . .

în altele pe lângă aceste „trei scopuri" apare şi „scopul politic". In unele planuri se păstrează cele „patru scopuri", dar autorii înlocuesc scopul politic cu aşa numita actualizare. Găsim unele planuri în care în afara celor „patru scopuri", care se pare că au o răspândire destul de largă în rândurile cadrelor didactice, apare ca moment al lecţiei, la sfârşitul ei, momentul „educativ-politic". In alte planuri, „actualizarea" lipseşte din „rândul celor patru scopuri", dar apare ca moment distinct al lecţiei. Această „varietate de scopuri" ale lecţiei este o dovadă a neînţelegerii faptului că lecţia constitue o unitate. Pe baza cunoştinţelor ştiinţifice legate strâns de practica construirii socialismului pe care le capătă elevii în cadrul lecţiei, prin exemplele pe care le prezentăm elevilor, exemple legate de lupta oamenilor muncii din ţara noastră, nu numai că înarmăm pe elevi cu un sistem de cunoştinţe ştiinţifice, priceperi şi deprinderi, dar în acelaş timp îi educăm în spiritul moralei comuniste, contribuim la formarea concepţiei lor ştiinţifice despre lume. Tocmai în aceasta constă şi caracterul educativ al instruirii. Dat fiind faptul că lecţia constitue o unitate, este firesc ca şi scopul lecţiei să reprezinte o unitate. Privind scopul lecţiei în felul acesta, ca o *unitate*, profesorul va reuşi să realizeze sarcinile instructive şi educative ale lecţiei. Este deci cu totul nejust de a formula scopul în felul în care s'a arătat mai sus.

Dar în afară de lipsa esenţială a neînţelegerii faptului că scopul lecţiei trebue privit ca o unitate, se observă că, chiar atunci când se „determină" scopurile lecţiei în felul arătat mai sus, fiecare scop în parte este pus la întâmplare.

Iată câteva exemple în acest sens:

Intr'un plan pentru lecţia „Feriga" (Botanica clasa a VI-a) alcătuit la cursurile regionale organizate de I.P.C.D., se poate citi:

„*scop instructiv* — comunicarea şi însuşirea cunoştinţelor elevilor în ceea ce priveşte planta: feriga;

scop practic — de a-i face pe elevi să cunoască această plantă pe calea raţiunii;

actualizarea: în pădurile tropicale s'au mai păstrat ferigi antice care ne amintesc de strămoşii lor. Cele de azi, par nişte plante pipernicite, slabe, degenerate. Resturi din aceste păduri vechi se păstrează până în zilele noastre sub formă de zăcăminte de huilă. Exploatarea acestui cărbune în regimul trecut şi metodele folosite de mineri în regimul de democraţie populară, după experienţele din Uniunea Sovietică folosind întrecerile socialiste. Depăşirea de norme în cinstea zilei de 23 August".

Intr'un alt plan pentru lecţia „Plante cu sămânţă descoperită" (Botanica clasa a V-a) alcătuit tot în cadrul cursurilor regionale organizate de I.P.C.D., găsim formulat scopul educativ în felul următor:

„Formează caracterul şi personalitatea elevului".

In planul lecţiei „Povestea porcului" de I. Creangă (limba română clasa a V-a), tov. prof. M. Andreescu dela Şcoala de 7 ani Nr. 2 fete din Iaşi formulează scopul în felul următor;

„De a o privi în lumina marxist-leninistă".

Acelaşi scop îl găsim formulat şi la alte planuri de lecţie ale tov. M. Andreescu (exemplu la „Şoarecele şi pisica" de Gr. Alexandrescu, „Cântec" de M. Beniuc, etc.).

In planul alcătuit de tov. prof. Capverde dela Şcoala de 7 ani Nr. 7 băieţi din Iaşi, pentru lecţia „Despre păţania cu scăldatul" din I. Creangă, scopul este formulat în felul următor:

scop educativ — sentimentul de dragoste.
scop instructiv — povestirea corectă.

In alte planuri ale tov. Capverde (de exemplu la lecţia: „Adjectivul" clasa a V-a) se poate citi doar atât:

scopul lecţiei: *a*) educativ (!?)
b) instructiv (!?)

Unii învăţători şi profesori nici nu se mai „obosesc" să determine scopul la unele lecţii. De exemplu tovarăşul învăţător Mihăilescu Eugen — dela Şcoala de 7 ani Nr. 7 băieţi din Iaşi nu şi-a trecut, multă vreme, scopul lecţiei în plan. Abia dela începutul lunii Decembrie s'a hotărît să prevadă un scop în planul lecţiilor sale. Acesta a fost însă un scop pentru determinarea căruia tovarăşul învăţător nu s'a frământat deloc. Dovadă că la toate lecţiile de geografie la clasa a IV-a (Apele Transilvaniei, lacurile etc.) scopul este acelaşi: „să cunoască bine geografia fizică a ţării".

„Găsirea" unor asemenea „scopuri" ale lecţiei ca cele enumerate mai sus, e doar o simplă formalitate care nu-l ajută şi nu poate să-l ajute pe învăţătorul sau profesorul respectiv

cu nimic. Este lesne de înţeles că alcătuirea unui asemenea plan de lecţie este expresia unei manifestări nesănătoase faţă de măreţele sarcini pe care le are de realizat învăţătorul şi profesorul.

Mai mult încă, la unii învăţători şi profesori se observă rămăşiţele influenţei pedagogiei burgheze, antiştiinţifice, reacţionare. Astfel în unele planuri de lecţie apare scopul formal şi scopul material, precum şi unele momente ale planului de lecţie herbartian (de exemplu : pregătirea aperceptivă, asocierea, aplicarea, etc), care ne dovedesc că aceşti învăţători şi profesori nu s'au eliberat de influenţa nefastă a pedagogiei reacţionare herbartiene. In acelaşi timp, acest lucru ne arată că aceşti învăţători şi profesori nici măcar până acum nu şi-au însuşit cele mai elementare cunoştinţe ale pedagogiei ştiinţifice, ale pedagogiei sovietice.

Amintim, de pildă, de planurile de lecţie ale tovarăşului învăţător Manolache dela Şcoala de 7 ani Nr. 7 băieţi din Iaşi, în care putem citi :

— scopul formal — însuşirea unei citiri corecte, expresive ; sau :

— scop material — scrierea corectă a cuvintelor.

Aceste câteva exemple, oglindesc nu numai lipsurile unor învăţători şi profesori şi faptul că aceştia se mai lasă încă înşelaţi de teoriile burgheze în domeniul pedagogiei, dar arată în acelaşi timp că unii directori de şcoli nu privesc cu suficient simţ de răspundere controlul planurilor de lecţie ale cadrelor didactice, înlocuind controlul cu un act formal, care se rezumă la semnarea planurilor.

Problema pregătirii pentru lecţie a cadrelor didactice a alcătuirii juste a planurilor de lecţie trebue să stea în centrul atenţiei directorilor de şcoli, precum şi a inspectorilor.

Lipsa de preocupare a unor cadre didactice pentru o muncă creatoare în alcătuirea planurilor de lecţie, în determinarea justă a scopului lecţiei, este una din cauzele esenţiale ale insucceselor la învăţătură ale elevilor, a rămânerii lor în urmă.

Nu întâmplător, de pildă tov. prof. Capverde, de care am pomenit mai sus, are un mare număr de elevi rămaşi în urmă. Faptul că nu se preocupă pentru a-şi pregăti planuri bune de lecţii, explică în parte rezultatele slabe în munca şcolară. Unii învăţători şi profesori analizând rezultatele la învăţătură ale elevilor, nu văd că una din cauzele rămânerii în urmă la învăţătură o constitue însăşi pregătirea lor superficială pentru lecţie, lucru care se oglindeşte şi în planul de lecţie. In explicaţiile pe care le dau, explicaţii neştiinţifice, ei încearcă să-şi ascundă propriile lor lipsuri.

CUM TREBUE DETERMINAT SCOPUL LECŢIEI?

Pentru a stabili scopul lecţiei, profesorul trebue să cunoască temeinic conţinutul lecţiei, să sesizeze esenţa, miezul ei. Prin urmare scopul lecţiei este însăşi esenţa ei instructiv-educativă. Unii învăţători şi profesori confundă scopul lecţiei cu conţinutul ei. De exemplu la lecţia „Răscoala din 1907" pentru cl. IV-a, unii învăţători formulează scopul lecţiei în felul următor :

„De a învăţa pe elevi cauzele răscoalei, mersul răscoalei şi urmările ei".

Iată însă care ar putea fi scopul acestei lecţii :

a) de a face ca elevii să înţeleagă cât de crunt a fost exploatată ţărănimea la începutul veacului al XX-lea ;

b) de a face ca elevii să înţeleagă dârzenia cu care a luptat ţărănimea împotriva asupritorilor ;

c) de a face ca elevii să înţeleagă că răscoalele ţărăneşti nu pot duce la victorie, dacă nu sunt conduse de clasa muncitoare, dar că, în acelaş timp, „Răscoala din 1907" constitue o lovitură puternică dată moşierimii.

Privind scopul lecţiei în felul acesta, înseamnă că învăţătorului îi va fi clar ceeace el, de fapt, trebue să urmărească prin această lecţie. In felul acesta, el va reuşi să realizeze, în mod firesc, atât sarcinile instructive cât şi cele educative ale lecţiei.

Urmărind de exemplu ca elevii să înţeleagă cât de crunt a fost exploatată ţărănimea la începutul sec. XX, precum şi dârzenia cu care ea a luptat împotriva asupritorilor, învăţătorul va trebui să înarmeze pe elevi cu cunoştinţele ştiinţifice necesare înţelegerii acestei probleme, dar în acelaş timp şi tocmai pe baza acestor cunoştinţe, el va reuşi să deştepte la elevi sentimentul urii împotriva exploatatorilor şi sentimentul de dragoste fierbinte faţă de lupta maselor muncitoare pentru libertate, faţă de patrie. Iată deci cum înarmându-i pe elevi cu cunoştinţe despre răscoala din 1907, învăţătorul îi educă în spiritul moralei comuniste.

Vom da mai jos şi alte exemple de felul cum s'ar putea formula în mod just scopul la diferite lecţii.

La o lecţie de predare a citirii şi a scrierii la cl. I cu tema „Descompunerea cuvintelor în silabe" scopul lecţiei este următorul : formarea deprinderii de a despărţi cuvintele şi dezvoltarea percepţiilor auditive.

Aritmetica — cl. I-a.

Tema lecţiei : învăţarea numărului 2 şi a cifrei 2.

Scopul lecţiei : de a face ca elevii să înţeleagă noţiunea despre numărul 2, ca un grup de două obiecte. Familiarizarea elevilor cu cifra 2 de tipar şi înţelegerea părţilor ei componente. Precizarea noţiunilor : mai lat, mai îngust, mai gros, mai subţire.

Iată, de pildă, care este scopul unei lecţii pentru consolidarea cunoştinţelor elevilor cu privire la complementul circumstanţial (cl. VI-a).

1. Alcătuirea — împreună cu elevii — a unor exerciţii care urmăresc să stabilească :
a) importanţa complementelor circumstanţiale ;
b) prin ce părţi de vorbire pot fi exprimate.

2. A face pe elevi să înţeleagă pe baza analizei unor exemple (din texte literare, ştiinţifice, sau din limba vorbită) că întrebuinţarea complementelor circumstanţiale dă limbii precizie şi culoare.

3. A învăţa pe elevi să folosească just complementele circumstanţiale, pentru a da mai multă claritate şi expresivitate vorbirii lor.

4. A obişnui pe elevi cu scrierea corectă a unor cuvinte care prezintă dificultăţi ortografice (locuţiuni adverbiale).

Limba română — cl. VII-a.

Tema lecţiei : raporturile de coordonare dintre propoziţiile frazei.

Scopul lecţiei :

1. A face pe elevi să înţeleagă importanţa raporturilor dintre propoziţiile care intră în componenţa frazei formată prin coordonare.

2. A deprinde pe elevi cu punctuaţia cerută de propoziţiile coordonate.

Geometria — clasa a VI-a.

Tema lecţiei : Perpendiculare şi oblice.

Scopul lecţiei : De a face ca elevii să înţeleagă relaţia dintre perpendiculare şi oblice duse din aceleaşi puncte. Aplicarea acestor cunoştinţe la diferite probleme.

Matematica — clasa a V-a.

Tema lecţiei : Inmulţirea fracţiilor ordinare.

Scopul lecţiei : de a face ca elevii să înţeleagă operaţia de înmulţire a fracţiilor ordinare ; de a forma la elevi deprinderea de a folosi cu uşurinţă această operaţie la rezolvarea diferitelor probleme.

Chimia — clasa a VII-a.

Tema lecţiei : Legea conservării masei.

Scopul lecţiei : De a face ca elevii să înţeleagă că materia este veşnică (nu se naşte, nu se distruge) şi în continuă transformare (mişcare), că diferitele substanţe nu sunt altceva decât forme deosebite ale materiei în mişcare.

Din cele câteva exemple prezentate mai sus, reese în mod clar că fiecărei lecţii îi corespunde un scop bine determinat.

Cadrele didactice trebue să înţeleagă că numai realizând scopul fiecărei lecţii în tot decursul activităţii lor vor putea realiza sarcinile ce revin obiectului respectiv în educaţia comunistă a elevilor. Deaceea profesorului trebue să-i fie clar scopul obiectului pe care-l predă ; în desfăşurarea muncii sale didactice să tindă continuu către realizarea acestui scop tocmai prin determinarea justă a scopurilor imediate, adică a scopului fiecărei lecţii. Pregătindu-se pentru lecţie, analizând rezultatele obţinute la fiecare lecţie, cadrele didactice vor trebui tot timpul să se preocupe de felul în care vor reuşi să contribue prin lecţia respectivă la realizarea sarcinilor obiectului pe care-l predau.

*

Determinarea justă a scopului lecţiei va da posibilitate învăţătorului şi profesorului să aleagă metodele şi procedeele necesare, materialul didactic respectiv cu ajutorul cărora va reuşi să realizeze scopul lecţiei.

Dat fiind faptul că mulţi învăţători şi profesori nu dau importanţa cuvenită clarificării în prealabil a scopului lecţiei, în planurile de lecţie sunt înşirate la întâmplare metodele pe care ar urma să le folosească în cursul lecţiei. Mai mult încă. Trebue să subliniem faptul că unele cadre didactice dau dovadă de o totală necunoaştere a metodelor didactice de bază inventând diverse metode şi procedee care nu există.

Iată, de pildă, tovarăşa învăţătoare Chiriţă Florica, care predă în cl sa a IV-a la Şcoala de 7 ani din comuna Fundulea, din regiunea Bucureşti, şi-a trecut, în majoritatea cazurilor, în planuri la lecţiile de citire şi ştiinţele naturii, ca metodă de predare : „metoda gramatico - analitico - sintetico- povestitoare" (!?). Tot în planurile de lecţie ale tovarăşei Chiriţă găsim, imediat după punctul care arată metodele, un alt punct cu principiile : intuitiv, activ, *interesant* (!?), *psihologic* (!?) temeinic.

In primul rând trebue să arătăm că asemenea metode (gramatico-analitico - sintetico-povestitoare) şi principii (interesant, psihologic) reprezintă o deformare a metodelor şi principiilor didactice, stabilite de pedagogia ştiinţifică. In afară de aceasta trebue să ştim că principiile didactice se concretizează, se realizează prin metode şi procedee şi că deci în planul lecţiei nu pot figura principiile.

Acest lucru ne arată că tovarăşa învăţătoare nu are nici măcar cele mai elementare cunoştinţe pedagogice, fapt care se oglindeşte de altfel şi în restul planului. Astfel în planul tovarăşei se pot găsi momente ca :

— pregătirea aperceptivă
— reproducerea generală
— asocierea.

O astfel de structură a unui plan de lecţie aminteşte în acelaş timp de treptele formale ale lui Herbart. Lucrul acesta este cu atât mai serios cu cât tovarăşa învăţătoare a terminat de curând şcoala pedagogică. Se ridică deci — cu toată seriozitatea — problema răspunderii pe care trebue s'o aibă profesorii dela şcolile pedagogice, în pregătirea profesională a viitorilor învăţători.

Exemplul pe care l-am dat mai sus nu este însă izolat. Şi în alte planuri de lecţie ale unor cadre didactice se găsesc metode puse la întâmplare, precum şi principii ca cele formu-

late de tovarăşa învăţătoare din comuna Fundulea.

In unele planuri, găsim introduse o serie de momente ale lecţiei cu totul nejuste, care dovedesc un nivel pedagogic scăzut a unor cadre didactice şi în unele cazuri rămăşiţe ale influenţei pedagogiei burgheze. Asemenea planuri de lecţie au fost alcătuite chiar şi în cadrul cursurilor regionale, organizate de I.P.C.D.

In unele planuri de lecţie la aceste cursuri se poate cita ca moment al lecţiei, la sfârşitul ei: „Educaţia politică" sau „politizare". Intr'un plan pentru o lecţie de limba română la clasa a V-a, la tema „Persoana, numărul şi timpul verbului" se poate citi ca moment al lecţiei" exercitarea lecţiei". In alte planuri apare momentul „pregătirea mesei aperceptive" sau „răscolirea materialului aperceptiv".

Lipsurile semnalate în munca desfăşurată de unele cadre didactice în alcătuirea planurilor de lecţie se explică şi prin faptul că însuşi Ministerul Invăţământului Public şi Institutele sale — Institutul de Ştiinţe Pedagogice, Institutul pentru Perfecţionarea Cadrelor Didactice — n'au dat importanţa cuvenită acestei probleme, lipsind terenul de îndrumările necesare cu privire la organizarea lecţiei şi alcătuirea planului de lecţie.

Acest fapt pune cu toată seriozitatea problema unei munci sistematice desfăşurată de M.I.P. şi organele sale în vederea ridicării nivelului pedagogic al cadrelor didactice.

*

Pentru a veni în ajutorul cadrelor noastre didactice, dăm mai jos un plan de lecţie alcătuit pentru matematică, clasa a VI-a, la şcoala Nr. 209 din Leningrad.

Tema: Scăderea monoamelor şi a polinoamelor.

Scopul: — De a face ca elevii să înţeleagă legătura dintre operaţiile din aritmetică şi algebră şi a le întări convingerea că o literă reprezintă un număr.

— De a învăţa pe elevi să facă operaţia de scădere a două expresii algebrice şi de a-i deprinde să aplice noile cunoştinţe la rezolvarea ecuaţiilor.

Desfăşurarea lecţiei:

Controlul temelor pentru acasă.

Se vor citi exerciţiile rezolvate (din bancă) şi se va răspunde la întrebările de control ale profesorului.

(Sunt examinaţi 3 elevi: Andreev, Bogdanov şi Velichic) 10—12 minute.

Comunicarea noilor cunoştinţe:

a) Repetarea definiţiei şi a regulei scăderii numerelor raţionale, a regulei scăderii unei sume şi a unei diferenţe de numere.

b) Scăderea monoamelor: explicaţia profesorului.

Exerciţii:

$a^3 - (+b^2)$; $2m^3 - (+ m^2)$; $4p^2 - (- d^2)$; $6\ mn^2 - (-\ 2\ mn^2)$.

(Vor fi scoşi la tablă: Mironov şi Sartov)

10 minute

c) Scăderea polinoamelor: explicaţia profesorului; se va aplica regula scăderii unei sume şi a unei diferenţe de numere raţionale şi apoi se va face verificarea.

Exerciţii:

$3a - (2a + b)$; $5x - (3x + 2y)$; $(2a - 3b) - (5a + 6b)$;

$(4xy^2 + 8xy^2) - (3\ x^2y - 5xy^2)$.

(Vor fi scoşi la tablă: Utkin şi Tarasov).

Concluziile se vor formula dar nu se vor nota în caiete.

15—20 minute

Temă pentru munca independentă a elevilor în clasă:

Să se rezolve ecuaţia:

$(0{,}4x - 2) - (1{,}5\ x + 1) - (-\ 4\ x - 0{,}8) = 3{,}6$

5 minute

Tema pentru acasă: din manual § 41, 42; din culegerea de probleme Cap. III ex: 104 — 108, 122, 123, 125.

Conspectul aceleeaşi lecţii

Tema: Scăderea monoamelor şi a polinoamelor.

Scopul: — De a face ca elevii să înţeleagă legătura dintre operaţiile din aritmetică şi algebră şi a le întări convingerea că o literă reprezintă un număr.

— De a învăţa pe elevi să facă operaţia de scădere a două expresii algebrice şi de a-i deprinde să aplice noile cunoştinţe la rezolvarea ecuaţiilor.

Desfăşurarea lecţiei:

Controlul temelor pentru acasă.

Vor fi examinaţi elevii care au făcut greşeli la lucrările de control din 4.XI. şi 24.XI.

Andreev: *a*) la reducerea termenilor asemenea
b) în timpul rezolvării ecuaţiei

Bogdanov: *a*) la punerea problemei în ecuaţie

Velichic: *a*) la ridicarea unui număr negativ la o putere
b) la semne în timpul adunării a două polinoame

Problema I-a. Să se găsească valoarea numerică a polinomului:

$16\ m^2n + n^3 - 5\ m^2 - 8\ m^2n - 13\ m^2n + + 5\ m^2 - 65\ n^3$

pentru $n = -\frac{3}{4}$; $m = -\frac{2}{3}$

Intrebări pentru elevi:

Pentru elevul A. In ce ordine ai efectuat operaţiile când ai calculat valoarea numerică?

De ce ai redus întâi termenii asemenea? S'a schimbat oare valoarea numerică a polinomului după aceste reduceri?

Pentru elevul V. Cum ai calculat? Care este răspunsul final?

Pentru elevul B. Oare această valoare numerică este mereu aceeaşi pentru expresia dată? De ce depinde valoarea ei?

Problema a 2-a. Să se adune polinoamele: $(4a^2b - 3c^2)$; $(3a^2b - 7c^2 + 4b^3)$; $(-3a^2b + 9c^2 - 2b^3)$.

Intrebări pentru elevi:

Pentru elevul V. De ce regulă te-ai folosit la adunarea polinoamelor? Ce reduceri s'au făcut după adunarea polinoamelor? Care este răspunsul final?

Problema a 3-a. In trei cofetării sunt 770 kg. bomboane de două calităţi. In prima cofetărie sunt de două ori mai multe kg. de bomboane de calitatea I-a decât de calitatea a II-a. In a doua cofetărie bomboane de prima calitate sunt cu 32 kg. mai mult decât în prima cofetărie, iar de calitatea a doua sunt cu 32 kg. mai puţin decât în prima cofetărie. In cofetăria a treia sunt tot atâtea kg. de bomboane de calitatea I-a ca în prima cofetărie, iar de calitatea a doua sunt cu 50 kg. mai puţin decât în prima cofetărie. Câte kg. de bomboane sunt în prima cofetărie?

Intrebări pentru elevi:

Pentru elevul B. Care este necunoscuta în problemă? Cu ce literă ai notat-o? Cum ai format ecuaţia?

Pentru elevul A. Ce transformări s'au făcut în ecuaţie şi care este ultima formă a ei? Cum ai judecat la rezolvarea ecuaţiei? Cu ce este egală rădăcina ecuaţiei? Care este răspunsul la întrebarea din problemă?

Comunicarea noilor cunoştinţe:

a) repetare: definiţia scăderii ca operaţie inversă adunării, scăderea numerelor raţionale, cum se face scăderea unei sume şi a unei diferenţe de numere;

b) scăderea monoamelor: explicaţia profesorului.

Intelegând literele şi expresiile literale ca nişte numere nedeterminate putem aplica la scăderea expresiilor algebrice regulile scăderii numerelor raţionale. Atunci se obţine:

$a - (+b) = a + (-b) = a - b$

Se controlează dacă rezultatul obţinut este corect folosind definiţia scăderii:

$a - b + (+b) = a - b + b = a$

$a - (-b) = a + (+b) = a + b$

Proba: $(a+b) + (-b) = a + b - b = a$

Concluzie: Pentru a scădea un monom trebue să-l adunăm la descăzut cu semnul schimbat.

(Vor fi chemaţi la tablă elevii: Smirnov şi Safonov).

Exerciţii lucrate la tablă:

$a^2 - (+b^2)$; $3m^2 - (+m^2)$; $4p^3 - (-d^2)$; $6mn^2 - (-2\,mn^2)$

Scăderea polinoamelor: explicaţia profesorului (1) $a - (b + c)$.

Aplicând regula scăderii unei sume de numere raţionale se obţine:

$a - b - c$

Proba:

$a - b - c + (b + c) = a - b - c + b + + c = a$

(2) $a - (b - c)$

Aplicând regula scăderii unei diferenţe de numere raţionale se obţine:

$a - b + c$

Proba:

$a - b + c + (b-c) = a - b + c + b - c = a.$

Concluzia: Pentru a scădea un polinom trebue să adunăm la descăzut succesiv toţi termenii polinomului scăzător cu semnul schimbat.

Se va atrage atenţia elevilor că aici se termină scăderea; în cazul când sunt termeni asemenea, atunci trebue să reducem termenii asemenea.

Exerciţii lucrate la tablă:

$3-a\,(2b + b)$; $5x - (3x + 2y)$; $(2a - 3b) - (5a + 6b)$; $(4x^2 + 8xy^2) - (3x^2y - 5xy^2)$.

(Vor fi chemaţi la tablă: Utkin şi Tarasov).

Temă pentru munca independentă a elevilor în clasă:

Se va rezolva exerciţiul:

$(0{,}4 - 2) - (1{,}5\ x + 1) - (-4x - 0{,}8) = 3{,}6.$

Tema pentru acasă: Par. 41 şi 42 din manual şi din culegerea de probleme Cap. III ex. 104 — 108, 122, 123, 125.

Dăm deasemeni şi un exemplu de plan de lecţie dela o şcoală din raionul Lenin din capitală:

Chimia cl. a VII-a.

Tema lecţiei: Legea conservării masei.

Scopul lecţiei: Să facem pe elevi să înţeleagă că materia este veşnică (nu se pierde, nu se creează) şi în continuă transformare, iar diferitele substanţe nu sunt decât forme deosebite ale materiei în mişcare, luptând astfel contra misticismului şi idealismului.

Material didactic: Balanţa cu greutăţi, borcan cu dop şi vergea de sticlă, două pahare Berzelius, fosfor, azotat de argint, clorură de sodiu, portretul lui Lomonosov.

Metode şi procedee: — Demonstraţia cu ajutorul experienţelor.

— Conversaţia.

— Desenarea reacţiei chimice pe tablă de către profesor şi pe caiete de către elevi.

Pregătirea lecţiei noi. Ce sunt substanţele compuse? Exemple. Ce sunt substanţele simple? Exemple.

Care este cea mai mică particulă de substanţă compusă? Dar cea mai mică particulă de substanţă simplă? Ce este un fenomen chimic? Care este reacţia chimică între clorura de cupru şi fer?

Profesorul reprezintă reacţia pe tablă astfel:

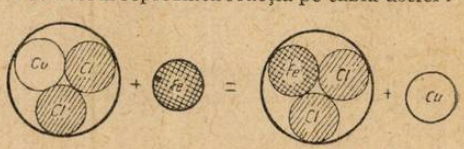

Ce s'a întâmplat cu moleculele de clorură de cupru? (S'au desfăcut). Ce s'a întâmplat cu atomii proveniți? (S'au regrupat în alt mod și s'au unit formând molecule de clorură de fier).

Se atrage atenția elevilor asupra faptului că aceiași atomi care au format substanțele ce au participat la reacție, alcătuesc și substanțele care au rezultat din reacție. Așadar, cum va fi deci masa substanțelor rezultate din reacție față de masa substanțelor intrate în reacție? (Masele vor fi egale, pentrucă nici nu s'a scos nimic, nici nu s'a adăugat nimic). Este acest adevăr valabil pentru toate reacțiile chimice? Aceasta o vom constata în lecția de astăzi numită „Legea conservării masei" (scrie titlul pe tablă).

Comunicarea noilor cunoștințe. Demonstrarea experiențelor și expunerea datelor suplimentare.

Se pornește dela experiența arderii fosforului în borcanul astupat. Se cântărește borcanul înainte și după arderea fosforului și se constată că masa substanțelor intrate în reacție este egală cu masa substanțelor rezultate.

Se face o altă experiență pentru a deduce acelaș lucru.

Se pune într'un pahar soluție de azotat de argint, iar în altul soluție de clorură de sodiu. Se așează ambele pahare pe unul din talerele balanței și se face echilibrul punând greutăți pe celălalt taler. Se toarnă apoi conținutul unui pahar în celălalt și elevii observă formarea unei reacții chimice prin apariția precipitatului alb brânzos de clorură de argint. Se așează paharele din nou pe talerul balanței și elevii constată că masa nu s'a schimbat.

Ce deducem din experiențele făcute? (Că în transformările chimice masa totală a substanțelor care intră în reacție este egală cu masa totală a substanțelor care rezultă din acea reacție).

Se subliniază că toate transformările care au loc în natură se fac astfel, încât cantitatea ce se ia unui corp se adaugă altuia. Astfel materia e veșnică, nu se creează și nu dispare, ci numai se transformă, încât diferitele substanțe din lume nu sunt decât forme deosebite ale materiei în mișcare. Cu această ocazie se desminte explicația mistică cu privire la creația lumii.

Se arată că această lege a fost descoperită acum 200 ani de savantul rus M. V. Lomonosov. (Scrie pe tablă numele lui M. V. Lomonosov).

Se dau date biografice asupra lui Lomonosov și se prezintă portretul lui. Se atrage atenția elevilor că abia după 40 ani dela descoperirea făcută de Lomonosov, chimistul francez Lavoisier, studiind oxidarea metalelor prin încălzirea lor în aer, a ajuns la aceeași concluzie ca și Lomonosov.

Fixarea cunoștințelor: Ce lege am învățat astăzi? (Legea conservării masei). Cum enunțăm această lege (2—3 elevi enunță legea). Dece masa substanțelor intrate în reacție este egală cu masa substanțelor rezultate din reacție? (Pentrucă numărul de atomi care participă în reacție nici nu se mărește nici nu se micșorează, iar greutatea fiecărui atom în parte nu se schimbă).

Dați exemple de alte reacții chimice învățate în lecțiile trecute. Explicați-le prin teoria atomo-moleculară și arătați cum se supun ele legii conservării masei.

Darea temelor pentru acasă. Să se dea un exemplu de reacție chimică. Să se explice prin teoria atomo-moleculară și să se arate cum se supune legii conservării masei.

Elevii se vor pregăti pentru a putea răspunde oral la întrebările 1—2—3 dela pagina 66.

Subliniem că aceste planuri trebue să constitue doar un ghid în munca creatoare pe care trebue s'o depună învățătorii și profesorii în pregătirea lecției.

Munca de pregătire a unei lecții de bună calitate este însă strâns legată de activitatea pe care trebue s'o desfășoare în permanență cadrele noastre didactice pentru ridicarea nivelului lor ideologic și politic. Condiția esențială care asigură înalta calitate a lecțiilor este stăpânirea de către învățător și profesor a bazelor marxism-leninismului, înțelegerea politicii partidului nostru.

Marxism-leninismul deschide fiecărui profesor și învățător largi perspective, nu numai pentru interpretarea justă a materiei de învățământ pe care o predă în școală. El deschide largi perspective și în ceeace privește înțelegerea fenomenului instrucției și educației comuniste, în ceeace privește înțelegerea faptului că prin muncă organizată și perseverentă se asigură succesul la învățătură al tuturor elevilor.

CUPRINSUL

TOVARĂŞUL IOSIF VISSARIONOVICI STALIN A ÎNCETAT DIN VIAŢĂ

Din partea Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, a Consiliului de Miniştri al U.R.S.S. şi a Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. 5

Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român, Consiliul de Miniştri al R.P.R. şi Prezidiul Marii Adunări Naţionale a R.P.R. 8

★

Dimitrie Macrea: Lucrarea lui I. V. Stalin „Marxismul şi problemele lingvisticii" genial îndreptar pentru dezvoltarea lingvisticii noastre şi pentru predarea cu succes a limbilor în şcolile din R.P.R. 11

TEORIA ŞI ISTORIA PEDAGOGIEI

Să întărim vigilenţa revoluţionară împotriva deformărilor antiştiinţifice în pedagogie. 23

A. Chireu: Procesul însuşirii cunoştinţelor de către elevi, în lumina învăţăturii fiziologice a lui I. P. Pavlov 46

Gheorghe Lazăr, înaintaş de seamă al şcolii noastre 61

DIN EXPERIENŢA ŞCOLII NOASTRE

A. Bejan: Din experienţa adunărilor cu temă organizate în unităţile noastre de pionieri 75

O. Safran: Cum îşi îndeplineşte rolul de organ consultativ consiliul pedagogic din şcoala medie de 10 ani Nr. 4—13 băieţi Bucureşti 86

S. Enăchescu: Profesorul emerit Fabiu Sânjoan 91

J. Bereea: Despre jocurile de creaţie în instituţiile noastre preşcolare 98

DIN EXPERIENŢA ŞCOLII SOVIETICE

C. Bender şi A. Coman: Să folosim experienţa şcolii şi a pedagogiei sovietice pentru a lupta cu succes împotriva rămânerii în urmă la învăţătură 109

Lecţiile de recapitulare, generalizare şi fixare 124

Lecţiile de control 134

INVĂŢĂMÂNTUL IN ŢĂRILE DE DEMOCRAŢIE POPULARĂ

V. Bozarov: Învăţământul public în R. P. Bulgaria 140

CRITICĂ ŞI BIBLIOGRAFIE

Revista „Limba română" Nr. 1 şi Nr. 2 145

Probleme în legătură cu efectuarea inspecţiei în şcoli 148

Manualul de Geografia R.P.R. pentru clasa VII-a 150

Programa de limba română şi lectură literară pentru clasele V-VII 151

Limba română — carte de citire pentru clasa I-a elementară 153

CONSULTAŢIE

Organizarea lecţiei şi alcătuirea planului lecţiei 155

СОДЕРЖАНИЕ

ТОВАРИЩ ИОСИФ ВИССАРИОНОВИЧ СТАЛИН СКОНЧАЛСЯ

Стр.

От Центрального Комитета Комунистической Партии Советского Союза, Совета Министров Союза ССР и Президиума Верхозного Совета СССР 5

Цонтральный Комитет Румынской Рабочей Партии, Совета Министров Р.Н.Р. и Президиума Великого Национального Собрания Р.Н.Р. 8

★

Дмитрий Макря: Труд И. В. Сталина „Марксизм и вопросы языкознания" — гениальное руководство для развития нашей лингвистики и для успешного преподавания языков в школах Р.Н.Р. 11

ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ ПЕДАГОГИКИ

Укреплять революционную бдительность против антинаучных извращений в педагогике 23

А. Кирку: Процесс усвоения знаний учащимися в свете физиологического учения И. П. Павлова 46

Г. Лазыр, знаменитый предшественник нашей школы 61

ИЗ ОПЫТА НАШЕЙ ШКОЛЫ

А Бежан: Из опыта тематических собраний организованных в наших пионерских дружинах 75

О. Шафран: Как выполняет Педагогический Совет десятилетней школы № 4—13 свою роль совещательного органа 86

С. Энэкеску: Заслуженный профессор Фабиу Сынжоан 91

Ж. Берча: Творческие игры в детских садах нашей страны 98

ИЗ ОПЫТА СОВЕТСКОЙ ШКОЛЫ

К. Бендер и А. Коман: Использовать опыт советской школы и педагогики для успешной борьбы с неуспеваемостью 109

Уроки повторения, обобщения и закрепления 124

Контрольные уроки 134

ОБУЧЕНИЕ В СТРАНАХ НАРОДНОЙ ДЕМОКРАТИИ

В. Бозаров: Народное образование в Народной Республике Болгария 140

КРИТИКА И БИБЛИОГРАФИЯ

Журнал „Лимба ромынэ" № 1 и № 2 145

Вопросы в связи с инспектированием школ 148

Учебник географии Р.Н.Р. для VII-го класса 150

Программа по румынскому языку и литературное чтение для V—VII классов . . 151

Румынский язык — книга для чтения I-го класса 153

КОНСУЛЬТАЦИИ

Подготовка урока и составление плана урока 155

Biblioteca Centrală Regională
SIBIU
U. 2—15.

Rugăm pe cititorii şi colaboratorii noştri să ne comunice observaţiile lor critice, privitoare la materialul publicat de noi şi să ne facă sugestii şi propuneri referitoare la cele ce doresc să găsească în cuprinsul revistei.

Ne vom strădui să răspundem tuturor corespondenţilor noştri în cel mai scurt timp.

■

REDACŢIA: Str. Spiru Haret Nr. 14,
Raionul Gh. Gheorhiu Dej—Bucureşti
Telefon: 5.34.21 şi 3.45.95

■

ABONAMENTE ANUALE: Lei 20

Abonamente pe anul 1953 la „Revista de Pedagogie" se primesc la toate Oficiile Poştale dela oraşe şi sate, factorii poştali şi secţiile raionale de difuzare a presei.

Faceţi abonamente pe un an.

I 3852

Revista de PEDAGOGIE

ORGAN AL
INSTITUTULUI DE ȘTIINȚE PEDAGOGICE

1953

APR. 3 IUN.

EDITURA DE STAT
DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ

1966

97

- IUL. 2005

1 IUL. 2014

3852

Revista de
PEDAGOGIE

ORGAN AL
INSTITUTULUI DE ȘTIINȚE PEDAGOGICE

BIBLIOTECA CENTRALĂ
SIBIU

2022

3

APRILIE — IUNIE
1953

EDITURA DE STAT DIDACTICA ȘI PEDAGOGICA

1597.
~~68/975~~

1964

BIBLIOTECA CENTRALĂ

„REVISTA DE PEDAGOGIE"
APARE TRIMESTRIAL

COLEGIUL DE REDACȚIE

Stela Andreescu-profesoară emerită; Prof. *Margareta Banyai;* Prof. *Isidor Cremer;* Conf. univ. *Traian Moraru* (redactor responsabil); Prof. univ. *Nicolae Pascu;* Prof. univ. *Mihail Roșianu; Maria Tomoșoiu Eoboc*-învățătoare emerită.

București, Str. Spiru Haret Nr. 14 — Telefon 5.34.21 și 3.45.95

Cincizeci de ani de existenţă a Partidului Comunist al Uniunii Sovietice

(1903-1953)

MOSCOVA 26 (Agerpres). — TASS transmite tezele Secţiei de propagandă şi agitaţie a C.C. al P.C.U.S. şi ale Institutului Marx-Engels Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al P.C.U.S. în legătură cu cei 50 de ani de existenţă a Partidului Comunist al Uniunii Sovietice (1903—1953).

Implinirea a 50 de ani dela deschiderea Congresului al doilea al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (P.M.S.D.R.) — 30 Iulie 1903 — constitue o dată memorabilă în viaţa Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, a popoarelor ţării noastre, în istoria întregii mişcări revoluţionare internaţionale. La acest congres s'au pus bazele partidului marxist revoluţionar de luptă al clasei muncitoare, partid de tip nou, principial deosebit de partidele reformiste ale Internaţionalei a II-a. „Bolşevismul — scria V. I. Lenin — ca curent de gândire politică şi ca partid politic există din 1903".

Lupta cu adevărat titanică desfăşurată de marele Lenin pentru crearea unui partid proletar revoluţionar în Rusia a fost încununată de succes la Congresul al doilea. In decursul unei perioade îndelungate, începând cu ultimul deceniu al secolului trecut, V. I. Lenin, adept credincios al învăţăturii lui Marx şi Engels, dezvoltând în mod creator marxismul în noile condiţii istorice, a desfăşurat o luptă necruţătoare împotriva duşmanilor făţişi şi ascunşi ai marxismului, împotriva diverselor manifestări de oportunism în mişcarea muncitorească, pentru organizarea şi unirea forţelor proletariatului sub steagul marxismului revoluţionar.

Partidul Bolşevic, creat şi călit de Lenin, geniul revoluţiei, a condus poporul nostru la victoria Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie 1917 a organizat dictatura proletariatului, a ridicat massele de multe milioane de oameni ai muncii din Patria noastră la crearea conştientă a istoriei, a asigurat construirea societăţii socialiste şi conduce ferm poporul sovietic înainte, spre comunism. Numele lui Lenin, marele întemeietor şi înţeleptul conducător al Partidului Comunist este indisolubil legat de întreaga istorie a partidului nostru, de apariţia şi dezvoltarea primului stat socialist din lume — Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste. Numele lui Lenin a devenit steagul oamenilor muncii din lumea întreagă în lupta pentru cauza păcii, democraţiei şi socialismului, pentru viitorul luminos al popoarelor.

Prin lupta sa plină de abnegație pentru cauza muncitorilor și țăranilor, pentru socialism, prin activitatea sa neobosită pentru transformarea revoluționară a societății, Partidul Comunist al Uniunii Sovietice și-a câștigat dragostea și încrederea nemărginită a întregului popor sovietic. Din experiența istorică de ani de zile oamenii muncii din U.R.S.S. s'au convins că dintre toate partidele politice care au existat în țara noastră singurul partid cu adevărat al poporului, singurul partid care exprimă interesele vitale ale oamenilor muncii este Partidul Comunist.

In decurs de o jumătate de secol, Partidul Comunist al Uniunii Sovietice a parcurs un drum glorios de luptă eroică, de încercări grele și de victorii istorice de însemnătate mondială. Oțelit în lupte sub conducerea genialului Lenin, a marelui Stalin, discipolul și continuatorul operei lui Lenin, și a tovarășilor lor de luptă, Partidul nostru Comunist este astăzi forța conducătoare, îndrumătoare și călăuzitoare a societății sovietice care construește comunismul.

Intreaga istorie a Partidului Comunist constitue un triumf al măreței și atotbiruitoarei învățături a marxism-leninismului. Extrem de bogata experiență istorică a Partidului Comunist al Uniunii Sovietice constitue o pildă însuflețitoare pentru partidele comuniste și muncitorești din toate țările în lupta lor consecventă pentru transformarea revoluționară a societății.

I. — Insemnătatea istorică a Congresului al doilea al P. M. S. D. R.

1. Partidul marxist din Rusia a luat naștere într'un moment de cotitură pentru mișcarea muncitorească internațională, atunci când capitalismul intra în stadiul cel mai înalt și ultim al dezvoltării sale, stadiul imperialist, când a început să se transforme în capitalism parazitar, intrat în putrefacție și muribund, când revoluția proletară a devenit o chestiune de practică directă. In acea perioadă Rusia era punctul în care se înnodau toate contradicțiile imperialismului. Interesele țarismului rus și cele ale imperialismului occidental se împleteau între ele în modul cel mai strâns. In ajunul Congresului al doilea al partidului, V. I. Lenin scria: „Istoria a pus acum în fața noastră o sarcină imediată, care este **cea mai revoluționară** dintre toate sarcinile **imediate** ale proletariatului din oricare altă țară. Indeplinirea acestei sarcini, doborîrea celui mai puternic reazim al reacțiunii nu numai europene, dar (putem spune acum) și asiatice, ar face din proletariatul rus avantgarda proletariatului revoluționar internațional". Aceasta determina caracterul, specificul și însemnătatea internațională a celei mai mari revoluții populare care se maturiza în Rusia.

Inceputurile mișcării marxiste din Rusia datează din penultimul deceniu al secolului trecut, când a fost creat în 1883 grupul marxist „Eliberarea muncii" în frunte cu Plehanov. Dar grupul „Eliberarea muncii" — „n'a întemeiat social-democrația decât din punct de vedere teoretic și n'a făcut decât primul pas spre mișcarea muncitorească". Germenul partidului proletar revoluționar din Rusia a fost „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare", întemeiată la Petersburg de Lenin (1895), a cărei activitate urmărea să unească pe plan larg marxismul cu mișcarea muncitorească.

In Martie 1898 a avut loc primul Congres al P.M.S.D.R., care a proclamat înfiinţarea partidului marxist din Rusia. Dar şi după primul congres mişcarea marxistă din Rusia a rămas în stadiul de cercuri şi grupuri social-democrate răsleţite, nelegate prin unitatea unui program marxist de luptă şi printr'o organizaţie centralizată. Totodată o parte însemnată a cercurilor social-democrate era roasă de rugina „economismului" (oportunism care nega lupta politică a clasei muncitoare şi rolul conducător al acesteia).

In perioada în care a avut loc Congresul al doilea al partidului, se hotăra o chestiune politică de cea mai mare importanţă: ce cale va urma tânăra mişcare muncitorească rusă — va urma ea, însufleţită de ideologia socialistă, calea luptei revoluţionare consecvente şi curajoase împotriva ţarismului şi capitalismului, a luptei pentru dictatura proletariatului, cale pe care o chemau Lenin, „iscriştii", bolşevicii sau va aluneca pe calea subordonării faţă de ideologia burgheză, pe calea reformismului, a adaptării la ţarism şi capitalism, calea pe care încercau să antreneze mişcarea muncitorească menşevicii şi precursorii lor, „economiştii". Victoria principiilor ideologice ale lui Lenin şi ale „Iscrei" leniniste la Congresul al doilea al partidului a avut o însemnătate dintre cele mai mari pentru dezvoltarea partidului nostru şi pentru revoluţie, pentru întreaga mişcare revoluţionară internaţională.

2. Deceniul care a precedat Congresul al doilea al partidului s'a caracterizat în istoria mişcării muncitoreşti din Rusia prin lupta intransigentă a lui Lenin împotriva narodnicismului liberal şi a „marxismului legal", împotriva metodelor meşteşugăreşti de muncă şi a spiritului de cerc, împotriva oportunismului „economiştilor", care luptau contra creării unui partid revoluţionar al proletariatului, contra introducerii conştiinţei socialiste în mişcarea muncitorească spontană.

In lupta pentru un partid marxist, pentru zdrobirea „economiştilor", pentru unificarea cercurilor social-democrate răzleţe, pentru pregătirea Congresului al doilea al P.M.S.D.R. un rol hotărîtor l-a avut „Iscra", ziarul politic marxist pe întreaga Rusie, întemeiat de Lenin. Potrivit planului lui Lenin, ziarul a devenit centrul unificării forţelor partidului, al strângerii la un loc şi al educării cadrelor de partid, al unirii lor într'un partid proletar centralizat de luptă pe întreaga Rusie cu un program marxist limpede, cu o tactică revoluţionară, cu o voinţă unică şi o disciplină de fier. Acest plan leninist de creare a partidului pornea dela sarcinile vitale ale luptei revoluţionare şi sintetiza cu măiestrie experienţa organizatorică a marxiştilor. Victoria acestui plan a pus temelia Partidului Comunist strâns unit, combativ şi oţelit care a devenit un model pentru mişcarea muncitorească revoluţionară internaţională.

Sarcinile mişcării muncitoreşti crescânde din Rusia cereau imperios dezvoltarea creatoare a teoriei marxiste, unirea trainică a mişcării muncitoreşti cu socialismul. Lenin, marele continuator al operei lui Marx, a elaborat bazele ideologice ale partidului marxist, a ridicat într'o măsură imensă însemnătatea teoriei revoluţionare. Lenin a dovedit că numai un partid călăuzit de teoria înaintată poate îndeplini rolul de luptător de avantgardă şi de adevărat conducător al oamenilor muncii şi a subliniat cu toată tăria însemnătatea unirii mişcării muncitoreşti de massă cu socialismul ştiinţific.

3. Insemnătatea istorică a Congresului al doilea al P.M.S.D.R. constă în faptul că el a creat în Rusia un partid cu adevărat marxist pe baza principiilor ideologice şi organizatorice formulate şi elaborate de „Iscra" leninistă. Pentru prima dată în istoria mişcării muncitoreşti internaţionale, după moartea lui Marx şi Engels, Congresul a adoptat un program revoluţionar în care se preconiza ca sarcină fundamentală lupta pentru dictatura proletariatului.

Lenin şi tovarăşii lui de idei, iscriştii consecvenţi, au dus la Congres o luptă intransigentă împotriva elementelor oportuniste care încercau să împiedice includerea în program a unui principiu marxist de cea mai mare importanţă — principiul dictaturii proletariatului. Lenin a apărat principiul dictaturii proletariatului cu toată hotărîrea şi fermitatea. Includerea de către Congres a punctului privitor la dictatura proletariatului în programul partidului a constituit o victorie istorică a partizanilor lui Lenin.

Formulând sarcina luptei pentru victoria dictaturii proletariatului, Lenin a subliniat uriaşa însemnătate a luptei revoluţionare a ţărănimii ca aliat al clasei muncitoare şi a obţinut să se includă în programul partidului revendicările revoluţionar-democratice în problema ţărănească.

Lenin a dat o ripostă hotărîtă bundiştilor şi social-democraţilor polonezi care obiectau împotriva includerii în program a punctului privitor la dreptul naţiunilor la autodeterminare şi a apărat principiile internaţionalismului proletar.

La Congresul al doilea al partidului au triumfat măreţele idei ale luptei revoluţionare pe care Lenin le-a apărat din primele zile ale activităţii sale politice. Criticând proiectul de program elaborat de Plehanov, din care lipsea principiul dictaturii proletariatului ca un proiect de program inacceptabil, Lenin a subliniat că partidul proletariatului rus trebue să aibă un program care să fie programul unui „partid ce duce o luptă practică", iar nu un manual academic. Deaceea, arată Lenin, partidul „trebue să condamne în programul său cât se poate de neechivoc capitalismul rus, să declare război capitalismului rus". Partidul Comunist a mers pe această cale, pe calea leninistă.

Programul revoluţionar al partidului clasei muncitoare adoptat de Congresul al doilea al P.M.S.D.R. exprima atât sarcinile imediate ale proletariatului în etapa revoluţiei burghezo-democratice (programul minimal) cât şi sarcinile lui fundamentale, care urmăreau victoria revoluţiei socialiste (programul maximal). Acest program a fost un document călăuzitor, de luptă al partidului nostru până la Congresul al VIII-lea al partidului (1919).

4. La Congresul al doilea s'a desfăşurat o luptă înverşunată în jurul principiilor **organizatorice** de construire a partidului. Lenin şi tovarăşii lui de idei au apărat principiile marxiste fundamentale cu privire la rolul partidului ca detaşament înaintat, conştient şi organizat al clasei muncitoare, înarmat cu teoria revoluţionară, cu cunoaşterea legilor de dezvoltare a societăţii şi ale luptei de clasă, cu experienţa mişcării revoluţionare. Numai un asemenea partid organizat, cu un înalt nivel de conştiinţă, strâns unit şi centralizat, cu o voinţă unică, este în stare să conducă clasa muncitoare la victorie şi să îndrume cu succes lupta ei pentru cucerirea puterii.

Menşevicii erau însă împotriva luptei pentru dictatura proletariatului, deaceea ei nu aveau nevoie de un partid de luptă al revoluţiei sociale. Menşevicilor le convenea numai o organizaţie reformistă, împăciuitoristă, amorfă

din punct de vedere organizatoric, organizație de tipul partidelor oportuniste ale Internaționalei a II-a. Oportunismul programatic (negarea dictaturii proletariatului) dădea naștere unui oportunism organizatoric (renunțarea la un partid centralizat, disciplinat, combativ, revoluționar al proletariatului).

In scopul menținerii unității în rândurile partidului, ne învață Lenin, sunt necesare o disciplină proletară de fier, norme stricte ale vieții de partid, reglementate de Statut, deopotrivă de obligatorii pentru toți membrii de partid, atât pentru conducători cât și pentru membrii simpli. De o uriașă importanță este teza formulată de Lenin la Congresul al doilea cu privire la înaltul titlu de membru de partid, cu privire la faptul că orice membru de partid este răspunzător pentru partid și partidul este răspunzător pentru orice membru de partid. O sarcină a partidului, a arătat Lenin, este „să păzim fermitatea, principialitatea, puritatea partidului nostru. Trebue să ne străduim să ridicăm titlul de membru de partid și importanța lui mai sus, tot mai sus și mai sus..."

Normele stricte ale vieții de partid, principiile de conducere elaborate de Lenin prevăd respectarea cea mai riguroasă a cerințelor Statutului partidului, aplicarea consecventă a principiilor centralismului democratic, intensificarea prin toate mijloacele a spiritului activ al membrilor simpli de partid, discutarea în colectiv a principalelor probleme ale vieții de partid. Activitatea normală a organizațiilor de partid și a întregului partid în ansamblu, după cum ne învață Lenin, este cu putință numai cu condiția respectării stricte a principiului conducerii colective care pune partidul la adăpost de orice eventualități și de unilateralitate în adoptarea hotărîrilor. Partidul este un organism viu, activ, în continuă dezvoltare.

Pentru prima dată în istoria marxismului, V. I. Lenin a elaborat învățătura despre partid ca organizație **conducătoare** a proletariatului, ca principală armă în mâinile lui, fără de care este imposibilă cucerirea dictaturii proletariatului, construirea socialismului și comunismului.

Lupta dusă de Lenin la congres împotriva elementelor oportuniste, în problemele programatice și organizatorice a tras o linie de demarcație între partea revoluționară a P.M.S.D.R. — bolșevicii — și cea oportunistă — menșevicii.

Victoria genialului plan leninist de creare a partidului marxist revoluționar — partid al revoluției sociale și al dictaturii proletariatului — a arătat că proletariatul rus și internațional are în persoana lui Lenin un mare teoretician al marxismului, un continuator al operei și învățăturii lui Marx și Engels, un strălucit strateg al revoluției, care vedea cu perspicacitate perspectivele de dezvoltare ale mișcării muncitorești, un vultur de munte care nu cunoaște teamă în luptă.

5. Lupta intransigentă dusă de Lenin la Congresul al doilea și în perioada următoare împotriva oportuniștilor, pentru apărarea principiilor ideologice și organizatorice ale bolșevismului a avut o mare importanță internațională. Demascarea necruțătoare de către Lenin a principiilor ideologice și organizatorice ale menșevicilor, ostile marxismului, a constituit o puternică lovitură dată revizioniștilor, renegaților marxismului, întregului oportunism internațional, a avut o importanță uriașă pentru dezvoltarea mișcării revoluționare în toate țările. Congresul al doilea al P.M.S.D.R a constituit un punct de cotitură în mișcarea muncitorească mondială.

II. — Partidul Comunist în lupta pentru dictatura proletariatului

6. Intreaga desfăşurare a evenimentelor istorice începând dela Congresul al doilea al P.M.S.D.R. până la victoria Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie a confirmat în mod concret că Partidul Comunist a fost singura forţă revoluţionară conducătoare în ţară. Istoria celor trei revoluţii din Rusia a arătat că partidul nostru a desfăşurat într'o perioadă scurtă (1903—1917) o muncă politică gigantică, ce nu are precedent în lume în ceeace priveşte bogăţia experienţei, profunzimea elaborării teoriei marxiste şi aplicării ei creatoare în desfăşurarea revoluţiei; ea a arătat marea forţă şi viabilitate a strategiei şi tacticii Partidului Comunist, forţa şi invincibilitatea teoriei marxist-leniniste.

Grupul politic al bolşevicilor, în frunte cu Lenin, grup constituit la Congresul al doilea şi care până în 1912 a făcut parte din punct de vedere formal din P.M.S.D.R. unic, a promovat o linie revoluţionară consecventă care corespundea intereselor fundamentale ale proletariatului, ale ţărănimii, ale tuturor popoarelor din Rusia. Bolşevicii au dus o luptă principială intransigentă împotriva tuturor varietăţilor oportunismului din mişcarea muncitorească rusă şi internaţională.

7. Marele merit al lui Lenin constă în faptul că, în perioada dezvoltării primei revoluţii burghezo-democratice din Rusia, el a fundamentat în mod genial tactica bolşevică a partidului, tactica clasei muncitoare şi a elaborat bazele politice (tactice) ale Partidului Comunist. El a dezvoltat ideia hegemoniei proletariatului în revoluţia burghezo-democratică şi a arătat că, în condiţiile istorice care s'au creat în acea perioadă, o condiţie indispensabilă a victoriei revoluţiei este alianţa dintre clasa muncitoare şi ţărănime, menţinându-se rolul conducător al proletariatului Lenin a dat marxiştilor ruşi perspectiva clară a transformării revoluţiei burghezo-democratice în revoluţie socialistă. El a îmbogăţit marxismul cu noua teorie a revoluţiei proletare şi a pus bazele acelei tactici revoluţionare a Partidului Comunist, cu ajutorul căreia proletariatul, în alianţă cu ţărănimea săracă, a răsturnat în Octombrie 1917 puterea burgheziei în ţara noastră şi a instaurat o putere cu adevărat populară — puterea Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi ţăranilor, Puterea Sovietică.

Lupta dintre cele două linii din sânul P.M.S.D.R. — linia revoluţionară, bolşevică, şi linia oportunistă, menşevică — dusă în perioada creării partidului, luptă desfăşurată în jurul problemelor ideologice şi organizatorice, a căpătat un caracter deosebit de acut în anii primei revoluţii ruse (1905—1907), când pe primul plan s'au pus problemele tacticii. Bolşevicii s'au orientat spre desfăşurarea revoluţiei populare şi victoria ei, spre eliberarea oamenilor muncii de sub jugul ţarismului şi al moşierilor, spre transformarea revoluţiei burghezo-democratice în revoluţie socialistă. Menşevicii, dimpotrivă, au apărat ideia hegemoniei burgheziei liberale în revoluţie, s'au orientat spre limitarea revoluţiei. Ei au alunecat în mocirla conciliatorismului şi s'au transformat într'o agentură a burgheziei în mişcarea muncitorească.

8. După înfrângerea primei revoluţii ruse bolşevicii nu s'au speriat de greutăţile sporite. In anii întunecaţi ai reacţiunii stolîpiniste, în condiţiile dezmăţului represiunilor ţariste şi al terorii sutelor negre, Partidul Bol-

şevic şi-a întărit rândurile, a folosit cu pricepere posibilităţile legale şi ilegale pentru întărirea legăturii cu massele. In timp ce bolşevicii s'au orientat spre pregătirea unei noi revoluţii, menşevicii, dimpotrivă, s'au îndepărtat tot mai mult de revoluţie, s'au orientat spre lichidarea partidului revoluţionar ilegal al proletariatului, au devenit lichidatori făţişi. O anumită parte dintre bolşevici au rupt-o cu principiile marxiste şi au încercat să împingă partidul pe calea transformării lui într'o organizaţie sectară, izolată de masse, cerând, printre altele, rechemarea deputaţilor muncitorilor din Duma de stat. Această parte a partidului, „otzoviştii", cum erau numiţi pe atunci, au fost demascaţi de Lenin ca „lichidatori pe-de-andoaselea".

In condiţiile grele ale reacţiunii, numai bolşevicii, leniniştii, au rămas credincioşi marxismului, principiilor formulate în programul partidului, şi au respins toate atacurile adversarilor care încercau să dezarmeze proletariatul rus, să zdrobească partidul acestuia, să submineze şi să compromită bazele teoretice ale marxismului revoluţionar. Lenin are uriaşul merit de a fi apărat şi dezvoltat în acea perioadă grea pentru partid bazele teoretice ale partidului — materialismul dialectic şi istoric, care este fundamentul teoretic al comunismului. Călirea ideologică marxist-leninistă, înţelegerea justă a perspectivelor revoluţiei au ajutat principalului nucleu al partidului, strâns unit în jurul lui Lenin, să apere partidul şi să păstreze cadrele sale principale.

9. In 1912 a avut loc la Praga a VI-a Conferinţă generală a partidului care a alungat din rândurile P.M.S.D.R. pe menşevicii-lichidatori, punând astfel bazele constituirii definitive a bolşevicilor într'un partid de sine stătător. Curăţirea partidului proletar de oportunişti, de menşevicii-lichidatori a avut o însemnătate hotărîtoare pentru dezvoltarea mai departe a partidului, pentru întărirea unităţii rândurilor sale şi pentru cucerirea încununată de succes a dictaturii proletariatului.

Lupta neobosită a lui Lenin şi a bolşevicilor, uniţi în jurul nucleului conducător leninist, pentru crearea partidului de tip nou, a fost încununată de o victorie deplină.

10. Noul şi puternicul avânt revoluţionar care începuse (1912—1914) a arătat concret că muncitorii se pregătesc pentru o nouă revoluţie, că pe ei îi conduce spre noi lupte Partidul Comunist, încercat şi călit în lupta de clasă.

Ziarul legal al partidului nostru — „Pravda" — înfiinţat în primăvara anului 1912 din iniţiativa muncitorilor din Petersburg a avut un rol important în întărirea rândurilor partidului şi în lărgirea legăturii partidului cu massele, în educarea unei noi generaţii de muncitori revoluţionari, în lupta împotriva lichidatorilor, trotchiştilor şi otzoviştilor şi împotriva celorlalţi oportunişti.

11. In perioada grea a războiului imperialist (1914—1918) partidul bolşevicilor s'a dovedit a fi la înălţimea sarcinilor unui partid proletar revoluţionar, credincios cauzei socialismului şi internaţionalismului proletar. Partidele Internaţionalei a II-a au trădat cauza socialismului şi au alunecat pe poziţiile social-şovinismului.

Călăuzindu-se permanent după teoria marxist-leninistă în problemele războiului, păcii şi revoluţiei, bolşevicii au dus o luptă consecventă pentru transformarea războiului imperialist în război civil, pentru răsturnarea

puterii imperialiştilor în Rusia, pentru sprijinirea luptei împotriva războiu lui imperialist în toate ţările.

O contribuţie strălucită la tezaurul marxismului creator a fost lucrarea clasică a lui V. I. Lenin, „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului". In această lucrare Lenin a făcut pentru prima dată în literatura marxistă o analiză profundă şi multilaterală a imperialismului, a principalelor lui contradicţii şi legi, a arătat că imperialismul este stadiul cel mai înalt şi totodată ultim al dezvoltării capitalismului, că „imperialismul este ajunul revoluţiei sociale a proletariatului".

Lenin a dovedit în mod ştiinţific că capitalismul, care până la sfârşitul secolului al XIX-lea era în perioada avântului său, s'a transformat în epoca imperialismului în capitalism muribund, care aduce omenirii mizerie şi suferinţe fără precedent. Lenin a dezvăluit cu curaj plăgile incurabile ale capitalismului monopolist contemporan, care s'au manifestat cu deosebită forţă încă în perioada primului război mondial. Dacă în perioada Congresului al doilea al P.M.S.D.R., Lenin în programul partidului a formulat o acuzaţie gravă împotriva capitalismului rus, în anii primului război mondial, Lenin, cu o mare preciziune ştiinţifică şi pasiune revoluţionară, a formulat o acuzaţie împotriva imperialismului mondial, care împinge omenirea în prăpastia unor noi războaie sângeroase şi catastrofe economice.

In celebra sa lucrare „Catastrofa care ne ameninţă şi cum trebue să luptăm împotriva ei", scrisă în preajma lui Octombrie 1917, Lenin avertiza: „Războiul a dat naştere unei crize atât de uriaşe, a încordat atât de mult forţele materiale şi morale ale poporului, a dat astfel de grele lovituri întregii organizaţii sociale contemporane, încât omenirea s'a pomenit în faţa alternativei ori să piară ori să-şi încredinţeze soarta clasei celei mai revoluţionare, în vederea trecerii cât mai grabnice şi mai radicale la un mod superior de producţie".

Meritul istoric al lui Lenin constă în faptul că în analizarea imperialismului, pe care a făcut-o sprijinindu-se pe legea descoperită de el a dezvoltării economice şi politice inegale a capitalismului, el a făcut o mare descoperire ştiinţifică: a formulat şi a fundamentat geniala concluzie despre posibilitatea ruperii lanţului frontului mondial al imperialismului în veriga lui cea mai slabă, concluzia despre posibilitatea victoriei socialismului la început în câteva ţări sau chiar într'o singură ţară capitalistă. Aceasta era o teorie nouă, închegată, a revoluţiei socialiste. Ea a îmbogăţit marxismul şi l-a dus înainte, a deschis o perspectivă revoluţionară proletarilor din diferitele ţări, a declanşat iniţiativa în asaltul împotriva burgheziei proprii naţionale, a întărit încrederea lor în victoria revoluţiei proletare.

Muncitorii din Rusia, în frunte cu partidul comuniştilor, au fost primii din lume care s'au folosit cu succes de slăbirea capitalismului mondial în timpul războiului mondial din 1914—1918, au răsturnat ţarismul şi au asigurat la început victoria revoluţiei burghezo-democratice; cea de a doua revoluţie rusă a învins. Zdrobind rezistenţa partidelor conciliatoare — menşevicii şi socialiştii revoluţionari — bolşevicii s'au orientat spre trecere dela revoluţia burghezo-democratică la revoluţia socialistă.

12. In perioada Februarie—Octombrie 1917, Partidul Comunist din ţara noastră a îndeplinit sarcina deosebit de grea a cuceririi majorităţii clasei muncitoare în cadrul Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor, create în cursul revoluţiei, sarcina atragerii a milioane de oameni ai muncii de partea revoluţiei socialiste, a întăririi alianţei dintre

clasa muncitoare şi ţărănimea muncitoare pentru cucerirea victoriei, pentru răsturnarea puterii imperialiştilor.

In celebrele sale teze din Aprilie, Lenin a făcut o nouă descoperire care a îmbogăţit teoria marxistă — el a ajuns la concluzia că cea mai bună formă politică a dictaturii proletariatului este nu republica democrată-parlamentară cum se credea înainte în rândurile marxiştilor, ci Republica Sovietelor. Această descoperire genială a avut o uriaşă însemnătate pentru asigurarea victoriei revoluţiei socialiste în Octombrie 1917, pentru victoria Puterii Sovietice în ţara noastră.

In cursul luptei pentru răsturnarea dominaţiei burgheziei şi statornicirea dictaturii proletariatului în ţara noastră, partidul comuniştilor a condus singur massele de oameni ai muncii, zdrobind toate încercările josnicilor capitularzi — troţchişti, zinovievişti şi ale celorlalţi spărgători ai revoluţiei — de a abate partidul de pe drumul leninist. Soarta capitalismului în Rusia a fost hotărîtă de faptul că partidul a unit într'un singur torent revoluţionar puternic lupta democratică generală pentru pace, mişcarea ţărănească democratică pentru lichidarea proprietăţii moşiereşti şi trecerea pământului moşieresc în mâinile ţăranilor, mişcarea de eliberare naţională a popoarelor din ţara noastră şi mişcarea socialistă a proletariatului pentru răsturnarea burgheziei şi instaurarea dictaturii proletariatului. In ceeace priveşte partidele conciliatoare mic-burgheze (menşevicii, socialiştii-revoluţionari, anarhiştii) ele toate s'au demascat în cursul revoluţiei ca partide antipopulare care au căutat să menţină şi să consolideze orânduirea capitalistă.

Victoria Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie a constituit un triumf al teoriei leniniste a revoluţiei proletare. Răsturnând puterea capitaliştilor şi moşierilor, răsturnând puterea imperialiştilor în Rusia şi instaurând dictatura proletariatului, partidul nostru a înfăptuit programul adoptat de Congresul al doilea al P.M.S.D.R.

Infăptuind victoria revoluţiei socialiste, Partidul Comunist a salvat ţara noastră de o catastrofă naţională, a scăpat-o din situaţia de ţară semicolonială dependentă de imperialismul mondial şi a dus poporul sovietic pe drumul larg al transformărilor socialiste fără precedent, în istoria omenirii.

Pentru organizarea victoriei unei revoluţii ca Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie era nevoie de un partid înarmat cu teoria revoluţionară înaintată, care să posede un curaj şi un eroism imens, să fie gata la orice sacrificii în interesul poporului şi al patriei, să aibă cea mai strânsă legătură cu massele largi ale oamenilor muncii. Tocmai un astfel de partid a fost puternicul partid al comuniştilor, creat şi crescut de marele Lenin.

III. — Partidul Comunist în lupta pentru construirea socialismului

13. Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie a deschis o eră nouă în istoria omenirii — era prăbuşirii capitalismului şi a triumfului socialismului şi comunismului. Victoria revoluţiei sovietice în Rusia a marcat o cotitură radicală în destinele omenirii, în istoria universală — cotitura dela lumea veche capitalistă la lumea nouă, socialistă.

Revoluția din Octombrie a pricinuit capitalismului o rană mortală, a zdruncinat și slăbit temeliile imperialismului, a înlesnit lupta proletariatului internațional împotriva capitalului. Dintr'o forță națională, partidul nostru comunist s'a transformat într'o forță mondială, internațională, în „brigadă de șoc" a mișcării revoluționare și muncitorești mondiale.

Odată cu instaurarea dictaturii proletariatului, în fața Partidului Comunist ca partid de guvernământ, s'au pus sarcinile construirii și apărării primului stat socialist din lume al muncitorilor și țăranilor.

Conducătorul Partidului Comunist, șeful Guvernului Sovietic, V. I. Lenin, a elaborat un program fundamentat în mod științific, program de transformare a Rusiei, înapoiată din punct de vedere economic, într'o mare putere socialistă înaintată. Acest program prevedea industrializarea socialistă a țării, dezvoltarea pe toate căile a industriei grele, electrificarea întregii economii naționale, traducerea în viață a planului cooperatist de transformare a agriculturii țării pe baze socialiste, înfăptuirea revoluției culturale.

Biruind greutăți uriașe — ruina economică și foametea — respingând atacurile furibunde ale intervenționiștilor străini (așa numita „cruciadă a celor 14 state" împotriva Rusiei Sovietice) și rebeliunile contrarevoluției interne, Partidul Comunist a condus popoarele țării noastre la victoria deplină asupra intervenționiștilor și gardiștilor albi.

Istoria nu va uita niciodată eroismul fără seamăn de care au dat dovadă muncitorii și țăranii în anii intervenției și ai războiului civil, apărându-și tânăra lor Republică Sovietică. Nici foametea și ruina nici lipsa de combustibil, îmbrăcăminte, încălțăminte, nici epidemiile de tifos și celelalte calamități, nici rebeliunile chiaburești, organizate de agenții jefuitorilor imperialiști, care visau împărțirea Rusiei și transformarea ei într'o colonie a puterilor imperialiste, nimic n'a putut înfrânge voința nestrămutată a oamenilor muncii din țara noastră de a repurta victoria asupra claselor exploatatoare, de a construi o viață nouă, socialistă.

In clipa cea mai grea pentru tânăra Republică Sovietică, în Aprilie 1919, Lenin spunea cu profundă convingere și perspicacitate:

„Nu va fi biruit niciodată un popor ai cărui muncitori și țărani, în majoritatea lor, au aflat, au simțit și au văzut că apără Puterea lor Sovietică, puterea celor ce muncesc, că apără o cauză a cărei victorie le va asigura lor și copiilor lor posibilitatea de a se bucura de toate binefacerile culturii, de tot ce creează munca omului".

Istoria a arătat cât de multă dreptate a avut Lenin.

Apărând dictatura proletariatului în luptele împotriva contrarevoluției externe și interne, zdrobind pe intervenționiștii străini și pe gardiștii albi, partidul a desfășurat o gigantică muncă de construcție pe baza noii politici economice, a îndrumat nesecatele forțe creatoare ale poporului spre traducerea în viață a planului leninist de construire a socialismului. Sub conducerea Partidului Comunist, oamenii muncii din țara noastră au pornit primii pe căile neexplorate ale construirii socialismului, deschizând întregii omeniri drumul spre o viață liberă și fericită.

14. Când munca eroică a partidului și a clasei muncitoare pentru refacerea economiei naționale se apropia de sfârșit, s'a pus cu toată tăria problema perspectivelor de dezvoltare a țării noastre.

Dacă în perioada Congresului al II-lea al partidului bolșevicii au luptat împotriva menșevicilor pentru victoria liniei revoluționare în mișcarea

muncitorească, apoi acum, în condiţiile victoriei dictaturii proletariatului, se punea problema destinelor socialismului în U.R.S.S. Duşmanii partidului şi poporului — troţchiştii, buharinştii, naţionaliştii burghezi — reprezentând epigonii menşevismului, s'au situat pe o poziţie capitulardă. Ei au încercat să abată partidul şi ţara de pe drumul leninist pe drumul lichidării cuceririlor revoluţiei proletare, pe drumul restaurării capitalismului. Sub conducerea Comitetului Central, în frunte cu I. V. Stalin, marele continuator al operei lui V. I. Lenin, Partidul Comunist a zdrobit pe trădători şi capitularzi, a apărat leninismul şi s'a orientat cu hotărîre spre construirea socialismului în ţara noastră. Partidul Comunist a pornit dela legile obiective ale dezvoltării economice a societăţii, dela nevoile arzătoare ale dezvoltării vieţii materiale a societăţii, dela interesele poporului. Partidul a pornit dela teza leninistă că în ţara noastră există tot ceeace este necesar şi suficient pentru construirea societăţii socialiste depline.

15. In anii cincinalelor dinainte de război, poporul sovietic a înfăptuit cu succes planul de industrializare socialistă a ţării şi de colectivizare a agriculturii, elaborat de partid. Ca rezultat al înfăptuirii acestui plan, patria noastră a făcut un salt gigantic înainte, transformându-se dintr'o ţară agrară înapoiată într'o mare putere socialistă industrială şi colhoznică.

In ţara noastră, clasele exploatatoare au fost definitiv lichidate, iar exploatarea omului de către om a fost desfiinţată pentru totdeauna. Poporul sovietic, condus de Partidul Comunist, a construit primul în istorie nouă orânduire socială — socialismul. Victoria socialismului a lichidat şomajul şi a adus poporului o îmbunătăţire radicală a stării materiale, a creat condiţiile necesare pentru o viaţă îmbelşugată şi civilizată a oamenilor muncii. In ţară a fost înfăptuită o adevărată revoluţie culturală. Călăuzit de politica naţională leninist-stalinistă, Partidul Comunist a eliberat popoarele Rusiei de multiseculara asuprire socială şi naţională, a obţinut lichidarea înapoierii economice şi culturale a popoarelor în trecut asuprite, a unit strâns toate naţiunile patriei noastre într'o singură familie frăţească, a creat puternicul stat socialist multinaţional — Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste. Pe baza victoriei socialismului s'au dezvoltat şi s'au întărit astfel de puternice forţe motrice ale societăţii sovietice, ca: unitatea moral-politică, prietenia popoarelor U.R.S.S., patriotismul sovietic.

Victoriile istorice de însemnătate mondială ale poporului sovietic au fost consfinţite în Constituţia U.R.S.S. — constituţia socialismului victorios şi a largii democraţii socialiste. Congresul al XVIII-lea al Partidului Comunist (1939) a trasat programul unei noi înaintări a societăţii sovietice pe calea desăvârşirii construirii societăţii socialiste şi a trecerii treptate dela socialism la comunism. Construirea socialismului în U.R.S.S. este rezultatul îndeplinirii poruncilor lui Lenin, rezultatul uriaşei activităţi organizatoare şi îndrumătoare a Partidului Comunist, al conducerii lui înţelepte, este rezultatul muncii eroice a muncitorilor, ţăranilor, intelectualilor, care sprijină unanim politica partidului.

Partidul nostru a învins şi învinge datorită fidelităţii sale faţă de leninism. El învaţă cadrele noastre, pe toţi comuniştii, să-şi însuşească cu perseverenţă teoria revoluţionară, să aplice consecvent normele vieţii de partid elaborate de Lenin, principiile bolşevice ale conducerii de partid.

In cuvântarea sa din 22 Aprilie 1941, I. V. Stalin a vorbit despre măreţia lui Lenin şi despre însemnătatea poruncilor leniniste:

„Lenin este acela care ne-a învăţat să muncim aşa cum trebue să muncească bolşevicii, fără a cunoaşte frica şi fără a ezita în faţa oricăror greutăţi".

16. O verificare deosebit de serioasă a forţei şi viabilităţii orânduirii noastre sociale şi de stat a fost Marele Război al Uniunii Sovietice pentru Apărarea Patriei. In zilele războiului partidul a fost inspiratorul şi organizatorul luptei întregului popor împotriva cotropitorilor fascişti. Prin munca sa organizatorică, partidul a îndreptat spre o ţintă comună toate eforturile oamenilor sovietici, a subordonat cauzei zdrobirii duşmanului toate forţele şi mijloacele ţării. Partidul a mobilizat clasa muncitoare, ţărănimea, intelectualitatea la lupta plină de abnegaţie pentru biruirea greutăţilor, a organizat un puternic avânt în muncă, a pus economia naţională în slujba frontului, a transformat ţara într'o tabără militară unită. In anii războiului, Partidul Comunist s'a apropiat şi mai mult de popor, s'a legat şi mai strâns de massele largi ale oamenilor muncii. In zilele marilor încercări ale războiului, biruind greutăţile şi obstacolele extrem de serioase care stăteau în calea spre victorie, partidul a dovedit din nou că este o organizaţie unită, de luptă, care nu cunoaşte oscilări şi divergenţe în rândurile sale.

Zdrobind pe agresorii fascişti, poporul sovietic, eroica Armată Sovietică, sub conducerea gloriosului Partid Comunist, a'u apărat libertatea şi independenţa patriei lor, au salvat popoarele Europei şi Asiei de primejdia înrobirii fasciste. Ca urmare a victoriei socialismului asupra fascismului, în cel de al doilea război mondial au crescut şi s'au întărit forţele socialismului şi democraţiei, au slăbit poziţiile imperialismului şi reacţiunii. Din sistemul capitalismului s'au desprins o serie de ţări din Europa şi Asia, în care s'a statornicit regimul democrat-popular. Triumful revoluţiei populare în China şi crearea Republicii Populare Chineze au constituit una dintre cele mai mari victorii ale cauzei socialismului şi democraţiei. Poziţiile Uniunii Sovietice s'au întărit şi consolidat nemăsurat de mult, iar prestigiul Uniunii Sovietice şi influenţa pe care o exercită asupra întregii dezvoltări internaţionale au crescut enorm.

17. In anii de după război, poporul sovietic a trebuit să depună eforturi uriaşe pentru a vindeca rănile grele ale războiului şi pentru a lichida urmările lui. Insufleţiţi şi organizaţi de Partidul Comunist, oamenii muncii din ţara noastră au refăcut economia naţională într'un timp nemaivăzut de scurt şi au făcut să progreseze toate ramurile economiei, tehnicii şi culturii sovietice.

Congresul al XIX-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice a făcut bilanţul măreţ al luptei şi victoriilor poporului sovietic şi a trasat programul înaintării continue a ţării noastre. Congresul a fost o nouă dovadă grăitoare a unităţii de monolit şi a coeziunii de nezdruncinat a partidului, a unităţii strânse dintre partid şi popor, a hotărîrii neclintite a partidului de a conduce popoarele ţării noastre la victoria comunismului.

Traducând în viaţă istoricele hotărîri ale Congresului al XIX-lea al P.C.U.S., partidul a asigurat un nou avânt în toate ramurile economiei naţionale şi culturii. Succesele uriaşe ale economiei socialiste şi înflorirea culturii în U.R.S.S. au devenit posibile datorită alianţei trainice dintre clasa muncitoare şi ţărănimea colhoznică, datorită prieteniei tot mai pu-

ternice dintre popoarele țării noastre, datorită consolidării necontenite a unității moral-politice a poporului sovietic. Toate acestea sunt rezultatul traducerii consecvente în viață a politicii elaborate de Partidul Comunist, politică ce se bazează pe activitatea creatoare a masselor și care se bucură de sprijinul întregii societăți sovietice.

Uniunea Sovietică, plină de tărie de neînvins și de forțe creatoare, păşeşte cu succes înainte pe calea construirii societății comuniste.

IV. — Partidul Comunist — forța organizatoare și însuflețitoare a societății sovietice care construește comunismul

18. Partidul Comunist îndeplinește cu succes rolul de conducător și organizator al masselor populare pentrucă reprezintă uniunea de luptă a comuniștilor tovarăși de idei, strâns uniți prin unitatea de concepții, unitatea de acțiune și disciplină. Intreaga activitate a Partidului Comunist este pătrunsă de credința profundă în popor, în energia revoluționară a oamenilor muncii. Partidul nostru pornește dela aceea că muncitorii și țăranii, care creează toate bunurile vieții, sunt adevărații creatori ai istoriei, că „va învinge și va păstra puterea numai acela care crede în popor, care se va cufunda în izvorul creației populare vii" (Lenin). Forța partidului constă în legătura lui indisolubilă cu poporul. Forța poporului constă în unirea lui strânsă în jurul partidului.

Intreaga istorie a partidului nostru este marxism-leninism în acțiune. Călăuzit de teoria marxist-leninistă, de cunoașterea legilor economice obiective, Partidul Comunist a elaborat o politică verificată din punct de vedere științific și practic, care oglindește dezvoltarea vieții materiale a societății, interesele esențiale ale poporului, el a fost inspiratorul și organizatorul energiei revoluționare, al creației revoluționare a masselor. Sintetizând uriașa experiență a construirii socialismului în U.R.S.S. și experiența mișcării internaționale contemporane de eliberare, I. V. Stalin a dezvoltat în mod creator învățătura marxist-leninistă în noile condiții istorice și într'o serie de probleme a îmbogățit cu noi teze teoria revoluționară.

19. In prezent, Partidul Comunist rezolvă cele mai importante sarcini ale construirii comunismului, ale întăririi continue a statului socialist multinațional, ale ridicării necontenite a nivelului material și cultural al tuturor oamenilor sovietici.

Noi dispunem de tot ceeace este necesar pentru construirea societății comuniste depline. Bogățiile naturale ale țării noastre sunt inepuizabile. Avem o industrie socialistă puternică, o industrie grea dezvoltată sub toate aspectele — temelia temeliilor economiei socialiste. Industria ușoară și alimentară a U.R.S.S. este în stare să satisfacă nevoile crescânde ale oamenilor muncii dela orașe și sate. Sovhozurile și colhozurile noastre, înzestrate cu tehnică înaintată modernă, au posibilitatea de a spori în ritm rapid recolta la hectar a tuturor culturilor agricole și productivitatea creșterii vitelor proprietate obștească.

Totuși, la noi încă nu au fost rezolvate până în prezent unele probleme economice urgente, există întreprinderi și chiar unele ramuri industriale care rămân în urmă, unele colhozuri și raioane agricole întregi se

află într'o stare de delăsare. Organizaţiile de partid, sovietice, sindicale şi comsomoliste sunt chemate să mobilizeze şi să organizeze forţele creatoare ale poporului sovietic în lupta pentru un avânt continuu al economiei naţionale, pentru folosirea rezervelor şi posibilităţilor existente în industrie şi în agricultură în vederea îndeplinirii cu succes a sarcinilor trasate de Congresul al XIX-lea al partidului.

20. Partidul Comunist se îngrijeşte neîncetat de satisfacerea nevoilor materiale şi culturale crescânde ale oamenilor muncii. Grija pentru binele omului sovietic, pentru înflorirea întregului popor sovietic, este lege pentru partidul nostru.

Succesele dobândite în dezvoltarea economiei socialiste au dus la o însemnată ridicare a nivelului material şi cultural al poporului sovietic. Aceasta îşi găseşte expresia în creşterea necontenită a venitului naţional, în reducerea sistematică a preţurilor mărfurilor de larg consum, în ridicarea salariului real al muncitorilor şi funcţionarilor şi a veniturilor ţăranilor. Statul sovietic sporeşte an de an alocaţiile pentru construcţia de locuinţe, ocrotirea sănătăţii, învăţământul public. Toate acestea nu înseamnă însă că ne putem mulţumi cu realizările existente. Deaceea, partidul depune noi şi noi eforturi pentru desfăşurarea construcţiei de locuinţe, şcoli, spitale, şi pentru îmbunătăţirea organizării întregii acestei opere.

Grija permanentă a partidului nostru pentru dezvoltarea ştiinţei, literaturii, artei, a asigurat înflorirea culturii sovietice naţionale în formă, socialiste în conţinut. Partidul Comunist consideră ca o datorie primordială a sa să ridice necontenit şi în viitor bunăstarea materială şi nivelul cultural al oamenilor muncii din ţara noastră.

21. In domeniul politicii externe, principala grijă a partidului este de a asigura munca paşnică a poporului sovietic, de a menţine pacea şi de a împiedica un nou război. Partidul Comunist consideră că politica de pace este singura politică justă şi care corespunde intereselor vitale ale poporului sovietic şi ale tuturor celorlalte popoare iubitoare de pace.

In întreaga sa politică externă partidul nostru porneşte dela indicaţia leninistă cu privire la posibilitatea coexistenţei îndelungate şi a întrecerii paşnice între cele două sisteme — sistemul socialist şi cel capitalist. După zdrobirea principalelor forţe ale intervenţioniştilor, Lenin a spus: „...Am cucerit condiţii în care putem exista alături de puterile capitaliste, nevoite acum să intre în legături comerciale cu noi... Avem nu numai un răgaz, avem o nouă etapă în care, în linii generale, existenţa noastră internaţională în reţeaua statelor capitaliste este cucerită".

Lenin arăta încă pe atunci că o serie de ţări burgheze sunt interesate din punct de vedere economic să facă comerţ cu Rusia Sovietică: „Ţările burgheze au nevoe să facă comerţ cu Rusia: ele ştiu că fără anumite forme de relaţii economice destrămarea lor va merge mai departe decât a mers până acum; în ciuda tuturor victoriilor lor superbe, în ciuda nesfârşitelor lăudăroşenii cu care umplu ziarele şi telegramele din întreaga lume, economia lor totuşi se destramă..."

Partidul Comunist al Uniunii Sovietice s'a călăuzit şi se călăuzeşte neabătut după aceste teze ale lui Lenin.

Suntem pentru coexistenţa îndelungată şi pentru întrecerea paşnică între cele două sisteme, deoarece suntem ferm convinşi de superioritatea sistemului economic socialist, a orânduirii socialiste, deoarece avem încre-

dere fermă în forţele noastre interne şi în forţele mereu crescânde ale întregului lagăr al păcii, democraţiei şi socialismului.

Totodată nu putem să nu ţinem seama de faptul că în lagărul imperialismului, sfâşiat de contradicţii, se accentuează instabilitatea în economie, precum şi în politica cercurilor guvernante, care merge până la teama de pace, până la teama de întrecerea paşnică între cele două sisteme, până la pierderea încrederii în trăinicia sistemului capitalist. Acest lucru îl dovedesc unele declaraţii ale unor economişti europeni şi americani de seamă, care recunosc creşterea rapidă şi necontenită a economiei lagărului socialist şi democratic şi concomitent cu aceasta ascuţirea contradicţiilor şi agravarea greutăţilor economice din lagărul capitalist. Aceste împrejurări determină o activizare pronunţată a forţelor imperialiste reacţionare, intensificarea provocărilor, aventurilor şi diversiunilor de tot felul ale imperialiştilor împotriva lagărului socialist şi democrat. Toate acestea fac şi mai necesară grija deosebită pentru a asigura patriei noastre sovietice capacitatea de apărare cuvenită.

Totodată, partidul socoteşte ca o datorie sfântă a sa întărirea continuă a puternicului lagăr al păcii, democraţiei şi socialismului, întărirea continuă a prieteniei şi solidarităţii poporului sovietic cu marele popor chinez, cu oamenii muncii din toate ţările de democraţie populară.

22. Partidul nostru este unicul partid în ţară. Lui exclusiv îi aparţine rolul conducător în societatea sovietică. Conducerea de către Partidul Comunist este o condiţie hotărîtoare a trăiniciei şi indestructibilităţii orânduirii sovietice şi a tuturor succeselor poporului nostru. Totodată, trebue să ţinem minte că situaţia de monopol a partidului nostru, mai ales în condiţiile încercuirii capitaliste, impune o deosebită vigilenţă revoluţionară faţă de uneltirile duşmanului de clasă.

Lenin ne-a pus în gardă în repetate rânduri împotriva faptului că într'un partid de guvernământ se furişează diferiţi carieriști. Deasemenea, nu trebue să uităm că duşmanii poporului, degeneraţii politici burghezi, agenţii imperialismului internaţional, mascându-se cu abilitate în comunişti, au încercat şi vor încerca să pătrundă în rândurile partidului pentru a desfăşura o activitate duşmănoasă de subminare. Deaceea, ridicarea continuă a vigilenţei revoluţionare a comuniştilor şi a tuturor oamenilor muncii este o sarcină importantă a muncii politico-educative a organizaţiilor de partid.

23. Intreaga istorie de o jumătate de secol a Partidului Comunist al Uniunii Sovietice a dovedit marea însemnătate a principiilor conducerii de partid şi a normelor vieţii de partid elaborate de Lenin. Partidul ne învaţă să traducem ferm în viaţă aceste legi ale construcţiei de partid, să respectăm cu stricteţă principiul suprem al conducerii de partid, — principiul conducerii colective, cerinţele Statutului partidului. Trebue să desrădăcinăm din practica muncii de propagandă a partidului prezentarea nejustă, nemarxistă a problemei rolului personalităţii în istorie, prezentare care-şi găseşte expresia în propagarea străină de spiritul marxism-leninismului a teoriei idealiste a cultului personalităţii. Cultul personalităţii este în contradicţie cu principiul conducerii colective, duce la diminuarea rolului partidului, al centrului lui conducător şi la scăderea activităţii creatoare a masselor de partid şi a poporului sovietic, şi nu are nimic comun cu concepţia marxist-leninistă cu privire la marea însemnătate a activităţii îndrumătoare a organelor de conducere şi a activiştilor cu munci de con

ducere. Partidul porneşte dela faptul că numai experienţa colectivă, înţelepciunea colectivă a Comitetului Central, care se sprijină pe baza ştiinţifică a teoriei marxist-leniniste şi pe iniţiativa largă a cadrelor conducătoare, asigură o conducere justă a partidului şi a ţării, unitatea şi coeziunea de nezdruncinat a rândurilor partidului, succesul construirii comunismului în ţara noastră.

Autocritica şi în special critica de jos constitue un puternic mijloc de dezvoltare a democraţiei interne de partid şi de îmbunătăţire a conducerii colective în lupta împotriva lipsurilor şi împotriva fenomenelor bolnăvicioase. Desfăşurând cu îndrăzneală critica şi autocritica, partidul dezvoltă activitatea creatoare a comuniştilor şi a tuturor oamenilor muncii, îndrumă eforturile lor spre biruirea lipsurilor şi greutăţilor existente, luptă pentru un avânt general în toate sectoarele construcţiei comuniste.

24. Educarea marxist-leninistă a comuniştilor constitue obiectul unei griji deosebite a partidului. Creşterea necontenită a nivelului ideologic al membrilor şi candidaţilor de partid este o condiţie hotărîtoare pentru sporirea rolului lor de avantgardă în toate domeniile vieţii, pentru dezvoltarea activităţii masselor de partid.

Astăzi, mai mult ca oricând, este necesar ca în munca de propagandă a partidului nostru să fie înlăturate bucherismul şi dogmatismul în studierea teoriei marxist-leniniste. Pornind dela faptul că teoria marxist-leninistă nu este o dogmă, ci o călăuză în acţiune, partidul cere comuniştilor să înţeleagă caracterul creator al marxism-leninismului, să-şi însuşească nu formulări şi citate răzleţe, ci adevărata esenţă a învăţăturii atotbiruitoare a lui Marx-Engels-Lenin-Stalin, învăţătură care transformă lumea. Tocmai aceasta ne învaţă întreaga istorie a Partidului Comunist al Uniunii Sovietice.

Uitarea acestor teze, atitudinea de desconsiderare faţă de teoria marxist-leninistă duc inevitabil la un practicism îngust, la pierderea perspectivei în muncă. Incapacitatea de a lega problemele practice curente cu sarcinile politice fundamentale ale partidului, cu lupta lui pentru victoria comunismului duc în mod inevitabil la rezultatul că asemenea practicişti tipicari eşuează şi în munca lor practică.

25. In condiţiile trecerii treptate dela socialism la comunism, educarea în spirit comunist a oamenilor muncii capătă o însemnătate uriaşă. Nu trebue să uităm că în societatea noastră rămăşiţele capitalismului în conştiinţa oamenilor sunt departe de a fi fost lichidate. Noi nu suntem asiguraţi nici împotriva unor concepţii, idei şi stări de spirit străine nouă care pot pătrunde în rândurile noastre datorită încercuirii capitaliste şi datorită unor oameni contaminaţi de rămăşiţe burgheze, inclusiv rămăşiţe naţionaliste. Partidul Comunist îşi propune sarcina de a îmbunătăţi simţitor întreaga muncă politico-educativă în rândurile masselor, educarea comuniştilor şi a întregului popor în spiritul încrederii în invincibilitatea măreţei cauze a comunismului, în spiritul devotamentului neţărmurit faţă de partid şi de patria socialistă.

Partidul consideră drept o datorie sfântă a sa educarea oamenilor muncii în spiritul patriotismului sovietic şi al prieteniei de nezdruncinat a popoarelor U.R.S.S., în spiritul internaţionalismului proletar şi al stabilirii de legături frăţeşti cu oamenii muncii din toate ţările. Trebue să luptăm cu hotărîre împotriva manifestărilor naţionalismului burghez, împotriva ideologiei burgheze pervertite.

26. In domeniul politicii interne, partidul consideră drept una dintre principalele sale sarcini să dea dovadă şi în viitor de grijă neobosită pentru satisfacerea maximă a nevoilor mereu crescânde ale oamenilor sovietici. Pe baza dezvoltării economiei naţionale, nivelul de trai al oamenilor muncii din societatea socialistă va creşte necontenit, iar cerinţele lor materiale şi culturale vor fi satisfăcute din ce în ce mai îmbelşugat şi sub toate aspectele.

In domeniul politicii externe, partidul va duce şi în viitor în mod consecvent o politică de menţinere şi de întărire a păcii, o politică de colaborare cu toate ţările şi de dezvoltare a legăturilor de afaceri cu ele pe baza principiului respectării intereselor reciproce. Numai o pace trainică, îndelungată între popoare va crea condiţiile necesare pentru dezvoltarea necontenită a economiei socialiste, pentru asigurarea unei vieţi fericite şi înstărite a oamenilor muncii din ţara noastră.

27. O armă puternică în lupta pentru construirea societăţii comuniste este statul nostru sovietic, ale cărui temelii de granit au fost puse de marele Lenin. Partidul Comunist îşi propune sarcina de a întări continuu Statul Sovietic multinaţional, de a întări alianţa dintre clasa muncitoare şi ţărănime, prietenia dintre popoare, de a întări prin toate mijloacele apărarea activă a patriei noastre împotriva acţiunilor agresive ale duşmanilor ei. Intărirea Statului Sovietic este o datorie patriotică şi totodată o îndatorire internaţională sfântă a oamenilor muncii din ţara noastră.

★

In strânsă unire cu poporul, partidul nostru păşeşte ferm spre noi victorii. Recenta Plenară din Iulie a Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice a demonstrat cu o nouă forţă unitatea de nezdruncinat a Partidului nostru Comunist, hotărîrea lui de a lupta pentru îndeplinirea sarcinilor care îi revin în domeniul politicii interne şi externe.

Sub steagul leninismului, sub conducerea Partidului Comunist, înainte spre triumful comunismului!

Secţia de Propagandă şi Agitaţie a C. C. al P. C. U. S. Institutul Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lângă C. C. al P. C. U. S.

Unele sarcini ale școlilor elementare de 7 ani și medii și ale cadrelor didactice în anul școlar 1953—1954

Prof. Univ. C. IONESCU-BUJOR
Ministru adj. al M.I.P.

Noul an școlar s'a deschis în condițiile creșterii forțelor păcii, în condițiile unei destinderi a încordării internaționale. Datorită efortului depus de Marea Uniune Sovietică, spre a face să promoveze politica de tratative pentru rezolvarea problemelor internaționale litigioase, au crescut și mai mult speranțele că pacea va fi menținută și consolidată.

Incheerea armistițiului în Coreea, ca rezultat al creșterii forțelor păcii a dat omenirii speranța că atâtătorii la război vor fi înfrânți de voința popoarelor, care sunt hotărîte să împiedice o nouă vărsare de sânge. Propunerile Uniunii Sovietice — sprijinite de întregul lagăr al păcii fac posibilă unificarea Germaniei pe cale pașnică și încheerea unui tratat de pace cu întreaga Germanie.

Poporul român, strâns unit în jurul partidului, sprijină cu toată tăria promovarea politicii de tratative pentru rezolvarea problemelor internaționale litigioase. Poporul nostru este conștient că numai trăind în pace va putea duce la capăt măreața operă de construire a socialismului. Grandioasa sărbătoare a tineretului lumii, care a avut loc în luna August la București — manifestare viguroasă pentru pace și prietenie a tineretului cu cele mai deosebite convingeri politice — a arătat în acelaș timp și marea dorință a poporului nostru de a contribui la triumful cauzei păcii.

Școala noastră, integrându-se în eforturile întregului popor, educă tânăra generație în spiritul dragostei de om, al frăției popoarelor, în spiritul luptei pentru pace.

Regimul nostru de democrație populară a încredințat școlii sarcina de cinste de a crește un tineret devotat poporului, de a pregăti oameni dezvoltați multilateral, de a făuri cadrele necesare construirii socialismului în țara noastră.

Prin reforma revoluționară a învățământului — inițiată de partid — s'a lichidat sistemul de învățământ burghez din țara noastră și s'a introdus un învățământ nou ca orientare, scop, conținut și metode, învățământ pus pe temelia de granit a învățăturii marxist-leniniste.

Pentru a asigura conținutul nou științific al învățământului, au fost elaborate noi planuri de învățământ, noi programe și manuale școlare. Școlile noastre au fost înzestrate cu material didactic din ce în ce mai bogat.

In cei cinci ani dela reforma învățământului școala noastră s'a desvoltat continuu obținând mari sucese în munca de pregătire a cadrelor noi

Prin reforma învățământului s'au creat o serie de școli necesare avântului de desvoltare pe care l-a luat țara noastră după eliberarea de către Armata Sovietică și pentru prima oară fiilor oamenilor muncii li s'au deschis porțile spre învățământul de toate gradele

A crescut numărul școlilor elementare astfel că astăzi sunt condiții pentru cuprinderea tuturor copiilor de vârstă școlară în planul de școlarizare. S'a desvoltat rețeaua școlilor medii tehnice așa încât ele pot pregăti tehnicieni pentru toate specialitățile. Deasemeni numărul instituțiilor de învățământ superior a crescut considerabil față de cele existente în 1948.

Numai în anul care a trecut, numărul școlilor elementare a sporit cu 109 unități, al școlilor de 7 și 10 ani cu 184 unități, iar al instituțiilor preșcolare cu peste 700 unități.

Dezvoltarea învățământului public în țara noastră este total deosebită de cea a învățământului din țările capitaliste, unde din cauza accelerării pregătirilor de război și a militarizării economiei, sumele alocate învățământului sunt infime.

Din cauza taxelor mari și a lipsei de localuri pentru școli, milioane de copii de vârstă școlară rămân în afara școlii. Numai în S.U.A. după statisticile oficiale 5.000.000 de copii nu frecventează școlile, iar alte 5.500.000 învață în localuri neadecvate bunei desfășurări a procesului de învățământ, în timp ce numărul învățătorilor și profesorilor care îngroașă rândurile șomerilor crește mereu.

Statul nostru democrat popular a creat condiții cadrelor didactice pentru cunoașterea bogatei experiențe a școlii sovietice și pentru folosirea ei creatoare în activitatea instructiv-educativă. Călăuzindu-se mereu de experiența școlii sovietice, cadrele noastre didactice înarmează pe elevi cu temeinice cunoștințe științifice și-i educă în spiritul comunist.

Pentru buna desfășurare a procesului de învățământ, statul nostru s'a îngrijit și de asigurarea unor condiții de viață și de muncă din ce în ce mai bune cadrelor didactice.

Hotărîrea din 16 August 1951 oglindește grija partidului și guvernului pentru ridicarea nivelului de trai al cadrelor didactice, stimulează elementele tinere pentru îmbrățișarea muncii didactice, crează condiții tuturor cadrelor didactice pentru continua lor ridicare profesională și le stimulează preocupările științifice.

Programul de măsuri economice stabilite de plenara lărgită a C.C. al P.M.R. cu privire la dezvoltarea continuă a economiei și creșterea nivelului de viață material și cultural al poporului, deschide perspective tot mai largi dezvoltării învățământului nostru.

În cadrul măsurilor de ridicare continuă a nivelului de trai material și cultural al oamenilor muncii, se prevede terminarea și construirea chiar din acest an de noi localuri pentru școli, internate și cămine pentru elevi și studenți, precum și reducerea taxelor școlare și mărirea alocației pentru elevi și studenți.

Față de noile condiții pe care partidul și guvernul le crează școlii, cadrele didactice au datoria de a se pregăti din ce în ce mai bine înarmându-se cu experiența înaintată a pedagogiei sovietice, pentru a ridica necontenit calitatea muncii lor.

Numai printr'o bună pregătire ideologică şi profesională, cadrele noastre didactice vor putea răspunde cu cinste sarcinilor încredinţate de regimul nostru democrat popular.

In anul ce a trecut mulţi învăţători şi profesori îmbunătăţind calitatea predării, au obţinut succese în combaterea rămânerii în urmă la învăţătură. Ei au muncit cu elevii, au întărit colaborarea cu familiile elevilor şi cu organizaţiile de copii şi tineret pentru a asigura un cât mai ridicat nivel al cunoştinţelor predate.

Intrebuinţând metodele recomandate de pedagogia sovietică, unii învăţători şi profesori au ajuns ca la sfârşitul anului să aibă clase fără repetenţi sau rămaşi în urmă.

Pentru a asigura o unitate în procesul examinării şi pentru a se asigura o verificare reală a cunoştinţelor elevilor, la sfârşitul anului şcolar 1952—1953, pentru prima oară M.I.P. a trimis şcolilor bilete conţinând subiectele despre care elevii trebuiau să trateze.

Şi într'adevăr examenele au scos în relief buna pregătire a majorităţii elevilor ca urmare a muncii susţinute şi just orientate a cadrelor didactice respective. Astfel la limba română elevii multor şcoli au arătat în lucrările scrise şi la oral, că şi-au însuşit temeinic cunoştinţele despre limbă, că scriu corect, că au înţeles condiţiile istorico-sociale ale apariţiei fenomenelor literare, au arătat că pot face o apreciere justă atât a conţinutului ideologic cât şi a formelor artistice ale unei opere literare.

Marea majoritate a profesorilor de ştiinţele naturii au axat cu pricepere predarea cunoştinţelor pe învăţăturile lui Miciurin şi Lâsenco, iar pentru legarea cunoştinţelor de practică, ei au făcut cu elevii lucrări pe terenul şcolar de experimentare. Deasemeni au vizitat cu elevii gospodării agricole de stat, gospodării agricole colective, S.M.T.-uri, unde elevii au putut să vadă foloasele agriculturii mecanizate şi nivelul de trai mai ridicat al ţărănimii muncitoare.

Profesorii de fizică şi chimie au dat o mai mare importanţă lucrărilor de laborator în care elevii au verificat în practică cunoştinţele predate şi au căpătat deprinderi de experimentare, iar prin vizite în fabrici şi uzine elevii au urmărit multiple procese de producţie.

Examenele dela sfârşitul anului şcolar precedent au scos la iveală şi lipsuri pe care cadrele didactice au datoria să le lichideze. Răspunsurile slabe ale unor elevi sunt consecinţa nivelului ideologic şi ştiinţific scăzut al predării şi a faptului că învăţătorii şi profesorii respectivi nu se pregătesc suficient pentru lecţii. Aceşti învăţători şi profesori nu sunt preocupaţi de ridicarea lor ideologică şi profesională în studiul individual, prin participarea la lecţii deschise, prin folosirea interasistenţelor, etc.

Deasemeni a reeşit că unii profesori nu sunt preocupaţi de legarea teoriei de practică în predarea disciplinii lor şi astfel cunoştinţele predate au un caracter formal. Cunoştinţe formale s'au constatat la istorie unde unii elevi au dovedit că au învăţat date cronologice, numele anumitor personalităţi, nume de localităţi, dar nu au cunoscut rolul maselor în desvoltarea societăţii şi nu au putut să precizeze caracterul unor războaie în toate fazele lor. Deasemeni la limba română s'a văzut că unii elevi cunosc noţiuni şi definiţii pe care însă nu le pot aplica în analiza operelor literare, ceea ce dovedeşte o însuşire mecanică a cunoştinţelor.

Unii profesori de științele naturii nu au folosit terenul școlar de experiențe pentru a putea forma la elevi deprinderi practice agricole, pentru studiul dezvoltării și condițiilor de dezvoltare ale plantelor.

La matematici, mulți elevi pricepuți în calcule formale, s'au dovedit nedeprinși să rezolve probleme cu caracter practic.

La fizică, mulți elevi nu știu să recunoască și să folosească aparatura de laborator sau să efectueze lucrări practice, reparații simple.

Cadrele noastre didactice trebue să fie conștiente că pregătesc elevii pentru viață, că elevii de astăzi sunt constructorii de mâine și să lichideze formalismul din munca lor la clasă.

Consfătuirile raionale ale cadrelor didactice, care sunt prilej de analiză a muncii instructiv-educative, de scoatere la iveală a lipsurilor și de găsirea în comun a mijloacelor de remedierea lor, reprezintă un mijloc de ridicare a nivelului procesului de învățământ și educație. Consfătuirile raionale sunt deasemenea un prilej de valorificare a experienței pozitive a cadrelor didactice fruntașe.

Cadrele noastre didactice au datoria să contribue cu toate eforturile la înlăturarea lipsurilor existente în școala noastră pentru a contribui la ridicarea învățământului pe o treaptă tot mai înaltă.

Pentruca procesul de învățământ să facă un pas înainte, să corespundă noilor condiții create școlii de plenara lărgită a C.C. al P.M.R. din 19—20 August a. c., cadrele didactice au de îndeplinit o serie de sarcini.

O sarcină importantă care stă în fața învățătorilor și a directorilor de școli este traducerea în fapt a prevederilor Constituției care se referă la învățământul elementar, general, obligator. Cadrele didactice, atât la începutul cât și în timpul anului școlar, trebue să-și desfășoare activitatea sub lozinca „niciun copil de vârstă școlară în afara școlii", cuprinzând deasemeni în școală toți copiii între 8—14 ani care nu au fost școlarizați.

Directorii școlilor au obligația de a cunoaște și urmări situația școlară a tuturor copiilor din circumscripția școlară ce le revine. Pentru a aduce și menține în școală toți copiii de vârstă școlară și pe cei neșcolarizați între 8—14 ani, directorul va folosi colectivul pedagogic al școlii, comitetul de părinți, organele Comitetului executiv ale Sfatului Popular, va cere sprijin Comitetelor sindicale și Organizațiilor de partid. Este necesar ca toți factorii locali de răspundere să contribue la lichidarea izvoarelor analfabetismului în țara noastră. Este cunoscut că în anul școlar trecut au rămas în afara școlii un număr de copii de vârstă școlară, că unii copii au fost doar înscriși în cataloagele claselor I—IV, dar ei nu au frecventat școala, iar directorii și învățătorii au au făcut nimic ori au realizat prea puțin, pentru aducerea acestor copii la școală. Această „metodă" a brațelor încrucișate, a nepăsării, practicată de cadrele de conducere și cele didactice, este condamnabilă. Ea este inadmisibilă în acest an școlar, iar Ministerul Învățământului Public va trebui să ia măsuri împotriva tuturor factorilor care o practică.

O grijă deosebită trebue să aibă direcțiile școlilor și secțiile de învățământ, pentru realizarea planului de școlarizare la clasele a V-a, a VIII-a (anul I al școlilor pedagogice), îndrumând spre aceste clase elementele cu bună pregătire. Numai prin realizarea integrală a planului de școlarizare se poate asigura rezervorul de absolvenți necesar învățământului mediu și superior, necesar producției.

Nu este suficientă însă numai îndeplinirea planului de şcolarizare, aducerea copiilor la şcoală. Dar toţi factorii care răspund în problema aceasta: cadre didactice, directori, elemente de îndrumare şi control trebue să lupte în întregul an şcolar pentru o bună pregătire, pentru înlăturarea rămânerii în urmă la învăţătură.

Trebue să recunoaştem că un asemenea rezultat nu este uşor de obţinut, că nu poate fi obţinut prin mici campanii desfăşurate sporadic în şcoală, că nu se poate atinge prin mobilizarea forţelor didactice numai la sfârşitul anului şcolar, că în niciun caz acest rezultat nu trebue să fie formal, ca urmare a unor notări injuste care nu exprimă situaţia cunoştinţelor elevilor, ci exprimă bunăvoinţa şi lipsa de răspundere a cadrelor didactice.

Rezultatele bune la învăţătură, se obţin numai prin munca susţinută dealungul întregului an şcolar, a tuturor factorilor chemaţi să asigure aceste rezultate. Lupta împotriva rămânerii în urmă la învăţătură, lupta pentru asigurarea promoţiilor bine pregătite, lupta pentru a asigura patriei noastre cadrele de constructori ai socialismului, educaţi în spirit comunist, trebue începută — accentuăm — din prima zi de şcoală şi nu trebue să slăbească în întregul an şcolar. Este o datorie patriotică a cadrelor didactice, a directorilor, a secţiilor de învăţământ să răspundă acestei chemări.

Dar rezultatele bune în munca cu elevii, rezultatele pe care le cerem şcolii, nu se pot obţine dacă şcoala nu antrenează în munca pentru obţinerea acestor rezultate pe părinţii elevilor, dacă nu foloseşte sprijinul organizaţiilor sindicale, ale U.TM-ului, al organizaţiilor de partid.

Factorul esenţial pentru asigurarea în acest an şcolar a unui cât mai ridicat nivel al învăţământului este buna pregătire a învăţătorilor şi profesorilor, ridicarea nivelului lor politic, care determină calitatea muncii cu elevii şi rezultatele acestei munci.

Hotărîrea din 16 August 1951 a Comitetului Central al Partidului şi a Guvernului prevede o serie de măsuri menite să contribue la ridicarea calificării şi la perfecţionarea cadrelor noastre didactice. Ca urmare a Hotărîrii, s'a înfiinţat Institutul de Perfecţionare al Cadrelor Didactice, ca organ dependent de Ministerul Invăţământului Public, s'au organizat cursuri centrale şi regionale de perfecţionare a cadrelor didactice, iar Ministerul Invăţământului Superior, a extins reţeaua cursurilor fără frecvenţă, s'au înfiinţat cabinete pedagogice regionale. Multe cadre didactice necalificate s'au înscris la cursurile fără frecvenţă ale şcolilor pedagogice sau ale facultăţilor de Matematici, de Şt. Naturii, ale Institutului Maxim Gorchi, s'au pregătit temeinic şi au trecut examenele. An după an orizontul cunoştinţelor acestor cadre s'a lărgit şi aceasta a contribuit la îmbunătăţirea muncii lor în şcoală.

Sunt însă şi cadre necalificate pasive, care nu s'au înscris în formele de învăţământ ori s'au înscris, dar nu au învăţat, nu s'au prezentat la examene, au rămas pe drum. Astfel de cadre didactice rămase în urmă, sunt depăşite de nivelul general crescând al învăţământului, de exigenţele noastre, privitoare la calitatea muncii în şcoală, care cresc. Astfel de cadre didactice rămase în urmă, care socotesc şcoala un popas întâmplător, devin un balast pentru ea. Este adevărat că nici secţiile de învăţământ, nici directorii şcolilor nu au stimulat, nu au ajutat în suficientă măsură calificarea cadrelor didactice. Şi este necesar ca aceşti factori de conducere să priceapă importanţa problemei ridicării calificării cadrelor didactice

pentru calitatea învățământului și să sprijine cu toată puterea rezolvarea ei în acest an școlar.

Învățătorii și profesorii care se mulțumesc să rămână numai cu cunoștințele dobândite de ei pe băncile școlii, să ia seama că an de an sunt depășiți, cunoștințele lor se învechesc și ei devin niște cadre ruginite. Cadrele noastre didactice să ia exemplul stahanoviștilor și fruntașilor în producție, care perfecționează necontenit metodele de lucru, învățând din bogata experiență sovietică. Ca atare, este necesar ca învățătorii și profesorii noștri să ducă o muncă intensă pentru a învăța ei înșiși, adâncind știința marxist-leninistă, punându-se la curent în specialitatea lor cu cuceririle înaintate ale științei sovietice, iar în probleme instructiv-educative cu teoriile și metodele pedagogiei științifice sovietice. In această direcție Ministerul Învățământului Public prin Institutul de Perfecționare al Cadrelor Didactice, continuând organizarea cursurilor de perfecționare și conducând activitatea cabinetelor pedagogice regionale, va trebui să se preocupe și de organizarea și îndrumarea studiului individual al cadrelor didactice. Secțiile de învățământ direct și prin cercurile pedagogice — directorii școlilor, vor trebui să stimuleze, să îndrumeze și să controleze studiul individual al învățătorilor și profesorilor, să înlesnească procurarea bibliografiei necesară acestui studiu, să organizeze ședințe cu referate, să invite pentru conferințe fruntași ai științei, literaturii, artei, cadre din învățământul superior.

O grijă deosebită trebue dată continuei creșteri a nivelului cadrelor tinere. Munca depusă de tinerii învățători și profesori pentru însușirea de cunoștințe științifice în școlile pedagogice și în facultăți, trebue continuată de ei, călăuzită de colectivul didactic al școlii, de director și mai ales de cabinetul pedagogic regional. Cadrele fruntașe să-i ajute să-și însușească metodele cele mai bune de lucru cu elevii, să-și formeze o experiență pozitivă.

Creșterea cadrelor didactice tinere este una din sarcinile importante ale factorilor ce răspund de bunul mers al școlii.

Ridicarea nivelului cadrelor didactice se desăvârșește prin munca științifică. Privitor la antrenarea învățătorilor și profesorilor în munca științifică noi am făcut prea puțin. Ministerul Învățământului Public nu s'a ocupat de această problemă, Institutul de Științe Pedagogice nu a întreprins nimic pentru a sădi preocupări de cercetare științifică în masa cadrelor didactice, iar Societățile Științifice: Societatea de Matematică și Fizică, Societatea de Științe Naturale și Geografie, etc. au întreprins doar mici acțiuni sporadice, fără perspectivă, înguste.

In instituțiile de învățământ superior studenții sunt atrași în munca de cercetare științifică, direct de catedre sau prin cercurile științifice studențești. Tineretul studios capătă astfel deprinderi de cercetare, își pune probleme de studiat. Dar odată examenul de stat trecut și tânărul, devenit profesor, facultatea ne mai ocupându-se de el, deprinderile de activitate științifică se pierd.

Deaceea este necesar ca problema participării cadrelor didactice la munca științifică să fie pusă în acest an cu toată tăria, să fie organizată și începută rezolvarea ei.

Pentru asigurarea unui nivel ridicat al cunoștințelor predate este necesar să se acorde de către cadrele didactice — o serioasă atenție pregătirii pentru lecții.

In şcoala noastră învăţământul se desfăşoară conform planurilor de învăţământ şi a programelor şcolare aprobate de M.I.P., a căror aplicare este obligatorie. Deaceea este absolut necesar ca întreg colectivul pedagogic al şcolii să cunoască planurile de învăţământ şi ca fiecare învăţător şi profesor să studieze şi să adâncească programele şcolare corespunzătoare sarcinilor ce-i revin în şcoală în cursul anului şcolar. Deasemeni nu se poate concepe munca de îndrumare şi control a directorului, inspectorului, metodistului, fără deplina însuşire a acestor elemente de bază ale desfăşurării muncii în şcoală.

Dar în anul şcolar trecut unele cadre didactice nu au respectat întru totul programele şcolare şi au lucrat cu elevii dezorganizat sau după programe proprii, fără ca directorii şcolilor, inspectorii sau metodiştii, care au fost în şcoală să sesizeze şi să combată această indisciplină, care duce la ruperea unităţii de pregătire a elevilor şi la dezorganizarea activităţii didactice. Multe din aceste cazuri negative au ieşit la iveală numai cu ocazia examenelor de promovare şi absolvire. Lacunele cauzate de nerespectarea programelor au pus elevii acestor învăţători şi profesori în situaţia de a nu putea răspunde la subiectele trimise pentru examene de Ministerul Învăţământului Public.

Paralel cu însuşirea programelor şcolare cadrele didactice trebue să cerceteze în întregime conţinutul manualelor după care vor preda, astfel încât să-şi formeze o vedere de ansamblu a materialului ce vor transmite elevilor şi să-şi poată întocmi planuri calendaristice juste. Cunoaşterea în profunzime a manualului nu înseamnă că lecţia trebue să fie o reproducere întocmai a materialului din manual. Cadrele didactice trebue să se ferească de bucherism şi să transmită această grijă şi elevilor. Lecţia trebue să fie o creaţie a celui care o predă. Ea trebue să se sprijine pe manual, dar în pregătirea ei, este necesar ca învăţătorul şi profesorul să folosească şi alte materiale (cărţi, broşuri, reviste, ziare), care îi dau o perspectivă mai largă a temei de tratat, o mai adâncă cuprindere a subiectului şi posibilităţii mai largi de actualizare, de legare a lecţiei de viaţă.

Deopotrivă în munca pentru asigurarea conţinutului just al lecţiei, este necesar să se dezvolte activitatea de însuşire a metodelor celor mai bune pentru organizarea şi desfăşurarea lecţiei. In această privinţă este de primă importanţă cunoaşterea metodei şcolii sovietice şi a experienţei cadrelor noastre didactice fruntaşe.

Problema unui nivel pedagogic tot mai înalt al lecţiilor trebue să stea în centrul preocupărilor Ministerului Învăţământului Public, a organelor sale şi a tuturor cadrelor didactice. Ea trebue să intre tot mai adânc în lucrările Consfătuirilor raionale şi regionale. Broşurile conţinând îndrumări pentru organizarea lucrărilor secţiilor în cadrul Consfătuirilor, elaborate de Ministerul Învăţământului Public în acest an, sunt ghid permanent de-a-lungul anului şcolar pentru ridicarea calitativă a lecţiilor. Aceste broşuri studiate temeinic în colectivele şcolilor, să devină îndrumătoarele învăţătorului şi profesorului, pentru înlăturarea greşelilor în munca didactică şi pentru aplicarea metodelor pozitive în această muncă.

Atragem atenţia deasemeni asupra studierii îndrumărilor metodice elaborate de Institutul de Ştiinţe Pedagogice de pe lângă Ministerul Învăţământului Public (spre exemplu: îndrumări metodice pentru folosirea manualului de limba română, pentru cl. I), asupra studierii instrucţiunilor pentru utilizarea manualelor, asupra materialelor cu conţinut metodic

din Revista de Pedagogie, cum este „organizarea lecției și alcătuirea planului lecției" (Rev. Ped. Nr. 2).

Numai astfel pregătit, învățătorul și profesorul va putea — ținând seama de particularitățile clasei — să elaboreze pe baze științifice planul calendaristic al lecției și planurile de lecții. In felul acesta vom înlătura planurile calendaristice și planurile de lecții formale, greșite, ce se mai întâlnesc în unele școli. Deaceea socotim că directorul școlii, metodiștii, inspectorii trebue să analizeze cu cadrele didactice pe care le îndrumează, materialele care au fost folosite la întocmirea acestor planuri și să arate — în cazul când planurile au lipsuri — cum aceste lipsuri pot fi înlăturate prin consultarea materialului corespunzător.

Lipsa de pregătire ca și pregătirea superficială în alcătuirea planurilor calendaristice și de lecții aduce după sine, lecții ținute la întâmplare, neorganizate, lecții care sunt un izvor al rămânerii în urmă la învățătură, al cunoștințelor nearticulate, mecanice, superficiale, lecții care coboară nivelul învățământului. Deaceea controlul și îndrumarea trebue să fie permanent îndreptată în această direcție. Nu poate fi nici pe departe satisfăcător procedeul superficial al unor factori de îndrumare care se mulțumesc să vadă numai dacă dosarele școlii conțin planurile de învățământ, dacă lecția zilei corespunde celei trecute în plan și dacă învățătorul sau profesorul au în caiet planurile lecțiilor, după cum este condamnabilă lipsa de răspundere a acelor directori cari nici nu s'au uitat prin planurile calendaristice ale cadrelor școlii și se dezinteresează total de planurile lecțiilor.

Insușirea principiilor pedagogiei sovietice privitoare la poziția dominantă a lecției în organizarea activității didactice, privitoare la cerințele de bază ale lecției și aplicarea lor consecventă, este calea pe care învățătorii și profesorii pot asigura lecții de înalt nivel. In desfășurarea lecțiilor, nivelul lor politic ridicat determină educarea elevilor în spiritul concepției materialist-dialectice despre lume, în spiritul moralei comuniste, a patriotismului, formând adevărați constructori ai socialismului și luptători pentru pace.

Lecțiile trebue să fie vii, legate de viața înconjuătoare, de practica construirii socialismului în țara noastră, de succesele pe care oamenii muncii conduși de partid le obțin în construcția socialismului. Transmițând la lecții volumul necesar de cunoștințe, învățătorii și profesorii vor îngriji și de formarea la elevi a deprinderilor corespunzătoare.

Un element deosebit de important pentru desfășurarea cu succes a lecțiilor îl formează materialul didactic. Considerăm că problema materialului didactic nu a intrat suficient în preocuparea multor învățători și profesori, că ea este neglijată sau tratată superficial. In unele școli, aparatele și materialele pentru experiențe de fizică și chimie rămân nefolosite sau sunt folosite cu nepricepere, din lipsa de interes a profesorilor pentru calitatea lecțiilor și în unele cazuri, din necunoașterea manipulării lor. In unele școli, experiențele demonstrative în loc să fie făcute fiecare la lecția corespunzătoare, sunt făcute în bloc, după un anumit număr de lecții, ceeace este evident o greșală. Avem și profesori cari nu întreprind nimic pentru repararea aparatelor stricate sau pentru confecționarea materialului didactic cu mijloace locale. Câte aparate, planșe, diagrame, mulaje, hărți nu ar putea fi executate cu elevii! Dar în unele școli această preocupare lipsește, fără ca directorii acestor școli să sesizeze consecințele rele pentru pregătirea

elevilor, fără ca inspectorii și metodiștii ce vizitează acele școli să ia măsuri de îndreptare.

Secțiile de Învățământ raionale și regionale nu manifestă suficient interes pentru problema materialului didactic, ele nu țin evidența materialului distribuit școlilor, nu îl distribue la timp și potrivit nevoilor școlilor, nu întrunesc personalul care face distribuția, ceea ce duce la greșeli grosolane în difuzarea materialului didactic. Deasemeni nu peste tot s'a procurat material didactic pentru întreaga sumă prevăzută în buget.

Socotim că lipsurile existente în problema materialului didactic trebue lichidate în acest an școlar. Partidul și guvernul au creat condiții de dezvoltare a învățământului. In buget sunt înscrise sume însemnate pentru procurare de material didactic. Este o datorie a cadrelor didactice și a organelor de îndrumare a învățământului să urmeze linia trasată de forurile conducătoare.

Deasemeni Institutul de Științe Pedagogice va trebui să-și introducă în plan problema materialului didactic, iar Ministerul Invățământului Public să planifice dotarea tuturor școlilor cu materialul didactic necesar, să asigure pregătirea tuturor cadrelor pentru folosirea acestui material, să îndrumeze școlile în confecționarea locală a unei părți din materialul didactic, să dezvolte participarea activă a elevilor la lucrările experimentale și practice.

In desfășurarea lecției, profesorul nu urmărește numai transmiterea de cunoștințe noi, ci și repetarea sistematică a materialului învățat de elevi, cimentarea, amplificarea și adâncirea acestui material. In acelaș timp, profesorul examinează în ce măsură elevii și-au însușit acest material și ia măsuri pentru prevenirea rămânerii în urmă la învățătură. Examinarea elevilor este o parte importantă a lecției, constituind un mijloc de dezvoltare a interesului elevilor pentru însușirea cunoștințelor, un mijloc de dezvoltare a vorbirii și a gândirii logice a elevilor, de studiere a posibilităților individuale, de educare a dragostei de muncă și disciplinii în muncă, de reîmprospătare a cunoștințelor însușite, un mijloc de educare politică a elevilor. Este necesară notarea elevilor justă și cu simț de răspundere. Sistemul de notare cu note dela 5 la 1 este cel mai corespunzător și socotim că în acest an școlar nu se vor repeta greșelile unor cadre didactice în tehnica notării, că nu vor mai fi trecute în cataloage semne + sau — și alte semne speciale. Catalogul ca document oficial nu trebue să conțină decât notările recunoscute de M.I.P. Deasemeni vor trebui combătute în școli manifestări nepedagogice ca: scăderea notei la obiecte'e de învățământ pentru abaterile disciplinare ale elevilor, modificarea notelor, ușurința în darea notei 1 (adesea pentru un răspuns greșit sau pentru o temă nelucrată acasă), liberalismul în darea notelor. Nota nu trebue să constitue un mijloc de constrângere și de intimidare a elevilor. Nu au ce căuta în școala noastră procedeele unor profesori cari dau note insuficiente pe primele pătrare majorității clasei, pentruca „elevii să învețe". Profesorii care recurg la asemenea mijloace își mărturisesc incapacitatea de a face lecții care să intereseze elevii. Directorii școlilor, consiliile pedagogice, au datoria să ajute aceste cadre didactice să-și lichideze rămășițele pseudopedagogiei burgheze. Deasemeni trebue combătută cu tărie tendința unor cadre didactice de a-și ascunde lipsurile lecțiilor, nepregătirea proprie, reflectate în nivelul scăzut al cunoștințelor elevilor, prin note mari.

Notele de patrar, exprimând nivelul la învățătură al elevului și posibilitățile sale, nu reprezintă media aritmetică a notelor din cursul patrarului, dar ele sunt elemente indicatoare absolut necesare ce exprimă linia activității elevului. O linie este cu atât mai bine determinată, cu cât sunt date mai multe puncte ale ei. Deaceia este necesar ca elevii să fie cât mai des examinați. Au existat însă în anul trecut cazuri, când profesorii au notat elevii numai de două ori într'un patrar, ba chiar niciodată; uneori notările au fost făcute în ultimele lecții ale patrarului. Se poate afirma că acești profesori își cunosc elevii, că ei știu linia activității elevilor, că au intervenit la timp pentru corectare când ea a luat un mers descendent, că nota de patrar dată elevilor apare ca expresie a nivelului real la învățătură al elevilor? Desigur, nu. Formalismul și lipsa de răspundere în darea notelor trebue înlăturate din școala noastră.

Sunt și profesori a căror preocupare principală este examinarea elevilor și care rezervă în desfășurarea lecțiilor, pentru comunicarea cunoștințelor noi doar câteva minute la sfârșitul orei și câteva minute din recreație.

Cele câteva fraze însăilate repede și încheiate cu invariabilul „restul îl mai citiți din carte", categoric nu se poate numi comunicare de cunoștințe noi. Directorii școlilor și consiliile pedagogice au datoria să combată dezechilibrul pe care îl manifestă unii profesori între diferitele momente ale lecției.

In toate momentele lecției, învățătorul și profesorul va avea grijă ca întreaga clasă să fie interesată, să fie activă, să fie disciplinată. Calitatea lecției determină disciplina elevilor. Elevul vine la școală cu dorința de a munci, de a învăța. Școala însă trebue să știe să-i canalizeze just această dorință și să-i dea la nivel corespunzător elementele care să o întărească, să o transpună în lucru efectiv, interesant, util. Elevul trebue să vadă că profesorul se interesează de munca lui, că îl ajută, că îl apreciază just.

Deprinderile de muncă ale elevului, știința organizării muncii, deprinderea susținerii efortului, disciplina în muncă am putea spune că este suma algebrică a activităților duse în cadrul fiecărui obiect de învățământ, activității luate cu plusurile și minusurile corespunzătoare felului cum lucrează cu elevii fiecare profesor. Deaceea întregul colectiv didactic al școlii și directorul școlii trebue să se intereseze de felul cum se desfășoară activitatea la fiecare clasă și la fiecare obiect, iar problema ridicării nivelului fiecărei lecții este o problemă a întregii școli. In consecință, creșterea continuă a nivelului tuturor lecțiilor trebue să fie o preocupare permanentă a consiliului pedagogic al școlii, care trebue să o dezbată concret în ședințele sale, să organizeze schimburi de experiență rodnice, să îndrumeze mereu cadrele care manifestă lipsuri.

Pentruca munca la clasă să nu fie împiedicată, cadrele didactice trebue să înlăture din conștiința lor rămășițele teoriilor antiștiințifice.

Articolul redacțional apărut în „Scânteia" din 18 Ianuarie 1953 a pus ascuțit problema lichidării deformărilor antiștiințifice în activitatea pedagogică a unora din cadrele didactice. Combaterea și lichidarea rămășițelor pseudoștiinței pedagogice în practicile cadrelor, trebue să fie o preocupare permanentă în școlile noastre. Ideile și metodele de lucru reacționare, cu iz weissmanist-morganist, freudist, herbartian, etc., trebue măturate cu hotărîre din școală.

Încă se mai găsesc unele cadre didactice, care influenţate de teoriile reacţionare, antiştiinţifice, folosesc bătaia ca mijloc de disciplinare şi „stimulare" la învăţătură a elevilor, care etichetează unii elevi ca needucabili sau incapabili să înveţe, care în loc să ajute elevii rămaşi în urmă la învăţătură, îi izolează de clasă. Atât directorii, cât şi colectivele didactice din aceste şcoli trebue să ia atitudine şi să determine lichidarea acelor grave manifestări care îşi au loc firesc în şcoala burgheză, nu însă în şcoala noastră. Existenţa unor astfel de metode în unele şcoli vădeşte nivelul scăzut al muncii ideologice şi pedagogice cu cadrele respective. Ori munca cu elevii în şcoala noastră, întregul proces al educaţiei comuniste a elevilor, cere educatorilor un ridicat nivel ideologic şi o temeinică pregătire în domeniul pedagogiei întemeiată pe ştiinţa marxist-leninistă. In consecinţă, este necesar să se înfăptuiască mereu şi organizat creşterea capacităţii politice a cadrelor didactice, a cadrelor de îndrumare şi conducere, precum şi intensificarea studierii teoriilor ştiinţifice ale pedagogiei. Literatura pedagogică sovietică este izvorul din care învăţătorii şi profesorii îşi pot însuşi adevăratele metode de educare a elevilor, iar ştiinţa marxist-leninistă este învăţătura de temelie care orientează just munca educatorului din punct de vedere teoretic şi practic privitor la creşterea omului nou al societăţii socialiste.

Articolul redacţional din ziarul „Scânteia" cere ascuţirea vigilenţei cadrelor noastre didactice pentru demascarea continuă a tuturor purtătorilor de idei reacţionare în munca dusă în şcoală. Analiza activităţii de educaţie în lumina articolului redacţional nu trebue considerată ca o campanie desfăşurată în anul şcolar trecut, ci ca o sarcină permanentă ce revine tuturor factorilor ce au răspundere în munca dusă în şcoli.

Urmând exemplul şcolii sovietice şcoala noastră educă disciplina conştientă a elevilor, care este o parte componentă a disciplinei conştiente pe care şi-o însuşesc toţi oamenii muncii din ţara noastră, în lupta pentru construirea socialismului. Educarea disciplinei conştiente a elevilor se sprijină pe colectivul unit de elevi şi are ca scop lupta pentru un nivel înalt al muncii instructiv-educative, formarea la elev a însuşirilor necesare constructorilor socialismului. Disciplina conştientă se însuşeşte de elevi în întregul proces de învăţământ şi pe măsura desvoltării acestuia. Regulile de purtare ale elevilor trimise şcolilor de Ministerul Învăţământului Public trebue înţelese şi însuşite de către elevi. Ei trebue să priceapă bine în ce scop este necesar să îndeplinească fiecare din aceste reguli, de rolul lor în asigurarea ordinei, higienei, comportării morale, necesare bunei desfăşurări a muncii.

Un factor important în asigurarea unei discipline ferme îl formează exemplul educatorului şi munca întregului colectiv al şcolii. Cum poate fi ordine în clasă, dacă profesorul face o lecţie plictisitoare, seacă, monotonă, dacă lucrează întreaga oră cu 2—3 elevi din clasă? Cum se poate pretinde punctualitate elevilor, dacă profesorii întârzie la ore şi cum poate fi educat spiritul de ordine, dacă în şcoală lucrurile sunt în desordine, dacă hărţile stau amestecate într'o sală, aruncate, pe podea, dacă aparatele în laborator stau împrăştiate pe dulapuri, pe mese, pe fereastră?

Unele cadre didactice şi de conducere — la care se manifestă încă rămăşiţe ale teoriilor reacţionare propovăduite de pedagogia burgheză — consideră că singurul mijloc pentru menţinerea „disciplinei" (a unei discipline mecanice, de cazarmă burgheză) îl formează pedepsele. In această

categorie se încadrează acei diriginţi care în cursul anului trecut au notat cu mare uşurinţă elevii la purtare cu nota 3 şi 4, — un elev ce încheia anul IV.

Pedagogia sovietică ne arată însă numeroasele mijloace prin care educatorul realizează disciplina conştientă a elevilor. Este necesar ca educatorii noştri să-şi însuşească aceste mijloace şi să le aplice cu pricepere. Pentruca acţiunile lor să dea bune rezultate, trebue să se sprijine pe colectivul de elevi format din întreaga clasă.

Un rol deosebit în educarea elevilor în spiritul disciplinei conştiente îl au organizaţiile U.T.M. şi de pionieri din şcoli. Deaceea directorii şi diriginţii vor întări legătura cu organzaţia U.T.M. şi vor colabora strâns cu organizaţiile de pionieri.

Atât pentru asigurarea unei discipline ferme în şcoală cât şi pentru continuarea educării disciplinei elevilor în afara şcolii, directorii şi diriginţii trebue să consolideze legătura dintre şcoală şi părinţii elevilor, să lămurească temeinic părinţii asupra problemelor educaţiei, asupra sarcinilor ce le revin în procesul educaţiei copiilor, asupra sprijinului pe care şcoala îl cere dela ei în acest domeniu.

In organizarea, îndrumarea şi conducerea procesului instructiv-educativ rolul cel mai important îl are însă directorul şcolii.

Directorul şcolii trebue să fie un om bine pregătit politic şi profesional pentru a putea să facă faţă cu succes sarcinii de conducere a muncii instructiv-educative, pentru a şti să controleze activitatea cabinetului pedagogic şi să se sprijine pe ea pentru a putea să verifice în mod sistematic munca diriginţilor, felul cum aceştia se ocupă de organizaţiile de copii şi tineret şi cum ştiu să ţină legătura cu familiile elevilor.

Directorul şcolii răspunde deasemeni de respectarea planului de învăţământ şi a programelor şcolare. Pentru aceasta directorul are sarcina ca în noul an şcolar să colaboreze mai strâns cu colectivul pedagogic şi să-l stimuleze pentru ca acesta — prin iniţiativa creatoare de jos — să-l ajute în munca de conducere a şcolii.

Directorul are deasemeni sarcina ca în acest an şcolar să exercite un control mai sistematic al desfăşurării procesului de învăţământ, să-şi intensifice participarea la orele de curs pentrucă aceasta constitue cel mai sigur mijloc de control al muncii instructiv-educative a cadrelor didactice şi baza concretă de îndrumare a acestora.

Pentruca directorul — în calitate de conducător al şcolii — să aibă rezultate cât mai bune în această muncă de răspundere, trebue ca, la sfârşitul anului şcolar să organizeze analiza amănunţită a felului cum şcoala şi-a îndeplinit sarcinile, ce realizări şi lipsuri a avut, iar pe baza acestei analize să treacă la alcătuirea planului de muncă a şcolii întregi pentru anul şcolar următor.

Se observă adesea că majoritatea lipsurilor ce reies din munca directorilor dela şcolile noastre, se datoresc faptului că nu fac din timp o strictă planificare a sarcinilor.

Planul general anual de muncă trebue să fie oglinda fiecărei şcoli. El trebue să fie axat pe realitatea vie, pe specificul şcolii respective. Greşit au procedat unii directori care au desconsiderat importanţa planificării muncii şi, ca să scape de această „obligaţie scriptică", s'au mulţumit să ia planul dela o altă şcoală, să-l copieze şi să-i schimbe doar titulatura.

Astfel de planuri de muncă, valabile pentru toate şcolile, sunt pur formale pentrucă nu tuturor şcolilor le revin aceleaşi sarcini. De exemplu, unii directori care au la şcoală cadre didactice necalificate, trebue să prevadă în planul general respectiv calificarea acestora şi totodată mijloacele de rezolvare a acestor probleme; unele şcoli sunt suficient înzestrate cu material didactic şi directorii nu mai au nevoie să prevadă în plan procurarea acestuia, dar au nevoie să prevadă repararea lui; însă pentru şcolile lipsite de o bună parte de material didactic trebue să se prevadă în planul de muncă al şcolii neapărat procurarea lui, fie prin mijloace locale, fie cu alte posibilităţi.

Pentruca planul general anual să prindă viaţă şi să nu rămână un simplu inventar de deziderate, trebue ca în el să se prevadă cine răspunde de îndeplinirea fiecărei sarcini şi până la ce dată. Repartizarea sarcinilor pe persoane trebue să fie justă, să se ţină seama de posibilităţile de îndeplinire a fiecărui cadru didactic sau a personalului administrativ. Directorii au datoria de a antrena toate cadrele didactice în munca şcolii, iar acei ce se eschivează dela anumite munci, care ar necesita un mai mare efort, trebue ajutaţi să înţeleagă necesitatea contribuţiei lor pentru bunul mers al şcolii. Procedându-se astfel, fiecare cadru didactic va fi antrenat să participe la ridicarea calităţii muncii instructiv-educative în şcoală.

Conducătorul şcolii este directorul şi principiul conducerii unice trebue respectat în toate împrejurările; dar directorul nu poate duce întreaga muncă. El trebue să se sprijine în permanenţă pe consiliul pedagogic, care este organ consultativ pe lângă director.

Directorul trebue să organizeze activitatea consiliului pedagogic astfel, încât toţi membrii consiliului să se prezinte ca un colectiv închegat în sarcinile ce le are de rezolvat pentru bunul mers al şcolii. Directorul şcolii trebue să dirijeze în aşa fel activitatea consiliului pedagogic, încât acesta să nu se ocupe numai de evidenţa faptelor ce se petrec în şcoală, ci să reliefeze problemele pedagogice curente şi să mobilizeze cadrele didactice din şcoală pentru rezolvarea lor. Prin şedinţele consiliului pedagogic directorul trebue să aibă grije ca în acest an să se dea mai multă atenţie analizei lipsurilor în munca învăţătorilor şi profesorilor şi popularizării experienţei pozitive a cadrelor didactice fruntaşe. Deasemeni consiliul pedagogic trebue să discute măsurile ce trebue luate pentruca să se asigure o cât mai bună colaborare între şcoală şi familie.

In consiliul pedagogic este necesar să se discute problema ridicării nivelului ideologic, politic şi profesional al cadrelor didactice şi să se hotărască măsurile concrete de luat pentru aceasta, ce referate şi conferinţe cu caracter ideologic, pedagogic, psihologic şi metodic trebue să se ţină.

In acest an şcolar trebue să se acorde o mai serioasă atenţie organizării activităţii extraşcolare a elevilor. Un loc deosebit de important în organizarea acestei activităţi trebue să-l ocupe cercurile de studii pe obiecte.

Munca pentru însuşirea cunoştinţelor noi, pentru consolidarea celor învăţate, pentru formarea deprinderilor, desfăşurată de elevi în şcoală, se continuă acasă. Şcoala nu poate privi cu indiferenţă şi nu poate lăsa la voia întâmplării felul cum elevii îşi învaţă lecţiile, felul cum îşi lucrează temele. Şcoala nu se poate mulţumi numai să controleze această latură a activităţii elevilor; ea trebue să îndrumeze această activitate. Elevii trebue ajutaţi să-şi facă planul zilnic de lucru şi deprinşi să-l realizeze. In această privinţă, este absolut necesară colaborarea şcolii cu părinţii, vizitele diri-

ginţilor la locuinţele elevilor, îndrumarea părinţilor pentru a crea condiţii bune de lucru copiilor.

In afară de aceasta, şcoala trebue să se îngrijească stăruitor de lărgirea cunoştinţelor elevilor şi desvoltarea aptitudinilor acestora prin forme de lucru care să contribue la o largă manifestare a personalităţii fiecărui elev, a preocupărilor sale, prin cercurile de muzică, cercurile plastice, cercurile mâinilor îndemânatice, cercurile pe obiecte de învăţământ, colectivele sportive. Nu putem spune că în anul şcolar trecut aceste cercuri au funcţionat satisfăcător. Activitatea cercurilor în numeroase şcoli a fost lipsită de plan, iar conţinutul a fost formal. Din această cauză mulţi elevi nu vin la şedinţele cercurilor pe care şi le-au ales. In unele şcoli repartizarea elevilor pe cercuri a fost făcută de diriginţi, fără consultarea elevilor, fără a explica elevilor obiectivele fiecărui cerc. Astfel într'o şcoală din Bucureşti elevii care aveau pricepere la fizică şi ar fi dorit să lucreze în laboratorul şcolii, au fost repartizaţi din oficiu la cercul de muzică pentrucă altfel cercul de muzică ar fi rămas fără elevi. In unele şcoli, profesorii se întrec să cuprindă un acelaş elev în cât mai multe cercuri, ceeace duce la supraîncărcarea acestor elevi cu sarcini.

Activitatea multor cercuri se reduce la rezumate sau referate asupra cărţilor citite, fără a se organiza lucrări de laborator, experienţe pe terenul experimental al şcolii, referate asupra excursiilor în uzine, la G.A.S., S.M.T. sau în natură.

Pentru noul an şcolar, revine tuturor profesorilor, diriginţilor şi directorilor de şcoli sarcina de a organiza cât mai temeinic cercurile de studii pe materii. Pentru aceasta profesorii care răspund de activitatea cercurilor, vor alcătui tematicile activităţilor ce se vor ţine tot timpul anului şcolar. Tematica trebue să fie legată de programa şcolară a obiectului respectiv şi totodată trebue să dea posibilitatea lărgirii cunoştinţelor în legătură cu obiectul. Această tematică trebue să fie cunoscută din timp de elevii cercului, pentru a-şi împărţi sarcinile. In cercuri trebue să se facă necontenit legătura cunoştinţelor teoretice însuşite în clasă cu practica, asupra căreia trebue să cadă cel mai mult accentul.

Profesorii, conducători ai acestor cercuri, trebue să îndrumeze pentru cercuri pe elevi, având în vedere şi aptitudinile fiecăruia. Sunt elevi foarte buni la mai multe obiecte de studiu, însă trebue îndrumaţi către acele cercuri spre care simt mai multă atracţie.

Acolo unde există posibilităţi, se recomandă să fie invitaţi oameni de ştiinţă şi stahanovişti la cercurile ştiinţifice, scriitori la cercurile literare, artişti la cercurile artistice. In felul acesta se va ridica prestigiul cercurilor şi elevii vor fi şi mai mult atraşi către diferite activităţi.

O altă formă de activitate extraşcolară, căreia trebue să i se acorde mai multă atenţie anul acesta, de către cadrele didactice, o constitue excursiile. Excursiile, pe lângă scopul recreativ realizează într'un mod strălucit legătura dintre cunoştinţele teoretice ale elevilor şi viaţă. Nu trebue căutate pentru excursii numai locuri îndepărtate. O excursie bine organizată care are un scop precis este tot atât de valoroasă şi dacă se face în parcul din apropiere sau în crângul prin care copiii au trecut de atâtea ori. Important este aici intervenţia profesorului care trebue să conducă în aşa fel pe elevi, încât ei să descopere lucruri noi legate de cunoştinţele predate la clasă. Excursiile la fabrici, uzine, la G.A.S., la G.A.C., la S.M.T., muzee, expoziţii, fac elevii să vadă în funcţiune maşinile despre care au

învăţat, să înţeleagă superioritatea agriculturii socialiste, să priceapă ritmul muncii de construire a socialismului în ţara noastră, să cunoască realizările artistice ale poporului nostru şi frumuseţile patriei.

Reuşita muncii instructiv-educative depinde în mare măsură şi de legătura ce se stabileşte între familia elevului şi şcoală. Învăţătorii şi profesorii şcolii trebue să ţină legătura permanentă cu părinţii elevilor. Lor le revine sarcina de a instrui şi pe părinţi de felul cum trebue să participe la munca de educare a copiilor. Părinţii trebue să ştie să-i educe pe copii astfel, încât educaţia primită acasă să fie în concordanţă şi să se împletească cu aceea primită la şcoală. La lectoratele pentru părinţi, la adunările cu aceştia, cadrele didactice, diriginţii şi directorul sunt datori să arate părinţilor elevilor ce metode să întrebuinţeze pentru educarea copiilor, cum să organizeze în modul cel mai judicios timpul copiilor în familie. Învăţătorii şi profesorii trebue să-şi apropie părinţii elevilor şi să-i facă adevăraţi colaboratori ai şcolii în rezolvarea atât a problemelor instructiv-educative, cât şi a celor administrative.

Învăţătorii şi profesorii din comunele şi satele noastre trebue să fie răspânditorii culturii în massele ţărănimii muncitoare. La căminele culturale, în cercurile agrotehnice, sau cu alte ocazii, ei trebue să arate ţăranilor muncitori că politica partidului nostru urmăreşte să creeze o viaţă fericită întregului popor muncitor şi că este o datorie patriotică a fiecărui cetăţean cinstit, să sprijine politica partidului. Învăţătorilor noştri le revine sarcina de a îndruma ţărănimea muncitoare să întrebuinţeze metodele agrotehnice sovietice pentru a spori belşugul ogoarelor. Ei trebue să ducă muncă intensă de lămurire pentru înfiinţarea de noi gospodării agricole colective şi întovărăşiri agricole. O datorie tot atât de importantă este şi aceea de a sprijini aplicarea în viaţă a tuturor măsurilor luate de stat, menite să ducă la creşterea producţiei agricole şi la ridicarea nivelului de trai, material şi cultural al celor ce muncesc.

Lichidarea neştiinţei de carte trebue să fie în centrul preocupărilor şcolii. Directorii şcolilor şi cadrele didactice au sarcina de a îndeplini planul de alfabetizare. Este o datorie patriotică a tuturor învăţătorilor şi profesorilor noştri să îndeplinească cu succes această sarcină.

Cadrele didactice din patria noastră trebue să fie conştiente de marele rol al şcolii în desăvârşirea revoluţiei noastre culturale. Ele trebue să fie mândre că au în mâinile lor pregătirea viitoarelor cadre ale ştiinţei, tehnicii şi culturii noastre socialiste şi să depună tot efortul şi toată priceperea pentru realizarea acestei pregătiri.

Activitatea Cercurilor Ştiinţifice Stundenţeşti din Bucureşti în anul universitar 1952-1953

CRISTOFOR SIMIONESCU
Profesor universitar

Dezvoltarea crescândă a economiei noastre ca urmare a grijii partidului şi guvernului pentru ridicarea continuă a nivelului material şi cultural al oamenilor muncii, cere învăţământului superior să nu rămână în urma succeselor realizate în diferitele sectoare ale economiei şi culturii.

Învăţământul nostru superior, alături de învăţământul elementar şi mediu, este chemat să făurească generaţia de luptători dârzi ai socialismului. Statul nostru de democraţie populară a încredinţat cadrelor didactice din învăţământul superior, înalta misiune de a înarma pe studenţi cu temeinice cunoştinţe ştiinţifice, care să-i ajute să rezolve în mod creator problemele puse de construirea socialismului, de a-i educa în spiritul patriotismului înflăcărat şi al internaţionalismului proletar.

Învăţământul nostru superior are sarcina să-i înarmeze pe tinerii studenţi cu bazele ştiinţei marxist-leniniste, să le formeze adevărata concepţie despre natură şi societate, pentrucă în epoca noastră — când ştiinţa şi tehnica au atins nebănuite culmi de dezvoltare — nu poate exista o instrucţie superioară completă fără însuşirea ştiinţei marxist-leniniste şi deci fără cunoaşterea legilor şi a perspectivelor de dezvoltare ale naturii şi societăţii.

Calea dezvoltării învăţământului superior şi a pregătirii superioare a cadrelor, a fost definită de I. V. Stalin: *„Nu poate fi socotit cu adevărat Leninist acela care zicându-şi Leninist se mărgineşte totuşi la specialitatea sa, de pildă la Matematică, Botanică sau Chimie, dincolo de care nu vede nimic. Un Leninist nu poate fi numai specialist în ştiinţa pe care şi-a ales-o; el trebuie să fie totodată om politic şi să participe la viaţa socială, un om care se interesează în mod viu de destinele ţării sale, care cunoaşte legile de desvoltare ale societăţii, care ştie să folosească aceste legi şi tinde să ia parte activă la conducerea politică a ţării"* [1].

Bogata experienţă a învăţământului superior sovietic, constitue un sprijin preţios pe care, folosindu-l din plin, munca în instituţiile noastre

[1] *I. V. Stalin:* „Problemele leninismului", ed. II, P.M.R., pag. 942—943.

de învățământ superior — de formare a cadrelor de tineri cercetători, care să-și pună toate forțele lor în măreața operă de construcție socialistă a patriei noastre — crește zi de zi.

Perspective luminoase se deschid în fața tinerilor noștri. Patria îi așteaptă să-și pună întreaga lor putere creatoare, în slujba poporului, în slujba vieții.

In cuvântarea rostită la Congresul Invățătorilor, tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej spunea: *„In măruntaele pământului nostru se găsesc: petrol, fier, cărbune și alte comori încă necercetate. Acem căderi de apă, a căror putere, încă neîmblânzită, poate pune în mișcare sute de uzine pe întreg întinsul țării. Să înarmăm pe tinerii fii ai Patriei noastre cu puterea științei, să aprindem în sufletul fiecărui tânăr mândria de stăpân al acestor bogății nesecate și râvna de a le pune în slujba poporului, pentru binele omului, pentru înflorirea Patriei noastre"* [1].

Imbunătățind calitatea muncii în instituțiile noastre de Invățământ Superior, trebue să ajungem să formăm în toate domeniile științei numeroase cadre de cercetători care să răspundă din ce în ce în mai bune condiții sarcinilor trasate de partid și guvern.

Invățământul nostru superior trebue să ridice cadre științifice, străine de îngustimea și de rutina mic burgheză și întreaga activitate a învățământului nostru trebue să contribue la dezvoltarea unui orizont larg, a unei concepții științifice despre lume — concepția marxist-leninistă, a curajului și a spiritului inoitor în știință.

Acestea sunt câteva din sarcinile mari care stau în fața învățământului nostru superior.

Una din principalele metode pentru aducerea cu succes la îndeplinire a acestor sarcini este activitatea de cercetări științifice care trebue să se desvolte permanent în instituțiile noastre de învățământ.

Cadrele didactice din învățământul superior trebue să înțeleagă just complexitatea sarcinilor lor. Ele trebue nu numai să predea, ci și să activeze pe frontul măreț al științei creatoare. Desigur că activitatea științifică și didactică sunt strâns legate una de alta. Activitatea continuă de cercetări ajută înainte de toate cadrelor didactice să devină buni pedagogi și le creează posibilități largi pentru ridicarea continuă a calificării lor științifice. Nu trebue să uităm că școala trebue să dea nu numai cunoștințe, dar într'o măsură și mai mare îndemânarea de a cerceta. Această îndemânare o pot da numai profesorii care lucrează științific în mod continuu și care nu se rezumă doar la experiența și cunoștințele acumulate anterior.

Experiența arată că munca individuală de cercetări științifice a studenților poate să reușească în cazul în care este îndrumată de către profesorii care se ocupă ei înșiși de cercetarea științifică. Exemplul personal al îndrumătorului nu poate fi înlocuit prin niciun fel de sfaturi și sugestii.

Necesitatea unei intense activități de cercetare științifică decurge nu numai din faptul că Instituția de învățământ superior trebue să pregătească cadre pentru activitatea de producție la nivelul științei actuale, ci și din faptul că învățământul superior din patria noastră este chemat să-și dea contribuția la ridicarea continuă a științei.

---

[1] *Gh. Gheorghiu-Dej*: „Articole și cuvântări", ed. III, 1952, Edit. pt. literatura politică, pag. 616.

Fără o muncă de cercetare ştiinţifică, pregătirea cadrelor de cercetători, ridicarea calificării celor existenţi şi creşterea tinerilor cercetători, este de neconceput. Lipsurile de bază din munca didactică a unei instituţii de învăţământ superior în creşterea cadrelor didactico-ştiinţifice, este în mare măsură urmarea unei slabe munci de cercetare ştiinţifică.

Invăţământul superior este obligat să deprindă pe tinerii specialişti să folosească cuceririle ştiinţei, să gândească ştiinţific şi să contribue în mod creator la îmbogăţirea tezaurului ştiinţei. Pentru atingerea acestui scop este necesar în primul rând ca profesorii să depună o activitate ştiinţifică, spre a nu fi siliţi să repete în fiecare an — neschimbate — tezele învăţate odată şi de cele mai multe ori depăşite de noile cuceriri ale ştiinţei.

In condiţiile noastre actuale, tânăra generaţie se deprinde a observa fenomenele încă din învăţământul elementar, se pasionează pentru munca de construcţie. In învăţământul mediu, mii de tineri naturalişti şi tehnicieni sunt atraşi — în orele libere — de o muncă ce cuprinde multe elemente creatoare. Acest proces trebue să se desfăşoare şi mai larg în învăţământul superior. Năzuinţa activă a studenţilor către o muncă de cercetare ştiinţifică în Instituţiile de învăţământ superior o dovedeşte reţeaua mereu lărgită de cercuri ştiinţifice studenţeşti.

Organizarea muncii ştiinţifice a studenţilor este una din problemele importante şi complexe ale activităţii în Instituţiile de învăţământ superior. Pentru a desvolta pasiunea pentru munca ştiinţifică, studentul trebue să fie obişnuit să folosească toate metodele de studiu şi deprinderile corespunzătoare. Profesorul trebue să-i stimuleze încrederea în forţele creatoare, trebue să aibă grijă ca studenţii să nu irosească timpul din cauza lipsei de experienţă şi să nu piardă încrederea în posibilitatea de a duce o muncă ştiinţifică.

Profesorul, influenţându-i pe studenţi în munca individuală activă de cercetări ştiinţifice, printr'o puternică exigenţă va desvolta fără îndoială la studenţi perseverenţa, răbdarea şi priceperea de a munci sistematic şi intens.

Organizarea activităţii ştiinţifice a studenţilor este un proces complicat, care nu poate fi cuprins în scheme abstracte. Reuşita acestei activităţi este condiţionată de îndrumarea justă a muncii cercurilor şi a fiecărui student în parte.

In Instituţiile noastre de învăţământ superior au luat fiinţă cercuri ştiinţifice studenţeşti. Obiectivele centrale, urmărite prin înfiinţarea cercurilor ştiinţifice sunt deosebit de importante.

Unul dintre aceste obiective este acela de a dezvolta în rândurile studenţilor, deprinderea pentru munca de cercetare ştiinţifică şi atragerea activă la munca de cunoaştere şi participare la temele şi problemele ştiinţifice legate de planul de dezvoltare al economiei şi culturii noastre.

Cercurile ştiinţifice studenţeşti sunt menite să contribue la popularizarea cunoştinţelor şi inovaţiilor din domeniul ştiinţei şi tehnicii, a realizărilor ştiinţei sovietice şi a ştiinţei noastre, să sprijine instituţia de învăţământ superior în munca pentru însuşirea de către studenţi a ştiinţei puse în slujba păcii şi a progresului, în lupta împotriva pseudo-ştiinţei, a cosmopolitismului şi a obiectivismului burghez.

Cercurile ştiinţifice studenţeşti trebue să înveţe pe studenţi să lege cunoştinţele teoretice de practică, să verifice prin practică cunoştinţele lor teoretice, să contribue la împingerea ştiinţei înainte.

Pentru a se bucura de un deplin succes, aceste cercuri trebue să fie centrul atenţiei tuturor oamenilor de ştiinţă din învăţământul superior. Cercurile ştiinţifice studenţeşti trebue să fie strâns legate de viaţa catedrelor.

Munca de cercetare a cercurilor ştiinţifice capătă o importanţă deplină numai atunci când tematica de studii a acestor cercuri este inclusă în tematica ştiinţifică a catedrelor. Rolul catedrei în organizarea muncii studenţilor este foarte mare. Alegerea tematicei lucrărilor ştiinţifice pentru studenţi, alegerea conducătorilor de cercuri ştiinţifice studenţeşti, participarea personală a şefului catedrei la lucrările cu studenţii, iată elementele care determină succesul acestei activităţi.

Munca de cercetare ştiinţifică a studentului este o metodă de instruire superioară şi este de dorit ca ea să cuprindă cât mai mulţi studenţi. Munca activă de cercetare ştiinţifică a studenţilor face ca instruirea lor să devină deosebit de valoroasă. Invăţământul nostru superior va avea numai de câştigat, dacă o prelegere de înaltă calitate, un seminar organizat în mod creator, studiul individual zilnic al studentului, vor fi completate în mod fericit cu o activitate practică de cercetări ştiinţifice.

Pregătirea în cercurile ştiinţifice obişnueşte pe studenţi să studieze materialul bibliografic şi să-l analizeze critic.

Cercurile ştiinţifice studenţeşti trebue să preocupe conducerile instituţiilor de învăţământ superior. Acestea trebue să acorde o deosebită atenţie atragerii studenţilor la munca ştiinţifică, să le creeze condiţiile necesare activităţii, să le asigure posibilităţi de studiu şi cercetare începând dela biblioteci până la materialele şi aparatura de laborator.

Partidul şi Guvernul au creat pentru cei ce muncesc în învăţământul superior condiţii favorabile pentru o intensă muncă ştiinţifică, condiţii de care în trecut nu se puteau bucura oamenii de ştiinţă. Hotărîrea Consiliului de Miniştri privind organizarea activităţii didactico-ştiinţifice, introducerea normelor de muncă şi a salarizării pe funcţii pentru personalul didactic din învăţământul superior şi Hotărîrea Consiliului de Miniştri privind reglementarea activităţii obşteşti, au reuşit să creeze condiţii de dezvoltare a acestui învăţământ în vederea formării de cadre tehnice ştiinţifice şi didactice la un nivel corespunzător sarcinilor ce le revin în construirea socialismului.

Importantele alocaţii bugetare prevăzute pentru activitatea ştiinţifică ce se desfăşoară în instituţiile de învăţământ superior, înzestrarea laboratoarelor cu aparatura şi substanţele necesare activităţii de cercetări ştiinţifice şi îmbogăţirea continuă a fondului de cărţi al bibliotecilor noastre prin procurarea masivă a celor mai noi materiale, vin să creeze toate condiţiile pentru punerea în practică a obligaţiei tuturor catedrelor noastre — precum şi a studenţilor — de a presta o activitate ştiinţifică creatoare.

Răspunzând dorinţei unanime a studenţilor noştri dornici de a se dezvolta şi a pătrunde tainele ştiinţei, Ministerul Invăţământului Superior — în strânsă legătură cu C.C. al U.T.M. — a organizat în anul 1950/1951, primele cercuri ştiinţifice studenţeşti ţinând seama de experienţa învăţământului superior sovietic.

In instrucțiunile Ministerului Învățământului Superior privind organizarea și planificarea activității metodico-științifice a cadrelor didactice din învățământul superior, se prevede — ca o activitate importantă — conducerea cercurilor științifice studențești, cărora catedrele noastre trebue să le acorde sprijinul și îndrumarea necesară, pentru îndeplinirea scopurilor și sarcinilor care le stau în față.

Cu sprijinul organizațiilor U.T.M. din instituțiile de învățământ superior, un număr important de studenți fruntași la învățătură, s'au înscris și activează în cercurile științifice studențești.

In anul școlar 1951/1952 în instituțiile de învățământ superior din întreaga țară au funcționat 151 de cercuri științifice cu 3500 membri. In anul școlar 1952/1953 numărul cercurilor științifice a crescut la 226, cuprinzând 4800 studenți, ceeace reflectă creșterea autorității cercurilor științifice în rândurile studențimii noastre.

Dacă ne referim la anul în curs, adică la activitatea cercurilor științifice pe anul universitar 1952/1953, vom vedea că ea înregistrează cu fiecare an importante succese. La sfârșitul anului trecut, în instituțiile de învățământ superior din București funcționau 79 de cercuri științifice care cuprindeau peste 1300 membri. In acest an avem în București 126 cercuri științifice studențești din care fac parte peste 2600 membri, reprezentând o creștere a numărului de cercuri științifice de 64% și o creștere de cca. 100% în privința numărului de membri.

Dacă ținem seamă de faptul că suntem în al doilea an de muncă în cadrul cercurilor științifice studențești și de unele greutăți care au existat, această creștere reprezintă un succes însemnat care oglindește dorința studenților noștri de a intensifica munca lor didactică și științifică.

Aruncând o scurtă privire asupra activității cercurilor științifice studențești din București în anul școlar 1952/1953, remarcăm că în conținutul activității lor s'au făcut progrese față de anul precedent. Au început să se creeze condiții favorabile pentru desfășurarea unei munci științifice de adâncime, catedrele noastre au început să înțeleagă adevărata semnificație a cercurilor științifice și să le sprijine cu toată seriozitatea.

Tematica cercurilor științifice a fost precizată cu mai multă atenție decât în trecut, iar munca științifică a studenților se îndreaptă zi de zi către adevăratul ei scop.

Legăturile cercurilor științifice cu întreprinderile și organizațiile interesate au devenit mai strânse, marcând astfel drumul sănătos al desvoltării continue a învățământului nostru superior legat de practica construirii socialismului.

Creșterea volumului de lucrări științifice, elaborate în cercurile studențești, a fost urmată de o simțitoare creștere a calității muncii științifice a studenților, fapt ce arată că înființarea acestor cercuri marchează o cotitură în munca tinerilor noștri cercetători.

Avem în instituțiile noastre un tineret dornic de muncă științifică, capabil să înfăptuiască cu succes această muncă și exemplele oferite de unele din cercurile noastre științifice ilustrează cu prisosință acest fapt.

O condiție fundamentală pentru reușita muncii cercurilor științifice este legătura cu practica, cu realitatea vie a producției. Din acest punct de vedere în activitatea cercurilor noastre se remarcă progrese care trebue ținute în seamă. Activitatea vie a uzinelor, a gospodăriilor agricole

de stat, a gospodăriilor agricole colective, etc., ridică în fiecare zi probleme cărora studenţimea trebue să le dea un răspuns. Pentru a avea şanse de reuşită într'o tematică aleasă în mod just, legătura cu practica constitue o condiţie indispensabilă. Acest fapt se observă foarte bine în munca cercului ştiinţific de siderurgie dela Institutul Politehnic Bucureşti.

Membrii acestui cerc au studiat în mod amănunţit problema obţinerii oţelului cu carbonat de mangan şi rezultatele cercetărilor fiind aplicate în practică la uzinele 23 August, s'au realizat economii de 40% din costul feroaliajului. Acest rezultat a fost obţinut cu concursul tehnicienilor dela uzinele 23 August, care au ajutat la experimentarea cercetărilor făcute în cercul ştiinţific de siderurgie.

Cercul ştiinţific de industrializarea lemnului dela I.E.I.L. — pentru justa rezolvare a temei „Aplicarea toleranţelor şi a sistemelor de ajustaje în prelucrarea lemnului" — a realizat cu ajutorul unui colectiv de muncitori dela uzina „Măgura Codlei", primele calibre limitative din lemn stratificat, densificat tip B.

Realizări ale cercurilor noastre ştiinţifice, găsim în foarte multe specialităţi: astfel la Facultatea de Chimie Industrială a Institutului Politehnic, cercul de Chimie Organică, a obţinut prepararea acidului recinoleic şi a acidului laurinic, lucrare ce prezintă importanţă în domeniul separării acizilor sintetici obţinuţi prin oxidarea parafinelor. Ea se aplică astăzi pe cale semiindustrială. Realizări frumoase a obţinut şi cercul depe lângă Catedra de Industrializare a Lemnului din Institutul de Exploatarea şi Industrializarea Lemnului, prin determinările asupra însuşirilor mecanice ale lemnului stratificat, problemă importantă pentru industria noastră forestieră.

In cadrul Inst. Agronomic „Nicolae Bălcescu", cercul de agrotehnică a luat sub patronaj o gospodărie agricolă colectivă din satul Mircea Vodă, unde a făcut un studiu al solului şi climei din regiunea respectivă, pentru a alcătui un proect de plantele care trebue cultivate în această gospodărie. Tot la Inst. Agronomic, cercul de motoare a construit un dinamometru hidraulic electric de o mare importanţă practică în domeniul maşinilor agricole.

De curând, în cadrul cercului de materialism dialectic şi istoric dela Universitatea C. I. Parhon, s'a dezbătut referatul privitor la „Rolul artei în construirea socialismului". Lucrarea a dezbătut o serie de probleme a căror bază de plecare au constituit-o lucrările lui I. V. Stalin „Marxismul şi problemele Lingvisticii" şi „Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S.".

Teme rezolvate cu succes în cadrul cercurilor ştiinţifice au fost şi: „Graiul din Bihor" la Fac. de Filologie şi „Folclorul Românesc ca mijloc de educare a patriotismului la preşcolari", la Fac. de Pedagogie a Universităţii C. I. Parhon.

Teme interesante prin conţinutul lor şi-au propus şi cercurile altor instituţii de învăţământ superior, cum ar fi de exemplu tema studiată de cercul de marxism-leninism dela Institutul de Exploatarea şi Industrializarea Lemnului, intitulată: „Jaful efectuat de burghezia şi moşierimea din ţara noastră în cârdăşie cu imperialiştii, asupra bogăţiilor forestiere din ţara noastră, înainte de 23 August 1944", temă bine studiată şi prezentată îngrijit.

Teme interesante, bazate pe cercetări ştiinţifice minuţioase, au rezolvat şi cercurile dela Facultăţile de Biologie, Matematică-Fizică şi Geo-Geografie ale Universităţii C. I. Parhon. Astfel studenţii cercului de Hidrobiologie dela Fac. de Biologie şi-au propus să facă studiul hidrobiologic şi piscicol al lacului Snagov. Ei au trecut la adunarea materialului şi selecţionarea lui în vederea întocmirii unei lucrări; tot astfel studenţii cercului de Genetică au făcut o serie de experienţe miciuriniste cum ar fi hibridarea vegetativă între fasole şi soia, ridicarea valorii nutritive a secarei prin hibridare vegetativă cu grâu, obţinerea de roşii cu o durată de fructificaţie prelungită, etc.

In cadrul cercurilor de optică şi acustică dela Fac. de Matematică-Fizică se studiază posibilitatea folosirii ultrasunetelor pentru distrugerea viermilor de mătase din gogoşi, fără a mai fi necesară fierberea, deoarece aceasta prejudiciază calităţii fibrelor.

Membrii cercurilor de geologie-geografie au făcut diferite studii pe teren privind structura geologică a scoarţei din regiunea Cluj şi au întocmit o monografie economico-geografică a comunei Popeşti-Leordeni.

Un minunat mijloc de legare a cercului ştiinţific cu producţia, mijloc care merită să fie extins la toate cercurile ştiinţifice studenţeşti, îl constitue contractul dintre cercul ştiinţific şi întreprinderi. Contractul este un mijloc eficient de îmbinare a muncii ştiinţifice a studenţilor cu necesităţile producţiei. Aceasta stimulează activitatea creatoare, măreşte simţul de răspundere al studenţilor şi creiază în acelaş timp satisfacţia că lucrarea va fi aplicată în practică.

Excursiile de studii organizate de unele cercuri dela Universitatea C. I. Parhon, Inst. Agronomic, Institt. Politehnic, I.E.I.L., etc., s'au dovedit a fi rodnice prin rezultatele lor, prin problemele care s'au ridicat, prin cunoaşterea unor realităţi pe care simpla studiere în bibliotecă nu este capabilă să o dezvălue. De aceea şi în viitor se recomandă să se organizeze asemenea excursii cu condiţia ca în prealabil să fie stabilite obiectivele concrete, aşa încât fiecare student să cunoască scopul şi problemele asupra cărora îşi va îndrepta atenţia.

Excursia anului IV a Fac. de Chimie Industrială din Bucureşti nu a corespuns din acest punct de vedere, ea nefiind îndrumată deloc.

De un real folos pentru îmbunătăţirea activităţii cercurilor ştiinţifice a fost schimbul de experienţă organizat între unele cercuri ştiinţifice din Bucureşti şi cercurile aflate în alte centre universitare, aşa cum au făcut cercurile dela Fac. de Filologie, cercul de Istoria R.P.R. dela Univ. C. I. Parhon, cercurile dela Inst. Agronomic, etc.

Nu este posibil însă să se obţină rezultate bune în activitatea ştiinţifică a studenţilor, dacă aceasta nu este îndrumată atent, perseverent, cu exigenţă de către cadrele noastre didactice.

Este îmbucurător să constatăm că unele catedre au dat o deosebită atenţie cercurilor ştiinţifice a căror îndrumare cădea în sarcina lor, cum sunt: catedra de Calcul diferenţial şi integral, catedra de Chimie anorganică, catedra de Optică şi catedra de Geologie dela Univ. C. I. Parhon, catedra de Chimie organică dela Institt. Politehnic Bucureşti, catedra de Industrializarea lemnului dela I.E.I.L., etc.

In general, acolo unde catedrele s'au preocupat în mod serios de activitatea cercurilor ştiinţifice studenţeşti, s'au obţinut rezultate bune.

Conducerea Institutelor de învățământ superior, trebue să fie preocupată în permanență de justa orientare a activității cercurilor științifice, pentrucă numai astfel ele vor da rezultatele așteptate.

Cu toate succesele importante obținute în munca cercurilor științifice din București, în activitatea acestora se manifestă încă o serie de lipsuri. Lipsuri există atât în ceeace privește extinderea activității științifice în masa studențimii noastre, cât și în îndrumarea și orientarea generală, făcută de către catedre și conducerile instituțiilor de învățământ superior.

In cercurile noastre științifice n'au fost cuprinși nici toți studenții fruntași ai Institutelor de învățământ superior fără să mai vorbim de marea majoritate a studenților care și-au manifestat dorința de a participa la lucrările acestor cercuri.

Totalul membrilor cercurilor științifice studențești din București, nu reprezintă decât abia 9% din numărul total al studenților. La Institutul Politehnic București, abia 5,7% din numărul studenților fac parte din cercurile științifice; la Institutul Agronomic abia 15%; la Universitatea C. I. Parhon cca. 10%, etc.

Ținând seama, că nu toți studenții înscriși în cercurile științifice au și participat activ în viața acestora, Institutele noastre de învățământ superior și organizațiile U.T.M. trebue ca în viitorul an școlar să privească în adâncime această problemă. O muncă atentă de atragere a studenților celor mai buni în activitatea cercurilor științifice, iată ce trebue să facă, pentru ca munca științifică de masă a studenților să devină o realitate în instituțiile noastre.

Trebue înlăturată subaprecierea — de către unele facultăți — a rolului cercurilor științifice. Așa de pildă la Facultatea de Filologie, studenții dela secțiile de limbi străine, în special cei dela limbile romanico-germanice, nu sunt încadrați în niciun cerc științific. Tot astfel, la Facultatea de Matematică-Fizică studenții ultimului an n'au mai participat la lucrările cercurilor, comunicările prezentate fiind exclusiv ale studenților din anul III. Aceasta nu poate decât să prejudicieze muncii viitorilor absolvenți, care sunt lipsiți de posibilitatea unui studiu temeinic cerut pentru examenul de stat. Studențimea sovietică din ultimul an de studii, participă intens la activitatea cercurilor științifice, și de cele mai multe ori lucrările elaborate în cadrul acestora, constitue un important ajutor în întocmirea proectelor și lucrărilor de diplomă.

Cercurilor științifice trebue să li se asigure continuitatea în muncă. Au existat cazuri în anul trecut (la Institutul de Construcții, Arhitectură și Facultatea de Farmacie) când unele cercuri au trebuit să fie desființate la sfârșitul anului, întrucât ele fuseseră alcătuite doar din studenții anului ultim, ceeace a făcut ca odată cu absolvirea facultății, cercurile să rămână fără membrii.

Unul din mijloacele cele mai eficace pentru atragerea studenților în cercurile științifice și care totodată determină întreaga orientare a muncii lor, este alegerea justă a tematicii de studiu.

Multe cercuri științifice s'au îngrijit ca tematica să reflecte problemele cele mai importante, legate organic de activitatea științifică a catedrelor, problemele legate de construirea socialismului. Sunt însă și unele cercuri care nu s'au preocupat serios de alegerea tematicei.

In tematica cercurilor științifice dela Institutul de Construcții, Institutul de Arhitectură, Arte Plastice, nu este reflectată preocuparea acestor institute pentru importantele probleme ridicate de viață, de activitatea ce se desfășoară zi de zi în domeniul lucrărilor de construcții din țara noastră. Aceste probleme care interesează întregul nostru popor muncitor, trebue să fie pe primul plan al preocupărilor studențimii noastre care este chemată să dea specialiștii ce le vor înfăptui.

Se cuvine deci, ca cercurile noastre științifice să învețe să se orienteze în viața plină de mișcare a construirii socialismului în patria noastră și să lege tematica lor de cercetare, de problemele cele mai arzătoare pe care aceasta le pune în fața lor

Tematica cercurilor științifice trebue să ofere studenților noștri un câmp larg de activitate creatoare. O asemenea tematică a existat la o serie de cercuri științifice. Cu toate acestea, mai există tematici care limitează munca studenților la o activitate de copiere a unor lucrări deja existente. Referatele susținute în cerc se mențin în cadrul unor cunoștințe deja predate la cursuri, așa cum este de pildă tema „origina și geneza petrolului", aleasă pentru un cerc științific dela Institutul de Petrol și Gaze.

Experiența din anul trecut a cercului de electrotehnică dela Institutul Politehnic București a arătat pe de altă parte că atacarea unor probleme de înaltă teorie, duce deasemeni la nerealizarea scopului cercului, la demobilizarea studenților.

Alegerea tematicei, trebue să se facă deci avându-se în vedere întotdeauna nivelul de pregătire al studenților.

Au mai existat cazuri în care tematica cercurilor nu a reușit să creeze premizele unei temeinice legături cu producția cu practica, condiție necesară pentru succesul rezultatelor obținute. Faptul că cercul de mecanizare dela Fac. de Agrotehnică, nu a ținut legătura cu uzinele „Semănătoarea", a făcut ca dinamometrul construit de el, să nu dea roadele scontate, deși membrii săi au depus o muncă ce trebue remarcată.

Aceeași este situația unor cercuri dela Inst. de Industrie Alimentară, care deși au realizat unele teme importante, cum ar fi „Controlul microbiologic al camerelor frigorifere", „Valorificarea supraproduselor rezultate în urma produselor de fabricare în întreprinderile lactate", „Folosirea apelor amidonoase în vederea obținerii spirtului din melasă", „Stabilirea unui raport între greutatea specifică a tutunului și randamentul în fabricație", cu toate acestea din lipsa legăturii cu producția, nu au putut să valorifice munca lor, realizările rămânând un simplu bun al cercurilor.

Se cuvine deci, ca alegerea tematicei cercurilor noastre științifice să se facă printr'o strânsă legătură cu producția, aceasta constituind garanția sigură a verificării și utilizării creatoare a rezultatelor obținute în cadrul lor.

Tematica cercurilor științifice, progresul activității lor generale, este garantat de supravegherea continuă și îndrumarea concretă dată de către cadrele noastre didactice, de către colectivele noastre de catedră. Acolo unde această îndrumare a existat, cercurile științifice au făcut pași repezi înainte și au putut să raporteze cu cinste realizările lor în fața conferințelor științifice care au avut loc în majoritatea instituțiilor de învățământ superior. Există însă catedre numeroase care nu dau atenția cuvenită muncii științifice a studenților. Este cazul catedrei de lingvistică dela Facul-

tatea de Filologie, precum și cazul cercului de drept internațional dela Facultatea de Științe Juridice, care, nu au primit decât cu întârziere sprijinul catedrei. Tot astfel s'a întâmplat la cercul de hidroenergetică dela Institutul Politehnic, unde catedra de specialitate nu a dat în suficientă măsură ajutorul său studenților din cerc. Nici catedra de specialitate dela Institutul de Științe Economice și Planificare „V. I. Lenin" nu s'a interesat de activitatea cercului de „Economia comerțului socialist de stat", ceeace face ca acest cerc să aibă încă serioase lipsuri.

In general nu toate catedrele noastre au simțit răspunderea care le revine în îndrumarea cercurilor științifice.

Alegerea conducătorilor științifici ai cercurilor nu este o problemă de neglijat. Conducătorul științific, trebue ales dintre cadrele didactice cu cea mai bună pregătire didactico-științifică, dintre cadrele didactice cu prestigiu în rândurile studenților. La unele din instituțiile noastre continuă însă să se mențină un principiu vechi și dăunător al repartizării sarcinilor pe conducători științifici avându-se în vedere „gradul de aglomerare" a cadrelor didactice. Acest criteriu face ca de multe ori sarcina conducerii cercurilor să fie încredințată unor asistenți care nu au nici experiența și nici pregătirea necesară unui conducător științific. Un astfel de exemplu îl oferă I.S.E.P. „V. I. Lenin" București.

Conducerile instituțiilor de învățământ superior trebue să înțeleagă că îndrumarea generală a activității cercurilor științifice studențești este o sarcină de răspundere ce le revine aproape în întregime. Ele trebue să se îngrijească de asigurarea bazei materiale și de tot ce este necesar pentru asigurarea bunei desfășurări a activității acestor cercuri. Trebue deasemeni să încurajeze inițiativele creatoare, iar orientarea cu adevărat științifică a muncii studenților, trebue să le fie preocuparea principală.

Nu toate conducerile institutelor de învățământ superior au privit însă în acest fel problema cercurilor științifice. Multe din consiliile științifice ale instituțiilor de învățământ superior nu iau în discuție activitatea științifică a studenților și nu controlează tematica cercurilor. Așa se explică dece multe catedre stabilesc o tematică ce în unele cazuri depășește nivelul de pregătire al studenților sau cuprinde probleme care nu pot fi rezolvate cu posibilitățile existente. Această lipsă de control din partea conducerilor instituțiilor de învățământ superior, face ca unii dintre șefii colectivelor de catedră să subaprecieze munca științifică a studenților.

Cercurile științifice dela I.S.E.P. și-au început activitatea abia în cursul lunii Decembrie 1952 și aceasta datorită insuficientei preocupări a catedrelor pentru activitatea acestor cercuri.

Tot aceasta este și cauza insuficientei activități a cercurilor științifice studențești dela Institutul de Medicină și Farmacie București. Deși în acest Institut există toate condițiile necesare unei temeinice activități științifice cu studenții, cercurile științifice de aici merg încă prea încet. Până în prezent în Institutul de Medicină și Farmacie nu a avut loc o conferință științifică pe Institut, care să treacă în revistă lucrările mai importante și să contribue la întărirea acelui schimb de experiență atât de necesar în întreaga activitate științifică.

In afară de lipsurile arătate până aici, în activitatea cercurilor noastre științifice mai stărue încă o serie de lipsuri generale, care prin munca comună trebue grabnic lichidate. Astfel popularizarea activității științifice a studenților a prezentat o serie de deficiențe. Referatele cele mai bune

care cuprindeau realizările cele mai importante, nu au văzut lumina tiparului şi nu au putut fi astfel împărtăşite marelui public interesat în cunoaşterea lor. Publicarea celor mai importante lucrări ale studenţilor realizate în cadrul cercurilor ştiinţifice ar fi constituit un stimulent pentru viitoarea activitate a acestora. Gazetele existente în unele din instituţiile noastre de învăţământ superior au reflectat în mică măsură frământările zilnice ale cercurilor ştiinţifice studenţeşti. Lipsa unor publicaţii periodice ale instituţiilor noastre destinate să înmănuncheze cele mai de seamă realizări ştiinţifice s'a făcut deasemeni.

Lipsa organizării unor conferinţe ştiinţifice studenţeşti, care să analizeze şi să tragă concluzii folositoare pentru viitor, s'a resimţit deasemeni.

C.C. al U.T.M. nu a ţinut o strânsă legătură cu Min. Inv. Superior, mulţumindu-se să recolteze numai succese individuale, ceeace s'a resimţit în munca cercurilor ştiinţifice.

O bună parte din lipsurile existente în activitatea cercurilor ştiinţifice din învăţământul nostru, se datoresc şi Ministerului Învăţământului Superior.

Ministerul Învăţământului Superior nu a avut ca o preocupare generală orientarea muncii ştiinţifice în cadrul cercurilor studenţeşti. In afară de instrucţiunile privind înfiinţarea cercurilor ştiinţifice în anul 1950/1951, precum şi a câtorva circulări ulterioare, Ministerul nu a urmărit mai în deaproape activitatea studenţilor şi nu a sprijinit-o în suficientă măsură.

Ministerul Învăţământului Superior, a întârziat definitivarea statutului de organizare al asociaţiilor ştiinţifice studenţeşti pe instituţie de învăţământ superior.

Ministerul Învăţământului Superior nu a controlat activitatea cercurilor ştiinţifice studenţeşti, mulţumindu-se în mare măsură să înregistreze succesele realizate. Această muncă a fost lăsată la iniţiativa catedrelor şi a conducerilor instituţiilor de învăţământ superior, fapt ce s'a reflectat de multe ori într'o slabă coordonare a muncii generale a cercurilor ştiinţifice.

Neapariţia la timp a Regulamentului care se referă la desfăşurarea activităţii ştiinţifice în instituţiile de învăţământ superior a influenţat în mod nefavorabil şi activitatea generală ştiinţifică în instituţiile noastre.

Delegaţia Ministerului Invăţământului Superior care a vizitat în Decembrie 1952 U.R.S.S. şi a urmărit activitatea ştiinţifică a studenţilor din Instituţiile de învăţământ superior are toate elementele pentru ca neîntârziat să lichideze această rămânere în urmă.

Partidul şi guvernul nostru, au pus în faţa învăţământului superior sarcini de mare răspundere. Dispunem de un colectiv ştiinţifico-didactic numeros, de o armată de studenţi însufleţiţi de dorinţa de a ajuta activ pe profesori în activitatea de cercetări, şi instituţiilor de învăţământ superior nu le revine decât sarcina de a utiliza din plin aceste posibilităţi, pentru a reuşi să le transforme în realităţi. In învăţământul superior a fost înfiinţată şi organizată aspirantura prin care tinerii absolvenţi şi cadrele didactice au posibilitatea să obţină o înaltă calificare ştiinţifică.

Subaprecierea importanţei activităţii de cercetări ştiinţifice a tuturor celor care muncesc ca profesori sau studenţi în instituţiile noastre, nu numai că dăunează în mod serios desvoltării ştiinţei şi creşterii cadrelor ştiinţifice, dar duce totodată la scăderea nivelului predării, generează metode de lucru cu studenţii, nepotrivite pentru învăţământul superior şi nu favo-

rizează pregătirea în mod creator a unor specialişti care să gândească independent, dă naştere bucherismului şi talmudismului, atitudinii dogmatice faţă de ştiinţă. Experienţa pozitivă a muncii unor institute de învăţământ superior, în ce priveşte activitatea de cercetări ştiinţifice şi activitatea didactică, trebue larg popularizată.

Pentru înlăturarea lipsurilor în organizarea activităţii ştiinţifice a studenţilor, instituţiile noastre de învăţământ superior trebue să pornească cu hotărîre la aplicarea unor măsuri concrete menite a promova munca de creaţie ştiinţifică.

Sarcina intensificării muncii ştiinţifice trebue considerată ca o sarcină dintre cele mai importante ale învăţământului superior.

In scopul obţinerii unui avânt în activitatea învăţământului nostru superior, este necesar să se asigure o orientare ştiinţifică justă în activitatea de cercetări ştiinţifice a tuturor cadrelor, dela profesori până la studenţi, o intensificare a colaborării creatoare cu producţia, subordonarea întregii munci ştiinţifice măreţei cauze a construirii socialismului.

Instituţiile noastre de învăţământ superior trebue să considere că activitatea ştiinţifică a studenţilor trebue să stea în centrul atenţiei conducerilor institutelor, a facultăţilor, a catedrelor, a profesorilor şi că ea constitue una din principalele metode ale învăţământului superior.

Ministerul Invăţământului Superior va trebui să se preocupe de organizarea muncii ştiinţifice a studenţilor, prin definitivarea neîntârziată a statutului asociaţiilor ştiinţifice studenţeşti care să însumeze — într'o formă organizatorică superioară — totalitatea cercurilor ştiinţifice din instituţia de învăţământ superior.

Vor trebui precizate încăodată, ţinând seama de experienţa acumulată până acum, sarcinile conducerilor instituţiilor de învăţământ superior, ale consiliilor ştiinţifice de institute şi de facultate, ale decanilor, şefilor de catedră, ale conducătorilor ştiinţifici ai cercurilor, precum şi sarcinile privind orientarea tematicei cercurilor ştiinţifice.

Considerăm necesar să se prevadă în planurile de muncă ale catedrelor şi facultăţilor, precum şi ale consiliilor ştiinţifice ale instituţiilor de învăţământ superior, problemele dezvoltării muncii ştiinţifice a studenţilor şi schimbul de experienţă între conducătorii ştiinţifici ai cercurilor studenţeşti. Decanii facultăţilor şi prorectorii pentru activitatea ştiinţifică vor trebui să prezinte dări de seamă, în faţa consiliilor ştiinţifice ale instituţiilor de învăţământ superior, privind îndrumarea cercurilor ştiinţifice studenţeşti.

Va trebui să se formeze o tradiţie din organizarea unor conferinţe şi concursuri ştiinţifice studenţeşti, pe facultăţi, instituţii, oraşe, acordându-se o atenţie deosebită alegerii minuţioase a lucrărilor efectuate de studenţi şi propunându-se spre discutare acele lucrări care se disting prin originalitate şi independenţă în rezolvarea sarcinilor propuse.

Ministerul Invăţământului Superior, urmează să studieze un sistem de recompense, de stimulare a studenţilor, pentru cele mai bune lucrări de cercetare ştiinţifică. Este necesar deasemeni să se publice cele mai bune lucrări ale studenţilor în diferitele publicaţii de specialitate.

Considerăm ca absolut necesară colaborarea cercurilor noastre ştiinţifice cu muncitorii din întreprinderi. Instituţiile noastre de învăţământ superior trebue să privească drept o sarcină de primă importanţă colaborarea creatoare a oamenilor de ştiinţă, a studenţilor, a inginerilor, tehnicienilor, stahanoviştilor şi inovatorilor, în vederea rezolvării problemelor ştiinţi-

fice în legătură cu producţia, muncă ce trebue îndreptată în direcţia desvoltării ştiinţei şi a progresului tehnic.

In acest scop va trebui generalizată practica încheierii contractelor bilaterale cu întreprinderile, cu gospodăriile agricole de stat, gospodăriile agricole colective, etc.

Pentru buna îndeplinire a acestor sarcini garanţia sigură este îmbunătăţirea controlului asupra cercurilor ştiinţifice efectuat atât de către Ministerul Invăţământului Superior cât şi de către catedrele însărcinate cu conducerea cercurilor ştiinţifice.

Trebue să se ridice responsabilitatea pentru îndeplinirea la timp a sarcinilor luate, trebue să se ridice responsabilitatea celor ce lucrează la realizarea temelor ştiinţifice.

Conducerile instituţiilor de învăţământ superior trebue să ceară, în îndrumarea cercurilor ştiinţifice studenţeşti, sprijinul organizaţiilor U.T.M.

Datorită reformei structurale a învăţământului în ţara noastră, fiii oamenilor muncii au obţinut posibilităţi deosebite de învăţătură. La noi se creiază cu succes o intelectualitate nouă, o intelectualitate legată de interesele clasei muncitoare, se creiază viitorii constructori ai socialismului.

Pentru a răspunde cu cinste sarcinilor măreţe ce stau în faţa învăţământului, tineretul nostru trebue înarmat cu cuceririle cele mai noi ale ştiinţei contemporane şi suntem datori să nu precupeţim niciun efort spre a-l pregăti să-şi împlinească chemarea, să pună cuceririle ştiinţei în slujba poporului.

Rechizitoriul şcolii burghezo-moşiereşti în revista „Contemporanul"

(1881 — 1891)

Partidul Muncitoresc Român a pus în faţa oamenilor de ştiinţă şi a cadrelor didactice sarcina de onoare de a valorifica tradiţiile progresiste, revoluţionare ale învăţământului nostru. Ideologii claselor exploatatoare au încercat zadarnic să acopere cu praful uitării sau cu otrava calomniilor lor, moştenirea pedagogică a trecutului. Ea este vie şi astăzi şi ne poate ajuta în lupta pe care o ducem pentru înflorirea învăţământului în Republica Populară Română.

Una din paginile cele mai luminoase ale istoriei pedagogiei româneşti o constitue rodnica activitate pe care a dus-o revista „Contemporanul" din Iaşi în a noua decadă a secolului trecut, exprimând punctul de vedere al cercurilor socialiste din acel timp în problemele învăţământului şi culturii.

„Scopul nostru este de a face cunoscut publicului român cum priveşte ştiinţa contemporană lumea...". „Noi tindem la purificarea gustului, la formarea unui cetitoriu şi a unei opiniuni în ştiinţă şi literatură; în sfârşit, la nimicirea cărţilor didactice rele şi a numelui de om învăţat pe nedrept căpătat; prin urmare la mântuirea culturii noastre dela o pieire sigură" — scria „Contemporanul" în primul său an de apariţie.

Prin întreaga sa activitate, revista s'a dovedit credincioasă scopului propus.

„Contemporanul" a câştigat o largă răspândire, ajungând la 6000 exemplare — record de popularitate pentru acel timp. Spre sfârşitul primului an de activitate, redacţia constata cu satisfacţie: «Sprijinul ce „Contemporanul" cu toate lipsele lui a găsit în România, dovedeşte că vremea unei asemenea reviste sosise».

Intr'adevăr, sosise vremea unei asemenea reviste. Ea a răspuns unor probleme arzătoare ale vremii sale.

Poziţia „Contemporanului" pe frontul luptei ideologice a timpului său. In ultimul sfert al secolului trecut, lupta de veacuri a poporului nostru împotriva jefuitorilor dinăuntru şi din afară, s'a ridicat pe o treaptă superioară, datorită intrării pe scena istoriei a mişcării muncitoreşti revoluţionare.

După cum se ştie, după 1848 burghezia din ţara noastră, pe cât de crudă pe atât de laşă, încheiase cu moşierimea o mârşavă înţelegere, pentru a înnăbuşi lupta revoluţionară a poporului. Această cârdăşie, având la bază

menținerea marii proprietăți moșierești asupra pământului, a frânat dezvoltarea economico-socială și culturală a țării.

Prin cucerirea independenței de Stat a României în 1877, cu ajutorul frățesc al poporului rus, țara noastră a fost eliberată de jugul politic și economic turcesc. „Monstruoasa coaliție" burghezo-moșierească a înfeudat însă țara noastră marilor capitaliști germani, francezi, englezi, mai târziu și americani. Prin împrumuturi cămătărești, capitaliștii străini încep să controleze viața noastră politică și economică. Chiar în anul apariției „Contemporanului", două mari grupuri financiare germane încheie cu guvernul român o convenție pentru acordarea unor împrumuturi înrobitoare.

Situația oamenilor muncii devenise deosebit de grea. Muncitorii — al căror număr era în continuă creștere — erau ținuți în condiții de neagră mizerie de către exploatatorii români și străini. Grele suferințe îndurau și țăranii muncitori, supuși unor apăsătoare obligații de dijmă, clacă, etc., siliți să facă tot felul de prestații pentru moșieri și să dea diferite plocoane obligatorii. Au loc dese mișcări țărănești, culminând cu răscoala din 1888. Procesul diferențierii țărănimii — apariția chiaburimii — e în plină desfășurare.

In aceste condiții apar în țara noastră primele cercuri socialiste, expresia începutului de maturizare a muncitorimii. Așa cum aveau să arate în 1891 delegații Partidului Muncitor Român la Congresul internațional socialist dela Bruxelles, socialismul a pătruns la noi „prin mijlocirea Rusiei". Mișcarea revoluționară din Rusia are asupra acestor cercuri o puternică înrâurire. După cum arăta Engels în 1882, Rusia reprezenta încă de pe atunci „detașamentul de avantgardă a mișcării revoluționare din Europa". Centrul de greutate a luptei revoluționare se deplasa dela apus spre răsărit, spre Rusia. Prin țara noastră trecea una din căile pentru transportul tipăriturilor revoluționare ilegale spre asociațiile muncitorești din Rusia. Activează la noi mai mulți refugiați politici ruși care fuseseră crescuți la școala marilor revoluționari democrați Cernâșevschi și Dobroliubov. Aceste fapte ajută considerabil dezvoltarea primelor noastre cercuri socialiste, care au pregătit terenul pentru unirea marxismului cu mișcarea muncitorească. Așa cum ne arată tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej: *„începând cu crearea primelor cercuri muncitorești, cursul întregii dezvoltări a mișcării noastre muncitorești este influențat de cursul mișcării revoluționare din Rusia"* [1].

Sarcina principală a mișcării muncitorești din țara noastră, la începuturile ei, a fost astfel caracterizată de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej: *„Ii revenea deci proletariatului din România, încă dela sfârșitul secolului al XIX-lea, sarcina istorică de a duce societatea înainte, sarcina de a fi conducătorul și călăuzitorul transformărilor necesare în direcția burghezo-democratică pe cale revoluționară"* [2].

Lupta pentru desăvârșirea revoluției burghezo-democratice nu mai putea fi dusă decât sub steagul mișcării muncitorești, împotriva voinței burgheziei reacționare. Acest fapt se reflectă în lupta politică și economică a cercurilor muncitorești, dar și în lupta pe care ele o duc pe plan cultural pentru înfăptuirea revendicărilor burghezo-democratice pe cale revoluționară.

Care era în acest timp situația pe frontul culturii?

---

[1] *Gh. Gheorghiu-Dej:* „Articole și Cuvântări", ed. III 1953, Edit. pt. lit. pol. pag. 517.

[2] *Gh. Gheorghiu-Dej:* „Articole și Cuvântări", ed. III 1953, Edit. pt. lit. pol. pag. 517.

Ascuțirea luptei de clasă determina și o intensificare a luptei ideologice. Orientarea ideologică oficială, impusă de regimul burghezo-moșieresc, era reprezentată prin curentul junimist, în frunte cu Titu Maiorescu. Cu puțin înainte de apariția „Contemporanului", în ședința adunării deputaților din 13 Martie 1881, Titu Maiorescu s'a ridicat împotriva propagandei socialiste „ce se face între studenți și care nu poate fi permisă".

Ploconindu-se în fața concepțiilor reacționare ale apusului, ideologii claselor exploatatoare au început să importe cele mai obscurantiste teorii. Titu Maiorescu a contribuit mult la încetățenirea în școala oficială a concepției pedagogice herbartiene, care dogmatizează învățământul și care justifică aplicarea celor mai sălbatice pedepse corporale. Introducerea herbartianismului în școală a constituit o serioasă piedică în predarea cunoștințelor științifice sistematice.

Tânăra presă muncitorească a criticat cu asprime situația din învățământ și din întreaga viață culturală a țării și a luptat pentru răspândirea unei culturi pe baze științifice, pentru a scoate poporul din „mizerie și ignoranță" (Emanciparea — 1883).

Marii scriitori ai vremii, influențați de mișcarea muncitorească, au dus o puternică activitate progresistă pe frontul luptei culturale.

La această luptă au participat și cadre didactice, studenți și elevi. La banchetul proectat pentru aniversarea Comunei din Paris și pentru a sărbători executarea țarului Alexandru al II-lea, se pregătiseră să ia parte profesori, studenți și elevi care apoi au fost arestați, alungați din școli și facultăți.

*

Lupta ideologică a „Contemporanului" a slujit luptei generale a mișcării muncitorești din acel timp în țara noastră. Pe această linie „Contemporanul" a militat pentru transformările general-democratice, absolut necesare dezvoltării țării. Pe această linie „Contemporanul" a lovit în „mai marii zilei", care „au un boț de aur în loc de inimă", adică în moșierime, în marea burghezie și în stâlpul de susținere al acestora, monarhia.

Influența democraților revoluționari ruși străbate ca un fir roșu întreaga activitate a revistei din Iași. Modelul „Contemporanului" a fost revista „Sovremennic" apărută la Petersburg între 1836—1866 — cea mai înaltă tribună a luptei democrat-revoluționare.

Redactorii „Contemporanului" au cunoscut operele lui Belinschi și Cernâșevschi, ale lui Necrasov și Pisarev. Influența revistei „Sovremennic" se manifestă mereu, fie că e vorba de lupta împotriva esteticii idealiste, fie că e vorba de lupta împotriva pedepselor corporale, sau a manualelor antiștiințifice.

Insuși numele revistei „Contemporanul" arată tendința redactorilor ei de a crea o tribună după exemplul vigurosului „Sovremennic", unde luptaseră Cernâșevschi și Dobroliubov.

„Contemporanul" și-a propus să lupte „pentru a apăra dreptatea și adevărul" (Anul II, pag. 569). La sfârșitul anului II redacția scria „lupta noastră a fost pentru adevăr și pentru binele acestui popor din munca căruia am trăit și trăim cu toții".

Luptând pentru revendicările general-democratice, care formau pe atunci obiectivul principal al mișcării muncitorești, revista scria: „avem de ochii lumei toate libertățile cu putință, pe hârtie". (Anul II, pag. 569)

exprimând dezideratul popular de a se traduce în faptă „libertăţile" cu care se împăuna regimul. Redactorii erau însă conştienţi că pentru cucerirea în fapt a libertăţilor general-democratice trebue luptă, că ele nu cad din cer. „Nu prin ascultare, nu prin supunere, nu cu fricâ şi sfieală se capătă drepturile, ci prin luptă. Trecutul ne ie martor". (Nr. 11 din 1887).

„Contemporanul" lega această luptă de lupta dusă de oamenii muncii din lumea întreagă. „Cred în emanciparea omenirii întregi de mizerie şi neştiinţă" — citim în anul II (pag. 22). Iar altă dată: „Oricine trebue să puie ca scop final fericirea nu numai a lui ci a omenirii întregi" (Anul I, pag. 604).

In acelaş timp, revista era preocupată să deştepte dragostea pentru patrie, pentru popor, a cititorilor săi: „Desigur că e un om de inimă şi de caracter acela care voieşte binele omenirii întregi şi cu atât mai mult va lucra pentru fericirea poporului din care face parte, în sânul căruia a trăit şi din munca căruia a crescut şi s'a educat" (Anul I, pag. 166).

„Contemporanul" a zugrăvit mizeria oamenilor muncii din ţara noastră şi de dincolo de hotare, demascând astfel regimul exploatator. Despre situaţia ţărănimii citim în primul an de apariţie a revistei: „munceşte în timp de vară câte 15 ceasuri pe zi, muncă grea şi se hrăneşte cu mămăligă de multe ori mucegăită ceeace este cauza pelagrei... în cale-i nu întâlneşte decât chin şi amărăciune..." (pag. 196). In continuare locuinţele oamenilor muncii dela oraş şi dela ţară sunt comparate cu vizuinile. In anul 1885 (Nr. 10—11—12) citim: „Marea majoritate însă, ţăranul, trăieşte în bordeie sau în case rele prin cari vântul trece, fereşti cât pumnul încât casele lui nu sînt mult mai luminoase decât peşterile prin care trăiau răsstrăbunii noştri, şi în cari locueşte la un loc cu dobitoacele ca şi strămoşii noştri. Mănîncă mămăligă cu sare sau cu borş de buruiene. In apus vedem chiar că mor muncitorii de foame, ne găsind de lucru, fiindcă s'a produs prea mult. Se poate o organizaţiune socială mai absurdă?" După cum vedem, revista era departe de a idealiza situaţia din apus.

In cadrul luptei pentru drepturile oamenilor muncii, „Contemporanul" este dela începutul apariţiei sale o tribună pentru apărarea drepturilor femeii. Revista arată că nu apără femeile din „clasa cultă" — adică din rândurile exploatatorilor — pe care le compară cu nişte „păpuşi pe jumătate însufleţite". „Cea mai mare parte din ele sunt numai o sarcină prin luxul şi trândăvia...". Dar aceasta „nu constitue decât o mică minoritate din imensa majoritate a femeilor. Majoritatea, care muncesc din zori până în noapte deopotrivă cu bărbaţii, au încă sarcina maternităţii, iar ca adaus sunt mai întotdeauna bătute de bărbaţi, supuse încă şi celor mai înjositoare capricii ale ciocoilor de pe moşie; iar legea, ca pentru toţi cei apăsaţi e literă moartă" (vol. I, pag. 326).

O latură importantă a activităţii „Contemporanului" o constitue acţiunea de culturalizare a maselor ţinute în întuneric.

„Contemporanul" a demascat cultura decadentă a claselor exploatatoare, a lovit în concepţiile idealiste ale grupului junimist dela „Convorbiri Literare", în poziţiile reacţionare ale unor reviste ca „Asachi", „Progresul", „Vulturul", „Vocea Adevărului", „Şcoala Română", etc.

Un mare interes pentru determinarea poziţiei „Contemporanului" pe frontul luptei culturale îl prezintă articolul „Un adevăr multă vreme ascuns", publicat în Nr. 12 din 1887. După ce se arată că în trecut clasele exploatatoare au căutat, cu ajutorul bisericii, să ascundă cunoştinţele ştiin-

ţifice, articolul continuă: „Tot astfeliu ieste şi astă-zi. Şi acuma o ştiinţă oficială în slujba burghezimei şi o ştiinţă liberă care e ştiinţa aliată cu proletariatul. Şi a-zi vedem miniştri ai instrucţiei publice căutând a impune teorii oficiale şi a isgoni din universităţi teoriile duşmane. Şi a-zi vedem cum descoperiri geniale în economiea politică ori în sociologie, remîn pentru cei mai mulţi ca şi cum n'ar fi. De pe catedre, chiar şi universitare, se înşiră înainte ca adevăruri netăgăduite, idei şi teorii ruinate şi îngropate de mult de critica adevărat ştiinţifică, de ştiinţa care se uită numai la adevăr. Acum însă numai sînt timpurile vechi, numai ieste cu putinţă de pus căluşul şi adevărul gonit din cărţile şi de pe catedrele oficiale, găseşte mii de căi şi străbate din ce în ce mai adânc şi trezeşte mintile ce zac în întunerec".

După cum vedem, revista pune faţă în faţă obscurantismul oficial şi ştiinţa aliată cu proletariatul, ştiinţa adevărată, propunându-şi să o popularizeze pe aceasta din urmă. Revista a acţionat cu hotărîre pentru îndeplinirea acestei sarcini.

O deosebită importanţă a avut-o faptul că în cadrul revistei au fost publicate lucrări şi fragmente din operele clasicilor marxismului. (De ex. „Salar, preţ, profit" de Karl Marx, „Originea familiei, a proprietăţii private şi a statului", de Fr. Engels ş. a.).

Manifestându-şi „dorinţa de a populariza ştiinţa", revista a publicat numeroase articole în această direcţie. Semnalăm astfel şirul de articole despre darwinism, prin care lovea în teoriile fixiste care dominau în biologia oficială, precum şi în teoriile mistico-religioase despre originea omului. Intr'unul din aceste articole întâlnim următoarea observaţie: „Ne mândrim că pornind dela starea de bestii sălbatece am putut ajunge la gradul de civilizaţie de acum şi sperăm că vom putea ajunge să aşezăm în sfârşit adevărata societate omenească în care să domnească dreptatea, frăţia, moralitatea". Aci este arătată din nou cauza căreia îi era închinată activitatea „Contemporanului".

„Contemporanul" publică numeroase şi variate informaţiuni ştiinţifice în rubrici speciale care dealungul anilor de apariţie s'au întitulat „Ce ştim despre lume", „Noutăţi ştiinţifice", „Minunile ştiinţei", „Feliurimi", „Cronica ştiinţifică", etc. Intâlnim probleme de fizică, chimie, biologie, astronomie, mai târziu de geologie, paleontologie, etc.; întâlnim cercetări asupra literaturii populare.

Campania pentru popularizarea cunoştinţelor ştiinţifice a contribuit la educarea maselor în spirit materialist, la pregătirea terenului pentru răspândirea marxismului. Revista cerea înfiinţarea unor şcoli pentru adulţi şi făcea apel la oamenii de ştiinţă să răspândească în mase cunoştinţele lor: „Oamenii cărora ştiinţa le-a fost accesibilă trebue să simtă că au datoria de a o face cunoscută şi altora".

Ca şi întreaga presă muncitorească, „Contemporanul" a luptat, încă dela primul său număr, împotriva misticismului, împotriva prejudecăţilor şi superstiţiilor care stăpâneau încă o mare parte a poporului. Poate nicăeri nu ne aminteşte mai bine „Contemporanul" de „Sovremennic"-ul lui Cernâşevschi şi Dobroliubov ca în acele părţi în care afirmă importanţa răspândirii ştiinţei în popor şi importanţa luptei împotriva obscurantismului. Demascând pe cei ce menţineau şi propagau ignoranţa, „Contemporanul" avea din nou prilejul de a lovi în obscurantistul regim burghezo-moşieresc.

In primul rând, „Contemporanul" combate misticismul religios. In 1855, revista constata: «In „Contemporanul" s'au scris multe studii împotriva spiritualismului, teismului, mozaismului şi creştinismului; până acum însă la toate zisele noastre nu ni s'a adus răspunsuri serioase ci numai ocări şi afurisenii ba încă şi ameninţări cu prigonirea».

In cadrul articolului „Spiritiştii prinşi cu mâna în sac" (Anul II, pag. 514) revista scrie: „Ne vom sili a rupe masca şarlatanilor şi a dovedi lipsa de orice temeiu ştiinţific a acestor superstiţii ruşinoase şi primejdioase".

Foarte adesea sunt loviţi pseudo-savanţii care scriau cărţi sau articole pretinse „ştiinţifice" dar pline de greşeli grosolane. In primul număr, „Contemporanul" îşi bate joc de „invenţia" năstrusnică a unui profesor de fizică, pe care o prezintă astfel: „Se urcă un balon, se face să stea fix la aceeaşi înălţime, şi apoi pământul învârtindu-se în jurul osiei sale, oamenii din balon n'au decât să aştepte până când punctul dorit vine sub dânşii şi să coboare" („Mijloc de a ocoli pământul în 24 de ore") şi revista continuă: „Curioasă fizică trebue să fie şi aceea predată de Domniul inventatoriu".

Trebue semnalată şi poziţia „Contemporanului" pe tărîmul criticii literare, împotriva tezelor „artei pentru artă" ale unor ideologi ai reacţiunii ca Titu Maiorescu. Criticii burghezi urmăreau promovarea unei arte ruptă de realităţile vieţii sociale, care să îndepărteze masele dela lupta politică împotriva exploatatorilor. Poziţia „Contemporanului" în această privinţă e ilustrată în special de studiile critice ale lui Dobrogeanu-Gherea. In perioada „Contemporanului", spre deosebire de activitatea lui oportunistă de mai târziu, Gherea se afla pe atunci la începuturile activităţii sale când: *„a formulat platforma de revendicări general-democratice a cercurilor muncitoreşti, iar activitatea sa pe tărîmul criticii literare a combătut concepţiile ideologilor reacţiunii (Maiorescu şi alţii)"* [1].

Luptând împotriva atitudinii de ploconire faţă de ideologia reacţionară a apusului, „Contemporanul" a demascat primejdioasele curente care începeau să se introducă la noi.

Una din cele mai otrăvitoare concepţii ale apusului burghez era cea a lui H. Spencer, apologetul capitalismului englez. „Contemporanul" a criticat în special teoria reacţionară a lui Spencer, după care ştiinţa şi religia ar fi două căi pentru cunoaşterea adevărului (Anul I, pag. 812 şi Anul II, pag. 32).

Aci e interesant să amintim că democraţii revoluţionari ruşi au demascat esenţa reacţionară a pedagogiei spenceriene încă din 1877. E vorba de un articol publicat în revista democrat-revoluţionară „Analele Patriei", unde se arăta că educaţia recomandată de Spencer se interesează numai de copiii claselor avute, urmărind să pregătească viitori exploatatori: negustori, bancheri, fabricanţi. Articolul critica morala burgheză recomandată de Spencer (egoism, supunere în faţa statului exploatator) şi fatalismul biologic propriu concepţiei spenceriene. Combătând această concepţie, „Analele Patriei" cereau formarea unor oameni care să lupte pentru dreptate, pentru apărarea celor slabi şi oprimaţi. Este posibil ca redactorii „Contemporanului" care urmăreau literatura democrat-revoluţionară rusă, să fi cunoscut acest articol.

---

[1] *Gh. Gheorghiu-Dej:* „Articole şi Cuvântări", ed. III 1953, Edit. pt. lit. pol. pag. 518.

„Contemporanul" a combătut şi poziţiile reacţionare ale sociologului englez Mill: „Cu emanciparea pe care o voeşte Mill, starea morală şi materială a câtorva femei ar fi îmbunătăţită, dar majoritatea ar fi tot aşa de robită atât material cât şi moral" (Anul II, pag. 510).

„Contemporanul" a combătut deasemenea ploconirea în faţa metodelor de tip herbartian, de dresare şi de terorizare a copiilor.

In schimb „Contemporanul" a cultivat dragostea pentru cultura rusă progresistă, cea mai înaintată din acel timp. In paginile revistei sunt adesea publicate traduceri din literatura rusă progresistă.

Deosebit de important în această privinţă este articolul „Chestii teatrale", publicat în Nr. 7 din 1887. Aci citim: „Literatura rusească, literatura cea mai puternică şi mai originală din veacul nostru... In Rusiea romanul, poeziea, nuvela şi critica se pot făli cu Lermontov, Puşchin, Necrasov, Gogol, Dostoievski, Turgheniev, Gonciarov şi Tolstoi; cu Belinschi şi Pisarev, traduşi acum în toate limbile europene şi pretutindene cetiţi şi preţuiţi". Din literatura dramatică se citează „Prea multă minte strică" de Griboiedov şi „Revizorul" de N. Gogol. Este un mare merit al „Contemporanului" de a fi popularizat în ţara noastră comorile literaturii revoluţionare ruse a secolului trecut, de a fi slăvit numele unor viguroşi luptători democrat-revoluţionari ca Necrasov, Belinschi, Pisarev. In Nr. 4 din 1889, „Contemporanul" a publicat un articol plin de dragoste pentru Cernâşevschi, dela moartea căruia se împlinise un an. In articol se citează şi aprecierile elogioase ale lui Marx despre Cernâşevschi.

Popularizând operele clasicilor marxismului, promovând ideile general-democratice, ducând lupta pe un front larg împotriva ideologiei reacţionare a claselor exploatatoare, răspândind ştiinţa, luptând pentru democratizarea învăţământului, „Contemporanul" a constituit un moment important în dezvoltarea mişcării muncitoreşti din ţara noastră.

Impotriva caracterului reacţionar al sistemului de învăţământ public — pentru revendicările general-democratice în domeniul învăţământului. Unul din aspectele luptei „Contemporanului" împotriva regimului burghezo-moşieresc, l-a constituit rechizitoriul violent făcut şcoalei oficiale şi conducătorilor ei, în frunte cu miniştrii care s'au succedat la departamentul învăţământului. Demascând fără cruţare tot ce era putred în sistemul de învăţământ din ţara noastră, revista a formulat un adevărat act de acuzare la adresa regimului care condamna majoritatea covârşitoare a oamenilor muncii la incultură, la ignoranţă.

Partidele reacţionare agitau pe atunci problema unor reforme ale învăţământului; oamenii muncii ştiau însă că nu se pot aştepta la o democratizare reală a învăţământului, din partea susţinătorilor regimului exploatator. „Contemporanul" şi-a luat sarcina de a dezvălui caracterul de clasă al învăţământului pus în slujba jefuitorilor poporului, de a critica toate racilele adânc înrădăcinate în învăţământ. In faţa cadrelor didactice, studenţilor şi elevilor, ca şi în faţa tuturor oamenilor muncii, au fost arătate limpede cauzele stării proaste a învăţământului — „acest grajdiu al lui Augias ce se numeşte instrucţia publică" (Nr. 8—9 din 1885).

„Contemporanul" ne-a lăsat o adevărată frescă a moravurilor şcoalei orânduirii exploatatoare, o imagină a corupţiei care se întindea dela fotoliul ministrului învăţământului şi până la catedrele neguţătorilor de note sau schingiuitorilor copiilor.

„Chiar instrucţiea — cu toate că se zice dimpotrivă — ie o dovadă că instituţiile existente împiedică progresul... Instrucţia oficială actuală, produce mai înainte de toate conservarea stării actuale", scria „Contemporanul" în Nr. 10—11—12 din 1885.

Nici nu se poate o caracterizare mai bună a scopului sistemului de învăţământ burghezo-moşieresc, decât aceia că urmăreşte „conservarea stării actuale". In Nr. 4 din 1889 revista remarcă: „Poate că poporul de jos ureşte şcoala, pentru că o socoteşte ca o adevărată fabrică de trântori, de jăfuitori ai norodului". In opoziţie cu învăţământul oficial, „Contemporanul" lupta pentru educarea unor luptători revoluţionari, pentru formarea unor „oameni de inimă, oameni care să simtă şi să practice binele, pe care nedreptatea să nu-i lase indiferenţi" (Anul I, Nr. 3).

In articolul „Asupra învăţământului la noi", publicat în mai multe numere ale revistei, se dau numeroase exemple pentru a se dovedi că învăţământul oficial e pus la remorca politicii reacţionare. „Liberalii dela cârmă, ca să nu-şi facă încurcături, jertfesc interesele învăţământului, trec peste legi şi peste constituţie, ca peste un gunoi... Conservatorii şi fracţioniştii dovedesc şi mai mare nepăsare pentru învăţământ" (pag. 309).

Analizând problemele învăţământului, articolul arată că regimul exploatator acordă un buget prea mic pentru învăţământ. „Bugetul armatei îi de trei ori mai mare decât al instrucţiei", scrie cu revoltă revista. Iar mai departe se arată deschis cum este folosită armata pentru reprimarea oricărei mişcări a oamenilor muncii: „Ne trebue armată permanentă ca să avem cu ce ne fuduli, cu ce face părăzi la zile împărăteşti şi mai ales cu ce împuşca pe cei ce nu s'ar mulţămi cu starea de acum!" Această apreciere devine deosebit de semnificativă, dacă ne gândim că ea a fost făcută în 1888, anul în care răscoalele ţărăneşti au fost înnecate în sânge.

Bugetul mic, care rămânea învăţământului, era risipit în bună parte în interese personale. Demascând jaful care se făcea cu banul public, revista scrie: „Se dau bani cu pumnul sub deosebite preteste, mii de franci în aur, unuia ca să cerceteze localurile de şcoli normale din străinătate, altuia ca să vadă cum se învaţă în şcolile din Franţiea, la un al treilea pentru cele din Germaniea! Cei trimişi, fireşte că nu-şi bat capul cu asemenea nemicuri!... Iei au primit bani pentru scopuri cu totul personale!..."

In acest timp, şcolile existente suferă cumplite lipsuri: „O mulţime de şcoli cu câte un singur institutoriu pentru două clase; în multe şcoli lipsa aproape complectă de material didactic; şcoli rurale nu de ajuns şi câte cu un singur învăţătoriu pentru 6 clase; salarii în general mici, după feliul nostru de viaţă...". Şi mai departe: „Din banii luaţi dela ţerani se fac şcoli ce-va mai pospăite, dar nu pentru ţerani". Articolul arată că aproape întregul buget deserveşte şcolile la care învaţă „bogătaşii şi târgoveţii" şi că deci nu se realizează „învăţământul de o potrivă pentru toţi".

Revendicarea „învăţământului de o potrivă pentru toţi" este puternic sprijinită în articolul „Congresul corpului didactic" din Nr. 10 din 1887. Aci citim: „Domnul Aron Densuşianu a dat pe faţă o teorie foarte sinceră. D-sa a spus că trebue să înveţe femeia din clasa de sus şi clasa de mijloc, femeia din popor să facă numai copii; cu alte cuvinte, să înveţe numai cele cu mijloace materiale, cele din clasele inteligente (?), din clasele destinate (?) a cârmui poporul... clasa de jos însе trebue să meargă la Plevna să apere averea celor două de sus şi să îngrijească de reproducere... Unii au susţinut că statul trebue să dea instrucţie tuturor şi chiar mijloace de

a învăța celor săraci. Această părere din urmă a avut majoritatea. Noi credem că ar fi trebuit de zis: că muncitorii trebue să constrângă pe stat să le dea instrucție, cu alte cuvinte că guvernul să deschidă școlile făcute din munca poporului tuturor celor în stare de a învăța, deasemenea să dea din munca poporului ajutoare nu numai celor din clasele de sus. Dar asemenea formulare ar fi fost curat socialistă" — încheie revista.

Problema gratuității învățământului e ridicată și în multe alte ocazii. De exemplu, în Nr. 18 din anul II, referindu-se la „societatea cea mai desăvârșită", revista scria: „Cum că copiii vor fi educați și învățați pe socoteala comunelor nu încape îndoeală...".

In învățământ — ca și în celelalte domenii ale vieții sociale — femeia era departe de a se bucura de egalitate cu bărbatul. Dezvăluind această situație și punând problema dreptului femeii la învățământ, revista precizează că cere acest drept pentru milioanele de femei muncitoare și „nu pentru câteva sute" din clasele exploatatoare (Anul I, pag. 320, v. deasemenea în Nr. 10). „Noi partizanii chestiunii femeii, lăsând orice la o parte, zicem că societatea este datoare a da tuturor mijloace egale pentru a-și desvolta inteligența, după cât vor fi capabili și că e nedrept și laș ca sub pretext că femeia este proastă să o lase în părăsire în loc de a-i da mijloace de desvoltare egale cu ale bărbaților, după cum ar trebui să fie într'o societate justă" (Anul I, Nr. 8). Și de data aceasta „Contemporanul" leagă o problemă de învățământ de caracterul orânduirii exploatatoare, nejuste.

Pentru a justifica caracterul restrâns al învățământului și numărul înspăimântător de analfabeți, ideologii claselor exploatatoare născoceau tot felul de teorii reacționare, după care nu toți oamenii ar fi, chipurile, capabili să învețe. Ridicând problema generalizării învățământului, „Contemporanul" trebuia în acelaș timp să lovească în aceste teorii dușmănoase oamenilor muncii. Intr'adevăr, revista s'a situat pe o poziție de încredere în puterea educației, putere care e limitată de condițiile sociale și nu de inferioritatea vreunei categorii de copii. In numeroase rânduri revista explică înfățișarea morală a oamenilor, nivelul lor intelectual, nu ca pe ceva înăscut, ci ca pe ceva format în cadrul condițiilor de viață, datorită educației primite. Teoria după care cei exploatați ar fi mai lipsiți de inteligență și din cauza aceasta sunt învinși de exploatatori în lupta pentru existență, e demascată de „Contemporanul" ca o teorie menită numai să justifice exploatarea, ca o teorie care aparține „apărătorilor plini de zel ai societății de acuma". Iată o caracterizare justă a acestor „teoreticieni", pe care „Contemporanul" a făcut-o în anul II al existenței sale, și care se potrivește și astăzi pedologilor în slujba burgheziei, care susțin, sub diferite forme, aceeași teză reacționară. „Prin instrucție se prefac mințile cum vrea cine-va, mai ales în întâii ani", scrie „Contemporanul" în 1885. Situându-se pe această poziție, „Contemporanul" arată în mai multe articole că toți oamenii muncii își pot însuși lumina științei, că și femeia are aceleași posibilități ca și bărbatul de a-și însuși cunoștințe științifice.

Intr'un articol întitulat „Slăbiciunea auzului ca pricină a neluării aminte a școlarilor" (Nr. 23 din anul II), se arată că din cauza bolilor care bântue mai ales între copiii dela țară, mulți copii nu aud bine. Cu această ocazie, „Contemporanul" critică tendința reacționară de a-i socoti pe acești copii care suferă din cauza lipsei de îngrijire medicală, drept copii incapabili să învețe, neatenți sau nedisciplinați din fire. Revista scrie: „Mulți ierau socotiți de profesori ca nebăgători de seamă și pedepsiți. Prin urmare

orice copil neascultătoriu trebuie cercetat în privinţa auzului. Mulţi copii aud reu şi de aceea nu mai se pare că nu voesc să ieе aminte". (anul II, pag. 920).

Prin aceste observaţii, redactorii „Contemporanului" îşi dovedesc odată în plus dragostea şi respectul pentru copiii oamenilor muncii.

„Contemporanul" cere în mai multe articole ca mamele să capete din timp nu numai cunoştinţe de pedagogie, dar şi cunoştinţe elementare de higienă pentru a putea apăra sănătatea copiilor.

Subliniind puterea educaţiei, „Contemporanul" nu cade în greşeala de a considera că educaţia ar fi mijlocul principal pentru rezolvarea problemelor sociale. Dimpotrivă, revista sprijină ideea justă că e imposibil să rezolvi marile probleme sociale numai prin educaţie.

„Prin lăţirea instrucţiei poporul nu va putea face mai nimic. Inainte de toate emanciparea economică, din care apoi va urma şi instrucţiunea şi îmbunătăţirea stării poporului" (Anul I, pag. 258). „Contemporanul" arată astfel că numai prin înlăturarea condiţiilor grele de viaţă ale masselor, va putea fi câştigat dreptul real la instrucţie.

Criticând sistemul de învăţământ reacţionar, revista din Iaşi a subliniat nepăsarea criminală a regimului exploatator faţă de sănătatea copiilor, îndreptând atenţia publică spre unul din cele mai hidoase aspecte ale modului de viaţă capitalist.

In articolul „Câteva din cauzele stricătoare instrucţiunii şi desvoltării copiilor", publicat în anul I al revistei, se arată că în şcoli domneşte frigul, că localurile sunt umede, că mobilierul este incomod şi dăunător sănătăţii, că încăperile sunt neaerisite. „In nişte bănci stricate stau îngrămădiţi mulţime de copii palizi, aproape vineţi de frig, şi din pricina aerului umed şi peste măsură de stricat!... iată unde se veştejeşte viitorul ţării" (pag. 449). Şi „Contemporanul" arată că principalii vinovaţi de această situaţie sunt conducătorii ţării. Intr'un articol publicat în 1888, după ce sunt descrise din nou localurile insalubre, revista arată că statul, în loc de a construi localuri bune, închiriază asemenea „borţi" cu sume foarte mari, dela partizani politici.

Prezentând situaţia grea a învăţământului, „Contemporanul" face o critică severă regimului, o critică a conducătorilor politici în slujba claselor exploatatoare.

Cine patrona în acel timp coruptul sistem de învăţământ?

La apariţia „Contemporanului", ministru al învăţământului era V. A. Ureche. In „România Liberă" din 17 Aprilie 1881 se arată că „titlul care a dus la numirea lui Ureche ca ministru a fost un raport secret asupra „nihilismului dela Iaşi" (sub nihilişti se înţelegeau atunci revoluţionarii, socialiştii). „România Liberă" concludea: „Avem deci un minister organizat în contra nihilismului ca teorie de urmărit în şcoli".

Aşa dar, după cum arăta chiar presa burgheză, ministrul învăţământului era un reacţionar notoriu, numit tocmai pentru a lovi în „nihilişti" dela Iaşi, adică în primul rând în grupul care scotea „Contemporanul". Şi totuşi „Contemporanul" îndrăzneşte să-l atace în numeroase rânduri pe V. A. Ureche. In paginile revistei Ureche este înfierat ca susţinător al misticismului în şcoală, fiind numit „ministrul popilor" (anul I, pag. 255); în alte rânduri el este prezentat ca susţinător al plagiatorilor, ca protector al celor ce schingiuiau copii, sau ca darnic distribuitor de diurne în cercul favoriţilor săi, ceeace îi atrage epitetul „milostivul logofăt al cultelor" (pag. 338).

Cu aceeași hotărîre își îndreaptă revista, mai târziu, loviturile împotriva noului ministru al învățământului, D. A. Sturza.

D. A. Sturza funcționează la departamentul instrucțiunii între 1885—1888, avându-l ca prim colaborator pe Spiru Haret. Om de încredere al Hohenzollernului, D. A. Sturza a fost unul din cei mai desgustători exponenți ai regimului burghezo-moșieresc în învățământ. Chiar din 1885 „Contemporanul" arată că preocuparea acestuia este „cercetarea opiniilor mai mult ori mai puțin socialiste ale profesorilor", dar că în schimb el lasă să apară publicații pedagogice antiștiințifice.

In Nr. 23—24 din 1886 „Contemporanul" publică articolul «Procesul profesorilor dela gimnaziul „Alexandru cel Bun"», în care se exprimă indignarea față de atitudinea ministrului care patronează corupția din învățământ. Sturza este caracterizat ca „un om reacționariu în toată puterea cuvântului și prin urmare și clerical".

Intr'un articol din Nr. 9 din 1887, Sturza este prezentat ca dușman fățiș al științei și al răspânditorilor ei. A spune adevărul însemna a-ți atrage represiuni din partea ministrului. „Nu ieste lipsit de primejdie a spune adevărul. Ministrul ce așteaptă?"

In acelaș an, în legătură cu problema aprobării manualelor didactice, „Contemporanul" arată că ministerul liberal calcă după bunul său plac chiar prevederile constituției liberale. „Imprejurarea că asemenea lucru autocratic ieste cu putință, ne arată pe ce temelii șubrede stă liberalismul la noi. Un ministru mai reacționar decât d-l Sturza nu putea fi nici sub conservatori, ba chiar nici în țările cele mai despotice".

S'ar mai putea da și alte exemple de critică acerbă la adresa miniștrilor învățământului. Este un mare merit al revistei că nu se mulțumește să constate lipsurile în învățământ, ci își trimite de fiecare dată săgețile împotriva guvernului reacționar.

Dar nu numai miniștrii sunt demascați și înfierați. „Contemporanul" urmărește putreziciunea dealungul întregului sistem de învățământ, de sus până jos. Corpul de control format în general din elemente corupte nu scapă nici el. In articolul „Câteva din cauzele stricătoare instrucției și desvoltării copiilor" se arată că revizorii tolerează samavolniciile directorilor puși de regimul exploatator (Anul I). Problemei controlului îi este rezervat și un articol special „Despre control în instrucție" (Anul I, Nr. 10). Aci se arată că controlul oficial este cu totul insuficient și că rezultatele constatate de revizori nu corespund stării reale a lucrurilor. Revista propune un control „neoficial" prin asistarea la lecții a „persoanelor particulare, părinți de a-i elevilor sau oricine se interesează de mersul instrucțiunii". Se arată că printr'un asemenea control ar putea fi împiedicați dela acțiunile lor criminale, acei profesori care se dedau „în tihnă, la îndeplinirea funcțiunii de biciuitor public", acei profesori care dorm în clasă, cei care se mulțumesc să citească lecția în loc de a o explica, etc. Un asemenea control este propus și la Universitate. E interesant că studenții sunt îndemnați să viziteze la rândul lor școlile elementare și medii, în cadrul aceluiași control „neoficial". Printre altele se arată că aceasta i-ar ajuta în acelaș timp pe studenții care frecventează cursurile de pedagogie „să vadă până la ce grad se aplică principiile acestui important studiu" (Anul I, pag. 376).

Soluția controlului „neoficial" însemna o formă puternică de protest împotriva învățământului oficial, constituia un îndemn adresat poporului

să se preocupe de problemele şcolare, să lupte pentru îmbunătăţirea învăţământului.

In fruntea şcolilor erau puşi ca directori, elementele cele mai reacţionare. Faptele unor asemenea directori corupţi care fac din şcoală o moşie aducătoare de venituri sunt deasemenea dezvăluite de „Contemporanul". De fiecare dată când se arată o lipsă a şcolii, revista nu uită să precizeze că „vinovaţi sunt acei care cârmuiesc la noi toate".

In 1887, zece ani după înlăturarea jugului turcesc, revista prezintă din nou tabloul şcolii oficiale. „Profesorii fără nici un stimul de a-şi face cursul cum trebue, siliţi a minţi; elevii învăţând ca nişte maşini, spiritul de cercetare înnăbuşit, o adevărată decadenţă intelectuală şi morală! Ieată cum ne pregătiţi ca să ne folosim de binefacerile neatârnărei!..."

Aceste cuvinte ilustrează în acelaş timp starea de nemulţumire a maselor care suportaseră întreaga greutate a războiului pentru independenţă şi care se vedeau acum înşelate în speranţele lor într'o viaţă mai bună.

„Nu tot aşa ar fi dacă poporul ar avea iel puterea de a lua măsuri, de a se îngriji de sănătatea şi fericirea sa, având la comună oameni care să se îngrijească de clasa lor, adecă de poporul nevoiaş!" — scria „Contemporanul" (Nr. 4 din anul 1886).

Critica sistemului de învăţământ reacţionar — făcută de „Contemporanul" — a contribuit la demascarea în faţa maselor a guvernului reacţionar, la trezirea urei maselor împotriva regimului exploatator, jucând astfel un mare rol mobilizator.

Impotriva planurilor de învăţământ, programelor şi manualelor şcolare antiştiinţifice — pentru un conţinut ştiinţific al învăţământului. Propunându-şi să lovească în tot ce împiedeca tineretul să-şi însuşească ştiinţa, „Contemporanul" a pornit o ofensivă puternică împotriva planurilor de învăţământ, a programelor şi manualelor şcolare antiştiinţifice. El a cerut să se elimine din planul de învăţământ, din programe şi manuale tot ce nu corespunde adevărului ştiinţific şi problemelor practice ale vieţii.

Roadele nefaste ale învăţământului reacţionar sunt cu luciditate caracterizate astfel încă din primul an de apariţie a revistei: „Sistemele noastre de instrucţiune sunt aşa de ticăloase încât cineva după ani de frecventare ale cursurilor liceale rămâne fără nicio idee despre lume, şi despre felul cum o explică acum ştiinţa". (pag. 188).

Unul din cele mai întunecate aspecte ale sistemului de învăţământ reacţionar era caracterul său religios. In mai multe articole se semnalează contradicţia din şcoala burgheză, în care copilul capătă la unele materii — uneori — cunoştinţe ştiinţifice, în timp ce la ora de religie fenomenele naturii sunt explicate mistic. Revista scrie: „Pedagogia ne spune însă că baza tuturor cunoştinţelor se capătă în copilărie şi o idee căpătată din această vârstă cu foarte mare greutate se scoate mai târziu din capetele copiilor. Deci, evident că trebue să-i dăm copilului dela început idei ştiinţifice adevărate. Astfel oricine a trecut prin şcoală ştie ce buimăceală a fost în creierii noştri atunci când geologia a venit în contrazicere cu ideile religioase şi cu totul ce ştiam de copii" (Anul I, Nr. 3).

Studiind planul de învăţământ, „Contemporanul" arată că sunt dezvoltate obiectele puţin însemnate şi neglijate cele într'adevăr însemnate. Se critică adesea tendinţa şcoalei oficiale de a îndopa copiii cu clasicism, în pofida cunoştinţelor realiste. Se arată de exemplu că în clasa I-a de liceu

elevii fac patru ore de latină şi numai două de ştiinţe naturale; în clasa a III-a de liceu se adaugă şi greaca.

Zugrăvind dezorganizarea din învăţământ, „Contemporanul" se referă şi la faptul că planurile se schimbă aproape în fiecare an, fără a se îmbunătăţi însă. Chiar din primul an „Contemporanul" scria: „Programele la noi se schimbă ca anotimpurile, ba de multe ori în acelaş anotimp două-trei, încât lasă un haos atât în minţile profesorilor cât şi ale copiilor şi de multe ori s'a întâmplat că au ieşit băieţi din liceu fără să aibe ideie de geologie, căci într'un program geologia era în a VI-a şi elevul era în a V-a, când trece el în a VI-a se schimbă programul şi geologia trece la a V-a!! Iată deci că băiatul cu 7 clase n'are nicio ideie de o ştiinţă ca aceasta! Dar nu e nimic, vom zice, şi-a desvoltat destul inteligenţa învăţând şapte ani latineşte şi vreo patru greceşti şi ...pentru fericirea lui le-a uitat odată cu ieşirea din şcoală" (pag. 691) [1].

Deseori „Contemporanul" analizează just lipsurile ştiinţifice şi pedagogice ale programelor şi formulează cerinţe faţă de diferite programe, în raport cu specificul obiectului respectiv. De exemplu, în legătură cu studiul geografiei: „Studiul geografiei în şcoala primară nu poate avea alt scop general decât acel pe care îl are studiul oricărei alte ştiinţi pentru începători, adică câştigarea în chipul cel mai uşor a unor noţiuni elementare dar exacte despre lucrurile a căror cunoştinţă este necesară pentru a se putea trece la studii mai înalte sau care lucruri au aplicaţie în viaţa de toate zilele". Altă dată se arată importanţa noţiunilor de anatomie şi fiziologie în cadrul programei de zoologie. Analizând programa de ştiinţe naturale „Contemporanul" (Anul II) arată că e bine să începi nu cu definiţiile, ci cu descrierea plantelor şi apoi să treci la generalizări, dând chiar îndrumarea didactică „dela concret la abstract", „dela individual la general" (pag. 407). Se găsesc în „Contemporanul" şi alte îndrumări pe care le putem integra pe drept cuvânt în moştenirea pedagogică progresistă a trecutului nostru.

O dezvoltare mult mai largă este acordată problemei manualelor. Urmând şi în această privinţă exemplul „Sovremennic"-ului lui Cernâşevschi şi Dobroliubov, „Contemporanul" a analizat cu seriozitate manualele timpului, nu numai din punct de vedere al consecvenţei lor ştiinţifice ci şi din acela al valorii lor pedagogice. Această acţiune a fost mult ajutată de faptul că revista ţinea legătura cu un număr de corespondenţi din rândurile cadrelor didactice şi studenţilor, care semnalau erorile întâlnite în manuale şi în cursurile universitare.

Trebue subliniat cu deosebire faptul că revista a fost conştientă de necesitatea socială a acţiunii sale critice curajoase. In numeroase rânduri redactorii au explicat dece se simt obligaţi să demaşte pe autorii manualelor antiştiinţifice care „au făcut o nelegiuire, tâmpind prin lipsă de metodă şi greşeli nemaipomenite în lumea civilizată, o mulţime de tineri nevinovaţi care veneau la şcoală şi ceteau cu respect cărţile cu gând să afle adevărul asupra lumei" (pag. 406, anul II).

Lista manualelor criticate în „Contemporanul" este lungă. Din primul număr se analizează „introducerea în ştiinţele naturale" de B. Nanianu, ale cărui cărţi pline de „monstruozităţi" vor forma ani dearândul preocuparea

[1] „Contemporanul" foloseşte termenul programă în loc de plan de învăţământ.

„Contemporanului". Au fost criticate manuale de geografie şi istorie, de ştiinţele naturale, de aritmetică şi geometrie, etc. Fiecare dintre aceste critici prezintă un mare interes.

De exemplu, revista a analizat lucrarea „Explicări amănunte pentru ortografia română" de Vasile Ionescu, un profesor dela Şcoala Normală, care mai credea în spiritism, în magie şi descântece. Scufundat până peste gât în mocirla idealismului, acesta arăta că singurul mijloc de regenerare a poporului român ar fi o reformă a limbii, care să-i oblige pe români să vorbească cu sunete aspre în loc de sunete moi. „La Germani, afirma scriitorul obscurantist, se observă multe întăriri de sunete, ceeace arată întărirea caracterului, sporirea energiei şi nesuinţa poporului spre cultură... la noi se observă mai mult slăbiri de sunete ceea ce arată slăbirea caracterului şi a energiei... la un popor pornit în decadenţă poate folosi foarte mult o sănătoasă reformă... în scriere şi rostire". Dimpotrivă, arăta el, ortografia schimbătoare îi deprinde pe oameni să nu mai respecte nimic şi... „vai de societatea cu asemenea oameni".

Ironizând această „teorie" — asemănătoare cu a „semanticilor" de astăzi din ţările imperialiste — „Contemporanul" scrie: „Aşa dar utopişti, nişte oameni de nimica, sunt acei care caută îndreptarea poporului în îmbunătăţirea stării lui materiale... ajunge o reformă în limbă şi s'a mântuit. Bucuraţi-vă şi vă veseli-ţi" (Anul I, pag. 340). In acest fel „Contemporanul" demasca clar caracterul de clasă al acestei „teorii".

Nu sunt demascate numai greşelile ştiinţifice. Este criticat deasemeni limbajul neclar sau plin de termeni tehnici neexplicaţi, limba franţuzită care face unele manuale de neînţeles. De exemplu, despre geografia lui Ienescu se afirmă: „Nicăieri nu se vede că autorul s'ar fi silit să fie lămurit şi pe cât se poate mai uşor de înţeles pentru copii, contrafraze franţuzite, cuvinte tehnice, termeni ştiinţifici imposibil de înţeles de copii, etc. se găsesc peste tot în îmbelşugare" (Anul I, pag. 378). Iar despre geografia lui Belortu: „In privinţa limbei am întâlnit tot ce vrai: cuvinte caraghioaze, construcţii sălbatice, fraze greşite, punctuaţie şi ortografie de-ţi vine să fugi în lume" (Nr. 8—9 din 1885).

In legătură cu analiza făcută de „Contemporanul" manualelor timpului trebue să amintim de polemica purtată în câteva numere ale revistei cu marele nostru scriitor Ion Creangă. Felul cum s'a desfăşurat polemica face să crească admiraţia noastră atât pentru poziţia progresistă a „Contemporanului" cât şi pentru Creangă — scriitor al poporului şi pedagog pasionat.

Apăruse în acel timp lucrarea „Invăţătoriul copiilor". Creangă redactase partea literară a acestei lucrări, iar alţi autori partea ştiinţifică. Analizând lucrarea, „Contemporanul" a semnalat grosolane greşeli ştiinţifice dar a apreciat valoarea părţii literare (Anul I, pag. 205). I. Creangă, deşi nu era vizat direct de această critică, a trimis totuşi un răspuns pe care „Contemporanul", credincios tradiţiei sale, l-a publicat în întregime (acelaş an, pag. 278). Răspunsul lui Creangă constitue o pagină de subtilă ironie, care nu exclude autocritica şi care ne ajută să-l înţelegem şi să-l iubim mai mult pe Creangă. Creangă recunoaşte că sunt anumite greşeli în cartea la redactarea căreia a participat; el arată că nu se poate pretinde însă „unui institutor lipsit de mijloace şi de timp" de a fi la curent cu toate descoperirile ştiinţifice. „De aceea rugăm pe criticul nepărtinitor şi conştiincios, să ne puie în vedere îndreptările cuvenite, spre a ţine seama de ele la

ediția viitoare". Cu această ocazie Creangă vorbește despre munca sa de autor didactic: «Multe sudori mi-au curs de pe frunte și multe nopți întregi mi-a risipit cartea „Învățătoriul copiilor" până când am adus-o în stare de a nu da științei decât foarte puțină materie de criticat... Dela 1864 și până astăzi am sacrificat mult din puținul ce am putut câștiga, pe vremile acele, în folosul instrucțiunii de întâia cerință sau școala pentru începători». Mai departe I. Creangă arată că în acest scop s'a străduit să facă o carte „mai apropiată de cerințele pedagogice decât precedentele". Această profesiune de credință a marelui nostru scriitor ni-l arată odată în plus ca pe un luptător, care n'a precupețit niciun sacrificiu pentru ridicarea nivelului cultural al maselor.

Răspunsul „Contemporanului" (pag. 280, anul I) este sever dar din nou plin de admirație pentru Creangă. Aci atitudinea revistei ne amintește poziția pe care cu ani în urmă o avusese „Sovremennic" față de Tolstoi, pe care Cernâșevschi l-a criticat pe plan pedagogic, fără a-i nega însă marile merite literare.

Referindu-se la ceilalți autori ai „Învățătoriului copiilor" revista le scoate în evidență ignoranța: „Acești oameni au nevoe de ani de zile pentru a se descurca pe dânșii de ruginiturile ce le păstrează sub numele de noțiuni de științe naturale și apoi de asemeni de un studiu serios pentru a înțelege cum trebue să fie arătate și în ce șir aceste noțiuni, copiilor din școlile primare". „Păcat că Domnul Creangă, om cu talente admirabile pentru povești și alte lucrări literare pline de spiritul poporului s'a amestecat într'o societate cu oameni fără știință și în acelaș timp plini de pretenții". Concluzia „Contemporanului" este că: „Răspunsul Domnului Creangă, cu toate meritele sale literare, nu apără cât de puțin partea științifică de acuzarea de monstruozitate înspăimântătoare..."

Creangă s'a solidarizat totuși cu autorii părții științifice trimițând „Contemporanului" o declarație în acest sens. „Contemporanul" revine asupra problemei într'o notă întitulată „Generozitatea Domnului Creangă" (Anul I, pag. 339): «Până acum se bucura D-l Creangă de nume de scriitor popular plin de talent, suntem însă siliți de fapte a-i recunoaște și o generozitate vrednică de o mai bună întrebuințare. Inchipuiți-vă că D-sa ne trimite spre publicare o declarație în toată regula că se cunoaște solidar în toate cu D-nii Receanu și Grigorescu... Cine crede însă că D-l Creangă a redactat partea științifică? Desigur că nimeni... Nu vom crede însă nici odată că iubitul autoriu al poveștilor din „Convorbirile literare" are vreo vină din pricina monstruozităților strigătoare la ceriu din „Învățătoriul copiilor", nici că D-l Receanu și Grigorescu au contribuit la meritele părții literare nu vom crede».

Creangă n'a mai răspuns. Este însă un răspuns concludent faptul că la sfârșitul aceluiaș an și la începutul anului următor I. Creangă colaborează cu poezii populare în paginile „Contemporanului".

Dezvăluind inexactitățile din manuale și caracterul nepedagogic al acestora, revista a atras atenția asupra calităților pe care trebue să le îndeplinească un bun manual.

Principala cerință formulată se referă la caracterul științific al manualului. Manualul trebue să cuprindă cunoștințe juste despre lume, în raport cu datele științei contemporane. „Este aproape o crimă a introduce idei false în mințile lesne primitoare ale copiilor" — scrie „Contemporanul".

O altă cerință importantă, este ca manualul să nu cuprindă orice cunoștințe științifice, ci numai acelea prevăzute în programa clasei respective. „O carte didactică, după mine, trebue să cuprindă tot ce este cerut ca să se studieze în clasa în care se predă. Profesorul, prin explicările ce le face, trebue să caute să lămurească cele scrise... dar punctele esențiale, toate desvoltările necesare pentru a fi bine înțelese, toate chestiunile ce se tratează, trebue numaidecât să fie cuprinse într'o bună carte didactică" (Anul I, pag. 77).

„Contemporanul" cere ca manualele să fie alcătuite în raport cu puterea de asimilare a vârstei elevilor cărora li se adresează. Analizând un manual, „Contemporanul" recomandă: „Toate explicările privitoare la aceste lucruri trebuie să fie scoborîte la nivelul înțelegerii elevilor din clasa a II-a gimnazială, adecă trebuie scrise în mod cât se poate mai elementar, cu cuvinte mai mult în limba obișnuită, nerecurgând la termenii științifici decât când este absolut necesar și atunci explicându-i ca să fie bine înțeleși" (Anul I, pag. 51).

„Contemporanul" a insistat adesea asupra faptului că un autor de manuale trebue să cunoască și să respecte principiile didactice.

Redactorii revistei au fost pe deplin conștienți de importanța manualului în procesul de învățământ. Analizând o carte a lui Nanianu, devenit de tristă celebritate în paginile „Contemporanului", revista arăta urmările grave ale unor asemenea manuale: elevii sunt împiedicați să capete cunoștințe științifice, mintea lor este deformată prin noțiuni false, ei pierd gustul de a studia, devin neîncrezători în cunoștințele științifice și prin toate acestea se împiedecă formarea unor oameni care să acționeze în mod conștient.

Cu altă ocazie se subliniază că manualul este important pentru elev, în cazul în care acesta ar lipsi dela școală, sau când nu a înțeles sau a uitat explicațiile profesorului.

Prin bătălia dată cu autorii manualelor științifice, „Contemporanul" urmărea un obiectiv mai larg: să demaște din nou sistemul de învățământ reacționar. Faptul acesta reiese cu ușurință din campania dusă de „Contemporanul" în legătură cu aprobarea cărților didactice.

In Nr. 10 din 1887 „Contemporanul" publică pe 12 pagini articolul „In privința aprobării cărților didactice", în care își exprimă astfel poziția: „Găsim un mare rău în aceea că se cere numaidecât aprobarea ministerială pentru ca o carte didactică se fie introdusă în școli". Articolul arată că în fapt ministerul respinge manualele care n'au fost făcute de partizanii săi politici. In condițiile în care învățământul oficial era în mâinile claselor exploatatoare, poziția „Contemporanului" era justă. Criticându-l pe ministrul Sturza, „Contemporanul" scria: „S'au aprobat și se vor mai aproba monstruozități bune de păstrat la muzee spre desfătarea urmașilor noștri" (Nr. 9 din 1887).

Vorbind despre „neputincioșii oficiali" care judecau manualele didactice în comitetul permanent al ministerului, revista arată că ei nici nu auziseră de Pestalozzi. Invinovățindu-i pe aceștia de faptul că în școli copiii sunt otrăviți cu minciunile din manualele aprobate, „Contemporanul" li se adresa în 1887 cu un accent de revoltă: „Unde vroiți să duceți țara, *patriea,* pe care o aveți totdeauna în gură, când îi vorba de făcut efect, de aruncat colb în ochi ?!..."

Impotriva caracterului dogmatic al învățământului — pentru aplicarea principiilor didactice progresiste. „Oare dascălii noștri primari știu ei să predea după niște metode măcar apropiate de cerințele pedagogiei?" — întreabă „Contemporanul" (Nr. 3 din 1889). Revista a fost preocupată de această problemă și a încercat să ajute cadrele didactice să predea după metode bazate pe principiile didactice progresiste. In multe din numerile sale revista arată că procesul de învățământ se desfășoară astfel încât nu dezvoltă, ci înnăbușă interesul copiilor pentru învățătură, dorința lor de a cunoaște, precum și dezvoltarea gândirii lor. Tocmai deaceea revista a criticat dogmatismul în predare, ca pe un mijloc de abrutizare a tinerei generații și a militat pentru un învățământ intuitiv, pentru însușirea conștientă a cunoștințelor, pentru deșteptarea spiritului activ al elevilor, pentru o sistematizare riguroasă a materialului predat, pentru respectarea particularităților de vârstă și individuale ale elevilor, pentru rolul conducător al învățătorului în procesul de învățământ. In acest fel „Contemporanul" lovea în acelaș timp în ideologii burghezi, cosmopoliți, care căutau să răspândească teoriile reacționare ale lui Herbart în rândurile cadrelor noastre didactice. Am văzut că Titu Maiorescu a fost un răspânditor al herbartismului. Un an înainte de apariția „Contemporanului", apăruse „Pedagogia" lui I. Popescu, care făcea apologia herbartismului. Borgovanu — pe care Caragiale l-a imortalizat în figura lui Rostogan — răspândea deasemenea otrava herbartismului, aplicând treptele formale cu o rigiditate care îl făcuse ridicol în toată țara. Discuțiile despre herbartism erau în toi în presa burgheză. „Contemporanul" arată însă că asemenea discuții sunt sterile și cere aplicarea principiilor didactice care constitue cea mai prețioasă moștenire pedagogică a trecutului.

„Ghibăciea în predare are mare însemnătate mai cu seamă în desvoltarea și perfecționarea inteligenței și a tuturor facultăților intelectuale ale școlarilor. Școala nu are menirea de a propaga cetirea, scrierea și socotirea ci și de a face pe om inteligent și cu judecată". (Anul VII, pag. 472—473).

Revista a criticat mereu pe cei care nu iau în seamă „chipul cum trebue să fie date copiilor cunoștințele", pe cei care „strică mintea" copiilor, impunând „în mod catehetic și fără nicio metodă învățarea pe de rost a unor lucruri absurde și în orice caz neînțelese" (Anul I, pag. 257).

Cei dela „Contemporanul" erau conștienți că scopul arătat mai sus, scopul de a da cunoștințe dar și de a deștepta gândirea elevilor, nu poate fi ajuns decât dacă procesul de învățământ pornește dela izvorul inițial al cunoașterii — percepția — dacă se aplică deci principiul intuiției. Așa se explică vehemența cu care erau atacați autorii de manuale și profesorii care nerespectând acest principiu, împiedicau tânăra generație să-și însușească în adâncime știința. Analizând o carte de geometrie, „Contemporanul" recomandă experiențe și exerciții practice prin care elevii să se ridice la noțiunea de suprafață sau de volum. Revista cere și altor autori să folosească exemple concrete, după cum cere profesorilor să folosească metode ca excursia, demonstrarea materialului didactic, etc. In analiza unui manual de geografie, în anul I, „Contemporanul" afirmă: „Pentru a face pe copii să învețe cu plăcere geografia și să înțeleagă ceva din ea, ar trebui mijloace suficiente pentru a întreprinde voiajuri prin munți, pe la cursuri de apă...". In continuare autorul cere folosirea de material didactic special, de tablouri geografice, dar constată că „pentru moment aceste lucruri sunt considerate ca visuri".

Nu întâmplător redactorii „Contemporanului" dau o mare atenție cerinței ca elevii să-și însușească materia în mod conștient și activ. Predarea mecanică a materiei, fără a se face apel la înțelegerea și activitatea elevului — iată unul din modurile prin care școala burghezo-moșierească îi împiedeca pe copii să-și însușească în profunzime știința și să înțeleagă în mod materialist lumea. Revista a criticat adesea „rutina pedagogică", pe profesorii care predau mecanic, manualele care îndeamnă la un învățământ mecanic și duceau la „desgustul de carte" și „năucirea elevilor".

Un curs universitar compilat atrage în „Contemporanul" următoarea observație: „Dacă profesorul nu cugetă la ceea ce a citit, cum va cugeta elevul? Studenții nu devin decât niște mașini intelectuale precum e și profesorul lor" (Anul I, pag. 184). Cu multă ironie revista îi propune lui Ureche, ministrul învățământului, să înlocuiască asemenea catedră cu „fonografe" (pe vremea aceea veniseră la Iași primele fonografe). Ceeace „Contemporanul" scria în bătaie de joc în 1881, cer astăzi în mod serios „pedagogii" din S.U.A. Este cunoscută propunerea acestora de a se înlocui unele cursuri universitare prin... plăci de patefon.

Foarte numeroase sunt cazurile în care „Contemporanul" critică învățământul dogmatic care „îngreuie memoria elevilor și bugetul Statului" (Anul I, pag. 173). Demascând scopul unui asemenea învățământ, revista constată cu amară ironie: „nu este mijloc mai potrivit pentru a ridica inteligența unui popor".

Dând îndrumări pentru asigurarea însușirii conștiente și active, „Contemporanul" scrie: „Profesorul va trebui să înceapă cu lucrurile, științele și fenomenele cele mai cunoscute, el va căuta să deștepte în copii curiozitatea așa ca să caute ei singuri a-și face idei despre cele privite, îi va conduce cu mare băgare de seamă dela cunoscut la necunoscut, dela concret la abstract, dela fenomene la legi și la cauzele lor, etc." (Anul I, pag. 206). Din acest citat rezultă și faptul că rolul conducător, în procesul de învățământ, trebue să fie deținut de învățător.

Foarte mult se insistă asupra cerinței respectării particularităților de vârstă ale copiilor, asupra accesibilității materialului predat. „In privința geografiei... trebuie o mare artă, o cunoștință profundă a naturii copilului, pentru a-l putea face să capete noțiunile necesare despre pământ" — scrie revista.

In multe articole se reflectă grija pentru însușirea temeinică a materiei. Se arată că aproape toate cunoștințele învățate sunt uitate de elevi, deoarece sunt căpătate mecanic, nesistematic, izolate unele de altele și rupte de concret.

Se subliniază deseori că elevii trebue să capete cunoștințele nu de dragul cunoștințelor, ci pentru a le folosi în practică. Se aduc exemple de elevi care au învățat regulile la aritmetică sau anumite principii la fizică, dar sunt incapabili să le aplice.

„Contemporanul" a dovedit că metodele dogmatice educă „o societate de oameni care vor face toate cele din obiceiu, fără a-și da seama de cele ce fac" (Anul I, pag. 151).

Tocmai pentru a lupta împotriva acestui scop al școalei burgheze, a ridicat „Contemporanul" problema respectării principiilor didactice progresiste.

Impotriva educației în spiritul moralei burgheze — pentru formarea unor apărători ai dreptății poporului. „Contemporanul" are meritul de

necontestat de a fi demascat morala decadentă a claselor exploatatoare, de a fi arătat esența ei de clasă și de a fi desvăluit cum se întinde putreziciunea prin educarea tineretului în spiritul unei asemenea morale. Această critică era legată de ideia că răspândirea moralei burgheze este o piedică în formarea unor adevărați cetățeni, unor adevărați „apărători ai celor asupriți" (Nr. 8—9 din 1885).

Criticând morala burgheză se arată că în societatea timpului „scopul principal este numai câștigul" și că „oamenilor cu avere aurul le-a oțelit inima, după cum cărbunele oțelește fierul" (anul I, pag. 604, 609). In această societate „totul se mărginește la îndestularea burtei... nimeni nu-și mai lasă azi treburile pentru a apăra dreptatea și adevărul". Aceste cuvinte, pe care le găsim în paginile din anul II al revistei, constitue nu numai o demascare a moralei burgheze, dar și un îndemn către oamenii cinstiți de a lupta pentru dreptate și adevăr.

Depravarea sexuală este o latură a moralei feudalo-capitaliste pe care „Contemporanul" o demască viguros. Referindu-se la căsătoria burgheză, „Contemporanul" arată că se face „nu din iubire, ci din interes" și o compară pe drept cuvânt cu prostituția.

In numeroase rânduri „Contemporanul" a demascat șovinismul și cosmopolitismul propovăduit de clasele exploatatoare.

In același timp este combătută educația în spiritul unei asemenea morale. Astfel, în anul I, citim: „Educația morală ce capătă azi copiii este destul de rea. Să mai spunem cum e? de prisos... vom arăta numai care sunt efectele ei: depravarea, egoismul, șarlatănia, maxima că orice mijloc e bun pentru a ajunge la scop".

Revista arată că întreaga desfășurare a muncii în școală infiltrează copilului morala interesului egoist: „Băiatul din școală se deprinde a copia pentru a căpăta note, pârește pe colegul său pentru a căpăta iubirea profesorilor, se deprinde cu lingușirea celor mari... desigur că o asemenea educație e menită a tâmpi și a înjosi caracterul" (pag. 694).

Favoritismul, „nepotismul" care domnea în școală și efectele lui nefaste, sunt demascate fără cruțare.

Arătând că „copiii sunt crescuți în servilismul cel mai desăvârșit", revista arată cum copilul este răsplătit numai atunci când se arată supus și lingușitor.

Ni se arată deasemenea felul în care copilul din clasele exploatatoare e învățat de mic cu cruzimea bestială, cu tirania, cu trădarea, cu înșelătoria. Părinții unor asemenea copii, arată revista, socotesc că odrasla lor are un suflet viteaz dacă înjură pe un țăran care nu se poate apăra. In sfârșit, ni se arată cum fetele din familiile „culte" (adică din clasele oprimante) sunt educate numai în scopul de a le face capabile să cucerească un bărbat bogat.

Revista cere dimpotrivă „o educație mai serioasă, o purtare energică, bazată pe adevăr și pe simțiri bune" (Anul IV, pag. 248). „Contemporanul" a cerut oamenilor muncii să facă din fiii lor luptători revoluționari, „iubitori de dreptate", instruiți, energici, cu orizont larg, care „să nu plece spinarea", care să lupte împotriva „tuturor impilărilor", care să lupte „pentru fericirea omenirii", pentru „adevărata societate omenească în care să domnească dreptatea, frăția, moralitatea".

„O mamă are în mână copilul, de educația ce i va da atârnă în mare parte ca el să fie un om energic, iubitor de dreptate, cu sentimente alese

sau un om deprins a pleca spinarea înaintea fiecăruia", scrie „Contemporanul". In acest fel revista făcea atent pe fiecare om cinstit de răspunderea pe care o are în educarea copiilor săi.

•

Grija şi dragostea pe care oamenii muncii o poartă copiilor se reflectă în paginile „Contemporanului" şi prin lupta înverşunată dusă împotriva metodelor barbare de terorizare a copilului în şcoală. In acest fel, revista loveşte din nou în pedagogia herbartiană în care-şi găseau o justificare teoretică acei care schingiuiau copiii fără milă. In acest aspect al activităţii revistei se vede clar influenţa articolelor lui Dobroliubov, care în „Sovremennic" luptase împotriva pedepselor corporale din şcoala ţaristă.

Bătaia este denunţată în mai multe articole care se referă la cazuri concrete. De larga răspândire a pedepselor corporale în şcoală revista îl face răspunzător, pe drept cuvânt, chiar pe ministrul învăţământului. Mai mult decât atât, folosirea bătăii în şcoală este legată de caracterul orânduirii exploatatoare care se menţine prin mijloace de represiune: bătaia la poliţie, bătaia în armată, etc.

In anul I, Nr. 9, sub titlul „Bătăi în şcolile primare", sunt descrise cruzimile învăţătorului T. Mărdărescu, unul dintre „călăii mascaţi sub numele de luminători ai tinerimii", care foloseau bătaia drept unică „metodă didactică". Arătând că autorităţile tolerează asemenea „başibujucii", revista întreabă: „cred dumnealor că asemenea mijloace de educaţie vor produce oameni morali şi cetăţeni care să-şi cunoască drepturile şi să nu plece spinarea înaintea tutulor impilărilor?" (pag. 337).

Deosebit de important este articolul publicat în anul II al revistei: „Civilisaţia engleză şi biciuirea fetelor", în care se arată că „viaţa şi civilizaţiea engleză cea atât de lăudată" nu exclude deloc bătaia în şcoală. Lovind în cei care se ploconeau cu slugărnicie în faţa metodelor folosite în şcolile apusului burghez, revista scria: „Mulţi sînt oamenii lesne crezători care-şi închipue că civilisaţia cea mai mare se află în Angliea şi cu toate acestea ce ticăloşii nu ne arată oamenii iubitori de adevăr care au căutat să cunoască viaţa engleză... Acuma vom face cunoscut cetitorilor noştri că în Anglia, în cele mai bune şcoli, se biciuesc tâlhăreşte băieţii şi fetele... Apoi să nu credeţi că bătaea ieste aşa o glumă, se bate până ce curge sângele, cu vergi!!". In continuare „Contemporanul" descrie pe pagini întregi cazuri cutremurătoare de bătae sălbatecă în şcolile englezeşti — fără a uita să lege aceasta de situaţia din armata engleză: „Să nu uităm că în armata engleză se obişnueşte de asemenea bătaea cu biciul şi anume cu un biciu cu nouă pene (vestita mîţă cu nouă cozi)!".

Intorcându-se la situaţia din ţara noastră revista adaugă, biciuindu-i din nou pe cei ce se ploconeau în faţa apusului: „Se bate destul de bine, nu ne lipseşte mult şi vom ajunge pe englezi, mai ales că, cum oricine ştie, înnaintăm de o bucată de vreme cu paşi repezi pe calea propăşirei". Se arată că în şcolile noastre copiii sunt bătuţi cu vergi, urechiaţi, li se smulge părul, li se strămută fălcile, „dar ni se pare că n'am ajuns la desăvârşirea englezească de a bate pe gol".

In numerele ce au urmat revista a continuat să numească metodele de terorizare ale copilului „metode engleze şti". De exemplu, în articolul „Bătae în şcoală", publicat tot în anul II, citim: „In sfârşit se face lumină, începe

a se vedea că și în gimnaziu se întrebuințează metode englezești sau de-ale d-lui Mărdărescu".

In articolul „Scandalul dela seminariu" din anul I, Nr. 17, după ce se denunță noi cazuri de maltratare a copiilor, se arată: „Nu credem că se va putea sfârși cu această stare de lucruri pe câtă vreme părinții vor îngădui ca copiii lor să fie bătuți, pe câtă vreme nu vor avea curajul de a se jelui în contra călăilor și de a-și căuta dreptate pe o cale sau pe alta".

Ca și atunci când a fost vorba de problema controlului, revista face apel direct la intervenția părinților și în general a oamenilor muncii. Părinții sunt sfătuiți să-și caute singuri dreptate, ceeace în condițiile în care aparatul de stat corupt era în slujba asupritorilor, însemna a mobiliza masele la lupta împotriva regimului. Dealtfel la aceeași soluție se ajunge și în încheierea articolului „Civilizația engleză și biciuirea fetelor": „Orice strigări și rugăciuni către guvern spre a opri stricarea copiilor și a-i scoate din ghearele desfrânaților, vor rămâne zadarnice. Totul atîrnă dela părinți, ajute-se singuri".

Impotriva cadrelor didactice corupte — pentru un educator în slujba poporului. „Contemporanul" a luptat să-i lămurească pe învățătorii și profesorii cinstiți că locul lor este alături de popor, a luptat să ridice nivelul lor ideologic și profesional și a luptat pentru a strânge în jurul său cadrele didactice înaintate.

Lupta pentru promovarea unui nou tip de educator e dusă în primul rând prin biciuirea fără milă a moravurilor răspândite în rândurile unei părți a cadrelor didactice, care slujea conștient sau nu regimul exploatator.

In „Contemporanul" au fost demascate gravele abateri dela adevărul științei pe care le comiteau unii profesori, otrăvind tânăra generație cu idealism și misticism. „Mii de monstruozități se spun de pe catedre" (Anul I, pag. 188).

In „Contemporanul" sunt demascați profesorii care bat cu cruzime, „bătăușii", „criminalii", „călăii" — cum îi numește revista; sunt demascați profesorii care predau mecanic, care nu respectă principiile didactice progresiste, și-i împiedecă astfel pe copii să-și însușească cunoștințe științifice.

Sunt deasemeni demascați profesorii care fac negoț cu notele, precum și cei care se desinteresează de munca lor, care fac „absențe nemotivate cu carul, recreații cât se poate de lungi, intrarea în clasă de mântuială" (Nr. 4 din 1889).

Sunt demascați profesorii ignoranți, care capătă distincții și decorații pentrucă-l încarcă cu laude pe ministrul învățământului.

Nici moravurile profesorilor universitari reacționari nu sunt cruțate. „Știm din nenorocire că universitățile sunt pline de tot felul de oameni plini de pretenții și seci de știință" (Anul I, pag. 330). Revista dă numeroase exemple de profesori universitari numiți prin protecție, de profesori care și-au plagiat, cuvânt cu cuvânt, lucrările, de profesori care vin la universitate numai pentru a semna condica. In primul an, „Contemporanul" publică o spirituală nuvelă, în care prezintă dezbaterile unui imaginar congres al plagiatorilor demascați. Revista arată că de situația din învățământul superior sunt vinovate autoritățile care protejează pe pseudo-savanți, pe plagiatori și chiulangii.

Demascând „astă nouă boierime științifică", plină de îngâmfare, revista scrie: „Hei iluștrilor! Ceeace ne-ați adus din Franția și din Germa-

niea nu ieste ceeace face gloria ştiinţifică a acestor ţări. Ne-aţi adus ştiinţa oficială, pretenţiunile pedante..." (anul II, pag. 342). In acest fel „Contemporanul" arată încă odată adevărata faţă a cosmopoliţilor care importă din cultura apusului tot ce este mai reacţionar.

Lovind în cadrele didactice care slujeau reacţiunea, „Contemporanul" a luat în acelaş timp apărarea cadrelor didactice cinstite, progresiste, care constituiau majoritatea şi care sufereau opresiunea regimului burghezo-moşieresc. „Corpul profesoral luat în totalitate este mult mai la înălţime decât multe alte corpuri de funcţionari din ţara noastră" — scria „Contemporanul".

Intr'un articol publicat în 1888 se arată cum profesorii care nu sunt agreaţi de guvern sunt permutaţi şi cum cei care au protecţie capătă funcţii mai înalte în învăţământ.

Revista a cerut inamovibilitatea învăţătorilor „căci atunci nu ar mai fi la capriciul primarilor, proprietarilor şi revizorilor abuzivi, cari de multe ori lasă pe drumuri tocmai pe învăţătorii buni şi capabili". Aceste cuvinte ne evocă soarta grea a învăţătorimii sub regimul burghezo-moşieresc.

Revista a cerut ca revizorii şcolari să fie numiţi prin concurs, dintre cei mai buni institutori, în urma unui serios examen la care să se verifice şi cunoştinţele de pedagogie.

Revista a propus măsuri de pregătire a cadrelor didactice, cerând să aibă loc în acest scop consfătuiri lunare între învăţătorii din aceeaşi localitate.

„Contemporanul" a fost legat, prin activitatea sa, de învăţători şi profesori. Unii dintre redactorii revistei erau studenţi sau profesori excluşi din învăţământ pentru atitudinea lor progresistă. Acţiunea revistei era ajutată de corespondenţi voluntari din şcoli şi universităţi. Studenţii trimiteau revistei informaţii asupra cursurilor plagiate sau asupra situaţiei din facultate. In anul II, Nr. 6, este publicată declaraţia unui absolvent a patru clase normale din Iaşi, care demasca fărădelegile directorului şcoalei respective. Revista ţinea legătura şi cu învăţătorii. In anul I citim în rubrica „corespondenţă: „Domnul institutor sătesc care ne-a trimis o însirare a relelor care bântuie pe profesorii săteşti şi şcoalele rurale, să primească mulţumirile noastre. In curând ne vom ocupa de o chestiune aşa de însemnată" (pag. 380). In anul următor, un institutor din Roman a trimis revistei nişte observaţii cu privire la felul în care manualele de geografie din acel timp falsificau unele date despre judeţul Roman.

Toate acestea ne prezintă „Contemporanul" ca pe o tribună a cadrelor didactice, ca pe un prieten şi educator al educatorilor.

„Contemporanul" — revistă a cercurilor socialiste din a 9-a decadă a secolului trecut — luptând împotriva ideologiei reacţionare pusă în slujba regimului burghezo-moşieresc, s'a străduit să arate oamenilor muncii cauzele mizeriei şi ignoranţei lor.

Militând pentru realizarea integrală a revendicărilor general-democratice în domeniul învăţământului, „Contemporanul" a dezvăluit caracterul de clasă al învăţământului oficial, care îi împiedica pe copii să-şi însuşească ştiinţa, care urmărea să rupă tineretul de lupta oamenilor muncii. Revista a demascat conţinutul antiştiinţific şi metodele dogmatice şi sălbatice folosite în acest scop în şcoală; ea a demascat deasemeni teoriile pedagogice reacţionare pe care exponenţii claselor exploatatoare le importau tocmai pentrucă slujeau scopurilor lor.

„Contemporanul" a luptat pentru educarea unor oameni care să-şi iubească poporul şi să lupte pentru fericirea poporului. Recomandând mijloacele de formare a unor asemenea luptători, revista a folosit cele mai înaintate date ale pedagogiei cunoscute până atunci. Revista a dovedit că oamenii muncii pot şi doresc să înveţe, dar sunt împiedicaţi de condiţiile de viaţă din societatea exploatatoare.

Acţiunea pornită de „Contemporanul" a avut un larg răsunet în rândurile oamenilor muncii şi în partea progresistă a intelectualităţii, îndeplinind un important rol educativ. Rechizitoriul şcoalei timpului făcut în paginile „Contemporanului" a fost una din formele luptei de clasă împotriva odioasei coaliţii burghezo-moşiereşti.

Au trecut ani mulţi şi grei până când să fie realizate dezideratele pentru care a luptat „Contemporanul". In aceşti ani clasa muncitoare a luptat şi — sub conducerea partidului — a învins. Realitatea vie a învăţământului nostru, depăşeşte în faptă ceeace puteau visa cercurile socialiste acum trei sferturi de veac. Apuse sunt pentru totdeauna vremurile când şcoala era o unealtă a claselor exploatatoare.

Şcoala nouă, a Republicii noastre populare, e în plină înflorire. Rezultatele anului şcolar care a trecut au dovedit o serioasă creştere a nivelului instructiv-educativ al învăţământului. Ca o stea călăuzitoare stă în faţa cadrelor noastre didactice minunata experienţă a şcolii sovietice, cea mai înaintată din lume. Sprijin continuu găsesc învăţătorii şi profesorii noştri în pedagogia sovietică, ridicată pe fundamentul de granit al marxism-leninismului.

Noi am dărâmat edificiul putred al învăţământului burghez, dar au mai rămas încă în conştiinţa unor cadre didactice resturi ale mentalităţii din vechea şcoală. Mai există — acestea fiind, ce-i drept, cazuri izolate — învăţători şi profesori care mai folosesc pedepse corporale, care n'au încredere în posibilităţile copiilor, care predau după metode dogmatice, care mai au manifestări de tipul celora pe care le-a denunţat la timpul său „Contemporanul". Asemenea rămăşiţe ale influenţei burgheze constitue spărturi în frontul nostru pedagogic prin care încearcă să se strecoare influenţa ideologiei reacţionare din ţările imperialiste.

Luptând cu hotărîre pentru înflorirea învăţământului nostru şi împotriva oricărei influenţe a ideologiei pusă în slujba exploatatorilor, găsim îndemn şi sprijin în tradiţiile progresiste ale pedagogiei noastre, pe care le-a reprezentat cu cinste, la vremea sa, „Contemporanul".

Colectivul catedrei de Istoria Pedagogiei
a Facultăţii de Pedagogie dela Universitatea C. I. Parhon

Al IV-lea Festival Mondial al Tineretului şi Studenţilor, prilej de intensificare a muncii de educare a elevilor în spiritul luptei pentru pace

SOTU PETRE
şef-adj. al secţiei Tineretului Şcolar din CC al U.T.M.

Hotărîrea Consiliului F.M.T.D. de a se convoca cel de al IV-lea Festival Mondial la Bucureşti, a stârnit un puternic entuziasm în rândurile tineretului din lumea întreagă. In numeroase ţări ale lumii au luat fiinţă Comitete Naţionale de pregătire a Festivalului. In Austria, Marea Britanie, Argentina, Birmania, Africa de Sud, Franţa, fără să mai vorbim de ţările de democraţie populară, tineretul a organizat festivaluri culturale şi sportive premergătoare Festivalului Mondial. S'a desfăşurat o vie activitate de strângere a fondurilor necesare pentru deplasarea la Bucureşti a tinerilor din ţările capitaliste şi din colonii.

Vestea organizării la Bucureşti a celui de al III-lea Congres Mondial şi al IV-lea Festival Mondial al Tineretului şi Studenţilor pentru pace şi prietenie a umplut de bucurie inimile tuturor tinerilor — şi în special a utemiştilor — de pe întreg cuprinsul ţării.

Tineretul nostru, crescut şi educat cu grijă părintească de partid în spiritul patriotismului fierbinte şi al internaţionalismului proletar, în spiritul muncii paşnice, creatoare, a ştiut că acest mare eveniment, fără precedent în ţara noastră, va constitui un minunat prilej de înfrăţire între tinerii de pretutindeni, de consolidare a celui mai de preţ bun al popoarelor „Pacea".

Călăuzit de cuvintele marelui Stalin: „Pacea va fi menţinută şi consolidată, dacă popoarele vor lua în propriile lor mâini cauza menţinerii păcii şi o vor apăra până la capăt" — tineretul patriei noastre luptă şi munceşte cu abnegaţie în întreprinderi, în fabrici, pe ogoare şi în şcolii pentru a fi cât mai folositor patriei. Avântul tineretului nostru a crescut şi mai mult în urma Hotărîrii Plenarei a IX-a şi a Apelului C.C. al U.T.M. cu privire la organizarea Congresului şi Festivalului Mondial al Tineretului. Mobilizat de organizaţiile de bază U.T.M., tineretul nostru a dus în acest scop o muncă entuziastă pentru a fi la înălţimea încrederii acordată de tineretul mondial.

Cu deosebit interes a fost urmărită, de către milioane de tineri din întreaga lume, munca de pregătire pe care tinerii noştri din toate sectoarele de activitate — sub îndrumarea organizaţiei U.T.M. — au desfăşurat-o în întâmpinarea Festivalului. Succesele repurtate în producţie, pe ogoare şi în urma examenelor de sfârşit de an şcolar, sunt dovada avântului cu care tineretul nostru a ştiut să-şi respecte angajamentele luate în cinstea Congresului şi Festivalului Mondial al Tineretului.

★

Elevii şcolilor noastre s'au pregătit intens pentru închiderea cu succes a anului şcolar. Răspunzând cu entuziasm lozincii lansate prin Apelul C.C. al U.T.M. *„Elevi şi studenţi! învăţaţi cu hărnicie, ridicaţi la maximum procentul de promovaţi la examene"*, organizaţiile de bază U.T.M. din şcolile medii au mobilizat — în cinstea Congresului şi Festivalului Mondial al Tineretului — pe toţi elevii, pentru a-şi spori eforturile în vederea însuşirii ştiinţei, tehnicii şi culturii înaintate.

Rolul mobilizator al organizaţiilor de bază U.T.M. din şcolile medii s'a manifestat cu tărie imediat după apariţia Apelului C.C. al U.T.M. cu privire la Festival. Ele au început o muncă susţinută de agitaţie, punând în centrul preocupării elevilor pregătirea pentru examenele de sfârşit de an. In adunările generale ale organizaţiilor de bază U.T.M. şi în adunări deschise pe şcoală, s'a analizat mersul învăţăturii, s'au dezbătut normele de trecere a examenelor, precum şi răspunderea de a lupta pentru obţinerea de către elevi a celor mai bune calificative. Majoritatea organizaţiilor de bază U.T.M. au realizat, cu ajutorul corpului didactic şi sub îndrumarea organizaţiilor de partid, o justă planificare a timpului în perioada recapitulării materialului predat şi a sintetizării lui pentru examene. Deasemeni, s'a dat o atenţie deosebită pregătirii elevilor rămaşi în urmă la învăţătură, aşa încât majoritatea lor să se poată prezenta cu bogate şi temeinice cunoştinţe la examen.

O contribuţie însemnată în pregătirea examenelor a adus alegerea delegaţilor pentru Festival şi prelucrarea Apelului C.C. al U.T.M. cu privire la sarcinile care revin tineretului în vederea întâmpinării Congresului şi Festivalului Mondial al Tineretului şi Studenţilor. Pretutindeni bucuria s'a concretizat prin angajamentele luate de a întâmpina acest mare eveniment cu realizări concrete în domeniul însuşirii ştiinţei şi culturii socialiste, de a deveni cadre bine pregătite pentru construirea socialismului, de a lupta cu perseverenţă pentru apărarea cuceririlor regimului nostru democrat popular, pentru apărarea păcii. Şi rezultatele n'au întârziat să se arate. Angajamentele s'au oglindit în entuziasmul cu care s'au pregătit pentru examene şi în rezultatele obţinute la încheerea anului şcolar.

Numărul elevilor promovaţi a crescut faţă de anul precedent; clase şi ani în întregime au trecut cu elevi promovaţi, ca: anul IV A dela Şcoala Pedagogică Educatoare şi Pedagogică Învăţătoare Nr. 2 din Bucureşti, clasele a IX-a A şi a X-a B dela şcoala medie de băieţi din Bacău.

Utemiştii din şcoli sunt în primele rânduri ale elevilor care învaţă bine; ei sunt pildă de perseverenţă în lupta pentru însuşirea materiilor predate. Toate utemistele dela Şcoala Pedagogică din Oradea au intrat în examene promovate. Mulţi utemişti au obţinut calificative foarte bune sau nota 5. Majoritatea cadrelor de conducere ale organizaţiei noastre din şcolile medii sunt exmeple vii, obţinând rezultate bune la învăţătură şi examene. Astfel, eleva utemistă Bârlă A. din anul IV dela Şcoala

Pedagogică Fete Oraşul Stalin, în lucrarea „Influenţa folclorului în operele scriitorilor Vasile Alecsandri, Mihail Eminescu, Ion Creangă şi Gheorghe Coşbuc", prezentată la examenul de absolvire, a dovedit un înalt nivel de cunoştinţe ştiinţifice şi un înalt nivel ideologic. Şi exemplele de eleve foarte bine pregătite se pot înmulţi cu elemente ca: secretara U.T.M. Gheorghevici M. dela Şcoala Pedagogică fete Vaslui, Bujoreanu L., secretara U.T.M. dela centrul şcolar 5, 7, 8 din Bucureşti, etc.

Cadrele didactice au folosit Festivalul ca un minunat prilej de educare a elevilor în spiritul luptei pentru pace. Mulţi profesori şi învăţători au căutat ca în orele de limba română, limba rusă, istorie, geografie, să educe la elevi spiritul patriotismului socialist şi al internaţionalismului proletar, să cultive sentimentul de prietenie şi dragoste faţă de popoarele şi tineretul Uniunii Sovietice. Astfel, la lecţiile de recapitulare despre patriotism şi internaţionalism, tovarăşa profesoară de pedagogie dela Şcoala Pedagogică de Invăţătoare Cluj, a vorbit despre lupta pentru pace dusă de tineretul din întreaga lume; ea a dat exemple de solidaritate a tineretului din ţările capitaliste cu tineretul din colonii.

Deasemeni, în lecţiile lor, au popularizat Festivalul şi au căutat să trezească elevilor dragostea pentru tineretul lumii care luptă pentru pace şi prietenie: profesoara de limba rusă dela Şcoala Pedagogică de Educatoare Cluj, profesoara de limba română dela şcoala de 10 ani Ploeşti, etc.

Dacă la toate lecţiile profesorii au găsit prilej de popularizare a Festivalului, aceasta s'a putut face cu atât mai mult la lecţiile de geografie. Profesorii au arătat dela ce distanţe vin tinerii la Bucureşti, cum nu-i împiedică nici un obstacol pentru a veni în capitala patriei noastre să-şi unească vocile şi gândurile şi să arate celor ce urmăresc să dezlănţue o nouă vărsare de sânge, că tineretul iubeşte viaţa, că el nu va purta armele distrugătoare.

Având drept îndrumare Hotărîrea C.C. al P.M.R. cu privire la măsurile de îmbunătăţire a agitaţiei politice în rândul oamenilor muncii, cât şi Apelul C.C. al U.T.M. în legătură cu Congresul şi Festivalul Mondial al Tineretului, organizaţiile de bază U.T.M. din şcolile medii, sub conducerea comitetelor regionale, raionale şi orăşeneşti U.T.M., au desfăşurat o intensă muncă de agitaţie şi de popularizare a însemnătăţii Festivalului prin orele de informare politică, gazete de perete închinate Festivalului, presa locală şi staţiile de radioamplificare.

Fiecare şcoală, fiecare clasă, în cinstea Congresului şi a Festivalului Mondial al Tineretului, a făcut din examene un prilej de sărbătoare. Peste tot se vedeau flori, ghirlande, panouri de onoare cu elevii fruntaşi la învăţătură, fotomontagii, colţuri ale Festivalului şi lozinci cu caracter mobilizator, ca: „Să întâmpinăm Festivalul cu noi succese în învăţătură", sau „In cinstea Festivalului să ridicăm la maximum numărul de promovaţi".

Toate acestea dovedesc că pregătirile pentru Congres şi Festivalul Mondial al Tineretului şi Studenţilor au stârnit un mare entuziasm în rândurile elevilor. Incheind cu succes anul şcolar, lichidând la maximum procentul de rămaşi în urmă şi de repetenţi, elevii au întâmpinat Festivalul cu o contribuţie de seamă în lupta generală a tineretului pentru apărarea păcii.

In cinstea Congresului şi Festivalului, în afară de munca pe tărâmul învăţăturii, mii de elevi au fost antrenaţi la întrecerile în domeniul muncii literare, artistice şi a culturii fizice şi sportului. Concursurile în aceste domenii au trezit şi mai mult interesul elevilor faţă de problemele ştiinţi-

fice şi de cultură generală. Rezultatele obţinute în urma concursului literar au dezvoltat şi mai mult la elevi gustul pentru citit şi au influenţat direct asupra examenelor de limbă şi literatură română. La concursul literar organizat în cinstea Festivalului au participat peste 140 eleve dela şcoala medie de 10 ani fete din Oraşul Stalin. Veronvschi V. din clasa IX-a şi Popiţă L.. care au prezentat cele mai bune lucrări la concurs, au prezentat şi cele mai bune lucrări la examen. Acelaş fapt s'a petrecut şi cu numeroşi elevi dela şcoala medie mixtă de 10 ani din oraşul Piteşti.

Învăţătorii şi profesorii nu s'au mărginit numai la cadrul lecţiilor pentru a face din pregătirile pentru Festival prilej de educare a elevilor în spiritul internaţionalismului proletar şi al luptei pentru pace. Ei au dat un puternic sprijin organizaţiilor U.T.M. pentru organizarea concursurilor artistice. Numai datorită acestei strânse colaborări între cadrele didactice şi organizaţiile U.T.M. din şcoli, au putut fi antrenate în întreaga ţară sute de formaţii artistice şi culturale de amatori. In capitală au fost antrenate 45 şcoli medii, care au participat la concurs cu echipe de teatru, dansuri, coruri, orchestre, recitări, solişti, etc. Elevii care fac parte din aceste ansambluri de artişti amatori şi-au îmbogăţit repertoriile şi au ajuns să înţeleagă mai bine bogatul şi minunatul folclor al poporului nostru.

Printre şcolile care s'au evidenţiat în mod deosebit cu echipe de artişti amatori se numără Şcoala Pedagogică germană mixtă din Sighişoara — care a obţinut premiul I pe regiune — şi Şcoala Pedagogică Nr. 2 Bucureşti, care a fost evidenţiată de comisia de organizare a concursului din Capitală.

In întâmpinarea Festivalului un loc important l-a ocupat munca de educaţie fizică. Pe stadioane, în bazine, pe terenuri sportive, mii şi mii de elevi au depus toate eforturile pentru ridicarea măestriei sportive. Tot mai mulţi elevi au participat la concursurile pentru trecerea normelor Complexului G.M.A. Numai şcoala medie de 10 ani I. L. Caragiale Bucureşti, în cinstea Festivalului, a mărit numărul purtătorilor insignei G.M.A. cu încă 160 elevi.

In pregătirile ce s'au făcut de către organizaţiile de bază U.T.M. din şcoli, în vederea participării la cele 500 de spectacole naţionale şi internaţionale, se oglindesc cele mai bune tradiţii culturale ale poporului nostru. Şi eforturile lor au fost încununate de succes: la concursurile literare, pe stadioane, în bazine şi săli de sport, elevii fruntaşi au reprezentat culorile patriei, au smuls uralele participanţilor streini şi — prin strădania lor — au contribuit la închegarea de noi legături de prietenie care vor duce la consolidarea unităţii tineretului în lupta pentru pace şi o viaţă mai bună.

Cu însufleţire şi dragoste s'a desfăşurat printre elevi campania de confecţionare a darurilor pentru oaspeţii de peste hotare. Mii şi mii de „mâini îndemânatice" au lucrat multe obiecte de artă naţională. S'au confecţionat semne de cărţi, portrete, albume din viaţa şcolii şi cusături cu motive naţionale. Şcoala pedagogică de fete din Cluj şi şcoala medie de 10 ani fete Craiova au confecţionat costume naţionale, şerveţele şi semne de cărţi. Daruri frumoase au confecţionat deasemeni şcoala medie de 10 ani Suceava, şcoala medie de 10 ani Botoşani, etc. Minunatele daruri şi măestria cu care au fost lucrate exprimă dragostea faţă de tineretul din lumea întreagă şi dorinţa fierbinte a tineretului nostru de a întări legăturile de prietenie în lupta comună pentru apărarea şi consolidarea păcii între popoare.

Elevii antrenați de organizațiile de bază U.T.M. ale școlilor medii din regiunile Timișoara, Oradea, Arad, Constanța, Iași și București s'au pregătit activ și timp îndelungat ca să-i primească pe participanții streini în așa fel, încât să simtă că au călcat pe un pământ desrobit. Elevii au muncit și în timpul școlii și în vacanță, ca fiecare oraș, fiecare sat, comună, să capete un aspect cât mai îngrijit și sărbătoresc.

Spre Patria noastră, spre Bucureștiul nostru iubit, în perioada Congresului și a Festivalului Mondial al Tineretului, au fost ațintite privirile tinerilor iubitori de pace din toate țările globului. Reprezentanții lor au găsit într'adevăr un București al tinereții și veseliei, pe care să nu-l uite niciodată.

Elevii patriei noastre au primit cu bucurie vestea începerii noilor construcții ca: Stadionul 23 August, Teatrul în aer liber din Parcul sportiv Nicolae Bălcescu, cinematograful din raionul Griviția Roșie și teatrul muzical din raionul Gh. Gheorghiu-Dej. In toate adunările și meetingurile ținute în școli cu ocazia prelucrării Apelului C.C. al U.T.M. cu privire la organizarea în Capitala țării noastre a Congresului și Festivalului Mondial al Tineretului, elevii și-au exprimat dorința fierbinte de a munci voluntar pe șantierele noilor construcții culturale și sportive ce s'au ridicat în cinstea Festivalului. Mii de elevi din toate școlile medii din Capitală, în timpul lor liber, au muncit cu voioșie pe aceste șantiere, constituiți în brigăzi și pe echipe și au adus în felul acesta o contribuție însemnată la realizarea înainte de termen a acestor măreție construcții ale păcii. Și cărui tânăr nu i-a crescut inima când în ziua de două August, pe stadionul la ridicarea căruia a avut și el o cât de mică contribuție, s'a desfășurat cea mai grandioasă manifestație a tineretului lumii!

Flacăra muncii voluntare a cuprins elevii din întreaga țară, iar în fruntea lor s'au găsit utemiștii. Mobilizați de organizațiile de bază U.T.M., elevii au efectuat zeci de mii de ore muncă voluntară, au amenajat stadioane, zeci de parcuri, au plantat mii de puieți. Utemiștii și elevii dela școala medie de 10 ani din Focșani au amenajat un teren de baschet, elevii școlilor medii din orașul Roman au plantat peste 12.000 pueți, elevii dela școala medie de 10 ani din Sibiu și-au luat angajamentul să muncească timp de 30 zile pe șantierele din Orașul Stalin. Sunt multe exemple în care elevii au dat dovadă de un dezvoltat spirit de patriotism și de răspundere față de mărețele sarcini ce le-a avut de îndeplinit poporul nostru și în special tineretul din țara noastră în perioada de pregătire și desfășurare a marii sărbători.

Zilele Congresului și Festivalului Mondial al Tineretului și Studenților au fost așteptate cu dragoste și nerăbdare de elevii ca și de întregul tineret al patriei noastre. Tineretul nostru a arătat în zilele Festivalului nețărmurita lui dorință de a face să triumfe lozinca atât de dragă tineretului „Pace și Prietenie". Tineretul nostru s'a întâlnit cu tineretul lumii pe care l-a așteptat cu atâta dragoste. Neuitate vor rămâne pentru tinerii noștri întâlnirile cu reprezentanții celui mai fericit tineret din lume — tineretul sovietic — avantgarda mișcării democratice a tineretului și a luptei acestuia pentru pace și prietenie. Pentru aceasta utemiștii și elevii și-au înzecit eforturile spre a aplica în viață lozincile lansate de către Apelul Comitetului Central U.T.M. cu privire la sarcinile ce revin tineretului în

vedrea pregătirilor și desfășurării celui de al III-lea Congres și al IV-lea Festival Mondial al Tineretului și Studenților pentru pace și prietenie.

In țara noastră există condiții favorabile pentru organizarea unor astfel de manifestări internaționale ale păcii și tineretii, deoarece țara noastră este o țară iubitoare de pace, iar realizările pe tărîmul construirii socialismului au făcut ca tineretul nostru să obțină prețuirea și încrederea tineretului lumii.

Unele probleme ale predării citirii și scrierii la clasa I-a.

MARIA LOTREANU învățătoare-București

Anul școlar s'a încheiat în clocotul muncii de pregătire a celui de al IV-lea Festival Mondial al Tineretului și Studenților pentru Pace și Prietenie.

Și elevii din clasa I-a — unde predau — au urmărit cu deosebit interes aceste pregătiri. Sunt mari acum. Au trecut în clasa II-a. Știu să citească și să scrie, și... multe altele mai știu. Au citit cu mult interes în „Luminița" și chiar în „Scânteia Pionierului" despre marile pregătiri și au avut de pus atâtea întrebări în legătură cu minunile de basm ce le prezenta pentru ei Festivalul!

Parcă ieri a fost prima zi de școală. Mi-amintesc cu câtă grijă m'am pregătit încă din timpul verii pentru ca munca mea la clasa I-a să dea roade bune. Am urmărit articolele din Gazeta Învățământului în legătură cu munca învățătorului la clasa I-a, am cercetat și studiat materiale în legătură cu munca rodnică a învățătorilor sovietici, am citit metodicile și instrucțiunile pentru clasa I-a și am notat tot ce am crezut că poate să-mi folosească. Lucrările consfătuirilor din Septembrie mi-au fost deasemeni un real sprijin. Încă din timpul verii am confecționat, cu ajutorul altor tovarăși din școală, materialul didactic: alfabetul decupat, cartonașe cu silabe și cuvinte și cartonașe cu diferite ordine, tablouri și desene după ilustrațiile din abecedar; deasemeni pentru a avea mai multă ușurință la lecție exersam la tablă diferite desene cu cretă colorată, desene pe care urma să le folosim la explicarea unor noțiuni.

Cu o săptămână înainte de deschiderea cursurilor am cercetat registrul de înscriere. Am întocmit lista elevilor înscriși în clasa I-a și am pornit pe la casele lor. Scopul acestor vizite era să cunosc distanțele pe care le au de parcurs elevii până la școală, să cunosc mediul familiar din care provin și să mă cunoască și ei pe mine ca să nu fie prea stingheri în prima zi de școală. Mi-amintesc că elevul Mircea C., pe care nu-l găsisem acasă în timpul vizitelor mele, în prima zi de școală n'a vrut să se despartă de mama sa, spunând că-l doare capul. Adevărul era că Mircea se simțea prea străin și singur. Chiar în după masa primei zile de școală m'am dus la el acasă, l-am întrebat dacă i-a trecut durerea de cap și am stat mai mult de vorbă cu el. A doua zi a venit la școală singur, fără mama lui; îi plăcea să fie la școală.

In prima zi de şcoală, după serbarea de deschidere a noului an şcolar, fiecare învăţător ne-am luat copiii în primire şi am intrat în sălile de clasă. Copiii s'au aşezat nerăbdători în bănci, aşa cum le indicasem eu. Privirea mea a cuprins întreaga clasă şi plină de încredere am zis : „Hai să ne cunoaştem, copii ! Pe mine mă chiamă..." Aşa am început prima oră din acest an şcolar. Copiii îşi rosteau frumos numele, îi corectam cu multă răbdare pe cei care spuneau doar numele mic — sau cum îi alintă mama ; i-am învăţat să răspundă când fac apelul...

Am plecat apoi cu ei şi le-am arătat şcoala. Le-am spus unde este fiecare clasă şi cum din an în an şi ei vor fi în aceste clase. Unul m'a întrebat plin de uimire : „O să fim şi noi în clasa VII-a ?"

Când am revenit în clasă un grup de pionieri a venit să-i felicite pentru noul an şcolar, să le arate din lucrările lor şi le-au spus ghicitori şi scurte poveşti.

In ultima oră, le-am spus ce trebue să-şi aducă la şcoală un şcolar ordonat. Bine înţeles, aceste sfaturi le dădusem în prealabil şi părinţilor. Aşa am început prima zi de şcoală cu clasa I-a.

Mi-amintesc că în programa şcolară am găsit scris că „bazele deprinderii citirii şi scrierii corecte şi conştiente se pun în perioada abecedarului. In perioada premergătoare abecedarului, se fac lecţii pregătitoare pentru însuşirea deprinderilor de citit-scris". Am considerat acest lucru de foarte mare importanţă pentru reuşita muncii în clasa I-a.

Având la îndemâna programa, manualul şi îndrumările metodice pentru predarea citirii şi a scrierii la clasa I-a, îmi făceam zilnic planurile de lecţie ţinând seama de scopul şi sarcinile muncii cu elevii din clasa I-a. In afară de această muncă cu caracter general, chiar din primele zile ale anului şcolar, am notat în caietul meu — special pentru aceasta — observaţii asupra fiecărui elev în parte, comportarea în timpul lecţiei, în recreaţie, modul cum examinează tablourile, cum găsesc cuvinte sau titluri potrivite pentru ele, cum alcătuesc propoziţii şi povestiri după tablouri, cum pot să înveţe pe de rost o poezie sau ghicitoare. Observ şi strâng date asupra dezvoltării gândirii elevilor şi în acelaş timp mă ocup şi de latura educativă. Caietul de observaţii mă ajută să-mi îndrept atenţia asupra manifestărilor copiilor, să le combat pe cele nesănătoase. In caiet găsesc scris: „20 Septembrie. Elevul Viorel P. ridică mâna şi răspunde corect la întrebările puse, este atent şi liniştit în timpul lecţiei. In recreaţie stă prea izolat. Se teme să nu-l bată copiii. Trebue să vorbesc cu părinţii lui. Bănuesc că e ţinut prea izolat, că nu-l lasă să se joace cu alţi copiii ; este un copil crescut numai între oameni maturi. In acelaş timp, voi căuta să-l antrenez în colectiv, să se joace cu ceilalţi copii, să-şi facă prieteni". Mai departe am scris : „Stând de vorbă cu părinţii copilului, am constatat că bănuelile mele erau întemeiate. Le-am cerut să mă ajute în această muncă de alungare a timidităţii copilului, să nu-l mai izoleze de copiii de vârsta lui.

In perioada premergătoare abecedarului, îi obişnuesc pe copii să asculte cu atenţie, să distingă cuvintele separate, să înţeleagă despre ce se vorbeşte. Fără această pregătire nu se poate trece la învăţarea citirii şi scrierii. In acest scop, eu le citesc, le spun mici poveşti, le arăt tablouri,

pe care îi învăţ să le observe, fac plimbări şi mici excursii şi-i învăţ să observe natura ; fac cu ei exerciţii de pronunţare corectă a cuvintelor şi a propoziţiilor. Când un elev răspunde greşit, îl pun să repete după mine corect şi clar. De exemplu, unii copii pronunţă „catredă" în loc de „catedră". Prin pronunţarea corectă şi clară, pot să-mi dau seama dacă elevul a înţeles exact sensul cuvântului sau propoziţiei respective.

Chiar înainte de perioada premergătoare abecedarului mă ocup de dezvoltarea vorbirii elevilor. Notez în caiet observaţiile asupra copiilor care nu pronunţă corect anumite sunete sau cuvinte. De exemplu: Victor C. pronunţa ţi în loc de ci (ţinţi); Ionuţ U. vorbeşte în grai moldovenesc (jeam, şinşi, în loc de geam, cinci) ceeace îl va împiedeca când va învăţa să scrie grupurile de sunete *ce, ci, ge, gi.* Am pus pe Victor şi pe Ionuţ să facă exerciţii de pronunţare a cuvintelor pe care le pronunţă incorect.

Tot în această perioadă îmi îndrept în mod deosebit atenţia asupra celor „tăcuţi"; după examinarea unei ilustraţii, discutând pe marginea ei spun: „astăzi începe să povestească Mihai C."; „parcă şi Adrian vrea să spună ceva..." etc.

In timp ce îi antrenez în discuţii pe cei ce vorbesc mai puţin, pe acei ce vor ca întreaga atenţie a învăţătorului să fie îndreptată numai asupra lor, caut să-i „frânez" pentru ca în timpul lecţiei să vorbească fiecare copil.

In această perioadă caut, să-i obişnuesc să dea răspunsuri complecte la întrebările puse, să-şi îndeplinească toate sarcinile, atât în şcoală cât şi acasă, să-i învăţ să povestească legat — cu ajutorul meu — după tablouri şi din observaţiile lor ; îi învăţ să compună propoziţii din două-trei cuvinte şi-i pregătesc pentru scriere.

In perioada abecedarului continui formarea la copii a deprinderilor de analiză şi sinteză. In lecţiile de familiarizare cu sunetul, am urmărit totdeauna două obiective : a) să familiarizez pe copii cu noul sunet prin folosirea diferitelor procedee pe care le indică metodica, să familiarizez apoi copiii cu litera nouă prin găsirea ei în alfabetul decupat, în cuvinte, în ziar, lozinci, texte, etc. Caut să consolidez litera nouă prin compunere de cuvinte, exerciţii de scriere şi citire a literei şi a cuvintelor care conţin această literă. Am urmărit cu perseverenţă ca, atât citirea cât şi scrierea să se facă conştient. In acest sens, am compus din alfabetul decupat — pe tabla cu stinghii şi pe bănci — majoritatea cuvintelor noi din abecedar, şi în primul rând, a acelora cu structură fonetică mai grea. In perioada învăţării de cuvinte am folosit mai multe procedee : compunerea de cuvinte prin adăugarea unei silabe la silaba cunoscută ; compunerea sau transformarea de cuvinte prin adăugarea sau înlocuirea unei litere ori prin suprimarea unei litere sau silabe. Spre exemplu, la lecţia de consolidare a sunetului *s* am folosit procedeul recomandat în „Indrumări metodice pentru predarea citirii şi a scrierii la clasa I-a" :

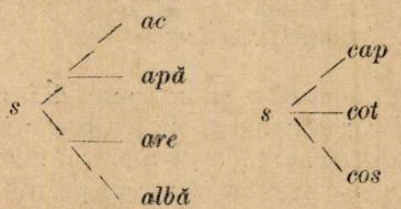

Lecţia am pornit-o dela ghicitoarea :

Mititel şi subţirel
Trage aţa după el.

Elevii au ghicit că este vorba despre ac. Am scris mare cuvântul pe tablă şi l-am citit cu copiii.

Sub cuvântul *ac* am aşezat cuvântul *apă,* apoi cuvântul *are, albă,* Paralel cu analiza cuvântului am lămurit şi conţinutul lui. In stânga cuvintelor aşezate unele sub altele, am aşezat litera *s.* Am spus elevilor să citească în gând litera *s* şi s'o lege de cuvintele alăturate : *ac, apă,* etc. Au rezultat cuvintele *sac, sapă, salbă,* pe care le-am lămurit ca sens. Copiii au observat cum prin adaugarea literei *s* la cuvântul *ac,* s'a obţinut cuvântul *sac.* Eleva Maria G. a spus că şi ea are un sac mai mic, în care îşi pune materialul de socotit la aritmetică şi care de fapt e un săculeţ.

Pentru cuvintele *scap, scot, scos,* rezultate din adăugarea literei *s* înaintea cuvintelor *cap, cot, cos,* am procedat astfel : am aşezat întâi pe tabla cu stinghii litera *s,* apoi am întrebat pe copii ce cuvânt nou obţinem dacă adăugăm cuvântul *cap.* Explic sensul cuvântului nou şi le cer copiilor să formeze propoziţii cu acest cuvânt.

Paralel cu aceste procedee am folosit şi altele, de exemplu exerciţiul numit „citeşte şi potriveşte". La o lecţie copiii au potrivit cuvintele *raţă, căruţă, mere,* sub ilustraţiile care reprezentau aceste cuvinte. La alte lecţii elevii au completat litera sau silaba absentă din cuvintele scrise sub diferite ilustraţii.

Aceste procedee îi familiarizează pe elevi cu alfabetul, le dezvoltă spiritul de observaţie, atenţia, le trezeşte interesul pentru învăţătură, îi ajută la formarea citirii corecte şi conştiente.

Pentru consolidarea grupului de sunete *ce, ci, ge, gi,* se poate folosi şi un loto cu desene, unde să fie scris cuvântul fără sunetul compus, urmând ca elevii să completeze cuvântul : de exemplu, peste desenul cu cireşe, elevii aşează înaintea silabelor *re—şe* grupul *ci* şi scriu în caiete cuvântul întreg „cireşe". In felul acesta fac şi exerciţii de scriere.

Pentru a forma la elevi deprinderea de a citi propoziţii şi text închegat am compus propoziţii fie din manual fie din observarea unor obiecte, a unor ilustraţii, sau din discuţii. Pentru a consolida sunetul *e,* am compus propoziţia : „Ene are o carte curată", după ilustraţia lecţiei care reprezintă un elev cu o carte în mână.

Primul text închegat din abecedar este „Bunicul", lecţie de consolidare a sunetului *b.* Pentru această lecţie m'am folosit de povestea „Bunicul" publicată în „Luminiţa".

Prin întrebări am scos propoziţiile :

Bunicul are barbă albă.
Bunicul taie lemne.

Propoziţiile au fost analizate şi compuse din alfabetul decupat pe tabla cu stinghii. După compunerea şi citirea propoziţiilor, am citit textul din abecedar, cât mai expresiv. Copiilor le-a plăcut mult şi au citit expresiv. Am dramatizat bucata şi am pus astfel accent pe citirea pe roluri a conţi-

nutului. La sfârşitul lecţiei, întregii clase îi era drag bunicul din bucata citită şi fiecare se gândea cum ar putea ajuta pe părinţi la treburile de acasă aşa cum a făcut Nicu.

Pentru a-i deprinde pe elevi cu citirea corectă, conştientă şi expresivă, am folosit şi procedeul „Intrebări şi răspunsuri". In cadrul lecţiei „Horia" am dat elevilor cartonaşe cu întrebări la care ei trebuiau să dea răspunsuri asemănătoare cu textul din abecedar. De exemplu :

Intrebări : *Cum învaţă Horia ?*
Câţi ani are Horia ?
Unde pleacă tatăl lui Horia ?
De unde vine mama lui Horia ?
Răspunsuri : *Horia învaţă foarte bine.*
Horia are şapte ani şi jumătate.
Tatăl lui Horia pleacă la fabrică.
Mama lui Horia vine dela muncă.

După ce le-am explicat cum se procedează, am împărţit biletele. Fiecare copil a citit în gând conţinutul biletului. Un copil a citit o întrebare. Elevii care au avut răspunsul respectiv, s'au anunţat şi l-au citit. Exerciţiul s'a repetat în aceeaşi oră cu biletele schimbate adică elevii care au avut întrebări au primit răspunsuri şi invers.

După terminarea alfabetului, pot fi folosite şi alte procedee. De pildă am făcut un loto cu texte după povestea „Vulpea, iepurele şi cocoşul". După ce elevii au cunoscut bine povestea, le-am dat plicuri în care se afla desenată câte o scenă din poveste şi un bilet pe care era scrisă o propoziţie. De exemplu: „Iepurele avea o căsuţă din coajă de tei. Vulpea avea o căsuţă din ghiaţă". Elevii au examinat în linişte desenul şi cartonul cu propoziţia. Am cerut să citească întâi elevii care au începutul povestirii, apoi cei cu scena următoare şi aşa am parcurs întreaga poveste. A doua oară am adăugat şi bilete cu un cuprins mai larg. A treia oară am adăugat şi bilete al cărui conţinut nu corespundea cu desenul. Elevii trebuiau să citească şi să aleagă biletul potrivit. Prin aceste procedee am urmărit în primul rând citirea conştientă şi expresivă. Elevii au dovedit un deosebit interes şi preocupare şi erau bucuroşi când găseau repede textul adecvat desenului.

Ca material didactic am folosit tablouri, alfabetul decupat, cartonaşe cu silabe şi cuvinte. Am folosit deasemeni material didactic cules din natură, (spice de grâu, cărbune, nucă, in, cânepă, etc.) Tablourile şi alfabetul decupat constitue materialul didactic cel mai util pentru elevii de clasa I-a. Cu ajutorul tablourilor, ei câştigă o mulţime de cunoştinţe : tablourile îi ajută la dezvoltarea gândirii şi a vorbirii, le dezvoltă atenţia, interesul, imaginaţia creatoare, spiritul de observaţie. Prin ilustraţii „îi învăţăm pe elevi să ştie să vadă, să înţeleagă şi să memorizeze", spune o învăţătoare sovietică.

Formele şi metodele de lucru cu tablourile sunt multiple. Voi arăta câteva care le-au plăcut foarte mult copiilor.

Incă din perioada pregătitoare trebue să-i învăţăm pe copii cum să observe un tablou şi să ştie să povestească ceea ce au observat. Intâi le povestesc eu, după aceea îi pun să repete povestirea. Prin întrebări le tre-

zesc spiritul de observaţie : „Ce vedeţi lângă copil ?". „Cu ce este îmbrăcat?" „Ce culoare are haina", etc. Pentru îmbogăţirea lecţiilor, mai ales a celor de familiarizare cu sunetul, de consolidare a acestuia, folosesc printre altele, tabloul cu povestea respectivă. Propun să observe din nou tabloul şi să aleagă denumirile care conţin sunetul respectiv. De exemplu la lecţia cu sunetul şi litera *r* le-am arătat un tablou după care elevii au spus o serie de cuvinte: *car, rac, horn,* etc.; imaginaţia lor a dat viaţă tabloului. Este bine să propunem copiilor să găsească un titlu potrivit tabloului. De exemplu, ilustraţia dela litera *b,* care reprezintă un pionier cu o tobă, au numit-o „Pionierul toboşar".

Vedem deci cum tabloul serveşte ca o metodă de dezvoltare a gândirii şi a imaginaţiei creatoare la elevi, ca o metodă de a le provoca impresiile dorite.

La sfârşitul abecedarului, copiii citeau şi scriau corect. Revista „Luminiţa" o utilizau nu numai ca să se uite la poze, dar acum încercau să citească şi scurte poveşti cuprinse în coloanele ei şi să memorizeze poezioare şi ghicitori.

Fără îndoială, munca mea n'ar fi dat aceste rezultate dacă nu aş fi aplicat metoda fonetică analitico-sintetică şi dacă n'aş fi citit şi n'aş fi aplicat creator bogata experienţă a învăţătorilor sovietici.

Mi-amintesc că am mai predat la clasa I-a însă după metoda cuvintelor normale şi eram foarte necăjită că, cu toate eforturile mele, nu puteam obţine decât rezultate slabe. Altădată am fost pusă în situaţia să predau la clase de elevi cu care se lucrase în clasa I-a după metoda globală. Cu una din aceste clase, nici după trei ani, n'am ajuns să fac ca toţi elevii să citească şi să scrie corect şi mai ales să înţeleagă ce citesc. Imi amintesc de eleva Victoria B., care învăţase în clasa I-a după metoda globală. Chiar şi în clasa IV-a ea mai omitea câte o literă, la scrierea cuvintelor, citea repede cuvântul întreg, dar nu înţelegea ceeace citeşte, deşi era o fetiţă isteaţă care pleca din clasă cu lecţiile aproape totdeauna învăţate din explicaţiile mele.

Critica adusă metodei globale în articolul redacţional din „Scânteia", în legăturile cu deformările antiştiinţifice din pedagogie, a venit să pună capăt unor practici învechite, rămăşiţe ale şcolii neştiinţifice, burgheze.

S'au folosit în trecut metode de predare a citirii şi scrierii ca : metoda unirii literelor în silabe, metoda silabisirii, dar ele fiind defectuoase, strădaniile cadrelor didactice erau zadarnice aşa cum au fost şi strădaniile mele în trecut. Aceste metode satisfăceau scopul şcolii burgheze de a da fiilor de muncitori un minimum de cunoştinţe formale, pentru a-i putea exploata dar nu pentru a le dezvolta şi gândirea logică, deoarece acest lucru i-ar fi făcut pe muncitori să-şi dea seama de necesitatea doborîrii orânduirii care îi osândea la mizerie şi întuneric.

Cât de mulţumită sunt astăzi când predând citit-scrisul după metoda fonetică analitico-sintetică, elevii mei pot să scrie şi să citească în timp foarte scurt, iar cunoştinţele lor sunt temeinice. In viitor mă voi strădui ca să aplic cât mai bine, cât mai ştiinţific această metodă pentru ca elevii mei să fie din ce în ce mai bine pregătiţi.

Impotriva formalismului în munca profesorului de matematici

Conf. univ. EUGEN RUSU

Dela reforma învățământului, folosind experiența școlii sovietice, studiul matematicii în școala noastră a făcut progrese importante. Congresul învățătorilor din R. P. R. din 1952 a dat un nou impuls pentru îmbunătățirea muncii în școala noastră.

Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a spus la acest congres:

„Cunoașterea temeinică a științei marxist-leniniste, a adevărului științific despre natură, viață, societate, este necesară pentru aprofundarea oricărei ramuri a științei — fizica, chimia, matematica, fără să mai vorbim despre istorie, limbă, literatură. Materialismul dialectic este călăuza sigură a omului de știință. Numai această concepție permite studierea lucrurilor și fenomenelor în mișcarea, dezvoltarea și transformarea lor și nu o prezentare scolastică, înțepenită a acestora. In știință se desfășoară o luptă ascuțită între materialism și idealism, lupta împotriva concepțiilor idealiste, pentru triumful materialismului. Aceasta este însăși lupta pentru progresul științei. De aceea sarcina combaterii vederilor reacționare idealiste, în diferite ramuri ale științei trebue să ocupe în cel mai înalt grad pe profesorii și învățătorii noștri de diferite specialități" [1].

Profesorii noștri de matematici au realizat succese în lupta lor împotriva concepțiilor reacționare, prezentând matematica în legătura ei naturală cu viața, arătând rostul fiecărei etape a dezvoltării matematicii, urmărind a da cunoștințe temeinice, înarmând pe elevi cu metode raționale de gândire și de lucru.

Totuși, în munca unora dintre profesorii noștri de matematici persistă încă unele lipsuri care vădesc că aceștia caută rezultate de suprafață, și nu de adâncime.

Cauza principală a celor mai multe lipsuri constă în faptul că acești profesori n'au înlăturat complect influența formalismului — rămășiță a mentalității înapoiate și reacționare burgheze. Formalismul duce la ruperea unității dintre formă și conținutul ei, la neglijarea fondului. Formalismul duce la memorizarea mecanică a materiei de învățământ, adică la

[1] *Gh. Gheorghiu-Dej:* Articole și Cuvântări, Edit. pt. lit. pol., ediția III, 1953, pag. 620.

exprimarea, aparent corectă şi coherentă, a unor reguli şi formule învăţate pe de rost, precum şi la incapacitatea de a aplica în practică cele învăţate teoretic.

Primind cunoştinţe formale, elevii se prezintă slab pregătiţi pentru continuarea studiilor în şcolile superioare, precum şi pentru activitatea practică.

In cele ce urmează, vom trece în revistă diferite aspecte şi sectoare ale activităţii profesorului de matematici, arătând, pentru fiecare din ele, în ce constă pericolul ruperii formei de fond şi, în acelaşi timp cum trebue să luptăm pentru a înlătura această serioasă deficienţă, care mai dăinue încă în şcoala noastră.

Despre felul de a prezenta noţiunile în matematică. In matematici, pericolul ruperii formei problemelor concrete de fondul pentru care a fost introdusă este mai mare ca în alte ştiinţe.

Este evident că, dacă cineva are vederea de ansamblu a unei discipline matematice, îşi poate mai uşor da seama care este rostul fiecărei etape de studiu al formelor. Dar un începător, cineva care învaţă matematica, adică un elev, nu poate să aibă, chiar dela început, această vedere de ansamblu. De aceea, profesorul de matematici este dator, pe de o parte să pună în aşa fel problemele, încât elevii să-şi dea seama de necesitatea unui studiu amănunţit al formelor; iar pe de altă parte, la încheerea capitolelor mai importante, să scoată în evidenţă ideile de bază, încât rostul etapelor premergătoare să fie acum bine înţeles.

Să considerăm, de exemplu, studiul algebrei. Aici se folosesc litere în locul numerelor. Utilitatea acestui fapt este pusă în lumină în capitolul „Probleme de algebră" unde se pot rezolva numeroase probleme legate de viaţă, pe o cale mai simplă şi mai generală decât în aritmetică.

Ca să ajungem însă la predarea acestor capitole centrale, este necesar ca în prealabil să se studieze: expresiile literale, transformările identice, studiul ecuaţiilor, al sistemelor, etc. Insuşirea acestor cunoştinţe durează însă un timp mai îndelungat decât capitolele centrale.

Putem lăsa pe elevi, în tot timpul acestor studii pregătitoare cu impresia că e nevoe să studieze aceste lucruri pentrucă „aşa trebue"? Putem să-i lăsăm să creadă că aceste cunoştinţe au un scop în sine, pe care ei nu-l văd? Sau, pentru a le putea cere o participare activă şi conştientă în decursul acestor studii lungi şi uneori aride, e mai bine să le dezvăluim rostul acestei activităti premergătoare? Evident că a doua poziţie este cea justă. Tocmai de aceea programa noastră actuală pentru clasa 6-a a prevăzut împletirea armonioasă a studiului formelor cu explicarea rostului lor, iar manualul respectă, în totul, aceste indicaţii. Subliniez acest lucru, deoarece aici apare una din deosebirile caracteristice între felul cum se preda matematica în şcoala regimului burghezo-moşieresc şi cum se predă astăzi în şcoala noastră. Pentru a ilustra şi mai evident acest lucru, vom reaminti cum începe capitolul „Ecuaţii" într'un manual vechi de algebră. De ex. în manualul lui Orăşanu:

„Se numeşte identitate o egalitate adevărată pentru orice valori ale literelor. Se numeşte ecuaţie o egalitate valabilă numai pentru anumite valori date literelor. Dacă ni se dă o ecuaţie, noi trebue să găsim pentruce valoare a literei egalitatea e satisfăcută, etc., etc".

Şi iată cum începe acelaş capitol în manualul de Algebră pentru clasa VII-a ed. 1952: „Acum că ştim să facem operaţii algebrice cu litere, putem arăta folosul algebrei...

Ce este o ecuaţie. Luăm, de exemplu, problema următoare: etc., etc."; iar problema conduce la o ecuaţie.

Manualul actual arată că ecuaţia este o transpunere în limbaj algebric a enunţului problemei, arată avantajul acestui mod de a scrie şi apoi trece la introducerea definiţiilor şi la studiul ecuaţiilor.

Sigur că în unele pasigii manualul nou seamănă cu cel vechi, ceeace face pe unii profesori să afirme că predarea matematicii nu s'a schimbat în urma reformei învăţământului. Dar manualul vechi, economisind un singur alineat introductiv, a introdus studiul ecuaţiilor prin forţă, pe când manualul nou l-a introdus prin necesitate, legându-l de rostul lui.

Bine, poate să zică cineva, dar şi manualul vechi ajunge curând la capitolul „Probleme de algebră", unde apare dela sine utilitatea ecuaţiilor!

Nu e însă mai just ca rostul ecuaţiilor să apară clar pentru elevi chiar dela începutul studiului, şi nu numai la sfârşit? Nu duce acest procedeu la un învăţământ conştient, spre deosebire de învăţământul mecanic al şcolii burgheze?

Atragem deasemeni atenţia că în capitolul „Probleme de algebră", utilitatea ecuaţiilor nu apare *„dela sine"*, ci depinde de felul problemei tratate.

Problemele de algebră se împart în două categorii: cele prin care se urmăreşte formarea deprinderii elevilor de a pune probleme în ecuaţie şi probleme pe care le ridică cunoaşterea realităţii.

Prin problemele din prima categorie se urmăreşte tot un studiu al formelor; numai cele din a doua categorie sunt probleme propriu zise, probleme de fond.

Desigur că trebue să se facă cu elevii numeroase probleme din prima categorie. In tot timpul însă, profesorului trebue să-i fie clar că a făcut un exerciţiu — *necesar* — asupra formelor, dar că problema de fond rămâne deschisă.

Această deosebire trebue să-l preocupe pe profesorul de matematică atunci când îşi fixează scopul lecţiei şi îşi alege problemele cu ajutorul cărora va realiza scopul propus. Deosebirea dintre cele două categorii de probleme trebue făcută având în vedere fondul problemei, şi nu forma ei. Insistăm asupra acestui lucru, deoarece în prima categorie pot intra şi probleme care, pentru a fi mai atrăgătoare sau mai sugestive, *au o haină concretă fără a fi însă probleme ale realităţii.* De exemplu: „Dacă se aşează câte o cioară pe un par, rămâne o cioară fără par; dacă se aşează câte două ciori pe un par, rămâne un par fără cioară. Câte ciori şi câţi pari sunt?" Ciori, pari — lucruri concrete! Totuşi problema este o problemă de exercitare a deprinderii de a pune în ecuaţie şi atât!

In schimb, o problemă de fond este, de exemplu, aceea în care se află căldura specifică a unui corp cu ajutorul datelor furnizate de experienţa cu calorimetrul.

Pentru a lega mai bine forma de fond se trece apoi la rezolvarea unor probleme de fond mai complicate, spre a se vedea că studiul formelor a fost necesar şi că, pentru a avea o ordine sistematică, s'a făcut întâi studiul complet al formelor.

În tot timpul studiului matematicii, trebue să urmărim ca, la introducerea noțiunilor și a problemelor noi, elevii să înțeleagă rostul și necesitatea studierii lor.

Astfel, în trigonometrie, este extrem de util să se facă o ierarhizare, distingându-se capitolele centrale ale trigonometriei, de acelea care servesc doar ca mijloc în rezolvare a acestor capitole centrale.

Trigonometria s'a născut din necesitatea practică a rezolvării triunghiurilor pe o cale mai exactă decât aceea a desenului la scară. Instrumentul de calcul, necesar pentru rezolvarea acestei probleme — funcțiile trigonometrice — și-a depășit rostul inițial și a devenit de primă utilitate în analiză și în fizică în special pentru reprezentarea fenomenelor ondulatorii, fenomene care intervin în mai toate ramurile fizicii.

Necesitatea practică a cunoștințelor de trigonometrie poate fi arătată chiar dela lecția introductivă. Lecțiile următoare vor fi în felul acesta, axate pe un scop central. Elevii își însușesc treptat, cu interes crescând, cunoștințele necesare rezolvării acestei probleme: definițiile, funcțiile trigonometrice, tabelele de valori ale acestor funcții, formulele, etc. Aplicarea trigonometriei la problemele practice pe teren trebue să constitue încoronarea acestui efort îndelungat. Lecțiile pe teren trebue pregătite cu mare grijă, pentru că ele au nu numai rolul să arate elevului rostul practic al tuturor cunoștințelor dobândite, ci urmăresc, în acelaș timp, să-l facă pe elev să capete deprinderea de a utiliza schemele abstracte la realitatea concretă. Cu această ocazie se pun însă și probleme teoretice noi, cum ar fi, de pildă, problema reducerii la minim a erorilor.

Scopul studiului funcțiilor trigonometrice, atunci când se dau argumentului valori care depășesc intervalul 0—180° — important pentru aplicațiile lui în analiză și fizică — se poate arăta când se face reprezentarea grafică a sinusoidei.

Suntem de părere că lecția despre sinusoidă trebue să capete o extensiune mai mare decât în manualul actual, studiindu-se — cel puțin ca probleme — și cazurile $y = A \sin x$; $y = \sin kx$; $y = \sin (x—a)$, pentru a se ajunge la $y = A \sin (kx—a)$ spre a se putea vorbi astfel despre noțiunile strict necesare în fizică: amplitudine, lungime de undă, diferență de fază.

Fără înfățișarea clară a chestiunilor de bază, enunțate ca scop al studiului, chiar la lecțiile introductive și apoi discutate și analizate în deplină cunoștință de cauză, la sfârșit, în lecțiile de sinteză, studiul trigonometriei apare formalist și sterp.

In manualul pe care am învățat eu ca școlar, $\frac{7}{8}$ din carte erau consacrate liniilor trigonometrice, variației lor, formulelor fundamentale, corelative de adunare a arcelor calculabile prin logaritmi etc., etc., pentru ca abia la sfârșit să se poată vedea surprinzătoarele „aplicații la rezolvarea triunghiurilor".

Cu drept cuvânt, elevii se puteau întreba de ce a fost necesar studiul funcțiilor trigonometrice pentru valori depășind 180°? Răspunsul nu-l căpătau decât târziu și numai cei care studiau mai departe: *pentru importanța acestor funcții în analiză și fizică*. Se mai putea întreba un elev: de ce n'am făcut rezolvarea triunghiului dreptunghi îndată după definiții și după cunoașterea tabelelor? Și el putea crede că rezolvarea triunghiurilor e ceva secundar, tratat întâmplător în manuale.

Ca și în cazul algebrei, o trigonometrie formalistă se deosebește de una realistă nu atât prin felul de tratare a uneia sau alteia din chestiunile

secundare ci prin axarea, prin împletirea chestiunilor auxiliare în jurul unui scop principal.

Au prezentat profesorii noştri scopul fundamental al trigonometriei, în lecţiile lor? Au legat ei studiul teoretic de problemele realităţii?

Consfătuirile din Septembrie ale cadrelor didactice ne arată că în multe şcoli acest lucru s'a făcut. De exemplu la şcoala medie Nr. 1 de băieţi din Iaşi, elevii au studiat goniometrul şi teodolitul şi le-au folosit pentru a calcula înălţimea clădirii liceului.

In alte părţi însă nu s'au făcut deloc aplicaţii pe teren. Scuza că nu există aparate nu este întemeiată, deoarece aparatele necesare pot fi construite cu mijloace locale şi antrenarea elevilor în această muncă are un deosebit rol educativ.

Ce putem spune de şcoala medie de băieţi din Tg. Jiu unde — deşi există o lunetă astronomică — elevii nu numai că nu au privit prin ea, dar nici măcar nu au văzut-o? Aceasta se întâmplă tocmai în oraşul din care a plecat Daimaca, profesorul care cu o lunetă imperfectă a reuşit să descopere o cometă nouă.

*

Care este rostul predării geometriei în învăţământul elementar şi mediu?

Sistemul introdus anul acesta în predarea geometriei înseamnă — în esenţă — predarea materialului într'o ordine şi o fundamentare strict logică dela început. In clasele a VIII-a, a IX-a şi a X-a elevii *continuă* studiul geometriei făcut în clasele a VI-a şi a VII-a. In trecut, în clasele V—VII elevii se familiarizau cu definiţiile, construcţiile practice şi unele adevăruri geometrice deduse mai mult pe cale intuitivă, iar în clasele a VIII-a, a IX-a şi a X-a se relua acest studiu în sistem logic deductiv.

Profesorii trebue să fie pe deplin conştienţi de *dificultatea problemei de metodică legată de noul sistem.*

Elevii claselor V—VII sunt la o vârstă în care nevoia unor raţionamente riguroase nu este încă dezvoltată şi noi trebue să *creem* această nevoe. Aceşti elevi sunt tentaţi să ia drept bun tot ceeace le spune o simplă impresie vizuală sau o verificare prin desen; noi trebue să-i facem să simtă că e necesar un raţionament logic pentru a confirma (şi în unele cazuri a infirma) ceeace ne spune intuiţia. Noi trebue să-i facem să înţeleagă că în cursul demonstraţiei unui adevăr, trebue să ne bazăm numai pe axiome, definiţii şi teoreme anterior demonstrate.

Problema este grea. Şi tocmai de aceea există aici pericolul unei rupturi grave între formă şi fondul problemei. In loc să atace fondul şi să învingă dificultăţile, elevii vor fi tentaţi să recurgă la o cale care la prima vedere pare mai uşoară şi anume: să înveţe demonstraţiile pe de rost fără să le înţeleagă; dar există aici şi un pericol mai grav: vor putea fi profesori care să se descurajeze şi să se „mulţumească" cu acest fel de a învăţa al elevilor lor. Astfel, la şcoala de 7 ani Nr. 7 din Iaşi, la demonstrarea unui criteriu de egalitate a triunghiurilor dreptunghice, un elev a făcut o figură pe care literele erau altele decât în manual, repetând totuşi demonstraţia cu notaţia din manual. Profesorul s'a mulţumit cu acest răspuns. De fapt, elevul învăţase pe de rost nişte relaţii care pentru el nu aveau niciun conţinut.

Din faptul că problema de metodică e grea nu trebue să urmeze nici descurajare, nici îndeplinirea numai formală a programei, ci dimpotrivă o intensificare maximă a atenţiei, a gândirii, a efortului pedagogic.

Să luăm, de exemplu, teoremele asupra paralelogramului. Să nu ne aventurăm în demonstrații până ce elevii nu au priceput definiția. Rostul demonstrației este foarte puțin vizibil. Indată ce ai desenat pe tablă un patrulater cu laturile opuse paralele, elevii văd că ele sunt și egale. Li se pare atât de evident acest lucru, încât nu pricep la ce sunt bune sforțările unei demonstrații. Dacă ceri, chiar unui elev dintr'o clasă superioară, definiția paralelogramului el o înlocuește de multe ori cu o descriere: „e un patrulater care are laturile opuse paralele și egale și în care diagonalele se taie la mijloc".

Scopul lecției este să repetăm, referindu-ne la un exemplu nou, ce este o definiție și ce este o proprietate care decurge logic din definiție. Paralelogramul este un patrulater cu laturile opuse paralele. Atâta știu, prin definiție, atâta este suficient pentru a construi paralelogramul. Construcția trebue făcută pe îndelete la tablă, pentru ca în acest timp elevii să-și fixeze bine ce se construește. Se duce o dreaptă la întâmplare (ea nu trebue să fie totdeauna orizontală). Profesorul cere să se ducă o a doua dreaptă paralelă cu prima (accentuând asupra acestei condiții); elevul duce o paralelă cu mișcarea de translație a echerului. Se duce o altă dreaptă la întâmplare care intersectează celelalte două drepte. Se duce o dreaptă paralelă cu a treia. Figura formată cu cele patru drepte se numește paralelogram. Profesorul cere elevilor să noteze acum deoparte cum s'au construit laturile paralelogramului: *AB//CD; AD//BC*. Profesorul întreabă:

— Măsurători am făcut în timpul construcției?

— Nu.

— Cum au ieșit (nu „cum sunt") laturile paralelogramului, ca lungime?

— Egale.

— Sigur?

— Sigur.

— De ce? Pentru a arăta aceasta, trebue să facem o demonstrație. Să arătăm ca în mod sigur, totdeauna, dacă luăm *AB//CD* și *AD//BC* atunci, dela sine, fără să mai avem noi grija să le măsurăm, laturile ies egale.

Dificultățile noi se ivesc în prezentarea teoremelor reciproce, care au un rol important în precizarea dependenței între condițiile ipotezei și ale concluziei, dacă sunt bine înțelese.

Un lucru pe care elevii îl sezisează mai greu este necesitatea unei demonstrații noi pentru reciprocă. Un efort este enunțarea afirmației reciproce. Elevul rămâne uneori cu impresia că atât e destul, că reciproca e dela sine adevărată. De unde vine această impresie? din faptul că i se prezintă numai reciproce adevărate. Și științific, dar mai ales didactic este bine să se arate afirmații reciproce care nu sunt adevărate; atunci necesitatea unei demonstrații în fiecare caz, rezultă.

Să luăm un exemplu tot în legătură cu paralelogramul. Avem: ipoteza *AB//CD*; *AD//BC*; concluzie *AB=CD*; *AD=BC*. Reciproc dacă știu că *AB=CD; AD=BC* atunci rezultă *AB//CD; AD//BC*. Aceasta trebue demonstrat. Intervertind o singură condiție a concluziei cu o condiție a ipotezei găsim: dacă *AB//CD* și *AB=CD*, atunci *AD//DC* și *AD=BC*. Dar intervertind a doua condiție a concluziei cu a doua condiție a ipotezei obținem propoziția: dacă *AB//CD* și *AD=BC* atunci *AB=CD* și *AD//BC*, pro-

poziție care nu este adevărată, cum ne putem convinge considerând un trapez isoscel *ABCD*. O profesoară mi-a relatat că la teză un elev s'a bazat pe această „teoremă", ceeace arată că elevii trebue obișnuiți să deducă ei înșiși — în mod just — noile adevăruri și să le facem clară, prin exemple, ideea că reciproca nu e, dela sine, adevărată.

Înțelegerea clară a ceeace înseamnă un sistem logic deductiv, urmărirea în acest spirit a desfășurării raționamentelor, aceasta e prima caracteristică a noului sistem de predare a geometriei.

Pe lângă aceasta, geometria trebue să dezvolte la elev ingeniozitatea, spiritul de observație, posibilitățile de aplicare creatoare a celor învățate. In această privință, un rol de prim ordin îl au problemele de construcție. Manualul cuprinde numeroase probleme de acest fel, iar profesorul găsește un material bogat în cartea „Probleme de construcții geometrice" de Alexandrov.

Elevul trebue antrenat să aleagă și să utilizeze la rezolvarea unei probleme acele cunoștințe care se aplică condițiilor problemei, el trebue să găsească modalitatea de a reduce o problemă nouă și mai grea la altele deja cunoscute.

Sarcina predării geometriei în special la clasele V—VII este grea, dar e o chestiune de onoare și conștiință ca ea să fie bine îndeplinită.

La școala medie Nr. 1 de fete din București, o profesoară — deși nu predă în specialitate — a studiat temeinic manualele de geometrie și a rezolvat toate problemele. A gradat problemele pe care le-a dat spre rezolvare elevelor, urmărind cum reacționează clasa la fiecare problemă, urmărind să dezvolte interesul pentru obiect și a reușit astfel să creeze o emulație activă și dragoste pentru problemele de geometrie.

In alte școli însă, profesorii au mers pe drumul comodității. Sau au predat tot așa „cum apucaseră", sau — ceeace este o călcare gravă a programei școlare — nu au predat deloc geometria. De ex.: profesorii Balotă Ilie la clasa a VI-a și Ban Irina la clasa a VII-a din Raionul Șimleul-Silvaniei, nici nu începuseră geometria până la consfătuirile din Ianuarie, deși programa școlară arată clar câte ore de geometrie pe săptămână trebue făcute

Pentru combaterea formalismului în prezentarea unui capitol, profesorul poate fi ajutat de istoricul chestiunilor respective.

Nu trebue înțeles prin aceasta că trebue să arătăm elevilor toate ezitările, toate greșelile, toată lupta de păreri contradictorii care s'a dus în istorie cu apariția unei idei noi, revoluționare, deși acest lucru nu trebue complet neglijat. E bine să arătăm elevilor și căi care duc la impas, care trebue abandonate, pentru a scoate astfel în relief valoarea celor adoptate.

Condițiile istorice ne arată cum s'au născut problemele din realitate, deci contribue la o înțelegere de fond, care nu poate fi obținută numai prin prezentarea lor din punct de vedere logic.

Lucrarea „Din istoria matematicii" de prof. I. Depman, cât și articolul „Elementul istoric în predarea matematicii în școala medie" de același autor publicat în Gazeta Matematică și Fizică Nr. 5/1951 pot fi de mare ajutor în această privință.

Prezentarea istorică deșteaptă interesul elevului, îi arată cum s'a pus în mod natural problema, îi dă o perspectivă justă a lucrurilor.

De exemplu, începând trigonometria, e bine ca profesorul să arate că Thales a măsurat înălțimea unei piramide uimind pe inginerii egipteni. Se va arăta apoi în ce constă metoda lui Thales și că trigonometria aduce o sistematizare și o lărgire a acestui fel de măsurători. (Așa s'a procedat, de pildă, la școala medie Nr. 9 fete din București).

Expunând sisteme de numerație cu altă bază, profesorul e bine să arate informația istorică potrivit căreia Caldeenii foloseau sistemul de bază 60 și să facă legătura cu subdiviziunile orei sau ale gradului.

Predând „punerea problemelor în ecuație", profesorul e bine să arate că bazele acestei metode au fost create de Al-Horezmi (un învățat din Horezm, în Republica Tadjică de azi), precum și fazele prin care a trecut algebra. Apoi el trebue să arate ce progres a însemnat algebra față de aritmetică.

In concluzie, prezentarea chestiunilor trebue să fie bine și organic legată de scopul lor, ele trebue puse și rezolvate folosind calea pe care au apărut în mod natural. Studiul formelor își are rostul numai dacă se înțelege bine legătura lor cu problemele de fond.

Deprinderi raționale. Mânuirea cunoștințelor de matematică presupune și formarea anumitor deprinderi. Ele sunt necesare pentru a elibera gândirea de preocuparea găsirii mijloacelor și a o îndrepta numai asupra problemei de fond.

Nu pot rezolva o problemă de aritmetică dacă cele patru operațiuni nu-mi sunt familiare; nu pot rezolva o problemă de construcție geometrică dacă problemele de construcții simple, cum ar fi construcția unui triunghi, nu au devenit un proces a cărui posibilitate o văd imediat, etc.

Deprinderea anumitor procese nu trebue însă realizată ca o simplă obișnuință, dobândită prin nenumărate exerciții de același tip. Insușirea unei formule și a modului ei de aplicare nu trebue să fie un proces mecanic a cărui justificare rațională a dispărut din mintea elevului.

Elevii trebue să-și dea seama că formula rezumă un întreg proces de raționament, că ea nu e o „regulă" dictată de cineva sau conformă unui „obicei".

La acest rezultat nu se poate ajunge dacă se procedează așa cum s'a întâmplat la școala medie Nr. 1 fete Craiova, unde la predarea lecției: Transformarea numerelor mixte în fracții ordinare, la clasa V-a, tovarășa profesoară a dat regula dela început fără a explica, cu ajutorul unei probleme, ce înseamnă și de ce e necesară această transformare. Până la sfârșitul orei toate elevele au transformat numere mixte în fracții ordinare, dar ce ar fi putut răspunde la întrebarea: „De ce procedați așa?"

Profesorul trebue să urmărească formarea deprinderilor, dar acest lucru nu trebue făcut în dauna spiritului critic, trebue să existe o unitate între procesul formării deprinderii și menținerea trează a gândirii.

Aplicarea corectă, adaptarea unei formule la condițiile noi ale problemei, nu se poate face decât dacă elevii pot reface oricând raționamentul care a condus la formulă, căci numai acest raționament pune în lumină condițiile în care ea este valabilă.

In școlile noastre sunt elevi care aplică în mod rațional procedeele de rezolvare. De pildă la consfătuirile cadrelor didactice din Ianuarie, s'a arătat, că un elev dela școala medie Nr. 5 de băieți din București a

rezolvat sistemul $\begin{cases} xy = 500 \\ x \log y = 25 \end{cases}$ propus la lucrarea de control, prin trei procedee: aplicând metoda generală; scriind sistemul sub forma $\begin{cases} xy = \frac{1000}{2} \\ x^{\log y} = \frac{100}{2^2} \end{cases}$ și $\begin{cases} xy = 5 \cdot 100 \\ x^{\log y} = 5^2 \end{cases}$ ceeace conduce la un rezultat în care figurează numai log. 2 sau log. 5.

Dar mai sunt și elevi care aplică mecanic formulele fără a ține seama de condițiile problemei. De pildă la câteva raioane din țară majoritatea elevilor anului II al școlilor pedagogice, la concursul de matematică — etapa de școală — ținut anul trecut, au aplicat formula lui Heron la aflarea ariei unui triunghi dreptunghic.

La lucrarea de control dată la clasa a V-a de Institutul de Științe Pedagogice, în 11 școli din orașul și regiunea București, într'o singură lucrare — din 447 — s'a răspuns corect la întrebarea: Ce arie are un dreptunghi dat, dacă mărim lățimea de $2^1/_2$ ori și micșorăm lungimea de $2^1/_2$ ori? : aria rămâne neschimbată, căci mărind de un număr de ori un factor al produsului și micșorând de același număr de ori alt factor, produsul rămâne neschimbat.

Unii studenți dela Institutele de învățământ superior tehnic pretind că ar fi mai ușor să li se dea formulele fără demonstrație, căci ei trebue doar să le aplice. Ei nu-și dau seama de rolul matematicii în formarea gândirii unui inginer — rol subliniat în prefața cursului de matematici superioare al profesorului A. K. Vlasov — nu-și dau seama nici de faptul că numai înțelegerea demonstrației te poate face să vezi când trebue aplicată o formulă și care sunt limitele ei de valabilitate.

O formulă se demonstrează o singură dată și se aplică de o sută de ori, de aceea se naște acest desechilibru între deprindere și fundamentarea ei.

Nu putem veni mereu cu repetarea aceleeași demonstrații. Dar după ce o deprindere a fost formată, profesorul poate pune probleme în care intervin condiții noi pentru a face loc spiritului critic. (Acest lucru trebue făcut după ce deprinderea a fost formată și nu în timpul formării ei, pentru a nu perturba procesul acestei formări).

Exemple:

1. După ce elevii știu foarte bine să aducă fracții la același numitor, cerem elevilor să aducă la același numărător fracțiile $\frac{6}{11}$ și $\frac{9}{10}$. Pentru moment elevii nu aud numărător și trec la aducerea la același numitor. Le atragem atenția că vrem să avem două fracții egale cu cele date, însă care să aibă același numărător.

Ei nu au învățat acest lucru; trebue să se gândească. Evident gândirea trebue să meargă pe un drum cu totul asemănător celui care a servit pentru găsirea procedeului de aducere la același numitor. Problema servește tocmai pentru a-i face pe elevi, să reia, acum într'o situație puțin schimbată, același proces de gândire.

Dacă elevii vor căpăta deprinderi raţionale de calcul, nu vom mai întâlni elevi de clasa XI-a care să scrie $\frac{a}{b}+\frac{c}{d}=\frac{a+c}{b+d}$ sau că ducând o paralelă la latura unui triunghi se determină segmente care formează cu laturile unghiului rapoarte egale cu unitatea, aşa cum s'a întâmplat la lucrarea de control dată de Institutul de Ştiinţe Pedagogice la câteva şcoli din Bucureşti.

2. Elevii posedă perfect formula de rezolvare a ecuaţiei de gradul II. Acel „minus *b* plus sau minus radical din..." a devenit însă o formulă magică cu originile pierdute în necunoscut!

Pentru a evita acest lucru, profesorul trebue să propună exerciţii de felul: „rezolvă ecuaţia $x^2-6x+8=0$ presupunând că nu cunoşti formula", sau, mai bine, va da exerciţii care sunt mai uşor de făcut fără aplicarea formulei, de exemplu: $(x-3)^2=4$. Elevii, obişnuiţi să aplice mecanic cele învăţate, rezolvă acest exerciţiu astfel: deschid paranteza, trec toţi termenii în partea stângă, reduc termenii asemenea şi aplică formula. Procedeul mai simplu şi mai logic este: $x-3=\pm 2$ $x=3\pm 2$.

Nu se pot însă obţine deprinderi conştiente, ci numai mecanice, dacă demonstraţia formulei nu a fost bine înţeleasă.

Dacă, de exemplu, procedăm ca profesoara dela Şcoala pedagogică din Deva care demonstrează formula de rezolvare a ecuaţiei de gradul II direct pe cazul general, fără să arate raţiunea fiecărei transformări ce se face ci, numai dictând: „împărţim cu *a*, trecem în partea doua pe $\frac{c}{\ }$ ş.a.m.d.", desigur că elevele vor fi nevoite să înveţe formula pe dinafară şi s'o aplice mecanic.

3. Calculul cu logaritmi e în genere bine cunoscut de elevi. Dar câţi din ei mai ştiu să demonstreze proprietatea fundamentală $\log AB=\log A+\log B$? Pentru a nu transforma tot calculul cu logaritmi într'un mecanism orb, este esenţial ca la lecţia de introducere a noţiunii de logaritm să se arate utilitatea, avantajul practic al logaritmilor.

Modul pe care îl cred cel mai just l-am găsit în Metodica predării matematicii în şcoala medie, de V. M. Bradis (în limba rusă). Se formează un tablou cu două linii: pe o linie exponenţii lui 2, pe a doua puterile respective ale lui 2.

2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
4	8	16	32	64	128	256	512	1024	2048	4096	8192

Se propune elevilor să efectueze înmulţiri şi împărţiri cu numere cuprinse în tabel. De exemplu 128×32, $8192:512$. Elevii observă că e mai uşor decât să facă direct operaţia, să adune, respectiv să scadă, exponenţii corespunzători şi să citească direct pe tabel rezultatul. Aici e tot miezul calculului cu logaritmi. Lecţia de introducere astfel făcută va da întregului capitol al calculului cu logaritmi adevăratul lui înţeles, va evita însuşirea mecanică a unei tehnici de calcul.

4. Chiar şi în învăţământul elementar, unde automatizarea procesului de efectuare a operaţiilor aritmetice constitue un scop principal, ieşirea din şablon pentru a activiza raţionamentul este bine venită. De exemplu, se pune întrebarea: am putea efectua o înmulţire în felul următor:

$$\begin{array}{r} 527\times 43 \\ \hline 2108 \\ 1581 \\ \hline 22661 \end{array}$$

In legătură cu această problemă, e bine să dăm elevilor informaţiile de ordin istoric pe care le găsim în cartea lui I. Depman „Din istoria matematicii", la pag. 89, unde ni se arată că acesta era modul de calcul obişnuit la Hinduşi şi că academicianul sovietic A. N. Crâlov recomanda începerea operaţiilor dela ordinele superioare.

In multe şcoli elevii noştri au fost învăţaţi să calculeze repede, bine şi raţional. De exemplu, elevele din clasa II-a dela Şcoala pedagogică de fete Craiova fac calcule orale cu multă uşurinţă, explicând şi cum se procedează pentru a găsi repede rezultatul.

Totuşi tendinţa de mecanizare mai persistă încă în unele părţi. Astfel, profesorul Daniel Popescu dela şcoala elementară Nr. 3 Turda, propune la consfătuirile din Ianuarie, construcţia unei maşini de calculat, astfel încât operaţia să se facă prin simpla mişcare a unei manivele şi elevii să fie scutiţi de efortul calculului.

Utilizarea maşinilor de calcul în industrie şi institute de proiectări are un imens rol pozitiv. Aceasta nu trebue însă să ne determine a învăţa pe elevi să calculeze cu maşina. Propunerea ca elevii să construiască o maşină de calcul e bine venită, căci aceasta duce la dezvoltarea gândirii şi la aplicarea în practică a cunoştinţelor elevilor. Dar ea nu poate înlocui formarea deprinderilor de calcul scris şi oral.

Formarea deprinderilor trebue să se facă în aşa fel, încât oridecâteori elevul ar avea o îndoială, el să apeleze la propria lui judecată pentru a găsi calea justă.

Combaterea greşelilor trebue făcută pe aceeaşi cale. Nu e suficient să-i spunem: „Ai greşit" şi nici să-i amintim regula mecanic învăţată. Este necesar să provocăm un proces raţional pentru analizarea greşelii.

Cele mai multe greşeli provin din faptul că elevul este influenţat de formă, fără a pătrunde fondul. De exemplu, dacă un elev la adunarea fracţiilor adună numărătorii între ei şi numitorii între ei, el face aceasta pentru că vede semnul + şi nişte numere şi nu leagă numărătorul de numitor în noţiunea de fracţie. Unii profesori îndreaptă greşala astfel: „Ia aminteşte-ţi regula de adunare a fracţiilor" — „Aducem la acelaş numitor etc." Apoi se trece la refacerea operaţiei. Cred că nu e suficient. Trebue să se amintească din nou baza regulii, faptul că numitorul serveşte să arate ce fel de unităţi fracţionare avem şi că trebue să transformăm fracţiile aşa încât să avem acelaş numitor.

O greşală foarte frecventă se întâlneşte la înmulţirea numerelor mixte, de exemplu: $3\frac{2}{5} \times 4\frac{7}{9} = 12\frac{14}{45}$ elevul înmulţind întregii între ei şi fracţiile între ele. Care este cauza? El a folosit procedeul obişnuit la adunare, menţinând aceeaşi formă de calcul pentru o problemă cu alt fond. Trebue să i se amintească nu numai regula, ci în special faptul că $3\frac{2}{5}$ reprezintă o sumă, că avem problema înmulţirii a două sume; să i se arate ce se „pierde" prin calcularea greşită de mai sus şi anume termenii $3 \times \frac{7}{9}$ şi $\frac{2}{5} \times 4$ şi să se facă verificări numerice pe diverse exemple.

In niciun caz să nu facem cum a procedat un profesor de matematici dela şcoala medie băieţi din Deva care, la întrebarea unui elev „putem înmulţi întregii între ei şi fracţiile între ele?" fiindcă sunase şi era grăbit, a răspuns *da*!

Sunt însă profesori de matematici care caută să lămurească greşelile făcute de elevi. De pildă, la şcoala medie de fete Sibiu, la o lecţie de geometrie la clasa X-a, s'a rezolvat o problemă în care se cerea volumul unei piramide triunghiulare regulate când se cunoştea înălţimea piramidei şi înclinarea unei feţe laterale pe bază. O elevă începe astfel: „Pentru a afla volumul trebue să cunoaştem aria bazei. Pentru aflarea elementelor necesare considerăm triunghiul format de înălţime, apotemă şi raza cercului circumscris".

Profesoara intervine: „De ce proprietate se bucură centrul cercului circumscris ?"

Eleva priveşte schiţa făcută, datele problemei şi răspunde:

„Centrul cercului circumscris este egal depărtat de vârfurile poligonului de bază. Noi avem nevoie de distanţa dela centru la laturile triunghiului, deci raza cercului înscris".

Acum problema fiind clară, ea a fost rezolvată cu uşurinţă.

Combaterea greşelilor se face în mod eficace atunci când se ajunge ca elevii să cunoască nu numai regula, ci şi justificarea ei.

„Una din cauzele pentru care se fac numeroase greşeli în timpul efectuării calculelor, o constitue faptul că elevii îşi însuşesc slab partea teoretică a cursului de aritmetică. Adeseori, însuşirea conştientă a teoriei este înlocuită cu învăţarea mecanică a regulelor fără să se înţeleagă cum trebue sensul lor, fără ca elevii să ştie să justifice formularea unei reguli, să indice aplicarea ei etc. Învăţarea formală a teoriei nu dezvoltă gândirea logică a elevilor, nu ajută la ridicarea nivelului pregătirii lor matematice" [1].

★

Un mare rol pentru menţinerea unei strânse legături între formarea deprinderilor şi activizarea gândirii îi revine calculului oral şi în genere calculului pe calea cea mai scurtă. In efectuarea unui calcul, profesorul nu trebue să se mulţumească numai cu un rezultat corect, ci trebue să aibă în vedere şi calea urmată. Ca să aleagă calea cea mai scurtă elevul trebue:

— să aibă atenţia trează şi un spirit de observaţie activ care să-l scoată din amorţeala unui simplu executant;

— să utilizeze proprietăţile operaţiilor (comutativitatea, asociativitatea, distributivitatea, proprietăţi formale, reci, dar de fundamentală importanţă în algebra modernă), care astfel capătă viaţă;

— să nu folosească în mod mecanic regulile teoretice învăţate, să recurgă la tot ceeace ştie (inclusiv demonstraţiile învăţate), pentru a descoperi prescurtări posibile.

Exemple :

1. $6\frac{13}{20} + 5\frac{3}{15} + 1\frac{7}{20}$. Adunând primul cu ultimul termen obţinem 8 (simplificând şi fracţia), elevul trebue să scrie dintr'odată răspunsul $13\frac{1}{5}$

2. Care fracţie este mai mare $\frac{5}{12}$ sau $\frac{9}{16}$? In cele mai multe cazuri elevii le vor aduce la acelaş numitor. E bine însă ca ei să fie obişnuiţi

[1] *P. A. Laricev:* Asupra problemei predării matematicii în şcoală. „Matematica v şcole", Nr. 2/1950.

să cântărească fracțiile și „din ochi": $\frac{5}{12}$ e mai puțin de jumătate; $\frac{9}{16}$ e mai mult de jumătate.

3. Să se spună, fără a face un calcul scris, care fracție este mai mare, $\frac{5}{71}$ sau $\frac{15}{212}$? Răspuns. Prima fracție este egală cu $\frac{15}{213}$, deci e mai mică decât $\frac{15}{212}$.

4. Ce rest dă numărul 72369 în împărțirea cu 3? Trebue să facem suma cifrelor; un elev atent va aduna numai 7+2 și va da mult mai repede răspunsul „e divizibil cu 3", decât un altul care ar socoti: 7+2 fac 9 și cu 3 fac 12 și cu 6, 18 și cu 9, 27; 27 : 3.

Pentru a nu mai face toate adunările elevul trebue să aibă prezentă în minte demonstrația criteriului de divizibilitate cu 3.

5. $\frac{10}{21} : \frac{5}{7}$. Un elev atent trebue să scrie direct $\frac{2}{3}$, adică să împartă numărătorii între ei și numitorii între ei, deși nu aceasta e regula generală.

6. Unele calcule trebue făcute mai repede cu ajutorul formulelor din algebră. De exemplu: înmulțirea 302×298 trebue efectuată, considerând-o sub forma: $(300+2)\ (300-2) = 90000-4=89996$; la fel calcularea diferenței 535^2-435^2 trebue efectuată astfel: $535^2-435^2 = (535 + 435)\ (535-435) = 1.070.100$.

Metoda de predare a lecției noi. Este bine ca la unele lecții să se folosească metoda conversației. Prin întrebări profesorul caută să conducă gândirea elevului astfel încât acesta să descopere el însuși adevărul.

Elevul are o atitudine activă, de cercetare nu numai de receptare a adevărului; activizarea gândirii formează și dezvoltă capacitatea intelectuală a elevilor.

Să nu ne închipuim însă că dacă am reușit să „scoatem" lecția numai prin întrebări, aceasta înseamnă că totul a fost în perfectă regulă. Nu. Așa ar crede cineva care judecă numai după formă, și nu după conținut. Dar nu forma este esențialul; important este ca elevii să gândească cu adevărat, să facă un efort creator. I. L. Caragiale în schița „Un pedagog de școală nouă", a satirizat întrebări de felul: „No, nu-i așa că pământul se învârtește? — Da, domnule, așa-i". Astfel de întrebări nu se mai pun astăzi, se va zice. Desigur. Am învățat cu toții că „întrebarea nu trebue să conțină în ea și răspunsul", dar această condiție nu este suficientă ca întrebarea să-și atingă scopul. Dacă profesorul nu va gândi serios și atent care e rolul și ecoul fiecărei întrebări, dacă el își va cântări întrebările numai prin prisma unor condiții formal enunțate, el nu va reuși să facă cu adevărat o lecție activă. Sunt întrebări care nu conțin în ele răspunsul și care totuși nu își îndeplinesc rolul de a face pe elevi să gândească. Câte odată problema fiind fragmentată de profesor prin întrebări prea mărunte, nu mai constitue o problemă de gândire pentru elev.

Iată de exemplu, un profesor care vrea să învețe pe elevii din clasa V-a metoda aducerii la același termen de comparație în rezolvarea problemelor de aritmetică. El începe cu o problemă în care termenul de comparație este același prin însăși datele problemei (și cred că așa și e just).

Cineva cumpără 5 kg zahăr și 7 kg de orez și îl costă 125 lei.

Altădată cumpără 5 kg zahăr și 5 kg orez și îl costă 105 lei.

Cât costă un kg de zahăr şi cât unul de orez ?

El desfăşoară întrebările în felul următor : 1) Când a plătit mai mult? R. Prima dată. 2) Cu cât a plătit mai mult? R. Cu 20 de lei. 3) De ce a plătit mai mult ? R. Pentru că a cumpărat orez mai mult. 4) Deci, ce reprezintă cei 20 lei plătiţi în plus? R. Costul celor două kg de orez, 5) Dacă 2 kg de orez costă 20 lei, cât costă un kg? R. 10 lei.

Analizaţi fiecare întrebare în parte şi vedeţi ce efort de gândire a făcut elevul. Intrebările au fost bine puse, şi răspunsurile au fost just date de elevi. Nu se poate spune că ele conţineau răspunsul.

Ar fi fost de preferat o singură întrebare : „Cine poate să rezolve problema ? Incercaţi".

Şi dacă niciunul din elevi nu găsea calea, atunci, pe terenul pregătit prin propriul lor efort se poate veni cu întrebări suplimentare.

Aşa procedează, de pildă, profesorul de matematici dela şcoala pedagogică din Deva care, după ce propune să se rezolve o problemă, fixează cu elevii ce se dă şi ce se cere în problemă, apoi dă câteva momente de gândire. In acest timp fiecare elev caută calea de rezolvare a problemei. Apoi se trece la analiza problemei şi la calculele respective. Procedând în acest fel, tovarăşul profesor a reuşit să antreneze întreaga clasă la rezolvarea problemelor, a reuşit să obişnuiască pe elevi să rezolve singuri probleme. Evident că nu se poate ajunge la acelaş rezultat dacă profesorul fragmentează chestiunea prin întrebări mărunte. Elevul se obişnueşte să nu rezolve decât întrebări prea uşoare, se obişnueşte să fie dus de mână, să fie sprijinit la fiecare pas.

Esenţialul este să provocăm procesul de gândire. Să lăsăm liberă manifestarea iniţiativei elevilor, să discutăm propunerile lor, chiar când ştim că nu sunt juste, pentru a-i face să vadă clar acest lucru.

La şcoala pedagogică de fete din Craiova, având de predat lecţia „aria trunchiului de con", profesoara pune întrebarea: „Cum credeţi că vom putea obţine formula ?" Ea primeşte din clasă mai multe propuneri: să considerăm limita unui trunchi de piramidă; să considerăm aria trunchiului de con ca diferenţă a ariilor a două conuri; desfăşurând trunchiul de con, obţinem un trapez.

Ea analizează toate propunerile, inclusiv a treia. Pentru a dovedi netemeinicia acestei propuneri, profesoara construeşte imediat din hârtie un trapez şi elevele se convin că nu se poate forma un trunchi de con, cu ajutorul unui trapez.

Deci elevele învaţă din propunerea greşită, ca şi din cele bune.

Şi ele învaţă în primul rând să gândească.

Se pune chestiunea: e de preferat metoda conversaţiei, metoda expozitivă, sau împletirea acestor două metode ?

Ultima soluţie este cea mai bună. Dar preocupaţi de această chestiune de formă, să nu uităm care este esenţa problemei. Indiferent care ar fi metoda adoptată, important este dacă am reuşit să facem pe elev să gândească, să simtă importanţa şi rostul celor ce face.

Expozitiv nu înseamnă să debităm oral un curs scris dinainte. Care ar fi atunci avantajele faptului de a avea un profesor, prin ce s'ar deosebi citirea manualului de asistarea la lecţie ?

Expunând lecţia el însuşi — tocmai pentrucă nu-şi mai poate da seama cu ajutorul întrebărilor cum îl urmăreşte clasa — profesorul trebue să-şi dubleze atenţia pentru a presimţi cum înţeleg elevii. Mi se pare

deci că o lecție expozitivă în care profesorul nu pune în cursul expunerii câteva întrebări, în momentele importante ale desfășurării, e mai greu de făcut. Numai profesorul care are o anumită experiență, care a mai predat lecția respectivă și și-a verificat rezultatele de mai multe ori poate să-și dea seama unde și de ce natură sunt dificultățile obișnuite ale elevilor și poate insista în expunere pentru ca să le prevină sau să lămurească anumite lucruri mai greu de înțeles.

Metoda expozitivă nu trebue să conducă la atitudinea pasivă de simplă înregistrare a cunoștințelor din partea elevului. Ca și metoda conversației, ea trebue să provoace interesul și gândirea elevului. Aceasta depinde de felul cum se pune problema, de felul cum se trasează liniile mari ale expunerii, de ritmul vorbirii adaptat ritmului de gândire al elevilor. In cursul unei lecții de matematică există momente când pe primul plan e gândirea cercetătoare și există altele când, pe drumul trasat de această gândire, tehnica de calcul joacă rolul principal. Evident că în momentele de gândire, de alegere a drumului, vocea, ritmul vorbirii trebue să fie așa fel încât să provoace procesul de gândire al elevilor. Acum e momentul ca profesorul care expune să pună o întrebare, chiar dacă n'o adresează clasei, chiar dacă el însuși răspunde la ea și să lase după ea un minut de tăcere, în care să se creeze tensiunea auditorului spre rezolvarea problemei. Odată drumul trasat și dacă știm că auditorul nostru posedă tehnica de calcul, desfășurarea ideii poate fi expusă într'un ritm mai puțin lent, subliniindu-se însă momentele principale.

Să luăm de exemplu lecția „Volumul trunchiului de piramidă". Vrem să găsim volumul unui trunchi de piramidă cunoscând elementele lui. Putem folosi cunoștințele noastre anterioare? Pauză. Elevii reflectează. Da. Trunchiul e de fapt o piramidă din care s'a tăiat o altă piramidă mai mică. Volumul trunchiului este deci diferența dintre volumele a două piramide. Scriem în formulă acest lucru. Răspunde această formulă la problemă? Am găsit noi volumul trunchiului în funcție de elementele lui? Nu. Intervine înălțimea piramidei mari și a piramidei mici. Acestea trebue înlocuite în funcție de elementele trunchiului. Pentru aceasta vom căuta să formăm un sistem de două ecuații cu două necunoscute I și i. Să considerăm figura și să vedem de unde putem deduce ecuațiile necesare.

De aici înainte și, în special, după scrierea sistemului de ecuații, drumul e trasat, se ajunge într'un domeniu familiar, ritmul de expunere poate fi mai viu.

★

Așa dar, esențial nu este metoda întrebuințată, ci felul cum este ea aplicată. Important este dacă se realizează sau nu scopul. Pot aplica metoda conversației perfectă în formă, fără ca elevii să fi gândit mare lucru și invers, pot aplica metoda expozitivă făcând pe elevi să gândească.

Desigur că metoda conversației asigură mai ușor antrenarea întregii clase la munca de descoperire a adevărului, realizează un contact mai strâns între profesor și clasă, îl face pe acesta să nu se îndepărteze de posibilitățile elevului. Concluziile, rezumarea procesului de demonstrație cu sublinierea ideilor principale, este bine să se facă de profesor într'o formă concisă, perfectă. Dar însuși procesul de descoperire, în timpul căruia se creează la elevi o gândire activă, este bine să fie realizat prin metoda conversației, cu condiția, cum spuneam mai sus, ca metoda con-

versaţiei să nu fie aplicată în mod formal, ci să activizeze cu adevărat gândirea elevilor.

Esenţial şi într'o metodă şi în cealaltă, esenţial în toată activitatea profesorului, este ca el să-şi dea seama cum vede, cum simte, cum gândeşte elevul. Un indiciu în această privinţă este ca el să-şi reamintească din propria-i experienţă de şcolar ce nedumeriri şi dificultăţi a avut până să-i apară lucrurile simple şi clare. Profesorul sovietic fruntaş Leapin, la consfătuirea profesorilor fără repetenţi, a arătat că una din condiţiile succeselor la învăţătură a elevilor constă în: *„Abilitatea profesorului de a coborî, în procesul autoobservaţiei, pe poziţia elevilor şi de a expune obiectul în aşa fel ca el să fie bine asimilat de ascultători"*.

In concluzie, profesorul să nu-şi analizeze metodele de predare numai după forma lor, ci mai ales, după interesul pe care l-a stârnit, după rezultatele pe care le-a obţinut.

Despre lecţiile de recapitulare. Şi aici, ca să-şi dea seama cum trebue procedat, profesorul trebue să înceapă prin a-şi fixa clar scopul acestei părţi din activitatea lui.

Lecţiile de sinteză au un rol deosebit în combaterea formalismului. In aceste lecţii, problemele se ierarhizează şi elevul poate avea privirea de ansamblu prin care îşi dă seama care a fost scopul unei discipline, care au fost capitolele mari şi care cele ajutătoare, care a fost rolul deprinderilor, într'un cuvânt care a fost sensul întreg al drumului pe care l-a parcurs.

Evident că aceste lecţii urmăresc şi „repetarea" materiei. Aceasta nu înseamnă însă că profesorul să se limiteze „a mai face odată anumite chestiuni".

Invăţarea matematicii cuprinde două părţi: 1) înţelegerea fiecărei etape, a desfăşurării raţionamentelor, descifrarea analitică a amănuntelor; 2) sintetizarea, integrarea etapelor parţiale într'un tot, degajarea ideii centrale a firului călăuzitor.

Către sfârşitul anului, elevii trebue să fie destul de bine pregătiţi încât desfăşurarea amănuntelor, tehnica de calcul sau de demonstraţie să nu mai ofere nicio dificultate atunci când se cunoaşte ideea centrală călăuzitoare a problemei respective.

Memoria matematică nu reţine toate fazele dezvoltării chestiunilor învăţate şi lucrul ar fi practic imposibil. Memoria matematică se sprijină pe însuşirea unor metode de lucru şi a ideii de bază a raţionamentului.

De aceea rolul lecţiilor de sinteză nu este revederea fiecărei teme, ci:

a) degajarea ideii centrale a fiecărei demonstraţii sau chestiuni mari;

b) degajarea sensului de totalitate al unei discipline.

Numai din când în când se poate verifica dacă posedând ideea centrală, elevul o poate utiliza pentru refacerea demonstraţiei; procesul acestei refaceri nu poate fi o reînsuşire a unor lucruri învăţate, sprijinită pe memorie, ci o creare din nou cu mijloace proprii în lumina ideii călăuzitoare a demonstraţiei respective.

A pune în planul de muncă „ore de repetiţie" consacrate numai adâncirii şi mai mari a unor deprinderi oarbe de calcul, înseamnă a respecta numai forma şi a neglija adevăratul conţinut pe care ea trebue să-l aibă.

Despre verificarea cunoştinţelor. Ce trebue să verifice profesorul, atât în examinările curente din clasă, cât şi, mai ales, la examenul final? *Dacă scopul învăţământului a fost atins.*

Noi ne-am servit de anumite mijloace pentru realizarea acestui scop, dar aceste mijloace nu au un interes în sine? Valoarea lor trebue judecată în funcţie de eficienţa lor.

Scopul nostru este să facem ca elevii să-şi însuşească o serie de cunoştinţe ştiinţifice de bază. Nu ne mărginim deci să verificăm dacă anumite forme — necesare ca etape de studiu — au fost însuşite, ci căutăm să vedem dacă elevul îşi dă seama de rostul lor, dacă ştie să le aplice în mod practic.

De exemplu la algebră, elevul ştie să facă bine reprezentarea grafică a trinomului. Acesta e un mijloc.

Şi-a însuşit destul de bine ideia de reprezentare grafică, utilitatea ei, sprijinul pe care îl dă această idee în dezlegarea unor probleme? Aceasta trebue să fie întrebarea de bază.

Un elev reprezintă bine trinomul $y=x^2 - 6x+5$ şi a şi găsit egalitatea $x=3$ $y= -4$ (valoarea minimă), dar nu ştie să răspundă la întrebările „pentru ce valoare a lui x, $y= -8$? sau „ce crezi pentru $x= -7$ sau pentru $x=0$ obţin pentru y o valoare mai mare decât -4? Aceasta face să ne întrebăm ce valoare au anumite cunoştinţe dacă nu pot fi aplicate în cazuri diferite?

Scopul nostru este să formăm gândirea logică a elevilor. Pentru realizarea acestui scop putem pune pe elevi să rezolve diferite probleme în care rolul hotărîtor îl are judecarea condiţiilor.

Dacă la examenul final îl punem să facă o problemă pe care am tratat-o pe larg în clasă şi dacă elevul răspunde foarte bine, asta înseamnă doar că elevul a învăţat să rezolve problema respectivă.

Scopul examenului este însă să vedem dacă elevul şi-a însuşit o metodă de gândire. Profesorul trebue să chibzuiască prin ce problemă s'ar verifica acest lucru. El trebue să dea o problemă schimbată faţă de cea tratată în clasă dar care se rezolvă prin acelaş raţionament. Schimbarea poate fi mică, de exemplu, schimbând numai datele, sau poate fi mai mare schimbând şi aspectul concret, dar păstrând structura de raţionament.

Să luăm de exemplu, o problemă din clasa IV-a elementară.

Am rezolvat în clasă problema „Doi saci cu cartofi conţin împreună 120 kg. Unul din saci conţine cu 20 kg mai mult ca celălalt. Câte kilograme are fiecare sac?"

Putem da o problemă identică înlocuind pe 120 şi 20 cu 104 şi 26. Putem da o problemă cu alt conţinut concret dar cu aceeaşi structură: „Mama a cumpărat 2,80 m stofă ca să facă haină la cei doi copii. Pentru copilul mai mic trebue cu 30 cm mai puţină stofă. Câtă stofă intră la fiecare costum?"

Reducerea rebuturilor, lichidarea rămânerii în urmă a elevilor, ce frumoasă ţintă! Dar ce dovadă de formalism îngust, dacă acest lucru se realizează nu prin munca de fond ci printr'un examen de formă.

Indulgenţa la examene, acordarea notei de trecere numai pentru a „mări procentajul de promovaţi" este o tendinţă tot atât de dăunătoare ca şi cea opusă ei, de a „pândi" momentele de intimidare ale elevului pentru a-l „trânti".

Despre studiul individual şi încurajarea iniţiativei creatoare a elevilor. Legată de metoda de predare a lecţiei noi, legată de preocuparea de a face pe elev să gândească şi nu să înregistreze unele formule de calcul,

este problema îndrumării studiului individual şi în general, a încurajării muncii şi atitudinii independente.

In primul rând în privinţa temelor curente date pentru acasă, s'a constatat la mulţi profesori o tendinţă formală în îndeplinirea acestei sarcini. Profesorul trebue să se întrebe care este rolul fiecărei lucrări date acasă pentru înţelegerea mai clară a temei predate, pentru fixarea cunoştinţelor, pentru formarea deprinderilor de calcul sau de exprimare corectă şi ordonată, pentru dezvoltarea atitudinii personale, iniţiativei, gândirii proprii.

La aplicaţiile în legătură cu un material nou este evident că elevii au nevoe de anumite sugestii din partea profesorului. Simpla indicaţie „faceţi problema nr. 126", fără nicio lămurire, poate pune pe elev în situaţia de a copia la repezeală după un coleg soluţia problemei.

Indrumările pentru temele date acasă prevăzute în planul de lecţie, trebue să fie efectiv realizate ; timpul trebue să fie astfel calculat încât ele să nu aibă loc în momentul sunării, când elevii îşi îndreaptă gândurile spre recreaţie.

Trebue însă să combatem şi excesul contrar. Indrumările să nu înlocuiască munca pe care trebue s'o depună elevul şi să i se lase acestuia numai sarcina efectuării calculului. Aşa dar, indicaţiile trebue să se refere mai mult la metoda de rezolvare decât la efectuarea însăşi a lucrării.

Dacă de exemplu vrem să dăm problema „să se afle aria totală a unei piramide exagonale regulate, în care cunoaştem latura de 10 cm şi muchia de 13 cm, nu vom da îndrumări în felul acesta: „trebue să aflaţi apotema piramidei; o scoateţi aplicând teorema lui Pitagora, dar să băgaţi de seamă că o catetă este jumătate din latura dată, iar ipotenuza este chiar muchia. Pe urmă vă gândiţi la formula ariei laterale a piramidei şi o aplicaţi". Indrumările trebue să se mărginească la „vă gândiţi la formula ariei laterale şi căutaţi ca elementele care intră în formulă să le deduceţi din cele date"; bineînţeles, că aceasta e numai un exemplu. Profesorul trebue să ştie cât poate şi ce poate clasa lui în momentul când dă îndrumările.

Mulţi profesori de matematică dau în mod just lămuririle pentru temele date acasă. De pildă la şcoala medie de fete din Craiova profesoara dela clasa X-a a rezolvat în clasă o problemă la care elementele necesare rezolvării ei se puteau găsi cu ajutorul teoremei lui Pitagora dintr'un triunghi dreptunghic. Pentru aceasta s'a dat o problemă similară la care însă trebuia utilizat un triunghi oarecare. Profesoara a atras atenţia asupra acestui fapt indicându-le elevelor ca, înainte de a porni la rezolvarea problemei, să repete din geometria plană relaţiile metrice în triunghiul oarecare.

Trebue neapărat să obişnuim elevii dacă nu reuşesc să facă temele să aducă ciornele pe care au încercat să rezolve problema; în niciun caz să nu le copieze.

Profesoara sovietică fruntaşă Kekceeva spune: „Dacă vreunul din elevi nu şi-a executat o parte din lucrul dat, eu îl învăţ să-mi comunice acest fapt, să-şi aibă totdeauna încercările în ciornă (fără să fie neglijent şi murdar executate); după ele pot afla gradul eforturilor depuse şi pot judeca greşelile făcute".

Munca individuală a elevului prezintă un interes pentru buna pregătire matematică a elevului, dar prezintă şi un interes educativ mai larg :

îl oprește de a se obișnui să-și îndeplinească în mod formal sarcinile oricare ar fi ele.

Trebue să recunoaștem că deși în majoritatea lor elevii noștri lucrează curent temele pentru acasă, mai sunt totuși elevi care îndeplinesc această sarcină în mod formal. De exemplu în majoritatea caietelor de matematici dela clasa XI-a cercetate la Institutul de Științe Pedagogice, sunt multe probleme greșit rezolvate și necorectate. Aplicarea mecanică a cunoștințelor este vădită la rezolvarea problemelor în care se cere să se afle câte numere divizibile cu 16 sunt cuprinse între numerele 61 și 6116. Elevele au aplicat direct formula cunoscută dela progresiile aritmetice fără să observe că numerele 61 și 6116 nu sunt divizibile cu 16.

★

Îndrumarea studiului individual este însă o chestiune mult mai largă decât aceea a indicațiilor pentru temele date acasă.

Elevii noștri nu folosesc îndeajuns manualul în partea lui teoretică și cu atât mai puțin bibliografia suplimentară. La revista Matematică și Fizică, care se adresează în primul rând elevilor, s'a constatat că ceeace preocupă, mai mult sunt problemele publicate, însă articolele sunt foarte puțin citite. Desigur rezolvarea de probleme își are importanța ei. Dar o problemă este prin natura ei o chestiune restrânsă, izolată; orizonturi mai largi se deschid prin studiul articolelor, al cărților.

Trebue să învățăm pe elevi să citească.

A citi o lucrare de matematică nu e un lucru simplu, e însă un lucru care se învață și îndrumările profesorului în această privință își au importanța lor.

Nu e suficient ca profesorul să repete mereu îndemnuri stereotipe: Învață! Citește! Lucrează! El trebue să facă pe elevi să înțeleagă cum trebue dusă această muncă pentru ca ea să fie rodnică.

Citirea unei cărți de matematică trebue să se facă de către cititor cu atitudinea pe care el ar avea-o dacă ar asista la o lecție, cu dificultatea în plus că de astă dată el însuși trebue să-și pună întrebările. Citind o lucrare de matematică, cititorul trebue de multe ori să completeze singur, printre rânduri, ceeace lipsește. El trebue să caute rostul chestiunii expuse, chiar dacă acest rost nu e menționat; el trebue să anticipeze expunerea printr'o muncă personală care se face paralel cu cititul. El trebue să citească cu creionul în mână și cu caietul alături. Trebue să revină asupra celor citite pentru a desprinde ideea de bază a demonstrației și să caute să refacă el însuși demonstrația parcursă, completându-o cu observații sau cu probleme noi.

In articolul „Despre formalism în predarea matematicii în școală" strălucitul savant, academicianul sovietic A. I. Hincin spune:

„Cartea sau articolul, chiar dacă este citită de trei ori cu atenție, se va uita repede dacă materialul respectiv a fost perceput numai în mod pasiv, dacă conținutul respectiv n'a devenit pentru noi materie primă sau arma propriei noastre munci active și creatoare. Eu însumi m'am deprins să lucrez asupra materialului citit în felul acesta".

Și mai departe:

„...Câteodată un elev silitor citește de multe ori același material, străduindu-se, cu o mare încordare, să-l rețină în memorie cât poate mai bine,

BIBLIOTECA CENTRALA
SIBIU

încât la sfârșit ajunge să învețe pe de rost paragrafe întregi; după abia o săptămână materialul învățat se risipește din memoria lui și rămân numai fraze și formule moarte; facem o crimă metodologică dacă nu prevenim din timp acest pericol și nu îndrumăm copilul cu tact pedagogic și cu pricepere, în munca lui de însușire a materialului".

Problema metodei de studiere a unui text matematic este atât de importantă, încât aș merge până la a propune ca profesorul de matematici să facă o lecție de citire în clasă.

Pe aceeași linie de preocupări metodice se situează încurajarea elevilor care aduc o metodă nouă în rezolvarea unei probleme, care dau enunțuri personale teoremelor (în locul vorbelor memorate din carte), care propun probleme ș.a.m.d.

Indrumarea elevului trebue să se facă, în primul rând, prin mijloace legate de activitatea în clasă: o notă de încurajare, evidențierea în fața colegilor, etc. Incurajând odată un elev care a găsit o regulă, clasa a propus să numească această regulă, care nu se găsea în carte, cu numele elevului care o descoperise. Nu am găsit nepotrivit să se facă acest lucru.

Pentru încurajarea activității independente, creatoare a elevilor, există și forme organizatorice în afara orelor de clasă: cercul de matematică, gazeta de perete matematică, etc.

In multe școli sovietice există gazete de perete matematice care au rolul, pe de o parte să stimuleze activitatea, pe de altă parte să ofere material și sugestii pentru această activitate.

La noi în țară asemenea gazete matematice există de pildă la Institutul Pedagogic din Timișoara și la Școala medie din Piatra Neamț. La Școala medie de fete din Câmpulung Muscel, Gazeta matematică a cercului de eleve este multiplicată la mașina de scris, fiecare colaboratoare având astfel posibilitatea să studieze acasă conținutul ei. Desigur există și alte școli care au realizări în această direcție și ar fi bine dacă ele ar fi comunicate fie Gazetei Invățământului, fie Revistei de Pedagogie, pentru ca experiența lor să poată fi folosită și de alte școli.

Toate aceste activități trebue realizate pe linia unei participări voluntare, prin stimularea interesului pentru ele.

Atât temele pentru acasă cât și activitățile extrașcolare trebue bine dozate pentru a evita supraîncărcarea elevilor, știut fiind că încărcarea cu prea mule sarcini duce inevitabil sau la sleirea forțelor prin munca excesivă, sau la îndeplinirea numai formală a sarcinilor.

★

Cercul de matematică și gazeta de perete matematică se adresează în special elevilor cu preocupări deosebite pentru matematică.

Dar învățământul nostru are un caracter de massă. Deaceea, „îndrumarea elevilor rămași în urmă" nu poate fi o sarcină îndeplinită numai formal, prin meditații nesistematice la care vin toți cei cu nota 2.

In primul rând trebue analizate cauzele rămânerii în urmă. Dacă nivelul majorității clasei este scăzut, profesorul trebue să procedeze la o analiză curajoasă și adâncă a muncii lui; de cele mai multe ori, va găsi că unele tendințe formaliste ale muncii lui sunt cauza acestei rămâneri în urmă.

A arunca vina pe „deficienţe dela natură", a afirma că unii elevi nu sunt „capabili" să înveţe, înseamnă a fugi de răspundere, înseamnă a te ascunde în spatele teoriilor reacţionare ale ideologilor burghezi.

La consfătuirile din Ianuarie, în raionul Piatra Neamţ, la secţia de matematică, s'a afirmat: „La şcoala din Roznov 3 elevi sunt cu lipsuri grave, ei au posibilităţi mintale foarte scăzute".

Realitatea este că profesorul respectiv are încă serioase reminiscenţe ale şcolii vechi, împotriva cărora trebue să lupte hotărît; aceste reminiscenţe sunt expresia denaturărilor antiştiinţifice şi slujesc duşmanului de clasă.

Metoda indicată pentru îndreptarea lipsurilor nu este cea a meditaţiilor sub formă de lecţii suplimentare. Ea trebue să se bazeze pe o muncă individuală suplimentară, îndrumată şi controlată de profesor, specifică fiecăruia din elevii rămaşi în urmă.

La multe din şcolile noastre, aşa cum rezultă din analiza referatelor dela Consfătuirile din Septembrie 1952, de pildă la Şcoala de 7 ani Nr. 27 fete, Bucureşti, la Şcoala medie Nr. 1 băieţi Bucureşti, la Şcoala medie din comuna Militari, la Şcoala medie de băieţi Craiova, etc., profesorii au fixat teme speciale pentru elevii rămaşi în urmă şi au supraveghiat studiul individual după un plan amănunţit, obţinând rezultate bune.

Pentru a sistematiza această muncă, profesorul trebue să aibă o evidenţă a greşelilor pe care le face fiecare elev şi să-şi noteze în acelaş caiet-fişier progresele elevilor.

Un elev face de exemplu frecvente greşeli la calculul literal. Intr'o zi a scris $5a+2a=7a^2$, altădată a simplificat fracţia $\frac{2a^3+b}{2a^3+x}$ cu $2a^3$, altă dată a scris:

$$\frac{a}{b}+\frac{c}{d}=\frac{a+c}{b+d}.$$

La baza acestor greşeli este formalismul algebric, faptul că elevul nu vede în spatele fiecărei litere un număr oarecare. Ii vom da exerciţii numerice asemănătoare, vom vedea cum le rezolvă, îl vom pune să confrunte exerciţiul numeric cu cel literal, să revadă proprietăţile operaţiilor, etc.

Profesorul sovietic Leapin, amintit mai sus, spune:

„Corijarea elevului trebue să se sprijine pe studiul sistematic al lipsurilor în cunoştinţele lui. Lipsa constatată în timpul răspunsului oral la tablă, din bancă sau în lucrarea scrisă trebue notată obligatoriu într'un caiet special".

Acest sistem a fost aplicat şi la noi, de unii profesori, de pildă de o profesoară de matematică dela Şcoala medie de fete Ploeşti, care ţine un asemenea caiet de evidenţă.

Totul este ca aceste caiete-fişier să nu se limiteze a fi o formă birocratică, ci să reprezinte efectiv o muncă organizată de ridicare a elevilor rămaşi în urmă.

Problema îndrumării studiului individual prezintă o importanţă deosebită pentru învăţarea matematicii. Nimeni n'a învăţat matematică dacă s'a mărginit să asculte prelegeri, dacă nu a umplut numeroase foi cu propriile lui încercări.

Indeplinirea numai în mod formal a sarcinii de îndrumare a muncii individuale de către profesorul de matematică e una din cauzele frânării progresului matematic al elevilor.

După această sumară trecere în revistă a diverselor sectoare de activitate a profesorului de matematici, ne putem da seama că formalismul îmbracă aspecte multiple şi variate, el apare acolo unde dăinuind încă influenţele mentalităţii retrograde, forma este golită de conţinut, este ruptă de rostul ei.

Arma principală în lupta contra formalismului este ridicarea nivelului ideologic, politic, ştiinţific şi pedagogic, prin studiul individual şi activitatea în cercurile pedagogice.

Hotărîrea profesorului de a-şi pune toate forţele în slujba ridicării unor capabili şi activi constructori ai socialismului în patria noastră este motorul combaterii formalismului!

Din munca mea cu neştiutorii de carte

Inv. ELEONORA POPESCU
Şc. Andronache, Bucureşti

Viaţa nouă care se făureşte în ţara noastră cere tuturor cadrelor didactice sporirea eforturilor pentru educarea tinerii generaţii, pentru creşterea cadrelor de constructori ai socialismului. Ea pune în acelaş timp — în faţa cadrelor didactice — sarcina lichidării neştiinţei de carte, grea moştenire lăsată nouă de regimul burghezo-moşieresc.

Alături de miile de învăţători şi profesori care au înţeles răspunderea mare ce le revine de a da statului oameni care să ştie să scrie şi să citească, şi care să se poată astfel orienta mai uşor în problemele pe care construirea socialismului le pune în faţa fiecărui cetăţean cinstit al Patriei, am considerat participarea mea la munca de alfabetizare, o îndatorire de onoare, o sarcină de cinste, încredinţată şi mie de regimul de democraţie populară.

Activitatea mea cu neştiutorii de carte, o desfăşor în 3 centre de alfabetizare din raionul 1 Mai. Două din acestea sunt în întreprinderi şi cuprind neştiutorii de carte dela „Sovromconstrucţii"; cooperativa „C. David", iar un centru funcţionează pe lângă şcoala „Andronache".

La aceste centre mie mi-a revenit sarcina de a coordona întreaga activitate, atât pentru mobilizarea neştiutorilor de carte, cât şi desfăşurarea muncii la clasă.

Cifra de plan stabilită la 1 Nov. 1952 era de 17 neştiutori la centrele din întreprinderi şi 195 la centrul depe lângă şcoala „Andronache".

Pentru a realiza în bune condiţii această sarcină, am considerat că, înainte de toate, este necesar să cunosc cât se poate de amănunţit care sunt acei factori pe care pot şi trebue să mă sprijin în munca de mobilizare a neştiutorilor de carte, să ştiu când şi ce ajutor să le cer. Ştiam că mobilizarea neştiutorilor de carte în vederea participării lor la cursuri, întâmpină încă cele mai mari greutăţi, deaceea dela început, mi-am îndreptat atenţia asupra felului în care aş putea organiza această muncă.

In acest scop, încă înainte de deschiderea anului şcolar de alfabetizare, am organizat o şedinţă cu toate organizaţiile de massă, care au sarcini precise în ce priveşte contribuţia lor la munca de alfabetizare; deasemeni, la şedinţă a participat şi conducerea şcolii Andronache, pentru a lega cât mai strâns munca cu neştiutorii de carte de întreaga activitate

a şcolii, precum şi comitetul de părinţi al acestei şcoli. In şedinţă s'a ales o comisie de alfabetizare care avea sarcina să urmărească în permanenţă felul în care se desfăşoară munca de alfabetizare. Am repartizat neştiutorii de carte pe învăţători şi profesori, pentru a asigura mobilizarea acestora, deci frecvenţa lor la cursuri. Deasemeni, în şedinţă s'au discutat şi stabilit metodele care urmau să fie folosite de colectiv în antrenarea tuturor neştiutorilor de carte. O astfel de metodă este „brigada de mobilizare", care a luat fiinţă în urma discuţiilor din această şedinţă.

Brigada de mobilizare este un mic colectiv format din utemişti şi alţi membri ai organizaţiilor de massă, precum şi ai comitetului de părinţi al şcolii. Brigada are ca scop să convingă pe neştiutorii de carte asupra necesităţii participării lor la cursurile de alfabetizare.

In munca de mobilizare, brigada a folosit metoda „lanţ" iniţiată de conducerea şcolii Andronache şi de organizaţia sindicală. Fiecare brigadă răspundea de o anumită stradă şi îşi desfăşura activitatea în două zile din săptămână, stabilite înainte. In aceste zile membrii brigăzii se împărţeau în 3—4 grupe şi la ore diferite treceau pe la casele din strada respectivă, unde existau neştiutori de carte, pentru a-i mobiliza la cursuri. Din ultima grupă făcea parte şi învăţătorul sau profesorul căruia îi fusese repartizat neştiutorul de carte şi de participarea căruia răspundea.

Prin metoda „lanţ" brigăzile au reuşit să cunoască dela început situaţia fiecărui neştiutor de carte ; vizitele dese au contribuit şi la apropierea dintre membrii brigăzii şi neştiutorii de carte, a făcut să sporească încrederea acestora atât în puterile lor cât şi în cei care urmau să-i înveţe carte.

Comisia de alfabetizare analiza săptămânal, în şedinţe, activitatea brigăzilor de mobilizare, fapt care a dus la îmbunătăţirea metodelor brigăzii, la creşterea răspunderii membrilor brigăzii faţă de sarcina încredinţată. Roadele muncii brigăzilor de mobilizare s'au văzut în participarea din ce în ce mai mare a neştiutorilor de carte la cursuri. Aşa de pildă, brigada tovarăşei învăţătoare Crăiţă Tiţa, îşi desfăşura activitatea în str. Porţile de Fier. Această brigadă, folosind metoda lanţ, a reuşit să îndeplinească cifra de plan şi să ajute şi alte cadre didactice în mobilizarea la cursuri.

Colectivul nostru nu s'a mărginit însă numai la această metodă. Munca brigăzilor de mobilizare a fost îmbinată în permanenţă cu munca de lămurire dusă dela om la om de către tovarăşii învăţători sau profesori.

Totuşi în mobilizarea neştiutorilor de carte am întâmpinat uneori rezistenţă, neînţelegerea perspectivelor ce se deschid oamenilor muncii în noua viaţă ce se construeşte vertiginos în Patria noastră. Pentru tovarăşii care refuzau să participe la cursurile dela centru, colectivul nostru a hotărît formarea unor colective care să predea la domiciliu. Au fost organizate două asemenea colective, activitatea lor fiind controlată în permanenţă de comisia de alfabetizare.

In scopul unei cât mai bune mobilizări, am considerat exemplul personal un stimulent. Colectivul nostru a antrenat în munca de mobilizare, tovarăşi care au absolvit cursurile de alfabetizare în anul precedent sau chiar cursanţi din acest an. Astfel P. I. dela întreprinderea „Sovromconstrucţii", M. I. şi M. A. dela cooperativa „C. David", le vorbeau neştiutorilor de carte despre mulţumirea ce le-o aduce posibilitatea de a citi o scrisoare, un ziar, cum învăţând să scrie şi să citească au ajuns să se califice mai uşor şi să ajungă fruntaşi în producţie.

Pentru a mări interesul cursanților față de citit și scris, am organizat vizitarea unor expoziții ca „Economia planificată a R.P.R. în plin progres", „Ucraina Sovietică" vizitarea muzeelor „Doftana" și „N. Bălcescu" și vizionarea unor filme ca „Neuitatul an 1919", „Despre Miciurin", etc., trezind în felul acesta dorința lor de a învăța să citească pentru a putea cunoaște — fără ajutorul altora — transformările mari din țara noastră și minunatele realizări ale țării socialismului victorios — U.R.S.S. — cu al cărui ajutor multilateral și desinteresat, regimul nostru de democrație populară făurește o viață fericită oamenilor muncii din patria noastră.

Perseverența cu care au lucrat tovarășii din colectiv, izvorîtă din dorința lor de a scoate acești oameni din întunericul neștiinței de carte, a făcut ca roadele muncii noastre să fie destul de frumoase, să ne dea nouă celor care am muncit satisfacția unei sarcini dusă la bun sfârșit și dorința de a lucra în viitor mai bine.

Astfel în întreprinderile „Sovromconstrucții" și cooperativa „C. David" din raionul 1 Mai, neștiința de carte a fost lichidată. In această acțiune o prețioasă contribuție și-au dat organizațiile de partid care au antrenat organizațiile sindicale în mobilizarea cursanților.

In ce privește centrul de pe lângă școala Andronache, din cei 195 cât prevedea cifra de plan, în prima etapă a muncii de alfabetizare au absolvit cursurile anului II, 108 cursanți, iar ale anului I, 17. Colectivul nostru luptă acum pentru cuprinderea în cursurile celei de a doua etape și a celorlalți neștiutori de carte.

Sigur că munca la clasă cu neștiutorii de carte nu mi s'a părut ușoară dela început. Nu aveam experiență în această muncă și nu știam cum să înlătur concepția multor tovarăși care considerau că este o rușine a învăța carte la bătrânețe. Am considerat deci, că succesul meu la clasă va fi condiționat înainte de toate de măsura în care eu voi ști și voi reuși să găsesc cele mai juste metode de a mă apropia de cursanți, pentru a le cunoaște greutățile vieții prin care au trecut, pentru a le putea vorbi despre zorii vieții noi ce și-o făurește poporul nostru și să le arăt că este de datoria lor să nu rămână în urma mersului triumfal al masselor din țara noastră sub îndrumarea partidului.

In ce privește munca la clasă, afară de manual, am folosit cât mai mult material didactic intuitiv. La anul I — cu ajutorul alfabetului decupat — cursanții au reușit să se familiarizeze mai repede cu literele și cu unele cuvinte. Mai târziu am confecționat cartoane cu diferite zicători sau scurte texte. La anul II, am folosit harta și globul pentru a le da primele cunoștințe de geografie. Cursanții au arătat mare interes față de aceste lecții și îmi cereau mereu să le arăt unde este U.R.S.S. pe glob, unde este R. P. Chineză, unde este Coreea, unde este America și după câteva lecții puteau ei înșiși să arate unde este cutare sau cutare țară și unde se găsește față de țara noastră.

Examenele de absolvire au contribuit la încununarea activității noastre. Nouă, celor ce am muncit și ne-am străduit să cuprindem cât mai mulți neștiutori de carte în cursurile de alfabetizare, examenele și împărțirea certificatelor de absolvire ne-au adus mulțumirea că eforturile noastre nu s'au irosit în zadar, că ele au dat roade mulțumitoare. In prima etapă a muncii de alfabetizare au absolvit cursurile 125 tovarăși din cartier și 13 din întreprinderi.

Despre succesele noastre în munca cu neştiutorii de carte vorbeşte mai ales creşterea unor cursanţi în munca lor, creşterea conştiinţei şi a spiritului de răspundere, ridicarea nivelului profesional, dorinţa altora de a-şi câştiga o calificare.

Astfel unul din foştii noştri cursanţi, tovarăşul P. I. este de meserie tâmplar. In copilăria sa el n'a putut să facă altceva decât să spele vase şi să mătură atelierul unui patron, învăţând meseria doar pe furiş.

Anul acesta la cursurile de alfabetizare, el a învăţat cu drag să scrie şi să citească şi din simplu tâmplar, prin perseverenţa lui în ridicarea nivelului profesional, a ajuns fruntaş în producţie, şef al unei secţii de tâmplărie la „Sovromconstrucţii". Asemenea lui sunt şi tovarăşii C. I. şi I. A. dela aceeaşi întreprindere, precum şi tovarăşa M. I. dela cooperativa „C. David".

Avem absolvenţi ai cursului de alfabetizare, care înainte nefiind în câmpul muncii, acum s'au angajat în întreprinderi şi în scurt timp s'au calificat şi acum sunt mecanici la „Sovromconstrucţii".

Acestea sunt câteva din metodele folosite de colectivul nostru în munca de alfabetizare şi câteva rezultate ale străduinţelor noastre în îndeplinirea unei sarcini grele dar de cinste.

In munca noastră însă ne-am izbit deseori de mari greutăţi pe care nu totdeauna am ştiut să le învingem.

Astfel, nu am insistat suficient pentru a obţine sprijinul organizaţiei de femei şi acesta ne-ar fi fost de mare ajutor mai ales în munca de mobilizare.

Deasemeni, nu toate cadrele didactice cărora li s'au repartizat neştiutori de carte, au înţeles răspunderea ce o au în convingerea neştiutorilor de carte asupra participării lor la cursuri. Aşa de pildă tovarăşa Gheorghiu Hariclia, profesoară, la început a subapreciat această sarcină. In urma criticilor aduse de colectivul nostru, tovarăşa s'a străduit să mobilizeze toţi analfabeţii repartizaţi la cursuri. Tot aşa, tovarăşa Boian Valentina, profesoară, care avea repartizaţi doar 4 analfabeţi, nu aducea la început la cursuri decât unul singur. In urma ajutorului primit din partea organizaţiei U.T.M. tovarăşa a lichidat lipsa de răspundere în îndeplinirea acestei sarcini, şi sigur dacă această critică i-ar fi fost făcută mai din timp şi tovarăşa şi-ar fi lichidat nepăsarea, munca noastră ar fi avut de câştigat.

Nici secţia de învăţământ nu ne-a sprijinit în suficientă măsură în etapa muncii de alfabetizare. In întreaga etapă au fost numai 3 şedinţe de analiza muncii de alfabetizare. Organizarea unor asemenea şedinţe, lunar, ar fi dus — fără îndoială — la înlăturarea multor lipsuri, la îmbunătăţirea muncii, atât în ce priveşte mobilizarea cursanţilor cât şi activitatea la clasă.

Colectivul nostru trebue să-şi sporească eforturile pentru ca a doua etapă a muncii de alfabetizare să fie încununată de succese şi mai evidente.

Din experienţa şcolii sovietice

Metodele de studiere şi popularizare a celei mai bune experienţe în activitatea instructiv-educativă a şcolii şi a educatorului [1]

Studierea experienţei celor mai bune şcoli şi a celor mai buni educatori şi însemnătatea ei.

Necesitatea precizării scopului pe care îl urmăreşte studierea acestei experienţe.

Tematica.

Momentul iniţial.

Metodele de studiere şi generalizare a experienţei.

Cunoaşterea rezultatelor şi înrădăcinarea experienţei pozitive în practica şcolii şi a educatorilor.

Studierea experienţei celor mai bune şcoli şi a celor mai buni educatori şi însemnătatea ei

Studierea bine organizată, răspândirea largă şi aplicarea în practica şcolii de massă a experienţei pedagogice a celor mai bune şcoli şi a celor mai buni educatori, are o importanţă deosebită atât în îmbunătăţirea instrucţiei şi educaţiei ideologico-politice a elevilor, cât şi în dezvoltarea continuă a ştiinţei pedagogice sovietice.

Încă din anul 1921, V. I. Lenin a arătat că cea mai mare lacună în activitatea Comisariatului Poporului pentru Învăţământul Public constă în *„...evidenţa şi verificarea insuficientă a experienţei practice, în lipsa sistematizării în ce priveşte folosirea indicaţiilor acestei experienţe, în predominarea raţionamentelor generale şi a lozincilor abstracte"* [2].

„...Noi cunoaştem puţine fapte — scria Vladimir Ilici în articolul „Despre munca Comisariatului Poporului pentru Învăţământul Public" — *peste măsură de puţine; nu ştim să le adunăm; ...nu ştim să adunăm indicaţiile experienţei practice şi să le generalizăm"* [3].

---

[1] Din lucrarea „Organizarea muncii în şcoală" apărută sub redacţia lui A. S. Volcovschi şi S. S. Malâşev, Editura Academiei de Ştiinţe Pedagogice R.S.F.S.R.

[2] *V. I. Lenin*, Opere, Vol. XXXII, ediţia IV, pag. 99 — ed. rusă.

[3] Idem, pag. 105.

In hotărîrea istorică a C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. din 5 Septembrie 1931 intitulată „Despre şcoala elementară şi medie", este arătată deasemeni „...ruperea serioasă a instituţiilor de cercetări ştiinţifice în domeniul pedagogiei, de sarcinile practice ale şcolii", şi se propune ca eforturile să fie concentrate „mai ales asupra studierii şi generalizării experienţei acumulate de cei ce lucrează în şcoli".

Infăptuirea cât mai deplină a acestor indicaţii trebue să fie pusă la baza muncii conducătorilor şcolilor, a metodiştilor şi colaboratorilor ştiinţifici în domeniul pedagogiei şi metodicii ca una din principalele condiţii ale ridicării calităţii muncii instructiv-educative a şcolii de massă şi ale dezvoltării continue, pe baza legăturii reciproce dintre teorie şi practică, a ştiinţei pedagogice sovietice.

II

Necesitatea precizării scopului pe care îl urmărim prin studierea acestei experienţe

Studierea experienţei diferitelor şcoli şi educatori poate să difere dela un caz la altul; ea trebue să fie în mod obligatoriu prevăzută dinainte şi deasemeni, trebue *strict determinat scopul urmărit,* în raport cu obiectul studierii.

Pot fi studiate:

1. întregul sistem, *întreaga organizare a muncii instructiv-educative a şcolii respective,* totalitatea şi interacţiunea factorilor de bază, a metodelor şi procedeelor care condiţionează calitatea înaltă şi rezultatele depline ale muncii;

2. *sistemul şi stilul de muncă al educatorului* care stăpâneşte măestria pedagogică, legătura şi acţiunea reciprocă a acelor măsuri organizatorice, metode şi procedee, care determină calitatea înaltă a rezultatelor muncii sale instructiv-educative;

3. metoda rezolvării cu succes de către şcoală sau educator a unei probleme foarte importante, *a uneia dintre problemele* instrucţiei şi educaţiei (spre exemplu, preîntâmpinarea rămânerii în urmă la învăţătură a elevilor, introducerea regulilor purtării, educaţia ideologică a elevilor în procesul studierii obiectului respectiv de învăţământ ş. a. m. d.); munca *unei serii de şcoli fruntaşe sau educatori fruntaşi,* care lucrează cu aceleaşi clase ş.a.m.d.

III

Tematica

In determinarea *tematicii* pentru studierea experienţei înaintate în munca instructiv-educativă trebue să ne oprim — în primul rând — asupra temelor care au *caracterul cel mai actual,* care sunt legate de rezolvarea sarcinilor puse de către partid şi guvern în faţa şcolii, în faţa oricărui educator din ţara noastră. Temele de bază, după care urmează să desfăşurăm studierea şi răspândirea experienţei înaintate, pot fi spre exemplu, teme ca acestea: organizarea predării limbii ruse în lumina învăţăturii lui I. V. Stalin despre limbă; îmbunătăţirea calităţii predării fiecărui obiect de învăţământ; învăţământul politehnic; îmbunătăţirea calităţii cunoştinţelor şi deprinderilor elevilor: legătura dintre munca instructiv-educativă şi economia sătească în şcolile săteşti; preîntâmpinarea rămânerii în urmă la învăţătură

(lupta împotriva repetenției); educația ideologico-politică în procesul predării diferitelor obiecte; educarea colectivului de elevi; formarea deprinderilor la elevi pe baza învățăturii fiziologice a lui I. P. Pavlov; educarea la elevi a deprinderilor culturale ș. a.

Alegerea tematicii poate fi determinată și de o sarcină specială — aceea de a ajuta educatorilor și școlilor dintr'un raion dat ca, pe baza însușirii experienței înaintate, *să ridice la un nivel mai înalt* acel sector al muncii în care au ieșit la iveală — în perioada precedentă — cutare sau cutare lipsuri serioase (spre exemplu, lipsuri în privința științei de carte, în deprinderea socotitului oral, în dezvoltarea vorbirii orale și scrise ș.a.m.d.).

IV

Momentul inițial

Momentul inițial în studierea experienței muncii fiecărui educator sau a fiecărei școli în ansamblu constă în dezvăluirea cât mai deplină a *rezultatelor muncii efective a educatorului sau a școlii,* adică în calitatea cunoștințelor și deprinderilor elevilor, în calitatea disciplinii lor conștiente, a nivelului lor cultural, a purtării în școală și în afara școlii. Numai scoțând la iveală într'adevăr rezultatele depline ale muncii educatorului sau ale întregii școli în ansamblu, ne putem face o idee asupra experienței acestora — experiență ce ar urma să fie studiată și răspândită pe o scară largă.

Rezolvarea pozitivă a acestei probleme ne îndreptățește să trecem la studierea acestei experiențe, propunându-ne ca sarcină de bază *să dovedim* datorită căror căi și mijloace, cărui sistem, cărui stil de muncă al educatorului sau al școlii se obțin rezultate bune în instrucție și educație.

Dar sarcina constă nu numai în *desvăluirea* metodelor și procedeelor, a sistemului și stilului de muncă, ci și în explicarea acestora și în găsirea acelor mijloace care pot fi folosite pe scară largă în practica celorlalte școli și a celorlalți pedagogi, mijloace care dau posibilitatea obținerii unui avânt general. Scopul acesta trebue avut în vedere în studierea experienței pedagogice înaintate.

V

Metodele de studiere și generalizare a experienței

In studierea experienței pedagogice trebue aplicate următoarele metode: *Observațiile și desfășurarea convorbirilor asupra rezultatelor observațiilor* (cu educatorii sau conducătorii de școli, a căror experiență e studiată); *analiza* documentării metodice, analiza lucrărilor scrise și a altor materiale ale elevilor, materiale ce caracterizează situația muncii instructiv-educative și calitatea rezultatelor ei; *cercetarea teoretică a materialelor adunate* (a faptelor) în scopul scoaterii la iveală a cutăror sau cutăror metode de muncă; *organizarea și desfășurarea experimentului* în scopul verificării concluziilor trase în urma observațiilor și a cercetării teoretice.

Aplicând aceste metode, este necesar să avem în vedere următoarele:

1. Observațiile asupra muncii instructiv-educative (prin frecventarea lecțiilor sau a ocupațiilor în afara clasei) vor fi eficace numai în cazul când acestea se desfășoară *pe baza determinării în prealabil și cu precizie a scopului urmărit.*

Sarcina constă în a desfăşura observaţia nu „în general şi în ansamblu", ci în spiritul orientării clare, pe o temă determinată în cadrul cercetărilor întreprinse. În procesul observaţiei se recomandă să se aleagă şi să se fixeze cu precizie faptele şi fenomenele cele mai caracteristice, cele mai tipice (pentru descrierea şi analiza lor ulterioară), să se dezvălue legătura lor reciprocă, să se caute explicarea, fundamentarea acestei legături, precum şi a rezultatelor procesului pedagogic observat.

Observând, urmează să ne punem întrebări ca acestea: De ce să se întâmple astfel? Prin ce se explică aceasta? Ce legi (ale psihologiei, ale pedagogiei sau metodicii) şi-au aflat aici aplicarea lor cu succes?

Cantitatea obiectelor sau a faptelor pentru observaţii să nu fie prea mare, iar observaţiile să fie *sistematice şi complete;* ele trebue să facă să rezulte un material faptic suficient pentru generalizări şi demonstraţii, pentru fundamentarea acelor concluzii care vor fi trase ca o consecinţă a studierii acestei experienţe.

Cele mai valoroase materiale se obţin atunci când observaţiile se desfăşoară după un plan prelucrat dinainte.

2. Trecând la studierea experienţei pe o temă aleasă, urmează *să ne familiarizăm* în mod amănunţit cu *literatura existentă* legată de problema respectivă; urmează să alegem şi să legăm între ele căile şi mijloacel care pot să ducă la rezolvarea sarcinii propuse şi, pornind de aici, să alcătuim un plan de muncă dar mai ales, un program de observaţii, desfăşurând în continuare strângerea şi acumularea materialului potrivit acestui plan.

De aici rezultă că însemnările în timpul lecţiilor pot purta adeseori caracterul unei orientări sigure (fixându-ne în primul rând asupra elementelor legate de tema studiată). Din însemnările acestea trebue să reiasă ce şi cum s'a făcut, ce rezultate au fost obţinute. În legătură cu aceasta trebue notate şi răspunsurile elevilor; aceste însemnări vor constitui un material foarte valoros pentru analiza eficacităţii metodelor şi procedeelor aplicate în timpul lecţiilor.

3. Trebue observate, nu lecţii separate, izolate, ci *un sistem de lecţii* determinat (spre exemplu, toate lecţiile legate de studierea unei teme din planul calendaristic); acest lucru va asigura studierea mai adâncă a sistemului de muncă a educatorului, va da posibilitatea să arătăm mai complect rezultatele pozitive ale acestui sistem de muncă şi să tragem concluzii mai fundamentate, mai convingătoare.

4. Observaţiile asupra muncii instructive şi educative vor fi rodnice numai cu condiţia ca ele să se desfăşoare cât mai obiectiv, însoţite de o analiză critică, de verificarea materialului observat, de înlăturarea părerilor preconcepute în interpretarea faptelor şi fenomenelor. Rezultatele observaţiilor trebue fixate cu cea mai mare precizie (în caiete de însemnări, foto-însemnări sau însemnări luate dela lecţii practice, etc.), acumulând un material concret pentru concluzii.

5. Observaţiile directe trebue *complectate cu analiza documentării metodice corespunzătoare,* legată de tema studiată (planuri generale pentru şcoli, planuri calendaristice şi planuri de lecţii, planurile activităţii educative şi în afara clasei, caiete zilnice şi dări de seamă ale educatorilor, etc.).

6. Terminând strângerea materialelor care caracterizează experienţa muncii educatorului sau a şcolii, urmează să trecem la *analiza acestui material, la prelucrarea lui teoretică.*

Potrivit cu planul de studiere a experienţei, materialul acestei experienţe trebue împărţit în grupe, trebue *clasificat* după însuşirile lui caracteristice; pe baza punerii faţă în faţă şi a comparării faptelor şi fenomenelor fixate, trebue să găsim în ele elementele comune care constitue factorul conducător în cutare sau cutare verigă a procesului pedagogic.

In timpul prelucrării materialelor strânse în urma studierii experienţei muncii unei serii de şcoli sau educatori pe o temă oarecare, trebue deasemeni să punem faţă în faţă şi să comparăm modul de organizare, metodele şi procedeele, sistemul de muncă, ţinând bineînţeles seama şi de rezultatele muncii. In procesul analizei materialelor strânse trebue să căutăm şi să găsim elementele comune, tipice pentru munca acestor şcoli şi educatori care condiţionează rezultatele ei bune şi totodată să scoatem la iveală elementele deosebite, noi, care se aplică numai în practica muncii anumitor şcoli şi educatori ca o consecinţă a cercetărilor lor pedagogice, a iniţiativei lor pedagogice creatoare.

Analiza cu scrupulozitate a materialelor, analiză ce desvălue în mod convingător *esenţa, sensul interior* al experienţei pedagogice studiate, trebue aşezată pe baza generalizării acestei experienţe, a dezvăluirii şi fundamentării acelor legi care condiţionează şi explică rezultatele pozitive ale acestei experienţe.

Concluziile obţinute trebue supuse verificării critice în practică (spre exemplu, în practica celorlalte şcoli alese pentru aceasta), şi numai după aceea poate să se desfăşoare răspândirea şi introducerea pe o scară largă — în practica şcolii de massă — a experienţei studiate şi verificate.

VI

Cunoaşterea rezultatelor şi înrădăcinarea experienţei pozitive în practica şcolii şi a educatorilor

Rezultatele studierii experienţei pedagogice pot fi făcute cunoscute în diferite feluri. Iată câteva din acestea:

Scrisorile şi articolele metodice cu descrierea amănunţită a experienţei, cu analiza şi fundamentarea teoretică a metodelor şi procedeelor descrise, cu desvăluirea sistemului muncii educatorului sau a şcolii şi cu indicarea obligatorie a rezultatelor acestei munci, a influenţei ei asupra îmbunătăţirii procesului instructiv-educativ.

Expoziţiile staţionare organizate în cabinetul pedagogic, la Institutul de perfecţionare a cadrelor didactice, în scopul familiarizării pe scară largă a pedagogilor cu rezultatele studierii experienţei pedagogice în legătură cu cutare sau cutare temă.

Materialele prezentate la expoziţie trebue aranjate într'un sistem determinat care să ajute la o mai bună însuşire a experienţei; materialele trebue însoţite neapărat de adnotări; aceste cerinţe trebue îndeplinite şi de *expoziţiile mobile* mici (în dosare) trimise la cursurile pedagogice din raion, în scopul popularizării experienţei studiate şi verificate în practică.

Referatele la adunările educatorilor (la consiliile pedagogice, în comisiile pe obiecte, la cercurile metodice, la consfătuirile raionale ale cadrelor

didactice). In anumite cazuri, referatele pot fi complectate prin organizarea de *lecţii deschise.*

Culegerile tematice de articole, care desvălue multilateral organizarea şi rezultatele muncii instructiv-educative.

Acest mod de cunoaştere a rezultatelor studierii experienţei, trebue aplicat mai ales în cazurile când tema studiului cuprinde o întreagă serie de obiecte de învăţământ (spre exemplu „Educaţia ideologică la lecţii şi în munca din afara clasei", „Preîntâmpinarea rămânerii în urmă la învăţătură a elevilor", etc.).

Culegerea cuprinde articole ale educatorilor — articole ce oglindesc experienţa, sistemul şi rezultatele muncii educatorilor, precum şi un *articol introductiv* al metodistului care conduce munca de studiere a acestei experienţe.

Alcătuirea de monografii, constitue un mod mai complicat şi în acelaşi timp mai valoros de cunoaştere a rezultatelor studierii experienţei şcolii sau a educatorului. Fiecare monografie trebue să cuprindă nu numai descrierea amănunţită a muncii şcolii şi educatorului, ci şi analiza sistemului şi rezultatele muncii în lumina legilor fundamentale ale psihologiei, ale pedagogiei şi didacticii sovietice. In monografie sunt date şi *concluzii pedagogice* ce decurg din această analiză şi care stabilesc legătura cauzală dintre sistemul de muncă determinat, supus studiului şi rezultatele sale pozitive, eficacitatea sa.

Veriga finală în munca de studiere a experienţei pedagogice înaintate trebue să fie nu numai familiarizarea largă a educatorilor cu rezultatele studiului, ci şi *înrădăcinarea* sistematică a *acestei experienţe* în practica şcolii şi a educatorilor unui raion sau unei regiuni.

Inrădăcinând experienţa pedagogică înaintată în practica şcolilor şi a educatorilor unui raion, unei regiuni sau republici, trebue să organizăm evidenţa rezultatelor aplicării ei şi strângerea propunerilor în vederea perfecţionării continue a acestei experienţe.

Revistele de pedagogie din țările de democrație populară, sprijin puternic în dezvoltarea învățământului

In țările care construesc socialismul, se pune din ce în ce mai mult accentul pe pregătirea cât mai temeinică a tinerei generații, generație care va da cadrele constructoare ale societății socialiste.

Pentru a realiza această temeinică pregătire, statele de democrație populară, având permanent în față exemplul școlii sovietice, pun toate mijloacele la dispoziția cadrelor didactice, pentru ca acestea să poată întreprinde cât mai profunde cercetări în domeniul științei pedagogice, să se înarmeze cu cea mai înaintată teorie pedagogică, pentru a putea să realizeze un cât mai înalt nivel al predării cunoștințelor în școli.

In toate țările de democrație populară, cadrele didactice sunt necontenit preocupate de ridicarea nivelului lor ideologic, politic și profesional, convinse fiind că numai cu o bună pregătire își vor îndeplini cu succes importanta sarcină de a crește tânăra generație care trebue să satisfacă cerințele din ce în ce mai mari ale societății ce merge cu pași uriași înainte. In acest scop, cadrele didactice au în fiecare an — și chiar de mai multe ori pe an — consfătuiri în care fac schimburi de experiență și cer ajutorul acestor învățători și profesori care au reușit — prin metode mai eficace — să realizeze în condițiile cele mai bune procesul de învățământ. In aceste ocazii își analizează lipsurile și caută în comun mijloace pentru remedierea lor.

Un mare sprijin în munca învățătorilor și profesorilor îl dă presa de specialitate și, în primul rând, revistele de pedagogie.

Presa pedagogică din țările de democrație populară publică cercetări științifice în domeniul pedagogiei, se ocupă de valorificarea moștenirii pedagogice progresiste din trecut, popularizează cele mai bune metode folosite de învățătorii și profesorii fruntași, popularizează școlile cu rezultatele cele mai bune, arată metodele ce trebue întrebuințate de cadrele didactice.

Revistele de pedagogie caută în același timp să țină mereu trează vigilența învățătorilo și profesorilor, pentru ca aceștia să nu lase să pătrundă în școală ideile retrograde ale pedagogiei reacționare; ele

critică necruțător cadrele didactice care nu au eliminat încă din munca lor metodele școlii trecutului.

Revistele de pedagogie din țările de democrație populară arată învățătorilor și profesorilor, că singura cale care nu dă greș, este calea pedagogiei științifice sovietice. Pedagogia sovietică trebue să fie o permanentă călăuză a școlii iar munca și experiența școlii sovietice trebue să fie urmărită cu atenție de școala care pregătește cadre pentru construirea socialismului. Numai astfel cadrele didactice din țările cu democrație populară vor fi sigure că merg pe drumul bun. Și revistele de pedagogie contribue în mare măsură la arătarea acestui drum.

Să luăm de pildă revista de pedagogie din R. P. Bulgaria intitulată „Narodna Prosveta". In articolul redacțional din Nr. 8, care a apărut în Aprilie 1953, se vorbește despre îndrumarea predării limbii materne. Articolul critică pe lingviștii care au încercat să reducă limba bulgară la câteva sute de cuvinte, tocite, întrebuințate în cancelarii și presă ; arată calea nesănătoasă idealistă urmată de lingviștii burgheziei și cere cadrelor didactice să se călăuzească în predarea limbii materne de învățătura stalinistă, învățătură care îndrumă lingvistica pe făgașul marxismului. Articolul critică atitudinea de nepăsare față de cercetătorii progresiști ai trecutului în domeniul lingvisticii și cere să se pornească la o profundă și atentă studiere a lingvisticii din trecut, pentru a se putea lua din ea tot ce e sănătos, tot ce poate folosi mersului înainte al culturii bulgare, tot ce poate ajuta școala bulgară în acțiunea de ridicare continuă a nivelului predării cunoștințelor despre limbă.

Mergând pe această linie a valorificării lingvisticii trecutului, chiar în numărul următor al revistei (Nr. 9 din luna Mai 1953) Andrei Tvetcov semnează un articol intitulat „Luminătorii slavi Ciril și Metodiu". Autorul arată marile merite ale lui Ciril și Metodiu și valoarea istorică a operei lor. El arată că opera celor doi oameni de înaltă cultură, marchează un moment de covârșitoare importanță în dezvoltarea culturii slave. Autorul vorbește despre activitatea neobosită a cărturarilor Ciril și Metodiu, de dragostea lor pentru marile masse care, neputându-se adăpa la cultura greco-romană și apoi la cea romano-germanică, erau sorțite să rămână mereu în întuneric.

In articol se arată că devotamentul acestor doi luptători pe tărâmul culturii pentru poporul pe care-l voiau scos la lumină, nu a putut fi înfrânt. Ei au înfruntat toată furia dezlănțuită de elementele reacționare, cu nădejdea că învățătura lor va ajuta odată popoarelor slave să sfâșie vălul întunericului.

Aceeași preocupare de a îndruma just învățământul despre limbă o manifestă și revista de pedagogie din R.P. Ungară (Pedagógiai Szemle). Numărul 1—2 din 1953, publică un articol intitulat „Situația în trecut și astăzi a predării limbilor la noi." Articolul face o analiză a discuțiilor ce au avut loc la Budapesta în cadrul Conferinței Naționale pentru predarea limbilor. Această conferință ce s'a ținut la 28 și 29 Noembrie 1952, a analizat situația predării limbilor în școală în trecut și astăzi.

Conferința a arătat că în epoca feudală instrucția se făcea numai în limba latină și, bineînțeles, cultura era un apanaj al nobililor. Prin limba latină, nobilii nu numai că respectau moda apuseană, dar totodată, vorbind latinește, voiau să se deosebească net de iobăgime. In secolele XVI

şi XVII apar şi primele gramatici ale limbii ungare, tot în limba latină. Elevii care vorbeau limba ungară erau pedepsiţi că „vorbesc o limbă barbară". Şi dealungul multor secole, latina a fost limba oficială a şcoalei din Ungaria.

Mulţi unguri progresişti, oameni de ştiinţă, au luptat împotriva tiraniei clasei dominante pentru introducerea în şcoală a limbii ungare, dar acest fapt nu a fost posibil decât către sfârşitul secolului al XIX-lea. In centrul interesului rămânea însă tot limba latină, „limba nobilimii". Limba ungară n'a putut să-şi cucerească adevăratele sale drepturi decât pe cale revoluţionară, în 1945.

Articolul demască politica reacţionară a claselor conducătoare din trecut care urmăreau menţinerea în întuneric a masselor ţărăneşti. Clasele dominante spuneau că la şcolile săteşti nu-i nevoe de gramatică, pentrucă ţăranilor le este deajuns să ştie să scrie, să citească şi să înveţe religia. Până în zilele noastre au existat o serie de tendinţe şi metode de predare în şcoală. care de care mai formaliste, mai reacţionare.

Articolul are o mare importanţă, pentrucă arată rădăcina tuturor metodelor şi concepţiilor retrograde cu care a fost îmbâcsită şcoala ungară în trecut şi că aceste concepţii, mai ales cele pedagogice, mai apar şi astăzi la unele cadre didactice.

In concluzie se mai arată că şi astăzi unele cadre didactice, datorită concepţiilor otrăvite propagate de lingvistica burgheză, mai confundă gramatica cu logica. Articolul cere învăţătorilor şi profesorilor să se pregătească în mod cu totul serios, pentru a putea astfel să aleagă ceeace este preţios din trecut şi poate să ajute la construirea măreţului edificiu al viitorului.

Revista bulgară de pedagogie este preocupată de a ajuta şcoala bulgară să educe trăsăturile omului nou. Intr'un articol intitulat „Educarea optimismului comunist la elevi", autorul arată cadrelor didactice că au sarcina de a educa elevii în aşa fel, încât pe baza ştiinţei marxist-leniniste, ei să ajungă să cunoască bine legile de dezvoltare ale societăţii, să înţeleagă obiectivitatea acestor legi şi că, datorită acestor legi obiective, calea firească a omenirii este calea ce duce la comunism.

Invăţătorii şi profesorii trebue să arate elevilor că optimismul comunist nu este numai cel care dă forţa masselor ce luptă pentru o viaţă mai bună, sau cel oglindit în zilele noastre în operele de artă, ci optimismul comunist este moştenitorul legal şi forma superioară a optimismului celor mai mari minţi şi inimi din trecut. Pentru a educa optimismul comunist, cadrele didactice au datoria de a preda un învăţământ ştiinţific, legat de viaţă, au datoria de a arăta elevilor în ce constă măreţia omului muncii, de a arăta cât de mare este forţa clasei muncitoare condusă de detaşamentul său de avantgardă; au datoria de a educa pe copii în spiritul dragostei nemărginite faţă de U.R.S.S. care a păşit la construirea comunismului şi care ajută în mod neprecupeţit, multilateral şi dezinteresat ţările de democraţie populară, pentru făurirea unei vieţi îmbelşugate.

Aceeaşi preocupare de a veni cât mai concret în ajutorul procesului de învăţământ, o manifestă şi revista de pedagogie maghiară „Pedagógiai Szemle".

In articolul „Intrebuinţarea literaturii pentru tineret în munca de instrucţie şi educaţie a şcolii după eliberare", se arată cât de mare este

rolul acestei literaturi în procesul de instrucție și educație a tineretului. Articolul arată că literatura nouă are ca model literatura sovietică pentru tineret, dar în procesul de educație nu trebue să se neglijeze literatura clasicilor. In articol se critică unele opere care au avut pretenția de „literatură înaltă" și care, în fond, erau complet lipsite de valoare literară. Astfel de opere — scrise până în 1949 — au sufocat tânăra generație. Deabia în 1950 s'a constituit pe lângă Uniunea Scriitorilor, o secție de literatură pentru tineret, care se ocupă în mod serios de această problemă. De atunci, au apărut în cărțile pentru tineret, problemele ce frământă epoca măreață de construire a socialismului. Desigur, literatura maghiară nu se poate mândri că a reușit să creeze un număr suficient de cărți pentru tineret și că a elucidat toate problemele importante, dar sunt speranțe că în scurt timp va reuși să satisfacă toate cerințele tineretului. Cadrele didactice trebue să recomande elevilor — pentru lectură — cărțile cele mai reușite din punct de vedere artistic, așa cum sunt — în majoritatea lor — romanele ce tratează teme istorice și cele care oglindesc viața fericită ce se dezvoltă în R. P. Ungară.

De un neprețuit ajutor pentru munca pedagogică a învățătorilor și profesorilor din R. P. Ungară, este articolul „Câteva probleme ale pedagogiei noastre privite în lumina unei discuții academice". Comisia Pedagogică Permanentă a Academiei a discutat cele mai importante probleme ale didacticii și ale istoriei pedagogiei. Din discuția secțiunii academiei a reeșit că forurile pedagogice competente nu au dat suficientă importanță axării pedagogiei pe principiile pedagogice ale marxism-leninismului și pe învățătura lui I. P. Pavlov. Discuția a fost într'adevăr un pas înainte pentru pedagogia din R. P. Ungară și școala are mult de învățat din lipsurile serioase pe care le-a arătat discuția.

In urma hotărârilor Congresului al XIX-lea al P.C.U.S. școala sovietică a trecut la aplicarea pe scară largă a învățământului politehnic. Urmând exemplul școlii sovietice, statele de democrație populară au trecut la studierea condițiilor de pregătire a școlilor pentru asigurarea învățământului politehnic.

Revistele de pedagogie ale țărilor de democrație populară publică articole în care este oglindită preocuparea crescândă pentru trecerea la învățământul politehnic. Revista de pedagogie bulgară Nr. 8, în articolul intitulat „Politehnismul în predarea fizicii" arată cum fizica — prin multipla ei aplicare — poate să introducă pe elevi în cunoașterea bazelor științifice ale tuturor proceselor de producție. Deasemeni fizica poate să creeze deprinderea de a mânui o parte din uneltele de muncă. In articol se arată că, datorită avântului pe care l-a luat industria, în R. P. Bulgaria sunt condiții de trecere la învățământul politehnic. Pentru aceasta, trebue mai întâi ca programa școlară să conțină mai multe probleme cu caracter politehnic care să ajute elevilor să cunoască mecanismele la care se aplică mai mult legile fizicii. Astfel de probleme au început, de fapt, să fie cuprinse în manualele de fizică, iar profesorii își însoțesc adesea expunerile de desene și scheme edificatoare. Programa școlii prevede și ore speciale de rezolvare a problemelor de fizică, fapt ce dă posibilitate școlii bulgare să se apropie tot mai mult de învățământul politehnic.

Aceeași preocupare pentru învățământul politehnic se vede și în traducerea „Cercurile speciale ale tinerilor tehnicieni și rolul lor în formarea

politehnică a elevilor şcolii medii", publicată de revista de pedagogie maghiară Nr. 1—2 din 1953. In articol se arată că tinerii tehnicieni îşi însuşesc în aceste cercuri preţioase cunoştinţe tehnice în domeniul tehnologiei lemnului şi metalului şi-şi însuşesc cunoştinţele necesare pentru a putea lucra cu electricitatea. Articolul atrage atenţia conducătorilor cercurilor speciale, că trebue să ţină seamă de o serie de condiţii necesare dezvoltării tânărului tehnician, dar mai ales, conducătorul tehnic al cercului să nu uite, că ţelul final este formarea politehnică a elevului, adică să-l înveţe să utilizeze în industrie instrumentele necesare, să cunoască materialul tehnic, să mânuiască maşinile-unelte, să contureze planuri, să execute calcule de construcţii, etc.

In revistele de pedagogie ale ţărilor de democraţie populară, ca în toate domeniile de activitate, un loc de frunte îl ocupă cunoaşterea experienţei sovietice. Numai având mereu în faţă minunata experienţă a şcolii sovietice, şcoala din ţările care construesc socialismul se va afla totdeauna pe drumul bun.

Revista de pedagogie a Republicii Democrate Germane publică articolul tradus din limba rusă „Lupta lui V. I. Lenin pentru întărirea şi dezvoltarea mai departe a teoriei creatoare despre educaţie a lui Marx şi Engels la sfârşitul secolului al XIX-lea". In articol, V. I. Volcov arată că numai pe o temelie marxist-leninistă se poate ridica adevărata cultură în slujba masselor. Această cultură nu poate fi însă realizată dacă învăţătorii şi profesorii, nu cunosc temeinic învăţătura marxist-leninistă pentru a o aplica în munca lor.

In ajutorul cadrelor didactice, revista de pedagogie bulgară publică articolul „Despre tactul pedagogic faţă de copil", reprodus din „Nacialnaia Şcola". Articolul arată învăţătorilor şi profesorilor, care sunt căile pe care educatorul poate influenţa cel mai mult educaţia copilului şi învaţă pe educator cum să se comporte în activitatea sa, deoarece totdeauna copilul este tentat să-şi imite educatorul.

Revista de pedagogie maghiară pune la dispoziţia cadrelor didactice din R. P. Ungară, articolul lui I. T. Ogorodnicov «Problemele pedagogiei în lumina operei lui I. V. Stalin, „Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S."». Articolul arată că pedagogia sovietică trebue să ţină seama de esenţa legii economice fundamentale a socialismului, ale cărei cerinţe constau în asigurarea satisfacerii într'o măsură tot mai mare a nevoilor materiale şi culturale ale societăţii.

Toate articolele cuprinse în revistele de pedagogie ale ţărilor de democraţie populară, chiamă la întărirea vigilenţei cadrelor didactice pentru a nu lăsa să se strecoare ideile putrede ale pedagogiei burgheze. Articolele revistelor arată şcoala burgheză sub adevărata ei faţă: instrument de asigurare a „veşniciei" orânduirii capitaliste, instrument de oprimare, de menţinere în întuneric a clasei muncitoare.

Arătând răspunderea ce o au învăţătorii şi profesorii faţă de tânăra generaţie, revista de pedagogie din R. D Germană „Pädagogik", publică un articol intitulat „Auschwitz — un avertisment şi o sarcină pentru dascălii germani". Articolul arată că depinde de dascăli, de aceşti ingineri ai sufletelor, pentru a face din generaţia de azi o generaţie de constructori, de oameni iubitori de viaţă şi de pace şi nu fiare fasciste, care au făcut să existe un „Auschwitz".

Dealtfel Revista de Pedagogie din R. D. Germană consacră o mare parte articolelor de teorie în care sunt demascate teoriile reacționare din pedagogie și înarmează cadrele didactice cu teorii științifice. Așa sunt articolele „Karl Marx despre educație și cultură", etc.

Așa cum am arătat, revistele de pedagogie ale țărilor de democrație populară — deși am expus numai câteva din ideile cuprinse în revistele din R. P. Bulgaria, R. P. Ungară și R. D. Germană — sunt un factor puternic în dezvoltarea învățământului. Ele ajută la înarmarea învățătorilor și profesorilor din țările de democrație populară cu cele mai înaintate teorii pedagogice, îi ajută să analizeze în mod critic pedagogia trecutului și să ia din ea tot ce este folositor construirii socialismului, îi ajută să cunoască cele mai noi cercetări în domeniul pedagogiei, să-și însușească minunata experiență sovietică.

Critică şi bibliografie

V. G. BELINSCHI: *„Opere pedagogice alese"*

Editura A. R. L. U. S. – Cartea Rusă – 1952

Culegerea de articole şi fragmente din scrierile cu conţinut pedagogic ale marelui critic rus, V. G. Belinschi, cuprinse în lucrarea „Opere pedagogice alese", ne dezvăluie unele din aspectele activităţii importante, depuse pe tărâm cultural de acest mare reprezentant al gândirii progresiste ruse.

Analizând fondul bogat în idei pedagogice ale acestei culegeri, vom constata că, aşa cum arată în prefaţă pedagogul sovietic M. F. Sabaeva, V. G. Belinschi merită pe drept cuvânt să fie socotit unul din întemeietorii celui mai progresist curent pedagogic dela jumătatea secolului al XIX-lea, curentul pedagogiei ruse democrat-revoluţionare.

Alături de revoluţionarul democrat A. I. Herţen, V. G. Belinschi a desfăşurat o luptă ideologică neîntreruptă împotriva iobăgiei şi a ţarismului, luptă începută de N. A. Radiscev şi de decembrişti. Activitatea desfăşurată de revoluţionarul democrat V. G. Belinschi în filozofie, literatură, pedagogie, a avut o influenţă uriaşă asupra ideologiei progresiste ruse. El este iubit de marele popor rus, iar activitatea lui a fost apreciată de cei mai mari învăţători şi conducători de popoare: V. I. Lenin spunea că numele lui Belinschi este scump fiecărui om cinstit din Rusia, iar marele Stalin l-a socotit printre cei mai străluciţi reprezentanţi ai acestui popor.

Concepţiile filozofice ale lui V. G. Belinschi s'au format sub influenţa luptei poporului împotriva iobăgiei, a tradiţiilor filozofice materialiste din Rusia, sub influenţa materialismului lui Herţen şi a gânditorilor înaintaţi din Europa. El n'a fost însă un imitator al sistemelor filozofice din Apus, ci un gânditor revoluţionar independent şi original.

Spre deosebire de socialiştii utopişti din Apus, V. G. Belinschi nu preconiza calea reformelor, trecerea la socialism prin răspândirea culturii, ci, cerea eliberarea iobagilor prin revoluţie populară. El a criticat cu vehemenţă realităţile sociale din Apus, însă cu o şi mai cruntă înverşunare a atacat regimul ţarist autocrat. Este demnă de remarcat în acest sens „Scrisoarea către N. V. Gogol", pe care V. I. Lenin o considera drept „o operă din cele mai de seamă ale gândirii ruse prerevoluţionare".

Odată cu maturizarea filozofică a lui Belinschi se modifică şi idealul lui cu privire la educaţie: dela un ideal abstract de educare a omului în genere (cum observăm în primul lui articol „Reverii literare"), el trece la un ţel nou: formarea omului — cetăţean-luptător hotărît împotriva orânduirii feudale. El ia atitudine împotriva idealurilor romantice de educaţie, cerând ca educaţia să pregătească un om cult, de o înaltă moralitate, care pune interesele obşteşti mai presus de cele individuale, care poate lupta oricând pentru aceste interese, un om care respectă demnitatea umană.

In lucrările sale pedagogice, el arată cum trebue să fie educaţi copiii pentru a deveni oameni cu asemenea trăsături de caracter. „Mulţi au scris şi au vorbit despre necesitatea de a educa bine copiii — spune Belinschi — şi de aceea nu se mai pune problema dacă copiii trebue să fie sau nu educaţi, ci a felului cum trebue educaţi şi care trebue să fie principiul de bază al adevăratei educaţii".

Ideile importante ale lui Belinschi cu privire la problemele educaţiei se desprind în mare măsură din articolele în care critică educaţia din acel timp din Rusia ţaristă. Analizând problemele edu-

caţiei în familie, el deosebeşte trei feluri de educaţii, potrivit cu categoria socială căreia aparţineau copiii: educaţia falsă, plină de libertate, de toleranţă, în care grija „drăgăstoşilor" părinţi se reduce la îndoparea copiilor lor cu bunătăţi, educaţie făcută la voia întâmplării, asemănătoare creşterii puilor de către animale. Aceasta este educaţia vulgară, mic burgheză. In afară de această educaţie este educaţia „îngrijită", „aleasă" şi „delicată" care se desfăşura după un program strict, sub supravegherea educatorului: e vorba de educaţia copiilor aparţinând nobililor şi marei burghezii. A treia formă constă în educaţia dată de familiile burgheze de mijloc, care se străduesc din răsputeri să devină copia fidelă a celor „de sus", dar nu reuşesc să realizeze decât schilodirea morală şi intelectuală a copiilor, o maimuţăreală caraghioasă.

Arătând adevărata faţă a educaţiei şi instrucţiei primite de copiii acestor categorii sociale, el nu uită să amintească faptul că fiii celor ce muncesc nu primesc nici un fel de educaţie şi tot el adaugă constatarea că, e preferabil să nu primească nimic decât o asemenea educaţie.

V. G. Belinschi critică mai ales educaţia care îl smulge pe om dela interesele reale ale vieţii.

Copiii nu trebue lăsaţi să crească la întâmplare, aşa cum procedează unii părinţi care cred că nu trebue să-i oboseasscă cu învăţătura până pe la 15—16 ani, dar nici să se facă din ei, încă de la 7—8 ani oameni maturi. „Un copil bine educat nu trebue să fie nici un animal, nici un om, ci un copil: faţa lui trebue să poarte pecetea sănătăţii, a veseliei, a vioiciunei, a seninătăţii; şi în ea trebue să se oglindească, nu atât prezenţa inteligenţei, cât mai ales lipsa mărginirii şi a prostiei".

V. G. Belinschi a scris despre necesitatea unei educaţii multilaterale, cuprinzând: educaţia intelectuală, morală, fizică şi estetică. Pentru a se realiza o educaţie intelectuală completă, el recomandă ca învăţământul să aibă un conţinut ştiinţific, promovând în deosebi ştiinţele naturii, istoria şi geografia.

El arată, deasemeni, importanţa învăţării limbilor străine vii, dar mai ales a limbii materne. Susţine cu înflăcărare studierea trecutului cultural al patriei; el este acela care a formulat şi fundamentat ideea caracterului naţional al educaţiei, spunând că cel ce nu aparţine patriei sale, nu aparţine nici omenirii.

V. G. Belinschi dădea o mare importanţă studiului gramaticii limbii materne şi formării unui stil frumos şi corect în exprimarea ideilor. Toate acestea trebue formate la om, încă din perioada copilăriei.

Deasemeni, copiii trebue deprinşi de mici să-şi îndeplinească micile lor datorii. Deci, spune el „Copiii trebue lăsaţi să se joace, să facă tărăboi, să zburde, cu condiţia ca în zbenguiala lor să nu fie nimic brutal, trivial, necuviincios şi cu condiţia să mănânce la timp şi cu măsură, să se culce la timp şi să doarmă cât trebue". El susţine în acelaş timp, ideea justă a necesităţii unui regim zilnic al copiilor, al unui fel regulat de viaţă. „O muncă permanentă, sistematică, în fiecare zi, la anumite ore".

V. G. Belinschi a elaborat o teorie estetică înaintată. Totodată el a insistat asupra importanţei educaţiei estetice asupra tineretului.

In numeroase recenzii făcute asupra manualelor şcolare care apăreau atunci, el îşi exprimă punctul de vedere asupra felului cum trebue întocmite manualele, pentru a servi cât mai bine şcolii „Unele dintre ele sunt scrise pentru învăţământul primar: principala lor calitate trebue să constea deci într'o expunere simplă şi clară a obiectului şi iscusita lui adaptare la posibilitatea de înţelegere a copiilor". El arată apoi că exemplele din manual trebue să fie alese din scriitorii cei mai buni şi să fie redate just.

V. G. Belinschi critică cu tărie metodele dogmatice, neştiinţifice, de predare. Datorită unor metode greşite copiii rămân cu lipsuri importante în cunoştinţele lor. El spunea că după cum pentru un grădinar există reguli după care se conduce în mod necesar în îngrijirea pomilor, tot astfel şi învăţătorul trebue să se conducă după reguli, după metode precise de lucru cu copiii. Metoda de expunere a unei discipline poate fi analitică sau sintetică. In predare însă, în majoritatea cazurilor, sistemul cel mai folositor este de a se trece dela analiză la sinteză, dela expunerea fenomenelor simple la explicarea fenomenelor complexe. Belinschi este deasemeni convins de necesitatea utilizării metodei intuitive.

V. G. Belinschi s'a ocupat mult şi de problema lecturilor pentru copii şi tineret, cât şi de problema cărţilor de lectură populară. El este considerat drept creator al teoriei literaturii pentru copii. A criticat scrierile pentru copii, redactate într'un stil greoi, lipsite de imagini frumoase şi de colorit, şi presărate cu poveţe „moralizatoare". Scopul

unor astfel de povestiri, spune el, este de a înşela pe copii, denaturând realitatea, căutând să distrugă în copii orice vioiciune, orice înclinaţie spre zburdălnicie.

V. G. Belinschi a observat în mod just lipsa cărţilor de lectură pentru săteni, lipsa cărţilor care să-i ajute sau să-i instruiască. Cărţile pentru săteni existente pe vremea lui le socoate o „maculatură vulgară". El critică ideile greşite ale acelora care susţineau că ţăranului nu-i trebue decât cunoştinţe reduse, expuse într'o formă vulgară. Belinschi arăta că pentru ţărani sunt necesare cărţi scrise clar, cu un conţinut ştiinţific, pline de învăţături practice.

Acestea sunt numai cele mai importante dintre ideile pedagogice desprinse din scrierile lui Belinschi. Lectura întregii lucrări reprezintă cu adevărat o îmbogăţire a cunoştinţelor noastre culturale şi pedagogice. Datorită epocii în care a trăit, opera lui cuprinde şi idei pedagogice care sunt astăzi depăşite. Totuşi, ideile sale pe acest tărâm reprezintă o parte valoroasă din moştenirea pedagogică progresistă a trecutului, nouă revenindu-ne sarcina de a le studia în mod critic şi de a le folosi.

Opera lui V. G. Belinschi este străbătută de sentimentul celei mai depline încrederi în posibilităţile de transformare a omului cu ajutorul educaţiei. Optimismul său robust este reliefat însă cu şi mai mare tărie, când vorbeşte de posibilităţile marelui popor rus, căruia îi prezice un viitor glorios: ...„Invidiem pe nepoţii şi strănepoţii noştri cărora le este dat, în 1940, a vedea Rusia în fruntea lumii civilizate, dând legi ştiinţei şi artei şi primind un tribut de admiraţie respectuoasă a întregei umanităţi luminate".

Aceste previziuni geniale au devenit astăzi fapte, datorită muncii eroice a poporului sovietic, condus de Partidul Comunist al Uniunii Sovietice, datorită lui Lenin şi Stalin. Poporul sovietic păşeşte victorios pe drumul construirii comunismului şi se află astăzi, aşa cum a întrevăzut V. G. Belinschi, în fruntea ştiinţei, descoperindu-i noi legi şi fiind înconjurat de dragostea, admiraţia şi *recunoştinţa întregii umanităţi progresiste*.

Munca depusă de V. G. Belinschi pentru eliberarea şi luminarea poporului său, încrederea nestrămutată în forţele inepuizabile ale acestuia, combativitatea cu care a criticat tendinţele greşite din educaţie şi din şcoală reprezintă un exemplu strălucit pentru învăţătorii şi profesorii cinstiţi din lumea întreagă.

M. C.

N. G. CERNÂŞEVSCHI şi N. A. DOBROLIUBOV

„Opere pedagogice alese"

Editura A. R. L. U. S. — Cartea Rusă — 1952

Concepţia despre lume şi din domeniul pedagogiei, a marilor democraţi revoluţionari ruşi N. G. Cernâşevschi şi N. A. Dobroliubov, reprezintă una din cele mai înaintate poziţii ale ideologiei revoluţionare premarxiste, alcătuind în acelaş timp o contribuţie preţioasă în tezaurul pedagogiei ruse şi mondiale.

Traducerea „Operelor pedagogice alese" oferă cadrelor noastre didactice posibilitatea să cunoască gândirea pedagogică înaintată a lui N. G. Cernâşevschi şi N. A. Dobroliubov pentru a putea apoi să utilizeze unele din ideile acestor mari revoluţionari democraţi în munca de instruire şi educare a tineretului.

N. G. Cernâşevschi şi A. N. Dobroliubov au fost iniţiatorii şi conducătorii mişcării revoluţionare democratice din Rusia în jurul anului 1860. Ei au grupat în jurul revistei „Contemporanul" pe cei mai devotaţi fii ai poporului rus, luptând din răsputeri împotriva iobăgiei şi a ţarismului.

Lupta dusă de ei a fost aprigă, pentrucă ţarul autocrat i-a supus celor mai grozave persecuţii. N. G. Cernâşevschi a fost încarcerat în fortăreaţa Petropavlovsk şi deportat în Siberia. V. I. Lenin spunea despre el că a fost ...„unul dintre cei dintâi socialişti din Rusia, omorît prin torturi de călăii guvernului". N. A. Dobroliubov tovarăşul mai tânăr şi mult iubit de Cernâşevschi, şi-a petrecut viaţa în mizerie, muncind cu râvnă în publicistică, în deosebi, în domeniul criticii literare. Datorită condiţiunilor grele în care a trăit, el moare în vârstă de 25 de ani, lăsând în urmă o bogată activitate literară şi pedagogică.

Atât Cernâşevschi cât şi Dobroliubov, prin concepţia lor despre lume, au fost materialişti. Ei au folosit pe o scară largă metoda dialectică, dar din cauza

stării de înapoiere a Rusiei din acea vreme, n'au izbutit să se ridice până la concepția materialismului istoric a lui Marx și Engels.

Din întreaga lor activitate dusă în publicistica vremii, mai ales la „Contemporanul" se desprinde un ansamblu de idei care abordează aproape toate problemele pedagogice de bază.

Elementul principal pe care-l desprindem din opera lor, cu privire la pedagogie, este demascarea caracterului de clasă a educației și învățământului din Rusia țaristă. Ei înfățișează starea înapoiată a acestui învățământ, insuficiența rețelei de școli, conținutul și metodele prusace de educație. Arătând adevărata situație din Rusia țaristă, Cernâșevschi scrie: „La noi societatea acordă prea puțin sprijin tendințelor științifice și umanitare; de obicei educația noastră este nesatisfăcătoare; ea nu pune temelii trainice activității noastre viitoare; ea nu inspiră năzuințe puternice, nu sădește în noi nicio idee precisă, nici măcar asupra celor mai simple probleme intelectuale și ale vieții de toate zilele". N. G. Cernâșevschi și N. A. Dobroliubov critică cu asprime acest sistem de educație și învățământ și arată că el nu va putea fi înlăturat decât odată cu schimbarea întregii orânduiri sociale din Rusia.

Amândoi susțin marea însemnătate a culturii și învățământului pentru ridicarea masselor largi din Rusia. Dar aceasta nu este totul. „Imbunătățirea situației materiale și sociale — spune Cernâșevschi — iată cel mai important mijloc pregătitor pentruca să devină posibilă răspândirea culturii și îmbunătățirea moravurilor". Iar Dobroliubov militând pentru răspândirea culturii în păturile de jos, ia atitudine combativă față de ideile reacționare ale acelora care susțineau că țăranii n'au nevoie de lumina cărții și că nici nu tind spre ea. „Dându-i țăranului știință de carte îi dăm posibilitatea de a învăța și de a se lumina în mod continuu", scrie el, întărind ideia necesității culturalizării masselor.

Atât N. G. Cernâșevschi, cât și N. A. Dobroliubov, și-au arătat încrederea neclintită în posibilitățile educației, în posibilitatea luminării poporului rus.

Subliniind puterea educației, ei nu neglijează influența condițiilor materiale în care trăiesc oamenii și nici influența eredității. In recenzia pe care o face romanului „Oblomov" cunoscuta carte a lui I. A. Gonciarov, N. A. Dobroliubov, în articolul „Ce e oblomovismul?", arată că toate trăsăturile de caracter ale lui Oblomov (lenea, apatia, absența voinței, etc.) au fost rodul educației primite, a acelor condiții materiale care erau proprii moșierimii din Rusia țaristă.

Pentru N. G. Cernâșevschi și N. A. Dobroliubov, scopul educației și învățământului este formarea cetățeanului, a luptătorului revoluționar, optimist, cult și harnic, care își contopește viața și interesele lui cu viața și interesele poporului întreg. „Scopul principal al educației trebuie să fie de a-l pregăti pe copil și apoi pe tânăr în așa fel încât să devină un om cult, nobil și cinstit".

Intrevăzând o societate în care fiecare va putea să se desvolte multilateral, ei au preconizat ideia necesității unei educații multilaterale.

In cadrul acestei educații multilaterale, educația intelectuală capătă un loc însemnat, fără a fi însă neglijate celelalte laturi ale educației.

Ei vedeau educația morală strâns legată de educația intelectuală. Criticând cu tărie josnica morală a moșierimii și burgheziei, ei au susținut morala revoluționarului și a patriotului înflăcărat. La baza acestei morale trebue să fie explicarea justă a fenomenelor și evenimentelor vieții. Vorbind despre iubirea de patrie, Dobroliubov arată că te simți cu atât mai legat față de patrie, cu cât o cunoști mai bine. Iar „această dragoste nu scade cu nimic dragostea și respectul pentru alte popoare".

Ei n'au neglijat nici educația fizică. Ridicându-se împotriva totalei lipse de preocupare pentru această latură a educației, în Rusia țaristă, Dobroliubov se întreabă: „Unde găsim o preocupare de a folosi educația în vederea desvoltării organismului copiilor?" El arată mai departe cum clasa dominantă din Rusia țaristă preferă în locul sănătății și a frumuseții fizice adevărate, schimonosiri ca: o talie subțire, mâini mici, o culoare palidă a obrazului etc. Concluzia asupra educației fizice la care ajunge Dobroliubov, este că „desvoltarea firească, normală, sănătoasă a tuturor forțelor organismului are o valoare mult mai mare pentru activitatea intelectuală, decât orice recomandări artificiale".

N. G. Cernâșevschi și N. A. Dobroliubov au criticat manualele și programele școlare din acel timp, dând îndrumări juste în vederea alcătuirii lor. Astfel, Cernâșevschi critică printre altele și „Gramatica maghiară cu text rusesc" alcătuită neștiințific, greoi, pe șablonul vechilor gramatici latine Deasemeni ei a criticat și gramatica „filosofică" a lui

V. Classovschi care prin conținutul ei încărcat și nesistematic, nu numai că nu ajuta pe copii la învățarea gramaticii, dar era deadreptul dăunătoare. Cu privire la supraîncărcarea programelor de învățământ, ei au arătat că cea mai mare parte dintre ele erau alcătuite neștiințific, materialul cuprins fiind inaccesibil vârstei copiilor, puterii lor de înțelegere. Datorită supraîncărcării programelor, învățătorul era nevoit să predea într'un ritm prea grăbit. N. A. Dobroliubov scrie în această privință: „în școlile noastre, învățătura se desfășoară în majoritatea cazurilor extrem de rapid; științele se succed fără întrerupere". El ne arată mai departe că din această cauză o mare parte din elevi și în deosebi acei care înțeleg mai încet „nu pot ține pas cu ritmul rapid al predării; abia dacă le mai rămâne o impresie vagă despre materia care s'a făcut..." Pentru aceștia Dobroliubov indica: „...In primul rând e necesar ca școala să aibă pentru acești copii o programă mai simplă, care să necesite un ritm mai lent".

Critica aspră și indicațiile lui N. G. Cernâșevschi și N. A. Dobroliubov cu privire la manualele și programele de învățământ, ne îndeamnă să ne preocupăm cu mai multă seriozitate de analiza critică și de îmbunătățirea manualelor și programelor noastre, ea ne ajută să luptăm împotriva supraîncărcării acestora cu materiale necorespunzătoare vârstei și puterii de asimilare a elevilor.

N. G. Cernâșevschi și N. A. Dobroliubov au arătat că pentru a scrie, atât cărți literare pentru copii, cât și manuale bune, pentru a fi un bun educator și a obține rezultatele dorite în munca educativă, se cere cunoașterea copilului și a vieții lui.

Cernâșevschi și Dobroliubov au subliniat de nenumărate ori în articolele lor de critică literară rolul însemnat, din punct de vedere instructiv și educativ, al literaturii pentru copii. Ei au criticat acele cărți de lectură pentru copii care cuprindeau sentințe moralizatoare, „istorioare morale". Sfaturile, învățăturile pentru copii, trebue să reiasă din cuprinsul întregii povestiri. Ei criticau deasemeni cărțile și revistele pentru copii, scrise pedant, într'o limbă greoaie, din a căror conținut copiii nu învățau nimic folositor.

Analizând cartea „Convorbiri cu copiii", de A. A. Poelnicova, Dobroliubov arată că lucrările pentru copii trebue — într'o expunere clară, frumoasă — să cuprindă un conținut bogat în idei juste, legat de viață, atrăgător; să fie prezentate foarte frumos și din punct de vedere tehnic, „luxos chiar"; prețul acestor cărți să fie cât mai redus, pentru ca ele să fie accesibile unui număr cât mai mare de copii.

Critica și recomandările aduse de N. G. Cernâșevschi și N. A. Dobroliubov cu privire la literatura pentru copii sunt de o mare însemnătate și pentru noi astăzi. Folosindu-se și în această direcție experiența sovietică, s'au realizat la noi succese însemnate în domeniul literaturii pentru copii; totuși unele cărți din acest domeniu, apărute în țara noastră, nu îndeplinesc cerințele ridicate atâta vreme înainte de acești doi mari revoluționari democrați ruși. Pentru aceasta este necesar să se încurajeze analiza critică a unor astfel de lucrări, în scopul realizării unor opere cât mai valoroase pentru copiii patriei noastre.

Când nu sunt înțelese cele predate, nu sunt copiii de vină ci educatorii, care nu știu să vorbească copiilor și nu știu să folosească cele mai bune metode de predare. Metodele greșite de predare (de ex. începerea învățăturii dela sinteză la analiză în învățământul elementar), — metode practicate în învățământul de pe atunci — nu urmăreau deloc desvoltarea gândirii copiilor. In articolul intitulat „Elevii care înțeleg încet" Dobroliubov arată că unii învățători, consideră, în mod greșit, pe elevii care înțeleg încet drept elemente incapabile de învățătură, ca un „balast inutil" al școlii. El arată că adoptarea unor metode pedagogice juste ar face, din aceștia, elemente utile societății. Sunt necesare, în acest scop, tot felul de procedee atractive, intuitive, lipsite de orice dogmatism și formalism. In concluzie el scrie: „...credem că lucrul cel mai de seamă pe care trebuie să-l aibă în vedere educatorul este să respecte în copii natura umană; el trebue să-l lase pe copil să se desvolte liber, normal, trebue să se străduiască, înainte de orice și mai mult ca orice, să-i comunice noțiuni juste asupra lucrurilor, convingeri vii și ferme, să-l facă să acționeze conștient, din respect pentru bine și pentru adevăr și nu de frică sau din motive egoiste, ca să fie lăudat sau răsplătit".

N. A. Dobroliubov dă indicații prețioase în legătură cu metodele care trebuie folosite în munca cu aceștia în școală. „Regulele" pe care el le indică învățătorilor în munca cu elevii care învață mai încet ne pot folosi și nouă astăzi, în școli, pentru lichidarea rămânerii în urmă la învățătură.

Cernâşevschi şi Dobroliubov au combătut cu înverşunare pe acei care susţineau întrebuinţarea metodelor aspre de disciplină în şcoală şi familie, pe acei care susţineau „supunerea necondiţionată" a elevilor faţă de profesor. Ei au arătat că este necesară respectarea naturii copilului, a individualităţii lor, preconizând utilizarea acelor metode care îl determină pe elev să acţioneze conştient şi nu de frică.

Cât entuziasm a trezit în sufletele acestor mari revoluţionari democraţi ruşi, lucrarea lui N. I. Pirogov, „Problemele Vieţii", în care acesta critica pe susţinătorii supunerii necondiţionate a elevilor! Şi cât de aspru l-a criticat Dobroliubov tot pe Pirogov când acesta s'a arătat drept părtaş al întrebuinţării bătăii în şcoală!

(Articolele: „Iluzii ruseşti, spulberate cu nuiaua" şi „Din lac în puţ").

Cunoaşterea ideilor şi a luptei dusă de Cernâşevschi şi Dobroliubov împotriva metodelor aspre de disciplină ne determină să luptăm cu şi mai multă înverşunare împotriva rămăşiţelor din conştiinţa unora dintre profesorii şi învăţătorii din ţara noastră. Cu şi mai multă îndârjire trebuie să demascăm pe acei care încă mai întrebuinţează această metodă în noua noastră şcoală.

In articolul „Idei asupra înfiinţării de externate pentru fete" Dobroliubov critică prejudecata părinţilor care, atunci, nu voiau să înţeleagă necesitatea instruirii fetelor. Fetele societăţii aşa zise „înalte" învăţau doar să danseze, să cânte puţin la pian şi să converseze franţuzeşte !

Atât N. G. Cernâşevschi cât şi N. A. Dobroliubov au arătat în repetate rânduri rolul principal al învăţătorului în procesul de educaţie şi instruire.

Pentruca învăţământul să dea rezultate bune, se cere ca însuşi învăţătorul să fie un om bine pregătit, cu dragoste pentru elevi şi pentru meseria lui. El trebue să aibă pe lângă cultura generală şi pregătirea pedagogică specială, convingeri clare, ferme (desigur, convingeri democrat-revoluţionare). De mare importanţă sunt şi înaltele calităţi morale ale învăţătorului; prin calităţi morale înţelegându-se slujirea poporului şi patriei sale. In această muncă însemnată de luminare a poporului trebuesc atraşi oamenii cei mai cinstiţi şi cei mai legaţi de popor, iar pentru a se putea realiza aceasta, este nevoie să li se creieze o situaţie materială mai bună, pentru a se putea consacra în întregime muncii lor.

Numai în urma Marei Revoluţii Socialiste din Octombrie, în Uniunea Sovietică învăţătorul a fost ridicat la acea înălţime la care nu a ajuns niciodată în trecut. Profesia de învăţător a devenit aşa cum au socotit Cernâşevschi şi Dobroliubov, una din cele mai respectate.

In patria noastră ridicarea nivelului material şi cultural al învăţătorilor şi profesorilor constitue o preocupare de seamă a partidului şi guvernului.

Studiul celor scrise de Cernâşevschi şi Dobroliubov, cu privire la importanţa profesiei de învăţător şi profesor, la rolul principal pe care îl au în procesul educaţiei şi învăţământului, determină pe oamenii muncii să acorde o stimă cât mai mare muncii acestora, dar în acelaş timp să le şi pretindă o activitate sporită.

Dobroliubov împreună cu Cernâşevschi au reuşit — prin scrierile lor şi prin exemplul lor de viaţă — să fie educatorii a nenumărate generaţii, nu numai ale marelui popor rus, ci a tuturor tinerilor aparţinând şi altor ţări, care au năzuit spre eliberarea şi binele patriei lor.

M. C.

N. C. CRUPSCAIA — *„Opere pedagogice alese"*

Opera pedagogică a Nadejdei Constantinovna Crupscaia, este rodul unei activităţi îndelungate în domeniul învăţământului public şi al unei neobosite activităţi revoluţionare care a făcut din experienţa ei pedagogică o parte integrantă a luptei pentru victoria cauzei marelui Lenin.

In culegerea apărută, ne sunt prezentate cele mai importante studii ale Nadejdei Crupscaia cu privire la problemele şcolii şi ale educaţiei.

Prezentate în mod cronologic, studiile din culegerea „Opere Pedagogice Alese" se împart în trei capitole mari: studii scrise în perioada dinainte de Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie, între anii 1889 şi 1917; studii scrise după 1917 şi până la Hotărîrea de importanţă istorică a C.C. al P.C.U.S. din 5 Septembrie 1931, cu privire la şcolile elementare şi medii; studii scrise după această dată, până în 1939, anul morţii Nadejdei Crupscaia.

Prin această sistematizare pe capitole, culegerea ilustrează, de fapt, cele trei etape fundamentale ale luptei pentru făurirea unui învăţământ de tip nou, temelie a şcolii sovietice de azi şi anume, lupta

revoluționară împotriva autocrației țariste, pentru demascarea obscurantismului regimului țarist și al caracterului retrograd al sistemului de învățământ creat de acest regim, pentru cucerirea dreptului la învățătură al masselor populare, lupta pentru reorganizarea sistemului de învățământ în condițiile sociale noi, determinate de crearea primului stat socialist din lume și cotitura istorică pe care o reprezintă în dezvoltarea învățământului sovietic apariția Hotărîrii C.C. al P.C.U.S. din Septembrie 1931.

Intreaga activitate a Nadejdei Constantinovna Crupscaia s'a împletit strâns cu aceea a unei neînfricate luptătoare a partidului clasei muncitoare.

Scrierile și cuvântările sale, munca ei cu elevii de diferite vârste și în diferite împrejurări sociale, toate respiră un profund umanism socialist, în care dragostea pentru poporul muncitor, încrederea în forța creatoare a acestuia, se îmbină cu o neîmpăcată ură împotriva exploatatorilor, împotriva dușmanilor socialismului.

Din dragostea și încrederea Nadejdei Crupscaia pentru forța constructivă și pentru elanul creator al tinerei generații a izvorît protestul său vehement împotriva școlii burgheze, școală care schilodește de timpuriu personalitatea copilului, îl abrutizează și îi închide orizonturile.

Din aceeași dragoste și încredere în capacitatea tineretului a izvorît — mulți ani mai târziu — în *1923* lupta sa intransigentă împotriva pătrunderii în școală a curentelor reacționare ale variatelor „școli noi" lansate cu mult zgomot de reprezentanții putredei științe burgheze. Crupscaia s'a ridicat împotriva teoriilor care puneau asupra unor copii pecetea de „deficienți morali". Ea demască necruțător conținutul profund antiștiințific al unor asemenea teorii. *„Există copii persecutați, înrăiți, bolnavi, dar nu există copii deficienți morali* scrie Crupscaia. *Termenul rușinos de „deficient moral" care dezleagă mâinile pedagogilor nerușinați și lipsiți de conștiință, trebue să fie izgonit din vocabularul nostru".*

Aceste cuvinte ale Nadejdei Crupscaia au o deosebită importanță pentru noi, astăzi, când în activitatea unora din cadrele noastre didactice se mai manifestă anumite influențe ale ideologiei dușmane. Scrierile Nadejdei Constantinovna Crupscaia prin care demască conținutul antiștiințific, reacționar, al acestor teorii, ne ajută direct la combaterea unor asemenea manifestări dușmănoase ca acelea demascate în articolul redacțional: „Pentru lichidarea deformărilor antiștiințifice în domeniul pedagogiei", publicat în ziarul „Scânteia" din 18 Ianuarie 1953.

De pe pozițiile înaintate de luptă ale clasei muncitoare N. C. Crupscaia demască hotărît caracterul filistin al așaziselor școli noi burgheze care — sub masca unor pretinse inovații — au păstrat, de fapt, nealterat și au accentuat și mai mult, conținutul reacționar al învățământului burghez. *„In școlile acestea* — scrie Crupscaia — *copiii sunt învățați să se ploconească în fața stărilor existente, se sădește în ei șovinismul și ideia că religia este bună pentru poporul ignorant..."*

Cu aceeași vigoare cu care demască caracterul profund reacționar și antiștiințific al pedagogiei burgheze, N. C. Crupscaia valorifică ideile înaintate ale pedagogilor progresiști din trecut. Studiile ei în acest sens sunt un izvor bogat, atât pentru cunoașterea Istoriei Pedagogiei, cât și pentru îndrumarea teoretică și practică a școlii noi.

Ea redă, cu măestrie figura marelui pedagog democrat revoluționar rus N. A. Dobroliubov în articolul „Copilăria și adolescența lui Ilici". Aici N. C. Crupscaia analizează concepția acestui mare pedagog, care constă în combaterea hotărîtă a spiritului feudal în școală, în lămurirea noului sens al autorității profesorului, autoritate bazată pe prestigiul său în fața elevilor și nu pe supunerea oarbă a acestora, în apărarea pasionată a drepturilor copilului, în respectul și dragostea pentru personalitatea acestuia și educarea atitudinii conștiente a elevilor față de procesul de învățământ.

Cu dragoste și înflăcărare apără N. C. Crupscaia, memoria lui Lev Tolstoi pe care un „trepăduș" al pedagogiei burgheze, zis teoretician al „școlii noi" încearcă să o defăimeze. *„Pentru Tolstoi* — scrie N. C. Crupscaia în articolul „Lev Tolstoi văzut de un pedagog francez" — *pedagogia nu era o doctrină moartă, anchilozată, ci o activitate vie, complexă și în necontenită dezvoltare. După părerea lui L. Tolstoi, școala trebue să fie un laborator în care învățătorul este obligat să observe neîncetat, să-și verifice observațiile și apoi iarăși să privească, să observe".*

In articolul intitulat „Invățământul public și democrația", publicat în 1930. Crupscaia prezintă o documentată trecere în revistă a diferitelor curente din pedagogie spre sfârșitul secolului XVIII și începutul sec. XIX cu privire la rolul

muncii productive în educarea tinerei generaţii.

Găsim aci cristalizate poziţiile unor pedagogi din trecut, ideile lor înaintate, precum şi limitele acestor teorii pedagogice, explicabile prin momentul istoric respectiv.

Demascând falsitatea „şcolilor noi" burgheze, punând în valoare figurile luminoase care, în diferite timpuri, au încercat să făurească o şcoală nouă, N. C. Crupscaia arată că adevărata *şcoală nouă* nu poate fi făurită decât pe baza unor *relaţii sociale noi,* a relaţiilor socialiste, în cadrul statului socialist, în care lupta pentru făurirea unui învăţământ de tip nou, lupta pentru o înaltă cultură a poporului, devine o problemă importantă de stat.

Studiile de orientare teoretică în problemele educaţiei comuniste, ale Nadejdei Constantinovna Crupscaia ca şi cele de îndrumare metodică a procesului de învăţământ în şcoala sovietică, constitue un ajutor de bază în munca teoretică şi practică a pedagogilor. Ele ne dau indicaţii fundamentale în probleme atât de deosebite, dar atât de importante ca: rolul organizaţiilor de comsomol şi pionieri, organizarea colectivului de copii, organizarea comitetelor de părinţi, problema prieteniei şi tovărăşiei, educaţia deprinderilor de muncă, rolul educativ al poveştilor, lupta împotriva formalismului în predare.

Deosebit de valoroase sunt indicaţiile metodice pe care le dă Crupscaia cu privire la diferitele obiecte de învăţământ. *„Scopul oricărui obiect de învăţământ* — scrie ea — *matematica, biologia, istoria, etc. este studierea unei serii întregi de fenomene mai mult sau mai puţin omogene"*. Problema constă tocmai în a alege din întregul material existent, ceeace este mai necesar şi în a sistematiza acest material în aşa fel, încât cel care-l studiază, să poată înţelege cât se poate de clar şi de just, esenţa însăşi a fenomenelor din domeniul respectiv, să-şi poată însuşi deci bazele acelei ştiinţe.

Crupscaia pune la baza alegerei juste a materialului şi a sistematizării sale în cadrul obiectului de învăţământ, învăţăturile fundamentale ale materialismului dialectic. De exemplu, în fixarea programei şcolare, în studiul matematicii, trebue să pornim dela ideia dialectică a conexiunii şi interdependenţei fenomenului. Copiii trebue să înţeleagă limpede legătura dintre diferitele ramuri ale matematicii ca: geometria, aritmetica, algebra, etc. Ei trebue să înţeleagă deasemeni rolul matematicii în însuşirea tehnicii, în dezvoltarea ei pe o treaptă superioară, rolul matematicii în studierea forţelor naturii (în astronomie) în organizarea vieţii sociale (planificare statistică, etc.). Procesul de predare a matematicii, trebue deci să fie astfel organizat, încât copiii să-şi poată da seama de legăturile dintre studiul matematicii şi problemele cunoaşterii şi transformării naturii şi societăţii.

Referindu-se la istorie, pornind deasemeni dela metoda dialectică, Crupscaia stabileşte tocmai ceeace trebue să constitue esenţa în predarea istoriei ca obiect de învăţământ: înţelegerea de către elev a faptelor istorice în lumina materialismului istoric. Studiul istoriei trebue să permită copilului înţelegerea clară a legăturii dintre trecut şi prezent şi să-i dea posibilitatea să vadă mersul viitor al desvoltării omenirii.

In ceeace priveşte predarea literaturii în şcoală, N. C. Crupscaia consideră că ea are ca scop să înarmeze elevii, în primul rând cu înţelegerea rolului literaturii. Pentru aceasta, trebue să pornim dela exemple elocvente luate din literatura contemporană, exemple din care să reiasă legătura operelor literare cu viaţa. Elevul trebue adus la înţelegerea clară a noţiunii spiritului de partid în literatură, a rolului literaturii în educaţia lui comunistă.

După înţelegerea rolului literaturi, se trece la adâncirea ei, la studierea sistematică a istoriei literare.

De o importanţă deosebită sunt acele scrieri ale N. C. Crupscaia, în care sunt definite sarcinile şi mai ales formele specifice de muncă ale organizaţiilor comsomoliste şi pioniereşti. In aceste scrieri Crupscaia analizează legătura dintre şcoală şi organizaţie, scoţând în evidenţă sarcinile specifice fiecăruia dintre aceste foruri educative.

Şcoala nu urmăreşte să le dea elevilor numai un anumit număr de cunoştinţe. Şcoala sovietică urmăreşte să le formeze elevilor o concepţie materialistă asupra lumii şi societăţii, ea trebue să le formeze elevilor priceperea de a aplica ştiinţa în viaţă.

Acest lucru nu poate fi realizat decât pe baza organizării sociale a copiilor.

Organizaţia de copii nu poate înlocui procesul de învăţământ; ea completează această activitate prin metode specifice.

In articolul „Mişcarea de pionieri ca problemă pedagogică", N. C. Crupscaia scoate în evidenţă câteva din sarcinile organizaţiilor de comsomol şi pionieri.

Pornind dela ideia fundamentală că personalitatea copilului se dezvoltă com-

plet numai în colectiv, Crupscaia analizează acele elemente ale activităţii organizaţiei de pionieri care contribue la cimentarea colectivului. Printre acestea menţionăm: acţiunile colective (coruri, jocuri, lecturi colective) care prilejuiesc copiilor posibilitatea de a acţiona laolaltă, şi aceasta duce la cunoaşterea reciprocă, la stimularea ajutorului reciproc, la antrenarea largă a tuturor elevilor clasei în acţiunile de folos obştesc, ş.a.

În legătură cu această ultimă condiţie, N. C. Crupscaia arată că este foarte important să nu se creeze cumva, un grup activ care să facă totul şi să fie extrem de împovărat şi un alt grup pasiv care să fie ţinut la o parte.

Pentru organizarea unui colectiv trainic, ca şi pentru realizarea scopului educativ urmărit prin toată activitatea noastră, este necesar să asigurăm un conţinut bogat muncii educative în cadrul organizaţiilor de copii şi să înlăturăm orice urmă de formalism din această activitate.

Prin conţinutul lor adânc, prin înalta lor orientare ideologică şi prin valoarea lor de îndrumare practică, scrierile Nadejdei Constantinovna Crupscaia, adunate în volumul „Opere Pedagogice Alese", trebue să devină pentru noi un *îndreptar în munca de educare comunistă* a tinerei generaţii.

B. B.

REVISTA „NATURA"

Revista „Natura", organ al Societăţii de Ştiinţe Naturale şi Geografie din R.P.R., este singura publicaţie dela noi din ţară, care şi-a propus să pună la dispoziţia profesorilor de ştiinţe naturale şi geografie, material ştiinţific şi metodic de specialitate, precum şi să popularizeze în rândul marelui public rezultatele cercetărilor ştiinţifice din domeniul ştiinţelor naturii şi geografiei.

Cercetând ultimele numere din 1952 şi nr. 1/1953, se poate vedea că într'adevăr revista publică o serie de materiale preţioase cu privire la ţara noastră; unele de interes general, elaborate de oamenii noştri de ştiinţă şi unele articole reproduse din presa sovietică, articole de mare importanţă pentru activitatea cadrelor noastre didactice.

În nr. 4/1952 de pildă, se publică un material despre importanţa agrominimului şi zootehminimului în ridicarea producţiei agricole din R.P.R. După ce se arată importanţa aplicării regulelor agrotehnice şi zootehnice în diversele ramuri ale agriculturii, în ultima parte a articolului se dau şi indicaţii cu privire la felul în care învăţătorii şi profesorii trebue să contribue la popularizarea şi respectarea cu stricteţe a agrominimului şi zootehminimului.

În acelaş număr, sub semnătura geologului N. Oncescu, este publicat articolul „Unităţile structurale geologice ale R.P.R." completat prin articolul despre „Apele curative din R.P.R." publicat în nr. 1/1953.

În general, revista acordă o importanţă mare rubricii „Geologie". Astfel, în nr. 1/1953, în articolul „Din realizările recente ale geologiei în R.P.R." semnat de acad. prof. Gh. Macavei, laureat al Premiului de Stat, se subliniază importanţa considerabilă a ştiinţei geologice în cercetarea terenurilor în vederea descoperirii zăcămintelor de minereuri metalifere, şi nemetalifere atât de necesare dezvoltării industriei noastre socialiste. Articolul insistă asupra aportului geologiei în rezolvarea unor probleme de mare importanţă economică pentru ţara noastră, ştiut fiind că nu se poate concepe o lucrare minieră sau chiar diferite construcţii, fără cunoaşterea amănunţită a terenului, a caracterului zăcămintelor şi a condiţiilor de extracţie.

Articolul scoate în evidenţă importanţa mare ce o prezintă în condiţiile actuale din ţara noastră desvoltarea ştiinţei geologice. Trebue însă menţionat că în prima parte a articolului, autorul nu reuşeşte să prezinte într'o lumină destul de clară situaţia acestei ştiinţe în regimul burghezo-moşieresc din ţara noastră, în contrast izbitor cu dezvoltarea ei în regimul de democraţie populară, când rezultatele cercetărilor geologice sunt puse în slujba maselor.

Un loc important ocupă în coloanele revistei „Natura" unele probleme legate de dezvoltarea geografiei în R.P.R. Astfel, articolele: „Trăsăturile de bază ale geografiei sovietice, călăuză pentru dezvoltarea geografiei în R.P.R." semnat de M. Sârbu, prof. univ., articolul „Dezvoltarea geografiei economice din R.P.R. pe baza geografiei economice sovietice" semnat de tov. Herbst Const., conf. univ. şi „Geografia industriei R.P.R." semnat de tovarăşa A. Rădoi publicate în nr. 5/1952, prin materialul bogat şi documentat, sunt de un real folos pentru profesorii noştri care predau Geografia R.P.R., cu atât mai mult, cu cât anul acesta ei nu

au avut la dispoziție un manual de geografie economică a patriei noastre.

Articolele nu dau însă indicații metodice în legătură cu felul în care profesorii școlilor de 7 și medii de 10 ani, trebue să folosească acest material în predarea Geografiei R.P.R. și în special a Geografiei economice a R.P.R.

Articolul „Republica Populară Chineză" scris de tov. I. Băcănaru, asist. univ. prezintă caracteristicele geografice ale uriașei republici din Asia. Analizând particularitățile dezvoltării economice ale Chinei populare, autorul dă un material bogat în legătură cu dezvoltarea industriei, a agriculturii, a transporturilor și schimburilor din R. P. Chineză, subliniind ajutorul dat acesteia de Uniunea Sovietică pentru dezvoltarea economiei. Profesorii găsesc în articol material documentar interesant și e bine să-l folosească în pregătirea lor, pentru predarea lecțiilor referitoare la R.P. Chineză.

Revista acordă un loc important problemelor de botanică. In nr. 5 al revistei de pildă, sunt publicate două articole: „Realizări în științele botanice din țara noastră prin folosirea experienței științei sovietice" semnat de un colectiv de botaniști și articolul tov. Pâlocsay R. „Câteva realizări miciuriniste în pomicultura din R.P.R.". In acest articol autorul expune metodele folosite în activitatea sa, metode care pot fi aplicate cu succes de către profesori prin organizarea lotului școlar.

Articolul „Inmulțirea și evoluția plantelor" publicat în nr. 1/1953 se adresează mai ales specialiștilor și studenților din învățământul superior.

In revistă găsim tratate și probleme de interes general, ca: „Mecanismul fotosintezei", „Secara cu spic ramificat", „Lupta pe cale chimică și biologică împotriva insectelor dăunătoare", „Realizările biologice miciuriniste — sprijin puternic în dezvoltarea științei noastre agrobiologice" etc., care aduc un material valoros atât pentru specialiști cât și pentru publicul larg, care dorește să se documenteze în asemenea probleme pe care le ridică însăși viața ce se făurește în țara noastră.

Aceste materiale ajută deasemeni profesorii să-și lărgească cercul cunoștințelor de cultură generală, să aprofundeze unele probleme ale specialității lor.

Dar pe lângă aceste materiale care se adresează în general celor ce se preocupă de științele naturii, de geologie sau geografie, revista conține o rubrică specială întitulată „Metodică și lucrări practice", care se adresează direct profesorilor din școlile de 7 ani, medii și pedagogice.

In această rubrică a revistei se publică mai ales materiale originale cuprinzând experiența celor mai buni profesori de științele naturii și geografie din țara noastră, se reproduc articole importante din revistele sovietice „Gheografia v școle" și „Estestvoznanie v școle".

In nr. 4 al revistei este publicat articolul „Activitatea unui cerc de tineri naturaliști", care cuprinde experiența unui astfel de cerc din Sibiu, metodele de organizare a muncii și de consolidare a cunoștințelor predate la clasă. Experiența acestui cerc este un bun exemplu pentru profesorii de specialitate.

In același număr este sintetizată experiența tov. Ilieș Gavril dela școala de 7 ani din Pojorâta, regiunea Suceava, cu privire la organizarea unei stațiuni meteorologice în școală. Scopul organizării stațiunii este de a-i face pe elevi să cunoască dispozitivele meteorologice și principiile lor de funcționare, de a-i face să cunoască fenomenele naturii, înarmându-i împotriva superstițiilor și de a forma o echipă de observatori meteorologici cu aptitudini.

Articolul „Din realizările cadrelor noastre didactice" a tov. G. Drăguț, publicat în nr. 6/1952 cuprinde un bogat material asupra metodelor folosite de profesorii de științe naturale la clasele V—VII, pentru înarmarea elevilor cu cunoștințe strâns legate de viață. Din articol reese clar cum cadrele didactice pot și trebue să-și extindă munca lor și în afara cercului elevilor, ajutând la transformarea socialistă a agriculturii.

Indrumări practice pentru profesorii noștri de științe naturale se dau și în articolul „Lucrări de fiziologie vegetală fără aparate". Ținând seama de faptul că majoritatea școlilor noastre nu au moștenit dela școala veche aparatura și utilajul necesar pentru experiențe de științele naturii și că, cu toate realizările regimului nostru în acest domeniu, n'am reușit încă să înzestrăm îndeajuns școlile cu cele necesare efectuării tuturor experiențelor cerute de programa școlară, indicațiile date în articol sunt un îndrumar prețios în munca profesorului de științele naturii.

Folositor profesorilor de științele naturii și chiar altor specialiști este articolul despre „Materialul intuitiv și rolul lui în formarea percepțiilor în predarea științelor naturii".

Un loc important în revista „Natura" îl ocupă experiența școlii sovietice oglindită nu numai prin popularizarea celor mai noui cercetări ale savanților sovie-

tici ci și prin reproducerea unor articole din revistele de specialitate ca: „Estestvoznanie v școle", „Gheografia v școle".

Fără îndoială că prin materialul pe care-l pune la dispoziția profesorilor de geografie și științele naturii, revista „Natura" ajută simțitor cadrele didactice, în ridicarea nivelului lor profesional, în îmbunătățirea conținutului predării.

Totuși, analizând conținutul revistei, trebue să arătăm că ea nu ține seama întotdeauna de publicul căruia se adresează; unele articole sunt accesibile în mică măsură cadrelor noastre didactice și mai ales celor necalificate, deci tocmai acelor cadre didactice care au nevoe de un mai mare ajutor. Unele articole sunt scrise prea „savant", cu expresii care îngreuiază inutil înțelegerea lor, ca de exemplu „canicule estivale" (din articolul „Apele curative"), „Bazin endoreic" (articolul „R. P. Chineză") etc.

Dacă revista „Natura" va ține seamă mai mult de publicul căruia se adresează în cea mai mare parte, și-și va mări tirajul pentru a putea ajunge în adevăr la îndemâna profesorilor, va îndeplini un rol deosebit în îmbunătățirea predării științelor naturii și geografiei în școlile noastre și, prin aceasta, va contribui la ridicarea nivelului cunoștințelor elevilor, la dobândirea unor cunoștințe strâns legate de viață.

Consultaţie

IN LEGATURA CU PLANUL DE MUNCA AL DIRIGINTELUI

Activitatea dirigintelui este o activitate de răspundere, de onoare; în ea se concentrează toate trăsăturile esenţiale ale muncii educative din şcoală.

Dirigintele este sufletul clasei; el reprezintă sprijinul de bază al directorului în rezolvarea, în primul rând, a sarcinilor educative. El este veriga care uneşte întreaga activitate instructiv-educativă a colectivului de profesori din clasa respectivă, asigură unitatea de orientare şi de acţiune între toţi profesorii clasei, între şcoală şi familie.

Pentru realizarea sarcinilor care stau în faţa şcolii, a clasei, dirigintele trebue să aibă în primul rând în centrul atenţiei sale, problema organizării juste a procesului de învăţământ, deoarece aici se pun bazele educaţiei comuniste a elevilor; deasemeni diriginţele este unul din organizatorii şi conducătorii permanenţi ai activităţii în afară de clasă şi extraşcolare a elevilor, dirijând-o şi subordonând-o activităţii instructiv-educative din clasă.

Eficacitatea întregii munci a dirigintelui este determinată de măsura în care el cunoaşte elevii. Dirigintele trebue să studieze elevii continuu şi cu atenţie, să cunoască aptitudinile şi interesele lor, să urmărească, să orienteze dezvoltarea acestora şi să-i caracterizeze just.

El trebue să desfăşoare o activitate pedagogică susţinută cu părinţii, antrenându-i în opera de educaţie comunistă a elevilor.

In activitatea sa, dirigintele trebue să se sprijine pe organizaţiile de pionieri sau U.T.M. care constitue ajutorul său cel mai apropiat.

Intreaga activitate a dirigintelui trebue să ducă la organizarea şi închegarea colectivului de elevi care reprezintă o uriaşă forţă educativă. Dirigintele trebue să ştie să organizeze această forţă, să unească şi mai strâns elevii în jurul unor scopuri şi acţiuni comune — în concordanţă cu sarcinile educaţiei comuniste — să-i facă pe elevi să simtă pentru colectiv să acţioneze în colectiv, să se supună voinţei colectivului; el trebue să le dezvolte sentimentul de răspundere pentru colectivul clasei şi al şcolii întregi.

Complexitatea acestei activităţi ridică cu toată seriozitatea în faţa dirigintelui problema cunoaşterii şi stăpânirii în mod temeinic a întregului sistem de metode şi procedee, pentru instruirea şi educarea comunistă.

Chezăşia succesului muncii educative o constitue însă buna ei organizare. Organizarea muncii dă dirigintelui claritatea perspectivei, posibilitatea unei juste şi sistematice realizări a sarcinilor prevăzute, posibilitatea coordonării tuturor eforturilor în vederea îndeplinirii scopului propus. Deaceea un moment foarte important în activitatea complexă a dirigintelui îl constitue justa organizare şi planificare a muncii sale.

Cum se alcătueşte planul activităţii educative a dirigintelui?

Planul activităţii educative este determinat, în primul rând, de sarcinile generale care stau în faţa şcolii într'o anumită etapă şi care se oglindesc în planul general de activitate al şcolii; în al doilea rând, de condiţiile concrete ale clasei respective.

Din experienţa diriginţilor sovietici reese că munca de alcătuire a planului se desfăşoară în felul următor:

Inainte de a începe planificarea propriu zisă, dirigintele discută cu directorul sarcinile educative care se pun în faţa clasei sale, sarcini ce decurg din problemele generale ale şcolii. Apoi organizează o şedinţă cu profesorii clasei pentru a stabili în mod concret aceste sarcini, precum şi măsurile necesare pentru rezolvarea lor.

In cazul când un profesor își începe pentru prima dată activitatea ca diriginte la o anumită clasă, el trebue să cunoască — în prealabil — părerile profesorilor, a fostului diriginte și chiar a unor elevi asupra clasei respective. După aceea organizează ședința așa cum s'a arătat, cu colectivul de profesori.

Folosirea acestei metode de muncă va permite realizarea unei legături strânse între munca educativă desfășurată în cadrul lecției și munca dirigintelui.

Dirigintele va sta de vorbă cu instructorul de pionieri sau cu secretarul organizației U.T.M. pentru a cunoaște problemele principale, precum și măsurile propuse de detașamentul de pionieri sau de organizația U.T.M. pentru perioada respectivă.

Deosebit de important este ca dirigintele, înainte de alcătuirea planului de muncă, să discute și cu activul de părinți problemele muncii educative.

Această activitate preliminară — desfășurată de diriginte — îi va permite să întocmească un plan axat pe problemele concrete ale clasei, un plan care să permită o bună desfășurare a activității educative.

In practica unor școli din țara noastră există încă obiceiul ca planul de muncă educativă să fie alcătuit în comun de către toți dirigiții școlii. Desigur că această practică nejustă, care duce la alcătuirea unui plan șablon, tip, pentru toate clasele, arată neînțelegerea totală a esenței muncii educative, a sarcinii de răspundere care revine fiecărui diriginte.

Desigur că planurile de muncă educativă au unele elemente comune, izvorîte din sarcinile generale care stau în fața școlii. Structura planului poate fi deasemeni comună. Conținutul însă, în mod necesar diferă dela clasă la clasă, în funcție de condițiile concrete ale acestora și de particularitățile de vârstă ale elevilor. Ținând seamă de toate acestea, fiecare diriginte trebue să-și alcătuiască un plan de muncă educativă pentru fiecare pătrar, pe baza căruia își va alcătui apoi planul pe o săptămână.

Experiența școlii sovietice ne arată că planul de muncă educativă poate avea următoarele părți:

a) o scurtă caracterizare a clasei, care poate cuprinde numărul elevilor, o caracterizare generală a condițiilor de viață și a sănătății lor, succesele la învățătură ale elevilor, nivelul disciplinei și alte trăsături specifice clasei, a căror cunoaștere este absolut necesară pentru o justă organizare și îndrumare a muncii educative.

Pe baza acestei scurte caracterizări se formulează sarcinile pe pătrarul respectiv, atât pentru întreaga clasă, cât și pentru unii elevi, cărora trebue să li se acorde o atenție specială.

In partea a doua a planului, se face o enumerare a problemelor care constitue conținutul muncii educative, precum și a măsurilor concrete corespunzătoare. Pentru ca planul să fie într'adevăr concret, trebue să se stabilească atât termenele de executare, cât și persoanele cu ajutorul cărora vor fi îndeplinite aceste sarcini (instructorul de pionieri, membri ai organizațiilor de tineret, părinți și elevi).

Complexitatea activității dirigintelui trebue să se oglindească în varietatea problemelor pe care le va cuprinde planul său de muncă.

Astfel:

— munca pentru asigurarea succesului la învățătură a tuturor elevilor (controlul frecvenței elevilor și măsuri pentru preîntâmpinarea retragerii elevilor din școală, lupta împotriva absențelor și întârzierilor, vizitarea profesorilor la lecții cu scopul de a asigura unitatea muncii educative, organizarea lecțiilor individuale pentru elevii rămași în urmă, coordonarea temelor date pentru acasă, organizarea repetării și pregătirii elevilor pentru examene, etc.);

— activitatea în afară de clasă și extrașcolară (lectura în colectiv a unor cărți, ore de informare politică, conferințe, referate, ședători, organizarea de expoziții școlare, atragerea elevilor în cercurile școlare și urmărirea activității acestora, controlarea lecturii în afara clasei, convorbiri personale cu elevii, organizarea gazetei de perete a clasei, a jurnalului clasei și antrenarea elevilor în jurul lor, organizarea de vizite și excursii, vizionarea de filme și alte spectacole, etc.);

— munca cu organizațiile de pionieri sau U.T.M. (ajutorarea instructorului de detașament sau a organizatorului de grupă în întocmirea planului de muncă, sprijinirea instructorului în organizarea adunărilor tematice, a întrecerilor între detașamente, participarea la adunările detașamentului sau a grupei U.T.M., la diferitele acțiuni ale acestor organizații, îndrumarea elevilor cărora li s'au încredințat anumite sarcini obștești pe linie de organizație, etc.);

— munca socială a elevilor (organizarea participării elevilor la înfrumusețarea școlii, a clasei, la amenajarea lotului școlar, la înzestrarea școlii cu material didactic, organizarea serviciului de ordine

a elevilor, diferite acţiuni obşteşti în cadrul raionului);

— activitatea în rândurile părinţilor (vizitarea părinţilor elevilor acasă, propaganda pedagogică în rândurile părinţilor, organizarea de adunări cu părinţii pe clase, organizarea activului de părinţi pe clase, etc.).

Un mijloc deosebit de important în rezolvarea acestor probleme complexe ale activităţii educative a dirigintelui îl reprezintă ora educativă.

Sarcina de bază a dirigintelui fiind educarea comunistă a elevilor, desigur că problema educaţiei ideologice şi politice trebue să stea în centrul atenţiei sale; aceasta se realizează prin toate activităţile de mai sus şi în special prin acele activităţi care se referă direct la educaţia ideologică şi politică.

Pe baza planului de muncă pe un pătrar, dirigintele îşi alcătueşte un plan pe săptămână, în care se prevăd în mod amănunţit, concret, zi cu zi problemele care urmează să fie rezolvate. De exemplu, dacă în planul pe pătrar la capitolul: munca pentru asigurarea succesului la învăţătură a elevilor se prevede ajutorarea elevilor rămaşi în urmă la învăţătură, în planul pe săptămână se arată în mod concret măsurile care se vor lua în acest sens în săptămâna dată şi anume ce lecţii individuale se vor ţine cu aceşti elevi şi când anume; deasemeni se va stabili când se vor face vizite la domiciliu pentru a urmări regimul de acasă al elevului şi ajutorul dat de părinţi.

Observaţiile pe care le face dirigintele zi de zi, cu privire la realizarea sarcinilor pentru săptămâna respectivă, vor constitui un material preţios pentru alcătuirea caracterizărilor elevilor şi a planului de muncă pentru săptămâna următoare.

Aceste observaţii sunt consemnate în jurnalul dirigintelui.

Numeroşi diriginţi din ţara noastră folosesc în mod creator experienţa diriginţilor sovietici în munca de alcătuire a planurilor de muncă, obţinând astfel rezultate frumoase.

Dăm mai jos, ca exemplu, un plan de muncă pe un pătrar şi pe o săptămână alcătuit de tov. profesoară Bână Olimpia, diriginţă la clasa a VII-a A dela Şcoala de 7 ani Nr. 50 băieţi, din Bucureşti.

Planul activităţii educative pentru pătrarul II, anul şcolar 1952 — 1953. Clasa VII-a A şcoala de 7 ani Nr. 50 băieţi

A. — *Caracterizarea clasei.*

In clasa VII-a A, figurează înscrişi 38 elevi. In general, nivelul la învăţătură al elevilor pe pătrarul I a fost scăzut. Acest lucru cere ca pe pătrarul II să mă ocup mai stăruitor de elevii rămaşi în urmă printre care sunt şi unii veniţi dela alte şcoli în acest an; astfel este cazul elevilor: Anton B., Mihai D., Ion G., Gheorghe P., Constantin R., Ion T.

Pe primul pătrar am reuşit să îmbunătăţim, într'o oarecare măsură, disciplina. Au mai rămas câtiva elevi nedisciplinaţi, ca de exemplu: Constantin F., Ion G., care vor trebui să constitue o preocupare a mea şi a colectivului clasei; va trebui să le dăm acestora sarcini concrete, sprijinindu-ne pe părţile lor pozitive.

Frecvenţa clasei este în general bună. Mai sunt însă unii elevi ca Silviu D., Ştefan C. şi Radu C. care nu sunt suficient de punctuali şi mai întârzie uneori la ora întâia. Mă voi ocupa special de aceşti elevi pentru ca punctualitatea să fie o trăsătură a întregului colectiv al clasei.

In colectivul clasei sunt de remarcat o serie de fapte pozitive: munca pionierească are o oarecare experienţă, fapt ce a determinat alegerea a 4 pionieri din colectivul detaşamentului în colectivul de conducere al unităţii; pionierul Virgil P. este conducătorul unităţii de pionieri.

Responsabilii de grupă din colectivul de conducere al clasei sunt elemente muncitoare şi cu iniţiativă pe care mă pot bizui în lupta pentru ridicarea nivelului la învăţătură şi disciplină. In deosebi pot conta pe Nicolae I., Mihai S., Virgil P.

Elevul Mihai G., cu unele manifestări individualiste, în urma muncii depuse pentru antrenarea lui în activitatea comună, a început să se încadreze în colectiv. Trebue să-l urmăresc mai departe.

Elevii Cornel G. şi Radu I. participă încă slab la acţiunile grupei din care fac parte. Va trebui să li se dea sarcini speciale; îi voi urmări îndeaproape, cum le realizează.

In clasă sunt elemente cu diferite aptitudini. Astfel elevul Anton B. desenează frumos şi cu ocazia sărbătoririi Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie, a lucrat un panou care reprezintă scene legate de pregătirea asaltului Palatului de Iarnă.

Elevii Mihai S. şi Gheorghe B. încearcă — şi reuşesc în oarecare măsură — să execute caricaturi frumoase pentru gazeta de perete.

Unii elevi cântă frumos.

In general, colectivul clasei participă cu regularitate la cor şi sport.

Sunt în colectiv elevi care citesc cu plăcere atât literatura beletristică, cât şi cea ştiinţifică; aceasta îi ajută să-şi îmbogăţească cunoştinţele şi să se exprime corect şi curgător. Se remarcă, în mod deosebit, elevii Mihai S., Dan O., Virgil P., Mihai G. Totuşi pentru elevii Mihai D., Anton B., Ion G., Gheorghe P., lectura în afară de clasă nu constitue încă o preocupare. Va trebui ca împreună cu bibliotecara şcolii să găsim mijloacele de a-i face să viziteze mai des biblioteca şcolii.

Gazeta de perete a început să capete viaţă, să oglindească preocupările clasei; totuşi articolele sunt uneori schematice şi lipsite de preocuparea de a reda expresiv ideile. Voi sta în această privinţă de vorbă cu profesoara de limba română.

Sunt o serie de elemente pe care le-am constatat în viaţa clasei şi care mă îndreptăţesc să cred că în clasa mea începe a se închega colectivul de elevi (grija unor elevi pentru ridicarea nivelului general la învăţătură, ajutorul reciproc la învăţătură, participarea elevilor la diferite acţiuni obşteşti).

A crescut deasemeni grija elevilor pentru curăţenia clasei; elevii caută să lase clasa în ordine la plecare şi să păstreze în bune condiţii mobilierul şi bunul şcolii în general.

Părinţii elevilor au început să mă sprijine din ce în ce mai mult în muncă prin organizarea unui regim mai just a elevilor acasă şi printr'o mai strânsă legătură cu mine. (Se dau o serie de exemple concrete).

B. *Măsuri generale*

Voi ţine şedinţe plenare cu profesorii clasei pentru discutarea problemelor ce se ivesc în viaţa clasei.

Voi controla felul în care elevii respectă „Regulile pentru elevi".

Voi continua studierea şi caracterizarea elevilor precum şi a clasei în ansamblu, voi ţine la curent dosarele personale ale elevilor, voi întocmi dări de seamă cu privire la desfăşurarea activităţii educative din acest patrar până la 24 Dec.

C. *Munca educativă cu elevii*

Pe patrarul II se pun următoarele sarcini în domeniul muncii educative.

I. — Ridicarea nivelului ideologic politic şi cultural al elevilor *

a) Voi pune de acord planul meu de muncă cu cel al detaşamentului. Voi urmări activitatea pionierească participând la adunările de detaşament şi chiar de grupă, colaborând permanent cu instructoarea de pionieri, sprijinind-o în activitatea sa (formarea la pionieri a spiritului de iniţiativă, a deprinderilor de muncă independentă).

Voi sprijini organizarea adunării tematice din 13.XII, consacrată evocării figurii lui „Vasile Roaită", deasemeni şi excursia în grădina botanică şi vizionarea în colectiv a unui film.

Voi urmări la Palatul Pionierilor, activitatea pionierilor noştri înscrişi în cercuri.

b) In cadrul orelor educative, se vor discuta următoarele teme:

— „Viaţa Zoiei Cosmodemianscaia — exemplu viu în munca noastră".

— „Nicolae Bălcescu — un mare patriot".

— „Cum înţelegem noi elevii clasei a VII-a A să sprijinim lupta oamenilor muncii pentru pace", (în legătură cu Congresul popoarelor lumii pentru Pace). In acest scop se va face şi o vizită la expoziţia „Popoarele lumii luptă pentru Pace".

— „Aniversarea a 5 ani dela proclamarea Republicii Populare Române".

Temele vor fi prezentate sub formă de referate de către elevii: Cornel G., Mihai S., Silviu O., Dan O., Cornel C.

Tematica şi bibliografia vor fi comunicate din timp întregului colectiv al clasei. Fiecare elev îşi va trece în caetul său de activitate educativă ideile principale. In felul acesta se vor putea duce discuţii pe marginea referatului.

Legat de aceste teme, elevii vor alcătui panouri — fotomontaje — se vor citi fragmente din diferite opere. Cu ocazia aniversării zilei de 30 Decembrie, colectivul clasei va organiza o şedinţă festivă unde se va expune un referat urmat de coruri şi recitări.

In cinstea zilei de 7 Noembrie şi 30 Decembrie, colectivul clasei va face o lozincă, un fotomontaj şi un album.

* Ne-am referit numai la o mică parte din problemele legate de ridicarea nivelului ideologic şi politic al elevilor, deoarece sarcinile educaţiei ideologice şi politice se realizează în procesul întregii activităţi a dirigintelui.

Voi folosi şi acest prilej ca toate celelalte, în scopul închegării colectivului, căutând să antrenez şi pe elevii Mihai G., Cornel G., şi Radu I. care nu sunt încă suficient legaţi de munca colectivului clasei.

c) Pentru dezvoltarea gustului de a citi, până la organizarea unei biblioteci a clasei, voi procura prin colectivul de bibliotecă al clasei, cărţi de lectură dela biblioteca şcolii. Voi propune conducerii şcolii cumpărarea cărţilor noi apărute, corespunzătoare vârstei elevilor.

Voi antrena elevii în citirea presei pentru copii. Prin colectivul de presă se vor populariza articolele cele mai interesante, în şedinţele orelor educative şi la gazeta de perete. Voi căuta să stimulez pe elevi să scrie în acest pătrar la gazeta Scânteia Pionierului sau la revista Cravata Roşie.

In ora de informare politică, elevii vor prezenta cronica evenimentelor interne şi externe. Voi fixa anumite obiective pentru prezentarea cronicei şi purtarea discuţiilor.

II. — Munca pentru asigurarea succesului la învăţătură al elevilor

Având în vedere nivelul scăzut la învăţătură al clasei pe pătrarul I, mă voi ocupa de această problemă în mod special, folosind următoarele mijloace:

a) Vizitarea de două ori pe săptămână a profesorilor la lecţie, pentru a vedea în special progresele elevilor rămaşi în urmă şi pentru a studia purtarea elevilor la lecţie.

b) Organizarea cu profesorii clasei a lecţiilor individuale cu elevii rămaşi în urmă şi urmărirea lor.

c) Coordonarea temelor pentru acasă (în acest scop se va stabili săptămânal cu profesorii clasei volumul temelor).

d) Discutarea cu profesorii care au elevi rămaşi în urmă, asupra măsurilor necesare pentru lichidarea acestei situaţii.

e) Urmărirea felului în care se respectă regimul zilnic al elevilor şi ajutorul dat de părinţi acestora (pentru aceasta se vor face vizite săptămânale la domiciliul unor elevi: se specifică numărul vizitelor care se vor face săptămânal).

f) Voi organiza şi urmări însemnarea zilnică de către elevi a temelor pentru acasă, în carnetul de corespondenţă, astfel încât părinţii să poată urmări temele şi pregătirea lor.

g) Voi organiza şi urmări prin colectivele grupelor, comunicarea lecţiilor la timp — elevilor ce absentează din motive de boală.

h) Pentru îmbunătăţirea situaţiei la învăţătură voi organiza discutarea următoarei probleme în cadrul orei educative: „Cum îmi pregătesc eu lecţiile acasă". Deasemeni se va organiza discutarea cărţii: „Vitia Maleev la şcoală şi acasă" de V. Nosov.

III. — Munca socială a elevilor

a) Voi organiza echipele de serviciu pe şcoală care, în colaborare cu elevii din celelalte clase, vor îngriji de menţinerea disciplinei în timpul recreaţiilor. Echipele vor îndeplini acest serviciu timp de trei zile.

b) Voi urmări îndeplinirea serviciului echipei de ordine a clasei care are misiunea de a lua clasa în primire dela colectivul clasei a III-a B ce funcţionează în aceeaşi sală şi de a preda clasa în bună stare tovarăşei îngrijitoare.

c) Voi urmări activitatea colectivelor de muncă ale clasei (colectivul A.R.L.U.S, gazeta de perete, pavoazare, ordine şi curăţenie, colectivul de conducere al clasei). Voi evidenţia acţiunile pozitive.

d) Voi stărui asupra păstrării curăţeniei clasei şi hainelor, asupra păstrării cărţilor.

e) Sprijinindu-mă pe elementele pozitive ale elevilor voi căuta să le dezvolt încrederea în ei, simţul de răspundere, trasându-le anumite sarcini de încredere. De exemplu, un elev va primi sarcina de responsabil de grupă, alţii vor fi responsabili pentru pregătirea experienţelor de fizică şi chimie (se indică numele elevilor).

f) Se vor împărţi sarcini în cadrul colectivului clasei pentru pregătirea sărbătoririi pomului de iarnă.

g) Voi mobiliza elevii pentru a sprijini profesorii în confecţionarea materialului didactic.

h) Elevii Mihai S., Gheorghe B., Anton B., vor primi sarcini în legătură cu prezentarea grafică a gazetei de perete.

i) Pentru a fi stimulaţi la citit, elevii Mihai D., Anton B., Ion G., Gheorghe P., vor fi antrenaţi să scrie recenzii la gazeta de perete asupra cărţilor indicate de mine. Elevii care au preocupări deosebite în acest sens vor fi antrenaţi să-i ajute.

j) In cadrul unei ore educative se va prezenta un referat cu problema „Tovărăşia şi prietenia în colectivul nostru".

k) Colectivul gazetei de perete va redacta un număr consacrat problemei disciplinei (se vor prezenta aspecte concrete din viaţa clasei).

IV — **Grija pentru sănătatea elevilor**

a) Echipele de ordine vor avea grijă de aerisirea clasei după fiecare pauză.

b) Urmărirea şi sprijinirea activităţii sportive prin colaborarea cu profesorul de cultură fizică.

c) Voi lua legătura cu medicul şcolii pentru controlul sanitar al clasei, pentru urmărirea sănătăţii tuturor elevilor şi în mod special elevilor P. A., M. N., M. M., care prezintă o stare de debilitate fizică.

V — **Munca cu părinţii**

a) La începutul pătrarului II se va ţine o şedinţă de analiză a muncii educative desfăşurată pe pătrarul I. Cu acest prilej se va prezenta şi planul de muncă educativă pentru perioada următoare.

În vederea acestei şedinţe se va organiza un mic program artistic dat de elevi, precum şi o expoziţie cu cele mai bune lucrări ale elevilor.

b) Ora de consultaţie cu părinţii se va ţine în fiecare luni între orele 19—20.

c) Voi vizita cu regularitate părinţii elevilor. O atenţie deosebită voi acorda părinţilor elevilor Constantin F, Ion G, Silviu O, Ştefan C, deoarece aceşti elevi sunt încă nedisciplinaţi.

d) In luna Decembrie voi avea o nouă şedinţă cu părinţii. La această şedinţă se va prezenta referatul cu tema „Organizarea regimului de acasă al elevilor". Vor urma discuţii.

e) Voi antrena cât mai mulţi părinţi la lectoratul cu părinţii, ce se va organiza în cursul acestui pătrar.

Planul muncii educative pe săptămâna dela 22 Dec. — 27 Dec. 1952

Data	Măsuri concrete
22 XII.	a) *Ora de activitate educativă.* Conţinutul orei educative: 5 ani dela proclamarea Republicii Populare Române. Referat. Tot colectivul clasei va pregăti această temă în caietul de activitate educativă. Referatul va fi urmat de discuţii. Elevii vor recita „Patria" de Mihai Beniuc şi „Cântec de pionier" de Marcel Breslaşu. b) Colectivul de pavoazare începe executarea fotomontajelor şi lozincilor. Se fixează termen de executare 26.XII. c) Voi convoca activul de părinţi pentru a discuta cu ei problema pregătirii serbării pomului de iarnă. Totodată ei vor fi invitaţi să participe la sărbătorirea zilei de 30 Dec. d) Voi controla carnetele de corespondenţă ale elevilor (se indică numele) pentru a vedea dacă părinţii au semnat comunicarea făcută de mine (întrucât n'au participat la şedinţa de Luni 15.XII).
23 XII.	a) Voi discuta cu colectivul clasei îndeplinirea serviciului de ordine pe ultima săptămână. Se va analiza modul în care elevul (numele) şi-a dus munca în cadrul serviciului. b) Un elev se va ocupa de strângerea cărţilor luate dela bibliotecă. c) Voi asista la cercurile sportive spre a urmări activitatea elevilor din clasa mea. d) Voi asista la o lecţie de istorie pentru a urmări nivelul ideologic şi politic al elevilor. e) Seara voi asista la repetiţia scenetei ce se pregăteşte pentru „Pomul de iarnă".
24 XII.	a) Voi urmări activitatea brigăzii „Păcii" ce va funcţiona în cadrul serbării „Pomului de iarnă" (responsabil un tovarăş învăţător). b) Voi organiza vizitarea expoziţiei „Popoarele lumii luptă pentru Pace" în dimineaţa zilei de 25.XII, întrucât în această zi cursurile sunt suspendate. Vizita expoziţiei se organizează în colaborare cu organizaţia de pionieri. c) Voi face mobilizarea elevilor brigăzilor de pregătire a serbării „Pomului de iarnă", pentru zilele de 25.XII ora 17 şi 26 ora 9.30. Brigada Păcii —

Data	Măsuri concrete
	Brigada postaşilor — Brigada ghicitorilor — Brigada magazinului de jucării — (Se indică numele elevilor care răspund de fiecare brigadă).
	d) Analiza muncii educative de pe pătrarul II în vederea întocmirii dării de seamă pe pătrar (şedinţă cu toţi profesorii clasei).
25 XII.	a) Împreună cu tov. Instructoare de pionieri voi însoţi elevii la expoziţia „Popoarele lumii luptă pentru Pace". (Voi discuta cu elevii, căutând a le atrage atenţia asupra problemelor importante. Voi face însemnări în caietul de activitate educativă asupra celor văzute).
	b) La înapoierea dela expoziţie voi urmări activitatea brigăzilor organizate pentru serbarea „Pomului de iarnă".
26 XII.	a) Urmăresc activitatea brigăzilor ce pregătesc serbarea „Pomului de iarnă".
	b) Cercetez ultimele pregătiri de pavoazare în vederea zilei de 30.XII.
27 XII.	a) Urmăresc frecvenţa clasei pe ultimele două săptămâni. Discut cu fiecare elev cauzele absenţei.
	b) Voi vizita la domiciliu pe elevii care lipsesc de câteva zile, fiind bolnavi.
	c) Voi asista la ora de matematică, urmărind răspunsurile elevilor.

CUPRINSUL

Pag.

Cincizeci de ani de existență a Partidului Comunist al Uniunii Sovietice (1903—1953) 3

TEORIA ȘI ISTORIA PEDAGOGIEI

C. Ionescu-Bujor: Unele sarcini ale școlilor elementare, de 7 ani și medii și ale cadrelor didactice în anul școlar 1953—1954 20

Cristofor Simionescu: Activitatea cercurilor științifice studențești din București, în anul universitar 1952—1953 35

Rechizitoriul școlii burghezo-moșierești în Revista „Contemporanul" (1881—1891) . 48

DIN EXPERIENȚA ȘCOLII NOASTRE

Petre Șotu: Al IV-lea Festival mondial al Tineretului și al Studenților — prilej de intensificare a muncii de educare a elevilor în spiritul luptei pentru pace 71

Maria Lotreanu: Unele probleme ale predării citirii și scrierii la clasa I-a . . . 77

Eugen Rusu: Împotriva formalismului în munca profesorului de matematici . . . 83

Eleonora Popescu: Din munca mea cu neștiutorii de carte 105

DIN EXPERIENȚA ȘCOLII SOVIETICE

Metodele de studiere și de popularizare a celei mai bune experiențe în munca instructiv-educativă a școlii și a educatorului 109

ÎNVĂȚĂMÂNTUL ÎN ȚĂRILE DE DEMOCRAȚIE POPULARĂ

Revistele de pedagogie din țările de democrație populară — sprijin puternic în dezvoltarea învățământului 115

CRITICĂ ȘI BIBLIOGRAFIE

V. G. Belinschi: „Opere pedagogice alese" 121

N. G. Cernâșevschi și N. A. Dobroliubov: „Opere pedagogice alese" 123

N. C. Crupscaia: „Opere pedagogice alese" 126

Revista „Natura" 129

CONSULTAȚIE

În legătură cu planul de muncă al dirigintelui 132

BIBLIOTECA CENTRALĂ SIBIU

СОДЕРЖАНИЕ

Стр.

Пятьдесят лет со дня существования Коммунистической партии Советского Союза 1903—1953) 3

ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ ПЕДАГОГИКИ

К. Ионеску Бужор: Некоторые задачи начальных семилетних и средних школ и учительских кадров в 1953—1954 школьном году 20

Кристофор Симионеску: Деятельность научных студенческих кружков в Бухарескоm, в университете за 1952—1953 году 35

Обвинительная речь буржуазно-помещичьей школы из журнала „Контемпоранул" 1881—1891) 48

ИЗ ОПЫТА НАШЕЙ ШКОЛЫ

Петре Шоту: IV международный фестиваль молодёжи и студентов, повод для усиления работы по воспитанию учеников в духе борьбы за мир 71

Мария Лотряну: Некоторые вопросы по преподаванию грамоты в I классе . . 77

Еужен Руссу: Против формализма в работе учителя математики 83

Элеонора Попеску: Из моей деятельности с безграмотными 105

ИЗ ОПЫТА СОВЕТСКОЙ ШКОЛЫ

Методика изучения и популяризации самого хорошего опыта в образовательно-воспитательной работе школы и воспитателя 109

ОБУЧЕНИЕ В СТРАНАХ НАРОДНОЙ ДЕМОКРАТИИ

Педагогические журналы из стран народной демократии, мощная поддержка в развитии образования 115

КРИТИКА И БИБЛИОГРАФИЯ

В. С. Белинский: Избранные педагогические произведения 121

Н. Г. Чернышевский и Н. А. Добролюбов: Избранные педагогические произведения 123

Н. К. Крупская: Избранные педагогические произведения 126

Журнал „Природа" 129

СОВЕЩАНИЕ

В связи с планом работы классного руководителя 132

590

Rugăm pe cititorii şi colaboratorii noştri să ne comunice observaţiile lor critice, privitoare la materialul publicat de noi şi să ne facă sugestii şi propuneri referitoare la cele ce doresc să găsească în cuprinsul revistei.

Ne vom strădui să răspundem tuturor corespondenţilor noştri în cel mai scurt timp.

•

REDACŢIA: Str. Spiru Haret Nr. 14,
Raionul Gh. Gheorghiu Dej—Bucureşti
Telefon: 5.34.21 şi 3.45.95

•

ABONAMENTE ANUALE: Lei 20

Abonamente pe anul 1953 la „Revista de Pedagogie" se primesc la toate Oficiile Poştale dela oraşe şi sate, factorii poştali şi secţiile raionale de difuzare a presei.

Faceţi abonamente pe un an.